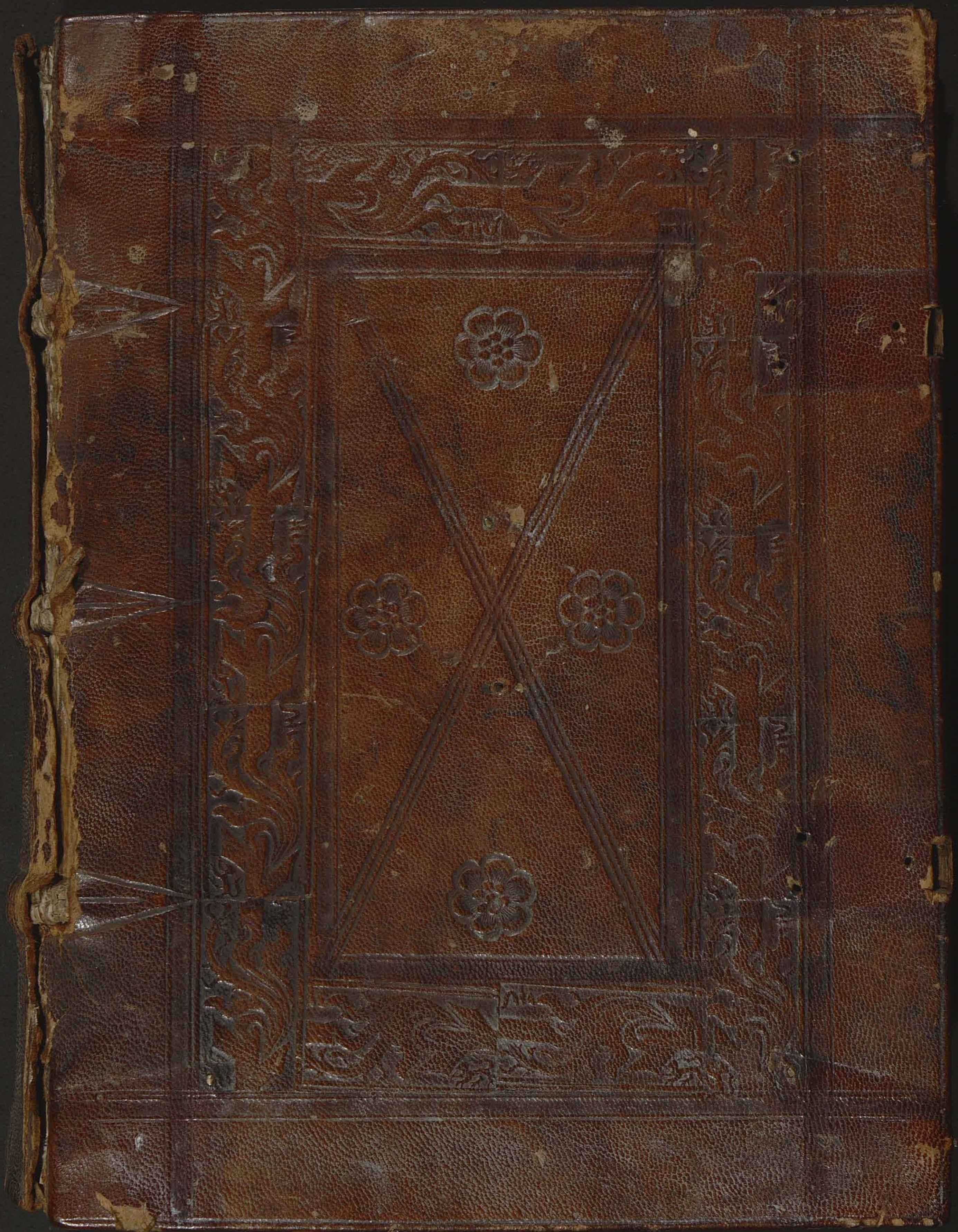
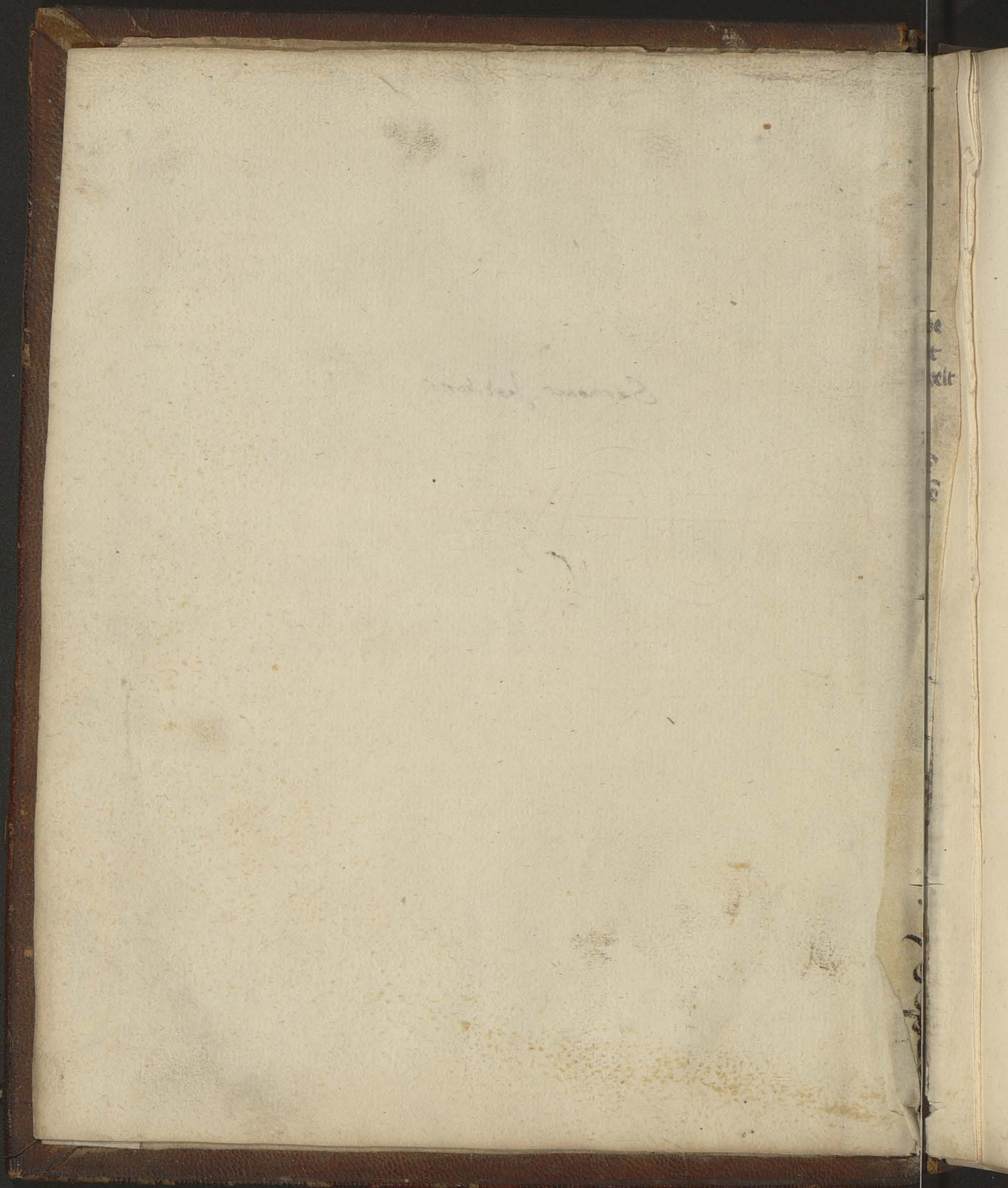

d. Martini de Ilkusch

Sermones Jastrtoni

It ad probandum sacramentum Eucharistie quod ibi sit
et verum contra iudeos, Vide Vincentium de tempore parte 4 quadragesima
dominica 5ta feria post primos 3s articulos

It de Sacramento mundo difformato renovet
atque voto habes egregium tractatum in libro
dn bu hardinj verum ostentis in fine

Tractatꝰ varij cū sermōibꝰ
plurimis cōtra quattuor errores nouissi
me exortos aduersus diuinissimū eucha
ristie sacramētū: collecti a lectore ecclesie
Saltzburgeñ. sacre pagie pfessore: ac he
retice prauitatis inquisitore: fratre Hein
rico Institoris: ordinis pdicatorꝝ:

Prologus in opus sermo-
nuz aduersus q̃ttuor errores
cõtra veritatẽ eucharistie sa-
cramẽti iam in tẽporibus fri
uole malignãtes: collectuz p
frẽm Heinricũ institoris: sa-
cre pagine humilẽ pfessorez:
ac ecclesie Saltzburgeñ. le-
ctorẽ ordinis pdicatoꝝ.

Cum repro-
bãda sit illoꝝ arrogã-
tia q̃ pri⁹ docere psũ-
műt q̃ discere incipi-
ant: ⁊ anteq̃ fiãt disci-
puli nomen affectant magistri. quo
fit vt ⁊ magistri manẽt erroris: q̃ di-
scipuli noluerũt esse veritatis: pphe
tico in eis cõpleto eulogio. Errauerunt ceci in plateis: polluti sunt san
guine Treñ. iiij. q̃a videlicz in scri-
pturis claris ⁊ manifestis dũ defici
unt: etiã doctoꝝ sententias in eoꝝ li
bitũ ⁊ subuersionẽ simpliciũ extra-
neis ⁊ exorbitãtibus sentẽtijs inuol
uũt. Cecus eñ existit non soluz cui
absens est visibile obiectũ: sz q̃ psen-
te obiecto nõ potest habere visiõis
actũ. Unde cum aduersus euchari
stie sacramentũ iam nouissime qua
tuor errores pernitiosissimi pullu-
larunt: vtpote eorum qui ipsum di-
uinissimũ eucharistie sacramentuz
sub conditione omni loco ⁊ tempo
re esse adorandum ⁊ sumendũ: tam
a pficientibus sacerdotibus q̃ alijs
cõmunicantibus: nisi diuina obsta-
ret reuelatio. Et secundo eoruz qui
miraculosum sacramentũ vbi ima-
go aliqua pueri: aut forma cruoris
aut sãguinis appareret in hostia nõ
esse verum aut perfectum sacramẽ-
tum autumãt: pro fundamento ha-
bentes q̃ cessante specie cessat sacra
mentum. Ac tertio eorum qui veri-
tatem sacramẽti ad quãlibet spẽi sa
cramẽtalis imutationẽ esse negant
Cum q̃rta opiniõe qui solũ contri-
tos ⁊ nullo modo attritos tã in alta
ris mysterio q̃ ab extra asserũt etiã
de lege cõi esse cõicãdos ex pietate
potius q̃ temeritate errãtes. Cũ au-
tem inter hos errores primus per-
nitiosior cunctis alijs existat: vtpo-
te robur ⁊ fundamẽtuz ceteris pre-
bens. habeatq̃ in sui defensionẽ nõ
personam vnam aut plures: imo vt
plures asserunt integram quãdam
religionẽ: etiam ad penam ignis ad
uersum me se obligãtem: aptissime
ppheticum dictum supra allegatuz
eis obijcitur. Errauerũt ceci in pla-
teis polluti sunt sanguinem: supple
agni imaculati sub sacramento alta
ris existentis. cui pnitiose detrahere
non verentur: dũ asserũt christi cor-
pus ⁊ sanguinem in sacramento al
taris solum sub cõditione deberi a
q̃libet fideli venerari et sumi vbi re-
uelatio diuina non obstaret. Qua-
re et ego inter inquisitores heretice
prauitatis ab apostolica sede depu-
tato in fidei defensionez minimus:
grauamine etiam officij lectoratus
sancte Saltzburgeñ. ecclesie nõ ob-
stãte. ne videar cum seruo pigro ta-
lentum panno inuoluere per desi-
diam mentis: vel fodere in terram
per negligentiam operis: proposui
quattuor premissis erroribus repro
batis: opus quoddam sermonum

de ipso diuinissimo eucharistie sacr-
mēto ānectere: ⁊ rudi stilo clarā ve-
ritatē tradere: ne subtilitas verboꝝ
obscuritatē inducat. sub tali tñ ordi
ne vt p̄mo opusculū erroneū ab ad
uersarijs mihi porrectū p̄mittat: ⁊
demū eius reprobatio ꝑ catholicā
replicā cum collectura sermonū. et
⁊ impugnatōe alioꝝ erroꝝ triū sub-
inferat. Verū ꝙ tabulā in tractatū
aduersarioꝝ ꝓut in collectura s̄mo
num factū est ānectere nō valui: cau
sante hoc ip̄m opis aduersarioꝝ in-
epta collectio: vbi sepe eandē erro-
neam sententiā repetitis vicibus re
plicare voluerūt. quare eoꝝ dicta ꝑ
lr̄as alphabeti cū replica nostra ca-
tholica correspōdente tanꝙ ꝓ tabu
le ānotare volui. vt vel sic clarior ha
beat recursus in fidei cōseruationē
⁊ erroris tam ꝑniciosi cōfutationē.
Quod opari dignetur ille in cuius virtu
te me cōfido ꝑficere: sine cuius gratia
h̄ opa q̄uis modica minime potuis
sem incepisse.

Tractatus erroneus qd̄ eu charistia sit sub cōditōe ado rāda omni loco et tēpore ⁊c. cum suo ꝓlogo.

Horꝝ quidam cultor suis
cum duob⁹ filijs in quodā
paruo nemore rurali folia
arboꝝ tūc arefacta hincinde sub ar-
boribus ⁊ vepib⁹ dispersa colligēs
vn⁹ ex eius filijs duo vasa sacramē-
talia arboꝝ folijs inuoluta sub vepri
bus casu repperit: ex q̄dā eccl'ia ab
isto loco nō multū distanti: fere an-
te ānos tres furtim ablata ⁊ illuc de
portata ⁊ posita. vnū in quo sacr̄m
eucharistie ꝓ infirmis in eccl'ia s̄ua-
ri solet. reliquū v̄o ꝓ sacramento in
die corpis christi deferēdo aptatū.
Que cum pater ꝑ filiū aduocat⁹ vi-
disset: intacta ea relinquēs festinan-
ter abijt: ꝓuisori ecclesie vicin rem
denudauit. qui locū adiēs vbi talia
reꝑta fuerant: agricultorē verum re
tulisse agnouit. Sed ⁊ ip̄e hec in lo
co dimittens: ⁊ agricoloꝝ custodie
cōmittens: ad hauriendū cōsilia q̄d
sibi in hac re agēdū foret iter arripu
it. nec cuiꝙ p̄ter hos res h̄ nota fu-
it. Cum v̄o trāsactis diebus quibus
dam redijsset ⁊ vasa cauti⁹ inspexis-
set: sacramētū eucharistie in vno exi
stere ꝓclamans. lapisꝙ ꝯsecrat⁹ pro
viatico habere solit⁹ tandē vasi sup
ponebat: prius tñ tectus lintheolo
lineo. Hec etiā vasa primū edificio
lo quodā ligneo. post v̄o aliquorū
diebus decursis sepecula amplior
circūdabantur. adhibebant ⁊ custo-
des: q̄ ne quid illiciti ibi cōmitterēt
ꝓhiberent. Aduenietiꝙ ꝑp'lo q̄ co-
piose cōcurrebat: verū corpus chri-
sti hic cōtineri veraciter denūciarēt.
qd̄ ⁊ fecerūt. Fuerūt deniꝙ lumia-
ria ibidem ardētia ordinata. Ipi q̄ꝫ
sacerdotes in ambone ecclesie hoc
idē populo publice ꝓnūciarent. et
vt in ecclesiā portarēt insinuauerūt
qui tñ ab eis reuocat⁹ fuit: cōcursus
tñ populi indies augebat. His sic
durātib⁹ post aliq̄t dies nūcij missi
ab ep̄o Patauien̄. venerūt: quid ve-
ritatis hec res h̄ret examiare volen-
tes: ⁊ aptis vasis hostiaꝝ corrupta-
rum reliquias in vno existere ꝑp'lo
ibidē existēte dixerūt. Quo facto ꝑ-
noiati viri edificiolū destrui: lumia
ria extingui: vepres in quibus vasa
stabāt succidi. Nec gratia alicuius

cultus ⁊ adoratõis locũ istũ a pplo ampli⁹ sub pena excõicatõis visitari. Sicq̧ abeuntes vasa secũ deferebãt ⁊ in ecclesiã vicinã ponebãt.

¶ His sic pactis surrexerũt sacerdotes quidã q̃ publice pdicabãt oẽs ⁊ singulos q̃ in hũc locũ venerũt vbi corpus xpi ex sacerdotũ dispositõe ⁊ custodnm clamore vt supra in casu facti expssum. q₂ veraciter cõtineri videbat̃ nõ venerãdi illud venerabile corp⁹ xpi: adorasse diabolũ. vepres. arbores. rubiginẽ vasoꝝ ⁊ plura alia. Locũq̧ istũ vocabãt locũ ranaꝝ. speluncã latronũ. hereticoꝝ. lupoꝝ. vulpiũ ⁊ pluriũ alioꝝ: q̃b⁹ populus magis videbatur derideri q̃z fideliter et pie admoneri. Et sic culpam in sacerdotes amaricat⁹ refundebat.

¶ Occasione itaq̧ hui⁹ facti ac pdicatõe q̃stio oriebat̃ inter sacerdotes quosdã: vtꝝ popul⁹ qui sic cõuenerat ad adorãdum corpus xpi qđ ibidem esse credebat̃ adorãdo peccauerit: vel nõ: Et hoc semp loquẽdo de tpe quo durabat illa solẽnitas. et pmissis vel potius admissis: de q̃ supra in casu facti: hoc est a tẽpore publicatõis sacerdotũ vsq̧ ad sublationem vasoꝝ p eos q̃ ab episcopo fuerunt missi.

A ¶ Secũda questio vtrũ hostie in ecclesia a sacerdotibus i missis eleuate vel ad infirmos delate seu in ecclesijs p infirmis suate q̃ credunt̃ esse ↄsecrate sit ita vel nõ: sint simplr̃ vel ↄditionalr̃ cultu latrie adorande: sp referẽdo cultũ latrie in xpm sub speciebus sacramẽtalib⁹. Et cũ ex illa prima resolui habeat ad illã secũdã pmo rñdendũ est. Dicendu₃ est itaq̧ pmo hostiã quã q̃s scit nõ eẽ ↄsecratã null⁹ adorabit: nec xps sub ei⁹ speb⁹ credẽd⁹ est: nec adorãdus.

¶ Secũdo hostiã quã quis scit rite esse cõsecratã adorãda venit xpusq̧ sub eius speb⁹ ſm hũanitatẽ cõtineri credi d₃ et adorari nlla adiecta cõditõe. Sũt aũt hoc sciẽtes pauci q̃s de⁹ spãlr illumiauit a se in iuuẽtute aut p angelos: aut alios ſm modu₃ sue bonitatis ⁊ puidẽtie. B

¶ Tertia hostia quam sacerdos verus vel apparẽs in altari sacralr̃ tractari i custodia p infirmis suari seu ad eos solẽniter defert sub ↄditõe ẽ adorãda. ⁊ corp⁹ xpi sub ea eẽ credi debet sub cõditiõe ⁊ adorari: hac sc₃ vel ↄsili expssa vel tacita: si cõsecratio rite ⁊ debite ſm institutõem xpi ⁊ ecclie fuerit celebrata. C

¶ Per ↄditionẽ addendã seu hñdã intelligibilis vel actualis: mentalis sola vel habitualis sola. ita q̧ q̃cũq̧ illaꝝ adest cũ addi debeat sufficit diuisim nisi negociũ insolitum aliud requirat. C

¶ Per cõditionẽ non addendã vel non habendã oẽs simul actualis et habitualis copulatim excluse sunt habende. Ita cũ dr̃ in adoratiõe sacramẽti altaris nulla addi debet conditio ab adorante exclusi: sicut actualis ⁊ habitualis. C

¶ Item supius cum mẽtio fit de hostia adorãda: ⁊ postea alia fit mẽtio de xpo ⁊ eius corpe: hostia ibi p speciebus debet esse accepta que in sacramẽto altaris non cultu latrie: ȝ hypdulie per hydula adorant̃: ſm Petrũ de aquila in: iij. dist. ix. Et vt credo scõm Petrum de palude. eadem distinct. iij. C

¶ Cōditio sic addita addentē in sua
fide non facit dubiū nec infidelē: eo
ꝙ nō facit eū dubiū directe in his q̄
cadūt sub falso. non em̄ dubitat ad-
dens cōditonē expresse vl' implicite
xp̄z ꝛ corp⁹ ei⁹ sb̄ spēb⁹ pāis facta de
bita ꝯsectōe esse. nec ad hoc refertur
cōditio: ſ; referꝛ ad debitā cōsecrati-
onē hostie: quā cōsecrationē debitā
nō credere teneor: fuisse factā a sacer
dote. imo possū dubitare vel opina
ri de ea actu vl' habitu sine pic'lo aīe
an ipse sacerdos singula ꝛ oīa obser
uāda obſuauerit. Facitq; talis ꝯdi-
tōis additio p̄cauere ne credēs fal-
se credat circa ea q̄ cadunt sub fide:
puta id eē corp⁹ christi qđ sub speci-
ebus panis cōtineꝛ in casu quo non
fuisset facta debita cōsecratio. pariꝛ
ꝛ a cultu latrie creature impēdēdo:
q̄ oīa ꝯtigerēt cōditio sī exclusa sim
pliciꝛ habereꝛ. Nec videꝛ habitus fi
dei sufficere ad h̄ p̄cauendu;. q2 al's
xp̄ian⁹ nō posset ydolatriā cōmitte-
re ꝛ false credere creaturā eē deum
simpl'r adorādo: eo ꝙ talis habit⁹ fi
dei sp̄ sufficeret ꝛ vicē cōditōis sup-
pleret actualis vl' hitual'. Et nō dico
de agente ex hitu fidei: ſ; ex le. ar. Et
sic doctores sup̄flue tradidissent de
cōditōib⁹ addēdis expresse vl' tacite
si talia oīa possent p̄caueri p̱ hitū fi
dei ꝛ i ea; reduci. imo sub hitu fidei
nō ꝯtinenꝛ: ſ; supponunꝛ ab eo. nec
alie circūstātie ad consecrationē req̄
site adsunt.

D ¶ Videꝛ em̄ ꝙ possit hec addi cōdi
tio: si sub hostia hac xp̄us ē sacr̄aliꝛ
eū dē sub eadē adoro. Nec ista cōdi
tio sic addita facit dubiū in fide. q̄a
hō nō tenetur credē xp̄m sacr̄al'r esse
sub hostia cōsecrata vt s̄. Nec sequi
tur ꝙ ex hac cā possit circa vnāquāq;
rem dicere si tu es xp̄us te adoro. q2
nō q̄libet talis res ē cōsecrabilis vel
sil'is rei cōsecrabilis.

¶ Hāc cōditionē si q̄s in adoratiōe D
apponeret actual'r vl' habitual'r cre
derē fidei obuiare si christ⁹ ꝛ ei⁹ cor-
pus ē sub hostia debite cōsecrata et
nō corrupta sacr̄al'r vl' ꝯsil'e; eunde;
sub eadē adoro ille male sentiret cū
Berlengario. de q̄ de cōse. di. ij. ego
Berlengari⁹ ꝛc̄.

¶ Itē incaute videnꝛ loq̄ q̄ in publi D
co tradūt simpl'r nullā ꝯditionē cir-
ca sacr̄alia altaris vera vel estimata
hn̄dā: ſ; simpl'r credere xp̄m ꝛ corp⁹
ei⁹ simpl'r sub spēb⁹ panis cōtinerꝛ:
ꝛ eūde; sub eisdē simpl'r adorari. sic
em̄ purā creaturā p̱ xp̄o adorabūt:
aut eū false ꝛ sup̄stitiose sacr̄al'r ado
rabūt i casu q̄ deesset debita ꝯsecra-
tio. nec conditio eos releuaret: eo ꝙ
ex doctrina publica eā simpl'r exclu
sam hn̄t. Dicūt p̄dicatores simplici
ter sine oī cōditiōe credatis indubie
xp̄m ꝛ ei⁹ corp⁹ eē sub spēb⁹ hostie
p̱ sacerdotē ōnse ꝛ reuerēter cultu la
trie adorate. vbi tn̄ aliq̄tiēs nil cōse-
cratū est. Interdū hostia dūtaxat cō
secraꝛ ꝛ non calix: vt etiā q̄si indies
cōtingit. Ecce quō credūt ꝛ adora-
būt sic exclusa oī ꝯditōe. ꝛ ad q̄d va
let doctor; de ꝯditōib⁹ traditio si sic
ab auditu ppl'i abscōdūꝛ: Aiūt em̄
quidā. Sic me ex hac die ordino ꝓ
nūc ꝛ futur; tp̱ib⁹ q̄ advixero ꝛ meā
mētionem fūdo ꝙ vbicūq; interero
missis ꝓcessiōib⁹ ꝛ alijs actibus vbi
sacr̄a altaris tractanꝛ: sic me ab om-
ni ꝯditiōe actu absolutū eē volo: vt
nunq̄; velim i meis adoratōib⁹ con
ditionē cōcurrere nec actu nec habi
tu: imo simpl'r hr̄e exclusā: etiā si nō
cogitē actu de ea: ſ; sub spēb⁹ panis

verꝫ xp̄i corp⁹ ꝯtineri credere volo. ⁊
illū simpl'r adorare. sic em̄ doct⁹ sū.
¶ Et q̄s vult talē sic credētē ⁊ adorātē
in oib⁹ suis adoratōib⁹ iustificare sic
si i tali intētōe ⁊ ꝓposito ꝑseuerauе-
rit cū circa multas missas interduꝫ
aliq̄ cōstituūtur vbi nulla sit vera et
debita ꝯsecratio: Nec audēt hīc ꝯdi
tionē actualē vel hitualē. s. si debita
facta est ꝯsecratio. qꝛ ꝓhibiti ⁊ infir-
mati sunt vt nullā addant: ꝫ sine ea
credāt ⁊ adorāt simpl'r ⁊ absoluti.
¶ In adoratiōe sacr̄i altaris condi-
tiōis actual' vl' hitual' existētiā dicta
doctorū subscripta firmare videnꝭ.

¶ Doctor xp̄ianissimus Johannes gerson.

¶ In oi adoratōe sacr̄i altaris subi-
telligiꝭ ꝯditio ista vl' sil'is: si ꝯsecratō
rite ⁊ debite ꝭm institutiōeꝫ xp̄i fue
rit celebrata: ac ꝑinde adorās alien⁹
ē ab ydolatria: ꝗuis celebrās ⁊ non
ꝯsecrās eēt in culpa. Hec ille i regu
lis moralib⁹ de sacramento euchari
stie littera c.
¶ Dicti doctoris itelligētia hec esse
videꝭ. N. expositor verior i saluo cor
rectoreꝗ hui⁹ expositiōis si inepta ⁊
a veritate exorbitans iuēta fuerit.
E ¶ Dicit. N. p̊. In oi vniuersal'r vo-
lēs ꝯditionē hīc iclusā vl' exp̄ssā: nō
solū i adoratōe respectu hostie non
ꝯsecrate q̄ tn̄ ꝯsecrata eē putabaꝭ: ꝫ
etiā respectu vere ꝯsecrate q̄ tn̄ certi
tudine euidenti seu spāl'r reuelata a
deo ꝯsecrata eē nō sciꝭ ꝯ illos q̄ nuꝑ
in publico ꝭmone auditi sunt: dicē-
tes doctores ꝯditionē subintellectā
ad exp̄ssā hrī. docētes solū locutos
fuisse: q̄ꝝ reprobatio ex rōe q̄si ꝑue-
rorū ōndiꝭ: eo ꝙ de cōi lege nō sit q̄
hostias nō ꝯsecratas a cōsecrat' vl'r
discernat. ⁊ si discernat neqꝫ tn̄ cum
cōditōe: neqꝫ sine ea nō cōsecratam
adorabit. Quare cōditio a doctori-
b⁹ suꝑflue ponereꝭ: ⁊ papirū iutiliꝭ
maculassent. reprobanꝭ etiā tales ex
dictis Bonauē postea declarādis.

¶ Dicit sacramēti altaris vere vel estimatiue: cōtinens ꝓ cōtento sumēdo.

¶ Dicit subintelligiꝭ actual'r habitu E
bitual'r vl' dispositiue. ꝙ sit ita dispo
sit⁹ q̄ ꝺ eā adderet vl' nō excluderet si
de illa cogitaret i sua adoratōe.
¶ Dicit ꝑterea cōditio ista ⁊c̄. Ecce
h. s. si ꝯsecr̄tio ⁊c̄ vocat ꝯditōꝫ i adora
tōe sꝑ subītelligēdā. i. ꝟ adoratōe it⁹
legēdā actual'r vl' bitual'r ad min⁹ eā
etiā ore ꝓferēdā: ore n̄ excludēs. dic̄
em̄ i regul' moralib⁹ de suꝑbia ⁊ va-
na gloria littera M.

¶ Gerson.

¶ Adorās adoratōe ꝺo debita abso
lute ydolū vl' diabolū trāsfigurāteꝫ
se i āgelū luc' seu xp̄m a mortali cri
mine neq̄t excusari nec ꝟ igrātia iui
cibilis locū hꝫ: ꝫ ꝓbādi sꝭ spūs si ex
ꝺo sint. sec⁹ si ꝟ ꝯditōe iplicita vl' ex
plicita ꝟ adoratio fieret vbi ꝓbabil'
ꝯsecraꝭ ꝺ sic agēdo ꝯtigēt queādmo-
dū hostiā n̄ ꝯsecratā. imo lapidi ho-
stiā sil'eꝫ. cas⁹ aliq̄s licite faceret ado
rare. Hec ille ꝯ eos q̄ eaꝫ ore ꝓferri
posse negāt ⁊ ꝓhibēt.
¶ Post ꝟ dic̄. ac ꝑide adorās alien⁹ E
ē ab ydolatria: ac si dicēt al's exclusa
oi ꝯditōe alien⁹ n̄ eēt. iteꝝ eos repro
bans q̄ adorātes absolute ⁊ simpl'r
ēt i casu hostiā nō ꝯsecr̄tā a cl'pa abso
lutos. sacerdotes ꝟo solos culpis ꝟ
iectos hn̄t. imo videꝭ ēt adorātes ab
solute ⁊ simpl'r oi ꝯditōe seclusa pe
care i cōi mō adorādi hostias ꝯsecra
tas: eo ꝙ sic icerti ⁊ ꝯ doctoꝝ doctri
nā ꝑiculo se exponūt.

¶ In testē adducēs illū doctorē de habēda ꝯditōe in adoratōe sacramē ti altaris. sic em̄ exposuit vt experia tur ꝑ supiores: ⁊ informet an sane vł inepte eundē intellexerit. ⁊ in hui⁹ rei testē adduxerit eadē ex causa ⁊ i sequētibus ōndet ꝑ suā expositionē si q̄ adiecerit quō ipe doctorū dicta intelligit: vt ex supiorꝝ approbatiōe aut reprobatione doctior et certior euadat.

¶ Doctor seraphicus Bonauentura.

F ¶ Si adorat quis simplr̄ xp̄i aduersariū nō excusat a pctō etiā si credāt ipm xp̄m. Si aūt adoret sub cōditione hoc pōt eē duplr̄. Aut q2 est illa cōditio habitualr̄: aut actualr̄ considerata siue apposita. Actualr̄ sic nō adorat ipm luciferꝝ: ꝫ mag xp̄m q2 nō stat adoratio nisi stāte cōditōe ⁊ ad eū refert implicatio. An aūt illa cōditio fit sub ꝯsideratōe habitudinali h̄ mō nō sufficit vitādū pctm̄ ydolatrie respectu sacramēti altar. nam talis figuratio ē insolita. ⁊ idō non debet ad eū p̄cipitāter sed adoratio: ꝫ cū maturitate ⁊ p̄ma orōne Sꝫ cōsideratio hostie ē ꝯsueta: idō sufficit ꝙ adorās in habitu hāc hēat cōditionē: videlꝫ si cōsecratio debito mō facta est. vn̄ pauci vel nulli fideles in hac adoratōe peccāt. omēs em̄ accedūt cū cōditōe ista. Hec ille in. iij. dist. ix. q. vj.

F ¶ Doctor iste ꝯcordare videt cū Johāne gerson: q̄ dixit vt supra. In oi adoratiōe sacramēti altaris ⁊c̄. Hic doctor dicit ꝑ pauci vel nulli fideles i hac adoratōe peccāt: cām subiūgēs. oēs em̄ accedūt cū ꝯditōe ista. Ecce dic̄ oēs accedūt. s. ad adorādū sacramētū altaris cū ꝯditōe. nec tales accedētes ab istis doctorib⁹ dubij i fide ⁊ infideles iudicant: ꝫ poti⁹ a culpis alieni. q̄s tñ dānāt publice p̄dicātes i adoratōe sacri altaris nullaꝫ debere ꝯcurrere ꝯditōeꝫ: ꝫ simplr̄ et absolute oi ꝯditōe seclusa ad adorationē accedēdū. Nec credēdū est ꝙ isti ⁊ alij doctores ⁊ eorꝝ seq̄ces ꝯditionē apponētes sentiāt ꝙ ꝯditio sit adiecta ad orātē in fide dubiū ostēdat: seu arguāt circa verā ⁊ realē existentiā xp̄i sacralr̄ sub hostia debite ꝯsecrata: sic v̄ba isti⁹ ꝯditōis vident ad h̄ sonare. Sic em̄ erravit quidaꝫ heretic⁹ ānis supiorib⁹ mea in p̄ntia publice igne Viēne extict⁹. ⁊ Berlengari⁹ añ reuocationē quā fecerat coraꝫ Nicolao papa de cōse. dist. ij. Ego berlengari⁹.

¶ Possit ⁊ hec vł ꝯsilis ꝯditio actualit vł habitualr̄ h̄ri xp̄m sub illa vel alia hostia: si ibi sacralr̄ eūdē vt i celo existit adoro: qd̄ cōtingē p̄t ex nō debita ꝯsecratōe hostie: aut ꝓpt̄ corruptōeꝫ hostie ex lōgi tp̄is mora ꝓueniēte. Nec videt sufficere certitudo moral de debita cōsecratōe ⁊ sacerdotio ad h̄ ꝙ xp̄us sacralr̄ sit sub hostia: ꝫ req̄rit certitudo metaphisicalis: lꝫ moral sacerdotē celebrantē a culpa excuset: nō aūt adorantē sine cōditōe.

¶ Nec etiā videt sufficere coraꝫ hostia eleuata vel s̄uata sine conditōe adorāti ⁊ dicēti: op⁹ sequit intētōem ⁊ credulitatē. ḡ si credo simplr̄ ꝯtentū sub hostia eleuata eē xp̄m adoro panē ꝯtētū sub hostia illa i casu q̄ nō eēt ꝯsecrta cuꝫ itētio mea ad xp̄m feratur sic adorādo xp̄m mereor: et nullum videtur mihi esse peccatuꝫ F

Non valet sic dicere. q2 illa credulitas qua credit adorãs hoc cõtentuz sub illa hostia eẽ xp̃m temeraria est: et ideo ad op9 temerariũ deducit: vt h qd cõtinet sub hostia simplr adoret. q2 in credulitate et in intẽtiõe nõ solũ cadit xp̃s: s etiã hoc qd sub illa hostia ptinet. Ideo honoris exhibitio aliq mõ determiat ad h ptẽtũ sub illa hostia nõ cõsecrata i casu. iõ nec recta intentio fuit vl credulitas: nec recta ẽ adoratio absolute. q2 dic Bonauent. ydolatra cũ adorat ydoluz illud eẽ deũ: et tñ ex hoc nõ dr deum adorare: s magis ydolũ. vñ cõmittitur ydolatrie pctm. Ergo pari rõne cũ qs adoret simplr ptentũ sub hostia nõ pscrata in casu credẽs illud esse xp̃m: pter credulitatẽ non euadit zelus ydolatrie.

Sanct9 Thomas doctor.

G Dicit vnũ de ptinẽtibus ad fidez est: vt aliqs credat sub sacro altaris vnũ corpus xp̃i cõtineri. põt aũt cõtingere q nõ recte cõsecret. et sic nõ est ibi corp9 xp̃i: s solũ panis. ergo fidei põt subeẽ falsuz. Rñdet q fides credẽtis nõ refert ad has spẽs pãis vel illas. s ad hoc q verũ corp9 xp̃i sit sub spẽb9 panis sensibil qñ recte fuerit cõsecrat9. vñ fidei non suberit pter h falsũ.

F Ecce dicit corp9 xp̃i sub speciebus panis sensibilib9 esse si fuerit recte pscratus conditionaliter.

Bonauentura.

H Actus adoratiõis est actus fidei. s qd substernit adoratiõi: substernit ipsi fidei. s cõtingit aliqñ adoratiõi alicui9 subeẽ falsuz: sic qñ adorat hostiã nõ cõsecratã p cõsecrata adhibita vera diligẽtia. et tal adoratio meritoria est: et ita ortũ h3 a fide et charitate. s si ei subest falsũ: videt et fidei subeẽ falsuz. Ex h dõm q adoratiõi facte fm directõez et regulã fidei nũq subest falsum: p eo q fides dic nihil adorãdũ eẽ p certo nisi de q habet certa cognitio. de eo aũt de q nõ habet certitudo: dic adorãdũ eẽ p suppositã cõditõe. Vñ ois fidel recte adorãs hostiã cõsecrataz: adorat sub ea cõditiõe si perfecta sunt circa ipaz ea q ad cõsecratõez sũt necessaria fm institutionẽ diuinã. et sic nũq decipit nec errat. Hec ille in. iij. distinct. xxiiij. q. j. in solutione argumenti.

Videtur ne ille sctũs Bonauentura fuisse dubi9 in fide et infidelis: absit. et hic expsse innuit hostiã cõsecratã debere adorari cũ pditõe a fideli: etiã oi nõ certo seu certificato de ei9 debita pscratõe et h ex debito fidei. Veri9 s videt q ille exponat se periculo q ẽ doctrinã doctor adorat sine pditõe q q fm eor doctrinã addit eam. H

Doctor irrefragabilis Alexander de ales. I

Obijcit de eo q credit corp9 xp̃i eẽ qd ab eo sumit: nõ tñ est. q2 nisi crederet nõ adoraret: et ita credit falsũ. Rñ. dr q nõ d3 qs credẽ simplr sub illa forma eẽ corp9 xp̃i: s sub cõditione si facta sũt ea q exigunt fm formã traditã a xp̃o et ab eccl'ia. Hec ille in. iij. pte. q. lxxix. mẽbro p.

Idem dicit.

Si aliqs credẽs hostiã cõsecratã a sacerdote celebrẽte q nõ eẽt cõsecrata adoraret eã sic corp9 xp̃i: xp̃i igrã K

tiā facti excusaret.ꝗ siľr adorās dia-
bolum vice xp̄i in p̄dicto casu ꝓpter
ignorantiā facti excusabit. Rn̄. ꝙ dꝫ
adorari hostia sub cōditione tacita
vel exp̄ssa.

¶ Dubitat etiā ne in fide ille
⁊ infidelis est.

¶ Angelice sūme cōpilator.

R ¶ In adoratōe hostie sufficit hāc cō
ditionē hr̄e hituaľr.s.si ꝯsecratio de
bita ē facta. Ille nō dicit sic̄ nec cete
ri ꝙ nulla dꝫ hr̄i cōditio:nec dicit ꝙ
cōditio nō dꝫ exp̄mi.ꝗ dicit hituaľr
sufficē ⁊ reqri si nulla ē actuaľ.

¶ Doctor quidā actu regēs
in vniuersitate quadā.

I ¶ Itē lꝫ ꝙ sit corpꝰ xp̄i in celo ⁊ sub
spēbꝰ sacraľibꝰ:tn̄ nō eodē mō.q: sꝫ
ipsis spēbꝰ ē sacraľr. vn̄ adorātes di-
rigūt suā intētōeꝫ ad illū modū eēn
di intuēdo vľ oculo corpis vľ mētis
illos spēs ⁊ easdē adorando hypdu
lie:fm Petr̄ de palude doctissimū
virū.iij.dist.ix. Vn̄ si sine oi ꝯditōe
habituali qs adoraret: false adora-
ret casu q̊ hostia nō esset ꝯsecta ⁊ ex-
hiberet latrie cultū fm illū modum
eēndi sub spēbꝰ ⁊c.⁊ sic ꝯmitteret vi
ciū falsitať si n̄ sit cōditio hituaľ. vi
delꝫ si sit ibi corpꝰ xp̄i qđ qs ibi cre-
dit. Et dicit eē si nō sit defectꝰ i ma-
teria ⁊ forma sacraľibꝰ ⁊c. Si vo sit
defectꝰ q̊cūq:ita ꝙ nō cōtineať:siue
nō sit xp̄i corpꝰ ibi sacraľr ē iplicita
intētio adorātis.qđ qdē adorādo ve
lit adorare xp̄m:licꝫ non sub eo mo-
do eēndi q̊ cōtineť sub spēbꝰ sacrali
bꝰ:cū ibi nō ꝯtineant nec spēs sacra
les. siue spēs sacri eucharistie sint
cū nō facta fuerit ꝯsecratio ex hypo
stasis. vľ forsitā pꝰ factā cōsecratiōeꝫ
spēs corrupte sunt. Accideret etiaꝫ
vitiū supstitōis. vt ptꝫ exēplo sancti
Tho. ex supra iductis. Vn̄ idē dicit
loco supra allegato. ꝙ sic adorātes
hostiā nō cōsecratā nō adorāt puraꝫ
creaturā:ꝗ xp̄m fm suā intētōem q̄
fm iplicitā ꝯditōꝫ ē: vicꝫ si n̄ sit fm
modū essendi sacraľē adorare. vt sic
nequaq̄ vellēt:licꝫ sp adorare velint
xp̄m adorādo. Nec est necesse vt sit
qđ adorātes syllogizēt:sufficit vsus
⁊ cōsuetudo sctē mr̄is eccľie:cuiꝰ fi-
deles filij sunt q̄ i sacris ⁊ ritu eccle-
sie se cōformāt fm intentōeꝫ suā.ali
as nō eēnt q̄ ad meritū fideles filij:
lꝫ q̊ ad minꝰ sape valētes ad sobrieta
tē ex his itimiꝰ ⁊ dulciꝰ sape possunt
si velint.

¶ Innoncētiꝰ tertiꝰ.

¶ Xp̄i corpꝰ ⁊ sāguis in sacro altari M
sub spēbꝰ panis ⁊ vini vaciť ꝯtinēť:
trāsubatis pane i corpꝰ ⁊ vino i san-
guineꝫ. Nec ille de sū. tri. ⁊ fi. ca. §.
vna ē vo. c. firmiť credimꝰ.

¶ Ecce cōditio iclusa i ablatiuis po
sitis. Nec iste Innocētiꝰ docuit sim
pliciť credere corpꝰ xp̄i eē sꝫ hostia.
ita cōditionaľr adorať sub ea et non
simpľr sic̄ publice p̄dicať.

¶ Augustinus.

¶ Nō ois panis:ꝗ accipiēs bn̄dicti- M 2
onem xp̄i fit corpus. de cōse. dist. ij.
nō omnis.

¶ Idem.

¶ Corpꝰ ⁊ sāguinē xp̄i dicimꝰ illud M 5
qđ ex fructibꝰ tre acceptuꝫ ⁊ p̄ce my
stica ꝯsecratū recte sumimꝰ. de ꝯse.
dist. ij. corpꝰ ⁊ sāguinē.

¶ Ambrosius.

N 4 ¶ Panis ē in altari vsitatꝰ aū verba sacroꝝ vbi accessit cōsecratio de pane fit caro xp̄i. ꝺ ꝯse. di. ij. panis.

¶ Cōfessio Berlengarij.

N 5 ¶ Cōsentio sacre Ro. eccl'ie ꝛ ap̄l'ice sedi: ꝛ ore et corde ꝓfiteor de sacris dn̄ice mēse eādē fidē me tenere quā dn̄s ꝛ venerabil' papa Nicolaꝰ. ꝛ h̄ scā synodꝰ auctē euāgelica ꝛ ap̄lica tenendā tradidit. mihiq; firmauit. s. panē ꝛ vinū q̄ in altari ponunt post cōsecratōez nō solū sacr̄m: ꝫ etiā verū corpꝰ ꝛ sanguinē eē dn̄i n̄ri Jesu christi. de cōse. distin. ij. ego Berlengarius.

N ¶ In his ꝛ i alijs canō ibꝰ ad h̄ ꝙ verū corpꝰ xp̄i sit sub hostia vl' sub speciebꝰ panis ꝛ vini ꝑsupponit ꝯditio debite cōsecratōis quā q̄dē cōsecratōez debite fuisse factā circa illas vl' alias hostias: nisi deus reuelauerit nullꝰ hō regularit' scit certitudie cui falsū subeē nō possit. nec credere tenet sacerdoti dicēti se vere cōsecrasse: cū ip̄e nō sit v̄itas ꝑma cui fides initit': ꝛ nec ipse certꝰ ē q̄d debite cōsecrauerit. ita ꝙ simpl'r credere possit sub hostia quā ꝑ se cōsecrauit eē verū corpꝰ xp̄i: ꝫ sub cōditōe sic̄ ꝛ ceteri si nō vult decipi ꝛ errare: sic̄ pluribꝰ factū ē q̄s ego noui: q̄ sub sp̄ebꝰ aq̄ quā vinū eē putabāt sāguinē christi false crediderūt eē: ꝛ eūdē sic sup̄stitiose adorauerūt: vel cultū latrie pure aq̄ impēdebāt si simpl'r crediderūt ꝛ adorauerūt: sic̄ et ceteri qui simpl'r ꝛ sine cōditōe adorauerūt tacita vl' exp̄ssa. Nihil em̄ adorandū ē ꝓ certo nisi de q̄ habet certa cognitio. Adorādū ꝫ est ꝑsupposita cōditōe sic̄ de hostia cōsecrata: de cuiꝰ cōsecratiōe sufficiēti adorās sufficient' nō est informatꝰ: vt dic̄ Bonauētura. Hec em̄ directio ꝛ reg'la fidei circa recte adorātē exigit. Nō ꝫ recte vident' ꝑdicare credere ꝛ adorare sine ꝯditōe ꝛ simpl'r corpꝰ xp̄i sub hostia a sacerdote eleuata dn̄sa vl' alicui ministrata. formidareq; h̄nt penas i. c. ad abolēdā. de heret. minatis.

Nota ꝙ ponit sacerdotes etiā debere sub cōditōe sumē ꝛ adorare.

¶ Nec sufficit dicē: ille credit ꝛ adorat simpl'r ꝑsupposita debita ꝯsecratōe: igit' recte credit ꝛ bn̄ adorat. q̄a nō sequit' si h̄ hostia ꝑsupponit' esse cōsecrata: ꝫ ipsa ē ꝯsecrata: i casu q̄ hostia nō eēt cōsecrata: ꝛ talis ꝑsupponeret'. Sꝫ bn̄ sequit': si hec hostia est cōsecrata ipsa ē ꝯsecta ꝛ sub ea ē corpus xp̄i. si saltē post debitā cōsecrationē nō sit corrupta. O

¶ Ex his supradictis sequitur primo.

¶ Oēs sacri canōes catholiciq; doctores veꝝ corpꝰ xp̄i ꝛ eius sāguinē sub speciebꝰ panis ꝛ vini veracit' cōtineri: ꝛ sub eisdē eundē cultu latrie reuerēter adorari. asserētes ꝛ docentes hāc cōditionē vel similē indistātē exp̄sse ponūt: aut subintellectā regulariter ꝑsupponūt. s. si cōsecratio rite ꝛ debite s'm institutionē christi ꝛ ecclesie fuerit celebrata: ne purissime fidei catholice falsū subsit ꝛ cultꝰ latrie vero ꝛ soli deo debitus creature pure: aut christo superstitiose aut false exhibeat'. P

¶ Omnes fideles recte adorātes debent in adoratōe sacramēti altar' regulariter habere habitu vel actu tacite vel exp̄sse conditionez hanc vel similē. s. si ꝑfecta sunt necessaria s'm institutionē diuinā. P 2

P 3 ¶ Xp̄ian⁹ sicut sine culpa de debita
spēꝝ panis ꝛ vini ꝯsecratōe dubita-
re pōt: ita ꝛ dubitare p̄t de vera cor-
poris ꝛ sanguinis xp̄i sub eiusdē cō
tinentia ad talē ꝯsecrationē sequēte
sine fidei repugnātia.

P 4 ¶ Omnis fidelis sacr̄m altaris cū
ꝯditōe illa vel ꝯsilī actuali vel habi-
tuali adorans. s. si sub hostia debite
ꝯsecrata xp̄us ꝛ ei⁹ corp⁹ sacr̄alit̃ ꝯti
net̃ eūdē sub eadē adoro dubi⁹ in
fide p̄sumit̃: ꝛ errās si indubie ip̄m
sub ꝯsecrata nō credit eē sacr̄alit̃.

P 4 ¶ Hec fortasse ꝓpositio ad ꝯditiōez
negātib⁹ intēta fuit: licz verbis eorū
populo nō sufficient̃ distincte ꝛ cla-
re exposita.

P 4 ¶ In adoratōe hostie sufficit hāc cō
ditionē hr̄e habitualez si cōsecratio
debita ē facta: ꝓ eo q̄ hostie cōsecra
tio est ꝯsueta.

P 4 ¶ Omīs xp̄ian⁹ rōe ad hoc sufficiē-
ti vtens firmit̃ credere dz sub spēb⁹
panis ꝛ vini rite ꝛ debite cōsecratis
christum ꝛ veꝝ eius corp⁹ ꝛ sangui-
nem veraciter ꝯtineri saltē nō corru
ptis. Nō tū has vel illas spēs panis
ꝛ vini etiā ꝓ sacramēto habitas vel
ostēsas eē vel fuisse rite ꝛ debite cō-
secratas fide catholica credere obli
gat̃ sine spāli dei illuminatōe de ea-
rum debita cōsecratōe.

Iterū de il-
luminatiōe
loquit̃.

N 1 ¶ Estq̄z in publico p̄dicatū: docen-
tes in adoratōe sacramēti altaris cō
ditionē addi eē supbos temerarios
p̄sumptuosos ꝓprijs capitib⁹ initen
tes ꝛ ad reuocādū cōpellēdos. Nec
fuit in tali p̄dicatōe ad hoc ꝯueniēs
seu cōdecens allegata scriptura aut
ratio cōuincēs. Et talis p̄dicatio et
ꝯsimilis quasi p annū exercitata fu-
it pri⁹ nō audita, imo apud doctos

Ecce q̄dīu
durauit h̄
heresis.

quoꝝ cōsilio in hac re fortius cōfor-
tatus fui: licz etiam prius nunq̄ ali
ter audiuerim q̄n hec vel cōsimilis
cōditio in adoratōe sacramenti alta
ris regulariter tacite vel expresse ha
benda sit.

¶ Hec oia suprascripta posita sunt N 2
nō animo ꝑtinaci ea defendendi: s̄z
vt doctis docendi: nesciētib⁹ infera-
tur occasio quid in his reb⁹ verita-
tis aut p̄iculi sit.

¶ Hec ꝓpositio videt̃ esse fal
sa ꝛ impossibilis.

¶ Si h̄ hostia ē rite ꝛ debite ꝯsecta: R 1
null⁹ fidel̃ recte credēs ꝛ adorās ali-
quā ꝯditōez actu vl̃ hītu hr̄e dz cir-
ca fidē ꝛ adoratōez xp̄i ꝛ ei⁹ hūanita
tis sub illa hostia ꝯsecrata ꝯtētoꝝ. s̄z
simpl̄r oi exclusa ꝯditiōe credere dz
xp̄m eē sub ea sacr̄al̄r: ꝛ eūdē sub ea
dē cultu latrie simpliciter ꝛ absolu-
te adorare.

¶ Est tū hec vera et necessaria videt̃ R 2
esse stāte fide si h̄ hostia ē rite ꝯsecra
ta xp̄s sub ea v̄aciter ꝯtineri sacr̄al̄r
credēd⁹ ē ꝛ reuerēter adorād⁹.

¶ Regula.

¶ Circa fidē ꝛ adoratōem sacri alta- S 1
ris conditio hec vel consimilis taci
te vel exp̄sse regulariter semp obser-
uanda est. s. si omnia rite facta sunt
scd̄m cōstitutionē christi et ecclesie.
Ista autem cōditio vel similis nun-
q̄. s. si sub hostia ꝛ vino rite cōsecra-
tis christ⁹ cum sua hūanitate sacra-
mentaliter est.

¶ Adorantes simpl̄r ꝛ absolute ho- S 2
stias in ꝓspectu eoꝝ oñsas seu in va
sis delatas i casu possibili nō ꝯsecra
tas cōmittant veritatē dei in mēda-
ciū ꝛ colūt ꝛ s̄uiūt creature poti⁹ q̄

creatori qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

S 3 ¶ Necesse igit ad eorum salutē et peccati vitatōe dicere hūt tacite vel expsse actu vel habitu cum hac cōditōe vel sili. Si tu demōstrādo ad intellectū illud qd sub speciebus visibilibus continet est xp̄us cum sua hūanitate adoro. Que adoratio ibi terminat et quiescit: si illud qd sub speciebus visibilibus ē xp̄s qd verum ē facta cōsecratōe. Si vo illud nō est xp̄us qd verum est nō facta cōsecratiōe adoratio i hoc nō termiat nec quiescit: s refert in xp̄m vbi veraciter in sua hūanitate est aut sacraliter vt in alia hostia cōsecrata: vel nō sacramētaliter vt in celo. quia dicit Bonaventura in. 3. dis. 9. q. 6. Non stat adoratio nisi stante cōditōe. et ad eum refertur adoratio ad quem refert adoratōis implicatio. Et loquor de adoratiōe que dicit motū adoratōis in re determinata q modus est fm appetitum rōis electivū. Aliud em eēt de adoratōe que dicit motū fm inclinationem nature seu appetitum nature q semp est rectus. nec circa ipm accidit error. qr est sub rōe cōi ipsius xp̄i: et nō est sub illa vel alia hostia determinata. vt elici pōt ex Alexādro de ales in. j. pte. q. 3. p. arti. 151.

Petrus de aylliaco cardinalis Cameraceñ. etc. in scripto qrti sent. q. 6. de effectu sacramēti eucharistie ponit qttuor ꝓpositōes.

T ¶ Prima est q nō est d pcepto christi vel ecclesie vt corpus xp̄i adoret in sacramēto simplr et absolute aut sine aliq ꝯditōe. patz. qr si sic aliqs i casu teneret credere falsum. s. in casu quo aliquis sacerdos fingeret se facere quod intēdit eccl'ia et nō facere etc. Nā si quis tūc teneret adorare ibi corpus christi: quod tunc esset falsum.

¶ Secūda ꝓpositio q nō est de pcepto xp̄i vel ecclesie qd corpus christi adoret in sacramēto cum conditōe: scz si sacerdos faceret qd intendit ecclesia. ptz. qr tūc aliquis in casu quo aliquis catholicus simpliciter absolute et sine aliqua cōditione adoraret corpus christi in hostia nō cōsecrata in casu prius posito. talis enim mereretur sic adorādo sine cōditione q̄uis crederet falsum. Unde licet nullus teneat credere falsum: vel forte in casu credere falsum est meritorium. de hoc alibi. V Hic de ꝯditōe adoratiōnis.

Hec supradicta ꝓpositio doctori cōtraria esse videt.

¶ Tertia ꝓpositio est q corpus christi in sacramento potest licite et secure adorari cum supradicta ꝯditōe vel actualiter exp̄ssa: vel habitualit sub intellecta. ptz. qr per hoc evitat credulitas falsi quā quilibet potest licite evitare: cum nullus ad eā teneat. Sic evitat periculum errādi: errādo corpus xp̄i in hostia nō ꝯsecrata. qr in tali adoratōe subintelligit actualiter vel habitualiter: tacite vel expsse illa cōditio: si cōsecrata est hostia scdm ordinationem christi vel ecclesie. X Loquit hic d ꝯditōe cōsecrōis hīte al's r̄pugnaret scōe ꝓpositioni.

¶ Quarta ꝓpositio ē q adoratio sub conditōe non est licita in aliquo casu: nisi quādo cōditio est talis q nō debet esse certum de eius veritate vel falsitate: sicut est in casu posito. Y

¶ Finit tractatus erroneus.

¶ Replica contra prohemium aduersarij.

PRohemiū ad
uersarij: qz solū recitat ca
sum quēdā sup amissiōez
sacramēti eucharistie factā in dyoce
si Patauieñ. post ānos tres vl' circi-
ter reptū in vepribꝰ. ꝛ ꝙ vasis aptis
cū hostie cernebant corrupte ꝛ inui
cem cōglutinate: an ibi adhuc verū
fuissz sacrm̄ sub dubio plurimū vol
uebat inter doctos. Preualuerat tñ
ad tēpus quorūdā doctorꝫ ꝛ magro
rūz snia. ꝙ ibidē verꝫ existeret sacrm̄
liq̄factōe ꝛ ꝯglutinatōe spērꝫ nō ob-
stāte: licz lugubrē expost vtpote cū
scādalo plurimorꝫ recepit finē. alijs
doctis asserētibꝰ nullo modo sub ta
libus spēbꝰ liq̄factis ꝛ resolutis con
tineri verū xp̄i corpꝰ: ꝓuata potiꝰ vt
dicebat aucte q̄z rōe ꝛ scripturarꝫ do
cumētis fulciti. ꝛ ꝙ illi q̄ pia deuoti
one ad venerādū xp̄i corpꝰ in sacro
cōuenerāt non sacrm̄: ꝫ diabolū ve-
pres rubiginosa vasa adorasse cete-
ri acclamādo. Verꝫ qz hec acta fue-
rūt in nō pūū vt ꝓmissuz est populi
scādalū et fidei ꝑiculū: eo ꝙ primitꝰ
vt dictum est a doctis oppositū fue
rat declaratū verꝫ videlz sub illis spe
ciebꝰ ꝯtineri eucharistie scrm̄ occasi
one hac: ne impostez tā imane sacri
legiū ꝯmittat: si ꝛ incq̄tū ibi verꝫ fu-
isset sacrm̄ reptū: cū etiā nō ad quā-
libet corruptiōez seu imutatōez spe-
cierū cessat veritas sacri: tractatū de
duratōe ipsiꝰ sacri eucharistie sb̄ spe
ciebꝰ sacralibꝰ ꝑ ꝯclusiōes octo col-
legi. cuiꝰ opis necessitas qz maior q̄z
vt occasiōe ipsiꝰ sacrilegij ꝯmissi in
furtiua sublatōe eucharistie hūc er-
neū suum tractatū colligeret. volēs
ꝯcludere ꝙ qz in tali casu sub ꝯditio
ne posset adorari. Ideo semꝑ in om
ni loco ꝛ tꝑe sic eēt adorādū ex vno
ꝑticulari vniuersale ꝯcludēs. imo si
omēs supra enumeratos casus alle
gasset in quibꝰ licite pōt sub ꝯditōe
venerari: adhuc minime suū intētū
ꝯcludere potuisset: potiꝰ inde suum
studiū ꝯmendasset. Non minꝰ tñ qz
casus illius furti scandalūq̄ ppl'i ex
ꝯtria doctorꝫ snia sup ipm reptū sac-
mētū recitat ab ipo aduersario. Nō
oēs etiā copiā hn̄t mei tractatꝰ quez
ꝓveritatꝭ discussiōe collegi: vt ꝓmis
sum ē. Ideo ne animꝰ lectoris oino
maneat suspēsus: volo certas ꝓnūc
ānectere regulas ex q̄bꝰ facilis vni-
cuiq̄ patz intellectus q̄diu sub spe
ciebus sacramētalibus durat sacra-
menti veritas. Et est regula prima
ex dictis doctorꝫ elicita ꝙq̄diu qua
litatiue ꝛ quātitatiue forme que fue
runt in pane manēt in tali gradu et
ꝓportōe in q̄ nō sunt naturalr̄ incō-
passibilia pani: ꝫ pōt sub eis natura
liter stare ꝛ manere substātia panis
si adesset: tādiu manet sub eis corpꝰ
xp̄i. Et huiꝰ rō ē ꝙ ille spēs sacrales
tenēt ex diuia ordiatōe ꝛ lege sacra-
lem illā p̄ntiā. qz videlz xp̄s in insti-
tutōe sacri has spēs nobis tradidit
vt sub eis post ꝯsecratōez debeamꝰ
credere eiꝰ p̄ntiā sacralez. Vñ ꝯñter
illis cessātibꝰ tenere ꝙ cessat p̄ntia sa
cramētalis. Defuiūt hic duorꝫ do-
ctorꝫ dicta. s. Thome ꝛ Scoti. Naz
primꝰ in. iij. pte sūme. q. lxxij. ar. iiij.
dicit ꝙ cū xp̄i corpꝰ ꝛ sanguis eiꝰ suc
cedāt in h̄ sacro subē panis ꝛ vini: si
fiat talis imutatio ex ꝑte accidentiū

Nota duas regulas q̄diu durat sacrm̄ sub speciebꝰ sacmētalibꝰ.

quē nō suffecisset ad corruptōez panis ꝛ vini: tūc ad talē imutatōez nō desinit corp⁹ xp̄i et sanguis esse sub sacr̄o. siue fiat mutatio ex pte q̄litatis: puta cum modicū mutat̄ color aut sapor panis aut vini. siue ex parte quātitatis: sicut cū diuidit̄ panis aut vinū in tales ptes qd̄ in eis posset saluari adhuc natura panis aut vini. Hec ille. ꝛ clara est hec regula. Scot⁹ etiā ꝯcordat i suo. iiij. dis. xij. dicēs q̄ corp⁹ xp̄i manet sub istis accidētib⁹ seu spēb⁹ cū oi trāsmutatiōe q̄ fit circa eas: p quā mutatōez nō introducit̄ aliqd̄ incōpassibile pani si eēt ibi siue ḟm q̄litatē incōpassibilē siue ḟm q̄ntitatē. Verū si q̄s q̄reret an etiā aliq̄ transmutatio fit circa rē ꝯtentā sub istis spēb⁹. vicȝ circa corpus xp̄i aut ei⁹ sanguinē sicut fit circa spēm. Rn̄det̄ q̄ oīno nulla. ꝛ huius rō est q̄ sicut factū est p̄ns illis spēb⁹ p ꝯsecrationē sine itrīseca mutatōe sui ꝛ solū p trāsmutatōez pāis aut vini: videlȝ p ꝯuersiōez subē vtriusq̄ remanētib⁹ ipsis accidētib⁹ i aliud eē trāsmutatis. q̄ videlȝ sine subiecto habeāt existē ꝛ occultare ipsū dn̄icū corp⁹ ꝛ sāguinē. vt sic fides locū hēat dū visibile corp⁹ inuisibilit̄ sumit̄ aliena specie occultatū. vt dicit Tho. in ḟmōib⁹ de corpe xp̄i. ita etiā nō mir̄ q̄ sine sui intrinseca mutatōe valeat cessare sub eis esse: licȝ nō sine trāsmutatōe spēꝝ. Sȝ si pro āpliori itellectu p̄missoꝝ q̄rit̄: ad quātū se debeat extendere illa transmutatio spēꝝ. sup h̄ dat̄ secunda regula q̄. q̄n̄ fit tāta imutatio in spēb⁹ sacramētalibus. q̄ si sub̄a panis aut vini esset ibi sub eis natural'r corrūperet̄: tūc nō manet ibi corp⁹ aut sanguis xp̄i ꝛ spēs: desinūt esse eucharistia ꝛ sacr̄m. vn̄ Tho. vbi s̄. q̄ si fiat tāta imutatio in accidētib⁹ q̄ fuisset corrupta sub̄a pāis aut vini si eēt ibi sub spēb⁹ tūc remāet ibi corp⁹ ꝛ sanguis xp̄i sub eis: ꝛ h̄ tā ex pte q̄litat̄ sic cū ita imutat̄ color aut sapor et alie q̄litates ꝛ ꝯplexio panis et vini q̄ nullo mō p̄nt ꝯpati naturā pāis ꝛ vini. siue ex pte q̄titat̄: puta cū pulueriset̄ hostia vl' diuidat̄ vinū i minimas ptes: vt iā nō remanēt spēs panis aut vini. Sȝ q̄r pi⁹ lector adhuc dubitaret ad quātū se ista puluerisatio spēi pāis ꝛ diuisio liq̄ris seu hūiditat̄ vini debeat extēdē vt sic nō remāeat spēs pāis aut vini. Si dicim⁹ vt doct. sctūs dic̄ q̄ ad minimas ptes adhuc māet aīm⁹ lectoris suspēs⁹ nō valēs i ill' minimis discernē ptib⁹ ꝛ liq̄rib⁹. Ideo dicam⁹ sup spēȝ panis q̄ tūc ptes ei⁹ nō cēsent̄ mīme q̄n̄ sunt quātūcūq̄ pue. ꝫ q̄n̄ puluis est ꝛ ad puluerē sūt redacte puluis aut quō cēseri dȝ notat̄ i pulerib⁹ vl' cinerib⁹ ꝛc. q̄ cū nll'as hn̄t ptes p q̄s separi aut discerni p̄nt distincte abinicē: tūc cēsende sūt mīme. ꝛ q̄ nō remaneāt spēs panis hocip̄m nō minus adijciēdo q̄ ꝓpter difficultatē discernēdi i talib⁹ mīmis aut puis q̄litatib⁹ aut etiā q̄ntitatib⁹ q̄ tūc reponēde sūt ad sacrīū aut reuerēter sb̄ ꝯdītiōe sumēde: vt s̄. in ꝓprio tractatu tactū fuit. Sup ptes vo mīmas spēi vini capiat pi⁹ lector hūiditatē q̄dā vini: q̄ cū amisit saporē vini: amittit etiā p̄sentiā corpis christi ꝛ sanguinis. Aduertēdū q̄ verba Scoti vbi dicit si possibile esset q̄ qualitas vt color induceret̄ speciebus consecratis ḟm gradum repugnantē pani si

Nota duas regulas q̄ diu durat sacr̄m sub specieb⁹ sacramētalib⁹.

sibi adesset. et cū quantitas omino maneret eadē que fuit prius tūc corrūperet eucharistia. Sz qr illa nō cōsistit solū in q̄litate: sz etiā in quātitate: vt in tractatu desup cōfecto a nobis plenius declaratū est. Ideo dicit etiaz Scotus. q si possibile eēt. Ex quibus elicit q in illa reptōne sacramēti in bischolfdorff verum fuit sacramētū reptuz: vbi vt dicit ꝑticule habebāt licz liquefacte et cōglutinate omnino speciē panis et hostie. licz non sit ꝓsentis speculatōis quicq̄ determinare: sz tm̄ erroneas positōes huius opinātis infringere: idō silētio ꝓtereundū est. Verū cum opinās premittit in suo tractatu duas questiones: volēs primā que sonat An populus qui ad adorandū sub tali disturbio eucharistie sacr̄m cōuenerat peccauerit determiare nisi ex decisione secūde q̄ōnis: sup quā totū suū tractatū limitauit. Ideo nec illius prime questiōis decisiōi nolumus intendere: cum al's manifestū sit q populus nō peccat adorādo ignorans hostiam nō cōsecratā: cum talis adoratio ꝓcedat ex habitu fidei dictantis tātūmodo hostiā cōsecratā esse adorandā: ex quo nō oportz vt adorans semꝑ cōditionē masticet actualr̄ vel habitualr̄ vt hic aduersarius ꝓtendit. nisi spālē habeat reuelationē a deo q ibi veraciter corpus xp̄i existat ex quibus eius ꝑma q̄stio satis manet decisa. sz quo ad secundā primo ponēda sūt eius v̄ba i ꝓpria forma: et demū eorū impugnatio etiā ꝑ totū suū tractatum: signando ex vtraq̄ ꝑte articulos ꝑ l̄rās alphabeti. sic tn̄ vt catholici articuli habeant signaturaz cum signo crucis.

Positio erronea aduersarij sequitur: et primo sup tituluz q̄stiōis ab eo formatū in principio tractatus dicens.

Secūda q̄stio iuxta ꝓcessuz aduersarij: vtrū hostie in ecclesia a sacerdotibus i missis eleuate vl' ad infirmos delate: seu in ecclesijs ꝓ infirmis reseruate q̄ credūtur eē cōsecrate: sit ita vl' nō. sint simplicit vl' cōditionalr̄ cultu latrie adorāde: semꝑ referēdo cultuz latrie in xp̄m sub spēbus sacralibus. et post dicit. Dicēdū ē itaq̄ ꝑmo hostiā quā q̄s scit nō esse cōsectā nullus adorabit: nec xp̄us sub eius spēbus credēdus ē nec adorādus. Hec ille. A

Positio catholica lectoris dans primū documentū sub eadem l̄ra A. ✠

Super duo que ab aduersario tāgunt vt est titulus q̄stiōis: et demū positio q̄dā rn̄salis. Dico ad ꝑmū q titulus q̄stionis est prima fronte suspectus: vtpote ab eo super falsas quasdā positiones quas in sequētibus ponit allegatus. suspitōe autem caruisset si titulum sic ānotasset: vtrum hostie in ecclesia a sacerdotibus etc. sint semper simplr̄ vl' in aliquo casu cōditionalit adorāte. Sic em̄ distinctio daret q̄ ad cōficiētes et quo ad nō cōficiētes: cū i certis casibus ab vtrisq̄ ꝑt sub cōditōe etiā actuali sumi et venerari. de qbus tn̄ mime mētōez fecit exp̄ssā. Item suspectus reddit eo q cum triplex sit circa hāc materiā cōditio ponderāda. videlicz cōditio cōsecratōis cōficiētis et adoratōis. et prima semper A ✠

a duobus aliijs sicut p̄supponitur:
ita subintelligitur. Pō qñ queritur
ab aduersario. An hostie a sacerdo
tibus in missis eleuate ⁊c̄. sint sim-
pliciter vel cōditionaliter adoran-
de: cuȝ de tercia solum tangat ⁊ ali-
as duas p̄supponit vt dc̄m est. Dō
nunq̄ꝫ simpliciter cū exclusione vi-
delicet ois cōditionis adoraꝛ aut su
miꝛ eo ꝙ semꝑ adorās: eo respectu
adorat ꝙ conditiōes tam ex ꝑte cō-
secrationis q̄ꝫ ⁊ cōsecrātis. iuxta xp̄i
institutionē sint celebrate. Et in ca-
su quo nō eēnt celebrate: tū nota ꝙ
q: habēt casum aduersari⁹ semꝑ pō
derat: quasi ꝓpter talē casuȝ nunq̄ꝫ
sit sine cōditione adorāda: ne ydo-
latria ꝯmittaꝛ dic ꝙ falso. innitiꝛ fū
damēto q: in tali casu vt Gerson ⁊
alij doctores exp̄sse ponūt vt infra
patebit. adorans alien⁹ est ab ydola
tria q̄ꝫuis celebrans ⁊ nō cōsecrans
sit in culpa. adorat em̄ sub cōditiōe
nō dico exp̄ssa in sua adoratiōe. sed
sub conditōe cōsecratiōis ⁊ conse-
crātis rite celebrate. Et attendiꝛ cō-
ditio ꝯsecratiōis in debita ꝓlatōne
v̄boꝝ sacramētaliuȝ que tunc deri-
uata censeꝛ qñ cū intentōne actuali
vel habituali v̄ba ꝓferunꝛ. Condi
tio cōsecrātis attendiꝛ in ordine sa-
cerdotali iuxta institutionē xp̄i suꝑ
debitā materiaȝ panis ⁊ vini. nec tñ
ꝑ hoc excludiꝛ quin in certis casib⁹
tā conficiēs q̄ꝫ laicus adorans: sub
conditiōe actuali pōt adorare ⁊ su-
mere vt i appologia tactū fuit. So
lum aūt hec excludimus ꝙ semꝑ in
omi loco sit talis hostia sub cōditio
ne adorāda. Ad quā itellectū extor
quendū posuit titulū q̄ōnis ad suū
placitū. nobis aūt suspectū eo ꝙ cū
de simplici vel cōditionali adoratō
ne. querit dicim⁹ qđ nec simpliciter
cū exclusione ois cōditōis est ado-
randa. nec conditionaliter vt ip̄e p̄
tendit in omi loco ⁊ tēpore. In ali-
is que apposuit bñ sensit videlicȝ đ
adoratione latrie erga xp̄m conten
tum. Et de illa positione responsali
sua p̄ma. Q hostia q̄ꝫ qs scit nō eē
cōsecratā nullus adorabit. nec xp̄s
sub ei⁹ sp̄ēbus credēdus est nec ad-
orandus. Hec positio in nuda sua
intentione nō est rep̄hensibilis. licȝ
suspecta sit ꝓpter scđaȝ quā expost
infert positionē ꝓpter terminos cū
dicit quā qs scit. volēs ꝑ hoc innue
re q̄ndā altiorē noticiā quā sit noti-
cia fidei esse necessariā circa adora-
tionē eucharistie. vtpote noticiā di-
uine reuelatiōis. Pñ sequitur scđa
eius positio.

Positio erronea aduersa-
rij secunda.

Secundo dicit hostia quā qs
scit rite esse ꝯsecratā adoran- B
da venit. xp̄usq̄ꝫ sub ei⁹ speci
ebus ſm humanitatē contineri cor
de debet. ⁊ adorari nulla adiecta cō
ditione. Sunt aūt hec scientes pau
ci quos de⁹ sp̄āliter illuminauit a se
in iuuētute. aut ꝑ angelos aut alius
ſm modū sue bonitatis ⁊ ꝓuidētie

Positio catholica lectoris
dans secundū documentum
sub eadem lr̄a B

Super duo que aduersarius B +
tangit locuturus cū manife
stam heresim includāt eo ꝙ
p̄mo lumen fidei estimat nobis nō
sufficere ꝓ certa cognitōe habēda
de his q̄ nobis ad credendum ꝓpo-

nunt: et eo etiã q nullibi i tota eccl'a certa. habeat cognitio de vitate eucharistie cũ eccl'a careat hac illumi natõne speciali seu angelica revelatione vbi et in quo loco habeat verum sacramentũ vt pz ad sensum. Etiaz ipe sacerdos cõficiẽs et sumẽs si nõ hz illam diuinã seu angelicaz inspirationẽ aut illuminationẽ sup certam xpi p̃ntiaz sacramentalẽ sua fides qua firmiter credidit se cõfecisse. eo q rite ordinat' verba ɔsecratõnis sup debitã materiã ex intentiõe ɔficiẽdi ptulit nihil valuit ꝫ sub dubio totũ mysteriũ altaris pactũ est. tali sb ordie pcedẽduz ẽ vt pmo luce clarius pateat q cognitio credẽdorum que habet ex lumine fidei. qa est certior q̃ sit quecunqz cognitio scientifica que ex naturali lumine intellect' habet. Ideo nec ei põt aliquo mõ subesse dubium aut falsuz. Secũdo vt directe sua positio pateat esse falsa p cõtrariũ asserendo. q absqz speciali revelatõe quilibet cõficiens et sumẽs scit ex ipo lumie fidei hostiã rite eẽ ɔsecratã qñ sua celebratio ex quatuor pcedit conditõnibus supra enumeratis. vt sũt materia et forma. intẽtio et ordo. Et silr laicus rite adorat et sumit qñ soluz in mysterio altaris aut alibi iuxta xpi et eccl'ie institutionẽ. adorare et sumere intendit solũ lumine fidei et non alia revelatiõe diuina fulcitus Quo ad primũ q cognitio credendorum que habet ex lumie fidei sit certior omi alia cognitione q̃ naturali lumine intellect' habet pbatõe nõ indiget cũ h sit oim doctorum in eorum scriptis sentẽtia discutientes. An fides sit certior q̃ scia. vide Alexã. de ales in. iij. pte sũme. q. lxxix. mẽbro pmo. Itẽ an obiectũ fidei sit ita verũ q ei nõ possit subeẽ falsum. vide Bonauẽ. in suo. iij. scpto dis. xxiij. Item an fidei possit subesse falsum vide Gersonẽ in suis declaratiõib' de fide quẽ doctores qr aduersari' plurimum estimat eũ sentire p sua opinione. Ideo eius ponit hic snia Nã dic in hec forma dubitat vtruz falsuz possit subeẽ fidei. seu vtrũ falsum possit credi vl' id qd nõ ẽ. puta cũ sacerdos elevat hostiã nõ consecratã. vtrũ sit vera fides qua a toto pplo credit ibi esse. vel illud eẽ corpus xpi Et dr adhoc qd fidei nunq̃ põt subesse falsum: nec dubiũ. imo nec etiã pt quicq̃ credi nisi sit infallibiliter verum. Pñ in pdicto casu credere qd illud seu illa hostia sit corpus xpi nõ est fides. ꝫ opinio tm̃ q̃ põt esse de falso. Sed credere q sub illa hostia si in forma debita consecrata fuerit sit corpus xpi est fides et hoc semp infallibiliter est verum. vñ illa ɔditio semp apponenda. vel ad min' supponẽda est. qñ hostia adoratur vel sumit. scz si rite cõsecrata fuerit vel sic. hostia rite cõsecrata infallibiliter ẽ corp' xpi. hec Gerson in forma. Et qr aduersarius hec verba estimat sibi deseruire sup conditionalẽ adoratõez formandã qd tñ esse nõ põt. apparet primo ex interrogatiõe qua de cã mot' fuit loq de ɔditionali adoratiõe. Scdo quõ includit ex triu' cõditiõib' supra enumeratis cõditionẽ cõsecratiõis inuestigare. et tercio q illa cõditio semp ab adorante vel apponit vel supponitur. s. si rite consecrata fuerit et c. Quo ad causam motiuã. pz q mo-

mus fuit ꝑncipaliter. an fidei catho
lice posset subeē falsum declarare.
ħ ex hostia eleuata a sacerdote non
cōsecrata. ibi cū diceret infidelis ꝙ
fidei nostre subesset falsum. vñ qua
si coact⁹ in defensionez fidei cōclu-
dit. sicut ⁊ ceteri oēs doctores ꝙ ꝓ-
pterea nō subest fidei falsuz nec du-
bium. eo ꝙ solūmō post ꝯsecratōez
rite factā creditur ibi eē xp̄s sacr̄ali
ter. Et si q̇s diceret ergo nō dz ado-
rari nisi sub ꝯditōne ne fidei subsit
falsum. Rñdit doctor iplicite ꝙ pro
pterea nō subest fidei falsum ꝙ ali-
q̇s adorat hostiā nō ꝯsecratā putās
esse ꝯsecratā. q: fides nō dictat imo
ꝓhibet sub pena ydolatrie. ne quis
hoc faciat. Et si dicat̄ tñ adorās fal
se adorat. Rñdet̄ ꝙ licz q̇s false ado
rat. nō tñ fidei ꝓptea suberit falsuz.
subesset aūt falsuz si adorare hostiā
nō ꝯsecratā fides admitteret. Et ħ ē
ꝙ doctor Gerson cōcludit quo ad
causam suā motiuā dicēs ꝙ p̄dicto
casu credere q̄ꝺ illō siue illa hostia
sit corp⁹ xp̄i nō est fides sed opinio
tm̄ que pōt esse de falso. q̄si diceret.
nō ꝓpterea derogatur veritati fidei
ꝙ hostia eleuata ⁊ nō ꝯsecrata ado-
ratur. sed ꝙ hui⁹ occasione fideles
debeant sub conditione adorare. ħ
nō dicit i hac sua causa motiua. q̄ꝺ
est primū in suo documento tacto.
Nec etiā possum⁹ elicere ex scd̄o in
illo documēto tacto vbi facit mētio
nē de ꝯditione cōsecratiōis que est
ꝑma iter tres supra enūeratas. Nā
cuz dicit. Sed credere ꝙ sub illa ho
stia si in forma debita cōsecrata fu-
erit sit corpus christi est fides. ⁊ hoc
semper infallibiliter est veruz. Hoc
doctor ideo dicit ꝙ cum supra dixe

rat ꝙ in casu quo q̄uis hostiam ele
uatam ⁊ non consecratam adora-
ret non propterea censendū est fid̄i
falsum subesse ⁊ vnus quereret q̇d
ergo censendum est de veritate fid̄i
quo ad hostias eleuatas. Rñdit q̄ꝺ
hoc dictat veritas fidei ꝙ talis ho-
stia si in forma debita cōsecrata fue
rit sit corpus christi. ⁊ hoc est credē-
dum. vnde dicere ꝙ propterea velit
astringere adorantes ad conditōna
lem adorationem patet hec esse fal
sum. Sz quod nec ex tercio in illo
documento tacto hec doctor pretē-
dat vti aduersarij autumant ptz ex
suis verbis quia dicit. vnde illa cō-
ditio semꝑ apponenda vel ad min⁹
supponenda est quādo hostia ado
ratur vel sumitur. s. si rite consecra-
ta fuerit vel hostia rite cōsecrata in-
fallibiliter est corp⁹ xp̄i vbi duo di-
cit de conditione vel apponēda vel
supponenda in adoratione vel sum
ptione hostie. ⁊ quia hee due condi
tiones semper obseruantur in actu
vel in habitu. In actu quādo appo
nitur. In habitu quādo supponit̄.
vnde de apponenda vel supponen
da loquitur conditione. ⁊ vt supra
patuit in appologia. actu sunt con-
ditōnes apponende. vbi necessitas
postulat taz a conficiēte q̄z ab ado-
rante ⁊ nō sumēte alias vero minime
ꝫ sufficit ꝙ talis cōditio supponat̄
ab adorāte. s. cōditio cōsecratiōis ri
te facte ⁊ nō ꝙ adorās cōditionalez
habeat facē adorationē sp ⁊ in om-
nē euētū ⁊ ꝙ ħ sit de ei⁹ mente patz
ex verbis. nā exprimit cōditōez cō-
secratiōis dicēs si rite ꝯsecrata fue-
rit vl̄ supponere in mēte hostia rite
consecrata infallibiliter ē corp⁹ xp̄i

Vnde q̄ꝛ dicit rite cōsecrata: tangit
cōditionē ꝯsecrationis. ⁊ cū dicit. fa
cte tangit cōditionē cōsecrātis. ⁊ q̄a
has duas sequit̄ cōditio adoratiōis
nō ꝙ illas duas adorans hēat actu
mēte reuoluere. ſʒ sufficit illas pre-
supponere. Jō dicit ad minꝰ suppo
nenda est. semꝑ suple cōditio conse
cratiōis rite facte. Et breuiter ꝑ re-
gula generali hoc tenendū est. ꝙ de
cōditionali adoratōe in actu vel in
habitu. nunꝗ̄ faciūt doctores men
tionē in eoꝝ scriptis: nisi coacti vi-
delʒ ꝓpter certos casus. vt vbi veri
tatē fidei in oībus volunt defende-
re vt Gerson in p̄dicto casu de ho-
stia nō ꝯsecrata. Et etiaʒ Tho. sc̄da
sc̄dē in q̄ōne. An fidei possit subesse
falsuʒ in solutiōe vltimi argumēti.
Et similiter doctor Bonauē. in suo
tercio sniaꝝ dist. xxiiij. vtrum fidei
obiectū sit ita veꝝ q̄d ei nō possit sb
esse falsuʒ. vel etiā coacti q̄n certos
casus de q̄bus in appologia tactū
est scribere noluerūt in quibꝰ condi
tio apponēda est. etiaʒ actualis vt
ex diuersis eoꝝ dictis elicit̄ vel etiā
coacti de habituali conditiōe scri-
bere vt vbi declarant: an cultꝰ latrie
possit exhiberi xp̄i aduersario sine
pctō. Vide bonauētu. in suo tercio
dis. ix. Sed q̄d ex ꝓposito alias fu-
isset a doctoribꝰ sine his necessitati
bus declaratum vt aduersarius hic
dicit ꝙ nisi q̄s sciat ex reuelatiōe di-
uina hostiā eleuatā a sacerdote esse
xp̄i corpus nullus debeat sine con-
ditiōe adorare. Hoc em̄ est nouū do
gma non fundatū. vt patʒ in dictis
doctorū q̄re ⁊ merito vt erroneum
refutandū. Pn̄ quo ad sc̄dam preʒ
vt videlicet sua positio directe pate
at esse falsa. Dicimꝰ ꝙ absq̄ specia-
li reuelatione quibꝰ confitiēs ⁊ su-
mēs scit. ex ip̄o lumie fidi hostiā ri-
te esse consecrataʒ q̄n sua celebratio
ex quatuor ꝓcedit conditionibꝰ su-
pra enūerat̄ vt sūt materia ⁊ forma
intentio ⁊ ordo. Similit̄ ⁊ laicus ri
te adorat. ⁊ fiūt q̄n solū in mysterio
altaris aut alibi. iuxta xp̄i institutiō
nem adorat. ⁊ ita solūmodo intēdit
lumie tantūmodo fidei ⁊ nō alia re
uelatione diuina fulcitꝰ Patet hec
sc̄da ps ex dictis Gersonis ⁊ alioꝝ
doctorū q̄ solūmodo ad lumē fidei
adorantes ⁊ sumētes remittūt ⁊ nō
ad aliud vt hic aduersarius preten
dit ⁊ hoc lumē solū ꝯsistit i p̄nti ca-
su vt credamꝰ hostiā rite consecratā
esse xp̄i corpꝰ: eo ꝙ ip̄m lumē infal
libilem nobis oñdit veritatē vt pre
fatus doctor Gerson deduxit cū di
cit ꝙ non pōt q̄cq̄ꝫ credi nisi sit i fal
libiliter verum. ⁊ hec sufficiant.

¶ Positio erronea aduersa-
rij tercia cū quatuor suis de
clarationibus.

¶ Tercia hostia q̄ꝫ sacerdos verꝰ vl̄
apparēs in altari sacr̄al̄r tractat vl̄ i
custodia ꝓ ifirmis s̄uat. seu ad eos
solēniter defert. sub ꝯditione ē ado-
randa. ⁊ corpꝰ xp̄i sub ea credi debʒ
sub ꝯditione ⁊ adorari. hac scʒ vl̄ cō
simili exp̄ssa vel tacita. Si ꝯsecratō
rite ⁊ debite s̄m institutionem chri-
sti ⁊ eccl̄ie fuerit celebrata.

¶ Post declarat quō condi-
tio sit in mente vel in ore vol
uenda et dicit.

¶ Per conditionem addendaʒ seu
habendā intelligibilis vel actualis

sola. vel habitualis sola. ita q̄ q̄cunq̄ illarū adest. cū addi debeat sufficit diuisum. nisi negocium insolitū aliud requirat.

¶ Iteruȝ inuehit cōtra illos qui volunt aliquā conditionem addere ⁊ dicit.

¶ Per cōditionē non addendā vel non hn̄daȝ oēs simul actualis ⁊ habitualis copulatim exclusō sūnt habēde. Ita cū dr̄ in adoratione sacramenti altaris nulla addi debet cōditio ab adorante exclusē sint actualis ⁊ habitualis.

¶ Iterum dat distinctionem d̄ duplici adoratiōe erga speciem sacramentalē ⁊ eius cōtentum.

¶ Item supius cū mētio fit de hostia adorāda ⁊ postea alia fit mētio de xp̄o ⁊ eius corpis hostia ibi pro spēbus dz esse accepta que in sacramēto altaris non cultu latrie ꝫ ydulia adorant̄ s̄m Pet̄. de aquila. in. iiij. dis. ix. Et vt credo s̄m Pe. de palu. eadem dist.

¶ Iterum pro fortificatōe erroris sui dicit conditionaleȝ adoratiōnē nō includere dubiū seu opinionem veram vl̄ falsam.

¶ Cōditio sic addita addentē i sua fide catholica dubiū non facit in fide nec infidelem eo q̄ nō facit eum dubium directe. In his que cadūt sub fide. Nō em̄ dubitat addēs conditionē exp̄sse vl̄ iplicite xp̄m ⁊ corpus eius sacraliter eē sub speciebus panis facta debita cōsecratōne. nec ad hoc refert̄ cōditio. ꝫ refertur ad debitaȝ ɔsecrationē hostie q̄ꝫ consecrationē debitā non credere teneor fuisse factā a sacerdote. imo possuȝ dubitare vel opinari de ea actu vel habitu sine periclō aīe. an ip̄e sacerdos singula obseruāda obseruauerit. faciatq̄ʒ talis cōditiones additio precauere ne credēs false credat. circa ea que cadūt sub fide. puta id eē corpus xp̄i qd̄ sub spēbus panis cōtinet̄ in casu q̄ nō fuisset facta determiata ɔsecratio. Parit̄ ⁊ a cultu latrie creature. impēdende que oīa cōtingerēt si cōditio exclusa simpliciter haberet̄. Nec videt̄ habit⁹ fidei sufficere ad hoc p̄cauendū. q̄ alias xp̄ianus nō posset ydolatriā cōmittere ⁊ credere creaturā eē deū. simpliciter adorando eo q̄ talis habit⁹ fidei semp̄ sufficeret. ⁊ vicem cōditionis suppleret actualis vel habitualis. ⁊ non dico d̄ agente ex habitu fidei ꝫ ex li. arbitrio. Et sic doctores sup̄flue tradidissent de conditōnibus addendū exp̄sse vel tacite. si talia oīa possent precaueri p̄ habituȝ fidei ⁊ in eū reduci. imo sub habitu fidei non continent̄ sed supponūtur ab eo nec alie circūstantie ad consecrationē requisite adsunt.

¶ Positiones catholice lcōris prefatos articlōs condēnantes per quinq̄ȝ documenta iuxta numerū articuloruȝ aduersarij.

Super quinq̄ȝ articulos positos ab aduersario videlȝ super vnā positionē. ⁊ quattuor ei⁹ declarationes. locuturus cuȝ iaȝ breuitati studendū sit ne plixi

tas fastidiũ generet. eo etiã ꝙ ex p̄-
cedẽtibus iaȝ declaratis pateat fal-
sitas sui fundamenti videlicȝ ꝙ ne-
mo debeat esse exemptꝰ a cõditio-
nali adoratione nisi qui spãlem ha
beat reuelationẽ a deo sup̱ verã xp̄i
p̄n̄tiaȝ in sacramento altaris. In q̊
fundamẽto includit lumẽ fidei no-
bis infusum nõ sufficere ad elicien-
dũ indubitatũ actũ fidei. tali ordĩe
ꝓcedendũ est vt breuiter singuli eiꝰ
articuli erronei. singl'is catholicis
eo ordine quo positi sunt infringã-
tur. Dicimꝰ ergo sup̱ eiꝰ terciã posi
tionẽ cõtrario mõ. ⁊ primo quo ad
sacerdotẽ verũ. demũ quo ad appa
rentem q² de vtroq̱ mẽtioneȝ facit
Qḋ hostia quã sacerdos verꝰ in al
tari sacr̄aliter tractat. vl' in custodia
ꝓ infirmis seruat seu ad eos solen-
niter defert. nõ est sub ꝯditiõe om̄i
tp̱e ⁊ loco adorãda nec corpus xp̄i
sub ea credi dȝ sub conditione mo-
do p̄missο. ⁊ adorari tacite vel exp̄s
se dicẽdo. Si cõsecratio rite ⁊ debi-
te ꝑm institutionẽ xp̄i ⁊ ecc̄ie fuit ce
lebrata te adoro. Iteȝ quo ad sacer
dotẽ apparentẽ ⁊ celebrantẽ appa-
rent. q² in simul coniungit talẽ. cuȝ
v̊o sacerdote in sua positiõe in finẽ
vt sic suũ errorẽ colorare valeat. Di
cimus qñ q̇s verisimiliter dubitat
de tali celebrãte: an videlȝ rite sit or
dinatus. aut an rite celebrat. tũc cũ
sub actuali cõditiõe. põt talis licite
adorare ⁊ ita suã fidem formare. Si
consecratio rite ⁊ debite ꝑm institu-
tionẽ christi ⁊ ecclesie fuit celebrata
te adoro. Item vlterius dicimꝰ. ad
ditiendo ꝙ in casu vbi quis adorat
hostiam non consecrataȝ a sacerdo
te vero vel apparenti celebratã. duȝ
ex proposito hoc non facit. alienus
est ab ydolatria q̄uis celebrãs ⁊ nõ
conficiens sit in culpa. eo ꝙ in sua
adoratõe subintellecta fuit cõditio
ista si cõsecratio rite facta fuit. Pri-
mũ de sacerdote v̊o vbi celebrat aut
sacramentũ defert qḋ ibi nõ sit sub
conditiõe. xp̄s adorãdus om̄i vide
licet tp̱e ⁊ loco vti aduersarius pre-
tẽdit. satis ex supra enumeratis de-
clarationibus patet. sup̱ lumẽ fidei
qḋ nos sufficienter certificat ad ve-
rã xp̄i p̄sentiã sub hostia altaris qñ
celebratio rite facta est. ⁊ rite dr̄ fieri
qñ q̄tuor cõcurrũt. s. materia ⁊ for-
ma intentio ⁊ ordo. Iteȝ q² celebra
tio sic rite facta includit ex tribꝰ cõ-
ditionibꝰ supra enũeratis. duas vi-
delicet cõditionẽ consecrationis ⁊
consecrãtis quas ip̄a tercia que est
adorantis. presupponit esse factas.
Nõ satis sub conditõe xp̄i p̄n̄tia in
om̄i loco ⁊ tp̱e adorat. ⁊ sic doctoꝝ
dicta sup̱ habitualẽ conditionẽ sal-
uantur. vbi videlȝ dicũt ꝙ in oi ado
ratione subintelligit conditio. si cõ
secratio rite facta est vbi de conditõ
ne cõsecratiõis tangũt. quã adorãs
sp̱ supponit seu subĩtelligit. Scḋm
v̊o a nobis positum de sacerdote fi
cto. patet etiã ex premissis in appo-
logia tactis casibus quia cuȝ talis
non conficit ⁊ adorans occasioneȝ
habet dubitãdi super eius celebra-
tionẽ. licite sub conditõe etiã actua
li potest ⁊ credere ⁊ venerari seu eti
am sumere. Tercium vero ꝙ addi-
tum fuit super casum: vbi quis nõ
ex proposito hostiam non cõsecra-
tam adorat. qḋ tunc alienus est ab
ydolatria. patet ex dictis oim docto
rum precipue Gersonis vbi in re-

gulis moralibus de sacramẽto eucharistie vt in facta patebit. in loco vbi aduersari⁹ tpm ꝑ se allegat ponens hanc sententiaꝫ in propria forma vti posuimus supra.

¶ Documentum scdm catholicum.

Demum sup scdm aduersarij vbi declarat suã mentẽ in cõditionibus addẽdi vel habẽdi circa adorationẽ qꝛ intricatis verbis procedit dicẽs ꝙ conditio est intelligibilis vel actualis mẽtalis sola vel habitualis sola. Dicam⁹ nos iuxta mentẽ doctoꝝ ꝙ solutõis duplex est conditio. Vna actualis. altera habitualis. Et actualis dr̃ illa que actualiter mẽte vel ore profert Habitualis vero que ex habitu fidei sup consecrationẽ rite factã fert non exprimẽdo illã nec mente nec ore. Aduersarius aũt qꝛ vult ꝙ nemo excipit ab adoratione conditionali nisi illuminat⁹ alia reuelatiõe diuina ꝛc. patet ꝙ sua intẽtio est ꝙ semp cum actuali conditõe sit adoranda ꝛ in casu quo illam actu non haberet ꝙ tũc sufficit habitualis. i. virtus seu efficacia illi⁹ actualis cõditõis quã debuissꝫ habuisse. sic a simili sufficit sacerdoti habitualis. i. virtualis intẽtio. vbi actualis non adest vt doctores oẽs asserũt. ꝫ hec sua positio falsa est vt patuit cũ illã habitualẽ conditionẽ concedimus nõ ita vt in virtute actualis conditionis habeat in adorante agere vt aduersarius autumat sed in virtute agat cõditiõis ꝯsecratiõis rite facte quã cõsecrationẽ adorãs supponit seu subintelligit ex habitu fidei esse a sacerdote factã añ suã adoratõeꝫ.

¶ Documentum terciuꝫ catholicum.

Demuꝫ sup terciũ aduersarij vbi pretendit reprehendere nos q̃ vt ipse putat excludimus omnẽ conditionẽ addendam vel hñdam in adoratione qđ tñ nõ facim⁹. qꝛ vt ex p̃missis patuit nec actualẽ nec habitualẽ excludimus cõditiões debitas ꝛ necessarias. ad adorationem. sed bene excludim⁹ conditõnes suas quas asserit apponendas omni loco ꝛ tempore tam circa sacerdotem verũ q̃ fictum nisi quis specialeꝫ habeat a deo reuelationem sup veram xp̃i presentiaꝫ in sacramento. Nam concedimus actualem conditionẽ in casibus supra in p̃ncipio opis annotatas ꝛ similiter habitualeꝫ modo premisso tacto ꝛ non sicut ipse habitualẽ autumat. vnde patꝫ falsitas sue cõtra nos inuectiue.

¶ Quartum documentum

Demuꝫ super quartũ aduersarij vbi tãgit d̃ diuersa adoratione faciẽda. erga spẽs sacramẽtales ꝛ rem contentã sub eis scꝫ xp̃m asserens. p̃mo ꝙ vbi in precedentibus suis positionib⁹ locut⁹ sit de hostia qđ tunc termin⁹ hostie debeat supponi pro specieb⁹. Et qꝛ hic modus supponẽdi est valde inconsuetus in omnibus doctoꝝ locutionibus. cum hostia deo offeratur ꝛ species non per se offerantur. ꝫ ipse xp̃s sub spẽbus contentus. i. totũ insimul sacr̃m visibile ꝛ inuisibile. vnde ꝛ in missa dicitur hostiaꝫ puram. hostiam sanctaꝫ. hostiã immaculatã. Jđ modus suus loq̃ndi

alienus est a catholico sensu. Dato
tū lꝫ non concesso ꝙ sic accipi possꝫ
hoc ipm tū ꝙ pretēdit spēs illas yꝑ
dulia veneratiōe eē adorādas. Eti-
am sub conditōe actuali ꝛ habitua
li per modū ab eo expssuꝫ. circa cor
pus xpi contentuꝫ hoc ea facilitate
contēnitur. qua ab eo ꝓbatur cum
nec ipi doctores ab eo allegati hoc
senserūt vt pe. de aquilā. ꝛ pe. de pa
lud. Quis em̄ dicant spēs yꝑdulia
veneratiōe venerari nō tamē dicūt
sub hac vel illa cōditiōe vt ipe pre-
tēdit. Verū ne lectoris animꝰ ma-
neat suspensus circa venerationem
speꝝ sacramentaliū Est notanduꝫ
ꝙ ipe spēs pn̄t dupliciter ꝯsiderari.
vel sm̄ coꝝ eē naturale. vel sm̄ esse
supnaturale. Naturale quidē ꝙ ha
buerunt an̄ ꝯsecrationē. oia accidē-
tia fundata in substantiaꝫ panis vt
erat q̄ntitas ꝛ supficies seu rotundi
tas etiā qualitas circa colorē sapo-
rē ꝛ odorē ꝛc̄. Supnaturale vo eē
coꝝ dicimꝰ qȯ ista accidētia natura
lia post ꝯsecrationē manēt: solū vir
tute diuina vtpote sine subiecto. et
hn̄t suas naturales actōes q̄s ante
cōsecrationē habuissent. etiā tm̄ vir
tute diuina vt immutare visuꝫ. ol-
factū ꝛ gustū. ꝛ posse putrefieri: ꝛ a
vermibꝰ corrodi ꝛc̄. vn̄ si querit qua
rōne sint spēs ille sacramētales ve-
nerande. Dicimꝰ ꝙ rōne illiꝰ natu-
ralis opatiōis inquātum videlꝫ cau
sant quasdā naturales actiones nō
debet eis aliquis honor. Sꝫ ea rōe
ꝙ deus tāta miracula opatur circa
ea accidētia vtpote qȯ sine subiecto
existunt. Itez ꝙ naturales retinent
actiones ꝛ passiones circa immuta
tionē sensuū exterioꝝ. ꝛ hoc solū v-
tute diuia. Nō rōne diuine virtutis
vt sic lꝫ nō sint sacrāmentū plenū et
pfectū. sunt tū scr̄m inq̄ntuꝫ sunt sa
cre rei signū ꝛ sacramētales res ꝑ-
ducētia in enigmaticā visionē ipiꝰ
xpi. venerant pꝰ xpm cui latria de-
bet ꝛ honor in eo ꝑpendit ꝙ subito
vt videmꝰ spēs facta cōsecratiōe ge
nua ꝓsternunt. lꝫ intētio adorantis
nō ad ipas spēs sꝫ ad contentuꝫ sub
eis scꝫ xpm ferat latria adoratione
Nec tū per hoc excludit q̄n imago
xpi que interdū cernitur etiā deco-
cta in ipa specie panis. Habeat ve-
nerari ex intentiōe adorantis si vel
let vt alia imago xpi: q̄ venerat nō
rōne sue materie in qua sculpta est
seu depicta. sꝫ rōne imaginati. s. xpi
latria veneratio de hoc nihil ad ꝓ-
positū ad qȯ tū redeundo. Si quis
dubitaret. an ipse spēs sacrales sic
debeant yꝑdulia veneratione exco-
li qȯ necesse sit adorantē sacr̄m eu-
charistie semp distinguere inter yꝑ
duliā ꝛ latriā actualit imaginando
qȯ res ꝯtenta in sacramēto. s. xps sit
latria venerandꝰ. spēs vo yꝑdulia.
Attendet ꝙ nō sꝫ sufficit simplex ado
ratio qua adorans intēdit xpm ve-
nerari. sicut ꝛ venerat vt veꝝ deū et
hoiez ꝛc̄. Vn̄ ꝯn̄ter yꝑdulia venera
tione ipse spēs sacramētales exco-
luntur tanq̄ sacra signa manudu-
centia in ipsum xpm.

¶ Quintum documentum

Demum sup quintū vbi tria
ponit. ꝛ in pmo nititur se ex
cusare sup notaꝫ dubietatis
quem includitur in ipa cōiunctiōe
si quasi non sit quis censendus du
bius in fide ꝓpter cōditionalē ado-

ratione dicendo si cõsecratio rite et debite facta est. tunc te adoro. eo q talis adorans non dubitat xp̄m eē sub spēbus facta debita cõsecratiõe ꝫ dubitat de ipa cõsecratione an sit rite facta ð qua vt dicit licitũ est du bitare. Sed q hec excusatio nõ cõcludit. imo ipsa ꝯditiõalis adoratio dubiũ facit credentē ꝛ ꝑ cõsequens infidelem ꝛ hereticũ vt notat c. Du bius de hereticis deducit varijs re spectibus. Primo q2 grãmatice lo quēdo semꝑ hec cõiunctio si ponit dubitatiu e. l3 interdũ affirmatiue. i terdũ negatiue. interdũ ꝛ adiunctiue seu etiã optatiue. vñ9. Affirmat du bitat cõiungit si negat optat. Dicit em̄ affirmatiua dubitatio vt nescio si faciã. Adiũctiua si veneris faciã. Negatiua si ꝓ nõ vt si dauid menti ar. i. non mētiar. Optatiue vt si flu uius iste veheret mercimonias. Et q2 conditionalis adoratio coniun git rem adorãdam cu3 adorante. iõ illa coniunctio si consecratio ē ri te facta stat adiũctiue. Secũdo etiã patet falsitas in eo q dicit cõsecra tionē non cadere directe sub fide. ꝫ solum q xp̄s contineat post conse crationē rite factam sub spēbus sa cramētalib9. Item q licitũ sit circa ꝯsecrationē dubitare. Nam ꝑmum stare nõ põt. q2 sicut directe cadit sb fide xp̄m sacramentalit ꝯtineri sub specieb9 facta cõsecratione. ita etia3 directe cadunt om̄ia illa sub fide si ne qua sacramentalis p̄ntia xp̄i ha beri nõ potest. hec sunt quatuor vi delicet materia forma intentio ꝛ or do. que singula sic se hñt q cu3 nul lu3 sine altero xp̄i sacramētalē pre sentiam efficere põt. ita in simul cõ currētibus sup actu3 fidei nostre di ctant nobis xp̄m sacraliter contine ri tunc sub specieb9. Scd̄m etiã sta re non põt q videl3 licitũ sit vnum quēq circa cõsecrationē dubitare. sic em̄ sacerdos quē nõ excipit sic ꝛ laicus nisi habeat reuelationē a ð semꝑ licite põt circa cõsecrationem dubitare frustra ergo doctores asse runt q ꝑmissis quatuor cõcurrēti bus ꝯditionib9 etiã heretici scisma tici. excõmunicati cõficiunt vbi rite sunt ordinati. si ergo eccl'ia nõ dubi tat de illis ꝗn ꝯficiant quõ dubita re põt licite ydone9 sacerdos sciens se rite ordinatũ ꝛ rite ꝓferentē v̄ba sacramētalia sup debitã materiam in debita intētione. Tercio p3 falsi tas q2 si adoratio cõditionalis que ꝛ dubiosa d3 ferri nõ ad xp̄m circa quē dicit non esse dubitandũ. ꝫ ad ipam consecrationē. p3 falsitas q̄a cũ adoratiõis actus fert ad suũ ob iectum q adorat. ideo tunc deberet consecratio ꝛ nõ xp̄s dubiose ꝛ cõ ditionaliter adorari. Hoc aũt non admittit vt p3 in suis orationib9 q̄s in vulgari cõposuit in qua cõtinet. Si tu dñe iesu xp̄e es ibi ex ꝯsecra tione adoro te. si nõ es ibi adoro te vt es in celo. ergo p3 q nõ põt vnũ ab altero separi. s. cõsecrationē a re contēta quasi circa vnũ quis possit dubitari ꝛ non circa alterũ vñ solũ quoddã latibilu3 sibi construxit vt subterfugere posset vbi sibi obijcit incõueniēs sup dubiosam fidē que reddit hoīem infidelē ex all'. c. dubi us de hereticis. Circa scd̄m vero q ponit sup necessitatē illi9 cõditiona lis adoratiõis. afferēs q necessaria sit ꝓpter tria. ꝑmo vt adorantē a fal

ſa credulitate preſeruat. ⁊ ne ydola-
triã cõmittat eſtimãdo corpus xp̄i
ibi eſſe cũ non fuiſſet facta cõſecra
tio. Que oĩa friuola ſunt cum in
tali caſu adorantes ſemꝑ a vitio in
fidelitatꝭ ⁊ ydolatrie excuſant vt ſu
pra ex verbis Gerſonis patuit: dũ
dicit ꝑinde adorãs alien⁹ eſt ab ydo
latria. Quis celebrans ⁊ non conſe-
crans ſit in culpa. ⁊ ſimiliter aliȷ̃ do
ctores excuſant vt inferius patebit.
vñ nõ oportꝫ ꝓpterea conditionalẽ
adorationẽ facere vt hoc pctm̃ vite
tur. Nec etiã ꝓpter ſcõm eſt neceſſa
ria cum ipe adducit qȏ qꝛ doctores
de ipſa conditiõe addẽda vel habẽ
da in adoratõne euchariſtie fecerũt
mentionẽ. Jõ faciẽda ẽ ne ſuꝑflue
videant̃ de ea tractaſſe. Apparet em̃
hui⁹ falſitas ꝙ nunꝗ̃ doctores fece
runt mentionẽ de ipa conditionali
adoratione niſi qñ certos caſus et
euẽtus varios qui ꝯtingere poſſent
enumerarũt. vt ipſe Gerſon vbi ſu
pra in qõne. An falſum poſſit ſub-
eſſe fidei. adducẽs caſum vbi ſacer-
dos eleuat hoſtiã non ꝯſecratã. an
tunc ſit vera fides qua a toto popu
lo creditur ibi eſſe corp⁹ xp̄i vbi di-
cit qȏ in tali caſu conditio ſemꝑ eſt
apponẽda vel ad minus ſupponẽ-
da ſi rite conſecrata fuerit hoſtia vi
de eundẽ in tractatu cõpendiȷ̃ theo
logie de ſeptẽ virtutib⁹. Ad idẽ loq̃
tur in tractatu de mõ ſe hñdi tpe ſci
ſmaticis vbi caſum allegat dicens.
In adoratõne hoſtie in altari. dum
occurrit aliqua dubitatio qȏ p̄ſbyt̃
celebrãs nõ ꝯpleuerit oĩa rite ad cõ
ſecratõez reqͥſita ſufficit adorare cũ
cõditione implicita. ſi oĩa rite facta
ſunt ſm̃ inſtitutionẽ xp̄i ⁊ eccĩe. Ec
ce ꝙ iterũ loqui̾t in caſu contingen
te ⁊ non vt aduerſari⁹ vult in omni
loco ⁊ tꝑe adoratiõis ſub conditiõe
eſſe adoranda. Ad idẽ etiã deſerui-
unt alioꝝ doctoꝝ dicta q̃ ſimili mõ
ſolũ in caſibus contingẽtib⁹ faciũt
mentionẽ de ipa cõditione vt infra
patebit ex ſuis ꝓpriȷ̃s allegationib⁹
ſuꝑ Bonauẽ. ⁊ eundẽ Gerſonẽ ⁊ lꝫ
ſufficiant ſuꝑ cauſas motiuas quaſ
inducit tanꝗ̃ neceſſarias ꝓ cõditio
nali adoratõne facienda. Verũ qȏ
paulo ante hoc ſcõm iã declaratuꝫ
facit mentionẽ de ipſo habitu fidei
quaſi ille nõ ſufficiat ad excuſandũ
adorãtez ab ydolatria. niſi cõditõez
addat. iõ ſit conditionalis adoratio
neceſſeria. ⁊ capit ꝓ ſuo fundamen
to. hoc qꝛ ſi habit⁹ fidei ſufficeret et
ſemꝑ preſeruaret ab ydolatria etiã ĩ
caſu q̃ ſine cõditiõe hoſtia non con
ſecrata adoratur. tũc nunꝗ̃ poterit
fidelis ydolatrare ſꝫ hoc falſuꝫ repu
tat ḡ ⁊ illud qȏ fidelis non debeat
ydolatrare qñ ſine cõditiõe adorat
Sed quãtum hoc ei⁹ fundamentuꝫ
fidei ⁊ dictis doctoꝝ repugnat patꝫ
pͥo ex eo ꝙ Gerſon vbi ſupra ado
rantez ex habitu fidei hoſtiã nõ cõ-
ſecratã nõ ſolũ excuſat ab ydolatria
q̃ſi cõmiſſa. imo totaliter aſſerit eũ
immunẽ duꝫ dicit ꝑinde adorãs ali
enus ẽ ab ydolatria. Quis celebrãs
⁊ nõ ꝯſecrãs ſit in culpa. Scõo patꝫ
falſitas ꝙ adorans ex habitu fidei
adorat ſub cõditiõe habituali ſuꝑ
cõſecratõez rite factã quã ex ſuo ha
bitu fiđi ſubintelligit ⁊ ſupponit eẽ
factã vt ſepe tactũ eſt. Tercio patꝫ
falſitas ꝙ adhuc defendere nitit̃ ꝙ
ſupra poſuit. ſ. non ſufficere nobis
lumẽ fidei. circa adorationẽ eucha

Notã ſuꝑ
aliqua dctã
doctorum

ristie. ꝫ qd̄ altius lumē. s. reuelatōis diuine sit necessariū vt q̄s sine cōdi tione possit adorare. s. ille cui de⁹ re uelaret ex spāli gratia qd̄ ibi eēt cor pus xp̄i. ⁊ iō etiā hic dicit habitum fidei nobis nō sufficere. Itē p₃ falsi tas eo ꝙ meritū fidei qd̄ solū ex lu mine fidei nobis accrescit. iam ꝑ il lam reuelationē minuit̄ eo ꝙ talis reuelatio erit expimētalis cognitō ⁊ miraculosa ⁊ fides nō h₃ meritu₃ vbi humana rō prebet aut q̄rit expi mentum. Quarto p₃ ex falsa conse quentia quā format sic em̄ arguit si habit⁹ fidei sufficit ad vitandū pec catū ydolatrie in adoratōe hostie. ꝫ nunq̄ꝫ fidelis pōt ydolatrare. ꝫ hoc est falsum ğ ⁊ an̄cedēs. Dicim⁹ em̄ ꝙ falsam format consequētiā eo ꝙ oppositum consequentis scilicet fi delem posse ydolatrare stat cum an tecedente affirmatiue sumpto abs q̄ꝫ nota dubietatis. scilicet ꝙ habi tus fidei sufficit in tali casu videlic₃ adoratione hostie nō consecrate ad vitandum pctm̄ ydolatrie. q₂ vt di ctum est habit⁹ fidei in adorante di ctat hostiā tm̄ mō rite cōsecratam esse adorandā nec adoraret si sciret nō ꝯsecrata₃. Preterea habit⁹ fidei pōt dupl'r cōsiderari vl' respectu ob iecti vel respectu subiecti seu etiam actus ei⁹ qui est credere. Nā primo mō sufficit ad preseruandū ab ydo latria cū sit lumen infusum a deo cuius opera fortiora sunt opib⁹ dia boli. Scd̄o v̄o modo cum ei⁹ subie ctum sit variabile vtpote voluntas seu liberū arbitriū cū credere sit cū assensu mētis cogitare mētis. i. in tellectus qui est primū subiectu₃ fi dei l₃ actus cognitionis fidei sit ab libero arbitrio qd̄ cu₃ variabile ex istit. Ideo non obstāte habitu fidei potest quis ydolatrare. ¶ Seq̄tur in tractatu aduersarij.

¶ Ia₃ aduersarius epilogat conditionalem adoratione₃ ex suis premissis positōnib⁹ dicens.

¶ Videt̄ em̄ ꝙ possit hec addi con ditio. Si sub hostia hac xp̄us est sa cramētaliter eundē sub eadē adoro nec ista cōditio sic addita facit du bium in fide q₂ hō nō tenet̄ credere xp̄m sacr̄aliter eē sub hostia simpl'r loquēdo. ꝫ solū sub hostia ꝯsecrata vt supra. Nec sequit̄ qd̄ ex hac cau sa possit circa vnāquāq̄ꝫ rem dicere si tu es xp̄s te adoro q₂ nō quelibet talis res est consecrabilis vel simil' rei consecrabilis. D

¶ Postea ponit vnā cōditio natā adoratione falsa₃ dicēs

¶ Hanc conditiōem si quis in ado ratione apponeret actualiter vl' ha bitualiter credere fidei obuiare. Si christus ⁊ eius corp⁹ est sub hostia debite consecrata ⁊ non corrupta sa cramentaliter vel consimilem eun dem sub eadem adoro. ille male sen tiret cum Berengario de quo cōse. dis. ij. Ego Berengarius ⁊c. D

¶ Epilogat contra predica tores sibi aduersantes ⁊ fal se inuehit contra adorantes modo nostro catholico.

¶ Item incaute videntur loqui qui in publico tradunt simpliciter nul lam conditionem circa sacramenta lia altaris vera vel estimata haben da₃. Sed simpliciter credere xp̄m D

xp̄m ꝛ corpus eius simpliciter sub speciebꝰ panis ꝛ vini cõtineri ꝛ eũ dē sub eisdez simplr adorari sic em̄ purā creaturā pro xp̄o adorabunt: aut eum false aut supstitiose sacrāliter adorabunt in casu q̄ deesset debita cõsecratio. nec conditio eos releuaret eo ꝙ ex doctrīa publica eaz simplr exclusam hn̄t. Dicūt p̄dicatores simpliciter sine om̄i cõditõne credatis indubie xp̄m ꝛ eiꝰ corpus esse sub speciebꝰ hostie p sacerdotez ostense ꝛ reuerēter cultu latrie adorare. Ubi tn̄ aliquotiens nil ꝯsecratum est interdū hostia cõsecratur ꝛ nõ calix vt etiā quasi in dies ꝯtingit Ecce quid credunt q̄d adorabūt sic exclusa om̄i conditõne ꝛ ad q̄d valet doctor de ꝯditionibus traditio si sic ppl'i abscondunt. Aiunt em̄ q̄dam sic. me ex hoc die ordino p̄ h̄ ꝛ futuris tpībus q̄ad vixero ꝛ meā intentionē fundo q̄d vbicūqꝫ inter ero missis ꝓcessionibꝰ ꝛ alijs actibꝰ vbi sacramēta altaris tractant. Sic me ab om̄i ꝯditione actu absolutū esse nolo. vt nunq̄ȝ in meis adoratõnibus velim conditionez ꝯcurrere. nec actu nec habitu. imo simplr habere exclusaz si nõ cogitē actu d̄ ea ꝫ sub speciebꝰ panis verū xp̄i corpꝰ cõtineri credere nolo ꝛ illū simpliciter adorare. sic em̄ doctꝰ suz. Et q̄s vult talē sic credentē ꝛ adorantē in om̄ibus suis adorationibꝰ iustificare. si sic in tali ꝓposito ꝛ intentione perseuerauerit cū circa multas missas interdum aliqui constituuntur ꝛ vbi nulla sit v̄a ꝛ debita ꝯsecratio Nec audēt habere cõditionē actualem vel habitualez. s. si debita facta est consecratio quia prohibiti ꝛ informati sunt vt nullam addant sed sine ea credāt ꝛ adorēt simpliciter ꝛ absolute.

Ppositõnes lectoris catholice cõtra prefatum epilogū in tribus documentis.

Super tria q̄ epilogat ex ꝓprijs suis dictis precedētibꝰ est notandū sup primuz. Nā cū in precedētibꝰ conditionē addēdam in adoratõe alijs verbis. vtpote ꝫm ꝙ doctores describunt expssērit. Hic tamē aliā describit puta si sub hostia hac xp̄s est sacramētalit eundē sub eadē adoro cuz tn̄ prius descripta fuit. Si consecratio rite ꝛ debite facta est ꝫm institutionē xp̄i ꝛ eccl'ie. ꝛ q2 inter has descriptiões est magna differentia. ideo false incedit. Nam hec ꝯditio. Si cõsecratio rite ꝛc. tangit semp a doctoribꝰ vt patet eoꝝ dicta inspiciēdo. Hec vo aduersarij conditõ si sub hostia hac ꝛc. nullibi a doctoribꝰ tangit ꝫ p se adinuenit coactus vt conditionalem adorationē exprimeret querenti de ea. Causa autem quare doctores solum primā expresserunt ē. quia conditio eorum tangit consecrationē ꝛ consecrantis conditiões quas sequit conditio adorationis includentis vt supra tactū est. alias duas vnde quia dicūt q̄d in adoratõne subintelligitur seu includitur ꝯditio ista vl ꝯsilis. Si ꝯsecratio rite ꝛc. vt iā inferius ex verbis Gersonis patebit. iō nõ opꝰ erat adorationē hmōi ab aduersario positā exp̄mere cū potiꝰ cernat ꝛ cõpetat infidelē quēlibet ꝛ dubiosum in fide sit xp̄m sub sacro adorare. quis enim

dubitat quin quilibet hereticꝰ ⁊ in-
fidelis de sacramēto opinās ⁊ dubi
tās sic suā ad oratione formare pos
set. Si sub hac hostia est xp̄s ⁊c. Cū
tuz ad oratione nullus catholicus
sic formare actualiter tenet vbi cō-
ditiones cōsecrationis ⁊ ꝯsecrātis p̄-
supponit ex quibꝰ sua adoratio sa-
tis ex cōditōne ꝓcedit habitualiter
non mō isto quo aduersarius p̄ten
dit. Et reuera quisq̃ intelligēs ꝑpē
dit vn̄ suus error sumpsit originez
qꝛ videlz ex doctorū dictis male ab
eo intellectis eo em̄ qḋ de cōditōne
fecerūt doctores ꝓpter duo fecerūt
mētiōz Primo ꝓpt certos casus ꝯtin
gentes in quibꝰ necessaria est tā su-
menti q̃ adoranti cōditionalis intē
tio. ⁊ scḋo vt adorantē a vitio ydola
trie excusarēt vbi hostiā nō cōsecra
tam adorāt sine ꝯditiōe ꝓut oēs cō
muniter faciūt qꝛ tunc adorans sb-
intelligit seu presupponit ꝯsecratio
nis ꝯditionē rite factā ipse iā aduer
sarius fabricauit errorē qḋ omi lo-
co ⁊ tēpore sit eucharistia sub cōdi-
tione adoranda nisi oppositū ex re-
uelatione diuia ei ꝯstaret. Preterea
sibiipi ꝯtradicit cum em̄ supiꝰ dixit
qḋ ꝯditio nō facit adorantē dubiuz
in fide eo ꝙ non dubitat xp̄m conti
neri sub hostia cōsecrata ꝫ dubitat
circa cōsecrationem quare tunc for
mat ꝯditionalez adorationem circa
xp̄m ⁊ nō circa ꝯsecratione dicens.
Si sub hostia hec xp̄s est sacramē-
taliter eundē sub eadez adoro. De-
buisset ergo ꝓut doctores faciūt ali
am ꝯditionē. s. ꝯsecratiōis exp̄ssisse
videlicet si consecratio rite ⁊ debite
facta est ꝫm institutionē xp̄i ⁊ eccle
sie. ⁊ qꝛ ista sufficit subintellecta ex
habitu fidei in omi adoratōe. Ideo
consequēter addūt doctores qḋ si-
ne ꝯditione adorans hostiā nō con
secratā immunis est ab ydolatria. ⁊
nō ordinauerūt vlteriꝰ ambiguā vt
ipe aduersariꝰ adorationē. ptz ergo
de magna differētia inter istas duas
ambiguas propositiones quas ta-
mē ipse pro eodem accipit.

Documentum secundum

Super scḋm qḋ elicit ex con
fessiōe Berēgarij reducti ad
fidē qui nō credidit post con
secrationē corpꝰ xp̄i cōtineri sacram̄
taliter ꝫ tm̄ figuratiue seu significa-
tiue. Unō dixerat qḋ ⁊ postea reuo
cauit vt in ca. ab aduersario allega-
to de con. di. scḋa ꝯtinet panis ⁊ vi-
nū esse sacramentū tm̄ id ē sacra rei
scz xp̄i corpis signū. nō aūt qḋ ipsa
res sacra. s. xp̄s ibi sacram̄taliter cō-
tineret. Un̄ dicit aduersariꝰ ꝙ ado-
rans sub tali ꝯditione. Si xp̄s ⁊ eiꝰ
corpꝰ est sub hostia debite ꝯsecrata
⁊ nō corrupta sacramētalr eundem
sub eadem adoro. ille male sentiret
cū Berengario. Sed reuera si quis
cōditionalē adorationez aduersarij
pōderat cū dicit. Si sub hostia hac
xp̄s est sacramētalit̄ eundē sub ea-
dē adoro ⁊ illaz quā errore ascribit
Berēgarij. Si xp̄s ⁊ eiꝰ corpꝰ ē sub
hostia dbite ꝯsecrata ⁊ nō corrupta
sacramētaliter eundē sub eadē ado
ro nō minorem repiet errorez eo ꝙ
Berengariꝰ dubitauit p̄ncipalit̄ cir
ca vnū scz circa rē contentā in sacra
mēto vt ē xp̄s. Hic aūt dubitat cir
ca vtrūq̃ scz circa ꝯsecrationē ⁊ cir
ca rē ꝯtentā ex virtute cōsecratōnis
dum dicit ꝙ nullo modo credendū
sit nec adorandū sine ꝯditione nisi

ex speciali reuelatiōe diuina super
quā reuelationē aut diuinaꝫ inspi-
rationē nunꝙ̄ se Berengarius fun
dauit tanꝙ̄ quoddam necessariū vi
atori sup cōes fidei noticiā hn̄dam
de veritate sacramēti. Itē Berenga
rius nō dubitauit circa consecratio
nē quin ad min⁹ efficeret ꝙ panis ⁊
vinū eēnt sacrꝫ tm̄.i.sacre rei signū
Hic aūt vult ꝙ nec panis ⁊ vinum
etiā post ꝯsecrationē sint sacre rei si
gna. nisi hoc certū sit ex diuia reue
latione. Item Berengarius nō do-
cuit eē sub conditione adorandā fa
cta ꝯsecratiōe. imo sua cōfessio post
abiurationē erroris asserit simplici
ter se credere verū xp̄i corp⁹ ⁊ sāgui
nem sub speciebus panis ⁊ vini p⁹
consecrationē cōtineri. ⁊ sub eisdeꝫ
specieb⁹ a fidelib⁹ manducari. vt pꝫ
textū ca. intuēti. Item mirū ꝙ non
cōsiderauit terciū ca. añ positū i ea
dē di. vbi ponit ꝙ nulli lꝫ dubitare
de vera pn̄tia xp̄i corpis ⁊ sanguis
facta ꝯsecratiōe est ca. in oibus. vn-
patet ꝙ in eū errorē in quo alium
notauit seipm̄ horribilib⁹ inuoluit.

Documentum tercium.

Super terciū i quo false epi-
logat cōtra p̄dicatores nr̄os
sibi aduersantes tanꝙ̄ cōtra
malos ppl'i informatores. Dicen-
dū ꝙ oia que impingit i nostros p̄-
dicatores friuola sunt ⁊ a veritate
aliena. ꝙ em̄ dicit nos p̄dicare po-
pulo vt simpliciter sine conditione
adorent ⁊ credāt corp⁹ xp̄i esse sub
spēbus hostie ostense in altari. hoc
falsum est cū semꝑ predicantur vbi
expedit hec documēta. primo ꝙ nō
adorent nisi facta consecratione. vn̄
hoc non est simpliciter hostiā ado-
rare. ſꝫ sub conditione ꝯsecratiōis fa
cte ⁊ sic subintellecte. ⁊ hic notatur
conditio consecratōis que est p̄ma
inter tres cōditōes supra enumera-
tas sub qua ꝯditione sicut ⁊ cōsecrā
tis habitualiter adorans xp̄s credit
venerat ⁊ sumit. Item scḋo predi-
cam⁹ qḋ nō oportet cōditionē ado-
rationis seu cōditionalē facere ado
rationē omi loco ⁊ tpe. qꝛ hoc oino
repugnat tam fidei ꝙ̄ sctōrꝫ docu
mētis. fides em̄ non est circa opina
bilia. sed que infallibilē retinēt veri
tatem. Sanctoꝝ etiā documēta sūt
ꝙ consecratione rite facta infallibi
liter ⁊ sine hesitatione est ibi veruꝫ
xp̄i corpus intm̄ vt etiā excōmuni
cati ⁊ heretici si sunt rite ordiati cō
ficere pn̄t. Et ꝙ consecratio rite fctā
quatuor includit. s. duas conditio-
nes ex pte consecratiōis. vt sūt ma
teria ⁊ forma ⁊ duas ex pte cōsecrā-
tis vt sunt intētio ⁊ ordo. ⁊ sub his
conditionibus tam sacerdos ꝙ̄ lai
cus adorat ⁊ sumit xp̄i corpus nec
oportet ip̄m vlteriorē formare ado
rationē conditionalem. Verū si di
cas quid i casu vbi illa quatuor nō
cōcurrunt ſꝫ aliquid deficit. vn̄ nō
aderit consecratio. Rn̄det ꝓ tercio
documēto ꝙ predicam⁹ in tali casu
adorantē nō cōmitttere ydolatriaꝫ
ſꝫ celebrantē ⁊ non conficientē gra-
uiter peccaꝫ. vt ex p̄missis patuit se
pe allegatis. Item pro quarto do-
cumento predicamus ꝙ licitum est
in certis casibus conditionalem fa
cere adorationem. etiaꝫ in sumpti
one sacramenti tam a conficiente
sacerdote ꝙ̄ a populo circumstan-

te vt vbi sacerdos dubitaret sup de bitam materiam aūt etiam formaꝫ sacramentalium verborum an debi te protulisset. vel etiam vbi in popu lo adesset qui de celebrante dubita ret an vere cōficeret ex certis argu mentis sumptis rationabiliter. De seruiunt ad hec etiam casus in prin cipio opis enumerati. Item pro qn to documento predicamus ꝙ q̃tuꝫ ad substantiale qđ est in missa scilꝫ confectio corporis ⁊ sanguinis dn̄i equalitas est in omnibus missis ce lebrandis tam a bonis q̃ a malis sacerdotibus eo ꝙ vnum ⁊ idem ab omnibus adorat̄ ⁊ sumitur. Quan tum vero ad circumiacētia vt sunt deuotus affectus: petitiones: obse crationes: melius valet missa boni sacerdotꝭ quia magis prouocat ad deuotionē. Existimāt doctores vt inferius patebit distinctiōe. xiiij. ꝙ si quis libentius audit missam sacer dotis deuoti: quod bene faciat duꝫ tamē credit ipm in substantiali nō superexcedere peccatoris missam. alioquin periculose erraret ⁊ hoc ē qđ Aug. dicit in li. de corpe christi. In ministerio corporis ⁊ sanguis domini nihil a bono magis. nihil a malo minus perficitur sacerdote. Adiungendo ꝙ licet bonus laicus magis dignus sit ministrare deo q̃ impius sacerdos. tamē ad inuoca tionem mali sacerdotis domin9 cō uertit paneꝫ in corpus suū ⁊ nō ad inuocationem boni laici. ⁊ hui9 ra tio est quod potestas cōficiendi nō fundatur super sanctitatem sed su per auctoritatem. Ratio ꝙ cum ne mo certus sit de sanctitate vite: cuꝫ aplus dicere habuit. Nihil mihi conscius sum ⁊c. etiam nemo cert9 esset. an confecisset. ⁊ sicut de confi ciente ita de adorante quolibet dici posset quod semper sub dubio ha beret adorare ⁊ sumere iuxta erro rem aduersarij qui etiam hic cōfun ditur dum doctores etiam malorū sacerdotum missas asserunt q̃tum ad substantialia non differre a bo norum celebrationibus. laicis etiā inhibent sub penis grauissime erro ris ne estiment preualere in substā tiali missam boni sacerdotis. ratio neꝫ assignantes qđ deus nō posuit nostram salutem in alienaꝫ bonita tem hominis. sed solum in suam et sacramentorum efficaciam ⁊ quia auctoritas potest concedi bonis ⁊ malis. vt patet tam in temporali q̃ spirituali dignitate pontificum re gum ⁊ iudicuꝫ. Ideo ⁊ malis talis auctoritas per sacramentum ordis conferri potest. Item pro sexto do cumento tenemus licet nō semper predicamus cum non semper expe diat ꝙ licꝫ eque bona sit mali sacer dotis missa q̃tum ad substantialia vt dictum est. tamē differentiā quo ad malos notare possumus. ita ꝙ quidam sunt mali occulti ⁊ de ec clesia saltem numero. vt alij pecca tores. Quidaꝫ vero manifesti ⁊ ab ecclesia p̄scisi. vt excōmunicati he retici scismatici ⁊ notorij fornicarij ⁊ licet taꝫ isti q̃ illi cum bonis vere ꝯficiant. vbi ex pte eorū est ordo. in tentio. verborum prolatio ⁊ debita materia vt sepe tactum est quantuꝫ ad veritatem sacramenti. non ta men quantum ad vtilitatem: eo ꝙ bonus conficit ad suam ⁊ assisten tium vtilitateꝫ. malus occultus ad

damnū sūt z.lz ad vtilitatē assisten-
tium qui cū fide ꝛ deuotōne missaz
audiūt.ꝫ precisus ꝛ heretic⁹ ad dā-
nationē suam ꝛ oim assistentiuz. eo
qᷓ̄ pᷓuatur sacᷓm omī fructu ꝗuis
sit ibi corp⁹ xp̄i veꝝ.ꝛ ꝓpterea mul-
ti canones ꝛ auctoritates sctōꝝ de-
testant̄ ipoꝝ sacrificia vt pꝫ ꝑ textū
magistri intuētu nō rōne opis opa-
ti ꝫ damni.qꝛ em̄ dei largitas ipres-
sit caracterē sacerdotalē imꝑpetuū
cū etiam in damnatis maneat. Jō
ex eadē largitate diuīa.ꝛ ad ei⁹ glo-
riam vere cōficiūt vt sic dei iusticia
manifestetur taz in bonis ꝗ̄ in ma-
lis. Item pro septimo documento
tenem⁹ ꝙ lz manifeste mali ꝯficiāt
tamē quatuor genera sunt pctōꝝ q̄
rum missas audire sacri canones ꝓ
hibēt. vt sunt heretici.scismatici.sy-
moniaci ꝛ notorij fornicarij.et h̄ fa-
cit eccl̄ia.pᷓmo in penā peccati coꝝ
qꝛ non sunt digni conficere ꝛ si con
ficiunt nō sunt digni audiri. Secū-
do fit vt ꝯfusi de culpa redeant ad
gratiam. Tercio vt alij retrahantur
ab coꝝ imitatōne. Quia em̄ in hoc
sacramēto est secretū fidei. Jō meri
to repellunt̄ heretici. Itē qꝛ ē vincu-
lum charitatis.iō repellunt̄ scisma
tici. Itē qꝛ vas gratie. vn̄ dr̄ euchari
stia.ideo symoniaci qui gratiā emūt
ꝛ vendunt. Itē qꝛ eleuat hoiem ad
statum spūalem. iō repellunt̄ noto
rij fornicarij qui oīno sunt carnales
Et dicunt̄ notorij nō ꝓpter suspitiōz
vel alia signa ꝓbabilia vt qꝛ coha-
bitāt. ꝫ de tali crimine condēnati:
ſm ordinē iuris vel spōte in iudicio
ꝯfessi vel canonice ꝯuicti vel etiam
ꝓpter euidentiā facti id ē qᷓ̄ factuz
est ita euidēs ꝙ nulla tergiūersatōe
potest celari. Sed vtrū grauiter pec
cant audiētes coꝝ missas dicūt qᷓ̄
qn̄ preter necessitatez audiunt alias
excusant̄.ꝫ nihil ad ꝓpositū cū infe
rius circa finē collecture sermonuz
de istis tractanduz erit ꝛ hic suffici-
ant aduersus falsa dogmata q̄ ad-
uersarius nobis obijcit ꝑ totū suū
epilogū vnde nō sunt aduertēda.

Informatōes pro celebrā tibus frequenter non contri tis sed attritis ꝛ est articul⁹ primus declarās ꝙ sicut at- tritus pōt conficere ita ꝛ eu charistiā sumere ad peccati remissionē ꝛ est tractatus in- sertus multum vtilis.

Uerum cuz sacerdos dubitat
an teneat̄ ex charitate ꝛ gra
tia inhabitante seu ex habi-
tu grē celebrare sub pena noui pec
cati mortalis ꝛ ipꝫ moneat rō ꝙ sic.
eo ꝙ hoc sacramentū hꝫ efficaciam
mediāte manducatione spūali que
solūmodo fit mediāte gratia ꝛ cha
ritate inhabitante ꝛ supius tactuz
sit.ꝙ lz occultus malus ad suū dā-
num celebrat tn̄ semꝑ ad vtilitatem
assistentium qui cū fide ꝛ deuotiōe
missas audiūt ꝑficit. Aduertit etiā
ꝙ maior nūer⁹ sit hmōi sacerdotuz
qui non ex charitate inhabitante
celebrant sibijpis in grauissimū dā-
nuz. Vn̄ timere hn̄t de grauissima
dei offensa. Expedit hic circa docu
mēta resoluere in finē vt sibijpis ꝑ
erroneā cōsciam laqueū non inijci-
ant se semꝑ nouo peccato mortalit̄
peccare putantes vbi ex inhabitā-
te gratia non celebrarent cum oīe

qđ sit ɔtra cōsciētiā edificare iuxta
apl'm noscit gehennā. Declaranda
sunt ergo duo. Primo ꝙ non semꝑ
mortale incurrit offensā q̄ in attriti
one tn̄ sumit: imo remissionē omni
um criminū sepe ꝑcipit. Secūdo et
si remissionē non ꝑcipiet: tn̄ sumēs
non incurrat nouū mortale pctm̄.
Que duo si stare possent plurimū
ꝓ dei reuerētia cōfuanda defuirēt.
Primū quia ꝓcedit ſm positiones
Scoti. ideo in ei⁹ declaratiōe dr̄ ꝓ
pmo documēto ꝙ lʒ vt q̄s digne su
mat hoc sacr̄m necesse sit vt ex inha
bitāte gratia ⁊ charitate hoc ip̄m su
mat qđ oportʒ: vt sumēs hūc cibū
iuuat vite aīe: sicut cibū corpalē su
mens iuuat vita corpis. Cū q2 in q̄
daʒ collecta a Gregorio dr̄ ꝙ sit ab
lutio scelerꝝ. fortitudo fragiliū ⁊c. Et
Damas. dic̄ qđ est oīs lesiōis vnctio
⁊ oīs sordis purgatio. Et sctūs Bo
nauent. in suo. iiij. dist. xij. dic̄ ꝙ lar
gitas dei nō sit artāda qn̄ aliqn̄ faci
at ⁊ facere possit oīs culpe remissio
nem in ipa sumptiōe eucharistie: lʒ
ſm forꝝ cōem ⁊ generalē institutōeʒ
eius nō sit dāda nisi illis q̄ hn̄t cha
ritatē. Jdeo nō pn̄t oēs ɔdēnari ad
pctā mortalia q̄ in peccatis mortali
b⁹ accedūt: dūmō cū attritōe bn̄ cir
cūstātionata sumāt: vt patebit. Ve
rūm ꝙ de attritōe bn̄ vel male circū
stātionata difficile ē videre: vt pate
bit. ß iā fortificem⁹ ea q̄ tacta sunt. ꝙ
videlʒ nō sp nouo pctō mortali pec
cāt q̄ i mortali pctō sumūt. Nā q̄sti
one q̄ cōiter doctores querūt: an eu
charistia tollat mortalia: generaľ da
tur distinctio qb⁹ modis cōtingit ac
cedentē eē in mortali. Et q2 duobus
modis: videlʒ ꝙ q̄s ē sibi cōscius de
mortali de q̄ actu non penitet: imo
adhuc retinet affectū peccandi i q̄ ca
su dicūt vt manifestū ē ꝙ nouo pec
cato mortali peccat. Sed de eo q̄ si
bi cōscius est de mortali vł mortali
bus ⁊ actu penitet de eis quādā at
tritōe bn̄ circūstātionata: licʒ nō for
ti ⁊ intēsa ad delendū. Et q2 dicūt ꝙ
talis q̄ sic cū incōpleta attritōe acce
dit deuote ⁊ reuerēter ꝙ tali tunc se
pe cōferť gratia: ⁊ delet in eo omnē
mortalē culpā. iuxta qđ Aug⁹. dicit
in quodā ſmōe. Nā corp⁹ xp̄i man
ducať viuificat mortuos: supple spi
ritualr̄. s. ꝑ mortale pctm̄. Jdeo non
possum⁹ dicere ꝙ sacerdos semꝑ no
uū pctm̄ mortale cōmittat acceden
do sine habitu gratie. Vide ad mi
nus lecturaʒ Pinckelspubel in suo
iiij. dist. xij. in q̄stiōe vtrū effect⁹ hui⁹
sacramēti sit remissio pctōꝝ. Sʒ iā
ꝓ secūdo documēto qđ ⁊ valde dif
ficile existit: declarandū ē de ipa at
tritōe bn̄ vel male circūstātionata.
vbi pmo notandū ꝙ q2 Scot⁹ i suo
iiij. dis. xvij. in q̄ōne an ɔfessio cadat
sub ꝑcepto legis naturalis. inť alia
q̄ deducit magnā virtuteʒ attribuit
sacro penitētie: dicēs ꝙ ip̄m sine cō
tritōe ⁊ sine attritōe saltim sufficien
ti tollat pctm̄ mortale i eo q̄ cū susci
pit nō ponit obiceʒ gratie ꝑ actuale
peccatuʒ. ꝙ scʒ tūc cōmittat itellige
tu. i interiori actu vel exteriori. ideo
valde ponderať ipa attritio a docto
rib⁹. Et hoc merito. q2 ſm legē cōeʒ
nō iustificatur aliq̄s nisi ꝑuia ex di
spositōe: iuxta illud Zach. j. Cōuer
timini ad me ⁊ ego ɔuertar ad vos.
Dicam⁹ ergo ꝙ quia in attritōe est
duplex motus: fidei ⁊ doloris. Jlla
attritio dicer bn̄ circūstātionata qn̄

q̄ñis cōsiderat pctm̄ suū in p̄dictis
motibus vt offensiuū dei. quia con-
tra legem diuinā: ⁊ auersiuū a deo.
Item vt impeditiuū p̄mij eterni.
Item vt inductiuū supplicij. Item
ex dolore cordis cogitat vt non pec
cassem: ⁊ q̄ diu peccatis subiacebo.
Itē implorat auxiliū dei vel sāctoꝝ
vt non moriat̄ in peccatis. Itē ꝓpo-
nit sibi tēpus penitentie: dī. volo oī
no emēdare vitā meā. Et quid si cū
his vel ꝯsimilib⁹ motibus hꝫ firmū ꝓ-
positū cōfitendi ⁊ ampli⁹ nō cōmit-
tendi: Utrū tūc ex attrito fit cōtri-
tus: iuxta diffinitionē ꝯtritōis: que
est dolor volūtarie assumpt⁹ cū ꝓpo
sito satisfaciēdi ⁊ ampli⁹ non cōmit
tendi: ⁊ ꝑcipit remissionē oīs culpe
⁊ sic dicet̄ attritio sufficiēs et bñ cir-
cūstantionata. Si v̄o non adest ple
ne ꝓpositum ampli⁹ nō cōmittēdi ⁊
dolet de hoc ꝙ tale ꝓpositum firmū
nō habeat vellet hr̄e: ⁊ petit a deo si
bi concedi: dicet̄ attritio icōpleta iu
xta p̄missa. Sꝫ q̄liter ꝑ illā possit fie
ri remissio peccatoꝝ vt Scot̄. asserit
hoc ē difficile videre. scd̄m eū videt̄
asserēdū ꝙ in termio quē de⁹ p̄fixit
esse terminū attritōis ꝙ tūc iustifica
tur pctōr ꝑ gratie infusionem ⁊ cul-
pe deletionē. Uult eñ de⁹ aliqñ cō-
tinuari hmōi dolores ſm eū vſqꝫ ad
certū terminū ab eo p̄fixū i quo in-
fudit grām. Sꝫ cauti⁹ dici pōt ꝙ sit
attritus etiā sacerdos sicut ⁊ laicus
debet accedere ad cōfessionē: ⁊ sacer
dos post ad celebrationē. ⁊ tūc q̄r se
pe virtute sacramēti: siue penitētie:
siue eucharistie talis assumit ꝓposi-
tum nō cōmittēdi ampli⁹ peccatum
vel pctā. Ideo recipit infusionē grē
et remissionē oīs culpe: licꝫ talis re-
missio tūc poti⁹ ꝯtritōi q̄ attritioni
ascribat̄. Uel si attritioni quis velit
ascribere hoc erit attritōi formate. i.
ꝙ habitus attritōis informis ꝑ ꝓpo
situ non cōmittendi ampli⁹ pctā effi
citur format⁹: sic̄ fides informis for
mata fit sic eñ attritio p̄t fieri contri
tio ſm Bonauē. dist. xvij. vel etiam
ſm actū substractū. Idē eñ actus fi
dei ⁊ doloris q̄ in p̄ncipio ē attritio
qñqꝫ interrūpitur vt sit cōtritio: sic̄ ē
de motu ad ecclesiā si i via infundi-
tur grā: lꝫ act⁹ motu⁹ in attritōe nū-
q̄ fiat viu⁹. q̄r trāsiuit. Rex li querit
tur q̄d in eo casu vbi tale ꝓpositū nō
habet̄: an tunc sacerdos nouo pctō
mortali inoluit̄ celebrādo: Rñ. non
ſm Scot̄. vt ptꝫ. q̄r dic̄ ꝙ icōpleta at
tritio bñ circūstātionata delet culpā
licꝫ alijs doctorib⁹ hoc faciat dubiū
cum nemo recipe possit remissionē
culpe q̄ ꝓpositū hꝫ peccādi: qd̄ etiāꝫ
nō Sco. latuit. Intelligēd⁹ ē ꝗ Sco
tus triplici via: vbi loquit̄ de insuffi
cienti attritōe. Primo ꝙ illā insuffi
cientiāꝫ ponit ex p̄te volūtatis q̄ nō
plene se retrahit ab affectu peccandi
⁊ attritus de hoc dolet. vñ non dice-
tur hr̄e ꝓpositū peccādi simplr̄. sicut
ille q̄ nō est attrit⁹ q̄ nec sup p̄terita
dolet: nec sup futura cogitat: q̄ me-
rito alien⁹ manet ab oī remissiōe. vl̄
dici pōt: ꝗ vtꝝ sane nescio: vt infer⁹
patebit ꝙ cōicans aut celebrās attri
tus lꝫ nō cōsequat̄ effectū sacr̄i: non
tñ incurrit nouū pctm̄ mortale. vel
dicit Scot̄. attritionē bñ circūstātio
natā qñ nō est male circūstātionata
vtpote male qñ solū timore pene vt
illā euadere possit detestat̄ peccatūꝫ
et nō amore iusticie. Sꝫ tūc obijcit̄
ꝙ q̄r primū qd̄ mouet̄ in attritiōe ē

timor pene: cum semp ex timore pe
ne nobis displicet peccatuz potius
q̄ amore iusticie. ideo nunq̄ erit at
tritio bñ circũstãtionata: ʒ sp male.
Rñdet q̄ q2 timor pene pt stare cuz
amore iusticie: ideo tũc erit circũstã
tionata bona. Sed dicis. quõ pt co
gnosci talis timor: Dici pt q̄ tũc qñ
nõ desiderat remissionẽ peccati abs
q̄ satisfactiõe ꝛ pena debita: ʒ iusti
ciã dei venerat. ꝛ petit vt saltim ma
ceret tpalr etiã si opꝰ sit vsq̄ ad fina
le iudiciũ q̄ suppliciis deputet eter
nis. ʒ timor pene absq̄ amore iusti
cie pt dici qñ displicet peccatũ. non
q2 offensiuũ dei: ʒ vellet pctm nõ ob
ligatiuũ eẽ ad penã eternã vt sic liberi
us possz peccare: siue h' defuiret ad
honorẽ dei siue non. vñ dici pt q̄ at
tritio nõ bona tria includit. Primo
solũ timorẽ pene. Secũdo excludit
amorẽ iusticie. Et tertio q̄ sic attritꝰ
actualr deũ offendit. Vñ nõ ẽ dispo
sitiua de cõgruo ad iustificatiõez: vt
ibi Scot. deducit. vñ sp bñ circũstã
tionata attritio si valet ad remissiõez
culpe: etiã si sit insufficiẽs ẽm pfatũ
doctorẽ poterit sacerdos cũ illa cele
brare ꝛ psequ grãz remissiõis i termi
no pfixo a deo. Ubi itez notãdũ q̄
terminꝰ ille pt dupl'r accipi. Vel in
tpe ãni qñ q̃tidie vel frequẽter sic at
terit vbi tũc ppositũ cauẽdi a pecca
tis habet q̄ tũc subito recipit remis
sionẽ peccati vl' in ipa hora celebra
tõis aut cõfessiõis virtute ipsiꝰ sacri.
Nõ si obiicit si sb tali q̃tidiana aut
frequẽti remissiõe sacerdos pt cele
brare generabit in eo puipẽsio erga
ptritionẽ. Itẽ facilitas venie incẽti
uũ pbet delinqndi. Rñdet q̄ vtinaz
cũ debita attritõe sacerdos frequen
ter celebraret: cum talis frequẽtatio
sine attritõe de quo sũme dolendũ
est quasi generaliter practicat i ma
gnã christi ꝛ ecclesie cõtumeliã ꝛ ia
cturã. timẽdũ est em̃ hmõi indignas
celebratiões esse de principalioibꝰ
causis cur ecclesia tm̃ ab infidelibꝰ
affligitur. Dicamus tamẽ ad illã ar
gumẽta ea q̃ sanctꝰ Tho. in. iiij. dist.
xiiij. deducit in solutionẽ vniꝰ argu
menti super questionẽ an penitẽtia
possit iterari vt allegatũ est: arguen
do q̄ non. eo q̃d Grego. dicit facili
tas venie incentiuũ pbet delinquẽ
di. Et cũ deus nõ debeat dare occasi
onem peccandi: etiã non debet da
re locum penitentiã iterãdi. ꝛ hic cõ
sequẽter non asserere q̄ sacerdos at
tritus ꝛ nõ ptritus possit sine nouo
peccato mortali celebrare ꝛ laicꝰ cõ
municare. Dicimꝰ em̃ hic tria. Pri
mo q̄ non excludimꝰ sacramentum
penitentie in suis partibus essentia
libus. vt est cõtritio cõfessio ꝛ satisfa
ctio. sed toto mentis conatu dei ho
norem ꝛ reuerentiã ne in his offen
datur querimus. Valde em̃ timen
dum est ne ex indisciplinata multi
tudine sacerdotũ quotidie celebran
tium ꝛ singulis annis laicoꝝ cõmu
nicantiũ cõtemptui detur hoc diui
num sacramentũ in grauissimã dei
offensaz. a qua si per attritionẽ nos
pseruare possemus quis nõ appro
baret. Secundo dicimus q̄ attritio
non debet pcludere debitum cõfes
siõis: vt s. tactuz ẽ. eo q̄ sepe virtute
cõfessiõis aut eucharistie de attrito
fit ptritꝰ. Tertio dicimꝰ vt Tho. vbi
s. q̄ si ppter freqntẽ reiteratõez pnie
aut etiã attritiõis q̃ necessario sp de
lege cõi pcedit penitentiaz in parte

cōtritōis. vt notat Bonauen. in suo
iiij. dist. xvij. q̄stione q̄ q̄rit: an attri-
tio semper p̄cedit ↄtritionem. alicui
videretur ꝙ deus daret occasionē
desperandi: eo ꝙ facilitas venie ⁊c.
⁊ in sumente eucharistiam genera-
ret vilipendiū contritōis. Respōde-
tur ꝙ si aliqui ꝓpter hoc sumunt oc-
casionē delinq̄ndi ⁊ vilipendiū ↄtri
tōis. nō min⁹ tn̄ h̄ asserere oportꝫ ne
p ↄ̄triū alij sumāt occcasionē despan
di. Horribile eñ ē: imo derogare vi
detur efficacie hui⁹ sacramenti ꝙ so
lum cōtritus cui iā pctā dimissa sūt
possit digne accedere. ⁊ ꝙ eius vir-
tute non valeat etiā remissio de no-
uo pctōꝝ fieri. q2 licꝫ p̄mū plurimū
defuiat ad reuerentiā sacramēti: tn̄
h̄ secundū de attritōe nō excludit a
sacramento eucharistie: vt supra pa
tuit. Deseruit etiā ad magnā cōmē-
dationē diuine iusticie q̄ cōmendat
in tam frequēti peccati destructiōe:
cum semp parat⁹ est pctm̄ destruere
dūmodo ex pte hois non remaneat
qui penitentiā attēptat vel cōtēnat.
ꝫ ad eam aspirat ⁊ veniā petat vt in
attrito p̄supponit.

¶ Declarat secūda pars ⁊ est
articulus secūdus: declarās
magis in speciali ꝙ attritus
non incurrit sepe mortalē of
fensam celebrādo aut cōican
do: licꝫ non cōsequat effectū
sacramēti.

Verum q̄a difficile apparet
sustinere hanc p̄fatam do-
ctrinā vt celebrās ⁊ solū at
tritus seu etiā laicus digne valeat su
mere ⁊ accedere: ꝓpter hoc ꝙ cōmu

nis doctoꝝ ⁊ eccl'iastica traditio so-
nat ꝙ solū virtute ↄtritionis fiat re-
missio pctōꝝ. Scot⁹ etiā lꝫ dicat ꝙ
virtute attritiōis bn̄ circūstātionata
fieri possit remissio pctōꝝ: tn̄ dicit h̄
fieri in vno t̄mio a deo p̄fixo: q̄ t̄mi
nus etiā nobis ignot⁹ est an includa
tur in ipa sumptiōe eucharistie: seu
actuali ↄfessiōe: vel in aliq̄ tpe anni.
Ideo si h̄ doctrina q̄ iam tradēda ē
posset sustineri. s. ꝙ attrit⁹ solum nō
caret nouo pctō mortali sumēdo eu
charistiā q̄uis nō ↄseq̄ret ei⁹ effectū
sic ei adhuc ↄseruaret reuerētia debi
tusq̄ honor sacr̄i. p q̄ vt p̄missuꝫ est
h̄ insudat doctrina. Et q2 quorūdaꝫ
opinio h̄ affirmare nitit: lꝫ aliena sit
q̄si a cōi doctrina: videndū ē de am-
boꝝ snia. Nā ꝙ attrit⁹ tm̄ nō icurrat
nouū pctm̄ mortale vbi celebrat: aut
al's q̄ accedit lꝫ n̄ ↄseq̄t effectū q̄ ē re-
missio venialiū ⁊ mortaliū aut gra-
tie augmentū. pbāt p h̄ ꝙ nō est de
necessitate hui⁹ sacr̄i vt sub peccato
mortali q̄libet sumēs sacr̄m: effectū
sacr̄i habeat pcipe. qd̄ ptꝫ. q2 nō sem
per in quolibet viro iusto hꝫ effica-
ciam: ita ꝙ aliq̄s iust⁹ pt sine nouo
pctō mortali sumere absq̄ effectu. ꝗ
videt ꝙ etiā ab aliq̄ disposito ad iu-
sticiā si nō sit actu iust⁹. Primū ptꝫ
p doctores in. iiij. dis. xij. an h̄ sacr̄m
habeat efficaciā in q̄libet viro iusto.
Vide Bonauē. ibidē q̄ dic̄ ꝙ vir iu
stus recipit efficaciā sacr̄i si se debite
p̄parat ad māducationē spūalem: q̄
p̄paratio ↄsistit in motu fidei ⁊ cha-
ritatis. ita ꝙ tales mot⁹ non sint di-
stracti p cogitatōes extrīsecas ⁊ eua-
gatione mētis. vn̄ si ex quodā torpo
re vl' ex distractōe nō se in illis mot
bus exercet non recipit tantū hosp-

tem cū honoꝛe ꝛ reuerentia q̄ decet:
iuxta doctrinā apl'i.j.Coꝛ.xj. Pro-
bet seip̄m hō ꝛc̄. Vn̄ etiaz nullā aut
modicā repoꝛtat efficaciaz ꝙuis nō
incurrat moꝛtalē offensaz. Item ex
alio casu hoc ꝯtingere pōt.q2 em̄ ve-
nialia nō dimittunt nisi ꝯtrita:eo ꝙ
cū ex actu nr̄o ꝯmissa sunt:etiam ex
actu nr̄o sunt delēda.ꝛ distractꝰ ta-
lis nō cogitat de eis:tantū nō ꝯteri-
tur.ḡ recipiet sacr̄m sine effectu:scʒ
dimissiōe venialiū:ꝛ tn̄ sine moꝛtali
offensa. Itē m'lta ibidē deducit Bo
nauē.ad h̄ deſuiētia:q̄ causa breui-
tatis omittunt. Soluʒ videamꝰ de
alia via:an p̄ualere valeat ꝙ.s.moꝛ-
talē offensionē incurrat attritꝰ et nō
ꝯtritꝰ accedēs.q̄ð em̄ ita sit videt ar-
gumētatiue ꝑ argumēta ꝛ rōes do-
ctoꝝ in q̄ōne q̄ q̄rūt:an efficaciā ha-
beat in aliquo pctōꝛe q̄ ē in moꝛtali
pctō.vbi cōiter ꝯcludit ꝙ non:eo ꝙ
sacr̄alis māducatio p̄supponit spū-
alem q̄ fit ꝑ charitatē.quā q2 attritꝰ
nō hʒ vt hic p̄supponit.iō solū susci
pit sacr̄al'r. Et cū h̄ sacr̄m nō oꝛdina
tur ad sacr̄alē sūptōeʒ tm̄. ideo dero
gat veritati sacr̄i qui ip̄m sine effica-
cia estimat suscipe. Et q2 sic deroga
re nō est absq3 pctō. ideo ꝯtritꝰ sine
noua offensa nō p̄t solum sacr̄aliter
sumere. Et si altera ꝑs obiicit ꝙ sic
etiā iustꝰ nouā icurreret offensā q̄ so
lū sacr̄al'r sumit vt p̄missū ē. Rn̄dēt
illi ꝙ secꝰ sit de iusto et de attrito so-
lū.iustꝰ em̄ ꝑ priꝰ ē incoꝛꝑatus coꝛꝑi
mystico. vn̄ non tm̄ derogat veritati
sacr̄i sic attritꝰ solū q̄ nōdū est incoꝛ-
poratꝰ coꝛꝑi mystico xp̄i. patit eniʒ
iustꝰ solū distractionē ꝛ erogationē
mētis ex q̄ euenit vt a carbone igni
to q̄ est xp̄s i sacro:iuxta Dam. Iu-

stus non recipit caloꝛē et charitatē:
cū maneat sicut ille q̄ hʒ oculos ap
tos ad sensibile ꝛ tn̄ non sentit se vi-
dere ꝓpt distractionē mētis. Plura
alia p̄nt deduci ex dictis doctoꝝ ibi
dem. Sʒ q̄d in hac ꝑte sentiendū sit
ē aduertedū ꝙ q2 vt p̄missuʒ ē solū-
modo dei reuerētia hic q̄rit.iō vtra
ꝙ via ꝓbabil'r sustineri ꝛ defendi p̄t.
videlʒ ꝙ attritꝰ aliq̄s ꝯsequat effectꝰ
aliquos:licʒ non oēs ex ꝑceptōe sa-
cramēti.ꝛ ꝙ aliq̄s nullū ꝯsequat ef-
fectū nec tn̄ incurrit ꝓpt h̄ moꝛtaleʒ
offensaʒ. Pro cuiꝰ intellectu aliqua
sunt aduertēda ex ꝑte attriti celebrā
tis aut cōicantis. Nā ex ꝑte attritio
nis si q̄rit de oꝛigine:dr̄ ꝙ oꝛit a no-
bis.nec expectare opoꝛtʒ spālē infu
sionē a deo p̄ter illā quā pctōꝛ acce-
pit ex lumie fidei:vt sic locū habeat
Qui creauit te sine te:non iustifica
bit te sine te. Et si dicat. tn̄ apl'us di
cit. Nō sumꝰ sufficiētes a nobis co-
gitare aliq̄d a nobis q̄si ex nobis ꝛc̄.
ij.ad Coꝛ.iij. Rn̄.ꝙ hoc etiā verifi-
cat hic.q2 he cogitationū motꝰ non
sunt a nobis tāq3 ex nobis : ȝ hēmꝰ
ex lumie fidei. A nobis em̄ ꝛ ex no-
bis esset attritio ꝛ detestatio.sic ph̄i
habuerunt q̄ etiā cognouerūt pctā
cū detestatōe:eo ꝙ vilificarēt hn̄teʒ
ꝛ etiā indignos ꝛ vituꝑabiles redde
rēt ad virtutes moꝛales.vn̄ ꝛ merito
puniēda a legislatoꝛibꝰ. Sed hic er-
rant ex naturali lumie intellectꝰ.no
stra aūt est ex lumie fidei ꝛ dei suffi-
ciētia. Eo ip̄o em̄ q̄ pctōꝛ ex motu fi
dei cognoscit pctm̄ suū cū motu do
loꝛis:puta q2 offensiuū dei creatoꝛ
ꝛ redēptoris iam pctōꝛ incipit atte-
ri. Si vo querit de numero motuū
tam fidei ꝙ doloꝛis ad debitā attri-

tionē. ⁊ an maior debeat esse in vno
q̃ in alio. et an aliquid mereatur. et
quomō differt a cōtritione. Dicitur
ad primū ꝙ ad minus septem motꝰ
dolorosi requirūtur. Ita ꝙ primus
est qui tactus est. s. motꝰ fidei. Et si
querit de subiecto illius motus vn-
de causat: dicit ꝙ tam a volūtate q̃
ab intellectu. ita ꝙ quia ex fide pec-
cator cognoscit peccatis suis offen-
disse deum ⁊ creatorem: ac egisse cō
tra legem diuinā. vnde reatum sup-
plicij eterni ⁊ amissionē vite eterne
incurrit. Cogitatq; multos esse pec-
catores in inferno quibus deus nō
ꝑstitit spaciū penitētie. nec tot pec-
cata cōmiserunt carnalia ⁊ spiritua-
lia circa indignas eucharistie sum-
ptiones ⁊ alia scelera sicut ipse. cogi
tatq; super dei vindictam in ꝓximo
sibi iminentē: sicut et alijs contigit.
Ista oīa sunt actꝰ intellectꝰ. Tūc
si vult penitere: tunc cogitat sup mi
sericordiā dei: qui paratus est omni
hora recipe dolentē. ⁊ tunc volūtas
quia imperauit intellectui vt ꝑmis-
sa cogitaret. imperat etiā sibiipsi im
ꝑceptibilr̄ vt ꝑdicta detestet. Et di-
co impceptibiliter impari. quia ho-
mo tunc nō ꝑcipit quid intellectus
⁊ quid volūtas agat: non valens in
illis distinguere. Sz nos ponimus
ad sciendū de subiecto illorum mo-
tuū iuxta quesitū cōcludere qd̄ in
ꝑmissis consistit primꝰ motus attri
tionis. Secūdus motus iterum su
per intellectū ⁊ voluntatem est ꝙ in
tellectus distincte ruminat tam pec
cata q̃ etiam grauitatem. ⁊ volūtas
mouetur in sua volitōe ⁊ detestatio
ne eorūdem peccatoꝝ ⁊ cognitorū.
Tertius motus est tristicia mentis:

q̃ sequit cognitionem peccatorū
distinctam ⁊ eorū volitionē seu de-
testationē. Quartus motus est cō-
placentia de huiusmodi tristicia. q̄a
enim percipit se tristari de peccatis:
tunc complacet sibi de illa tristicia
eo ꝙ per eam sperat sibi peccata di-
mitti ex illo ꝓphetico. Peccator in
quacūq; hora ingemuerit. omnium
pctōꝝ eius non recordabor. Quin-
tus motus ꝙ cum illa spe habet ti-
morē propter dei reuerentiā: timēs
ꝙ non tantū doleat ⁊ detestet quan-
tū deberet in cōspectu dei. vnde vt
amplꝰ dolere valeat ⁊ in seipo vin-
dicare mala propter sacramenti re-
uerentiam: tunc cōfessionem sacra-
mentalem facere ꝓponit: ⁊ habetur
sextus motus. Verū hic danda est
distinctio circa celebrantes ⁊ cōmu-
nicantes. Sunt eñ celebrantes qui
celebrare tenētur: ⁊ aliqui qui non.
Item qui celebrare tenentur aliqui
habent copiā confessorū: aliqui nō.
Item qui habent copiā cōfessoris
etiam discreti: aliqui tamen potius
vellent ex deuotōe vel securitate vni
alteri cōfiteri. De illo ergo qui tene
tur celebrare ⁊ habet copiam cōfes-
soris etiam si indutus est sacris ve-
stibus ⁊ recolit se de aliquo morta-
li: tenetur confiteri. nec sufficit attri-
tio ⁊ ꝓpositum cōfitendi. ⁊ si non fa
cit peccat mortaliter. Si vo non ha
bet copiam tunc sufficit ꝓpositū cō
fitendi ⁊ nō peccat: licz fortassis fru-
ctum sacramēti nō percipiat. Et hic
est vnus modus in quo celebrās si-
ne peccato mortali non cōsequitur
effectū sacramenti. ⁊ etiam nō pec-
cat mortaliter celebrando. De quo
iam queritur: an attritus sine pecca

to mortali posset celebrare etiā si nō
consequeretur effectum sacramen-
ti quo ad se. Si vo querit quid agē
dum vbi talis qui tenetur celebrare
incepit missam et recolit de morta-
li ꝛ habet copiam confessoris. vellet
tamen propter securitatem et devo-
tionē libentius alteri confiteri: an
sufficiat cōtritio vel attritio bene cir
cumstātionata vt etiam non cōmit
tat mortale non cōsequēdo effectū
et tamen celebrādo: Respōdetur ꝙ
si talis qui missā non incepit: est ta
men indutus non habet illam copi
am propter aliquam causam cōfes-
soris: potest differre confessionem. ꝛ
similiter ille qui incepit missam. et
hoc scdm Rich. in. iiij. distinct. xvij.
Ita tamē ꝙ prius sit cōfessus in ta-
li āno. quia aliquis sic posset per to-
tum annum differre ꝛ expectare. Et
idem intelligitur vbi ex tribus peri-
culis vnū accideret. ꝙ scilicȝ nisi ce
lebraret talis: tūc generaret scanda-
lum in suam personam vel scanda-
lum in populo seu vbi interrūperet
officium misse iam inchoatum vel
inchoando subito. Unde sufficit in
talibus ꝓpositum confitendi: et ita
sufficit ꝙ non incurrit novam offen
sam mortalem celebrando etiam si
ne perceptiōe effectus propter men
tis distractionem ꝛ indispositionē.
Secus autē de eo qui non tenetur
celebrare. quia talis etiam quantū-
cunqȝ cōtritus ꝛ attritus absqȝ con-
fessione nō debet celebrare: ſm san-
ctum Bonavent. in. iiij. distin. xiij.
ꝛ glo. in. c. de homie. de celebra. mis-
sa. et. xxvj. q. vj. qui recolunt. Idem
applica ad cōmunicantes solum si
in transitu potest desistere sine scan-
dalo ꝑsone vl' populi: tenetur prius
cōfiteri vbi recolit de aliquo pecca-
to mortali: al's non. Et sic habet de
cōditōib⁹ celebrātis ꝛ cōmunicātis
de quib⁹ distinctio in ꝓmissis tange-
bat esse loquendū. Et tunc sequit se
quit septim⁹ mot⁹ ſm Scot. in suo
iiij. dis. xiiij. in qōne: an act⁹ penitēdi
reqsit⁹ ad deletiōē mortalis sit act⁹
virtutis: q certos tangit mot⁹ in nu
mero qnqȝ. hic aūt ponunt septem:
vt eo efficacior sit ipsa cōtritio: cū et
cōis modus celebrantiū ꝛ cōicanti-
um vt super cōfidentiā spei timoro-
sam cōfiteantur. ꝛ est motus gaudij
de ipsa tristicia habita super pecca-
ta ꝯmissa. ꝛ generatur ex complacē-
tia ꝛ spe obtinendi veniam per suā
tristiciam.

Quid ex ꝓmissis cōclusive tenendū sit: est articulus ter- tius in hac mateтia.

Quid ergo summarie tenē
dum sit ꝓ ꝯclusiōe ex pre-
missis: notandū est ꝙ i hac
materia expedit ſuare ꝑmo differē-
tiā inter dignū ꝛ indignū ac idoneū
hui⁹ sacri ꝑceptorē seu celebratorē.
Ut dign⁹ dicat ille in quo h sacrm
hȝ suā efficaciā. Indign⁹ q int. xxij.
modos qb⁹ idigne sumit in aliq cō-
ꝓhendit: vt patebit. Idone⁹ licȝ nō
dign⁹ nec totalr idign⁹ est q. s. morta
liter nō peccat celebrādo aut sumē-
do: lȝ venialr aut graviter peccat. vn
effectū sacri nō ꝑcipit. De ꝓmis er-
go censet dign⁹ cōiter q est in gra q
est vita aīe: que etiā necessario ꝓsup
ponit ad dignā sūptionē hui⁹ sacri
ꝑ quā aīa reficit sicut vita corpalis
ꝑ verum cibū corporalē. Bonaven.

Nota de effectib⁹ sacri in sumentibus digne.

in.iiij.dist.xij. Omnē effectū quē facit cib⁹ corpalis ꝛ pot⁹ ad vitā corpalē: facit hic cib⁹ ad vitā spūalē. Jo. vj. Caro mea vere est cib⁹ ꝛc. Vñ qꝛ iste panis ē ꝯiūct⁹ diuinitati: est sicut carbo ignit⁹: iuxta dñm Sco. in.iiij. Ideo tā grām ꝙ charitatis virtutez ꝓ spūali refectiōe pmo cōfert. Et si dicat tñ pri⁹ habet vita gr̄e p veram ꝯtritionē: quō ḡ ꝯfert: Rñ. ꝙ grāz inhabitātē excitat i actū amoris igniti ꝓpt ꝯiūctionē carbonis igniti: cuz amor nō possit eē ociosus. Et q̄a cibus delectat. idō aīa ex tali refectōe delectat. et tāto ampli⁹: q̄nto feruor amoris ampli⁹ excitat. vñ quidā inebriant a dulcedine bonitatis diuie. Scōus effect⁹ ē ꝙ p talē amorꝭ feruorē virtutes oēs infuse augent. sicut etiā p cibū corp⁹ restaurat qō quotidie depdit. vñ remittunt pctā venialia q̄ minuūt feruorem charitatis: ꝛ etiā plura ꝛ pauciora: sm ꝙ hō magis vl' min⁹ se disponit. Quart⁹ effectus ꝙ pctā mortalia oblita si insūt remittunt. Sz q̄ illa sunt: no. Pet. de pal. in.iiij. dist. ix. ꝙ talia pñt esse triplicia. qꝛ vel oblita post debitam diligentiā. vl' oblita nō post debitaz diligentiā: sz post fragilē. i. sue fragilitati possibilē. vl' oblita etiam non post diligentiā fragilitati possibilez. qꝛ si illā adhibuisset recordat⁹ fuissz Prima remittūt p dignā sūptōez ꝛ meret eq bñ in p̄dictis effectib⁹. Secūda remittunt. sz qꝛ nō fecit debitā diligētiā: ideo secūdo celebrādo nō peccat: sz nō erit sibi meritoria ad altiorē gradū gl'ie p respectū ad altiorem gradū gr̄e. qꝛ illū nō pcepit. Et hic notat iter vn⁹ casus in quo ꝯtingit celebrātē aut sumentē nō peccare: ꝛ cū hoc effectū sacri nō ꝯsequit: de quo iā nr̄a speculatio ṽsat. Peccata ḡ notabilia q̄ sunt in tertio mō vbi videlz ꝯfitēs nō adhibuit diligētiā possibilē hūane fragilitati: sz fuit negligēs in discutiēdo. ꝛ vt Rich. limitat in.iiij. dis. ix. si adhibuisset diligentiā sm hūanā fragilitatē fuisset peccati mortalis recordat⁹. talis sumēdo peccat mortaliter: ꝙuis ignorans sit in mortali. Pe𝔵 si talis haberet ꝓpositū meli⁹ deliberādi ꝛ discutiēdi expost sup pctā ꝛ illa ꝯfitēdi: tūc videt ipm nō peccare mortaliter sumēdo: lz grauiter peccaret et effectu careret. ita ꝙ ad illā delectationē hr̄et aliqō inductiuū rōnabile. vel ꝓpter nimiā occupationē confessoris ex multitudine cōfitentiū ꝛ hoc cōfessori reuelaret: vel aliqd aliud rōnale illud mouēs. Quint⁹ effectus est p̄seruatio a futuris peccatis. ꝛ hoc quia spūaliter roborat etiam contra diabolū. vnde illud. Parasti in cōspectu meo mensaz aduersus oēs q̄ trib. nos. Et sic habet noticia eo𝔵 qui digne accedūt quo ad pceptionē effectuū sacramēti. Quo ad digne sumētes qui sunt: dicam⁹ non excedēdo termios quos posuerunt patres. Indign⁹ est omnis nō adult⁹. oīs infidelis. om̄is mēte non p̄ditus. omnis nō ieiun⁹ nisi necessitas excuset. oīs indeuot⁹. oīs miraculosa apparitōe ꝓhibitus. om̄is in cōscientia mortali existēs. om̄is nō cōfessus. vide tamē de hoc inferius. omnis in cōuersatiōe aliquo crimine notat⁹: vt hystrionib⁹ ꝛ huiusmodi: nisi post pactam penitentiā ꝛ nō cum alijs fidelibus. Item om̄is corpore imūdus etiaz nocturna pollu-

Qui censētur idigne sumē. et sūt i nūero. 22.

tione:nisi post.xxiiij.horas.nisi an-
te mediā noctē accidisset ⁊ nō ex cau
sa peccati mortalis.omnis qui non
tēpore debito ⁊ a ministro non ido-
neo recipe vellet.⁊ sic omnis q̇ non
est viator.vnde spiritibꝰ apparētibꝰ
in assumptis corpibus nō debet da-
ri.Omnis irregularis.omnis inter
dictus.omīs suspensus ab executio
ne eoꝝ que sunt ordinis.Omnis sy-
moniacꝰ.scismaticus.excōmunica-
tus.degradatus.Omēs isti licz con
ficere valeant si sunt rite ordinati:ta
mē i damnū suū ⁊ alioꝝ fautoꝝ exe
quūtur.Hi vigintiduo modi tāgū-
tur a doctoribꝰ:⁊ sparsim si habent
in eoꝝ scriptis.iiij.sent. ꝑcipue dist.
ix.Et quia in his non cōphendū-
tur attriti sacerdotes ⁊ ceteri cōmu-
nicantes attriti attritōe bn̄ circūstā-
tionata.iō tales nō sunt censendi ve
lut indigni ꝑceptores.nec etiā digni
ꝓut in ope sermonū circa tertiā ptē
opis sermōe.iij.in tribꝰ sermōibꝰ decla-
ratur.In quibꝰ casibus qꝛ longū es
set singula recitare ⁊ declarare.ideo
ad ꝑsens omittimꝰ:tm̄ de duobꝰ ad
nostrū ꝓpositū deseruientibus:vt ꝓ
peccatis mortalibus irretitos ⁊ ille-
gitime cōfessos aliquid dicamꝰ. Et
primo in q̄stione in q̄ doctores que-
runt:an hoc sacramentū habeat ef-
ficaciā in aliquo qui est in pctō mor
tali:Rn̄.sm̄ Bonauē.in.iiij.dist.xij
sm̄ foꝝ cōmunē ⁊ generalē institu-
tionis rōnē huiꝰ sacramēti:cum so-
lum datū sit in cibum illis qui sunt
de corpe christi mystico:prout sunt
existētes i charitate.ideo dicere ali-
ter nō possumꝰ.Verum cū dei lar-
gitas nō sit artanda qn̄ aliquādo fa-
ciat ⁊ possit facere omnis peccati re

missionē:qd̓ etiā omēs theologi as-
serunt.Ideo nō potest cōcludi q̄ at
tritus celebrās nouā incurrat offen
sam mortalē sicut alij supra enume
rati int̄ indignos celebrātes aut su-
mentes.Super eo etiam q̄ non cō-
fessus sit de numero indigne sumē-
tium est declaratio supius in secun-
do articulo q̄sti circa finez posita.vbi
datur distinctio inter celebrātes:cū
aliqui tenētur ad illam:aliqui non.
quia vt Aureo.dicit.Sacerdos pro
chialis ⁊ religiosus qui extra suum
ordinē non valet cōfiteri in via exi-
stens possunt celebrare cum cōtriti-
one ⁊ ꝓposito cōfitendi.Qd̓ quidez
verū est quādo nō posset desistere si
ne admiratione alioꝝ:aut quia cele-
brare tenet̄.Et idem dicit de eo q̇ vo
lens cōmunicare recolit corā sacer-
dote celebrāte aliqd̓ mortale nō con
fessum legitime q̄ potest cōmunica
re cum ꝓposito cōfitendi ⁊ cōtritiōe
⁊ transeūt tales in numerū digne ce
lebrantiū ⁊ cōmunicātiū:vel saltim
si nō digne tamē nec etiam indigne
ꝓut cōmunicāt absq̄ cōtritiōe ⁊ cō-
fessiōe.De his etiā viginti in nume-
ro qui censent̄ indigni dant̄ etiaz di
stinctiones a doctoribus:quas pru
dens lector in scriptis doctoꝝ sup
iiij.vbi de sumētibus hoc sacramē-
tum tractāt.dist.ix.inueniet.Tn̄ ad
nostrū ꝓpositum redeūdo:dicamus
de his qui non digne nec etiam in-
digne celebrāt ad nouam offensam
mortalē:possunt tamē celebrare tā-
q̄ idonei in vtilitatē quidem alioꝝ:
non autē suam.vt supra tactuz fuit
de occulte malis:lz nō ita sit de ma-
nifeste malis.vt sunt heretici.scisma
tici.symoniaci.notorij fornicarij ⁊c.

No. de ido neis licz nō dignis ꝑce ptorib⁹ sac mēti.

Et dat tale documentū ꝙ oēs illi q̄ celebrando non incurrunt nouā offensam mortalez: licz venialiter aut grauiter peccant. ꝛ tenent celebrare isti tales. quia non censent indigni totaliter. vt ex numero ꝓcedenti patuit. Idonei possunt cēseri ꝛ hoc ꝑcipue per respectum alioꝝ viuoꝝ et defunctoꝝ quibus ꝓdesse poterunt vt supra tactum est de occule malis dum tamē sint attriti ꝛ cōfessi: si copiam habent idonei cōfessoris modis supra declaritis. licz ꝑ respectuz suijpsi⁹ ꝑceptio sacramēti non causat aliquem effectum in eis: loquendo de effectib⁹ sacramēti supra enumeratis. Et si queritur de causa cur non valeant percipere aliquem effectum: cum tamē sint attriti ꝛ cōfessi modis pressis: Respondet ꝙ huius causa est ꝙ celebrando peccat licet non mortaliter: tamē grauiter et sepe enormiter ac venialiter. Vnde ratiōe peccati noui non fit remissio alioꝝ venialiū. nec etiam mortaliuz oblitorum ꝛc. Item nota ꝙ hic loquimur de celebrantibus tm̄: ꝛ non de alijs cōmunicantibus: qui solum ꝓ se ꝛ non pro alijs viuis ꝛ defunctis sumūt directe. vt tamē celebrans facit. Secundū documentū est declaratiuū primi. Nam si querit qui sic censent celebrare modo ꝓtacto: Respondet ꝙ ex varijs casibus contingentibus varij ꝛ multiplices reperiunt huiusmodi celebratores. Naz quidam defectū patiūtur circa debitam diligentiā faciendam erga examen ꝯsciētie in peccatis mortalib⁹. quā quidā non faciunt licz faciāt diligentiam eoꝝ fragilitati possibilē. ꝙ remanent plura vel pauca mortalia oblita que non remānsissent oblita si debita diligentia fuisset facta super discussionem cōscientie. de quibus vt supra tactum est scd̄m Pet. de palu. distin. ix. sentiūt doctores ꝙ non peccant celebrando. nec tamen merentur scilicz effectum sacramēti percipe. Item quidam patiūtur defectum ex parte cōfessionis. Naz licet copia discreti confessoris a sacerdote possit sepe haberi: vellet tamē cōfitens non solum habere discretū sed etiam sibi idoneum ꝛ securū ad deuotiōem augēdā: ita ꝙ ea de causa differt suam cōfessionem et celebrat attritus: ꝓsumitur ꝙ paruz aut nihil consequat in effectibus sacramenti. ꝛ tamē non dicimus eū peccare mortaliter: licz grauem incurrere valeat offensaz propter graue veniale. Similiter religiosi in via existentes. quia extra religionem suam cōfiteri non valent: ꝛ sepe tenent celebrare ne aliquaz notam aut suspitionem apud alios incurrāt si attriti sunt. Idem iudicium de eis sicut de alijs.

Contra secundā partē tractatus aduersarij: in qua per auctoritates sanctoꝝ defendere nitit suū errorē.

Verum cum aduersarius in secunda parte sui opusculi nititur per sanctoꝝ dicta suum defendere errorez: illa non sunt propter simplices omittēda: ne per ignoranciam seducātur. ideo aduertenda sunt aliqua ex quibus omnium aliorum que inducūtur: solutiones patere possunt.

Positio erronea aduersa-
rij posita in hac secūda parte
sub littera E.

Quod in sacramēto altaris cōditio actualis vel habitualis debz existere: dicta doctoꝝ subscripta firmare videtur. Et primo doctor xp̄ianissim⁹ Johānes Gerson: qui dicit. In omni adoratione sacramenti altaris subintelligitur cōditio ista vel similis. si cōsecratio rite ꝛ debite ꝑm institutionē xp̄i fuerit celebrata. Ac ꝑinde adorans alienus est ab ydolatria: ꝙuis celebrās esset in culpa. Hec ille in regulis moralibus de sacramēto eucharistie littera. C.

E + Respōsio lectoris prima.

Quam impertinēter in sui defensionē adducit dictū huius doctoris aduersarius: ptz intueti causam motiuā hui⁹ dicti Gerꝭ. Naz qꝛ excusare vult adorantem ab ydolatria casu in quo celebrās nō ꝯsecrasset dicit merito: sic ꝛ q̄libet alioꝝ doctoꝝ talē excusaret Nō qꝛ in oi adoratōe hui⁹ sacri subintelligiꝭ ꝯditio ista vl' siꝭis. si ꝯsecratio rite ꝛ debite facta est. Jdeo adorans alien⁹ manet ab ydolatria vbi celebrās nō ꝯsecrauit ꝛc. Et quātuz hec aliena sunt a mente aduersarij: ptz oi itelligēti. Naz nō dicit Gerꝭ. ꝙ oi loco ꝛ tpe eucharistia sit sub cōditiōe adorāda ꝛ sumēda: nisi cert⁹ sit adorās ꝛ sumēs ꝑ diuinā illuminationē de vera ibi existētia xp̄i corporis vt aduersari⁹ autumat. Sꝫ loqꝭ de vna ꝯditōe subītellecta ꝛ ꝯphēsa in fide adorātis. nō in actōe adoratitōis. vn̄ vtiꝭ termīo subītelligēdi dū dicit subintelligiꝭ. sicut etiā in multis scripture passib⁹ sꝑ expedit subītelligere aliq̄d qd' est subintellectuz seu inclusū in tali snīa. sic etiā xp̄us vbi dixit de eodē sacro. Qui māducat hūc panē viuet ieternū. sbintelligiꝭ de manducatōe sp̄uali ꝑ fidē. iuxta illud Aug⁹. Crede ꝛ māducasti ꝑ quā incorpaꝭ corpi mystico. Que aūt sit ista ꝯditio subītellecta in fide adorātis: hꝫ ꝑnter exp̄mit Gerꝭ. cuz dicit. si ꝯsecratio rite ꝛ debite ꝑm institutōem xp̄i ē celebrata. vbi loquiꝭ de ꝯditōe ꝯsecratōis quā in sua adoratōe fidelis subītelligit. supple fuisse factū. eo ꝙ si sciret oppositū neq̄ꝙ adoraret. vn̄ dicit qd' excusaꝭ vbi ꝯsecratio nō ē facta quā subintellexit eē factā. Remittiꝭ etiaz hic lector ad ꝑcedētia q̄ in ꝑmo documēto cōtra titulū q̄stiōis ab aduersario formatū tāgunꝭ. vbi de triplici ꝯditōe ꝯsecratōis Gerꝭ. tāgit. vt pz ex vbis dū dic. si ꝯsectio ē rite ꝛ debite facta. ꝛ nō loqꝭ de alijs duab⁹ ꝑut aduersari⁹ ꝯditōez i adoratōe ꝑuādā q̄ oꝫ ꝯditionaꝭ adoratio: inuoluit ꝯ mētez Gerꝭ. īō false icedit decept⁹ ex ꝭminis nō sane itellectis. Dicunꝭ ei ꝯditōes ꝯsecratōis sine q̄b⁹ ꝯsecratio fieri nō pt. vt sūt debita materia ꝛ debita forma supple verboꝝ sacraliū. Cōditōes ꝯsecrātis vt sit rite ordinat⁹ ꝛ hēat intētōez ꝯsecrādi actualē vl' hitualē. Cōditōes adorātis vt recta fide adorat ꝛ sumat supple ꝯsectiōe fctā quā ex hitu fidei ꝑsuppōit. ꝛ vbi nccīa ē actualꝭ ꝯditio apponēda sup venerātiōez aut sūptiōez sacri ꝙ tūc illā apponat. Nū aūt nccīa ē patuit s̄. in appologia hui⁹ opis in casib⁹ plurimis ꝛ etiam alijs que accidere

in ſimilib⁹ poſſent. vt qn̄ appareret in figura non cōſueta: ȝ aliena p̄ter ſpeciē albā panis vt nigra vl' rubea. tūc eīm adorās ſe recolligere debet: an videlicȝ ex illuſiōe aliqua ꝯtingeret talis apparitio ⁊ non precipitanter ageretur in ſua adoratiōe. Hoc ideo addidi ꝙ aduerſarius non conſiderauit Gerſonē in illo caſu queȝ īmediate ponit in regulis moralib⁹ poſt illū quē allegauit ac iā declaratam ſniam. Hic eīm Gerſon mentionem facit de cōditionali adoratōe ſub tali inſolita forma ſacramēti vbi appareret. nō aūt locut⁹ de ea in hac ſnia ab eo allegata. Dicit eīm Gerſ. Apparēte figura circa ſacr̄m alia a figura ſolita panis ⁊ vini non cōuenit ſacr̄m ſumi ſb illa forma. neqȝ ſine ꝯditōe implicita vel explicita debet adorari. Ecce qᵭ hic loquit̄ de cōditionali adoratione. non autem prius.

¶ Dant̄ documēta ſuper plura que aduerſari⁹ deducit A littera. E. vſqȝ ad lrām F. in expoſitiōeȝ auctis Gerſonis quam allegauit.

Et q̄ aduerſari⁹ expoſt inducit i expōnē auctis Gerſo. quā allegauit patēt oīa eſſe friuola ſicut ⁊ fundamētū qᵭ expoſuit. Verū gaudeo ſuꝑ hoc ꝙ nō cenſere p̄t aduerſarius heretic⁹ licȝ errauerit: ꝑut etiā Aug⁹. fecit dum dixit. Errare poſſum: heretic⁹ eē nō poſſum. qꝛ videlȝ parat⁹ erat ſꝑ ſane adherere doctrine: cū ꝑtinacia in errore ſolū facit hereticū: quā ꝑtinaciam aduerſari⁹ hic oīno recuſat duxſcit. Dicti doctoris intelligētia h̄ eſſe videt̄ verſori expoſitōe ſalua. correctoriqȝ hui⁹ expoſitōis ſi inepta et a veritate exorbitans inuēta fuerit. q̄re eſtimo ꝙ ꝑ ſe in ſuis expoſitiōibus dubitauerit: cōpilauit tn̄ vt aliorū pariter ſentētias audiret. ȝ hoc quo ad ſuā ꝑſonā: licȝ quidā alij adignē ſe obligare aduerſum me non erubuerūt. Hic ꝑinde ptȝ ſuā expoſitionē eſſe non ſanā dū dicit ꝙ Gerſon itellexerit vniuerſal'r propter ſignū vniuerſale: dū dicit in oī. volēs ꝑ hoc hr̄e ꝯditionē incluſā vel exp̄ſſam. non ſolū reſpectu hoſtie nō cōſecrate: ȝ etiam cōſecrate que tamen non ſcitur eſſe cōſecrata ex reuelatione diuina ⁊c̄. Patet ex p̄miſſis ꝙ Gerſ. minime vtit̄ his termis. ſ. de cōditione incluſa vel exp̄ſſa in adoratōe reſpectu talis vel talis hoſtie. ȝ ſimpl'r dicit ꝙ in oī adoratōe ſubintelligit̄ cōditio iſta: ſi cōſecratio ē rite ⁊c̄. i. ꝙ cōditio cōſecrationis ſit ſubintellecta ad hoc vt nō incurrat ydolatriam in caſu quo celebrās hoſtiam non cōſecraſſet. Non auteȝ dicit ꝙ adorans debeat ſemper cōditionalit̄ facē adoratōeȝ: ꝑut Gerſ. in ſequēti caſu exp̄ſſit vt ſupra tactū ē cū etiā multū int̄ ſe differāt ꝯditōes iſte tres. ſ. ꝯſecratōis. ꝯſecrātis ⁊ adorātis: vt ſ̄. patuit. Patet etiā ꝙ reliq̄ taȝ ꝯ̄ ſanos nr̄os p̄dicatores inuehēdo nulla fulciunt̄ veritate. vt ex decimo documēto ſuperius aſſignato patet: que illa ſint que a nobis p̄dicantur. Et qᵭ dicit ꝙ doctores ſuꝑflue poſuiſſent de adoratione conditionali ⁊ inutiliter papirū maculaſſent h̄ iterū friuolū eſt: eo ꝙ neceſſario doctores de tali adoratione fecerūt mētōeȝ ꝑp̄t varios caſus i quib⁹

seruāda est. nō sūt dixerūt ꝙ condi-
tio ꝯsecratōis sit cōditio adoratiōis
vt ipe asserit in expositōe ṫmioꝝ. vñ
ꝛ alia que ꝯsequēter exꝓprio ꝛ erro-
neo sensu dicit: eadē facilitate ꝯtem-
nunt: pcipue vbi exponit terminuz
ly sub itelligit: duz dic ꝙ Gers. velit
itelligē ꝯditionē i adoratōe subitelli-
gendā. ita ꝙ sub adoratōe cōditio i-
tus legat actualr vl' hitualr. qđ iteꝝ
falsū ē: eo vt dictū est Gerson hic so-
lū loquit de ꝯditiōe ꝯsecratōis ꝛ nō
adoratis: put in seqnti suo articulo
facit: vt supra patuit. qs ꝯditōēs cō-
secratōis rite factas subitelligit ado-
rās eē factas dū als nō adoraret. vñ
ꝛ si non fuate sunt: dicit Gerson ꝙ
excusat ab ydolatria lz celebrās gra-
uiter peccauerit. Vñ quicqd loqui-
tur sub lrīs E. de actuali vel hituali
adoratōe fuāda. Et etiā ore pferen-
da nō defuit ad pñtē auctēz Gerso-
nis. Sz illas sic vt tāgit fuamꝰ vbi ne-
cesse ē circa talē ꝯditionalē adorati-
onem. Nō etiā expost Gersonē ad-
ducit in regulis moralibꝰ sub lra E
totū ꝯcedimꝰ: sz non ad suū extortū
sensū. Loquit eñ Gerson de dupli-
ci adoratiōe: absoluta ꝛ ꝯditionata.
q fuāda sunt in certis casibꝰ. ita ꝙ i
casu quo qs absolute ydolū vel dia-
bolū transfiguratū in angelū lucis
adoraret sine ꝯditiōe ꝙ talis pecca-
ret mortalr. secꝰ si sub ꝯditōe impli-
cita vel explicita hoc faceret. impli-
citā intelligit non ore exꝑssa que cē-
setur explicita. Et simile dicit faciē-
dū sub lra E. vbi lapis hostie simul
exhiberet ad adorandū: que oia ali-
ena sunt a mēte aduersarij: dum di-
cit extra hos vel quoscūqꝫ casus cō-
tingentes in oi loco ꝛ tēpore esse eu-
charistiā sub ꝯditiōe adorandā: nisi
deus p suā illuminatiōnē aliter ado-
rātē certificet. Expositio deniqꝫ sua
sub lra iteꝝ E. sup hos ṫmios Ger-
sonis: ac pinde adorās alienꝰ est ab
ydolatria. exponit ꝙ nō est alienus
ab ydolatria q oēm cōditionē exclu-
dit i sua adoratōe. ꝛ ꝙ reprobat eos
q absolute ꝛ sine cōditione siue ho-
stia sit cōsecrata siue nō: adorāt hec
oia false impingit in Gersonē: duz
non excludit in adoratōe oēs cōdi-
tiones. imo ꝯditionē cōsecratōis eē
subintelligēdam in omni adoratōe:
ne adorans ydolatriā cōmittat: affir-
mat. Et illa subintelligit qñ solū ex
fide cōsecratā hostiam adorare intē-
dit. ꝛ secus. non tūc etiā intēdit quā-
do simplr ex tali fide adorat nō for-
mādo ꝯditionalem adorationē: nisi
necessitas ꝓpter aliquē casum eū vr-
geret. Aliud qđ in fine adducit sub
eadē lra E. est sua excusatio q a no-
bis acceptat. vñ a vitio heresis imu-
nis manet. sicut ꝛ illū quē doctorez
nominat ꝛ collectorez sui tractatus
erronei.

Allegat dicta quattuor doctoꝝ. s. Bonauē. Tho. Alexan. de ales. et quēdam actu regentē in quadā vniuersitate: quos etiaz male intelligit vide sub lra F.

c Consequēter vbi allegat q- F +
tuor alioꝝ doctoꝝ dicta:
aut etiaz quadruplices ca-
nones cum suis extortis et friuolis
expositōibus: facile est ad singla re-
spōdere. Naz vbi allegat dictū Bo-
nauē. ꝙ adorās hostiā hꝫ hāc cōditi-

onē: videlicȝ si ꝯsecratio debito mo
do est facta. vñ qꝛ oēs accedūt cū cō
ditōe ista. ideo pauci vel nulli i hac
adoratōe peccāt: Hec ille dist. ix. q.
vj. Post sub eadē littera exponit di
ctū doctoris quē allegat. Sȝ ē rñsio
mirū ꝙ aduersariꝰ nitiť ex h̄ senten
tia ꝯditionalē adorationē in oi ado-
rante ⁊ sumēte seu etiā ꝯficiēte ꝓba
re velle cū de tali adoratiōe nō facit
mētionē: ꝫ de ꝯditōe ꝯsecratōis quā
ex habitu fidei tenet adorans: cū vi
delicȝ ex fidei habitu scit hostiā nō
esse adorandā nisi cōsecratio debito
mō facta sit. vñ etiā dicit ꝙ pauci vł
nulli peccant in hac adoratōe: sup-
ple simplici quā faciūt oēs adoran-
tes nō exprimētes actualē cōditōeȝ
de q̄ paulo ante locutꝰ est ꝓpter xp̄i
aduersariū in casu quo i forma xp̄i
appareret. qꝛ videlȝ tūc actualis cō-
ditio exprimēda ē ab adorāte: eo ꝙ
talis apparitio est incōsueta. vñ nō
p̄cipitāter debȝ forma xp̄i apparēs
adorari. Cōsideratio aūt hostie qꝛ ē
cōsueta: ideo actualē nō oportȝ ap-
ponere cōditionē. Vñ si aduersariꝰ
vult dicere ꝙ lȝ excludat actualē nō
tñ hitualē ꝯditōȝ: rñdeť ꝙ nō exclu-
dit illā hitualē quā adorās ex habi-
tu suo fidei p̄supponit: firmiter cre-
dens hostiā tantūmō rite cōsecrataȝ
esse adorandaȝ. Et si dicať. q̄d ḡ i ca-
su vbi non est rite cōsecrata: Rñdeť
ex v̄bis Bonauē. sicut etiā supꝰ ex
v̄bis Gerso. dictū est. ꝙ adorās pro
pterea non peccat: eo ꝙ oēs adoran
tes cōditionē cōsecratōis fuisse fuā
tam p̄supponūt. Vñ si intētio dicti
doctoris fuissȝ ꝙ ꝯditio aliq̄ i adora
tione fuisset apponēda: illā vtiqȝ ex-
pressisset. nec adorātes sine cōditiōe

excusasset: ꝓut excusat dicēs ꝙ pau
ci: imo nulli peccāt. ꝫ potius dixissȝ
omnes peccāt qui sine conditōe ha
bituali adorāť: aliquo modo expri-
mendo illā cōditionalē adoratōem
ꝓut aduersariꝰ expost nimis extor-
tam ⁊ ab oi veritate alienā ponit cō
ditionalē adorationē dicēs. vide in-
feriꝰ ꝙ talis ꝯditio sit actualiť vel ha
bitualiter apponēda. Si sub hostia
hac vel alia xp̄us ē sacramētaliť eun
dem adoro. si v̄o nō est sub ea sacra-
mētaliť: eundē vt in celo existit ado
ro. De quibus vel saltim ꝯsimilibꝰ
verbis nulla mētio fit a doctore alle
gato. Patȝ iter falsitas cū dicit ꝙ ta
lis conditio ab eo exp̄ssa sit actualiť
apponēda: cum tamē doctor exclu-
dat illā actualē ꝯditionē erga sacra-
mentū: licȝ non erga diabolū trāsfi-
guratū. Et iter falsitas ptȝ ꝙ si do-
ctor voluisset ꝙ habitualis ad minꝰ
ꝯditio in oratōe esset seruāda: ⁊ non
retulisset illā habitualē conditioneȝ
super cōsecrationeȝ rite factā quam
adorās p̄supponit: vt dictū est. tunc
vtiqȝ etiā actualē cōditionē que no-
bilior in adoratōe censeť admisisset
⁊ nō exclusisset. sicut etiā in cōsecrā-
te nobilior est intētio actualis q̄ȝ ha
bitualis: licȝ habitualis seu virtua-
lis sufficiat: vt sepe tactū fuit. Cōclu
dendo ꝙ minime expost sue inepte
extorte ac friuole expositōes super
dictū allegatū Bonauē. sunt aduer
tende: cum ex fantastico suo sensu ꝓ
cedūt. Sȝ solū habeat lector aduer-
tentiā sup̄ triplicē ꝯditionē supꝰ se-
pe exp̄ssam. s. cōsecratiōis: cōsecran-
tis ⁊ adorātis. cum non excludamꝰ
q̄n in adoratōe sepe suari possit cō-
ditio actualis vel habitualis: in casu

bus videlicet ꝯtingētib⁹. vt supra ta-
ctū fuit. ꝟ non omni loco et tēpore vt
aduersarius ꝑtendit. Nec etiam do
ctor iste mētionē fecisse de huiusmo
di adoratōe: quomō videlicet adorā
tes omnes ꝑsupponūt conditōes cō
secrationis rite pactas: nisi vi argu-
mētoꝝ coactus fuisset: dissentiēdo vi
delicet de adoratōe aduersarij appa-
rentis in forma xp̄i: vt patet questiōem
illam intuēti. Nunq̄ autem aliquis
doctoꝝ in suis scriptis reliquit hoc
qd̄ aduersarius ꝑtendit: scilicet omni lo
co et tempore eucharistiā esse sub cō
ditōe adorandā. nec de tali sic in ge
nerali adoratōe questionē vnq̄ mo-
uerunt.

¶ Contra secundā allegatio
nē aduersarij sub lr̄a B.

B + HIdem est secunda allega
tio ex sententia sancti Tho
me in questiōe vbi querit:
an fidei possit subesse falsum. Et dū
aduersarius estimat solutionē eius-
dē doctoris sibi suffragari posse. ite-
rum false intelligit: eo q̄ minime ad
suū intentū loquat̃. qd̄ patet. Nā su-
per argumentū qd̄ deducit disputa-
tiue q̄ fidei possit subesse falsum: eo
q̄ adorans hostiā in aliquo casu nō
consecratā quam putat esse cōsecra-
tam. quia falsa est adoratio fidei tūc
suberit falsum. Rn̄sio doctoris hic
est contra aduersarium. non ꝓ eo q̄
dum dicit q̄ intētio adorātis est nō
velle simpliciter christum sub speci-
ebus has vel illas adorare: sed solū-
modo christum sub speciebus sacra
mentalibus que tunc sacramētales
censentur quādo sacramētalis cōse-
cratio est pacta. Vnde sua adoratio
ꝑsupponit conditionē consecratio-
nis fuisse factam dum: al's non ado
raret. Et non dicit doctor q̄ sub con
ditione ꝓpterea sit adoranda: sed di-
cit q̄ ꝓpterea fidei non subest falsum.
licet adoratio careat veritate quo ad
sacramētalem existentiā christi cor-
poris in tali casu. Et cōcorditer lo-
quit̃ doctor sicut supra Gers. q̄ ado
rans ꝓpterea non cōmittit ydolatri-
am: licet celebrans et non cōsecrans
grauiter peccat. Et hoc eadem rati-
one. quia fidei propterea non subest
falsum: eo q̄ fidelis non nisi post cō
secrationem rite pactam vult adora
re. Vnde iterum de cōditione con-
secratōis et non cōsecrantis aut ado
rationis fit mentio a doctore sancto
Patet et hoc ex verbis aduersarij qui
dicit per se q̄ ex verbis Thome. pa-
tet q̄ corpus xp̄i est sub specieb⁹ sen
sibilibus si fuerit recte cōsecratum
conditionaliter: vt ad ꝓpositum lo-
quitur de conditiōe consecratiōis et
non adoratiōis. Item vt sepe dictū
est doctores solūmodo in casib⁹ cō-
tingentibus loquūtur de conditiōi-
bus: vt etiam sequās dictum demō
strat: dum allegat iterum Bonauē-
turam.

¶ Contra tertiā allegatōem
sub littera H.

CConcorditer cū Tho. iterū H +
loquit̃ sctūs Bonauē. vo-
lēs declarari q̄ fidei catho
lice ꝓpterea nō subest falsū: licet i ali-
quo casu qs adorat hostiā nō conse
cratam: eo q̄ adoratiōi facte ſm di-
rectionem et regulā fidei nunq̄ sub-
est falsum. Que autē sit illa regula
cum aduersarius illam male intelli

gat: apparet ex clara sentētia Bona
uen. dū dicit ꝙ regula est ꝙ fides di
ctat nihil adorandū esse ꝓ certo nisi
de quo habet certa cognitio. De eo
autem de quo non habetur certa co
gnitio dictat fides ꝙ hoc tale ē ado-
randū ꝑsupposita ꝯditiōe. Vñ om-
nis fidelis recte adorās hostiam ꝯse
cratā adorat sub ea ꝯditiōe: si ꝑfecta
sūt circa ipsam ea que ad ꝯsecratiōez
sunt necessaria sm institutionē xpi.
r sic nunq̄ decipit nec errat. Hec il
le in. iij. dist. xxiiij. q. j. In quib⁹ ver-
bis q̄ntum aduersarius errat: volēs
per hec verba ꝓbare ꝙ quilibet ado
rans debeat sub ꝯditōe adorare ptz
falsitas ex multis. Primo q2 doct.
non dic̄ ꝙ sub ꝯditione debeat fieri
adoratio: ʒ dic̄ ꝙ tūc quilibet recte
adorat qñ ꝯditionē ꝯsecratōis in ne
cessarijs sm institutionē diuinā esse
pactaz ꝑsupponit, et subintelligit vt
verbis vtamur Gersonis. r sic etiaz
q̄libet fidelis recte adorat. nō ꝙ ipse
ꝯditionalē habeat formare adorati
onē: ʒ q2 nō adoraret si sciret illa nō
esse pacta q̄ necessaria sunt ad cōse-
crationē sm institutionē diuinā. vñ
etiā sequit ꝙ adorās hostiā non ꝯse
cratā in aliq̊ casu eo ignorāte ꝓpterea
nō decipit nec errat. Et loquit pari-
formit cum Gersoñ. supi⁹ allegato
vbi dic̄ ꝙ in tali casu adorans alien⁹
est ab ydolatria: lʒ celebrās sit in cul
pa vbi nō ꝯsecrat. Secūdo patz fal-
sus intellect⁹ aduersarij. q2 si ꝯditio-
nalis adoratio esset faciēda sp oi lo-
co r tpe: tūc non oporteret adorātez
excusare a deceptiōe r errore: vt hic
Bonauent. facit: seu etiā ab ydola-
tria vt Gerson facit. ʒ dixissent ꝙ si
fideles non volūt errare aut ydola-
triā ꝯmittere ꝙ tūc sub ꝯditiōe sem-
per debeāt adorare qđ minime fecert.
ʒ solū casū expssērūt an fidei subeēt
falsum vbi fidelis hostiā non ꝯsecra
tam adoraret: asserētes ꝙ non: eo ꝙ
adorātes semp ꝯditionē ꝯsecratōis
fuisse pactā ꝑsupponūt mō quo di-
ctū est. Tertio ptz falsitas ex ipa re-
gulā fidei tradita a Bonauent. quā
iterū aduersari⁹ sua friuola declarati
one quā subinfert p⁹ v̄ba Bonauē.
allegata: vt patz ei⁹ intuēti ꝓcessum
male intelligit. Nam vbi doctor dic̄
h̄ sit regl'a fidei ꝙ nihil debeat ado-
rari nisi de quo habetur certa cogni
tio: r ꝙ illa q̄ carēt certa cognitione
debeāt adorari sub ꝯditiōe. manife-
stū est ꝙ ita oēs i eccl'ia fideles faci-
unt: cū vt supra tactuz est ea q̄ ado-
rās non p̄t certitudinal'r cognosce-
re: vt vbi cām h̄ret dubitādi an cele
brās eēt sacerdos: vel an h̄ret debitā
materiā vl' in silib⁹ casib⁹ in ꝓhemio
exp̄ssis. Sʒ dubiū incidit vt vbi dia
bol⁹ in angelū lucis se trāsformaret
r adorari affectaret modis supra di
ctis: tūc adorās tenet actualē forma
re ꝯditionē p̄missa oīoe r debita de-
liberatiōe. Et sil'r fieri p̄t a sacerdote
in multis casib⁹ supra i ꝓhemio de-
ductis r etiā ab alijs adorantib⁹ vbi
dubitatio orirent sup ꝯditōes ꝯsecra
tionis aut cōsecrātis non eē rite pa-
ctas. Sed ꝙ mens sit hui⁹ doctoris
ꝙ nō habeat certa cognitio sup ve-
ritatē eucharistie vbi illa q̄ttuor cō
currāt. s. debita materia r forma: in-
tentio r ordo. seu ꝙ semp sit sub ꝯdi
tiōe adorāda: siue illa q̄ttuor cōcur-
rant siue non. nisi habeat spālis re-
uelatio diuina. h̄ asserere ē pessim⁹ er
ror omnino militans ꝯ veritatem sa-

eramenti ⁊ dicta oīm doctoꝝ. Vn-
de q₂ iam nouissime in purckhau-
sen hoc dictū de certa cognitōe ha-
benda in adoratione fuerat cuidā
ex sacerdotib⁹ obiectū quasi multū
deseruiret ꝓ opinione cōtraria. pꝫ
quō illa certa cognitō fidei sit intel
ligēda. q₂ videlꝫ de oibus articulis
fidei nisi in aliquo casu vt in appa-
ritione insolita vł in alijs casib⁹ sub
orireīur dubitatō in quo casu neces
sario habeat fidelis formare condi-
tionē ne seducat vt vbi etiā q̇s au
diret aliquē predicatorē famosuꝫ ꝓ
dicantē aliquid insolitū de quo du
bitaret tūc sub conditione pōt cre-
dere quoadusqꝫ fuerit ad plenū in-
format⁹. imo in casu quo talis erro
reꝫ predicaret ⁊ simplex crederet si
ne cōditione animo obediēdi fidei
paratus tñ corrigi non errabit pec
cando mortalit. imo error talis sibi
pōt esse meritorius cū ex intētione
opa iudicant. c. cū volūtate de sen.
ex. Itē q₂ aduersari⁹ tangit de cer-
ta cognitione hñda in adoratōne er
ga id qd̕ adorat vt plenius suus er-
ror pateat vbi applicare ħ ad sacra-
mentū nitit quasi ꝙ iō sub conditō
ne sit adorāda eucharistia eo ꝙ nō
possit habere certa cognitio de ve-
ra existētia ibidē corpis xp̄i videa-
mus q̇d ipe intelligat ꝑ verā cogni
tionē ⁊ certā habendā sup eo ꝙ est
adorandū. Si eñ vult qd̕ etiā de fa
cto credimus ita ipm velle ex supra
habitis in pma pte opusculi qd̕ nō
possit haberi certa cognitio de eu-
charistia nisi ꝑ reuelationē. Vñ lu
mē fidei dicit nō sufficere nobis ad
cognoscendū verā existētiā xp̄i cor
poris sub spēbus quātumcūqꝫ fiat

ꝯsecratio. eo ꝙ ipa cōsecratio posit
habere impedimentū. est error pes-
simus ꝯtra oēm fidei efficaciā ⁊ do
ctoꝝ dicta militās. ⁊ hoc ex multis
deducit. Pᵒrio q₂ lꝫ circa ꝯsecratio
nē possit ꝯtingere error ⁊ ipedimen
tū vt ipse dicit hoc sepe ꝯtingere. ꝙ
tñ rarissime credimus fieri. In casu
tñ q̊ fieret error. nō ꝓpterea ecclesia
nos obligauit ad cōditionalē ado-
rationē. ꝫ obligauit nos ad creden
dū cōditionē cōsecratiōis. ꝙ nisi il
la sit rite pacta eucharistia non est
adoranda vt sepe tactū est. Itē dete-
minauit eccł'ia vt dicta oīm sonant
doctoꝝ ꝙ in casu quo ꝯsecratio nō
est rite pacta adorans tñ simplr ⁊ si
ne conditiōe credēs eandē esse rite
pactam. alienus est ab ydolatria lꝫ
celebrās ⁊ nō cōsecrās sit in culpa
ex dictis Gersonis cōcorditer cum
alijs. Itē pꝫ falsitas sue positōis vt
supra in pma pte patuit ꝙ ad alti-
us lumen. s. diuine aut angelice re-
uelationis supra reuelationē diui-
nā. ex lumine fidei nobis factā cre-
dentem astringere vult ꝙ qꝫ existit
ꝑniciosum vix lingua explicari pt.
tū q₂ nullus doctor ħ vnqꝫ asseruit:
tū etiā qd̕ lumie fidei asserūt ipossi
bile subesse falsum. tū etiā ꝙ cogni-
tionē fidei asserūt esse certiorē. omi
alia cognitiōe. eo ꝙ ⁊ ipis reuelatō
nib⁹ angelicis aut inspirationibus
supnaturalib⁹ plres falsitates ⁊ de
ceptiōes subeē cōtingit. Vñ repre-
hendunt sp in scpturis ad hmōi se
limitātes. tū q₂ spāle donū discretō
spirituū cōputat. ⁊ ꝓbādi sūt iuxta
aplm spūs an ex deo sint. tū etiā ꝙ
in angelū luce se sathanas sepe trāſ
figurat put i ꝓhemio tactū fuit su-

per q̄bus dict̄ talis formať rō Cul. cū cognitiōi p̄t subeē falsū illa cognitio poti⁹ ē p̄ncipiū deceptōis q̄ illūinatōis. ꝟ reuelatōib⁹ supnālib⁹ ⁊ inspiratiōib⁹ vltra reuelatōes supnāles fidei pōt subeē falsū, vt ex auctoritatib⁹ a p̄ii inductis patuit. non āt illumiatioi fidei qḋ a doctorib⁹ multipl̄r ꝓbať in.iij.sniaꝝ di.xxiij in q̄ōe An fidei obiectū sit ita verū qḋ ei nō possit subeē falsū. declarātes ꝙ q̄ fides assentit p̄me veritati ꝓpter se. ⁊ sup oīa i credēdo ⁊ p̄ma v̄itas nō pōt dictare nisi verū ergo ⁊ fides nō pōt assentire nisi v̄o. ita ⁊ in ꝓposito p̄ma v̄itas cum dixit. Hoc est corp⁹ meū ⁊ sacerdos minister eadē v̄ba in p̄sona ꝓfert x̄pi Jō ⁊ veraciter ibi corp⁹ x̄pi p⁹ verba ꝯsecratiōis existit nec alti⁹ lumē reuelatiōis vltra fidei lumē in adorāte. aut sumēte requiriť. tū vt dcm̄ est etiā in casu q̄ ꝯsecratio ex errore rite nō eēt facta nihilomin⁹ fidei veritas in adorāte saluať q̄ solū p⁹ cōsecratione rite ꝓctā adorare nouit quā ⁊ sue adoratiōi p̄supponit. Ad ꝙ dicit aduersari⁹ ex v̄bis Bonauē tu. ꝙ nihil est adorandū nisi ð quo certa cognitio habeť. Etiā ⁊ nos fatemur q̄ nec formā x̄pi i aliq̄ insolita appitiōe adoram⁹ nisi p⁹ certaꝫ habitā cognitionē vt sepe tactū est. x̄pm aūt sub solita ⁊ nō insolita spē panis eē ꝯtentū p⁹ cōsecratiōeꝫ rite ꝓctā certa fidei cognitio ꝟ nob dictat. ⁊ iō sic x̄ps venit adorand⁹ nō ꝯditionaliter ꝟ simpl̄r nisi ali⁹ accideret casus vt sepe tactū ē p̄la dedū ci possent q̄ breuitat̄ cā omittunť.

Post allegat terciū doctorem alex. ð ales vide ꝟ l̄ris J i q̄ allegatōe putat sibi aduersari⁹ suffragari. solutōeꝫ doctoris Alexādri sup q̄ōnes vbi q̄rit q̄d de eo q̄ credit corp⁹ x̄pi esse sub sacr̄o qḋ ab eo sumiť ⁊ tn̄ nō est vbi dicit in solutione idē doctor. qḋ nō debꝫ q̄s simpliciť credere sub illa forma eē corpus x̄pi. ꝟ sub ꝯditiōe si facta sunt circa eā q̄ exigunť ꝟꝫ formā traditaꝫ a x̄po ⁊ ab eccia hec ille. Ubi nota q̄d ꝑ terminū simpl̄r credere velit i̅telligere. i. nō h̄re respectū ad cōditiōes ꝯsecratiōis. ꝟ simpl̄r dū eleuatur hostia siue eēt ꝯsecrata siue non velle adorare qḋ ꝓhibeť a scā eccia ꝟ dꝫ sub ꝯditiōe ꝯsecrationis facte adorare. i. credē hostiā talē esse adorandā circa q̄ facta sunt ea q̄ ad cōsecrationē requirunť. qḋ pꝫ ex ei⁹ v̄bis. dū dicit. si facta sunt q̄ exigunť ꝟm formā traditā a x̄po ⁊ ab eccl̄ia in q̄ tangit cōditōes ꝯsecratiōis facte ⁊ nō exp̄mit ꝯditionalē adoratiōnē eē faciendā. Pro q̄ fortissime faciūt v̄ba Scoti q̄ in suo. iiij. sniarū dis. xj. in q̄ōe An in ꝯsecratōe eucharistie panis in corp⁹ x̄pi ⁊ vinuꝫ in ei⁹ sanguinē ꝯuertanť. vbi determinat ꝯ Tho. ꝙ etiā in casu q̄ simplex adoraret accidens siue albedinē hostie ꝓ sacr̄o corpis x̄pi nō intelligēs diaꝫ inť accidēs. ⁊ x̄pi corp⁹ ꝯtētū ꝓpꝫea nō ydolatraret. lꝫ vt sic creaturā adoraret. eo ꝙ adorat i fide ac intētiōe eccie. Pudeat ꝟ dicere ꝙ ꝓpꝫea sit ꝯditionaľ formāda adoratio ne ydolatria cōmittatur

Post iterū cū aduersari⁹ allegat aliā r̄nsioneꝫ Alexā. sup ꝯtigentē casuꝫ. An ita posset excusari adorās diabolū x̄pi ignorātiaꝫ facti vbi i forma x̄pi apperet sic excusať adorās hostiā nō ꝯsecratā quā putaret eē ꝯsecratā x̄pi igrātiā facti. vbi q̄ dic Alexā. ꝙ dꝫ adorari hostia sub cōditiōe tacita vl̄ exp̄ssa. Aduersari⁹ vult ꝙ adoratio cōditiōalis tacita vl̄ exp̄ssa sit faciēda notať ei⁹ extorta ⁊ inepta intelligētia in dict̄ alex. p̄mo q̄ allegat ale-

pan. casuz q̄ ꝯstingē possz. vbi videlz hostia nō eēt cōsecrata an tunc adorās possz excusari a pctō ydolatrie cū creaturā adorassz ex ignātia fcī. vbi vult Alex. ꝙ sic eo ꝙ psuppōit in sua adoratōe ꝯditōez ꝯsecratiōis tacite vl' expresse. tacite videlz qꝛ nouit nō adorādaz eē hostiā nisi ꝯsecratā ꝛ h̄ ex hītu fidei. expsse ꝙo si h̄ exꝓmat i sua fide qō hostia tm̄mō cōsecrata ē adorāda. nec fit mētio hic ab Alex. de cōditionali adoratione faciēda vt patet intuenti.

R ✠ Postea allegat cōpilatorē angelice sūme q̄ dic̄ ꝙ in adoratōne hostie sufficit hr̄e hāc ꝯditōez hitualiter si cōsecratio debite ē fcā. Rn̄. pꝫ falsus intellect⁹ aduersarij sup tā catholicā sniaz fris āgeli ex duob⁹. p̄ qꝛ loqꝛ de hītuali obſuāda ꝯditōne. s. ex hītu fidei q̄ dictat hostiā nō eē adorandā nisi cōsecrataz. scdo qꝛ de ꝯditōe ꝯsecratōis exꝓmit dū dic̄ si cōsecratio debite ē fcā. vn̄ ꝙ ex ꝑmissis postea ifert aduersari⁹ dicēs ille nō dic̄ sic nec ceteri qō nulla dꝫ hrī cōditio vl' ꝙ cōditio nō debeat exꝓmi ad min⁹ hītualr̄ si nō actualit. Rn̄. pꝫ aduersarij falsus intellect⁹. qꝛ nec nos dicim⁹ ꝙ nulla cōditio sit hitualr̄ vl' actualr̄ exꝓmēda immo dicim⁹ ꝙ sp in adorante hitual' exꝓmit in simplici adoratōe fm intētiōꝫ eccie adorādo. Et actual' vbi actualr̄ velit exꝓmere solūmō hostiā cōsecratā eē adorādā exꝓmēdo mēte vl' ore. Et nō ꝙ ꝓptea dicē debeat mēte vl' ore. si tu es ibi xp̄e adoro te. si nō nec adoro ꝛc̄. vt aduersari⁹ autumat. Etiā actualē ꝑt formare adoratōez cōditionalē vbi casus se offerret dubitādi. vt in ꝓhemio tactū est h̄ nō om̄i loco tpe vt false ad uersarius opinatur.

✠ Uerū postea cū allegat doctorē quēdā actu regentez in q̄daz vniuersitate ꝛc̄. Notandū est ꝙ eūndē doctorē p̄ scptis. postmodū i ꝓpa psona accersit⁹ sollicitant. sup huiusmōi allegatiōez aduersarij sibi iꝑpositā ꝛ an h̄ fuissent de sua mente. vt h̄ aduersari⁹ allegat Qui simplr̄ p̄ scptis deinde ore fassus ē mecuz oīo sentire nec fuisse aut eē de eius mēte ꝙ sub cōditōe oī loco ꝛ tpe esset eucharistia adorāda. fassus etiā ꝙ vnū ex aduersarijs pl'imū remediasset sup talē errorē ab eo tētꝫ. q̄re nō expedit vlteri⁹ ꝟbis allegatis rn̄dere. Precipue cū ꝛ intuēti pꝫ ꝙ nullibi cōsentit eucharistiā oī loco ꝛ tpe sub cōditōe adorandā cū manifeste oppositū scribit repꝛhēdēdo illū errorē dū dic̄. Nō eē necessariū vt adorātes silogisent h̄ sufficit visus ad cōsuetudo scte mr̄is eccl'e ꝛc̄. vn̄ nihil ꝓ aduersario fac̄ allegatio. nominare aūt eundē regentē, non expedit ꝓpter honoris conseruationez.

M ✠ Uerū cū postea allegat dicta doctorūꝫ. vt Innocentiū Augustinū Amb. ꝛ Beregarij cōfessionem Oēs isti ꝛ si centū in nūero allegasset ꝯ suā erroneā opinionē exꝓssissime loquūr̄. ꝙ pꝫ ex duob⁹. p̄ qꝛ oēs de cōditōe cōsecratōis loquūr̄. vtvidelz ex tūc ꝟtute cōsecratōis. fiat de pane xp̄i caro ꝙ eccl'ia in suis fidelibus firmissime tenet. Scdo qꝛ nullibi i eoꝝ dict' attēdir̄ nec explicite aut iplicite ꝙ eucharistia sit om̄i loco ꝛ tpe sub cōditōe adorāda vbi diuina reuelatō nō obstat. vn̄ pꝫ iept⁹ ꝛ extort⁹ aduersarij i dictis doctoꝝ

N ✠ Postea sub lr̄a N ad- intellect⁹. aduersari⁹ euomit ex toto venenū ꝯ credendā veritatez. erga eucharistie sacramentū. vbi incipit in his ꝛ in alijs canonib⁹ ad hoc ꝛc̄. ꝛ infra ꝙ nullus hō credē tenet sacerdoti. dicēti se vere cōsecrasse cū ip̄e nō sit ꝟitas diuia cui fides innititr̄ etiam

cū nec ipe certus sit qđ debite cōse-
crauerit. ita qđ simpliciť credē pos-
sit sḃ hostia quā p se ꝯsecrauit eē ve
rum corpus xpi. ꝫ sub conditōe sic
ꝛ ceteri si nō vult decipi ꝛ errare si
cut pluribꝰ factū est quos ego noui
qui cultū latrie pure aque impēde-
runt ꝛc. ponēs casum. vbi sacerdos
aquā in calice repisset post consecra
tionē ꝛc. Patet falsus eiꝰ intellectꝰ
cū sic oīs deuotio ꝛ amor erga hoc
diuinissimū sacramentū si in sacer-
dotibꝰ pamplꝰ in laicis eneruatur
ꝛ extinguiť. Et cuiusmōi ꝓbatio ex
istit. ex pticulari aliquo defectu vi-
delꝫ vbi sacerdos in cōsecratōne vi
nū non habuisset generalē velle in
cludere sentētiaꝫ. oēm sacerdotem
sub dubio debere cōsecrare ꝛ sume
re cū semp maior ps celebrantiū p-
mittūt a minstro vinū degustari. sci
entes etiā se rite ꝯsecratos sub obe-
diētia rōane eccľie. ac debita itētio
ne actuali vel habituali sup debitā
materiā panis ꝛ vini verba cōsecra
tionis ꝓtulisse. plura possent addu
ci ꝫ fastidiū generať singulis aduer
sariū ineptis incōuenietijs rńdere.

𝔓 + Postea iterū vbi ſex ꝓrio ca-
pite inuehit p quasdā conse
quētias ineptas sub lrā P.
quasi nō valeat ꝯsequētia. Ille cre
dit ꝛ adorat simplr presupposita de
bita consecratione. igiť recte credit
ꝛ bene adorat. qꝛ nō sequiť hec ho-
stia presupponiť esse ꝯsecrata. ergo
ipa est cōsecrata in casu quo hostia
nō esset cōsecrata. Rńsio. Nō dici-
mus nec formamꝰ hanc cōsequētiā
hec hostia presupponiť esse cōsecra
ta. ergo ipa est cōsecrata. sed ita dici
mus hec hostia p̄supponiť eē cōse-

crata. ğ ipsa est cultu latrie adoran
da. Et subijciť. qđ ğ in casu vbi non
esset consecrata ꝛ adorās tunc erra
ret. Rńdetur ꝙ ꝓpter ignorantiaꝫ
facti excusatur nec cōmittit ydola-
triā. eo ꝙ sub fide ꝛ intētione eccľie
adorat. vt supra ex multis doctorū
sententijs patuit.

Ex post: iterū ex ꝓrio capite
infert sex erronea dicta inci
piēdo. Omes sacri canones
sub littera P. vbi primo p se fateť
ꝫ seipm non intelligēdo. tali errore
pessimo implicať dicens. ꝙ oēs ca-
nones ꝛ doctores asserūt ꝛ docent
hanc conditionē vel silem esse sub-
intelligendā aut regulariter p̄sup-
ponendā. si consecratō rite ꝛ debite
ƀm institutiōeꝫ xpi ꝛ eccľe fuerit ce
lebrata ꝛc. Rńsio. Ecce qđ p se fate
tur ex mēte doctorꝝ esse conditionē
cōsecrationis esse p̄supponendā in
adoratione quā ꝛ quisqꝫ fidelis pre
supponit in omi sua adoratione. er
ga eucharistiā. Nec ꝓbare pōt ex ħ
ꝙ mēs sit doctorꝝ oi loco ꝛ tpe sub
ꝯditiōali adoratiōe esse adorandaꝫ
eucharistiā. vt aduersariꝰ false extor
q̄re ꝛ sugere nitiť ex ṽbis doctorꝝ.

Post iterū sub lrā P. ij. cū di P. 2. +
cit. Oēs fideles recte adorā
tes dn̄t habere actu vel habi
tu. tacite vel expresse. ꝯditionē hāc
vel similē. s. si perfecta sunt necessa
ria ƀm institutioneꝫ diuinā. Rńsio.
nō teneť actu vel habitu apponere
aliquā conditōem in sua adoratōe.
fidelis quisqꝫ nisi vbi causaꝫ suffici-
enteꝫ haberet dubitādi. puta qꝛ du-
bitaret ex aliquo casu de eiꝰ sacerdo
tio. vel ꝙ nō haberet materiā debi-
tam panis aut vini ꝛc. de silibus vt

in ꝓhemio tactum fuit. Item vbi
doctores loquunt̃ de hituali adora
tione faciēda. intelligūt de hitu fidei
q̄ in oī credēte p̄supponit̃ sup cōdi-
tionē cōsecratiōis videlȝ hostiā nō
nisi rite cōsecrataȝ eē adorādā.

¶ Et p hec pȝ rn̄sio ad id qd̓ cōseqn
ter infert. Christianus sicut sine cul
pa pōt dubitare circa cōsecrationē
an sit rite facta vel nō. ita etiā circa
verā cōtinentiā corpis xp̄i dubitare
pōt. Rn̄. ptȝ ex p̄missis qd̓ si hȝ cau-
sam dubitādi ꝓtunc pōt dubitare.
ꝫ qd̓ oī loco ꝛ tpe hoc facere debe
beat nisi reuelatio diuina cū de op-
posito certificet est falsuȝ ꝛ hereticū
vide sub littera P.3.

¶ Patet ꝛ falsitas descriptiōis sue
quā fac̃ sup modū adoratiōis cōdi-
tōnal' dicēs. Dis fidel' pōt actu vel
hitu adorare si sub hostia hac ē xp̄s
eūdē sub eadē adoro quā p̄fidiā vt
palliare posset. addit quandā catho
licā assertōeȝ de q̄ null⁹ fideliū dubi
tat explicite vl' implicite nemo du-
bitat vt si q̄s dicere vellet aut dubi
tare. An sub hostia debite cōsecrata
eēt xp̄i corp⁹ tal' em̄ sic dubitās qd̓
in fide dubitaret manifestū ē. Nec
optet ꝙ impigit in nrōs p̄dicatores
hīc locū tanq̄ȝ in min⁹ doctos ꝛ ter
minos nō intelligētes dū dicit. hec
fortassis ꝓpositō ad cōditionē negā
tib⁹ intēta fuit q̄si p̄dicatū fuisset a
nobis ꝙ nō sit dubitandū. veꝝ xp̄i
corp⁹ eē sub hostia debite ꝯsecrata.
imo p̄dicamus ꝙ nemo debeat for
mare cōditōnalē adoratōeȝ sine cā.
ꝛ ꝙ falsissimū qd̓ aduersarij dicunt
oī loco ꝛ tpe eucharistiā eē adoran
dā nisi obstat spēalis reuelatō diui
na. vide sub lr̃a P. iiij. ꝛ iteꝝ. iiij.

¶ Quā etiā reuelatiōeȝ exp̄mit ꝯse
q̄nter dū dic. Dis xp̄ian⁹ rōne vtēs
tenet̃ credē sub spēbus debite cōse
cratis eē veꝝ xp̄i corp⁹. ꝫ non tenet̃
credere qd̓ sub hac vel illa spē ōn̄sa
sit verū xp̄i corp⁹ ꝛc̃. sine spāli dei il
lūīnatōe. Pȝ falsitas ꝙ supra lumē
fidei vult ponere aliud lumē. s. reue
latiōis cui se pn̄t demōes ingerere
cū trāsfigurat se in angelū lucis sa-
thanas sepe vt supra tactū fuit. nec
aliq̄s doctoꝝ vnq̄ȝ hoc asseruit lu-
mē fidei nobis nō sufficere ad salu-
tem. P. iiij.

Consequnter dū inuehit ꝯ pre
dicatores nrōs vbi asserim⁹
aduersarios eē supbos ꝛ ꝓ-
prijs capitib⁹ innitētes hȝ ꝓ mag̃ i
cōuenīēti. dū nulla scp̄tura ad ħ fu
isset a nobis allegata. Ad qd̓ rn̄den
do dicim⁹ ꝙ ipi nunq̄ȝ potuerūt ali
quē doctorē allegasse q̄ in ꝓp̄a v̓bo
ruȝ forma scripsisset qd̓ eucharistia
sit oī loco ꝛ tpe adorāda ꝛ sumēda
tā a sacerdotib⁹ q̄ȝ a laic' nisi reue-
latio diuīa aliquē de opposito cer-
tificauerit. Jdō nō solū vt temerari-
os ꝫ vt hereticos eos appellamus.
Aliud qd̓ infert est plurimū nobis
lamētabile dū dicit eoꝝ opinioneȝ.
diu durasse ac nrām assertōeȝ soluȝ
p annū. Confido in deuȝ qd̓ mētiat̃
xp̄ianū ppl'ȝ tāto tpe sub suo errore
īplicatū fuisse. lȝ veꝝ sit qd̓ nr̃a ca-
tholica īpugnatio solū p annū du-
rauit. cui⁹ tn̄ cā fuit ꝙ ad lucem ad-
uersarioꝝ error nō p̄uenit. Nō mi-
nus tn̄ doleret̃ refero ꝙ in certis ci
uitatib⁹ ꝛ oppidis me p̄dicāte repi
q̄ȝ pl'es tali errore aduersarioꝝ im-
plicatos reductos tn̄ p dei gratiam
vn̄ expedit p̄latos ꝛ p̄dicatores nō

cecos eẽ speculatores seu vt canes
muti nõ valentes latrare. vide sub
lra M.j. in tractatu aduersarij.
¶ Facit ex post ꝓtestatõez palliatã
q̃si hec oia posita sint ab eo nõ aio
ꝑtinaci ꝫ vt doctis docẽdi nesciẽtes
daret occasionẽ ꝫ vtinã suã igꝛanti
am tã piclo͛so errore nõ defendisset
in fidẽl scãdalũ ⁊ ei⁹ dõesticoꝝ piclm
R 1 2 + Post infert vnã ꝓpositõez suo iu
dicio falsã ⁊ ĩpossibilẽ videlꝫ ꝙ
nõ sit verũ si hec hostia est rite cõse
crata ꝙ tũc simplr oi exclusa cõditi
one credendũ sit xp̄m sub ea sacra
liter ꝯtineri ⁊ eundẽ sub eadẽ cultu
latrie adorare supple actuali adora
tione. Sꝫ ꝙ sit in potentia adorãda
si est rite cõsecrata asserit esse verũ ⁊
necessariũ credere. vt ptꝫ tã ꝑmã q̃ꝫ
scd̃az intuẽti ꝓpositionẽ. Rñ. qꝛ fal
so innitit aduersari⁹ fundamẽto. iõ
vnã reputat ĩpossibilẽ alterã nõ. fal
suꝫ em̃ fundamentũ ei⁹ cũ sit qd̃ ne
mo debeat hostiã actualit sine cõdi
tõe adorare. nisi dũtaxat q̃ desup re
cepit illũiatiõez qd̃ possit sine cõdi
tõe adorare. Jõ sm eũ est falsuꝫ di
cere demõstrãdo aliquã hostiã. si h̃
hostia ẽ rite ꝯsecrata sine ꝯditiõe debꝫ
adorari nõ h̃ita videlꝫ sm eũ illũia
tione spãli. Sꝫ bñ venit adorãda p⁹
h̃itaꝫ sm eũ reuelationeꝫ altiorẽ. vñ
dicim⁹ nos ꝙ vtraq̃ꝫ ꝓpõ est vera vt
demõstrãdo hostiã nõ aio titubãti
ꝫ ex h̃itu fidei credẽdo nec cõditiõꝫ
apponẽdo si est rite ⁊c. ꝫ dicẽdo ho
stia hec postq̃ꝫ fuerit rite cõsecrata. est
absq̃ꝫ oi ꝯditiõe adorãda ⁊ sumẽda
ĩ potẽtia. ⁊ ĩ actu dꝫ sic adorari ⁊ su
mi nec expectare aliã reuelatõez vl
S + ¶ Ex p⁹ ponit aliq̃s regl'as ꝯtiorẽ.
epilogãdo q̃ ĩ ꝑcedẽtib⁹ sepe ab eo
tacta fuerũt. iõ replicare aduersum
illa fastidiũ generat. Nec op⁹ fuissꝫ
singulas ei⁹ sñias ꝓut factũ est in
fringere nisi simpliciũ eruditio ad
hoc me incitasset q̃ sepe dũ singula
nõ reprobant allegata estimãt h̃ ex
ignorãtia ꝯtigisse. ꝑma ergo sua re
gula q̃ꝫ falsa sit patuit ex premissis
vbi sepe mẽtionẽ fecit de ꝯditõe ob
seruãda in adoratõe. s. Si rite oia fa
cta sunt sm istitutionẽ xp̄i tũc ado
ro. lꝫ ista cõditio nunq̃ꝫ sit addẽda
si sub hostia rite cõsecrata xp̄s est. tũc
eũ adoro de q̃b⁹ etiaꝫ supra patuit
¶ Scd̃e regl'e sui falsitas pꝫ vbi di
cit. Adorãtes simplr ⁊ absolute ho S 2 +
stias vl' ostẽsas in altari vl' delatas
in vasis cõmutãt ṽitatẽ dei in men
daciũ ⁊c. Rñdet em̃ ꝙ null⁹ fideliũ
adorat hostias absolute simplr. q̃a
sꝑ ꝑsupponit ꝯditionẽ cõsecratõis
fuisse factã. Adijciendo ꝙ simplex
vbi ignoraret d' cõditiõe ꝯsecratõis
eẽ subĩtelligendã. adoraret tñ ĩ fide
eccie nũq̃ꝫ ꝯmittit ydolatriã. vt eẽ
s̃. patuit ex ṽbis scoti. vbi simplex
albedinẽ panis adoraret pro xp̄o.
¶ Ex q̃ pꝫ ⁊ t̃cie regl'e seu positiõis S 3 +
sue falsitas dũ iterũ epilogat ꝯditõ
nalẽ adoratõez Si tu es ibi demõ
strãdo ad intellectũ xp̄e tũc te ado
ro ⁊ tũc quiescit anim⁹ adorãtis si
ibi est xp̄s. Si ṽo nõ est tũc termia
tur adoratõ ad xp̄m vbicũq̃ꝫ ẽ vel ĩ
alia hostia vl' in celo. Falsitas hui⁹
pꝫ multiplr ex ꝑmissis ꝓpter innu
mera incõueniẽtia q̃ in ꝓlogo reci
tãt. nec bonauẽ. quẽ allegat sibi suf
fragat qꝛ dum dicit. Nõ stat adora
tio nisi stãte ꝯditiõe. i. nõ stat ṽitas
adoratõis. erga eucharistiã nisi stã
te ꝯditõe cõsecratiõis q̃ facit adora
tionẽ referri ad xp̄m vñ dicit ad eũ
refert adoratio. i. ad xp̄m. ad quẽ re
fert adoratõis ĩplicatio. i. qd̃ in ado
ratõe includit. s. velle xp̄m adorare

qȏ etiā ip̄e fatet̄ ex suis v̄bis ex pt⁹
lȝ si nō intellexerit. qꝛ talis adoratō
est ꝓm appetitū rōis ꝛ nō ꝓm incli-
natione nature. assistēte tn̄ lumie fi-
dei qȏ sp̄ nitit̄ abijcere ꝛ vilipēdere
vn̄ ꝛ alex. ȏ ales quē allegat nihil ꝓ
eo qꝛ adoratio terminat̄ ad hāc vel
illā hostiā vt ꝯsecratā ꝛ ad oēm in
eccia ꝯsecratā eē adorādā ꝛ sumēdā

T + Finaliter allegat quatuor ꝓposi
tiōes Petri de ylliaco ꝛc. i suo
q̄rto sniaꝝ q̄ oēs directe militāt cō-
tra aduersariū in q̄tuȝ nihil ꝓ sua
cōcludunt opiniōe. Nā in p̄ma dū
dicit ꝙ nō est de p̄cepto xp̄i vl' eccie
vt adoretur xp̄s simpl'r ꝛ absolute.
aut sub cōditōe. Cum ip̄e petr⁹ hic
intelligat ꝑ ly absolute. i. siue sit cō-
secrata siue nō. vt pȝ ꝑ ei⁹ sequentia
v̄ba. Aduersari⁹ aūt ꝑ ly absolute i
telligit nō addēdo cōditōeȝ in ado-
ratiōe oi loco ꝛ tp̄e. de q̄ tn̄ adoratō
ne petr⁹ nunq̄ p̄tendebat vt pȝ ei⁹
v̄ba speculāti iō allegatō sua nihil.

V + Scd̄a etiā ꝓpositō nihil ꝓ aduer
sario ſ potius ꝯ eū. qꝛ cū non sit de
p̄cepto xp̄i aut eccie vt cū cōditōne
corp⁹ xp̄i adoret̄ videlȝ si sacerdos
fecit qȏ eccia intēdit tunc adoro ali
as nō. Quare tūc aduersari⁹ tantā
vim facit circa adoratōeȝ cōditōna
le. ita ꝙ nisi q̄s sic adorat. tūc sp̄ ha-
beat cōmutare v̄itatē dei in menda
ciū ꝛ seruiūt creature poti⁹ q̄ crea-
tori. Pȝ iterū falsitas ex iplicita rn̄
siōe quā petr⁹ denotat vbi q̄s q̄reret
cur eccia non apposuit p̄ceptū aut
xp̄s sp̄ cōditōnalē aut etiā absolutā
adoratōeȝ. Est rn̄sio ꝙ qꝛ p̄ceptū sp̄
obligat si adoratō absoluta eēt sub
p̄cepto. tūc sic adorās dū xp̄s ibi n̄
eēt ꝓpt̄ defectū aliquē sacerdotꝭ i cō
sectio tal' adorās mēdacit̄ mereret̄
ex mēdatio. Et silr̄ dȏm si ꝯditōnal'
eēt i p̄cepto ille dubi⁹ in fide dū ibi
eēt xp̄s mereret̄ ex dubitatōe. q̄ oia
nō ꝯueniūt v̄itati fidei ꝛ ei⁹ merito
Et si q̄rit̄ an ḡ adorans simpl'r de-
mereat̄ ꝑ culpā dū ibi nō ē xp̄s R̄n̄
det̄ ꝙ nō peccat iuxta p̄missa ex ver
bis gerso. lȝ celebrās ꝛ nō ꝯsecrans
demereat̄ ꝑ culpā. vide. s̄. sub lr̄a E
Aduersari⁹ ēt non multū se limitat
sup̄ ꝓpōneȝ dū dicit ꝙ videt̄ eē con
traria alijs dogmatib⁹. Tercia ꝓ

X + positio silr̄ nihil ꝓ aduersario ꝯclu-
dit eo ꝙ loq̄t̄ de ꝯditōne ꝯsecratōis
quā licite ꝛ secure adorās p̄t ꝛ tenet̄
in sua adoratōe eē subintellectā hi-
tualit̄. imo actualit̄ eē exp̄ssaȝ dua-
b⁹ vijs vl' vbi nccītas postularet su
per certū casuȝ ꝯtingentē vt vbi ꝑti
cula hostie in corꝑali vl' iuxta alta-
re inueniret̄ vl' cāȝ dubitādi h̄ret su
ꝑ aliqȏ illoꝝ q̄tuor q̄ ad ꝯsectiōē re
q̄runt̄ vt sūt ex ꝑte ꝯsecrātis ordo ꝛ
intētio aut sup̄ actū ꝯsectiōis vt sūt
debitā mā ꝛ debita forā sacraliū v̄-
boꝝ. Alia via qȏ sp̄ sine pctō p̄t pe-
nes se actual'r mēte reuoluē. hostia
tm̄mō ꝯsecta ē adorāda nō tn̄ tenet̄
illā sp̄ actu vl' h̄itu reuoluē sub ꝯdi-
tionali adoratōe vt dcm̄ ē. Quar

Y + ta ꝓpō oio ꝓ catholica ē v̄itate ꝛ di
recte ipugnās errorē aduersarij. dū
dic̄. Adoratio sub ꝯditōe nō ē licita
in aliq̄ casu nisi qn̄ ꝯditio ē tal' ꝙ nō
dȝ eē certū de ei⁹ v̄itate vl' falsitate.
id ē ꝙ nll'a certitudo sup̄ v̄itatē aut
falsitatē aucharistie ꝯcurrit. vn̄ nec
ꝯn̄ter sup̄ ꝯditiōeȝ addendā in ado-
ratōe ꝓut cōtingeret in aliq̄ casu p̄-
dictoꝝ modoꝝ vl' alioꝝ in ꝓhemio
recitatoꝝ. Qualit̄ aūt p̄dicandū sit
cōtra h'mōi errores patȝ in oꝑe ser-
monū sup̄ qȏ op⁹ p̄mittit̄ tabula.

¶ Tabula in opus sermonum cōtra prefatū errorē collectū simul & cōtra alios quoscunq errores sacramenti eucharistie derogantes.

Sermo primus

est introductorius declarans quatuor causas cur necessariū sit modernis in tēporibus predicare de eucharistie sacramento. Et assignant quatuor errores tēporibus istis pullulantes aduersus huius sacramēti veritatē. vnde & in fidei conseruationē cōpilatū est hoc opus sermonum.

¶ Secūdus sermo tangit diuisionem totius operis in tres partes. de quibus successiue pertractatur. s. de sacramēti institutione. de eius sacrali perfectione quo ad rē contentā. & tercio de eius efficacia & operatione quo ad eius causalitatem. Et prima pars cōtinet tres questiones. dignitatē & excellētiam eucharistie declarātes. quo ad eius prefigurationē An videlicet hoc sacramentum pre cunctis alijs sacramētis debuit prefigurari. Secūda Cur per tres figuras in veteri testamento & per vnā quartā in nouo testamento sufficiēter fuit prefiguratū. Sunt autē figure ex veteri testamēto. Prima oblatio melchisedech & agnus paschalis. Noui testamēti figura fluxus cruoris & aque de xpi latere.

¶ Tercius sermo tractat duarum questionū declarationē super primā figuram. An videlicet Manna fuerit cōueniēs figura eucharistie Secūda an proprietates Manne octo cōueniant oēs eucharistie sacramēto.

¶ Quartus sermo. duas declarat questiones An oblatio melchisedech fuerit cōueniēs figura eucharistie. Secūda cur cōicantes extra celebratōem misse sumunt sacramentum sub vna spē. s. panis. Cum tamen melchisedech vtrāque speciē panis & vini obtulit. Tangitur etiam ratio cur in altaris mysterio sub vtraque spē panis & vini colitur cum sub vna earum sit plenū & perfectū sacramentum. est materia cōtra hussitas.

¶ Quintus sermo continet vnā dūtaxat difficultatē. An duodecim articuli sub quibus agnus legalis erat sumendus in veteri lege. Conueniēter possint applicari ad agnū pascalis sacramenti put xps sumitur in noua lege.

¶ Sextus sermo cōtinet super quartā figurā eucharistie tres questiōes. Prima An in noua lege nō potuerit assignari cōuenientior figura quam emanatio sanguis & aque de latere xpi Secūda cur talis emanatio factā fuit a latere dextro. & xpi corpe mortuo. Tercia an talis emanatio fuit naturalis aut miraculosa. & an sanguis ille separatus a xpi corpe fuerit coniunctus diuinitati.

¶ Septimus sermo qui est primus super sacramēti huius institutōem cōtinet tres questionem. Prima an xps oia sacramēta per se instituit. Secūda cur in nūero septenario tantum instituit. Tercia vbi scriptura sacra huiusmodi institutionem describit.

¶ Octauus sermo duas cōtinet questiones. Prima quare necessariū fuit ad salutē hūani generis sacra instituere. Secūda cur per modū cibi & nō ad olfactionē aut tactū xps voluit instituere Et hic impugnatur irrisio infidelium qui dicūt xpianos ludere cū deo suo sicut cattus seu murenula cū mure.

¶ Nonꝰ ſmo triū qōnū ꝯtinet declaratōez. An videlʒ xp̄s in sacri institutiōe corpꝰ suuʒ sumpsit. Scd̄a an passibile corpꝰ ipassibilit sumere potuit. Tercia quō i atteritōe dētium xp̄us dolorem non senserit.

¶ Decimꝰ ſmo duas cōtinet qōes. Prima cur matrē suā supbn̄dictā in cena xp̄s nō cōicauerit. Et h̄ cōtinet quō xp̄us in miraculosis suis opibꝰ sp ascēdit. ita ꝙ maiora vsʒ ad finē reſuauit. Scd̄a qō an iude traditori hoc sacr̄m tradidit. Et h̄ cōtinet quō sacerdos se regere dʒ erga petentē sacr̄m quē scit eē indignū.

¶ Vndecimꝰ ſmo duas declarat q̄stiōes. Prima an ꝯueniēti tp̄e hoc sacr̄m fuit a xp̄o institutū. Scd̄a an ꝯ practicā xp̄i in eccl̄ia a ieiunis sit sumendū. Et hic tercia qō. an ex institutiōe diuia sit modꝰ nr̄ sumendi hoc sacr̄m emanatꝰ vel ab apl̄is ordinatus ꝛ pl̄ra alia notabilia includuntur.

SEcunda ps opis que tractat de essentia sacramēti seu de his q̄ cōtinet hoc sacr̄m tractat p̄mo de virtute cōsecratōnis et eiꝰ ministro ydoneo. scd̄o de specie extrinseca ꝛ sacr̄ali. tercio de ipsa re contēta .s. corpe xp̄i vero. Quo ad primū. p̄mus ſmo qui ꝛ duodecimus in ordine ꝯtinet duaꝝ difficultatū declaratiōes ꝯtra heresim ꝛval densiuʒ ꝛ hussitaꝝ. p̄ma an opteat mistruʒ huiꝰ sacri h̄re ordines sacerdotales. ita ꝙ nullꝰ quātūcunqʒ sanctus nō ordiatꝰ possit hoc sacr̄m cōficere. Scd̄a qō vbi talis auctoritas cōficiēdi hoc sacr̄m in ordine sacerdotali certitudialiter habet vbi declarat ꝙ solū s̄b obedia eccie rōane

¶ Sermo scd̄s huiꝰ scd̄e ptis duas ꝯtinet qōes. An q̄libet sacerdos etiam quātumcūqʒ malus seu etiā ab eccl̄ia p̄scisus possit h̄ sacr̄m cōficē. Scd̄a qō an ois hereticꝰ scismaticꝰ excōicatꝰ ꝛ degradatis possit cōficere. vbi dr̄ distinctio de hereticis.

¶ Sermo terciꝰ tres declarat difficultates. Prima cur necessariū ē in eccia vt hac sacr̄m valeat ꝯsecrari ꝛ dispēsari tam a bonis q̄ȝ a malis sacerdotibꝰ. ꝛ nullo mō a sanctis laycis. Scd̄a an boni sacerdotis missa melior sit q̄ȝ mali sacerdotis. Tercia cur q̄druplices mali sacerdotes ꝓhibent celebrare. vt sunt heretici scismatici simoniaci ꝛ notorij fornicarij. de quibꝰ .s. notorijs fornicarijs habes in fine opis vigintiq̄tuor dicta ex doctoꝝ sentētijs q̄ pena plectunt. tā ep̄i q̄ȝ eccl̄aꝝ p̄lati eos tolerantes que tamē dicta ad ppl̄m nō sunt predicanda.

¶ Sermo q̄rtus declarat difficultates tres sup spēm sacr̄alez q̄ȝ mister ydoneꝰ hʒ aduertē. Prima q̄re deꝰ ordinauit vt sua deifica ꝛ sacr̄alis p̄n̄tia. maneat in sacr̄o abscōdita et velata. Scd̄a q̄re velata sub spē panis ꝛ non carnis aut sanguis q̄ magis deseruirēt ad cognitionē rei cōtēte. s. xp̄i corpis. Tercia q̄re velata sub pane triticeo ꝛ non alio.

¶ Sermo q̄ntꝰ incipit tractare de sacramēto miracl̄oso vbi nō sub velata spē cernit xp̄s ꝛ h̄ p q̄tuor ſmones in q̄bꝰ fit de tribꝰ difficultatibꝰ mētio. Sʒ de p̄ma difficultate An sub sacr̄o miracl̄oso qō tūc dr̄ miracl̄osuʒ qn̄ in hostia pꝰ cōsecratiōeʒ apparet spēs pueri aut cruoris vl̄ alterius imagis sit credendū ibi eē veꝝ

xpi corporis ⁊ sanguinis sacr̄m. ⁊ huiꝰ declaratiõis nec̄cias magna ē ꝯ̄ mo- dnos erroneos q̄ si ptinacit vellēt defendere qđ nõ esset sacr̄m vt q̄dā facere p̄sumpserūt vt heretici eēnt condēnandi dicētes ꝙ cessante spē cessat sacr̄m. vñ s̄mo hꝫ duas ptes vnā argumētatiuā alt̄aꝫ resolutiuā

¶ Sermo sextꝰ declarat p̄mo ꝙ ap paritio miraculosa in sacro pōt fie- ri tribꝰ modis. ⁊ sup primū dat̄ con clusio quātūcūq̄ appet sacr̄m mira culosuꝫ nõ eq̄liter oībus s̄ꝫ vni i con sueta forma panis ⁊ alteri in forma aliq̄ miraculosa. tūc nulla facta est imutatio nec circa corpꝰ xpi sacr̄ali ter ibi contētuꝫ. nec circa spēm con suetā panis s̄ꝫ solūmō in oculis vi- dētis. hic etiā ponunt̄ aliq̄ que solū doctis deseruinnt ⁊ hoc in scđa pte s̄mõis sil̄r ⁊ in tercia pl̄a notabilia inueniuntur.

¶ Sermo septimus declarat duas difficultates sup totidē q̄ões vide lꝫ An forma miraculosa q̄ videt̄ in sacro sit xpi ꝓpria forma seu eiꝰ car nis aut sanguis. Scđa q̄bꝰ de cau- sis hmõi miraculose apparitões fi unt vbi triplex cā assignat̄. scꝫ fidei corroboratio. charitatis oñsio ⁊ in- fidelium confutatio.

¶ Sermo octauꝰ iterū sup miracu losuꝫ sacr̄m declarant̄ due q̄ões. p̄ ma An interdū solūmō dimēsiões q̄ntitatiue ⁊ q̄litatiue dispositiones mutant̄ in formas miraculosas seu an illis remanētibꝰ supducant̄ alie forme miraculose. ⁊ est hic duplex modꝰ loq̄ndi doctoꝝ. Scđa qđ q̄d faciēduꝫ sacerdoti an sub tali appi- tiõe sit eucharistia sumēda.

¶ Sermo nonꝰ iteruꝫ duas cōtinet q̄ões. an sub spēbꝰ sacr̄alibꝰ sit post cōsectionē veꝝ xpi corpꝰ vl̄ solū sil̄i tudinarie. Scđa q̄liter sit adorāda eucharistia sub spē panis ⁊ q̄lit̄ sb̄ spē vini. ⁊ ꝙ nullo mõ sub conditõ ne est adorāda nisi in certis casibꝰ.

¶ Sermo decimꝰ magl̄ in spāli tra ctat de re ꝯtenta in hoc sacro. s. xpo ⁊ hꝫ sup declaratõeꝫ mirabiliū opꝫ q̄ deꝰ opat̄ plures s̄mones. Quoꝝ signoꝝ p̄mū ē cōuersio nature pa- nis in substātiaꝫ xpi corporis vbi hoc discutit̄ ⁊ ꝓbat̄ p varias rõnes au- ctoritates ⁊ similitudines.

¶ Sermo vndecimꝰ recitat nouē mi rabilia signa q̄ deꝰ q̄tidie opat̄ tria in ipa cōsecratõe. tria in xpi corporis inclusione. ⁊ tria in eiꝰ susceptiõe q̄ oīa triplici via. s. rõe aucte ⁊ scriptu rarū sil̄itudine ꝓbant̄ ⁊ tractat̄ hic sup verā xpi corporis existētiā illa tri- plici via.

¶ Sermo. xij. declarat miracl̄osaꝫ cōuersionem ⁊ ꝙ nullo mõ manet natura panis pꝰ cōsecratiõeꝫ ⁊ ꝙ et̄ ñ anihilat̄ ⁊ ponūt̄ in fidi cōfortatõ nē varia documēto ex libris etiā gē tilium ⁊ iudeoꝝ.

¶ Sermo. xiij. quõ accidētia panis ⁊ vini pꝰ cōsecrationē manēt mira culose sine naturali subiecto ⁊ fit ꝓ batio etiā triplici via vt supra. ⁊ de numero accidētiū varia documēta.

¶ Sermo. xiiij. Incipit tractare de tribꝰ mirabilibꝰ signis q̄ ad rē contē tā. s. xpꝫ ⁊ sup p̄mū ꝙ tā magnū xpi corpꝰ gl̄ificatū cōtinet̄ sub modica pāis spē triplici via fit etiā ꝓbatio

¶ Sermo. xv. declarat scđm mirabi le signū ꝙ vnū ⁊ idē corpꝰ gl̄ificatū est in pl̄ibus locis pl̄imis hostis p ecclesiā ⁊ fit ꝓbatio etiā triplici via.

¶ Sermo. xvj. declarat terciū miraculū qδ licet sit in plibꝰ locis nō est tñ per ptes diuisus.
¶ Sermo. xvij. incipit sup tria vltima mirabilia signa. etiā p totidem sermones. ¶ Et pmo sup q̄tuor modos sumendi hoc sacramentū.
¶ Sermo. xviij. tractat quō hoc deificum sacr̄m nō minuitur dū sumitur cōtra hereticoꝝ insultꝰ dant̄ plura documenta.
¶ Sermo. xix. qδ dū a pctōribꝰ sumitur nō inquinat̄ z scdo improbatur error illoꝝ q̄ dicūt qδ tā cito recedit corpꝰ xp̄i a spē sacrali q̄ȝ cito tangit labia pctōris sumētis declarat̄ z difficltas an pctm̄ indigne sumentiuȝ hoc sacr̄m sit ita graue sicut peccatū xp̄m crucifigentiū fuit.

Tercia ps oqis q̄ tractat de efficacia huiꝰ sacri. Et h̄ quō ad tria. q̄ ad quotidianū eiꝰ a sacerdotibꝰ celebratiōeȝ z scdo super freqntez nō celebrantiū cōionē z tercio sup p̄cipuos effectꝰ q̄s opatur circa eiꝰ dignā sumptioneȝ. idō z p̄mus s̄mo tres hȝ difficultates. p̄ma an expediat hoc sacr̄m q̄tidie p̄pter eiꝰ mirabilē efficaciā i eccia celebrare. scda an p eiꝰ q̄tidianā celebrationē glīa augeat̄ btōꝝ.
¶ Secūdus sermo cōtinet duaruȝ difficultatū declaratōeȝ. p̄ma q̄ merito q̄tidie in eccia hoc freqntat̄ sacramentū eo q̄ q̄tidie absoluit animas defunctoꝝ. scda q̄ vnius licite pōt a morituro recipere penas purgatorias z illas exsoluere.
¶ Tercius sermo sup efficaciā quotidianā quā efficit h̄ sacr̄m q̄ ad remissionē pctōꝝ cōtinet tres sermones cū varijs difficultatibꝰ. p̄mꝰ tñ cōtinet tres in numero. p̄ma An celebrās aut alias cōicans nō cōtritꝰ dūmō sit cōfessus possit sine mortali peccato hoc sacramentū pcipe.
¶ Scda q̄ ē annexa An in tali pceptione possit sumēs cōsequi remissionē ois culpe mortalis. ¶ Tercia An cōsecutio gr̄e remissiōis in nō contrito sed tamen confesso distinguatur a gratia sacramētali quā cōsequitur contritus z confessus.
¶ Quartus s̄mo declarat difficultates duas Prima an in pectore attrito gratia remissionis collata virtute eucharistie habeat presupponere aliam gratiam in sumēte. Secunda an attritio possit causare remissionem peccati seu soluȝ ad illā disponere.
¶ Annexe difficultates sūt. an gratia sacramētalis distinguatur a gratia incorporationis que necessario presupponitur etiaȝ in attrito. Secunda an sicut iustus sepe suscipit sine nouo peccato mortali hoc sacramentum non consequendo effectū sacramenti. Etiam peccator sic possit sumere vbi nullum consequeret̄ effectum sacramenti.
¶ Quintus ex itegro declarat p dicta doctorum quomō peccator potest in aliquo casu sine nouo peccato mortali sumere hoc sacramentū etiam non consequendo aliquē effectum sacramenti.
¶ Sextus sermo hoc idem declarat cum additōnibus qui dicantur digne accedere.

Tabula q̄stionū sup sacr̄m miraculosuz q̄ ad ei⁹ triplex eē. s. sacr̄ale naturale ⁊ super naturale cōtra false opinantes qd̄ nō sit veruz sacr̄m eo ꝙ cessante specie cessat sacramentū. Quo adesse sacr̄ale declarantur hee difficultates quatuor.

Prima qō

Prima. An sacr̄m miraculosum. vt qn̄ appet imago pueri aut forma cruoris aut sāguinis in hostia sit ibi credendū eē ꝑfectū ⁊ integrū sacr̄m. Et declaratur ꝙ sic ꝑ integrū ꝓcessum tractatus variis auctoritatib⁹ ⁊ rōnib⁹ cōtra falsos assertores. qui tenēt ꝙ cessante specie cessat sacr̄m. Per h̄ in spāli declarat̄ qd̄ illa forma miraculosa q̄ videt̄ non est ꝑfectū sacr̄m ꝫ corp⁹ xp̄i qd̄ latet sub illa forma ē integrū ⁊ perfectū sacr̄uz. forma autē q̄ apparet est q̄ddam sacr̄ale.

Scd̄a qō

Scd̄a qō an spēs cruoris aut carnis ⁊c. sit ꝓpria spēs dn̄ici corporis in hoc sacr̄o existentis. Et declarat̄ ꝙ nō lz inferi⁹ circa terciaz ꝑtem opis vbi de esse miraculoso tractat̄ varia dicta doctoꝝ desup recitant̄. Declaratur etiā ꝙ in tali sacr̄o sicut i alio ꝯsueto non manet substātia panis. Et qd̄ illa spēs cruoris sit accidens q̄ddaz diuina tm̄ virtute sustentatū

Tertia qō

Tercia qō. an spēs alba panis cōuertat̄ ꝟtute miracl̄i noui in spēm cruoris aut carnis. Et ꝺclarat̄ ꝙ sic eo ꝙ ꝟtus sacr̄aliū ꝟboꝝ trāsmutat subāz panis in corp⁹ xp̄i remanēte spē alba sine subiecto q̄ postmodū alia supnaturali virtute transmutatur in speciem miraculosam.

Quarta qō

Quarta qō. An quātitas dimēsiua hostie in sacro miracl̄oso sit subiectū immediatuz spēi miraculose. Et declarat̄ ꝙ ipa sola quātitas dimēsiua. vt est longitudo ⁊ latitudo hostie manet sine cōditionib⁹ naturalib⁹ subiecti. Et qd̄ ei diuit⁹ cōceditur vt sicut in cōsueto altaris sacm̄ēto. ita in miraculoso sit alioꝝ accidentium subiectum.

Quo adesse naturale sacr̄i miraculosi declarantur etiaz quatuor difficultates.

Prima qō

Prima. An species cruoris aut carnis ⁊c. in sacro eucharistie possit naturalit̄ sensus hūanos. vt tactū visuz gustū ⁊c. imutare. Et declarat̄ ꝙ ꝟtute diuina dat̄ spēi miraculose vt maneat in illo esse naturali qd̄ habuit alba spēs pāis ea existēte. ⁊ iō pt̄ in oēm actōez nālez. i quā alba species panis potuisset si permansisset.

Scd̄a qō

Scd̄a qō An spēs miracl̄osa possit ea facilitate corrūpi qua spēs alba panis cū ceteris accidētib⁹ naturali subiacēt corruptioni. Et declarat̄ ꝙ interi ꝙ manet talis miraculosa spēs diuina virtute sup inducta semp manet ab oi corruptiōe secura. Itez ꝙ si deberet corrūpi aut potius cessare tūc p̄stiana species alba panis haberet redire nisi tal̄ corruptio haberet aliud fundamentū Non in re sed oculis videntiū.

Tertia qō

Tercia questio An ex tali specie miraculosa posset res aliqua etiam aiata generari sicut ex ꝯsueta spē sacmētali pāis aut vini sepe fermes ex putrefactōe pñt gn̄ari. ⁊ declarat̄ ꝙ

licet ex corpore ꝛ sanguie xpi nihil possit generari. tñ ex specie miraculosa fieri pōt ꝛ hoc ꝑ violentiā. ꝫ ṗmo res inanimata ꝛ postea aiata vt sunt vermes ꝛc.

Quarta qō ¶ Quarto questio An hec spēs miraculosa sit sub virtute nutritiua diuisibilis sicut alie spēs in ꝯsueto altaris sacr̄o. Et declarat̄ qō eadē rōe spēs sacramentales pn̄t reficere sumenté qua rōne pōt ꝯuerti in subaꝫ aliquā extrinsecā. Et iō lꝫ spēs miraculosa nō sit a sacerdote cōsecrante sumenda. tñ quo ad suū eēntiale cōmestibilis est ꝛ frāgibilis quo ad suam quantitatem.

¶ Quo adesse supernaturale seu miraculosuꝫ hmōi sacramenti. declarātur etiam quatuor difficultates.

Qō prima — Prima An in quolibet sacramēto miraculoso ꝯtineatur verū xpi corpus ꝑ oēm modum sicut in quolibet alio cōsueto altaris sacramēto. Et declarat̄ qō licet idē sit existēdi modus vtrobiqꝫ nō tñ idē est intuēdi modus etiā ex ꝑte eoꝝ q̇ hmōi miracl'osas formas intuet̄ cū aliq̇ sub ꝯsueta cuꝫ tñ aliȷ̄ sub miraculosa forma intuet̄ circa vnum ꝛ idem sacramentum.

Qō scd̄a ¶ Scd̄a qō An debeat idē censeri modus apparitōis cū videt̄ sub forma pueri ꝛc. aut agni seu hois crucifixi. cū tñ xp̄s in se nō sit agn⁹ aut hō actu crucifixus. Et declarat̄ de triplici mō apparitōnis. quoꝝ duo tm̄ vt veri ꝛ catholici acceptantur a doctoribus.

Qō tercia ¶ Tercia questio. An oculus glorificatus in celo possit videre moduꝫ existendi corporis xpi in hoc sacramento. Et declaratur ꝙ ex vi glorie. i. lumis gl̄e. a nullo corpali oculo etiam glorificato pōt videri modus existēdi corpis xpi in sacramēto dempto oculis xpi qui vt est in sacramēto hoc videre pōt verū qō visio intellectiua animarū lumie glorie. hoc ipm intuetur. Sequit̄ ꝙ etiam beatissima virgo. lꝫ intuet̄ modum existendi xpm in sacramento. oculo glorificato. hoc tñ fit spāli dī virtute que visum glorificatum velut intellectiuum fortificat.

Qō q̄rta ¶ Quarta qō. An angelus bon⁹ siue malus possit videre corpus xpi sub sacramento. ꝛ an ab intellectu humano possit talis modus essendi comp̄hendi. Et declaratur ꝙ naturali cognitiōe. neqꝫ boni neqꝫ mali angeli pn̄t cognoscere. lꝫ boni angeli beatifica visione. ꝑspicacissime modum essendi videāt. Itē qō nec intellectus viatoris in hac vita. videre aūt comprehēdere pōt modū essendi corpis xpi in sacramn̄to. Demonis etiam intellect⁹ licet credat ꝛ ꝯtremiscat tñ videre nullomō pt.

¶ Sequitur tabula sup scd̄m opusculum in quo tractatur de temꝑis duratione videlꝫ q̄diu durat sacramentuꝫ eucharistie sub spēbus sacr̄alibus collect⁹ occasione cuiusdā sacr̄i furtiue subtracti ꝛ ꝑ plures annos neglecti super cui⁹ inuentionē qō asserebāt nō eē ampli⁹ sacr̄m ꝑpter liquefactionē ꝛ cōglutinatōeꝫ

specierū sacramētaliū panis aliis tn̄ oppositū tenentibus.

Et pro veritatis discussione ponūtur cōclusiones octo. cū decisione plurimaꝝ difficultatū. Et est tractat⁹ plurimū necessarius. eo ꝙ hmōi casus cōtingunt vt furtim eucharistia auferatur ⁊ negligatur anteꝗ̄ repiatur specie panis in aliā formā putrefactiōis redactam vt nouissime in diocesi patauiensi pꝛochia buschelsdorff vt in ꝓhemio opusculi tangitur scḿ q̈dda3 narratur.

Conclusiones autem octo tali ordine sequuntur

Conclusio prima

Tūc desinit esse corp⁹ xp̄i sub spē sacramētali panis qn̄ illis sub alteratione coloris aut saporis seu aliorū accidentiū nō pt̄ saluari si ibi adesset natura panis. Et h3 hec cōclusio in sui discussionē q̄stionis declarationē. Cur iudiciū sup desitione3 corpis xp̄i sumendū ē ex destructione substātie panis ⁊ nō alicui⁹ accidētis. Et ibi ponuntur plura documēta sup trāssubstantiatōnē ⁊ substantie panis annihilationē.

Secunda conclusio.

Quia accidētia in h̄ sacramento eodē mō agunt ⁊ patiuntur ac si eēnt in substātia panis. Jō illis actionibus ⁊ passionib⁹ cessantib⁹ veritas cessat sub tali spē xp̄i corpis. h3 hec ꝯclusio veritatē ex declaratōe actōnum ⁊ passionū que cernuntur ⁊ eoꝝ sufficiētia enumeratur. h3 etiā veritatē ex declaratōe difficultatis quō talia accidētia panis aut vini post cōsecratiōe3 pn̄t materiales actiōes ⁊ imutatōes causare cū sint accidentia sine subiecto.

Tercia conclusio.

Vbi ad corruptionē accidētium desinit esse corp⁹ xp̄i sub spē panis. tūc subiectū illoꝝ accidentium existunt ipe dimēsiōes quātitatū ⁊ sacramētales. Veritas hui⁹ cōclusionis deducitur ex declaratiōe difficultatis. Nō cū corruptio accidit in rebus p separationē forme a materia. ⁊ materia panis i hoc sacro nō remanet vr̄ qō mod⁹ corruptiōis in spē panis nō habeat locū3 ponuntur etiā plura bona documēta.

Quarta conclusio.

Dimēsio q̄ntitatiua hostie sacralis solūmō sine subiecto existit siue veritas corpis xp̄i sub spē sacralis seruatur aut abeē cōtingat. Declaratio conclusionis pendet ex discussione difficultatis. An accidēs possit sibi vsurpare ꝓprietates materie ⁊ subiecti vt sc3 sit subiectū alioꝝ accidentiū vbi declaratur ꝙ l3 accidens inquātu3 accidēs nō pōt esse subiectum alterius accidētis. q2 nō h3 esse p se. tn̄ in sacro altaris dimensio q̄ntitatiua. h3 esse p se nō naturaliter ꝫ virtute diuia. Jō pt̄ esse subiectū coloris ⁊ saporis ⁊ alioꝝ accidētiū.

Quinta conclusio

Manēte q̄ntitate hostie nō videtur possibile vt qualitas in cōpassibil' nature panis si adeēt ad desicionē xp̄i corpis inducatur. l3 manēte q̄litate ipsa q̄ntitas p diuisionē sepe deperditur. Veritas cōclusiōis dependet ex discussiōe difficultatis An duratio corpis xp̄i sub speb⁹ sacramētalib⁹ sit potius cōsiderāda penes q̄ntitate3 hostie aut ei⁹ qualitatē. Exponuntur tria documēta ex do

ctorum sententiis quod potius circa qualitatem quam quantitatem duratio aut etiam desicio corporis christi consideranda est et probatur hoc tam per Tho. quam Scotum in eorum scriptis. iiii. sniarum dis. xii. et q. An in sacro eucharistie stet aliquod accidens sine subiecto.

¶ Sexta conclusio

¶ Qualitativa simul et quantitativas transmutationes extremas in speciebus sacralibus oportet fieri. Si veritas christi corporis a speciebus sacramentalibus debet separari. ¶ Huius conclusionis veritas deducitur per certas regulas et documenta tria extracta ex dictis Thome in. iii. parte summe. et Sco. ubi supra et precipue consistit in hoc quod oportet tantam trasmutationem esse factam in speciebus sacramentalibus quod nullo modo posset sub eis conservari veritas panis si ibi adesset. Et licet hec materia etiam superius fuit tacta. hic tamen ad integrum declaratur.

¶ Conclusio septima

¶ Quia natura panis sepe compatitur secum gradum magne humiditatis. ut panis intinctus demonstrat. Ideo liquefactio specierum sacralium remanente debita dispositione utriusque accidentis veritatem eucharistie sp reservat. ¶ Pro declaratione fit epilogus super sex conclusiones precedentes eo ut clarior habeatur huius septime conclusionis intellectus. ponuntur etiam species colorum. ut est albus color. niger glaucus lacreus etc. qui accidere possunt speciei panis. An sub eis posset manere natura panis si adesset. ponuntur etiam colores et accidentia vini que non possunt compati secum naturam seu substantiam vini. et quo tunc durat sub tali specie veritatis sacramenti. Ponuntur etiam documenta super additionem faciendam ad aquam benedictam. ubi reprehenduntur plurimum rectores ecclesiarum qui per unam vel sic guttam aque benedicte dicunt totum dolium aut torrentem converti in aquam benedictam et quam detestabilis sit hic error contra fidelium conservationem ab insultibus maleficarum ibidem declaratur.

¶ Conclusio octava

¶ Et si christus in natura iam glorificata. neque illatas aut innatas dolorosas contumelias sustineri possit a iudeis tamen in patavia et alibi sepe illatis contumeliis. primo ipsum ut sub sacramento et secundario ut regnantem in celo affecerunt. ¶ Declaratio huius conclusionis ultime continet tria. Primo differentiam inter innatas et illatas contumelias. Secundo qualiter tempore sue passionis fuisset his affectus seu afflictus. Tercio quod non iam primario ut regnanti in celo sed secundario inferri possent huiusmodi contumelie. Additur tamen quedam responsalis conclusio. quod alique operationes intellective ut est intellectio et volitio intellectiva super contumeliarum detestationem et honoris complacentiam seu etiam obsequiorum acceptationem. primo insunt christo ut regnanti in celo et secundario ut est sub sacramento etc.

¶ Finit Tabula.

¶ Incipiũt sermones de corpore xp̄i modernis in tp̄ib⁹ plurimũ ꝓutiles cõtra quasdam nouas hereses in mundo pullulantes ¶ Sermo primus de corpe xp̄i tractãs de necessitate predicationis huius sacramẽti eucharistie.

PAnis quẽ ego dabo caro mea est ꝓ mũdi vita. Joh. vj. Pro introductione notanda est causa quare necessarium sit modernis in tp̄ibus plurimũ ꝛ sepe predicare de ipso diuinissimo sacram̃to. ꝛ redditur duplex causa.

Quarũ p̄ma est heresuz refutatio.
Scd̃a vitatis catholice insinuatõ.
Pñ tercio sequit̃ opis p̃ntis inchoatio.

Prima cã sup necessitatẽ p̄dicationis i materiã sacramenti eucharistie.

¶ Quo ad primã causam ptz necessitas p̄dicationis ꝓpter insurgentes hereses ꝛ errores circa ip̄m sacramentũ plus q̃ circa alios fidi articulos. vt demonstrat bohemorũ seu hussitaruz heresis sub vtraq̧ specie panis ꝛ vini vt in altari a celebrãte sumitur cõmunicãtes. similit̃ ꝛ ꝑuulos nouiter baptisatos ac etiam ꝓpter alios vt statim patebit errores. erga ei⁹ adorationẽ ꝛ plenariam cognitionẽ subortos. Quo ad primũ sic querit̃ Cur iã fidei aduersarius obmissis ceteris fidei articulis solũ huic sacramẽto aduersatur errores cõmouẽdo. Rñdet̃ q̧ q: ab initio eccl̃ie. dum perpẽdit qȯ ꝑualere cõtra fidẽ ꝑ tyrannidem principũ ꝛ ꝑsecutoꝝ non poterat vbi sub tali persecutõne semꝑ crescebat numerus fideliũ sicut ꝛ ꝓprium eccl̃ie sancte est iuxta hilariũ in de trinitate q̧ semꝑ crescit dum ab infidelibus persequit̃. excogitauit idẽ malignus alium ꝑsequendi modũ. s. ꝑ hereses ꝛ errores vnitatẽ fidei scindentes. Sz q: oẽs errores circa tria possunt versari. q: vel sunt cõtra diuinitatẽ xp̄i aut cõtra ei⁹ humanitatẽ. ꝓut Arri⁹ aduersus diuinitatem temere sensit filium asserẽs minorez patre Sabellius ꝛ Euticius seu etiã manicheus cõtra ei⁹ humanitatẽ asserendo ip̄m. non verũ carnem sed aereum corpus assumpsisse. Perpendensq̧ aduersari⁹ q̧ nec per hm̃ōi errores cõtra eccl̃iam preualere poterat qȯ veritas rei demõstrat. Dum oẽs hereses eccl̃ia supauit. triũphatq̧ ex xp̄i assistẽtia. qui hoc eccl̃ia ꝓmisit dum dixit petro q̧ porte inferi non preualerent aduersus eam. per portas hereses sub intelligendo cũ per eas in perditionẽ eternam infideles ꝛ heretici trãseunt. Ideo non habẽs vnde bellũ sortiri posset errores circa hoc diuinum sacramentũ excogitauit. Primo ꝑ modum quo tactũ est in errore hussitarũ. Scd̃o per modũ quo Berengarius qdẽ heresiarcha. licz postmodũ reuocauerit dogmatisauit xp̄m sub sacramẽto cõtineri nõ vere sed tm̃ figuratiue. i. qȯ panis ꝛ vinum in altari. etiam post cõsecrationem essent figure representãtes corp⁹ ꝛ sanguinẽ xp̄i nõ qȯ veracit̃ sibiip̄is ꝯtineret̃ vñ ꝛ ppl's seu adorãs sacerdos sumeret ꝛ adoraret sic imaginẽ xp̄i q̄s veneratet̃ latrie cultu. De quo errore sufficiẽter tractatur a canonistis ip̄m refutando. de

Nota de q̃tuor erroribus ꝓpter quos necessariũ est p̄dicare de isto sacr̃o.

conse. dis. ij. Ego berengarius. Et a theologis in. iiij. sniaꝝ dis. x. in q̄stione. qua q̄rūt. Utrum corpus xpi ⁊ eius sanguis. vere ⁊ realiter post cōsecratōem. sub spēbus panis ⁊ vini ꝯtineātur. Ubi clare ondunt doctores ꝙ xp̄s qn̄ dixit sup panē. Hoc ē corpꝰ meuz. ⁊ sup calicē. Hic est calix ⁊ sanguis mei. nō fuit figuratiue locutꝰ. sic qn̄ dixerat aplis. Ego suz vitis ⁊ vos palmites seu etiā qn̄ dixit aplis Petra aūt erat xp̄s. q̄ verba se dixerāt prefatum Berengariū ⁊ suos sequaces. ꝫ locutus ē sup veram ⁊ corpalē p̄ntiam sui deifici corporis ⁊ sanguinis xp̄i. ꝓut vere residet in celo a dextris p̄ris. lꝫ hic aliuz habeat modū rep̄ntandi. vt patebit circa scdam ptē principalē huiꝰ operis. vbi tractabit̄ qualit̄ sub spēbus post consecrationem a sacerdote factā in altari. ꝯtineat̄. et qualiter ibi veꝝ xp̄i corpus ⁊ sanguis aia ⁊ dietas vere ⁊ corpaliter ꝯtineant̄. Et cū nec sic preualere potuit fidei aduersarius ꝓpter efficacissimas doctoꝝ rōnes ⁊ scripta p̄dictū errorē eliminantes. Nō desistit p varias dubitatiōes fideliū corda ꝯtinue inquietare sup difficillimos articulos q̄ a p̄dicatoribus pp̄lo ad credendū ꝓponuntur vt cū inter alios existit articlus ꝙ oio absq̧ hesitatione credendū sit totā magnitudinē lōgitudinē ⁊ latitudinē xp̄i corpis vt pepēdit i ligno ⁊c. ⁊ iā sedet a dextris p̄ris hic in sacramēto modico panis spē cōtineri. Et pauci existunt q̄ hoc absq̧ mentis hesitatōe firmiter credūt nisi p varia documenta ⁊ silitudines. Hoc eis a p̄dicatoribꝰ declaretur ꝓut deo ꝯcedente in scda operis parte deducet̄. Iō necessitas p̄dicatōis in hac mā insurrexit. Preterea nec silentio p̄tereundū, ꝙ iam q̄rto loco non destitit antiquꝰ ille hostis fidelium mentes ꝑuna palliatam ⁊ armatam heresim pulsare lꝫ additus eidē heresi p dei grām non patuit eiꝰ insultus optuno tpe p festinas replicas refrenando vt specialis tractatꝰ post finez huius operis demōstrat. Que ⁊ bene palliata ⁊ armata heresis p varias doctoꝝ p̄tensas allegationes censetur. dum nisi ad sanuz fuissent intellectū hmōi doctoꝝ allegationes ab aduersario in quodā suo tractatu introductas resolute. i numeros tam doctos q̄ꝫ indoctos ad varios induxisset errores ⁊ vtinā actu non sint tali pestifero heresi infecti. asserēdo ꝙ Eucharistia seu hostia a sacerdote eleuata. seu etiā ad ifirmos delata. aut in sacrario reseruata. nullo mō sit sine ꝯdictiōe adoranda. actu vel habitu. dicendo mēte vel ore. Si sub hostia hac sit xp̄s veraciter cōtentus ip̄m adoro. alias nō. Et ꝙ nec sacerdos ꝯficiens ⁊ sumens aliter debeat adorare ⁊ sumere oi loco ⁊ tpe. nisi spālem habuerit reuelationē a deo q̄ ibi sit veruz xp̄i corpus. tunc em̄ absq̧ ꝯditione s̄m eos possit adorari. Cōtra quem tractatū q̄ diffuse quidaz doctor ⁊ lector eccl̄ie Salczburgēsis scripsit Dicat p̄dicator ꝙ ad p̄sens non sit opus illa cōmuni pp̄lo recitare ꝓut suo loco ⁊ tpe vbi necessitas postulat tractabitur. Sed ad p̄ns dicat ꝙ hoc cum nō sint capaces illius doctrine dicat q̄ h̄ eis sufficiat q̄ nō sint astricti vt sub p̄fata ꝯditione oi loco ⁊ tpe adorent ꝫ simplr̄. sub ea si

de. q̄ post consecrationē a sacerdo-
te rite per verba xp̄i facta. ibi sit sub
specie panis verū xp̄i corpus et san
guis cum anima et deitate. Et simi
liter sub specie vini i calice post cō-
secrationem oīa premissa in simul.
licet habeat aliam representationē
scilz fluxibilem. flyessende gestalt. et
hoc ꝓpter fluxibilem sanguinē xp̄i
in cruce effusum quem fluxm habz
representare sacerdos in altari. licet
omnia simul maneant prout in ce-
lo existit. sicut inferius circa secūdā
partem principalem patebit. Et in
casu quo celebrans ꝓpter aliquē ca
sum non consecrasset. vtpote qr ver
ba consecrationis non debite ꝓnū-
ciasset. aut in debita materia panis
et vini defecisset. seu etiaz circa intē-
tionem actualem vel habitualē ha-
bendam aut qd̄ nō rite ordinat9 fu
isset in sacerdotem. que quatuor ne
cessario requirūtur vt quis cōsecra
re valeat. adhuc tamē populus ado
rans hostiam vt sic non consecratā
non cōmittit ydolatriaz. vt Gerson
et ceteri omnes doctores dicūt. sed
grauiter peccat sic celebrans et non
conficiens. nec oportet ꝓpterea cō-
ditionalem semper facere orationē
nisi constaret adoranti quod circa
aliquod premissorum quatuor ha-
beret dubitare. quia tunc formaret
conditionalem adorationem. et tn̄
de p̄ma causa necessaria. q̄re videli-
cet necessarium sit de ip̄o diuinissi-
mo sacramēto p̄dicare. Est et alia
causa breuiter assignāda. Quia em̄
omnis deuotio in ecclesia est in or-
dine ad illud sacramentum. qd̄ ptz
tam in sp̄ūali q̄ seculari statu. cū ꝓ
pter hoc clerus cum maiori diligē-

Scd̄a causa super necessitatē p̄dicandi

tia persoluit diuinū officium. in
reuerentiā tanti sacramenti admis-
sam. ꝓpter hoc etiam populus com
munius et deuotius audit missaz q̄
aliquod aliud officiuz ecclesiasticū.
ꝓpter hoc etiam singuli cum maio
ri diligentia confitentur. et se deuo-
tius preparant. quando intendunt
sm̄ ordinationem ecclesie saltem se
mel in anno cōmunicare. Unde re
uera dici potest qd̄ si hoc sacramen
tum non esset a xp̄o institutum oīo
omnis periret deuotio ad xp̄m. vt̄
q̄dā doctor. Tolle hoc sacramentū
ab ecclesia et non erit nisi error et in-
fidelitas in populo. Necessarium ē
ergo in fidei confortationem et de-
uotōnis augmentum simul gratie
in presenti. et glorie in futuro p̄ cun
ctis aliis ecclesie sacramētis de ip̄a
eucharistia p̄dicare plures alie cau
se ad idem allegare possent sed hec
sufficiant.

Uerum cum exempla plus mo-
uent auditorem q̄ verba si predica
tori libet inducere potest exemplū
super errores quorūdam tentos p̄-
cipue vt supra tactum est de Berē-
gario qui solum rep̄n̄tatiue crede-
bat xp̄m contineri sub specieb9 pa-
nis et vini et non vere corporaliter.

Exemplū

Heremita quidam vt in vi-
tis patruz legitur. cū inter
alios sermones colloquiū
habuisset. cum ceteris heremitis de
ip̄o diuinissimo sacramēto aliis as-
serētibus. qd̄ ibi vere et corporalit̄ xp̄s
cōtineret̄ cū corpe et aīa. sanguine et
deitate idem rn̄dit. Nō credidi nec
credo vsq̄ in p̄n̄s ea q̄ dicitis. qr so-
lūmō figurā ꝯtinet xp̄i et ibi rep̄n̄ta-
tiue h̄r ad h̄ vt ei9 memoria beatus

Et hijs auditis grauius cum ceteri ingemisceret informare eũ cupientes de veritate sacri nullo mõ acquieuit. Condolentes autem super perditionem laborum. eo q̄ iam senectute grauatus. multis annis in heremo pro scõ viro tent⁹ fuisset. xp̄i maximã suã abstinentiã dixerũt ei. pater si placet dñica die pariter ad diuina celebranda ecclesiam intrabimus. deum rogãdo vt tibi sup tuũ errorem veritatẽ sacramenti sui corporis reuelare velit. Quibus cum acquiesceret ⁊ die statuto ecclesiam intrassent sacerdos quidam missam celebrabat. Cũ aũt ceteri eũ sup sedile posuissent ipsis orãtibus factum est vtvbi sacerdos sacramentum in tres partes diuidere voluit. aperti sunt oculi senis ⁊ aliorũ heremitarum viderũtq̄ iuuenem pulcerrimũ in forma angeli gladium paruũ plucidum ⁊ splendidũ in manu tenentem. Et vbi sacerdos diuidere voluit sacramentum angelus gladium applicauit. Et dum diuideret angelus puerum pulcerrimũ. ipm angelum arridentem diuisit, ita tamẽ q̄ qualibꝫ parte integer puer remanebat. sanguisq̄ in calicem sine dolore pueri fundebatur. Stupefactus senex ceteris laudes altissimo acclamantes dixit voce magna clamãs. Credo domine credo. q̄d tu vere et corporaliter presens es in sacramẽto ⁊ doleo grauiter sup meã quãvsq̄ in presens seruaui infidelitatem. ⁊ petentibus vt ad formam consuetam panis rediret quod ⁊ factũ fuit cum gaudio reuersi sunt in suas cellulas.

Sermo secũdus tractans de necessitate p̄figurationis huius sacramẽti ⁊ cur p tres figuras in veteri lege ⁊ vnam in noua lege sufficienter sit p̄figuratum ⁊c.

Panis quẽ dabo caro mea ẽ p mũdi vita ⁊c. Post gr̃e impetratõnem subiũgat p̄dicator principalẽ thematis diuisionem dicens. sancti doctores iuxta pcessum mgr̄i in quarto senten. ab octaua distinctione vsq̄ ad. xliij. de tribus principaliter tractant. scꝫ de eius institutione. eius continentia. ⁊ eius efficacia. q̄ tria in verbis thematis tangũtur. institutio videlicet cum dicitur. Panis quem ego dabo supple in vltima cena hoc sacramentum instituendo. Secũdo ipa continentia sub specie panis que ẽ corpus xpi cum dicitur. Caro mea est. Tercĩo efficacia cum dicitur pro mũdi vita supple illam efficiendo. Ideo ⁊ in hoc ope sermonũ eo ordine procedemus. Sed quia mgr̄ in textu ⁊ ceteri doctores ante institutionem premittunt tres figuras ex veteri lege. hoc diuinissimũ sacramentum exprimentes ⁊ significantes ⁊ quartam ex noua lege. Ideo p̄sens sermo super earũ intellectũ triplicẽ amistrabit doctrinã salutarẽ. ita vt Prima tãgat necitatẽ p̄figuratõis. Scđa sufficiẽtiã talis pmõstratõis Tercia explanatõꝫ c⁹libꝫ p̄figtõis. Declarant etiã hee tres ptes p triũ qonũ declarationes. Quarum pma ẽ Cur h̄ sacr̃m p̄ ceteris debuit in veteri lege p̄figurari. Scđa cur p has potius videlicet p mãna, oblatõem

melchisedech ⁊ agnū pascalē debu-
it ꝑmonstrari. Tercia quō cōueniē-
ter vnaqueq₃ hoc sacr̄m potuit ꝑfi-
gnari. ⁊ hoc ꝑ quatuor seq̄ntes ser-
mões. eo ꝙ figure sunt q̄tuor. Quo
ad primū cū q̄rit̄. Cur hoc sacr̄m
p̄ alijs in eccia sacris debuit h̄re fi-
guras ex veteri testamēto. vt i man
na oblatōe melchisedech ⁊ esu agni
pascalis. ⁊ in noua lege i emanatōe
aq̄ ⁊ sanguis d̾ latere xp̄i. R̄n̄. dicūt
doctores ⁊ p̄cipue sanctꝰ Bonauē.
in suo q̄rto scripto sen. di. viij. circa
eādez mām qd̾ h̄ duplici ex cā. Pri
mo rōne sue dignitatis ꝙ sic decla-
rat̄. Sicut em̄ ꝑ presagia futuroꝝ di
gnitas alicuiꝰ ⁊ ꝑsignat̄ et declarat̄
circa sanctos. vt vbi certi scti anteq̄₃
fuissent nati. Vaticinijs sepe sctōꝝ
fuerūt mūdo reuelati. ꝓut contigit
sctō Tho. aq̄nēsi doctori de ordīe p̄
dicatorū₃. q̄ matri carnali comitisse
oraculis cuiusdā heremite fuit pre-
signatū. dicens. Gaude dn̄a q₂ filiū
cōcepisti. vocabis nomen eius tho-
mā. cui similis in doctrina sana nō
erit in mūdo. frater erit ordinis p̄di
catoꝝ illumiabitq₃ sua doctrina to-
tam sanctā ecciam ⁊c̄. q̄ oīa sicut p̄-
dixerat adimpleta dū fuerūt etiam
ad magnā ip̄ius sancti gl̄iam cesse-
rūt. Et sup oēs sanctos ipsa regia
ceoꝝ ꝑ ꝓphas ⁊ o pi bus tanq̄₃ ver-
bis ⁊ factis fuit ꝑ totā sacrā scriptu
ram ꝓpter suā dignitatem ꝑsignata
Ita ⁊ dignitas huiꝰ sacri ꝑ oracula
ꝓphaꝝ ac stupendū dei opibus ver
bis ⁊ factis fuit eccie sancte demon
strata. Et primo verbis qd̾ vt Nico
laus de lyra in quodam tractatu re
fert sup ps. Deꝰ iudiciū tuū regi da
scz xp̄o da ⁊c̄. exponēs ꝓsum. Erit

firmamentū in t̄ra in summis mō-
tiū. dicēs qd̾ textꝰ nr̄ corruptus est
vicio scriptorū. q₂ vbi ponit̄ firma-
mentū debet dici frumētū erit i t̄ra
in summis. i. capitibus mōtiū. sup.
sacerdotū ꝓpter eleuatōem a t̄renis
Item allegat q̄ndā doctorē hebray
cū rabi scribentez sup Geñ. ⁊ ꝑ tra-
ctantem illud Osee. xj. Declinabo
ad eu₃ vt vesceret̄ dicit qd̾ hebraica
veritas h₃ Iclinabo ad eu₃. s. ppl̄m
isrl̄ dicit dn̄s. Escam bonā ⁊ suaue₃
cui nō ē silr̄is alia in terris. eo qd̾ de
ip̄a di͂ ps. lxxj. Erit placēta frumen
ti in terra. ecce vbi dauid dixit. Erit
frumentū in t̄ra. Hic iterū in Osee
h̄r. Erit placēta frumēti in t̄ra. esca
suauissima nimis. Demū ꝙ etiā fa-
ctis seu stupendū prodigijs ꝑsigna
tū fuit. pat₃ ꝑ ip̄as tres tactas figu-
ras. de q̄bus tractare hēmus in se-
q̄ntibus. Scd̄a cā q₂ debuit ꝑfigu-
rari s̄m eūdē Bonauē. ē rōe sue dif
ficultatis cū sup oēm intellectū hu
manū ea q̄ nobis ad credendū in h̄
sacr̄o ꝓponunt̄ plus q̄₃ in ceteris sa-
cramētis existūt et trāscendūt xp̄m
videl₃ p̄n̄tialiter ⁊ corporaliter cōtine
ri s̄b modica panis sp̄ē. cum alijs vt
patebit mirabilibꝰ ⁊ stupendu₃ dei
opibꝰ quotidie in hoc sacr̄o nobis
exibitis. Ideo in reuerentiā tantoꝝ
miracl̄oꝝ tanq̄₃ excellentissimū dei
donū humano generi conferendu₃
debuit etiam in veteri lege pre cete-
ris sacramentis ecclesie prefigurari
Pe ꝝ incidentaliter in cōmendatō-
nem omniū sacrametoꝝ si querit̄ an
etiam alia sacramenta suas habue-
runt figuras. R̄n̄detur ꝙ ita. sed nō
sic famosas ⁊ in numero copiosas.
Quia. n. in visione Ezechielis. rota

Diuisio sermōis i tres questiones

Declarat̄ ab auc̄te

Incidentalis orit̄ q̄

erat in rota id est nouum testamētū
prefiguratum in veteri testamento
⁊ ad Hebre.ix. Lex vmbram habu
it futuroꝝ bonoꝝ ⁊ iterum vbi dicit
ꝙ omnia in figurā contingebant il-
Declaratō lis. Ideo dicere oportet qꝺ omnia
similitudie sacramenta nostra fuerūt in antiq̄
lege prefigurata. vel explicite aut i-
plicite. Explicite seu expresse vt ba
ptismus ⁊ eucharistia. baptism⁹ q̇-
dem in transitu maris rubri. vnde
hoc apostoli deseruit. Omnes i moy
si ⁊ in mare baptisati sunt ⁊ post se-
q̇tur de eucharistia. Omnes eandez
escam spiritalē manducauerūt sup.
in manna implicite. Ordo in sacer-
dotio veteris legis. Cōfirmatio eti-
am ⁊ extrema vnctio simꝉ cū vnctōe
baptismali in tribus vnctionib⁹ da
uid de quibus habeꝉ.j. Regū.xvj.⁊
ij.Reg.ij.⁊.ij. Reg.v. ꝓfigurantꝉ q̄
sicut ille ter fuit in vnctus ita in ec-
clesia tribus vnctionibus gaudent
xpiani id est vncti ad introitūz cele
stis hierusalez sicut dauid per tres
illas vnctiones finaliter regnauit i
terrena ciuitate hierusalem. Si pre
dicatori placet deducē illas tres vn
ctiones quomō in prima fuit a Sa
muele inunctus in domo paterna
puer innocens ex cornu olei sic in-
nocens puer inungitur in baptmo.
cū abnegatione sathane. In secūda
inunctus super regnū iude id ē cō-
fessionis ⁊ sic in confirmatione i vn
gitur iuuentus ad confitendum in
constantia nomen domini. In ter-
cia inunctus super totum regnum
israbel quando triginta tribus an-
nis regnauit sicut xps i vita ad trā-
situm celestis hierusalē. Ita ⁊ xpia
nus inungitur ad transitū eundem

in extrema vnctione. Concludat ꝑ-
dicator ꝙ sicut om̄ia sacramenta ha
bent efficacatiā a passiōe xpi. ⁊ oīa
sacramenta veteris legis prefigura
bant xpi sanctificationē fiendam in
ecclesia. Ideo ⁊ om̄ia ecclie sacramē
ta fuerūt ꝓfigurata. Pex ꝙ eucha-
ristia ⁊ baptmus expressionib⁹ ⁊ ex-
cellentioribus figuris ꝓpter eoꝝ di
gnitatem ⁊ nostrā necessitatē. q̄ vi-
delicet magis sunt necessaria ad cō
secutionem glorie. Alia aūt obscu-
ris fuerūt figuris. ⁊ potius implici-
te q̄z explicite ꝓfigurata vel etiā in-
choata vt matrimoniū ⁊ pnīa in ve
teri lege ⁊ ista sufficiāt quo ad ꝑmā
ꝑtem sermonis. Quantuz ꝟo ad Prima ps
scđam ꝑtem sermonis in qua scđm sermonis
documentū est prestandū sup que-
stionē. Cur poti⁹ per has tres figu- Cur p tres
ras. s. manna. esum agni paschalis. figuras fu-
oblationez melchisedech. q̄z ꝑ alias it ꝓfigura-
oblationes ⁊ figuras xpi passionis tū h sacrm
fuit ꝓsignata ipa eucharistia ⁊ cām declaratur
difficultatꝭ facit. qꝺ sacerdos i mis- a ratione
sa post eleuationem corpis xpi affe
ctuose desiderat ⁊ petit vt ꝓpicio ⁊
sereno vultu deus respicere velit su
per oblationes corporis ⁊ sanguis
sui sub speciebus panis et vini sibi
factas sicut super munera pueri iu
sti abel ⁊ sacrificiū pⁱarche abrahē
quando offerre voluit filium suum
ysaac ⁊c. prosequere historiā ad pla
citum. Vnde quis dubitare posset
ꝙ etiam hec duo sacrificia. s. mune-
ra abel ⁊ ysaac oblatio essent figure
huius sacramēti. et nō tm̄ tres ꝑus
specificate ex veteri lege. Ad qꝺ rn̄
deꝉ ꝑmo in generali. scđo in spāli.
Est em̄ hoc generale si q̄s diligenꝉ
aduertit ꝙ inter oēs refectōes cor-

porales a deo ordĩatas ad aliq̃d si-
gnificandũ in veteri lege. Hee due
fuerũt p̃cipue.s.esus agni pascalis
τ manna angelorũ misterio p̃stituz
iuxta illud. Panẽ angelorꝝ mãdu-
cauit hõ. nõ ꝙ angeli manducarẽt
manna ꝫ qꝛ eorꝝ misterio dabaṫ po
pulo a deo. Oblatio etiã melchi. in
pane τ vino ad refectionem τ nutri
mentũ ordinabaṫ vt de se ptꝫ. Non
aũt sic directe oblatio ysaac. ac mu-
nera abel nisi inq̃ntũ ex ꝯñti potu-
issent deseruire illa munera ad refe
ctione corpalẽ. Jõ cũ ħ sacr̃m diui-
nissimũ simpl'r ad nutrimentuꝫ aie
ꝑ corpales sumptões spẽꝝ panis τ
vini sub q̃bus verꝝ xp̃i corpus τ san
guis sumiṫ in anime refectõem. nõ
debuit p̃figurari. nisi per illas figu-
ras q̃ hmõi refectõem directe exp̃-
mere possent vt sunt ille tres figure
τ nõ alie due. In sp̃ali ꝟo lꝫ diffici-
le sit ad intelligendũ tñ magnã con
fert noticiã. τ ex añcedenti deuotio
nis ardorẽ intellectis vicꝫ misterijs
cur sufficiẽter ꝑ has tres figuras ħ
sacr̃m p̃figuraṫ. Sicut ei nihil ama
tur nisi cognitum. ita et nemo am-
plius afficitur huic sacramento. ni-
si qui ip̃m sane intelligit τ profun-
de τ quantum profundiꝰ tanto ma
gis afficitur. Proponatur ergo popu-
lo cũ hostia eleuaṫ in missa aut tibi
amministraṫ in cõione. Primo vi-
des spẽm albã panis. quã nõ debes
adorare vel credẽ esse corpus dñi. ꝫ
credere seu agnoscere hoc eẽ qd̉ vi-
des. s. esse vnã spẽm albam vniꝰ pa-
nis decocte. Essꝫ ei nob̃ magnũ onꝰ
impositũ. si astricti essemus ad cre
dendum. vt hoc qd̉ videmus scilicꝫ
speciem albam panis eẽ corpꝰ xp̃i.

cum fides sit de non visis. Est ergo
aliud qd̉ nõ videṫ et tñ credẽ opor-
tet esse s̃b illa spẽ panis alba post cõ
secratõem a sacerdote factã. τ ħ est
corpus xp̃i gl'ificatum. vt sedet a de
xtris p̃ris. τ qꝛ vbicũqꝫ est xp̃s ibi ẽ
τ eius diuina virtꝰ τ efficacia. iuxta
illud Luc. vj. Virtus de illo exibat
τ sanabat omnes. Ideo tercio cõsi-
deratur virtus τ efficacia in hoc sa-
cramento. Et quia hec tria. s. speci-
es exterior panis. res contenta inte
rius vt est corpus dominicũ. effectꝰ
causatꝰ ab ip̃a re. s. xp̃o ꝯtento queꝫ
sumens cõseq̃tur. sufficienter expri-
mũtur per has tres figuras. vtpote
spẽs panis τ vini ꝑ oblationẽ mel-
chisedech in pane τ vino. Res etiã
cõtenta. s. xp̃s per esum agni pasca-
lis. qꝛ sicut ille cõmestus fuit. vt in
seq̃ntibus patebit. ita τ nos hoc sa-
cramentuꝫ deuote sumimꝰ. Effectꝰ
etiã sacr̃i ꝑ ip̃m mãna in q̃ oĩs dul-
cedo repiri potuit a deuote sumẽti-
bus. ideo hee tres figure sufficiunt
ad plenã huiꝰ sacr̃i p̃figurationem.
Nec obstat. ꝙ mgr̃ tangit et docto-
res scribentes de aq̃ τ sanguie vt flu
xerũt de latere xp̃i. qꝛ eq̃ reducit ad
ꝓñtationẽ effectus passionis xp̃i cũ
ip̃a manna. nec tenet figure ꝓprieta
tẽ vt alia tria cũ potius i noua lege
tal' efficacia demõstrata fuit. Ter- Tercia ps ser-
cia ps s̃monis patebit in seq̃nti ser- monis
mone cũ alijs tribus seq̃ntibus ser
monibꝰ. Tantũ vt sup tria iam enu
merata vt est species panis. res con
tenta. τ virtus causata. practicã ha-
beamus τ doctrinam per gesta san
ctorum ꝓponitur mirabile factum.

Exemplum

ib exem-
lo efficati
ak pbatio

Beatus Greg. dum cuidam matrone nobili romane corpus xpi dare voluisset et verba consueta pferret. Dicendo. Corpus domini nostri ihu xpi pficiat tibi in vitam eternã. Illa continuo subrisit. Diceret aliquis intellexit ne mulier latinũ. vt ex vbis Gregorij rideret. Dicit q quia corpus xpi in latino plurimũ concordat cum ytalico dicendo. El corpo di xpo etc. ideo subrisit sequit At gregorius subito manũ retraxit et sacramẽtum super altare posuit causamqz sui risus coram omib9 circũstantibus qsiuit. Que territa et crimẽ sue infidelitatis occultare volens stricta tamen per pontificẽ respondit cũ tremore risi. quia panez hostie excoxi et vos eũdem corpus xpi appellatis. Subito bea. grego. circũstãtes deuote orare fecit. et ipse ad oratõem ante altare se contulit. vt hec incredulitas a corde mulieris abscederet. Et ecce mox species alba panis in spẽm carnis cruentate puersa fuit. et oibus sic ostẽsa. laudes altissimo acclamant et ois ambiguitas de corde mulieris expellit Per qz corpus dñicũ nõ ẽ sub miraculosa spẽ sumendũ vt in. ij. parte patebit. Ideo cũctis orãtibus et ipo pontifice sctõ orãte. spẽs miraculosa abscessit et pristina spẽs alba redijt. et mlier cõicata fuit. i fide sincera semp pmanẽs vsqz in finem vite. Ecce quõ pdicta tria p tres figuras pmonstrata vt tactũ fuit declarat p hoc miraculũ spẽm videlz panis nõ esse adorandã vt xpm. quia nõ ẽ. Et est accidẽs sine subiecto eyn zufal on grunt et pmittitur a deo sic stare. vt corpus xpi sit inuisibile et valeat adorari quia fides est nõ visis q significatur p agnũ pascalem sicut primuz per oblationem melchisedech et terciũ per manna. Potest pdicator si vult addere doctis q intelligũt qđ primũ. s. spẽm panis vocat doctores i eor scriptis super qrtũ sen. di. viij. sacrm tm. Secũdũ vo. s. corpus xpi ab intra contentũ inuisibiliter. nomiant res et sacrm. res vlcz primi q ẽ sacrm tm. i. sacre rei sup. corpis xpi signũ. et tercium id est effectum vocant res tm qz nihil signat vlterius.

Sermo tercius tractat de expositione prime figure eucharistie. s. manne q ad eius octo mandata.

Patres vestri manducauerũt manna in deserto et mortui sunt. Qui mãducat hũc panem viuet in eternũ. Jo. vj. Thema mutat qz tota materia erit de pma figura hui9 sacri. s. manna quõ p eũ significat dulcedo deifica corporis xpi. i eo q q digne suscipit. Sz pus salutet vgo. in cui9 vgineo vtero h panis celestis igne spũsancti decoctus ẽ. Diuisio sermonis nõ ponit qz ẽ tercia ps smonis pcedentis in qua documentũ dat quõ vnaqqz figurar triũ enũeratar possit psignare h sacrm et agitur primo de mãna cũ sit vltima in ordine qz finis ẽ primũ in intentione et causa causar. ij. phisic. Et fundat pns ser. sup duo saluberria documẽta. Prio sup ipi9 mãne ad eucha. sacrm cõuenietissimã psigratõez. Scdo sup ipi9 mãne ad eucha. oim pprietatũ corrñdẽtiã. Et declarãt he ptes p suas qoes Prima sup questõnẽ vnam et eius-

solutionē. Secunda sup ꝓprietates manne ad xpi corporis significatōnē.

Diuisio sermonis sup duas q̄ōes

Ad pimū ē q̄o. an manna fuerit ꝯueniens figura eucharistie. ⁊ causa difficultatis est qd̓ Sap. xviij. dr̄. ꝙ manna habuit saporē oīs suauitis ꝙ nō conuenit huic sacramento eo ꝙ superfluerent alia sex sacramēta si anima reqiret in hoc sacramēto om̄is gratie refectiōem que intelligitur per omnē suauitatē. ⁊ sic hō non indigeret. nec baptisari. nec cōfirmari. aut a peccatis absolui ⁊c̄. ꝫ tm̄ corpus xpi sumere qd̓ est falsuz ergo nō est manna figura conueniens Eucharistie sacramēto quia nō habet conuenientiā.

Nō prima An manna fuerit cōueniens figura euchar[i]stie

Rn̄. ſm thom̄. in hoc quarto scripto sentē. dis. viij. arti. ij. q. ij. in solutōne q̄rti argumēti. ꝙ quia trib⁹ modis hoc sacramētum habet omnē spūalem saporem Ideo bene figuratur per manna ꝙ etiam tale habuit. Nam pmo qꝛ cōtinet fontē oīs gr̄e. s. xp̄m. a q̄ om̄es gratie sacramētales origināt̄. Ideo dicitur māna. ꝙ omnē habuit saporem cuiuslibet cibi corporalis.

Trib⁹ modis hoc sacramentuz habet oēm saporem in se sic māna

Et si dicatur ꝙ sufficeret in eccia ipum solum sacramentū. Rn̄. ꝙ quia diuersi morbi diuersas volūt hr̄e medicinas. qꝛ nō sanat calcaneū qd̓ sanat oculū. ⁊ sic de alijs. Ideo cum homo diuersis grauatur infirmitatibus scilꝫ originali veniali ⁊ mortali culpa. ⁊ hoc ex multiplice radice. videlicet ignorantie. carnis infirmitate. ⁊ malicia. Ideo oportet habere etiam diuersa sacramenta. tanq̄ꝫ diuersa medicamina. vt videlꝫ maliciam expellat fons bonitatꝭ ⁊ gr̄e sicut penitētia mortalē. et bapmus originalem culpā. ⁊ sic de alijs. Secūdo mō dicit omnē saporē suauitatis cōtinere sicut manna eo ꝙ cū alia sacramēta nō deseruiūt ad sensum gustus ⁊ saporis sed solum tactus. vt baptismus. extrema vnctio ⁊c̄. Ideo solum eucharistia habꝫ sicut mana. qd̓ quia solū ad sensum gustui deseruiuit corꝑaliter. Ita eucharistia solū spūaliter. videlicet ꝙ nullū aliud sacramentum gustū reficere hēat. sicut māna soluꝫ gustui deseruiebat. Addit thomas vnum terciū modum ꝫ isti duo sufficiāt ⁊ tm̄ de pma pte sermōis.

Scd̓a pars sermōis ꝙ ꝓprietates octo manne conueniunt eucharistie

Quo ad scd̓am ptē sup vtriusq̄ꝫ tā manne q̄ꝫ eucharistie ꝓprietates q̄liter mutuo correspōdeāt sicut figura et figuratū. Est notandū ꝙ de manna erant octo mandata iudeis a deo data. scꝫ vt manne colligerēt. Secūdo ꝙ ad sufficientiā nō vltra. Tercio tali sufficientia exprimebat̄ ꝑ vnam mensuram gomor. q̄ erat quantuz quis ambab⁹ manib⁹ concludere posset. Quarto vt nihil seruarēt vsq̄ꝫ i crastinū. Quinto vt sexta feria colligerent duplū. Sexto vt seruarēt vnū gomor. Septio vt in sabbato illud comederent reseruatuz. Octauo vt implerēt gomor ad obseruandū in tabernaculo Ex hiſ etiā octo mādatis duplex pena sequebatur qui nō seruabant. vna ꝙ illi q̄ vltra p̄dictā mensuram gomor collegerant. non contenti de illa mensura. de mane alterius diei nihil reperiebant. Secūda erat ꝙ si aliquid reperiebat̄ illud tamen scaturiebat vermib⁹. A simili octo sunt nobis mandata de eucharistie sacramento. Primū vt nno vespere aut de sero per circulū anni cōsecret̄. ꝫ de mane ⁊c̄. duplici

ratõe. Primo q2 in reuerentiã cedit vt os sumẽtis nõ sit inq̃ natũ prius alio cibo. sicut nec vginis vter ali⁹ inhabitauit ante nec post. in q̃ etiã de mane in aurora ẜm albertũ sup missus est conceptus fuit. quia statim post discessũ angeli surrexit ab orõne ꝛ ad salutationem Elisabeth pperauit. Scdõ ideo mane. vt sicut surrexit in aurora cum corpe glorificato ita ꝛ nos ipm corpus glorificatum xpi non in sero aut vespere ꝫ mane celebramus in ecclesia. Nec obstat ꝙ in nocte natalis celebraẜ aut in certis locis semel in ãno missa de sero celebratur. cum hec fiant pter certas spũales causas. Verũ lralis sententia. der schrifftlich sin. quare iudei de mane habebãt colligere. est ẜm Josephum. ꝙ terra illius deserti. vespere erat calida pter diurnũ solem ꝛ sic liquefactũ fuissʒ ꝛ mane tempus frigidũ ꝛ mag͡l cõgruũ collecture. Deus aũt mysticũ voluit sensum sicut ꝛ p totam sacrã scripturã habere quẽ maiores iter eos intellexerũt ꝛ non simplices q̃bus sufficiebat vt pascerenẜ iuxta boues arãtes vt exponit greg. illud Job. j. Boues arabãt ꝛ asini pascebanẜ iuxta eos. asini. i. simplices i fide. adhuc pascũẜ iuxta boues. i. doctiores ꝛ pfectiores i eccia. Scdõm mãdatũ Exo. xvj. vnusq̃sq3 colligebat q̃tum sufficere poterat. exprimebat qd̃ q̃ hẽbat familiam ampli⁹ indigebat ad vni⁹ cui⁹q3 sufficientiã figurabat ꝙ q2 hõ ad dei ymaginem creatus est. ideo sic in nullo potest cor eius q̃etari nisi i summo bono cui⁹ ymaginẽ gerit ita tota eius sufficiẽtia i deo posita ẽ. in fruitiõe diuinitatis et hũanitatis xpi iuxta illud saluatoris. Hec est vita eterna. vt cognoscant te solũ verũ deum ꝛ quem misisti ihm xpm. Terciũ mãdatũ vt pro qualibet psona colligereẜ mensura gomor quã mẽsurã aliqui dicũt triũ modiorꝫ. i. q̃ntũ triuʒ onerũ teste capere possent qd̃ ideʒ ẽ quã due manus icludere pñt. Significabaẜ ꝙ fides trinitatis ad mẽsuram ẽ posita. vt circa illam nemo plus sape velit q̃ sape oportet. sup. ad sobrietatem. Ro. xij. duabus autem manib⁹ includiẜ mensura fidei q2 sine operibus fides mortua est. Sed nota ꝯ modernos hussitas hereticos. hoc mirabile qd̃ in illa collectura contingebat. dum illis qui vltra mensuram gomor non contẽti amplius collegebant. miraculose contingebat ꝙ non amplius iueniebat in cistis seu in vasculis ꝛ qꝫ residuum disparuit. vñ dicitur in textu Exodi. xvj. Nec qui plus collegerat habuit ampli⁹ nec q̃ min⁹ parauerat reperit minus. Perfidi heretici putant se plus accipere i sacramẽto eucharistie sub vtraq3 specie cõmunicando. q̃ nostri veri catholici extra celebrationem altaris siue sacerdotes siue layci cõicant sꝫ vna specie panis. Clamat cõtra eos non tam presens figura. q̃ ꝛ ipa veritas que ptinue vt sic de vna specie panis loquitur in euangelio. et rarissime de duplici ꝙ videlicet vitaʒ gratie confert. non faciendo mẽtõnem de alia specie vini. vt ibi panis quẽ ego dabo caro mea ẽ pro mundi vita. Item qui manducat hunc panem viuet in eternum. ꝛ sic plẽs possent deduci auctoritates euãge-

Nota 𝔠tra hussitas doctrinā validam

lice in quibus nulla fit mentio de
specie vini. Sȝ ꝛ h qđ eos seducit.
Nisi manducaueritis carnem filij
hoīs ꝛ biberitis eius sanguinē non
habebitis vitā in vobis. Māifestū
est ꝙ xp̄s loquebatur de spūali refe
fectōne q̄ oēs xp̄o incorpati partici
pant de eius corpe ꝛ sanguine. Ju
xta illud augustini. Crede ꝛ mādu
casti.

Quartum

Quartū mandatū vt nō relin
querent in crastinū. Ad designādū
crastinū mortis ad qđ nemo differ
re debet sua fidei opa. ad Gal. vlt.
Dum tp̄s habemus opemur bonū.

Quintum

Quintū mandatū vt die sexto colli
gerent. Significat ꝙ in xp̄o q̄venit
in sexta mūdi etate habem⁹ duplicez
refectionē. s. in aīa ꝛ corpe p glorio
sam resurrectōnē. Juxta illđ supi⁹
inductū. Hec est vita eterna vt cog.
te. so. veꝝ deum ꝛc.

Sextum

Sextū vt alterū
gomor reŭaret in sabbatū ꝛ illud
non corrūpebat. Significat ꝙ opa
nostra q̄ recta intentōne facim⁹ hn̄t
suam mercedē in sabbato. i. requie
eterna. q̄ aūt sinistra intētōe fiunt v
mibus corrūpunt. Juxta illud ver
mis eoꝝ non morietur. suple in in
ferno.

Septimuȝ

Septimū mandatū vt i sab
bato reŭatum manna comederet.
Ad significanduȝ ꝙ in futura vita
nulli licebit opari sed quilibet. p̄mi
abitur sabbato. i. requie sempitna.

Octauum

Octauuȝ vt inferrent gomor ad re
seruandum illud in tabernaculo p
Aaron. Exod. xvj. Significat ꝙ sic
in medio iudeoꝝ necessarium sacer
dotium erat aaron vt sic seruaretur
ad mēoriā in synagoga. Jta p sum
mos pōtifices 𝔠ŭat eucharistia in
fidelīū refectōȝ ꝛ mēoriā saluatoris
ꝛ sue passionis. Juxta illud xp̄i in
stituentis h facite i mea𝔪 𝔠mēoratōȝ

Exemplum.

Nō eucharistia hȝ reficē aīam cū
sapore oīs suauitatꝭ vt in p̄ncipio s
monis tactū fuit p 𝔠patōȝ ad māna
hn̄ 𝔠pēdit in illis q̄ absq3 corpali ci
bo solūmō p sūptōȝ deuotā eucha
ristie multis ānis vixerūt. vt de btō
Nicolao hēmita in ptib⁹ suitie. veri
dica extat narratio quod vltra. xiiij.
ānis absq3 corpali cibo vixit solum
mō singulis mensib⁹ ꝛ p̄cipuis fe
stiuitatib⁹ dn̄icū corp⁹ sumendo vt
sua relatio ꝛ silr sui plebani 𝔠fesso
ris me certū reddidit. Nō vtiq3 so
lū diuia cābat virtus ipm omi sapo
re suauitatis replēdo ꝛ famē oīs ci
bi corpalis ꝛ saporis extinguendo.
sic māna in sumētib⁹ digne sapore
desideratio cuiuscūq3 cibi corpalis
satiauit ꝛ ibi corpaliter h spūalr. vn̄
ibi satiauit corpalē appetitū. h exti
guit corpalā ꝛ satiat. ac excitat spiri
tualē dulcedinē. Silr recitat Cesa
ri⁹ i dyalogo. De femina que solita
erat cōicare ex pmissione sacerdotꝭ
singulis diebus dn̄icis. Et q2 sustē
tabatur de dn̄ica in dn̄icam p sacraȝ
cōionez. Jta ꝙ nec corpalr esuriret
idicauit h sacerdos epo. Qui vt vir
prudēs dū voluit expiri ne aliq̄d fal
lacie ibi eēt ait sacerdoti. Da ei ho
stiā nō 𝔠sectā. Et dū sacerdos h fe
cisset stati mulier cepit mirablr esu
rire. Et currēs ad sacerdotē 𝔠fessa ē
se grām p̄stinā pdidisse ȝ p quā cul
pā ignoraret. At sacerdos h intellecto
dedit ei veꝝ xp̄i corp⁹. Exq̄ pȝ qūo
ep comi sapore suauitatꝭ vltra oēȝ
corpalē cibū defic tāq3 veꝝ māna d
q̄ scribit. panē de ce. p̄sti. eis oē dele
ctamētū suauitatis in se hn̄tem.

Sermo quart⁹ tractās de secūda figura sacramenti eucharistie sup oblationē melchisedech.

Melchisedech rex salem ꝓferens panē ꝛ vinū. erat em̄ sacerdos dei altissimi bn̄dixit abrahe. Thema deseruit ad secūdā figuraꝫ huius diuinissimi sacramēti sup eo qđ quotidie celebratur i ecclesia a sacerdotibus q̇ hoc conficiunt sub duplici spē panis ꝛ vini. sicut melch. in eius figurā obtulit panem ꝛ vinū. de qua figura qꝛ tractādū erit. Salutabimus primo virginem gloriosam. ꝛ post eius declarationi erit insistēdū quo ad triplicez doctrinā salutarē quaꝝ. Prima est ipius oblationis melchi. recitatiua ꝓfiguratio. Secūda ipius ꝓfigurationis aptissima reseratio. Tercia cuiusdā erroris ꝑ ipam ꝓfigurationem refutatio. Sup has ergo ꝑtes triplex est q̄o pertractanda. Prima in q̇bus ꝛ qualiter illa oblatio figurabat nostrā quotidianā oblationē hui⁹ sacri corporis et sanguinis xp̄i. Scd̄a cur vtraqꝫ spēs sit necessaria in tali oblatōe. cū tn̄ sub vna earum sit integer xp̄us. Tercio cur ppl̄us seu etiā sacerdotes nō celebrātes solū sb̄ vna spē panis cōicāt cū tamē melch. etiā laico abrahe ambas obtulit spēs. Quo ad primum nobis tria dant documēta. Primo super historiā geñ. xiiij. qua de cā oblatio facta fuit abrahe reuertēti a cede q̄tuor regū ab ipo melch. deduc hystoriā ad placitū. Secūdo q̄re ideꝫ melchisedech representabat xp̄m ꝛ est ratio. qꝛ nō legit de ei⁹ p̄re ꝛ matre lꝫ hūerit tn̄ nō fit mentio de eis. eo q̄ vere figurabat eum cuius generatōem nemo enarrare pōt iuxta illud ysa. Generatōeꝫ eius q̇s enarrabit: quia videlicet generationem eius ƀm diuinitatem vbi habet patrem sine matre. ac etiaꝫ ƀm humanitatem vbi habet matrem sine patre nemo enarrare aut explicare ꝑt vtriusqꝫ vicꝫ natiuitatis misteriū. Et hoc qđ dictū ē q̄ habuit p̄reꝫ ꝛ matrem melch. lꝫ de ipis nō legitur est sciendūꝫ q̄ historie tradūt eundem fuisse sem filiū Noe. q̇ a tp̄e diluuij vsqꝫ ad illa tempa supuixit edificādo ciuitatem salem q̄ ꝛ hierusalem prius iebusalem a iebuseis inhabitatam ꝛ instauratam vere significās regem celestis hierusalem xp̄m saluatorē q̇ in terrena ciuitate hierusalem celeste nobis regnū ꝑ oblatōeꝫ sui ꝓciosi corporis ꝛ sanguinis in ara crucis factā cōquisiuit offerens nō panē ꝛ vinū ꝫ qđ sb̄ eis a nobis sumitur ꝛ colit. s. corpus ꝛ sanguineꝫ cum anima ꝛ deitate. Tercio notabis q̄ hec figura in oblatōe melchisedech excedit om̄es alias figuras. vt est manna ꝛ agnus pascalis quātum ad ritum sacrificij id ē handeldes opffers eo q̄ hm̄oi figure non in modum sacrificij fuerūt explete nec etiam per sacerdotem solūmodo explete. manna em̄ nō offerebatur sicut nec agnus pascalis ꝫ om̄i populo indifferenter ad edēdū exponebat. Hic aūt sacerdos dei altissimi vt text⁹ habet cū dicit. Erat em̄ sacerdos dei altissimi significās illū summū sacerdotem xp̄m. de q̄ ꝑs. expost locutus ē dicens. Tu es sacerdos in eternū ƀm ordi. melchi-

Diuisio sermonis sup tres qōnes

In oblatō melch. fuit cōueniēs figura eucharistie

ſedech. oblationē ꝑfecit i ſui corpís
⁊ aíe oblatōe. Vbi iterū notare po-
tes ꝓ tercio ꝙ xp̄s voluit noīari ſa-
cerdos ſm or. melch. q̄ fuit tpe legꝭ
nature ⁊ nō ſm ordinē aaron. q̄ fu-
it ſacerdos legis ſcripte. eo ꝙ cū cri
ſtus voluit euacuare legē ſcriptam
non autem legē nature quia adhuc
in tempore gratie viuimus ſm legē
nature. non autem legis ſcripte q̄a
non decet nos iudaiſare. Ideo xp̄s
legis gr̄e lator debuit nūcupari ſa-
cerdos ſm ordinem melchiſedech.
⁊ non aaron qđ etiam apoſtolus ꝓ
magno argumento adducit contra
iudeos ad Hebreos. vij. inducens
ꝙ legis tranſlatio facta eſt vbi ſacer
docij aaron tranſlatio id eſt euacua
tio facta eſt cum propheta affirma-
uit criſtum futurum ſacerdotē. ſm
ordinem Melchiſedech ⁊ non ſm
ordinem aaron. Ex hoc etiam patꝫ
veritas illi⁹ ambroſij. vt allegat ma
giſter in textu. ꝙ anteriora id eſt an
tiquiora ſunt ſacramenta criſtiano-
rum ꝙ̄ iudeorum. quia videlicet in
ceperunt noſtra ſacramēta tempo-
re legis nature in oblatōne melchi
ſedech quo ad ſignificationem qui
diu preceſſit ante tempus legis ſcri
pte a Moyſe vbi inceperunt figure
manne ⁊ agni paſcalis ⁊ tm̄ de pri-
ma pte ſermonis.

Secūda pars ſmōis cur hoc ſacr̄m cōficit ſub vtraq; ſpecie cū tm̄ ſub vna ſit ꝑfectum ſacramentū

¶ Sed quo ad ſe
cundam queſtōnē pro ſecunda pte
ſermonis. Dum non ſine cauſa di-
ſcutiendū ē. cur vtraq; ſpēs panis ⁊
vini ad hoc ſacramentū debent cō-
currere. grauat̄ em̄ queſtio per hoc
ꝙ in vna ſpē totus vt ſepe tactū eſt
⁊ tanget̄. cōtinet̄ xp̄s in ſua totali ⁊
corporali preſentia cum corpe glo-
rificato ſicut ē in celo ꝙ quidē aſſe-
rere ſi tu dubitares. habes pro cau-
ſa hoc qđ neceſſario hēm⁹ aſſerere.
ꝙ vbi gutta ſanguis exiſtit. ibi tot⁹
⁊ integer ſanguis etiaꝫ intra venas
incluſus. et vene in corpore glorifi-
cato contente. ⁊ vbi corpus viuum
ibi etiam anima ⁊ hec duo cōiūcta
diuinitati et hui⁹ ſilr̄itudinē. accipe
ex eo ꝙ ſi in triduo q̄ xp̄s mortuus
fuit in cruce aliq̄s aplorū ꝯſecraſſet.
tunc ſub ſpecie panis fuiſſet ſolum
corp⁹ xp̄i mortuū. ſine ſanguie ⁊ ſi-
ne aīa. ⁊ ſub ſpē vini. ſolus ſanguis
ſine aīa ⁊ corpe. licet diuinitas vtro
biq; manſiſſet cōiuncta. ⁊ hoc iō q̄r
ſicut erant in rerū natura oīa ſepa
ta. Pn̄ etiā ꝓ nunc oīa ſunt cōiū
cta. mō quo dictū ē. quare videt̄ ꝙ
cōſecratio ſub vna ſpecie ſuffeciſſet
nec oblatio melch. aut figura debe-
ret concurrere cū ſpē panis ⁊ vini.
Itē grauat̄ q̄o. ꝙ fidelib⁹ dat̄ ſoluꝫ
vna ſpē in cōione q̄r vinum qđ poſt
porrigit̄ nō ē ſanguis ꝯſecrat⁹. ⁊ ſu
mit̄ ꝓ ablutōne oris. ⁊ non pōt dici
qđ nō porrigat̄ fidelib⁹ integrū ⁊ ꝑ-
fectū ſacr̄m in xp̄i corpe et ſanguie
aīa ⁊ deitate. Rn̄. ꝙ h ſacr̄m eucha-
riſtie notat̄ ⁊ practicat̄ in eccia duo
bus modis. Prio vt ſacrificiū ⁊ ſa-
cramentū ſil̄r. Scđo vt ſacr̄m tm̄. ⁊
nō vt ſacrificiū. Prio practicat̄ i ec
cleſia ꝑ miſſarū celebratōnes. Scđo
mō qn̄ extra talē celebratōeꝫ ſuit̄ tā
a clīcꝭ ꝙ̄ a laycꝭ tpe ꝑuare cōionis.
vicꝫ i feſto paſcatꝭ aut tpe īfirmitatꝭ
vl' alteri⁹ necītatꝭ. Et q̄r p̄mo mō n̄
p̄t practicari gehandelt werdē. niſi
ſb duab⁹ ſpēb⁹ panis ⁊ vini. Scđo
ſc̄o mō ſufficiēter ꝑ vnā ſpēm pais
ideo cōuenienter vtroq; mō practi-
cat̄ qđ ſic d̄clarat̄. nā oblatō melch.

Nemo ante resurrectionem potuit conficere corpus [illegible] nisi [illegible] quia data est forma ut [illegible] post resurrectionem hoc facite [illegible] in meam commemorationem [illegible] missa in illo tempore De cons. dist. ii. capitulo Timorem in glosa

q₂ figurabat pmā practicā. eo qd̓ et ipe sacerdos fuit dei altissimi pfigurās xp̄i sacerdotiū. iuxta illud. Tu es sacerdos ineternū ꝑm or. melch. vt supra tactū fuit. q̄ etiaȝ saluator se ipm obtulit in sacrificiū d̓o p̄ri seorsum in spē ꝯpria corp⁹ ꝓpriū. ꝛ sāguinē in spē rubea. Ipe etiam sacerdos in altari repn̄tat xp̄i sacerdotiū ꝛ eius oblatōnem. Id̓ cōueniēt due spēs practicāt i altari i mēoriā illi⁹ sacrificij corpis ꝛ sanguis xp̄i. eorūdemq̧ ab inuicē sepatōem. sb duabus vt tactū ē spēb⁹ albi corpis ꝛ rubei sanguinis. p spēm panis ꝛ vini. cū ꝛ panis in nutrimētū corpis ꝛ vinū in nutrimētuȝ sanguis deseruit. Pez si p̄dicator velit allegare alias rōnes quas sancti doctores i eorū scriptis p̄cipue tho. in. iij. pte sū me. q. lxxvij. ꝛ q̄rto suo scripto dist. xj. Et bonau. etiā eadē dist. deducūt precipue in quarto. An duplex sit materia hui⁹ sacr̄i. nō erit inutile. licet hec q̄ tacta sunt ꝓ poplo magis deseruiūt. q̄ꝫ multis vti rōnib⁹. Pro secundo d̓o vt hoc sacr̄m practicat nō p modū sacrificij. ꝫ solū vt vale prodesse vnicuiq̧ ꝓ sua vtilitate ꝓpria. ꝛ q̧ sic deseruiat sufficient̄ vna spēs. s. panis. declarat̄. Nā vt dictū ē. quando hoc sacr̄m practicat̄ in altari a sacerdote. tūc offert̄ in memoriam illius sacrificij. qd̓ xp̄s pfecit in ara crucis. ꝛ quia illud sacrificiū fiebat in salutem viuoꝝ ꝛ defunctorum tam preteritoꝝ q̄ꝫ futuroꝝ mortuorum. ꝛ sic etiaȝ sacerdos in altari offert ꝓ viuis ꝛ defunctis. Quali modo non sumit̄ quādo aliquis seorsum cōicat. q₂ tūc solū recipit ꝓ sua salute propria. in remissionē videlicet suoꝝ peccaminū oblitorū. ꝛ augmentū diuie caritat̄ vt patebit in. iij. pte opis. vbi de efficacia sacr̄i tractabitur. Ideo sufficit vt sub vna specie. s. panis. hoc sacramentuȝ sumat. Et si fortassis dubitares. An plus sub sub duab⁹ spēb⁹ sumitur. q̄ꝫ sub vna. seu q̧ sacerdos in altari plus sumeret q̄ꝫ extra altare in puatis. Sciendū est q̧ in altari nō plus sumitur q̄ꝫ species vini. quia lꝫ sub illa specie etiam sit xp̄s tamen sicut in omibus mūdi hostijs consecrat̄ non ē nisi vnus xp̄us. ita a fortiori non est amplius sub duabus spēb⁹ nisi vnus xp̄s. ꝛ quia sb vna specie sumit̄ vnus xp̄us sicut sub duabus ideo nō amplius sumit̄ sub duab⁹ spēbus q̄ꝫ sub vna. quo ad ipam reȝ cōtentā. s. xp̄m. Et hoc etiam p̄mōstratum fuit in māna figura huius sacramenti. de quo vt supra tactū ē textus habet nō plus habuit q̄ collegerat ampli⁹ q̄ꝫ qui min⁹ pauerat. Et quia v̓tus sacramēti ꝓcedit nō a spēbus ꝫ a re contenta. s. xp̄o. Ideo etiā nō minus pcipitur de efficacia ꝛ gr̄a sacr̄ali sub vna specie q̄ꝫ sb duabus. Et quia tota hec materia cōtra modernos h̄eticos hussitas deseruit. ideo cōcludam⁹ ꝑmonem in eoꝝ cōfutatōnē ꝛ fidei catholice cōfirmationē. p ipam terciā q̄stionem

Tercia ps ꝑmōis. Cur nō celebrātes cōicant sb vna spē.

Cur non celebrantes sacerdotes et layci cōmunicant sub vna specie. cū tamen abraham laycus recepit ab melchisedech sacerdote panis ꝛ vini oblationem. Et qd̓ licet in p̄missis iam tactis pateat veritas. q̧ nō ē necessarium extra celebrationē missaruȝ. sumere sub duplici specie. eo q̧ sumitur solum vt sacramentuȝ et

non vt sacrificiū ⁊c. tñ vt ꝓrꝯs eo-
rum telis ⁊ argumentis quibꝰ suū
errorem defendere nitūtur proster-
namꝰ. Hec pauca hic addenda sūt
licet varij contra eos tractatus ad
longum confecti sint. Stat em̄ eoꝝ
fundamentum principaliter in du-
obus. In auctoritate Joh. vj. Nisi
manducaueritis carnem filij homi
nis. ⁊ biberitis eius sanguinem nō
habebitis vitam in vobis. Et super
practicā xp̄i in cena tentam in q̄ di-
scipulos sub vtraqꝫ specie cōicauit.
Ita ꝙ alie auctoritates sanctoꝝ q̄
ab eis allegantur solū in defensio-
nem illius vtrinsqꝫ fundamenti ad
ducunt. Sed quod neutrū illoꝝ eis
deseruit patet ex verbis textus pre-
suponendo q̄d est duplex mandu-
catio sacramētalis. et spūalis. p̄ma
fit ex manibꝰ sacerdotꝫ. secūda fit p
fidem ⁊ grām. Nā cum xp̄us dicat
Non habebitis vitam in vobis. ni-
si mādu caueritis carnem ⁊ biberitꝫ
eius sanguinē. Manifestū ē ꝙ loq̄-
tur de spūali sūptione. p quā incor
pamur xp̄o p fidē iuxta illud. vt q̄d
paras dentem aut ventrem. Crede
⁊ manducasti. aug. sup Johā. Et ꝙ
hoc verum sit patet per hoc q̄d dic̄
non habebitis vitā suple grē in vo-
bis. Cum em̄ vita gratie solum ha-
betur quando q̄s efficit mēbꝝ xp̄i.
quod quilibet per baptismū ⁊ fidez
efficit. ⁊ tunc vt membrū participat
corpori ⁊ sanguini xp̄i spiritualiter.
Ideo tunc dicitur manducare ⁊ bi
bere. Cogit etiam nos ratio ad idez
quia si vitam grē solū p sacramēta
lem sumptiōem eucharistie haberet
in nobis. tunc baptismus nihil effice
ret ad causandam vitam grē. q̄d q̄

est hereticū asserere. Ideo ⁊ hoc he
reticum ē. ꝙ xp̄s ibi de sacramētali
sumptōne locutus sit quare ⁊ oēs
doctores sancti illā auctoritatez de
spūali manducatōe exponūt. vt au
gusti. sup Jo. ⁊c. oēs etiā ad h̄ sunt
moderni ⁊ antiq̄ docto. Et q̄dē q̄ ad
scōm vicz ꝙ nec practica xp̄i eis suf
fragat p3. q2 ⁊ si xp̄us suos discipu
los cōicauit sub vtraqꝫ specie. tamē
primā. s. spēm panis dedit eis vt lai
cis. ⁊ secūdā vt sacerdotibus ab eo
ordinatis. q̄d patz. quia hec v̄ba xp̄i
Hoc facite in meā cōmemoratiōez
immediate subiūxit post primā spe
ciem panis datam. Lu. xxij. Et cū
per hecverba s̄m omnes postillato
res xp̄s ordinauit apl̄os in sacerdo
tes vt etiā ip̄a v̄ba sonant. Hoc fa-
cite sup. q̄d ego feci vt albretus sup
Lucam dicit. supple panē accipien
do. benedicēdo. frangēdo ⁊ alijs di
stribuendo ⁊c. que om̄ia quia soluz
sacerdotibus ꝯueniūt ⁊ nō laicis vt
notum est. Ideo apl̄i calicem bibe
rūt a xp̄o iā vt sacerdotes ab eo or-
dinati. Sileat ergo ꝑfidus hereticꝰ
ex practica xp̄i in cena se volens de
fendere. Quare ⁊ rōnabiliter eccia
statuit vt ꝓpter fidei ꝑiculum. ne vi
delicet credat amplius ꝯtineri. aut
sumi sub duabus q̄ꝫ sub vna. Et eti
am ꝓpter periculum effusiōis ꝙ fa-
cile contigit circa vinū cōsecratum
⁊ ꝓpt plia alia. vt fideles extra mis-
sam sub specie panis cōmunicēt. et
hec ad p̄ns sufficiant. Et q̄d tactū fu
it ꝙ melch. obtulit abrahe laico pa
nē ⁊ vinū. Rñ. ꝙ obtulit deo excel-
so p abrae. vñ textus dic̄. benedixit
illi ⁊ ait. benedictꝰ abraā d̄o excelso
⁊ benedictus deus excelsus. qui te-

cit celum ⁊ terraꝫ. ⁊ sic sacerdos of-
fert deo ꝓ pplo i altari ambas spẽs

¶ Exemplum

¶ Cum omnes sancti doctores de
hac materia scribẽtes qd vicꝫ ppls
sit sub vna spẽ cõicandus vt Tho.
in tercia parte. Bonauentura Pe-
trus de palu. Albertus Scotꝰ. ale-
xander tamen de Ales magnꝰ do-
ctor in suo quarto senten. recitat su-
per hoc magnũ miraculũ tempore
suo factum. Quod dũ quidam reli
giosi ex simplicitate instarent plu-
rimũ. vt sub specie vini sanguinem
xpi sumrent. putãtes ꝙ sub illa am-
plius reciperent sanguinẽ xpi ꝙ̃ sb
specie panis. Contigit vt quodã plo
sacerdote coram eis celebrante ⁊ ꝓ
eis deprecante cum faceret fractio-
nem hostie ⁊ ad patenã poneret to-
tum concauũ patene videbatur re-
pleri sanguine manãte ex ꝑticul' di-
uersis. ad qd dum obstupescerẽt tã
sacerdos ꝙ̃ layci velletqꝫ particl'as
in simul applicare ⁊ coniũgere. tũc
totus sanguis reintrauit. Vnd eis
dabatur intelligi ꝙ eoꝝ temptatio-
ni satisfiebat ꝙ videlicet sub spẽ pa
nis sicut sub spẽ vini totuꝫ sumerẽt
sanguinẽ xpi. ⁊ non aliter esset sub
spẽ vini ⁊ sanguis ꝙ̃ sb spẽ panis et
sic ab eoꝝ petitione cessauerũt.

¶ Sermo quintus tractans de tercia figura ⁊ i die cene ꝑdicandus si placet quia tractat de agno pascali quomõ sumebatur i veteri lege.

Edent carnes nocte illa as-
sas igni ⁊ azimos panes cũ
lactucis agrestibus, farrẽ
salsen. Exo. xij. Tractandum est de
tercia figura hꝰ sacramẽti quã ma-
gister tangit in littera di. viij. in qua
prefigurabat res contenta sub spe-
cie panis. scilicet xps in sua corpa-
li ꝑsentia sicut per manna effectus
seu efficacia gratie ⁊ per oblationeꝫ
Melchisedech species panis ⁊ vini
que in alatari a sacerdote offerunt.
Sed prius salutetur virgo gloriosa
Sermo fundatur super vnam dũ-
taxat questionẽ principalem. causa
breuitatis. videlicet super modum
cõmestionis agni paschalis. in du-
odecim punctis obmittendo mo-
dum immolationis agni eo ꝙ ille
plꝰ deseruit ad effectuꝫ eucharistie
de quibus effectibus tractabitur in
tercia parte operis. Hec in latino
ꝓ diuisione sermonis. dicat predi- Diuisio ser
cator. Post in vulgari. ¶ Sicut au monis.
tem modus cõmestionis agni obs
uabatur in duodecim articulis. ita
⁊ nos in sumptione eucharistie du-
odecim habemus obseruare. ⁊ tan
guntur hec omnia saltim in senten
tia. licet non in propria verborũ for
ma. Per beatum thomam. prima
secunde questione. ciij. articulo. v.
in solutione secundi argumenti. nã
cum primo dicitur ꝙ debebant co-
medere carnes agni nocte. signifi-
cat ꝑmo ꝙ agnus qui ledere nescit
innocentiam cristi prefiguraret qr ⁊
in lege ꝑcipiebatur vt esset sine ma-
cula masculus. que proprie conue-
niũt xpo sine macula peccati. Et ꝙ Primũ ꝑ-
nocte ⁊ nõ die esset sumẽdus. signi ceptum de
ficat ꝙ claram visionem de christo agno
in hac vita habere nõ possumꝰ. sic
enim in patria expectamꝰ. vñ illud

aplī. Videm⁹ nūc ꝑ speculū ⁊ i eni
gmate. tunc aūt facie ad faciem eni
gma dicitur obscura figura. ein fin
ster gestaltnus. Qua etiaȝ de causa
certe religiones vt predicatoꝝ. or
do ex sinistra sumunt manu. domi
nicum corpus in altari. sicut etiam
in ecclesijs ad sinistrum latus reser
uatur. ⁊ liber manet in sinistro alta
ris. vsq̧ post sumptionē quia in cā
ticis dicitur. Leua eius sub capite
meo. ⁊ dextera illius āplexabit me.
Scđm Secūdo cum dicitur ꝙ tm̄ i domo
⁊ non extra agnus comederet. si
gnificat ꝙ sacramenta solūmodo i
eccīa et non extra ecciam hn̄t suam
efficaciā ⁊ ꝑcipue dn̄icū corpus. qđ
ē excellentissimū sacramentū inter
om̄ia alia. cum fontē om̄is grē cor
poraliter cōtineat. Vnde augusti.
super simbolū. Credo ꝙ non sit re
missio pctōꝝ. nec virtus alicui⁹ sa
cramenti. nisi in hac nr̄a sctā que ro
Terciū mana dicit eccīa. Tercio dicitur qđ
non crudas. nō semicoctas. non aq̄
lixas. sed igni assas. carnes agni de
bebāt comedere. que omnia Greg.
expōit. Carnes crudas comedit oīs
qui cristum purum hominē credit.
Carnes vero aqua coctas comedit.
qui eum communi modo. quo alij
homines concipiūtur ⁊ nascuntur.
conceptum ⁊ natum credit. cum ta
men de spū sancto conceptus ⁊ na
tus ex vgine existit. Sed asse sunt
igni in feru ligneo. qꝛ in ligno cruc
ex diuina caritate tāq̧ ignē amor
Quartū passus mōm rdemit. Qrto cū dr ꝙ
agnū cū panib⁹ azimis comederēt.
significat sincerā consciam ⁊ puraȝ
cōuersatōem fideliū. qꝛ p̄mū pro se
ipo. scđm bern̄. debet hr̄e. scđm ꝓx
primū. vn̄ dicit in q̄dā sermōe. Ne
cessaria ē nobis sincera cōscia ꝓpter
nos. Bona vo fama ꝓpter ꝓximū.
Et Greg. sup illud. j. Coꝝ. v. Epule
mur in azimis sinceritatis ⁊ vitat.
Panes sine fermento comedit qui
opera misericordie sine admixtōne
peccati ꝑficit. Quinto cum manda Quintū
tum erat qđ comederent cuȝ lactu
cis agrestibus. q̄ sunt multū amare
significabat ꝙ corpus xp̄i debet su
mi cū pn̄ia ⁊ amara memoria pctō
rū. Si queras. Nonne q̄ sibi in nul
lo conscius est potest cū gaudio su
scipere. Respō. ꝙ qui sua nō deflet
defleat aliena. Sexto cum p̄ceptuȝ Sextū
erat ꝙ accinctis renib⁹ comederent
figurabat. ꝙ quia in renibus vigēt
luxuriosi motus abstrahentes mo
tus anime spūales in deū. Ideo ad
vtriusq̧ refrenatōem tam mētis q̧
carnis. renes accingi postulabat ꝓ
pheta cum dicebat. Ure renes me
os. ⁊ cor meū. ⁊ sic q̄libet facere te
netur. Septimo p̄ceptū erat ꝙ co Septi[mū]
medentes agnū calciamenta in pe
dibus deberent habere. ad significā
dū ꝙ illi qui corpus xp̄i sumūt cal
ciamenta. id est mortuoꝝ sanctoꝝ
exempla debēt habere in pedib⁹. i.
affectionibus anime. quia sicut cor
pus per pedes. ita anima per suas
vehit affectiones. Octauo precipie Octa[uū]
bat ꝙ comedēs agnū baculū i ma
nu tenebat ad denotādū baculm cru
cis cui⁹ mēoria in corde dū salubrit
hr̄ etiā in ope custodit. vel sm glo.
Grego. in suo pastorali. Dū prius
precipit renes accingere post i ma
nibus baculuȝ habere significat. qꝛ
illi debent pastoralem curam susci
pere qui iam i corde suo sciūt fluxū

luxurie domare. vt cum alijs fortis
p̄dicant: mollibus desiderijs nō suc
Nonum. cūbant. Nono erat mandatū come
dere festināter: nec multū dentibus
cōterere ad designandū duo. Pri-
mū ꝙ s̄m glo. interli. nescim⁹ ꝙ̄diu
nobis liceat sumere: ꝛ quid sup ven
tura pariat dies. Secundū ꝙ nō de
bemus plurimū ꝯterere. i. mente re-
uoluere qualiter ꝛ quō integer chri-
stus cum corpe anima ꝛ deitate ꝑso
naliter sub modice panis specie cō-
tinetur. ꝛ sic de alijs mirabilib⁹ que
diuina virtus ibi quotidie operat᷑: ſʒ
simplicit᷑ illa credere. ꝛ iuxta aposto
lum. Omnē intellectū nostrum ca-
ptiuū ducere in obsequiū fidei. cuʒ
etiam s̄m Augusti. super Johannē
tota rō. i. cā facti est potētia faciēt᷑. i.
dei oīpotētis. qđ etiā i sequēti decio
Decimū. p̄cepto clari⁹ exp̄mit᷑. vbi dicit᷑ ꝙ ca-
put cum pedibus et intestinis agni
debeāt deuorare. schlicken. Glo. in-
terli. Caput agni. i. christi est diuini
tas. pedes sunt mysteria hūanitat᷑.
intestina sunt occulta mystica vba ꝛ
mādata xp̄i. vorare est mentis auidi
tate sumere. Caput ergo cum pedi-
bus sumim⁹ quādo diuinitatē ꝛ hu
manitatē christi sicut in sacramēto
credimus ita auide amam⁹ ꝛ sumi-
mus. Intestina voram⁹ quando oc
culta mysteria que de⁹ ibi opat᷑ non
curiose inuestigam⁹: sed ꝓ dei hono
re ita esse vt nobis fide ꝓponitur cre
Undecimū. dim⁹. Undecimo p̄ceptū erat vt de
illo agno nihil remaneret vsq̄ ma-
ne. ad designādum ꝙ in vita p̄senti
solūmodo nobis conceditur sic sacra-
mentaliter sumere: ꝛ de eius occul-
tis mysterijs lumine fidei discutere
vsq̄ ad mane resurrectionis. in quo
ad plenū facie ad faciem intueamur
que iam fide occultātur. Significat
etiam ꝙ si sacerdos cōsecrat vnā so-
lam hostiam de illa nihil oportet re-
seruare: sed totam sumere. nisi ꝓ in-
firmis plures consecraret ꝛ reserua
ret. Duodecimo ꝛ vltimo mādatuʒ Duodecī.
erat vt si qđ residuū remaneret vt os
sa vel similia deberent cōburi igne.
super quo verbo Grego. dicit. qđ ex
agno remanet igne cōburim⁹: qā ſʒ
qđ d̄ mysterio icarnatōis ei⁹ itelligē
ꝛ penetrare nō possum⁹ non cōtem-
nim⁹: ſʒ spūisancto relinquimus. ita
ꝛ ea que in hoc sacramēto intellige-
re non possumus: vt sunt profunda
mysteria: solūmodo oīpotētie dei
ascribimus in meritū fidei nostre ꝙ̄
est de non visis. quādo videlicʒ cun
cta mysteria que deus operat᷑ nō in
tellectuʒ penetrare: ſʒ fideliter crede
re satagimus.

Exemplū.

Quidam tante deuotōis ꝛ fidei
erat ad hoc diuinissimū sacramētū
ꝙ alijs dicere solebat. si scirē ꝙ chri-
stus in forma ꝓpria hūana sicut am
bulauit in terris transiret ante ostiū
ecclesie in hora eleuatiōis corporis
eius: non iret ad ostiū vt illum vide
ret ꝛ visionē sacramenti dimitteret.
ideo quia maius meritū sibi accu-
mularet visio sacramēti ꝓpter fidem
quam in corde gerebat ꝙ̄ vbi huma
nis obtutibus eum p̄sentem in mū
do cerneret. Ad idem deseruit que-
stio vbi querit᷑: an nostra cōmunio
sit maior i merito ꝙ̄ fuit cōio aploꝝ
in cena vltima a christo ministrata:
Ubi doctores tradunt ꝙ quia apo-
stoli viderūt saluatorē i carne p̄sen

tem. ꝛ hoc sacramentū corā corpali-
bus coꝝ oculis instituentez. Credi:
deruntq̧ suis verbis ꝛ opib⁹ diuinis
ꝓpter miracula: q̄ vt quotidie ꝛ fre-
quēter corā eis i testimoniū ꝛ agni-
tionē sue diuinitatis faciebat: quo-
rum nullus nos corpali intuitu cer-
nim⁹. Sola aūt fide tenem⁹ quicq̄d
circa institutionē tā salutiferi sacra-
menti est et actuz a christo in terris.
Ideo nostra sumptio qua ipsum su-
mim⁹ sacramentū ꝛ deuotionis no-
stre exercitatio est maioris meriti q̄
apostoloꝝ. quia vere caput cū pedi-
bus ꝛ intestinis voram⁹: cum suam
diuinitatē ꝛ humanitatē occultaz ꝛ
absconsam. vt intestine abscōse sunt
cuz aliis miraculosis operibus sub
specie panis credim⁹. Est ꝛ alia dif-
ferētia inter apostoloꝝ ꝛ nostraz cō
munionē q̧ apostoli sumpserūt cor-
pus xp̄i mortale ꝛ passibile. quia ta-
le dedit quale habuit. Nos autē im-
mortale ꝛ glorificatū corpus christi
sumim⁹ quale habet in celo. Vñ et
nostra sumptio dignior: ꝛ vtinā no-
bis fructuosior semꝑ pro dei laude
existat. Deseruit ꝛ hoc qđ de sancto
legit̄ Ludouico. qui cum quādaz ec-
clesiam ꝑteriret equitādo: aliis affe-
rentibus q̧ in tali ecclesia sacramen-
tum miraculosuz haberet̄. in specie
videlicz carnis hostia cōsecrata de-
monstraret̄ fidelibus. Respōdit san-
ctus hoc ꝓpter incredulos ꝛ in fide
dubiosos deus opatur: quibus ne-
cesse est vt hmōi miracula videant.
ego autē quia non dubito saluatorē
meū post cōsecrationem ꝑsentē esse
huiusmodi miraculosis opibus nō
indigeo: semꝑ tamen sit deus bñdi-
ctus in secula gloriosus. Ecce quo-
modo caput cum pedibus ꝛ intesti-
nis vorabat.

¶ Sermo. vj. tractās de q̄r-
ta figura huius sacri quo ad
emanationē sanguinis et aq̄
de latere xp̄i.

Vnus militū lācea lat⁹ eius
scz a dextris apuit: ꝛ conti-
nuo exiuit sanguis ꝛ aqua
Jo. xix. Sumit̄ thema ꝓ q̄rta figu-
ra quā magr̄ in sent. dist. viij. p⁹ ali-
as tres iā declaratas figuras tangit
Et sumit̄ figura ex aptōe lateris vñ
sanguis ꝛ aq̄ fluxit. Caueret̄ virgo.
Dicat ꝛ caueat ꝑdicator nō alit̄ exp̄-
mere illud hostiū salutis qđ nobis
aptū fuisse euāgelista exp̄mit vt di-
cat aptū ꝛ nō vulneratū. cū ꝛ Aug.
dicat. Vigilāti aio euāgelista vsus ē
vt nō diceret lat⁹ ei⁹ ꝑcussit aut vul-
nerauit: ſ3 apuit. vt illic q̊dāmō vite
hostiū pōderet̄ vñ sacra eccl'ie ema-
nauerūt: sine q̊b⁹ ad vitā q̄ vera vita
ē nō intrat̄. ¶ Cōtinet ꝑsens ſmo su-
per salutarē fluxū aq̄ ꝛ sāguis d̄ latē
xp̄i triplicē salutarem doctrinā. q̄ꝝ
ꝑma q̧ i noua lege ꝯueniētior figu-
ra nō dat̄ q̄ sanguis ꝛ aq̄ emanatio
Secūda q̧ h̄ salubris emanatio fie-
ri nō debuit nisi a latē dextro et xp̄i
corpe mortuo. Tertia nō naturalis:
ſ3 miraculosa extitit h̄ salutaris ema-
natio ꝛ diuinitatis vtrobiq̧ ꝯiūctio
Partes declarant̄ ꝑ q̄ōnes tres cū
certis ānexis difficultatib⁹: q̄ꝝ ꝑma
ē. ¶ Quare ponat̄ i nūerū figuraꝝ hic
sacer flux⁹. cū nō i veteri: ſ3 nouo te-
stamēto iaz inchoato euenit. Scđa
cur de sacro xp̄i corpe mortuo iā in
cruce ꝛ nō viuo sanguis cū aq̄ efflu-

xpi. Tertio an flux⁹ ille salubris fuit naturalis aut miraculosus. ꝛ an sanguis ꝛ aq̄ diuinitati erāt ꝯiūcta. Ad p̄mā rñdet q̄ q꞉ in p̄missis figurꝫ tribus sufficiēter illa tria q̄ in sacr̄o ꝯsiderāda sūt figurant. vt ē sp̄ēs extrīseca panis ꝛ vini. res intrinsece ꝯtēta: vt xp̄i corp⁹. ꝛ effect⁹ i sumēte causatus. cū p̄mū p oblationē Melchis. fuit p̄figuratū. secūdū per agnū paschalē. sic ꝛ tertiū p māna. Et q꞉ etiam figurā ꝛ vmbrā noue legis eē ꝓprie ꝯuenit veteri testamēto. vñ illō apl̄i clamat. Oia i figurā ꝯtingebāt supple p̄trib⁹ veterꝫ testamēti. Et iterum vbi dic̄ ad Heb. ix. Lex vmbrā h̄ñs futuroꝝ bonoꝝ. Ideo in p̄cedētib⁹ solūmō illis trib⁹ figura erat insistendū. Cū aūt magr̄ in textu illuz deificū fluxū sāguinis ꝛ aq̄ int̄ figuras enumerat. nec in textu assignat causa: cū tñ non sine causa ip̄m h̄ fecisse credēdū sit. Ideo dicam⁹ q̄ duplici ex causa h̄ fecit. q̄ꝝ p̄ma sumit ex sufficiētia triū tēpoꝝ. legis nature. scripte ꝛ grē. Secūda ex meritis passiōis xp̄i. Cuz em̄ ex oi tp̄e mūdi qd̄ ad tria diuidit. s. in tp̄s legis nature. legis scripte. ꝛ legis grē debuit h̄ sacr̄m p̄figurari ad h̄ vt oim possꝫ xp̄s eē mediator ꝛ saluator: q̄ i h̄ solūmō sacr̄o corꝑalr̄ ꝯtinet. Idō etiā debuit ex oi lege aliq̄ figura desumere. Vñ q꞉ de lege nature posuerūt doctores figuram sacrificij Melchisedech. et de lege mosayca esum agni paschalis ꝛ māna. duas videlꝫ figuras ꝓpter rē ꝯtētā. s. xp̄m ꝛ ei⁹ effectū quē causat i sumēte. Idō voluit magister etiā de lege grē i textu aliquā figurā tāgere. Et cū ꝯueniētiorē ponere nō potuit q̄ȝ sacrā illā emanationē sanguinis ꝛ aq̄. ideo illā posuit. Vbi si querit cur ꝯueniētior nō potuit poni: ꝛ an etiaȝ alia q̄ circa christum gesta sunt nomen et rationem seu etiam ꝓprietatē figure potuerūt retinere. cū tamē christ⁹ dicat. Lex ꝛ ꝓphete vsq̄ ad Johem. quasi in Johanne cessauerit lex vetus: dum inchoata fuit p eum quem p̄dixit ꝛ digito monstrauit. s. christū lex noua: cessauerūt etiam omnes figure circa christuꝫ. vñ dicere q̄s posset q̄ ei⁹ facta nomē figure nō debēt habere. Rñ. q̄ quia de ratōe figure seu eius ꝓprietate tria sunt. s. figuratuꝫ indicare. figuratū p̄cedere vt vmbra precedit vmbratum et figuratū: scilicet corpus mysticū documentis informare. Duo prima ꝓprie figuris veteris testamenti cōueniebant. tertium factis ꝛ operibus christi p fideliū informatiōe cōgruit. ad qd̄ illud Grego. deseruit. Quicq̄d christus gessit in terris disciplina morum fuit. vt quod in signo crucis mori voluit: seu etiā q̄ inter duos latrones: quoruꝫ vnus tm̄ saluatus fuit. et sic de omnibus que circa christuꝫ acta sunt. In figura eniꝫ crucis mori voluit vt omnia ad se traheret. Vnde et salubriter intonuit. Ego si exaltatus fuero a terra oīa trahaꝫ ad me ipsum. Inter duos latrones mori ꝛ in dextro pendenteꝫ saluari. quia et in nouissimo iudicio dictu⁹ est his que ad dextris erunt. Venite benedicti patris mei. Cum tamen a sinistris audituri sint. Ite maledicti in ignem eternum. Cessauit ergo lex ꝛ ꝓphetarū dicta q̄ ad secundū. s. q̄ ad vmbrā futuri xp̄o adueniente: et remāsit t̄tiū cuꝫ p̄mo. s. salubrima ei⁹

In ꝯueni tior figur[e] ex noua le ge poni p[o] tuit sup eu charistiā.

documenta in cunctis eius opꝫibus
ꝛ doctrinis: qꝺ figure ꝓprietatez seu
exempli nomen cõgrue retinet. Ad
ꝓpositũ qꝺ ꝯueniẽtior figura ex no-
ua lege haberi non potuit ad figurã
dũ hoc sacramentũ eucharistie q̃ꝫ ꝑ
emanationẽ sanguinis: ptꝫ. q cum
omnia sacramẽta habẽt efficaciam
a passione xp̃i. ꝛ in nullo alio sacra-
mẽto p̃sentialr̃ habet sanguis chri-
sti in passione effusus. In nullo etiã
sacramento ita rep̃sentatur ꝛ ad me
moriam reducit passio xp̃i. in cuius
etiam memoriã christus institueꝛ vo
luit cum dixit. Hoc facite in meam
cõmemorationẽ. Ideo prestantius
exemplũ eucharistie exhiberi non
potuit. Et si q̃rit: que necessitas p̃fi
gurationis: cum iaꝫ in cena vltima
fuerat p̃cedenti die institutuꝫ sacra-
mẽtũ: Rñ. institutio quidẽ facta fa-
cta fuerat. ꝫ eius efficacia sacramen
talis licꝫ sp̃ualis habebat in mũdo
non apparuit. Pro illa ergo futura
sacramentali efficacia debuit p̃figu
rari in ecclesia. Et dicit sacramenta-
lis efficacia quãdo sub spẽbꝰ sacra-
libus panis ꝛ vini erat celebrãdũ in
ecclesia. Sp̃ualis quãdo mystica i-
corꝑatio ꝑ fidẽ erat in ecclesia ꝑficiẽ
da. vt vbi fideles xp̃o tanq̃ꝫ capiti ec
clesie vniebant. Et si iteꝝ queritur:
cur sanguis cũ aqua emanare debu
it: Rñ. ptꝫ ex iam dictis. quia eĩ du
plex vnio mẽbroꝝ erant ꝑficiẽda er
ga christũ. scilicꝫ sacramẽtalis ꝛ spi-
ritualis. baptismꝰ etiam dicit sacra-
mẽtũ fidei. ideo cõueniẽter hec duo
sacramenta post mortẽ christi erant
p̃figuranda. Et tñ de prima pte ser-
monis. ¶ Pro secũda pte sermõis
super questionẽ: cur de christi corpo

Que neces
sitas p̃figu
rationis eu
caristie no-
uo testõ ꝛc.

Quare nõ
sine aq̃ san-
guis fluxit

re mortuo ꝛ non viuo sanguis ꝛ aq̃
emanarũt: Rñ. quia eĩ vt dictũ est
illa emanatio indicabat duo sacra-
mẽta. s. eucharistiã ꝛ baptismũ age-
re nostram salutẽ in virtute passio-
nis christi. Et q̃a passio christi opa-
ta est nostram salutẽ non absq̃ꝫ mor
te. ideo nõ nisi post morteꝫ saluator
cõpleta iam satisfactiõe ꝓ culpa pri
moꝝ parentũ ꝛ omniũ p̃teritorũ et
futuroꝝ culpis electoꝝ: qui in virtu
te illorũ duoꝝ sacramẽtoꝝ saltim ꝑ
fidem implicitã vel explicitã salua-
ti sunt ꝛ saluantur: p̃figurari debue-
runt. Uerum si incidit deuota que-
dam difficultas: an nõ passio christi
absq̃ꝫ sua morte sufficisset ꝓ nostra
salute. ꝛ si sic quare tũc cum amaris
sima sua morte nos redimere volu-
it: Rñ. absq̃ꝫ dubio sua passio: imo ꝛ
vna gutta deifici sui sanguinis effu-
si: iuxta mellifluũ doctorẽ Berñ. ꝓ
nostra redemptõe sufficisset. Causa
q꞉ valorẽ ꝛ efficaciã ad h̃ habuissꝫ ex
cõiuncta diuinitate vnde nõ reputa
ta fuisset vt gutta puri hominis: sed
vt dei ꝛ homĩs. Sed quia ꝑ peccatũ
primi homĩs homo incurrerat du-
plicẽ mortẽ corporis ꝛ anime. ideo
ꝛ christus cum venerat ꝓ culpa illa
satisfacere: debuit ꝛ ꝓ duplici mor-
te pati: ꝓ morte corporis inocẽtissi-
mã mortem sustinẽdo corporaleꝫ: ꝛ
ꝓ morte anime innocẽtissimũ ꝛ glo
riosum descensuꝫ in sua deifica ani-
ma ꝓ liberatiõe omniũ animaꝝ pre
teritoꝝ ꝛ futuroꝝ defunctoꝝ deo pa
tri offerendo. Unde ꝛ infernum de
struxit: limbũ scilicꝫ patrum a quo
nullꝰ deinceps detineri potest qui i
virtute illoꝝ duoꝝ sacramentoꝝ vir
tualiter aut sacramẽtalr̃ vt xp̃i mẽ-

Scđa pa[rs]
rmõis: [...]
ꝺ xp̃i co[rpore]
mortuo [...]
viuo em[a]
narũt.

Quare
morte n[...]
xp̃us re[de]
mit cuꝫ
passio a[...]
sufficiss[et]

brũ suscipiẽdo ab hac vita discedit. Unde de p̃ma morte dicit Osee. xiij. O mors ero mors tua. Et de secunda. Et morsus tuus ero inferne. Et illud ap̃li. Absorpta est mors in victoria. Et si iterũ cogitatio incidit: si ipe ꝓ corꝑali morte nostra satisfecit Cur ergo morimur? Rñ. ꝙ efficacia illius satisfactiõis non in p̃senti vita: ꝫ in futura resurrectiõe ad perpetuam imortalitatez nobis donabit. tunc eniz adimplebit. Absorpta est mors i victoria imortalitatis perpetue. Verstickt vnd verbunden ist der tod in dem ewigen syg. Interim aũt corꝑaliter mori nos congruit. vt xp̃o cui⁹ mẽbra sum⁹ cõformemur: cũ z ipe mortu⁹ sit.

Tertia ps sermõis.

Dex ꝓ tertia parte sermõis vbi quis quereret ad clariorez p̃missorũ intelligentiã: cur de dextro latere z non sinistro christi sanguis z aqua emanarunt: z an illa emanatio fuit naturalis aut miraculosa: z an cõiuncta diuinitate?

An illa emanatõ fu[it] [natu]nãlis aut [m]iraclosa: [z] an diuinita[ti] [c]õiũcta.

Ad primũ rñdet ꝙ cum ꝑ leuã p̃ns vita: z ꝑ dexterã futura designat. iuxta illud. Leua eius sub capite meo z dextera illius amplexabit me. Et emanatio illa significabat efficaciã passionis xp̃i ꝓ futura vita z nõ presenti: cõgrue a dextro latere emanarunt. Propter hoc prima mulier facta est de latere viri dormientis matervtiꝗ hui⁹ vite mortalis. Et hic secundus adã inclinato capite in cruce obdormiuit: vt formaret secunda mulier mater ecclesia: generans filios ad imortalẽ vitam ꝑ lauacrũ regeneratõis in virtute xp̃i passionis. vnde merito sanguis z aqua emanarunt. O mors vñ mortui reuiuiscũt quid isto sanguine mũdi⁹? quid hac aqua salubrius? quid hoc sacramento eucharistie dicam⁹ efficaci⁹? quid isto vulnere virtuosius? Augusti. super illo verbo. et cõtinuo exiuit sanguis z aqua. z magister sent. sui. iiij. distin. viij. de q̃rta figura hui⁹ sacramenti. Ad secunduz: an fuerit flux⁹ miraculosus aut naturalis? Dic ꝙ miraculose ꝓcuratus: sed cum naturali christi sanguine z aqua educt⁹. Estimat em̃ ꝙ sanguis ille circa cor fuit coagulatus: quem etiam saluator retinere nõ voluit: sed effundere pro nostra salute. Aquaz etiam purissimã z naturalẽ sicut retinuit i futurã emanationẽ: ita miraculose effudit. Et dicit miraculosa emanatio non cõtra aut supra naturã mortui corporis: sed p̃ter nature facultatez accidisse: vt sic p̃cise a latere dextro emanaret. Ea etiam de causa qr miles qui apuit nõ hoc vel illud intendebat. sed solũ motus: vt si christus mortu⁹ non esset: cũ alioꝝ crura frãgebant vt eo citi⁹ morerent: ipse saluator etiaz per illã lanceationẽ obiret: diuina dispensatiõe tamẽ. vnde z miraculosa censetur oꝑatio: vt veritas carnis hũane ostenderet cum p̃missis figuris. Unde Johãnes in sua canõica. Tres sunt qui testimonium: supple super veritatẽ humani corporis. dant in terra: spiritus. i. anima. aqua z sanguis. Unde naturales fuerũt humores. Ad tertiuz an fuerũt diuinitati vnita? Respõdetur ꝙ cũ diuinitas vt Damasceñ. dicit in suo. iij. sentẽ. Hoc qd̃ semel assumpsit nunꝗ dimisit. vnde sicut diuinitas mansit cuz anima in limbo z corpore in sepulchro. ita cũ sanguine sparso in cruce. Et oppositũz

An aq̃ z sãguis fuerũt diuinitati vnita.

[illegible handwritten marginal notes]

afferere vt semel tempore pape Pij
quidã nitebant: pro heresi reputat.
Concludẽdo p vnã rem gestã deser-
uientẽ ad p̃missum. -

Exemplũ.

Duo germani: vnus clericus ⁊ al
ter litteratus erant in quodaz ceno-
bio. Cum autez clericus tempus le-
gendo ⁊ scribẽdo deduceret quadã
die fratrem suum laicum: interroga
uit quomõ tempus suum cõsume-
ret. Qui respõdit. Tres litteras di-
dici ex toto et illas q̃tidie reuoluo:
p̃cipue tempore missarũ in contem
platione sacramenti corporis ⁊ san-
guinis christi. quarum prima est ni
gra. secunda rubea. tertia candida.
Dum inq̃reret illarum litterarũ no-
mina: respõdit. Prima est peccato-
ruz meoꝝ recordatio: que tanq̃ gra-
uis sarcina me torquent ⁊ cruciant.
Secũda est recordatio rosei sangui
nis quem in cruce pro me misero
peccatore taz abunde effudit vt nec
guttaz in suo corpore retineret: imo
et reseruatum in lanceatiõe militis
effundere voluit. Tertia est desideri
um celestiũ gaudioꝝ ex quibus cõ-
solationem recipio. Quibus audi-
tis litteratus frater erubuit: ⁊ omnẽ
suam scientiaz quasi nihil reputatã
ingemuit: ⁊ in maiori deuotione vi
tam cõsũmauit. Sic plures simpli-
ces ingemiscũt: putantes litteratos
multũ deo acceptos: cum tamẽ ipsi
acceptiores si volunt per huiusmo-
di deo reddunt.

Sermo septimꝰ: tractans de auctore ⁊ auctoritate insti tuendi sacrã. et cur ĩ numero septenario instituta sunt.

P. Panis quẽz ego dabo caro
mea est pro mũdi vita ⁊c.
vt supra. Post impetratio
nem gratie expedito de primo prin-
cipali. s. de his que ad dignitatẽ hu-
ius sacramẽti deseruiũt: vt sunt ipse
p̃figuratiões triũ seu etiam quattu-
or figurarum: cum hec q̃ttuor etiaz
teneat: licz non sub eisdem respecti-
bus: vt prime tres ex veteri testamẽ
to locum p̃figurationis. Restat ſm
pcessum magistri ⁊ doctoꝝ scriptis
super eundem textum p dei laude
discutere de eius iustitutione: circa
quã plurima erunt discutiẽda: pre-
cipue septem. Primo videlicz quis
instituit. Secũdo q̃re instituit. Ter-
tio an christus instituendo corpꝰ su-
um ipe sumpsit ⁊ postea alijs dedit
Et h declarato q sic: q̃rto q̃rit quale
corpus sumpsit ⁊ quale alijs dedit.
Quinto quibus dedit. Sexto quo
tempore dedit. Septimo quo ordi-
ne dedit. Et he difficultates per q̃n-
q sermones patebũt. Sed quo ad
primũ datur nobis triplex salutaris
doctrina. Prima super huius deifi
ci sacramẽti institutionẽ. Secunda
super sacramentoꝝ omniũ numero
sam quãtitatem. Tertia super huiꝰ
dũtaxat deifici sacramenti necessita-
tem. Pro quarũ partium declarati
one in p̃senti sermone triplex q̃stio
erit discutienda. Quaruz prima: an
ad christum solũmodo ptinebat sa-
cramentoꝝ institutio. Secundo an
solũmodo in numero septenario. et
vbi habeatur in scripturis taliũ in-
stitutionũ expssio. Tertia que sunt
cause ad institutionẽ tam salutiferi
sacramenti deseruiẽtes alto dei con
silio. Quo ad primũ licz aliquibus

Principio
mõis i
qões. q
ma an x
p se ola s
menta in
tuit.

vt sanctus Tho. recitat in suo quar
to scripto sentē. dist. ij. vbi tractat de
institutiōe sacramentoꝝ: videbatur
ꝙ non omnia sacramēta christꝰ per
se instituisset: sed quedam apostolis
instituenda reliquisset. vt confirma-
tionem ⁊ extremā vnctionem. simi-
liter ⁊ penitentiā per Jacobū: vt di-
cit. Cōfitemini alterutrū peccata ve
stra Jaco. v. Penitentiā etiaꝫ ⁊ ma
trimoniū. quia fuissent in veteri le-
ge. Ideo solūmodo christus duo sa
cramenta instituisset: scꝫ baptismuꝫ
⁊ eucharistiam ac ordinem. que etiā
de eius corpore vt declaratum fuit
in ꝑcedenti sermone fluxerūt exem
plariter etiam cum ordine; vbi chri
stus erat in cruce hostia ⁊ sacerdos.
Sed quia hec opinio derogat mul-
tum dignitati sacramentoꝝ: ꝙ vide-
licet illa in quibus tota nostra salus
cōsistit: ad salutem videlicꝫ nos per-
ducentia debeant habere humanaꝫ
institutioneꝫ ⁊ non diuinam. Dica-
mus ꝙ duplici de causa nō est dicē-
dum ꝙ ecclesia militans in suo ca-
pite ministeriali qui est papa hic in
terris potuit aut possit aliquod sa-
cramentū instituere. Primo quia il
le qui per se subiectus est sacramen-
tis: vt est papa ⁊ omēs fideles eccle-
sie catholice. cū et papa licet sit loco
dei: tamen habet cōfiteri; inungi: et
alijs sacramētis pro sua salute vti.
que si negligit: damnat̄ vt aliꝰ pec-
cator. Ideo nullum sacramentū po
Questio. tuit ipe de nouo instituere. Qꝫ si ob-
ijcitur: tamē papa ⁊ antecessores fe-
cerūt plures institutōes circa sacra-
menta. vt circa cōfessionem annua-
lem ⁊ eucharistie sumptionē. Inno
cent. iij. in. c. omīs vtriusqꝫ ⁊c. de pe.
et remis. Respōdet̄ ꝙ in sacramētis
duo considerātur. scilicꝫ ꝙ in seipis
essentialr̄: wesenlich. ſpnt. i. ꝙ ad eo
rum esse pertinet: ⁊ alteruꝫ qd̄ ad eo
rum executionē. i. in vulgari yebūg
deseruit. sicut etiam homo duplici-
ter potest cōsiderari. vel q̄tuꝫ ad su-
um originem ⁊ creationē. vel q̄tum
ad eius operationem. Primo mo-
do est a solo deo qui eū creauit. Se-
cundo modo reliquit eum deus in
manu cōsilij sui. Ita ipsa sacramen-
ta quo ad eorum origineꝫ sunt a so-
lo deo instituta. Secūdo ꝟo modo
sic ecclesia habet potestateꝫ illa ſm
cōgruentiam temporū pro vtilitate
hominū ⁊ honore sacramentoꝝ or-
dinare diuersimode: ne videlꝫ fide-
les negligātur ⁊ honori sacramēto-
rum derogetur. Et primū vocant do
ctores essentiale in sacramētis. secū
dum accidentale. Et pro regula di-
cunt ꝙ in essentialibus sacramento
rum ecclesia nihil potest mutare. in
accidētalibꝰ ꝟo ꝑt. Sic em̄ in primi
tiua eccl'ia nō baptisabant̄ nisi adul
ti. ⁊ etiā sumebāt eucharistiā sub du
plici specie panis ⁊ vini. Aliqn̄ etiaꝫ
ecclesia ꝑmisit celebrare in fermēta
to aduersus hereticos: q̄ asserebant
ecclesiā non habere potestatē: vt ꝯri
um fieret. Postmodū cessante here
si ecclesia redijt ad pristinū moduꝫ
ab apl'is introductū: in azimis vicꝫ
ꝯficiēdo. licꝫ greci adhuc in fermen
tato ꝯficiāt. Sic etiā statutū est vt ie
iuno stomacho ꝯficiat̄ ⁊ sumat̄: licꝫ
xp̄us post cenā ⁊ esum agni pascha
lis discipl'os cōicauit. Ritꝰ etiā q̄ ob
ſuat̄ i celebratōe missaꝝ: vt cū itroi-
tu ⁊ epl'a ⁊ alijs cerimōialibꝰ ꝯficia-
tur: ꝓ honore sacramti ē introductꝰ

licz apl'i sine illis cūz psalmis ꝛ dñi-
ca oratiōe cōficiebant. Nec em̄ om-
nia sunt accidentalia ꝛ relicta in po
testate ecclesie: vt etiam nūc popu-
lo non ministratꝛ sanguis: tum pro-
pter periculū effusionis: tum etiam
ꝓpter periculū fidei: ne videlicz am
pli⁹ credatꝛ esse ꝛ sumi sub vtraqꝫ q̄ꝫ
sub vna. Secūda causa quare eccle
sia nō habet instituere seu papa ali-
qđ sacramentū est propter gratiam
sacramentalē que in sacramētis per
cipitur. quia em̄ iuxta Psal'. Gratiā
ꝛ gloriam dabit domin⁹. auctorita-
tiue videlicz: licz ministerialiter cō-
currat sacerdos ad culparū deletio
nem. Ideo etiam solus deus et ho-
mo christus Jesus sacramēta habu
it instituere. Posset ꝛ tertia ratio de
duci. quia institutio sacramētoꝝ im
portat plenitudinē potestatis: qđ vi
delicz ille solus habebat sacramēta
instituere qui sacramētis nō est sub
iectis: ꝛ cū hoc potest effectuz sacra-
menti sine sacramento inducere. qđ
ad potestatē excellentie ꝑtinet. ꝛ illā
cum habeat solus de⁹ ꝛ homo chri-
stus Jesus: qui ex voto solūmodo
et desiderio baptismi sepe baptisat
gratiam cōferendo. sicut ꝛ ex volun
tate cōfitendi aut eucharistiā sumē-
di cōfert effectus illoꝝ sacramento-
rum que purus homo facere nō po
test. ideo nec sacramēta potest insti-
tuere. Vnde ptꝫ rn̄sio ad obiectuz.
quia Innocent. in. c. om̄is. nō insti-
tuit sacramentū cōfessionis: sed mo
dum et tēpus ad cōfitendum qđ est
accidentale exp̄ssit. sicut nec Jaco-
bus vbi dixit. Cōfitemini alterutrū
peccata vestra. duz subiūxit. Et ora-
te ꝓinuicem. voluit vt se mutuo pec

catores agnoscerēt: ꝛ sic ꝓ seinuicē
orarent. Et tm̄ de primo principali.
¶ Secūda pars cum queritꝛ: cur in
numero septenario tm̄ ꝛ non in ma
iori vel minori instituit christ⁹: ꝛ vbi
scriptura eorū institutionē exprimit
factam. Ad primū dicitꝛ q᷑ sufficien
tiam illam assignāt doctores in eoꝝ
scriptis super. iiij. sent. dist. ij. ſm di-
uersas speculatōes. Sed nobis ma-
gis defuientē vnam dicam⁹ causaz.
Quia em̄ sacramenta sunt vasa me
dicinalia cōtra morbos aie: non cor
poris principalr: eo q᷑ cōtinent effi-
caciam passiōis xp̄i tanq̄ꝫ vasa apo
thecarij cōtinent virtutes herbaruz
ꝛ petraꝝ medicinaliū ꝯtra morbos
corpis. Ideo quia septē habem⁹ de
fectus sp̄uales ꝛ nō plures nec pau
ciores. ideo etiā in tali numero suffi
ciunt sacramēta curatiua. Sunt em̄
tres defectus culpabiles ꝛ quattuor
penales. Et dicuntꝛ culpabiles. sunt
lich gebrechē. quia quilibet eorū est
culpa vt originale: mortale ꝛ venia-
le. Cōtra originalē culpam est insti-
tutus baptism⁹. cōtra mortale peni
tentia ꝛ cōfessio. cōtra veniale extre
ma vnctio: que qnqꝫ sensibus appli
catur ad remediandū peccata q̄ per
sensus quinqꝫ venialiter pacta sunt.
Alij q̄ttuor defectus sunt penales.
peynlich gebrechen. eo q᷑ sunt pene
peccatoꝝ. i. ex radice peccatoꝝ ꝓue-
nientes: ꝛ tanq̄ꝫ radices peccata ꝓ-
curantes. cū quidā peccant ex igno
rantia. quidā ex infirmitate. quidaz
ex malicia. ꝛ quidaz ex carnis cōcu-
piscentia. quare et totidem celestis
medicus instituit sacramenta. Vn-
de qꝛ plures ex infirmitate licz non
ex ignorātia peccāt. vt iuuenes qui

Scđa pars sermoni[s]. Cur in n[ume]ro septe[na]rio sunt [in]stituta.

a multis bonis opibꝰ retrahunt: vt
pote non exercitati ad pugnam spū
alem aduersus carnē: mundū ⁊ dia
bolū. q̇ varijs nos molestāt īsultibꝰ.
Jdeo iteꝝ salubrit celestis medicꝰ i
stituit cōfirmationem: in qua spūssā
cti grat a dat ad robur. Plures etiā
sunt qui ex ignorātia peccāt: imo et
oēs sic peccarent nisi informatores
moꝝ ⁊ bonoꝝ opeꝝ eēnt. vt sunt or
dinati in sacris ordinibus ⁊c. qui in
ecclesia docere habent ⁊ ignorātias
āmouere. Quia vō plures sunt qui
nec ex ignorātia aut infirmitate pec
cant: sciētes talia eē ꝓhibita. resiste
re etiaꝫ possent si vellent: vt p̄cipue
adulteri. qui dum carnalē suam cō
cupiscentiā cum vxore sua legitima
remediare possent: adhuc tñ diabo
lo instigāte alijs sepe viliorib⁹ ꝙ ꝓ
prie sint vxores adherent. Et simili
ter qui ex mala cōsuetudine in pec
catis varijs īueterascūt. Contra quē
defectū est diuinissimū sacramentū
in quo oīs gratia cōtra omnē ma
liciam cōtinetur ⁊ sumit. Et cū plu
res mere ex cōcupiscētia carnis pec
cant cōtinere se non valentes: licꝫ in
alijs sine rep̄hensione viuāt: est in
stitutum matrimoniū. cum s̄m apo
stolū melius sit nubere ꝙ vri. Et tñ
de numero sacramētoꝝ. Cū vō q̄rit
vbi scriptura describit hoꝝ sacroꝝ
institutiones fore factas a xp̄o: Re
spondet. de baptismo pꝫ Johā. iij.
quādo dixit Nicodemo. Nisi q̇s re
natus fuerit ex aqua ⁊ spūsctō: non
potest introire in regnū dei. Et i sua
ascensiōe p̄cepit vt publice p̄dicare
tur ⁊ exercitaret Mat. vlti. Docete
oēs gentes: baptisantes eos in no
mine pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti. De eu

Ubi scp̄tu
sacra cō
memorat i
stitutōes sa
cramētoꝝ.

charistia pater p̄dicatio eius diffuse
Johā. vj. per totū. Et institutio eiꝰ i
vltima cena Math. xxvj. De cōfir
matione: patꝫ institutio eius Johā.
ij. cum dixit discipulis eius. Accipi
te spiritūsanctū. Vel in pēthecostes
festo Act. j. De penitētia vt dictum
fuit supra illa opinio que dicit ꝙ Ja
cobus instituit Jaco. ij. Cōfitemini
alterutrū peccata vestra. nō est vera.
quia fuit purꝰ homo: nec apud euꝫ
viguit auctoritas instituēdi. Sꝫ tūc
instituit quādo post p̄missa vba Ac
cipite spi. san. dixit. Quoꝝ remiseri
tis peccata remittūtur eis: et quoꝝ
retinueritis retenta sunt. Que etiaꝫ
ptās fuerat ꝓmissa Petro Mat. xvj
Tibi dabo claues regni celoꝝ. q̇ cū
cunqꝫ ligaueris super terrā erit liga
tum ⁊ in celis. et quodcūqꝫ solueris
super terram erit solutuꝫ ⁊ in celis.
Ubi nota ꝙ talis potestas principa
liter est apud deū. iuxta illud. Ego
sum qui deleo iniquitates tuas. Sꝫ
propter certitudinē fideliū super di
missioneꝫ eoꝝ peccaminū reliq̇t deꝰ
us visibilē actum in quo certificare
mur de perceptiōe talis gratie sicut
in oībus alijs. cū quodlibet sacra
mentū sit inuisibilis gratie visibilis
forma. vt ablutio exterior aq̄ cum ꝓ
latione verboꝝ indicat interiorē ab
lutioneꝫ anime per grām. ⁊ hic actꝰ
extrinsecꝰ est in penitētia cōfessio sa
cramentalis. De extrema vnctione
dicendū ꝙ Jacobus per illa verba:
Infirmat quis in vobis inducat p̄
sbyteros ecclesie vt orent super euꝫ
vngentes eum oleo Jaco. ij. non in
stituit: sꝫ ꝓmulgauit. Instituit antē
christus Marc. vj. vbi dicit ꝙ apo
stoli vngebāt multos infirmos ⁊ sa

nabant: qđ fecerūt ex xpi institutiōe
Matrimoniū qđ a deo institutū fu
it in paradiso non vt sacramentū cō
ferens grām ipe vt deus ꝛ homo ra
tificauit ꝛ approbauit in mundo vt
sacramentū cōferens iam gratiā: di
cens Mat. xix. Legistis ꝙ masculū
ꝛ feminā fecit eos: supple deus. ꝛ di
xit per os supple ade. Quobrem relin
quet homo patrem ꝛ matrē: ꝛ adhe
rebit vxori sue. Et pꝰ subiūxit xps
instituēdo vt sacramentū. Quos er
go deus cōiunxit homo non sepat.
vbi christꝰ instituit in noua lege qđ
sancta trinitas fecerat in statu inno
centie. De ordine Mat. xxvj. Hoc
facite in meam cōmemorationē ꝛc.
Ibi apostoli receperūt potestatē cō
ficiendi corpus xpi verum. Et super
corpus eius mysticuȝ receperunt ꝑ
illa verba. Quoꝝ remiseritis pecca-
ta remittūtur eis. Hec eñ duo per-
tinēt ad potestatē sacerdotalē. Vn-
de patȝ veritas ꝛ respōsio ad quesi-
tum. Et tertia pars sermōis deduci-
tur propter breuitatē in sequēti ser-
mone.

Tertia ps sermonis tractat i sequē octauo.

Exemplum.

Potest pdicator applicare đ quo
cūqȝ illoꝝ sacramentoꝝ: vel saltē de
duobꝰ sacramentis eucharistie ꝛ ex-
trema vnctōe: que plurimū a moriē
tibus ꝓ viatico illiꝰ transitꝰ incogni
ti affectant. Nā miles quidā diues
ꝛ strenuꝰ in secularibus exercitijs:
vtpote in hastiludijs ꝛ torneamētis
exercitatissimus: religiosos et cleri-
cos in magna reuerentia habebat: ꝛ
eisdem in domo sua vt pro eo iugi-
ter orarēt liberalit ministrabat. Cuȝ
autem vehementē dolorem incidis-
set: et post fidelem cōfessionēȝ dñici
corporis sacramenti: etiam olei san
cti perceptionē ad inductionē reli-
giosoꝝ ꝛ clericoꝝ qui ibi aderāt pe-
teret: vxor audiens ꝛ nimis euȝ car-
naliter diligens inhibuit. Et licȝ ad
dñicū corporis perceptiōem tandeȝ
ānuissȝ: ad alterius sacramēti perce
ptionem tamdiu restitit donec infir
mus intellectuȝ perdidit ꝛ agoniza-
re inciperet. ꝛ tunc vt inungeret cuȝ
vxor annuisset: inunctus miles per
sex horas imobilis et quasi mortuꝰ
us iacebat. Resumpto autē spiritu
vocauit vxorem et dixit. Heu. heu
vxor mea dilecta quid fecisti: quare
decepisti me ꝛ tu decepta es: Naȝ si
cum intellectū habui inunctus fuis
sem: tricesimo die a tormentis pur-
gatorij exiuissem. modo per septen-
nium in penis manebo. Et scias ꝙ
etiam triginta annis ibi mansissem
nisi hec religiosorū ꝛ clericoꝝ quos
semꝑ dilexi deuota interuenissȝ ora
tio. Tu vo quia huiꝰ negligētie cau
sa fuisti: impunita non trāsibis: sed
vsqȝ in fineȝ vite tue paralytica iace-
bis. His dictis miles de negligen-
tia peracta confessus in pace disces-
sit. et vxor eius incurabili paralysi
percussa vigintiqȝ annis penitu-
it. ꝛ sic i domio quieuit. O quot hu
ius ꝓtextu negligūtur. Extēdat pre
dicator ad placitum pro informati-
one populi.

Sermo octauus: tractans de necessitate institutiōis sa-cramenti eucharistie.

Accipite ꝛ manducate: hoc
est corpus meum Math.
xxvj. Post gratie impetra
tionem super institutionem huiꝰ sa

cramenti cum declaratum sit in ge-
nerali a quo sacramenta trahūt ori-
ginem: videlicȝ a christo. ⁊ secundo
quare in numero septenario institu
ta sunt. Restat iam tertio declarare
necessitatem institutionis: quare vi
delicȝ necessarium fuit sacramenta
instituere ⁊ ꝑcipue hoc diuinissimū
sacramentum sui ꝑciosissimi corpo-
Diuisio ser ris et sāguinis. Unde ꝑsens sermo
monis sup duas dabit saluberrimas doctrinas
duas qōes. Quarū prima tanget huius deifici
sacramenti institutiōis necessitatē.
Secunda ipsius institutionis con-
tra hereticoꝝ insultus solidaȝ decla
rationem. Et harū partium declara
tio super duas fundatur questiōes.
Prima est tertia pars ꝑcedentis ser
monis: quare ad salutē humani ge-
neris necessarium fuit sacramēta in
stituere: cum per passionē christi ia-
nua celestis regni ⁊ eius introitus suf
ficienter patuit. Secunda questio:
cur hoc sacramētū diuinissimū ꝑ mo
dum cibi est institutū. nūquid eius
ostensio vel applicatio ad os sumē-
tis sufficeret propter imundiciā cor
poralem sepe sumentis ⁊ etiam spi-
rituale in peccatis. ¶ Quo ad pri-
mam dicendū ꝙ ꝑsupposita necessi
tate incarnatiōis ⁊ passionis christi
que ideo necessaria fuit vt per insti-
ciam ⁊ non per solam potentiaȝ aut
violentiam ꝑuaricatio primorū pa-
rentum puniret. ⁊ ꝙ debituȝ deo pa
tri exolueretur sicut qui detentū ꝑ-
pter debita liberare vellet non vio-
lenter: sed cum solutione debiti. cō-
mendamus merito censet. per vio-
lentiam autē eripe vituperādus. Et
cum minimuȝ incōueniens deo sit
ipossibile supple ꝯmitere vt Ansel.

in li. cur de⁹ homo. Ea necessitate fu
it sacra necessariuȝ instituere. qꝛ enī
saluator ⁊ medicus celestis ad sanā
dum nostra vulnera peccatoꝝ venit
in hunc mundū. Et ad medicū per-
tinet non solum diuersa medicami-
na contra diuersos morbos ꝑpara-
re: sed etiaȝ singula ad diuersa repo
nere vasa. vt queqȝ medicina suo pos
sit applicari morbo. Ideo licȝ ꝑ pas-
sionem ⁊ mortem saluatoris celum
iam erat apertum. introitus autem
impediebatur propter varios mor-
bos quib⁹ miser homo subiacebat.
Ideo necessariū fuit vt celestis me-
dicus nō cōtentaretur in eo qd pro
nobis satisfecisset. celum aperuisset.
medicinam ꝑparasset: sed etiam qd
easdem medicinas ⁊ merita sue pas
sionis reconderet ad diuersa vasa sa
cramētalia cōtra diuersos morbos
spirituales anime. vt sunt originale
crimen. mortale ⁊ veniale peccatuȝ
cuȝ alijs radicibus quattuor supra
enumeratis: ex qua emanat alia ne
cessitas. Quia enim celestis medic⁹
est deus ⁊ homo. ⁊ in mundo cōuer
sando deitas sua erat inuisibilis in
humanitate visibili: vt notum est fi
delibus: cōgruebat vt sue medicine
⁊ vasa sacramētalia sibi correspōde
rent: cōtinentes in se aliqd inuisibi-
le ⁊ aliqd visibile. i. aliqd diuinuȝ et
aliqd humanū. Diuinū inuisibileȝ
grām. humanū visibile elemētū seu
elementatuȝ. Unde sacrm describit a
doctorib⁹ in qrto. qd est inuisibilis gre
visibilis forma: seu sacre rei signuȝ.
qd idem est: licȝ alie etiam ponūtur
diffinitiōes. vide si placet in scriptis
doctorum sup. iiij. sentent. distin. ij.
Ad idem deseruit habēdo respectū

ad infirmā nostraz humanitatē. que
cum cōstat ex corpore visibili vt vi-
demus. ⁊ spiritu seu anima inuisibi-
li. ⁊ anima nō potest cognoscere hic
spūalia nisi in corporalibus ⁊ ꝑ hu-
manos sensus. Ideo congruū fuit
dare medicamenta spiritualia in re-
bus corꝑalibus: vt gratiam baptis-
malem per aquam ⁊ vnctionē extre
mam per oleum. ⁊ sic de alijs. Con-
currit ⁊ quarta causa super necessa-
riam hanc cōstitutionē sacramento
rum. que cōsideratꝰ sup magnuz no-
strum lucrum in augmentū merito
rum. Multum em̄ valet ad meritū
vbi deo creditur in his in quib₉ hu
mana ratio non ꝓbet experimentū.
qđ cernitur in om̄ibus sacramentis
nobis sub verbis ⁊ elemētis gratiaz
cōferētibus. Et sic habetꝰ necessitas
⁊ cōgruitas institutōis sacramētoꝝ
in generali. ¶ Qz i spāli dū q̄ritꝰ de
necessitate institutōis hui₉ diuinissi
mi sacri: in eo ꝙ ore corporali est su-
mendū: est secunda pars sermonis.

Scđa pars sermōis.

Ubi notandū hoc ꝙ dolentes refe-
rimus super cōtumeliosa ⁊ irrisoria
verba que ab infidelibus inter chri-
stianos: vt sunt iudei et alij pessimi
heretici. cōuersantes et occasionem
ꝑstantes alijs fidelibus in varias in
cidere dubitatiōes. cur deus hoc sa-
cramentū in moduz cibi instituit. et
non magis vt eius ostensio et visio
seu applicatio ad os sumētis suffe-
cisset. In magnā em̄ vt dicunt cedit
irreuerentiā vt leprosi ⁊ alij imundi
polluto ore ⁊ corde debeant suscipe
re. Et vbi hm̄oi dubiosa incidit co-
gitatio: amplius fortificatꝰ dum in-
creduli subsanare non verētur: dicē
tes sicut iam sepe repertū est. Xpia-
ni cum deo ipsoꝝ ludunt sicut mure
nula cum mure: queꝫ comedit post
habitū lusum cum eo. Et reuera li-
cet melius foret ꝓpter infirmos au-
ditores de talibus nō facere menti-
onem. Quia tamen cōtinue pulsan
tur ipo satore omnis ꝑfidie ꝓcuran
te per hm̄oi cōtumeliosas cogitatio
nes ⁊ verba: non est cessandū ꝑdica
torib₉ sanis resistere documētis. vt
em̄ Greg. ait in moralꝰ. Sic incauta
locutio in errorem ꝑtrahit: ita indi-
scretuz silentiū eoꝝ qui resistere ha-
bent in errorē reliquit. Et Hieronī.
Ex verbis inordinate prolatis here-
sis incurritꝰ. Quare assignando cau
sas cur necessariū fuit hoc sacramē-
tū in modū cibi ⁊ nō ad visionē tm̄
aut tactū instituere: Dicim₉ ꝙ hui₉
est multiplex causa: quaꝝ semꝑ vna
sequitꝰ ex alia. Et ṗma. quia em̄ chri
stus maiora fecit ꝓ ecclesia: etiā mi-
nora nō debuit omittere per que il-
la maiora cōseruarentꝰ in esse. Et q̄a
maximū donuz ꝓbuit humano ge-
neri: quādo per suam incarnationez
humanitatē assumpsit in vnionem
personalē filius dei: cum ꝑ talē vni-
onem totum genus humanū est no
bilitatū ⁊ exaltatum q̄ntum deo pos
sibile fuit. Sicut a simili vbi rex ter
renus copularet in matrimoniū ali
cuius villani ⁊ rustici filiaz: vtiqꝫ to-
ta illa ꝓgenies imperpetuū nobili-
taretur. Et rursuz cum eandē sic hu
manitatē assumptaz obtulit deo pa
tri in satisfactionē ꝓ peccato primo-
rum parentū in finē: vt sic non ꝑ po
tentiam et violentiam homo a dia-
boli potestate: sed mediante soluti-
one ⁊ satisfactiōe redimeretur: vt su-
pra tactuz fuit: in maiorem diaboli

Nota ca
sas q̄re t
h sacrm
cibū inst
ere velit.
vt soluz
ostēsio ⁊
sio suffic
ret.

displicentiā3 cui tanta humilitas et iusticia exhibita deo patri tanq̄ superbissimo et iniquissimo displicuit in summo: vt fragilis creatura ꝑ viā3 hūilitatis ⁊ gratie: ⁊ ꝑ iugem deuotionē deberet cōsequi illā qua3 ipe ꝑdiderat gloriam in celo ꝑ via3 supbie. Quibus sic stantibus ⁊ admissis quis iam opponere se potest q̄n cogitat qđ plurimū decuit vt aliqđ clenodiu3 idē saluator relinqueret in terris: ꝑ qđ tam ingens bn̄ficium exhibitū humano generi cōseruaretur in terris. Et quia nobilius clenodiū dare non potuit q̄3 seipm: vt videlic3 sine sui detrimento in celis sederet ad dexterā patris: ⁊ nobiscum esset etiam p̄sentialiter in terris: ꝓut etia3 ꝓmiserat: dicens. Vobiscū ero vsq3 ad cōsummationē seculi. Ideo cōgruētia institutiōis patet. Et si dubitares quomō per talē p̄sentiam sacramētalē cōseruāt bn̄ficiū incarnatiōis ⁊ passiōis christi: Per indesinentē memoriā ⁊ fideliū deuotionem. vtiq3 expimētū docet. Nam omnis deuotio in ecclesia est in ordine ad illud sacramentū. ita ꝙ si non esset quasi tota fides periret. Propter ipsum em̄ clerus cum maiori diligētia diuinū ꝑsoluit officiu3 ad missam se disponentiū per debitam cōfessionem. populares etiā deuotius se p̄parant sua cōfitētes peccata. du3 ad min⁹ semel in anno s̄m ordinationē ecclesie cōmunicare intendūt: largas elemosynas ⁊ āniuersaria in subsidiū defunctoꝝ: etiam ꝑ fundatiōes monasterioꝝ instituētes dn̄ cognoscūt corporalē christi presentiam nobiscum degere in terris. Sed adhuc obijcit p̄ncipale motiuum ꝙ talis p̄sentia sufficeret ad visum intuēdo sacramentū et nō sepe polluto ore sumendū. Rn̄. deseruit ad duo. Primo ꝙ non sufficeret ad visum eius institutio. quia em̄ in dānationē humani generis mortiferū cibum p̄sumpserūt primi parentes celestis medicus vitalē cibum āministrare debuit. A simili sicut salte3 humani generis in ligno crucis saluator cōstituit vt ꝑ lignū vinceretur qui ꝑ lignū seduxerat. ⁊ vnde mors oriebatur: inde vita resurgeret. ita et nobis salutarē cibū decuit p̄parare. Deseruit ⁊ hec rō ꝙ q̄a ꝑ h̄ sacramētum fit quotidiani criminis remissio: ⁊ corpus nostꝝ quotidiano indiget alimēto: decuit vt ⁊ ipa anima quotidiano reficeret alimento in restaurationē deꝑditi ꝑ quotidiana crimina. Sunt ⁊ alie cause q̄3plures a doctoribus assignate. distin. ix. sent. etiam. viij. vbi de ꝑceptiōe sacramēti in iiij. sent. ptractāt: que breuitatis causa omittūtur. Ad aliud qđ p̄tendūt de irreuerentia sacramēti vbi ab immūdis sumit. Rn̄det siue sit imūdicia corꝑalis siue spūalis: nulla fit irreuerētia christo: lic3 ipsi sumēti spirituali imūdicia polluto in magnū cedit anime ⁊ corporis detrimentū: qđ ꝑ simile declerat a doctorib⁹. Sicut em̄ sole lucēte cum calore suꝑ fimariū: ipm fimariu3 plus fetet: nec tamē sol fetet. ⁊ infirmus indiscrete solis calores recipiens inde morte3 incurrere potest absq3 damno solis. Ita iste sol iusticie christus lucēs sacramētaliter ⁊ receptos suꝑ fimarium diaboli. i. ab aīa peccatrice amplius ipa fetet spūali fetore: lic3 corporalis fetor in leproso vel al's pol-

lūto effectū non impedit sacramē ti: dum al's manet spūaliter disposi tus p debitam contritionē ad min⁹ ꝛ confessionē. ¶ Et causa hui⁹ est ꝙ ci bus iste non est ventris: sed mentis. non corporis: sed anime. ¶ Cōcludat ꝑdicator acriter reprhendendo con tumeliosa ꝛ irrisoria verba infideli um. ¶ Cum eñ hoc sacramentū nō sit cibus ventris: ꝫ anime que in ipsuꝫ christū mutatur: nō christus in ven trem vt cibus corporalis vertit. iu xta illud Augusti. Non tu me mu tabis in te sicut cibum carnis tue: ꝫ tu mutaberis in me. ¶ Quomō infi deles maledicto ore audent dicere: xp̄iani ludūt cum deo suo sicut mu renula seu cattus cum mure. Ludit eñ hoc animal ad corporalē suū ci bum. ¶ Tractam⁹ autē cum omni re uerentia spiritualē nostrū cibum in transformatōe anime ad ipm xp̄m: cui omnis honor ꝛ gloria. Plures alias causas si vult: potest ꝑdicator adducere ex summa Raynerij ꝛ do ctorꝫ scriptis in. iiij. sent.

¶ Exemplum.

¶ Erat quidaꝫ hereticus Berenga rij erroris: de quo de cōse. dis. ij. ego berengari⁹. sentiēs ꝙ hostia in alta ri ostensa ēēt solūmō figura ꝛ ima go christi: non ꝙ ibi christus veraci ter ꝛ corpaliter ꝑ cōsecratione facta contineret. habens ꝓ suo fundamē to ꝙ christus non permitteret se sic damnificare et inquinare vbi a ma lis ꝛ imūdis sumeretur. noluitq; in quisitoris informatōibus acquiesce re: vnde tanꝗ ptinax igni fuit adiu dicatus. ¶ Sed cum duob⁹ diebus di abolus eum ab incendio liberasset. ita ꝙ vbi ad ignem ponebat: diabo lus semꝑ nubē adduxit ꝛ ignē extin xit. Populo etiā acclamāte inꝗsito rem dignū incēdio: ꝛ alterꝫ virū san ctū. Vidēs inꝗsitor fidei piculū ter tia die missaꝫ celebrauit: ꝛ duas ho stias cōsecrādo vnā in pixide reſua uit. ꝛ vbi cōsueto modo diabol⁹ nu bem adducere voluit: ipe pixidē in ter ignē ꝛ nubē tenuit. Diuertēti do diabolo vt ꝑ aliā ptē igni appropin quaret: occurrit ꝛ iterū pixidē inter posuit. et sic miser ille combustus: veritas sacramēti pro laude dei pa tuit.

¶ Sermo non⁹ tangēs quō in institutōe sacramenti chri stus sumpsit suū corp⁹ ꝛ san guinē: et quale sumpsit alijs dedit.

Accipite et mādūcate: hoc est corpus meū. capit. vi. ꝫ. Saluteꝫ virgo. Postꝗ de duobus expositū est: videlicꝫ ꝗs sa cramēta instituit ꝛ ꝗre hoc diuinissi mū sacr̄m institutū sit. restat de mo do institutiōis tractare in fine: vt eo ampli⁹ corda inardescant erga vene ratiōnē tanti sacr̄i. ¶ Et tractandū est de quinq; que circa institutionē ser uata fuerūt a xp̄o: sup quib⁹ docto res habēt pulcras speculatōes: que rentes an in ipa institutōe xp̄us eti am hoc sacramentū sumpsit anteꝗ alijs dedit. ¶ Secūdo si sic ꝗle tūc as sumpsit ꝛ ꝗle corpus alijs dedit. an videlicꝫ idem ꝛ eodem mō sicut no bis dat. ¶ Tertio quib⁹ dedit. ¶ Quar to quo tpē dedit. ¶ Quinto quo ordi ne dedit. ¶ Sup primū ergo dubiū an in institutōe sacramēti xp̄us pri mo sumpsit. Presens s̄mo duo de-

Diuisio sermonis in duas q

…i xp̄s in …itutiõe …i sūpsit …ū corpꝰ ⁊ …guinē.

clarabit salutifera documenta. Pri‑
mo ꝙ oratio docuit xp̄m priꝰ sume‑
re hoc sacramentū.i.corpus ⁊ sāgui‑
nem suū ꝓpriū sacramentalr̄:in vul‑
gari dicitur sacramētlich.sub specie
panis ⁊ vini. Secūdo quō hoc fieri
potuit vt ꝑ talem attritionē dentiū
in sui corꝑis ⁊ sanguinis susceptio‑
nem xp̄us nō sustinuit dolorē. Pri‑
mū ꝙ videlicꝫ ita factū sit:ꝓbat san
ctus Tho.in suo.iiij.sent.dist.xj.in
q̄stiōe:an xp̄us in cena corpus suū
sumpsit ex verbis euāgeliste. Et re‑
spōdit ꝙ sic.quia em̄ in euāgelio le‑
giť ꝙ xp̄us accepit panē ⁊ calicē.Et
nō pōt dici ꝙ accepit soluꝫ i manibꝰ
ꝫ accepit quo alijs accipiendū tra‑
didit.eo ꝙ nunꝗ̄ verbis sine factis
docuit.iuxta illud Act.j. Cepit dn̄s
Jesus facere et docere. Vn̄ ideo sic
cōmunio discipuloꝝ exp̄miť vbi di‑
xit. Accipite ⁊ comedite. et accipite
bibite ⁊c̄. Ita xp̄i cōmunio vbi dici‑
tur. Accepit panē.⁊ accipiēs calicē.
Quare reprobať opinio illoꝝ q̄ di‑
xerūt oppositū.s.ꝙ nō sumpserit su‑
um corpꝰ in cena.habētes ꝓ rōne ꝙ
nō habeť de hoc exp̄ssa sn̄ia in euan‑
gelio. Verū si talis ꝓbatio nō suffi‑
ceret:attendāt ⁊ alias auctēs ⁊ rati‑
nes. Naꝫ de cōse.dist.ij.diciť ex ver‑
bis Hiero. Dn̄s Jesus ip̄e cuꝫ apo‑
stolis cōuiua ⁊ cōuiuiū. ipse come‑
dens ⁊ qui comediť. Quare sequiť
ꝙ ip̄e corpus suū manducauit. Vn̄
extant versus. Rex sedet in cena tur
ba cinctus duodena. Se tenet ma‑
nibus.se cibat ip̄e cibus. Defuit et
figura cuꝫ glo. suꝑ illud Leuiť.viij.
Comedēt de sanguine arietis:diciť.
Primo sacerdos ⁊ postea filij eiꝰ sā‑
guine vngebanť. qꝛ xp̄us priꝰ in ce‑
na corpus ⁊ sanguinem suū accepit
postea discipulis dedit. Sunt ⁊ rati‑
ones hoc ꝓbātes. Nam sicut circū‑
cisionē et baptismū xp̄s suscepit nō
rōne sue necessitatis:ꝫ rōe nostre in‑
formatōis. ita priꝰ corpus ⁊ sangui‑
neꝫ suū sumpsit.vt nobis exēplū su‑
mendi daret. Fecit etiaꝫ hoc his de
causis. Primo in ostēsionē ⁊ imitati‑
oneꝫ sue maxime hūilitatis. Si em̄
dn̄s securiꝰ sumit cibū de quo seruꝰ
priꝰ gustauit:multo fortiꝰ seruus se‑
curiꝰ et auidius sumit cibuꝫ de quo
dn̄s eius prius gustauit ⁊ credentiā
fecit.vt videlicet credať sine ꝑiculo
posse sumi. Secūdo in ostensioneꝫ
sue maxime charitatꝭ:vt sic nos ad
eū ampliꝰ diligendū inflāmaret. qō
sic declarať. Nam sicut xp̄us ꝓ no‑
bis oībꝰ moriēdo mortē in cruce pri‑
us sustinere voluit:vt nostruꝫ amo‑
rem accenderet ad eum amplius di‑
ligendum.ita hoc sacramētum cuꝫ
sit representatiuū dn̄ice passionis et
mortis:ipsum prius sumere debuit
vt nos ad eū diligēdū viceuersa am‑
pliꝰ inflāmaret. Pro cuiꝰ declaratio‑
ne p̄dicator non omittat ea q̄ sequū‑
tur. Nā qꝛ magnuꝫ reputať si aliq̄s
ꝓ alio liberando porrigat p̄ces ver‑
bales. maius si porrigeret ⁊ expone‑
ret bona sua:scꝫ aurum ⁊ argentuꝫ:
p̄cipue quādo multū speraret vice‑
uersa auxiliū.maximū autem si nō
solum verba:nō solum bona trade‑
ret:sed etiam seip̄m in cibum et tor‑
mentum vilissimū.et qō hūane na‑
ture ꝯriū est si aliq̄s traderet seip̄m
in cibū ⁊ tormentū vilissimū. Hoc
christus fecit:sine diminutiōe tamē
glorie sue: licꝫ nō absq̄ amarissima
passione ⁊ morte scd̄m humanitateꝫ

assumptā.non qꝺ hmōi passiōes su-
stineret in assumptiōe eucharistie:ꝫ
quia hunc cibum:instituit vt illius
passiōis nō obliuiscat. O vere eter-
nis est deputādus supplicijs miser
homo qui suū non porrigit amorez
tanto amatori:sed potius suo inimi
co pro vilissimo ꝛ momentaneo cō
modo tempali.qꝺ bene momenta-
neum computat etiam si vsqꝫ ad fi-
nale iudiciū se extenderet.qꝺ tamē
vix ad annū vel decenniū se extēdit
cum ꝛ centū milia annoꝝ quasi mo
mentum seu oculi apertio reputat
ad eternitatē. Per hec eñ humano
generi exhibita cognoscunt se dam
nati in vero iudicio dei non grava-
tos:sed merito damnatos qui tāta
pietatis opera non tm̄ neglexerūt:ꝫ
etiam vilipenderūt. Et tm̄ de primo
principali. Scda pars Quale corpus sūpsit: an impassibile sūpsit ¶ Sꝫ quo ad secūdā par
tem sermonis quō fieri potuit vt si-
ne sui dolore seipm̄ sumeret et alijs
daret: Rñ.corpus qꝺ christus sum-
psit qꝛ in se erat passibile ꝛ mortale:
qꝺ patuit.quia sequēti die parasce-
uen passus ꝛ mortu⁹ fuit.ideo ꝛ ta-
le corpus sumpsit ip̄e primo:ꝛ post
ea etiam tale alijs dedit. Idem etiā
corpus a nobis sumitur:sed non in
illa dispositiōe corpali qua ip̄e sum-
psit et alijs dedit. Habuit eñ ꝓtūc
corpus passibile:iam autē impassi-
bile ꝛ imortale. Sic ergo tale sum-
psit ꝛ alijs etiam dedit quale habu-
it:ita ꝛ se nobis dat ī sacramēto qua
le iam habet.s. corpus glorificatum
ꝛ deitati vnituz. Vnde illud cōmu-
ne dictū theologoꝝ. Tale dedit q̄le
habuit. Et quidē cum similitudine
hoc deducitur. Ponam⁹ ꝙ aliquis
apostoloꝝ eucharistiā sibi dataz:re-
seruasset in pixide vsqꝫ in diez para-
sceuen post horam nonā.tunc certū
est ꝙ cum christus erat mortuus in
cruce ꝙ etiam mortu⁹ fuisset in pixi
de. Ex quo sequit ꝙ sicut idem esse
habuit christ⁹ in specie propria:scili
cet in cruce:et in specie aliena.s.pa-
nis.ita idē eē erat q̄ sumebat in spe-
cie panis ꝛ quo ab extra sedebat in
cena discūbens cum discipulis. Ex
quo vlterius sequit ꝙ sicut ab apo-
stolis:imo ꝛ a christo sumebat cor-
pus scđm illud esse qꝺ tunc habuit
in terris.ita sumit a nobis ſm illud
esse qꝺ iam habet in celis:qꝺ est esse
glorificatū. Hanc similitudinē tan
git Alexander in suo.iiij.sent.dis.xj
Sed quia iam restat declarare quo-
modo hoc fieri potuit ꝙ cum atteri
tio dentiuz erat in sumptiōe:et chri-
stus habēs corpus vt dictuz est pas
sibile:non sensit in tali atteritiōe do-
lorem vbi a se vel ab alijs sumebat:
Dz eñ iam in nr̄a sumptiōe nō pati
tur christus non est ita mirabile:cū
in seipso sit impassibilis. Ad hoc q̄a
doctis sufficeret simplex rñsio:vide
licet qꝛ corpus christi sumit sub spe
cie sacramentali ꝛ sacramētaliter et
non naturaliter.ideo potuit tunc su
mi ꝛ iaz sumitur impassibiliter:licꝫ
passibile corpus tūc habuerit. Et di
cit naturalis comestio quādo pars
post partem rei comestibilis denti-
bus seu ore atterit ꝛ in naturam co-
medentis cōuertitur. Et sacramēta
lis sumptio dr̄ que his caret. q̄a nec
pars post partem sumitur in christi
corpore:ꝫ ipse integer sub qualibet
particula panis sicut cōtinet ita su-
mitur. nec etiam in naturam come-
dentis : ꝫ potius sumētis anima in

xp̄m vertitur. vt supra tactū fuit. et hec ē r̄nsio Thome in suo q̄rto sen- tētiar. dis. xj. de vsu hui⁹ sacramēti Quia manuductōes aliq̄ tñ p̄ cer- tas solūmō grania itelligē cōsueue runt dem⁹ hanc manuductionem. nā cū videm⁹ q̄ duplici dolore se- pe afficimur seu grauamur .s. itrin seco ꝛ extrinseco seu innato vl' illa- to vt intrinseci dicunt̄ q̄ ab intrinse cis nascuntur vt mors ꝛ infirmita- tes. extrinseci qui ab extrinseco in- feruntur vt vulnera ꝛ alij casus for tuiti. Modo si aliquis aploꝝ vt p̄- missuꝫ est. sacr̄m in pixide reseruas- set. tūc lꝫ in cruce ꝛ flagellatiōe xp̄i corpus habuisset dolores ab extrin seco illatos ꝛ illos etiā habuisset in pixide nō tñ hūisset in pixide ab ex trinseco illatos ꝫ bñ ab intrinseco i natos vt mortē habuisset in pixide ꝛ dolores. Vnde hec ꝓpositio erat vera. xp̄s existēs in pixide pforatur pcutitur lanceat̄. s. in cruce. ꝫ h̄ fal- sa. xp̄s pforat̄ lanceat̄ in pixide. vn̄ si queris quare hec ē vera. xp̄s mo ritur in cruce ergo morit̄ in pixide. ꝛ nō debꝫ eē vera. xp̄s crucifigit̄ p- forat̄ aut lanceat̄ in cruce ḡ etiaꝫ crucifigit̄ in pixide. R̄ndeo q̄ cum mors existit in sepatione aie et cor- pis. vñ ab intrinseco causat̄. crucifi gi autē ꝛ pforari seu etiā lācerari cū fiant ab extrinseco ꝛ sint passiones illate non innate ab intrinseco vt mors. habētq̄ fieri circa continuuꝫ ꝛ q̄ntitatiuū corpus in qua ps post partem leditur. ꝛ vbi substantia seq̄ tur quātitateꝫ non quātitas substā tiam vt fit in sacramēto. Ideo non potest esse vera propositio. xp̄s cru cifigitur in cruce. ergo etiā crucifigi

alia ra- nō pre- abil' ad- gū ꝫ do si placꝫ

tur in pixide. quia non potest cruci figi in pixide ad modū quo crucifi- gitur in cruce. mors autē quia solū modo consistit in sepatiōe aie ꝛ cor poris ꝛ nascit̄ ab intrinseco. Iō cū anima sepata fuit a xp̄o i cruce etiā sepata fuit in pixide cū vnuꝫ ꝛ idē corpus fuerit vtrobiq̄. vnde extant versus. Pixide seruato poteris co pulare dolores Innati sed non illa tus conuenit illi. Verū cū hec ma nuductio de dolore innato ꝛ illato difficulter intelligit̄ a vulgari ppl'o Ideo predicator addat aliā ad in- telligendū q̄d sine dolore sumebat̄ in attritione dentiū. licet corpus su um erat passibile. Nam sicut passi bile erat, pur de facto diuina virtus opabatur q̄d corp⁹ visibile inuisibi liter sumebat̄ a discipulis. Ita pos sibile fuit ꝛ de facto fiebat q̄ corp⁹ passibile impassibiliter sumeretur. Erat em̄ xp̄s visibilis in p̄ntia aplo rum existens in cena ꝛ tñ inuisibi- liter eis dedit seipm̄ i specie panis. Vñ ꝛ dedit seipm̄ impassibiliter lꝫ passibile corp⁹ habuisset. Posset ꝛ p̄dicator adducere ꝓ tercia rōne q̄- tuor dotes quos xp̄s successiue de- monstrauit in hac vita ante suā re- surrectionē. eo q̄ aia sua erat ab in- icio conceptiōis btā in visione diui ne essentie que etiā quatuor vicib⁹ suam gr̄aꝫ transfudit in corp⁹. Do tem claritatis in transfiguratōe dū resplenduit facies ei⁹ vt sol ꝛc. Do tem subtilitatis quādo clauso vte- ro natus fuit ex virgine. Doteꝫ agi litatis quādo sup vndas maris am bulauit. Doteꝫ impassibilitatis q̄n in cena passibile corpus impassibi- liter dedit. ꝛ hec est doctrina hugo-

Est ꝛ rō p̄- dicabilis.

nis de sancto victore in libro de sacꝛ
mentis. lꝫ a certis doctoꝛibus non
acceptať. deseruit tñ in fidei ꝯmen
datione erga cõmunẽ ppl'm ⁊ sic ꝑ
tres similitudines absqꝫ illa diffici-
li manuductiõe de doloꝛibꝰ innatis
⁊ illatis. põt predicatoꝛ persuadere
quõ xp̃s in institutõne sacramenti
corpꝰ suũ passibile ⁊ moꝛtale sum-
psit ⁊ dedit discipulis impassibiliť
Que etiã doctrina licet videať dif-
ficilis tñ sicut plurimũ fidẽ ꝯfoꝛtat
Ita ad reuerentiã ⁊ amoꝛẽ tanti sa-
cramẽti coꝛda credentiũ allicit ⁊ ꝑ-
fidis xp̃ianis dať. Quarta rõ qꝛ at-
tritio fit circa spẽs nõ circa rẽ con-
tentã ⁊ cõpassibile coꝛpꝰ ĩpassibiliť
suũ potuit. Quia v̓o sepe a iudeis
ꝑfidis et xp̃ianis h̓ sacr̃m ꝑfoꝛať ⁊
dehonestať vt nouissime in patauia
cõtigit ⁊ simplices credere possent
etiã xp̃m ꝑfoꝛari ⁊ doloꝛibus affici
Ideo poniť tale exemplũ factuꝫ in
veritate.

Exemplum.

Ep̃us quidã de prussia Albertus
nomie añ paucos annos referre so
lebat Qꝫ cũ in p̃ria quedaꝫ mulier
sibi talẽ casum confessa fuisset qꝫ a
multis annis ex inductiõe diaboli
in sacr̃m altaris non credidisset. ⁊ qꝫ
nec ad eiꝰ p̃dicatiões q̃s sepe audi-
uisset fidẽ illius veritatis coꝛde ꝑci
ꝑe posset. ꝫ qȯ continue tẽptaretur
die noctuqꝫ sollicitareť vt aliq̃d ex-
perimentũ an ibi verũ xp̃i coꝛpꝰ eẽt
caperet. At ep̃o hociꝑm ĩhibẽte ⁊ qȯ
deꝰ nõ esset tẽptandus referente. Il
la tantũdẽ victa diabolicis ꝑsuasio
nibꝰ. lꝫ ip̃e diabolꝰ si subsecuta mi-
racula p̃sciuisset. hmõi tẽptatiõibꝰ
mentẽ mulieris nõ ꝓpulsasset. tẽ-
ptauit aũt vt sic irreuerẽtia diuinis
simo sacr̃o irrogareť crudele expi-
mentũ adijt. Nã cũ salutiferũ sacr̃ꝫ
quadã die cõionis ex oꝛe recepisset
domũ rediẽs ante poꝛcos in siliq̃s
posuit. Et ecce subito diuina virtu
te accidit vt poꝛce a comestõne ces
sarent ⁊ sup genua pedũ caderẽt. lꝫ
sacr̃m nõ agnoscerent. vtpote rõne
carẽtes. Misera nõ cõtenta tali ꝓ-
digio ⁊ qȯ a casu accidissꝫ dũ suspi
cabať. Alterũ crudeliꝰ expimentũ
adijt. Nã in veru affixit ⁊ ad igneꝫ
applicauit. ⁊ q̃si assaturaꝫ girando
subito gutte sanguinis abinde flue
re ceperũt. Vñ stupefacta ne in lu
cẽ tale ꝓdigiuꝫ deueniret ꝑiculum
moꝛtis metuẽs in terrã ip̃m saluta-
re sacr̃m effodit ⁊ abscõdit. ꝫ nõ de
fuit diuina clemẽtia ꝓ fidei defen-
sione in suis miraculosis opibus.
Nã terra ip̃a cruoꝛe rubeo ꝑfundi
tur sanguisqꝫ paulatim emanare ce
pit. Vñ cõpuncta oẽm infidelitatẽ
deposuit. ⁊ ad ep̃m rediẽs sacramẽ
tũqꝫ secũ deferẽs. lꝫ cũ honoꝛe ma-
ximo fuisset repoꝛtãdũ. ne tñ nota
incurreret sic egit ⁊ ꝑpetuã penitẽ
tiã ab eo suscepit. Iam cõcludiť ꝑ
qꝫ sanguis ille visus nõ fuit ex natu
rali sanguie xp̃i ⁊ gl'ificato ꝫ si reſ-
uatus fuisset ꝓut tñ disparuit colẽ-
dus yꝑdulia veneratiõe ⁊ nõ latria
venisset nisi in ip̃a hostia cõsecrata
visus fuisset. de qua materia infer-
ius circa sc̃dam ꝑtem operis vbi de
sacramẽto miraculoso tractabiť pa
tebit. Sc̃do cõcludiť qȯ xp̃o salua-
toꝛi lꝫ nulla pena illata fuit qꝛ ĩpas-
sibilis ⁊ gloꝛiosus existit in dextra
patris maxima tñ cõtumelia vltra
oẽs quas ꝑfidi intulerũt iudei irro-

gata fuit cū ipsi ignoranter. hec vo
a vera fide recedēs talē irreuerētiā
intulit cū z iuxta apl'm. Meli⁹ eēt
viam veritatis nō agnoscere q̄ p⁹
agnitam retrocedere. Vn̄ z graui⁹
in inferno ꝑfidi xp̄iani puniunt.

Sermo decimus tangens de personis que institutioni interfuerunt z cōmunicate

Accipite z comedite h̄ est corpus meū zc̄. Expeditis duobus articulis in p̄cedēti sermone tactis videlz q̄ xp̄us p̄ sumpsit corp⁹ z sanguinē suuz z postea alijs dedit z demū quale sumpsit z dedit videlz corp⁹ suū passibile impassibiliter. Restat nūc deducere q̄bus dedit z q̄ tp̄e quo etiā ordie salutet virgo zc̄. fundat̄ g̃ p̄ns sermo sup duplicē salutarē doctrinā. Prima sup cōmunionē eucharistie glo̾sissime virgini marie nō exhibēdā. Scd̄a sup cōmunionē ꝑfido traditori iude non denegandā. Partes fundant̄ sup duas q̄ones. Pria an sue b̄tissime matri virgini marie suum corp⁹ z sanguinē in vltima cena tradidit. Scd̄a an iude sceleratissimo tradidit. Sed d̄ tercia an cōueniēter p⁹ cenā instituit z sic apostol⁹ cōicauit z quo ordie eccie tradidit. patebit in. xj. s̄mōe. vbi ichoabitur tercia ps p̄ncipalis de eēntia sacr̄mēti. Pria dū soluit̄ statim annexā tenet difficultatez. Cur videlz mr̄ez non cōicauit cū tñ iude hoc sacramentū non denegauit. Dicit̄ ergo ad primū q̄ matrē suam benedictam nō cōicauit. Nō quia illos cōmunicauit quib⁹ alios cōicandi simul z cōficiendi hoc sacr̄m auctez

[C]ur xp̄us m[a]trē suaz [s]u[b] benedi- c[ta]n in ce- [n]a non cōi ca[u]it.

tradere voluit. Et quia sexus mulliebris nō est huiusmōi potestatis capax. Ideo nec eam cōicauit nec huic sacramēti cōmunioni interfuit. z q̄dē q̄ talis sexus non sit capax huiusmodi potestatis tradendi alijs z conficiendi hoc sacramentū ex doctorum dictis in quarto sentētiarū dis. xxv. in q̄one An sex⁹ muliebris aut etas puerilis impediat susceptionem ordinis vbi dicūt q̄ cū exclusio ab ordinibus pōt fieri triplici d̄ causa. vt q̄a aliq̄s excludit̄ eo q̄ nō potest honeste z cum reuerētia suscipere aut q̄z non licite cū sit inhibitum ab eccia. aut q̄z nullo modo pōt ordinem. i. die zveihūg suscipere. z etiā si cuncta attēptarent̄ q̄ fieri solēt ad susceptiōz sacramēti ordinis. Et lz puer nō potest nec primo nec scd̄o modo recipe sacros ordines. tū quia nō cū reuerētia potest eo q̄ caret vsu rōnis. tū etiam q̄z est inhibitum ab ecclesia saltim quo ad sacros ordines. licz non quo ad minores cuz nulla inueniatur prohibitio arcēs pueros a susceptione ordinū non sacroꝝ. tū tercio mō si videlz singula attēptarent̄ q̄ fieri solēt. tūc nō excludit̄ etas pueril' lz d̄ facto z nō de iure ꝓcederet̄ in susceptōe cuiuscūq̄ ordinis cū ptās exeq̄ndi actū sacrū pōt p̄cedē duratiōe tā actū q̄ potētiā ꝓpinquā ad actū. nec req̄rit̄ consensus ad imp̄ssionez caracteris sicut nec in minorib⁹ ordinibus. Mater tamē misericordie cum toto sexu muliebri oibus p̄dictis modis manet exclusa quia nō solum nec honeste nec licite posset suscipere aliquem sacruz ordinez. S̄ nec possibile est stante ordinatione

diuina. vñ dicit Scotus ibidē ꝙ hꝫ
non est ex determinatōne eccl'ie ꝙ
sexus muliebris maneat exclusus.
ꝫ est ex statuto xp̄i. nec etiā ecclesia
presumpsisset totū sexū muliebrē
sine sua culpa excludere a tam salu
tifero actu qui vtiqꝫ oibus in ec-
clesia existētib⁹ in salutē deseruire
potuisset. ꝫ qꝛ institutio xp̄i ad hoc
defuit. Vñ matrē suā nō posuit ad
aliquē gradū ordinis in eccl'ia cum
tū nulla alia potuit ei in s̄ctitate eq-
pari. Consonat ⁊ rō naturalis quā
ap'lus innuit. j. Cor. xj. Mulieres
sub diti estote viris. qꝛ videlꝫ post la
psū hūani generis. natura ñ ꝑmit
tit mulierē tenere gradū eminentē
in sp̄e hūana sup viros p̄cipue cū
in penā peccati sit ei dictū Genes.
iij. Sub ptāte viri eris. nec moue-
at deuotū amatorē regine celorū ꝙ
hec ptās cōficiendi sacr'm non fuit
ei cōmunicata cū multo maiorē re
ceperit a deo dignitatē q̄ȯ videlꝫ pa
nis ille sacramētalis ⁊ celest'. ab ea
⁊ in ea sumpsit originē cū in ei⁹ vte
ro virgineo. panis ille decoct⁹ fuit
igne sp̄ūssancti vbi dei fili⁹ ex puris
simis sanguinib⁹ virginei cordis si
bi corp⁹ humanū aptauit. q̄ȯ iā in
altari cōsecratur. Noluit aūt de⁹ in
humana cōuersatiōe suā matrē p̄-
ceteris extollere sicut nec seip̄m ex
tulit vt opus nostre redēptionis ꝑ
ficeret. vñ Bernardus in s'mone d̄
purificatiōe. vere v̄go gl'iosa puri-
ficatiōe nō indigēs. Esto tñ int' mu
lieres vt alia eaꝝ q̄m ⁊ fili⁹ tu⁹ sic cō
uersat⁹ ē in mūdo vt alter eorū. vñ
ptꝫ p̄muꝫ ꝙ xp̄s in cena deificā ma
trē suaꝫ non' cōicauit quia q̄s xp̄s
cōmunicauit illos in sacerdotes or

dinauit. Sed an fuerit p̄ns. Dicit
ꝙ non ex duplici motiuo. qꝛ vide-
licet iuxta euangelicū ꝓcessuꝫ xp̄s
illo sero venit a bethania in hierl'm
vbi vtiqꝫ matrē suā benedictā cum
ceteris mulieribus dimiserat. Se-
cundo qꝛ cum institutio hui⁹ sacra
menti excessit q̄dāmō cūcta opera
miraculosa que xp̄s gessit in terris
⁊ xp̄s nunq̄ꝫ voluit in p̄ntia matris
miracula facere. Jō non decuit eaꝫ
esse p̄ntem. ⁊ primū quidē q̄ȯ insti
tutio huius sacramenti cuncta q̄dā
mō excessit opa mirac'losa pꝫ ex va
rijs. tū ꝓpter maxima que ibi fiunt
mirabilia. de quib⁹ in sc̄d'a parte p̄n
cipali operis patebit. tū ꝙ psalmi
sta hoc expressit. p̄s. cx. Memoriā
fecit mirabiliuꝫ suorū misericors ⁊
miserator dn̄s. escam dedit timenti
bus se. vnde ⁊ Thomas in sermōe
de corpore xp̄i tangit ꝙ ideo in vl-
tima cena hoc sacr'm instituit vt es-
set sue passionis ꝑhenne memoria
le. ⁊ figurarū veteꝝ impletiuū ⁊ mi
raculoꝝ ab ipso factoꝝ maximum
⁊c. hec ille. vñ ⁊ ascēdendo in gradi
bus miraculoruꝫ xp̄us opatus est
miracula in terris nō descēdendo.
pꝫ ꝙ ex cōuersione aque in vinum
incepit q̄ȯ censetur miraculosum
opus in p̄mo gradu. s. preter natu-
ram. non supra aut contra naturā.
vide in cōpendio theoloice verita-
tis de operibus miraculosis termi
nanit aut in suscitatione lazari ⁊ in
stitutione huius salutiferi sacramē
ti. Et quidaꝫ q̄ȯ nō interfuit operi-
bus miraculosis christi. patet quia
licet in primo miraculo conuersio-
nis aque in vinum interfuerit. tam
vbi se de miraculo ꝙ futurum erat

Nota q[…]
xp̄us mi[…]
culis asc[…]
dit ñ desc[…]
dit maio[…]
reseruās […]
ꝙ ad vlt[…]
mum.

circa conuersionem aque in vinum se pie intromisisset dicens ex cõpassione. Vinũ non habẽt. rñsum accepit informatiuũ a xpo vt de miraculis a se fiendis non se intromitteret cum ipse sciret tempus ꝛ horam operandi in talibus dicẽs. Quid mihi ꝛ tibi mulier. supple in his a me miraculose fiendis. Nondum venit hora mea. lꝫ ꝛ hec verba etiam alias retineant expõnes non tñ discrepãtes. vnde expost. gloriosa virgo nũꝗ̃ de aliquo miraculo fiendo quocũqꝫ mõ se intromisit. licꝫ tamen vt pie creditur sepe pulsata fuerit precibus ab infirmis curãdis. vt ꝓ eis apud filium intercederet sed nõ decuit diuinã sapientiã ex alicuius inductõne. solũ autẽ alto consilio diuino talia operari. fuit tamen beatissima virgo post resurrectionem xpi a
Scda pars sermonis
sancto iohãne euãgelista sepe gratiosissime communicata. Vide Albertum sup missus est. Quomõ beatissima vgo omĩa sacramẽta suscepit.
In christus corpus suũ dedit dedere.
Sed quõ ad scdam ptem sermõis. an xps iude hoc sacramentũ tradidit ꝛ grauat questio ex argumẽtis qđ cum saluator ꝑ se dixit. Sanctũ non esse dandũ canibus Math. xj. Item ꝙ eis daret remissionem peccaminũ. vt in calicis consecratione dixerat. hic ẽ sanguis qđ pro vobis ꝛ pro multis effundet in remissionem peccatorum qđ non iude contigit. ergo videtur ꝙ non eum communicauit. Sꝫ pro veritate sunt dicta doctorum Cris. August. ꝛ Dionys. ꝛ oim nouissimorum doctorum. Et notãdum iuxta btm Tho. in quarto sententiarum. dis. xj. quomõ xps hꝫ sacramẽto vsus est in sua institutione. ꝛ in tercia pte. q. lxxxi. ꝙ cõueniens fuit vt xps iude daret sacramẽtum sui corporis ꝛ sanguinis multis respectibus. Primo rõne sue sapiẽtie que docuit in terris inimicis benefacere. Math. v. benefacite ꝛc. Scdo rõne imitatẽnis qꝛ exemplũ per hoc dedit quõ sacerdos se debꝫ regere erga peccatorẽ petẽtẽ eucharistiã ab eo. debꝫ eñ hoc habere documentũ qđ si scit peccatum petentis sacramẽtum ꝑ confessionem vł alio modo tũc distinguat penes se an illud peccatum sit etiã aliis manifestũ vel an ipse solus sciat ꝑ confessionem. Et tunc si est manifestũ ꝙ tũc oino deneget etiam in secreto ꝛ in manifesto. quia tũc locum habet qđ. s. obiectum fuit. Nolite sctm̃ dare canibus. Math. vij. ꝛ iterum Math. xv. Nõ est bonũ sumere panem filiorum eccie ꝛ dare canibꝰ. Si
Nota quõ sacerdos se regere dꝫ erga petentẽ sacrm̃ quem scit esse indignum
do peccatum petentis eucharistiam est occultum ꝛ ipse solus nouit per confessionem. tunc iterum sacerdos aduertat an talis petens eucharistiam exigit illam in occulto vł in manifesto. Si in occulto tunc debet denegare ꝛ in occlto monere ne petat in manifesto. Nõ si nõ fecerit hꝫ petit in manifesto tunc non debet ei denegare multis respectibꝰ. Primo ne fiat proditor criminis ꝛ reuelator cõfessionis. Scdo rõne incertitudinis. quia dum peccator subito potest penitere ꝛ sic a peccatis purgari potest etiam ex diuina inspiratione accedere. Tercio quia cum iurisdictionem habeat quilibet xpianus i corpus christi sicut mysticũ ita ꝛ verum ꝛ nulli debet denegari ius suum Ideo non est ei denegan

dum Q si dicatur tamē est in peccato mortali ꝛ amittit ius suum. Respondetur ꝙ non constat in facie ecclesie illū esse in peccato mortali. Hec oīa cōsiderat in practica xpi erga iudam. licet eīm iniquitas inde non esset xpo sicut deo ꝛ sicut homini p ꝯñs. non tamen nota erat xpo p modū quo hominib⁹ innotescit vel p accusationē vel denūciatoꝝ. vel publicam famā aut cōfessionē. ꝛ idō noluit eum a ceteris repellere a cōmunione. Assignātur ꝛ alie ratōnes sepe. cur dn̄s noluit eū excludere. qꝛ noluit ei occasionem malignam cōtra eum prebere. sed magis reuocādi ꝛ vbi nō reuocaretur ꝙ tunc exinde amplius in peccatū rueret. Vn̄ ꝛ glo. quedā. Ro ma. j. Secretissimo iudicio dei fit vt peccata pctis puniant ꝙ ꝛ circa iudam factum fuit cū post buccellā panis que non fuit corpus xpi statim itroiuit in eū sathanas p firmū conceptum pficiendi hoc ꝙ mente conceperat Et licet Johi in secreto dixisset qui intingit mecū manū in parapside hic est. tn̄ simul iohes informabat ne alicui māifestaret nec etiam bene discernere potuit iohānes simul alijs etiā manū intingētibus in papside xpo etiam oibus distribuendo. Ex quibus oibus iterū sequitur magna doctrina cōtra hussitas qui suū errorē p practicā xpi in cena tentā roborare nitunt. cum tn̄ magis cōtra eos militat. Primo ex eo ꝙ xps nec suā matrē voluit cōicare que laica vtiqꝫ fuit nec ordinis sacri susceptiua. ꝛ est cōtra hoc qd̄ dicūt xpm in cena laicas cōicasse psonas. scdo ex eo ꝙ nec ex. lxxij discipulis qui ꝛ laici erunt aliquē ꝯmunicauit vt Mathias Stephanus barnabas lucas ꝛc. plres ꝛ huius veritas patet ꝙ oēs euangeliste vbi scribunt de illa vltima cena ꝛ institutione sacramēti. Dicūt ꝙ solū mō discubuit cū duodecim. s. apostolis. vide si placet singuloꝝ text⁹ ꝛ ita inuenies. Tercio ex eo qd̄ idē aplī vtrā. tactū fuit. pmam spēm panis sumpserunt vt laici. scdā s. sanguinis sumpserūt vt iam a xpo i sacerdotes ꝛ epōs ordiati. patꝫ qꝛ p⁹ sumpsionē pme speciei xps dn̄ intulit hoc facite in meā ꝯmemoratōnē. eos in sacerdotes ordiauit vt vba xpi per se sonāt ꝑm oēs postillatores hec supple qd̄ ego facio panē accipiēdo ꝛ benedicendo frāgendo ꝛ alijs dando vos facite supple ex ptāte vobis a me tradita ꝛ nō solū psbyteri ꝫ et epi a xpo fuerunt instituti. Vn̄ ꝛ alios. lxxij. discipulos i sacerdotes ꝛ quosdā in epōs cōsecrūt ꝛ archiepōs vt Jacobū in archiepm ab aplis Pet. Joh. ꝛ Andrea scim⁹ ordinatū vt plres volunt sancti. Et de iuda predictuꝫ erat qd̄ ei⁹ epatuꝫ alter. s. mathias accipet. ps. cviij. pessimi ergo hussite cōtra practicā xpi in cena tentā laicaleꝫ pplꝫ etiāꝫ sub vtraqꝫ specie asserūt communicandum.

Exemplū d indigne eucharistiam petenti ꝛ sumunte.

Qualiter sacerdos se habere debeat erga peccatorem indigne petētem eucharistiam ꝛ nolentē desistere. Quidā sacerdos vidit quendā peccatorem sibi confessum ꝛ nō vere contritum nec attritum. quia di-

xit se non habere voluntatem abstinendi á peccatis. Cum autem sacerdos prius in secreto informasset eum ne accederet ad communionem ille obstinatus parvipendens ammonitionem ptinaciter cū alijs accessit. Unde prudens sacerdos qa denegari iam non poterat cum tam ammonitio quā peccatū erat occultum dedit ei corpus christi. sed cū dicere debuisset. Corpus et sanguis domini nostri iesu xpi custodiat te in vi. eter. dixit qd dicere tenebatur Dñs noster iesus xps iudicet inter me et te et sic statim guttur eius ruptum est et corpus xpi resiliit et ille miser expirauit. Simile legitur de sancto Bernhardo dum quadā vice iuersum cōmunicare habuisset.

Sermo. xj. tractans de tēpore institutōis sacramenti.

Accipite et manducate. hoc est corpus meū etc. Ex precedenti diuisione super materiam institutionis sacramēti ptz qd iam de tempore institutiōis tractādum est discutiendo an conuenienti tempore scz vltime cene fuit institutum. Salutetur virgo. Habet. psens smo duas salutares doctrinas amministrare. quar prima tāgit cōgruitatem tēporis sup sacramēti institutionem. Scda tangit congruitatem figure legalis. vt talem precederet institutionē et hoc quo ad esū agni pascalis. Et hee due ptes continent declarationē duarū questionum. quarū prima. Cur non a pncipio passionis xpi seu in tempe resurrectōnis qs durauit per. vj. septimanas a festo pascatis. aut in tēpore ascensionis hoc sacramentū fuit institutū a xpo. Scdo cur non ante esum agni pascalis sicut post esum fuit institutum. vnde p pma qōne datur cōclusio. Ut cōuenienti tēpore a conditore oim tpm hoc sacramentū institueret. Nō debuit a pncipio pdicatōis nec tpe resurrectionis aut ascēsionis institui. sed solū i cena iminēte tpe passiōis. Partes declarat. Nā a pncipio pdicatiōis xpi nō debuit ab eo institui ppt indispositōes discipłor q cū in plena fide sup diuinitatē et hūanitatē xpi habēdā cōicandi erāt. et nō sicut infideles cum pāis iste sit filior non mittendus canibus. et talem fidem non habuerunt apłi a principio pdicationis. sed post diutinas predicationes et miraculor attestatōnes sup veritatem sue doctrine. ac post fidelem confessionem diuinitatis et hūanitat xpi factā a petro. etiā ex psona oim alior apłor. rñdēdo ad interrogatōē xpi. vos quē me eē dicitis. vbi petrus ait. Tu es xps filius dei viui. Jō añ talē confessionē cōicādi nō erāt. Et q nec pt9 passionē tpe resurrectiōis debuit istitui pz qr tūc cū eēt in corpe glficato erat eis vt dñs. nō vt socius et amicus q coamicis signa amoris demōstrāt et cū hoc sacrm sit in signū amoris institutū et amicor ē ppriū sp velle insil'manere. Jō potius añ passionē debuit istitui. vt eis daret tale corpus. s. passibile qlc hēbat et ipi hēbāt. cū et nob nō vt socius sed vt dñs dat qualē hz. s. ipassibile et glficatū. sed hoc merito post pactā passionem et ascensionē in signum sui amoris. erga sponsā suam ecclesiam cum qua promiserat se manē vsq ad psūmatō scli dicēs

Inicio sermonis i duas qōnes

vobiscū ero vsq ad cōsūmatione se
culi. vñ relinquit qd incōgruo tpe
iminēte videlz passione institur de
buit. τ hoc ꝑpter q̄tuor rōnes.
Propt corpalis pñtie abstractōez.
Propt veter sacrificij termiatiōez
Propter passionis repñtationē.
Propt maiorē mēorie ꝯmēdatōz.
Prima rō ptz q2 eē vt supra sel
tactū fuit xp̄s maiora. imo τ maxi-
ma que facere potuit fecit ꝓ eccia.
τ hoc ex mera charitate etiā indebi
ta q2 nō meruim⁹ tale bñficiū. ꝫ cū
inimici essem⁹. gratuite nos emere
suo ꝑcioso sanguine voluit. iō etiaz
minora denegare nō potuit ꝑ q̄ illa
maiora bñficia ꝯseruarent in eccle-
sia ꝑ indesinentez memoriā tantoꝝ
bñficioꝝ in gratiarū actionē. vñ in-
stituēdo hoc sacrm dixit hoc facite
in meā cōmemoratōez. s. future pas
sionis τ mort. Et si tu obiceres nū
qd aliud pro sui memoriā relinque
re potuisset. in quo nō ita fuisset de
honestat⁹. sicut iā pluries ab indi-
gne sumētib⁹ dehonestat. cū hec de
honestatio salūmō animū devoti ꝑ
turbat. Rñsio. Cum ꝑpriū sit amico
rū. se abinuicē sepantiū vt aliqd cle
nodiū ꝓ cōsolatione τ futura mēo
ria relinquāt. τ illud quāto nobili⁹
tanto iocundi⁹ cōseruat. nemo etiā
sit qui nō ꝓ summo clenodio seu ꝓ
pina affectaret vt recessus amici nō
defraudaret cū si fieri possz sua ꝑso
nali pñtia dicēdo. O amātissima τ
vnica dilecta. tuus recessus est mi-
hi dolor amarissim⁹ nec ꝑ aliquod
clenodiū auri vl argēti anim⁹ me⁹
cōtentabit. nollē tñ te ꝑpter hoc ꝓ-
uari tua gloria. Iō si fieri pōt fac vt
tuus recessus ita tibi cedat ad glo-

riaz. q tñ non maneā priuatus tua
ꝑsonali τ corpali pñtia. Et dū quis-
q mortalis hoc vbi facere possz nō
recusaret cū vis amoris hoc habe-
at vt cū amato semp se iūgat nec eo
carere vellet. Possibile aūt fuit illi
celesti spōso. erga suā sponsaz eccle
siā vt suus recessus. sic sibi cederet
ad gliam τ sessionē in dextera pris
q tñ etiā cum sua spōsa manēt in ꝑ
sentia ꝑsonali τ sacramētali. vñ de-
cuit vt tpe sui recessus in mēte vide
licet passiōe tale clenodiū ꝓ ꝑsona
li τ sacramtali sua pñtia institueret.
vt impleret qd Math. xxviij. ꝓmis
sive futuꝝ erat. Ecce ego vobiscum
sum vsq ad cōsūmationez seculi. i.
in hoc solo tpe ꝑ sacralez pñtiam in
alia vo vita ꝑ apertā τ claraz visio-
nē in ꝑpetuū manēdo. Et hec cau-
sa etiā ab Eusebio vt a mgro in te-
xtu tāgit. Quia de⁹ noster corp⁹ as
sumptuz ablatur⁹ erat ab oculis et
illaturib⁹ sideribus necesse erat vt
die cene sacrm sui corpis τ sanguis
ꝯsecraret. vt coleret iugiter ꝑ miste-
riū q semel offerebat in preciū. Se
cūda rō τ breuissime q videlicz ꝓ-
pter veteres sacrificij terminatōez
debuit a xp̄o institui tpe passionis.
est q2 nō debuit simul vmbra cū ve
ritate cōcurrere. ꝫ sicut vmbra ꝑce-
dit sepe a longe τ postea sequit res
vo cui⁹ vmbra precessit. sicut si vm
bra homis hoiez ꝑcessit τ illa re ad-
ueniēte tunc cessat vmbra nec aliqs
habet respect⁹ ad eā. Ita aduenien
te passione xp̄i ꝑpter q lex vet⁹ te-
nuit vmbrā in oibus suis sacrificijs
τ ꝑcipue i esu agni pascalis. debuit
hoc sacrm institui vt sic oio vmbra
cessaret τ veritas patesceret. Tercia

rō cum' sit ꝓpter passionis repñsentatiōnē ptꝫ q₂ em̄ passione iminente corda discipuloꝝ magis erāt dispo sita ad cōpassionis affectionē. ꝛ cōsequēter mortis imitationeꝫ. lꝫ hāc imitationē magis affectabāt pꝰ spiritus sancti missioneꝫ. tñ maiorē cōpassionis dolorē habebāt tpe passionis quā in tpe resurrectiōis. ꝓpter gaudiū ex resurrectiōe cōceptū Jō nō nisi in tpe passionis debuit instituí cū ad illiꝰ memoriā erat institutū. Quarta rō cū sit ꝓpter maioreꝫ memorie ꝯmendationē cū em̄ amicoꝝ abinuicē se sepantiū vltime voluntates magis memorie ꝯmendātur. vt pꝫ in testamētis decedentiū ab hac vita. Jō congrue hoc sacr̄m tunc instituit qñ suū testamentū cōdere voluit dicēs. Hic calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamēti hoc aūt fuit instāte hora passiōis ꝛ mortis sue. vt sic ampliꝰ eiꝰ vltima volūtas apl'is ꝛ nobis feruētius etiā cordibus infigeret. hec Tho. iiij. sniaꝝ di. viij. ar. iij. Scda ps cur pꝰ esuꝫ agni paschalis ꝛ nō añ esum instituit cū tñ nō nisi a ieiunis in eccia cōsecrat ꝛ sumit dat cōclusio. Et si oino cōpetebat vt pꝰ esum agni sacramentū a xp̄o institueret a successoribꝰ tñ oibus non nisi ieiuno stomacho celebrandū noscit. Prima ps qōnis patuit satis ex pcedētibꝰ. q₂ em̄ hoc sacr̄m debuit vmbrā pfigurantē ipm cōplere ꝛ ammouere ne amplius locū hr̄et in eccia ꝛ vmbrā taleꝫ tenuit esus agni paschalis Ideo eiꝰ esus institutionē sacramēti sicut precessit ita ꝛ finē imposuit alias em̄ oino xp̄s ieiunis tradidisset. ꝛ ipse sumpsisset. vnō ꝛ a nobis

Scda pars conis. An ꝯ practica xp̄i sit in eccia a ieiunis celebrandum.

non nisi ieiunū tpe celebrat. Poteris ꝛ aliā rōneꝫ deducere qō cū vltime volūtates decedentiū fortiꝰ cōmendant memorie sup̄stitis amici vt tactū fuit. Jō ꝛ vltimo ab ip̄o salvatore oino practicatū fuit talit vt nullū opꝰ caderet mediū nisi amarissima sua passio. Scda vo ps cōclusionis ꝙ solū fit a ieiunis in ecclesia celebrandū. pꝫ de ꝯse. di. ij. liqdo. placuit spūi sctō in honorē tāti sacram̄ti pus in os xp̄iani dn̄icū corpus intrare ante ꝙ alij sumant cibi. qō addit. q₂ sunt vba Aug. ad inquisitiōes ianuarij. Et si qs qreret an ex institutōne diuina sit emanatuꝫ. vl' ab apl'is solū ꝓmulgatuꝫ ꝛ ordinatū. Rñ. fm Scotum in eadē dis. viij. qō hoc habet ex institutione diuina. lꝫ non pcise ex practica cene poteris addere xp̄s nccario habuit aliter practicare. vt videliꝫ vmbrā terminaret. vt dcm̄ est. ꝛ tñ dr̄ ex institutiōe diuina ꝓcessisse nostrū moduꝫ celebrādi ꝛ sumēdi. q₂ p aplos ꝓmulgandū ordinauit aut p eos sic instituendū reliquit qō statim patuit p paulū corinthios rep̄hendēs q varijs modis abutebant naꝫ aliqui post cibos sumptos domi sumebāt eucharistiā i eccia. alij cibos cōsp̄etos volebāt sacrali sumptōne eucharistie immiscere. quos oēs redarguit cū dicit. an nō habetis domos ad manducanduꝫ. supple pꝰ sumptionē eucharistie. vt nō sic in eccia cōmunē cibū huic sacramēto immisceatis. vex si ex institutione eccie sic ordinatū sit hoc rōnabiliter factū est. Dicit. s Tho. ꝓpter tres causas. Primo ꝓpter sanctitatem sacramēti. dignū em̄ est vt ꝓpt

Questio pulchra.

Nota tres cās q̄re ieiuni tm̄ deberet sume re sacrm.

reuerentiam tanti ⁊ tāʒ sancti sacra
menti om̄i vtiq̄ʒ veneratōe dignuʒ.
os xp̄iani quo sumendū est non sit
prius alio cibo imbutū. ʒ q̄si nouū
⁊ purū ad ei⁹ ꝑceptionē reseruet̄. sic
fuit de ei⁹ sepulchro in quo vt euā-
gelista ait nonduʒ q̄squaʒ positus
fuerat. sic ⁊ de corꝑe v̄gineo in quo
nouē mensib⁹ quieuit. Scd̓o ꝓpter
deuotionē ⁊ attentionē que requi-
ritur ex ꝑte sumētis q̄ ex cibis pri⁹
sumptis impediri pōt ꝓpter vapo-
res a stomacho ascēdentes vn̄ ⁊ re-
gulariter discretio ac deuotio mi(n)or
est in pranso quā in ieiuno. Tercō
ꝓpter periculū vomit⁹ q̄ facili⁹ con
tingit p⁹ cibos sumptos. Verū sūt
aliqui casus a doctorib⁹ exp̄ssi i eo-
rū scriptis p̄fata distinctiōe. viij. in
q̄bus nō ieiuni licite sumere pn̄t. lʒ
regulariter solū a ieiunis sit sumē
dū ⁊ p̄m⁹ est ꝑiculū mortis vbi tale
timet̄ imminere de ꝓpinquo. Nō
bn̄ notandū est q2 nō quecūq̄ʒ infir
mitas. etiā grauis admittit vt p⁹ cō
mestionē sumat̄ ʒ illa in qua peri-
culuʒ tale imminet q̄ nō p̄sumitur
posse expectare infirmū vsq̄ʒ in diē
alteꝝ in q̄ ieiun⁹ acciperet. Est em̄ via

Nota casus in quib⁹ nō ieiuni su- mūt eucha ristiam.

ticū ⁊ ido dandū ꝓficiscenti de hoc
mūdo vt ꝑducat̄ ad terminuʒ. Alij
casus in quib⁹ non ieiun⁹ sacerdos
pōt sumere nō sūt ꝑp̄lo explanādi
nō ꝓpter grauitatē. ʒ q2 absq̄ʒ ꝑiclo
ig̃rari pn̄t a vulgo. vt vbi sacerdos
ex negligētia ꝓpria vl' mīstri aquaʒ
ꝓ vino calici infundit. ⁊ sic vsq̄ʒ ad
sumptionē missaʒ cōtinuādo sum-
psit aquā pro vino cōsecrato. Et q2
ꝑ sumptionem aque non manet ie
iunus. ⁊ tenet̄ de nouo vinū in cali
cem fundere ⁊ sic cōsecrare sangui-
nem ⁊ ne populus scandalisaret̄ ꝓ
pter morā. pōt in medio altaris in-
cipere a v̄bis canonis. Simili mo-
do postq̄ʒ cenatum est accipiens ie
sus calicem ⁊c. benedixit ⁊c. dicens
Hic est calix sanguis mei ⁊c. ⁊ tūc
sumere subito cū reuerētia. Et notā
ter ponit̄ Accipiēs iesus calicez ⁊c.
quia prius non est facta mentio de
ipso nomine. ⁊ hic fit noua cōsecra
tio. vn̄ autorē oportʒ exprimere sa
cramēti. i. iesum xp̄m. Et etiā neces
sariū est. vt sic de nouo fiat ꝯsecatio
ne grande sacrilegiū cōmittat̄. ⁊ pe
nā repulse vni⁹ anni a cōione sacer
dos nō incurrat. de con. di. ij. cōpe-
rimus vbi dr̄. Aut sacramēta inte-
gra ꝑcipiant aut ab integris arceā-
tur. Est et tercius casus qui i die pa
rascenē practicatur in qua particu-
la hostie cōsecrate ponitur in vinuʒ
non consecratum quia illo die ca-
lix a ministro non consecratur cuʒ
summus pōtifex christus eo die ꝑ
se fudit ⁊ obtulit deo patri suū pre-
ciosum sanguineʒ. ⁊ sic sacerdos su
mens particulaʒ in vino non conse
crato cum vinū prius pertingit ad
stamachuʒ quā particula. sumitur
sacramentum a non ieiuno. sed ista
sunt pro clericis. Ad nostrū propo-
situm qd̓ hoc sacramentum sit ido
in vltimo institutum vt eo feruen-
tius memorie commendaretur do
minica passio habetur talis doctri-
na.

Exemplem

Quidam deuotus a quodaʒ lra-
to q̄siuit. Quō posset hr̄e memori-
am dn̄ice passionis dum hostia ele
uaretur a sacerdote in missa. Rn̄dit
lratus duplici mō mente ⁊ v̄bo ꝑt

haberi. mente cogitando subito. en hoc institutuz est in memoriā amarissime mortis xpi. tanq̄ ꝓ suo ultimo testamento. Verbo vt tunc sibito ꝓferat aliquam devotam orōnē vt ipm in suo extremo valeat devote ꝑcipere. Et cum ille devotus ꝑeteret iformari de aliqua devota orōne. Rn̄dit. Ex quo in memoriā sacratissime passionis ꝛ mortis eius institutum est dicere poteris. O domine ihu xpe. rogo te per illā eximiā charitatem in qua amorosum cor tuuz ardebat. quando hoc tuū sacramentum in salutem omnium fidelium instituisti ꝛ in q̄ tua deifica aīa separabatur a tuo deifico corpe ꝛ sanguinem in cruce vt non sinas ipm diuinissimū sacramentū depire in me. Sꝫ ꝛ per illam eximiā charitatē in q̄ deificuꝫ cor tuū scindebatur in cruce pro salute mundi. sis mihi placabilis iudex duz miseꝝ cor meū scindetur ꝛ hec misrrima aīa mea a mis'rimo corpore sepabit'. Et adiecit litteratus qđ quidā sceleratus homo virtute huius oratōis. habuit xpm in extremis suis ita placabilē iudicem q̄ subito de corpore aīa ei⁹ ad requiem evolauit. licꝫ ex diuina iusticia purgatorij penas per multos annos sustinere debuisset. Et adiecit Magister iordan⁹ generalis ordinis predicatoꝝ narrare cōsueuit qđ virtute hui⁹ orationis ꝛ aliaruz similium quidā iuuenis deuot⁹ in illo ordie meruit vt semel in die cene ipm xp̄us hoc sacramēto cōmunicaret. ꝛ in die pasceues semꝑ omni anno passionē xpi in suo corpore sentiret. Ita q̄ vocē quidem audiebant alicuius alloquentis. vt se ad passionem prepararet. Sꝫ penās inferentem non videbat. etiam cuz singulas percussuras flagellationis sentiret. que oīa ad magnū illius iuuenis meritū ꝛ gloriaꝫ pacta sūt. Et sic termiatur pma pars opis. s. de institutione sacramēti. restatq̄ đ eius essentia qđ videlꝫ in se habeat ꝛ quomō xps in eo cōtineat' tractare. hoc enim postulat vltimū membrum diuisionis supra tactum vbi de ordine institutōnis quesitū fuit.

Pro secunda pte principali opis premittēda ē diuisio sermonum

Pro secūda tamē parte principali operis in q̄ post materiā institutōis sacri tractādū ē de ei⁹ eēntia. qđ videlicet in ipso cog̃scere debeamus ꝛ qualiter xps sub ipsius speciebus panis ꝛ vini cōtineatur. Et quia ad cognoscendum plene hoc sacramentum tria occurrunt consideranda. scꝫ virtus consecrationis. essentia rei exterioris. vt est species panis ꝛ essentia rei interioris vt est christi corpus. Ideo de his tribus in hac parte per ordinez tractandū erit. Et quia primum scꝫ virtus consecratiōis. die krafft der wandelūg panis in sacruz christi corpus vult habere debituz ministrum seu ydoneum artificem geistlichen werckmeyster ꝛ talis artifex vult hr̄e debitā materiā ꝛ talis materia debitam vult hr̄e formā supple vboꝝ q̄ etiā debitam requirunt circa artificem

intentionē. Ideo etiā de his quatu
or p ordinē tractandum erit cū ſm
Hug. de ſctō victore hoc ſacrm̄ ex
illis q̄tuor ꝯficitur. ſ. ex ordine. ma-
teria forma ⁊ intentiōe. Ad tractan
dum aūt circa miſtruȝ ⁊ artificē ſa-
cramēti cū taleȝ facit ydoneuȝ: ſacer
ordo diſcutiendū eſt. An laic⁹ ſan-
ctus nō ordinatus poſſit hoc ſacra
tiſſimū ſacrm̄ cōſecrare. ⁊ vandeln.
⁊ daclarato qd̄ nō ſed ſolū ordina-
tus. Queritᷣ an oīs ſacerdos quali-
tercunq̧ ſit bonus vel malus cōſe-
crare poſſit. Et q̄ꝛ he due difficulta-
tes plures hn̄t annexas q̄ōnes. ⁊ te
diū eſt predicatori recitare ſic ⁊ po
pulo audire. Jō dicat qd̄ q̄ꝫ plures
vtiles q̄ōnes ⁊ declaratōes ſaluber
rimas audirēt in fidei cōfirmatōeȝ
ſup illa q̄tuor. que ſm Hug. p̄fatū
ad v̄tuteȝ cōſecratiōis cōcurrūt. de
qua vt p̄miſſuȝ eſt ante eſſentiā rei
exterioris vt ſunt ſpēs panis ⁊ vini
⁊ etiā añ eſſentiā rei interioris vt eſt
corp⁹ xp̄i incluſum tractandū eſt. q̄
ſū etiā duaꝝ ꝑtium diuiſiones h̄ vt
ꝓlixitas vitetᷣ obmittuntᷣ. nō min⁹
t̄n ſi predicator oīm triū partiū di-
uiſiones allegare velit inueniet vti
q̧ illas in ſuis locis.

¶ Sermo. xij. q̄ ⁊ prim⁹ i hac ſcd̄a ꝑte tractans de virtute cōſecrationis quo ad debitum miniſtrum.

M Emoriaȝ ſupple eternā fecit
mirabiliū ſuoꝝ. addas in vl
tima cena miſericors ⁊ mi-
ſerator dn̄s. in eo qd̄ dedit eſcaȝ ſac
mētalem timētibus ſe. ſ. ſuis deuo
tis apl'is. ⁊ nob oībus in ſpem et'ne
ſalutis. p̄s. cx. Sup'i⁹ tactū fuit qd̄
xp̄s in ſuis miraculoſis opibus ab
infimis incepit ⁊ in maximis aſcē-
dendo vt in ſuſcitatōe lazari. ⁊ in in
ſtitutiōe hui⁹ ſacramēti. iō dicitᷣ me
moriale eternū oīm mirabiliū ope
rum q̄ꝛ vbi hoc facere potuit vt ſi-
ne diminutiōe ſue glie in qua ſedit
a dextris dei. poſſit eſſe nobiſcū in
terris incorꝑali ⁊ ſacram̄tali. p̄n̄tia
etiā quecunq̧ alia miracula in ꝓba
tionē ſue diuinitatis facere potuit.
Salutetᷣ v̄go Quia iā ꝑ ſcd̄a ꝑteꝫ
ſermonū noſtroꝝ habem⁹ neceſſa-
rio tradere noticiā ei⁹ de cui⁹ inſti-
tutione tactū eſt in p̄cedēti p̄ma ꝑ-
te. ſ. de eſſentia ſacramētali xp̄i ſub
ſpecie panis quō ibidē poſſit cū cor
pore aīa ⁊ deitate ſua in v̄a ꝑſonali
p̄n̄tia cōtineri. Et q̄ꝛ talis cōtinen-
tia ſolūmodo cognoſcitᷣ lumie fidei
ꝑ intellectum ⁊ intellect⁹ in ſua co-
gnitione ortū habet a ſenſu. Scd̄o
de aīa. Jō p̄mo de miſtro ſacramē-
ti vt ē ſacerdos ⁊ ſpē panis que ad
ſenſum videntᷣ. eſt tractandū vt ſic
de re contēta que xp̄us eſt intelligē
q̄ neceſſaria ſunt valeam⁹. Ad pri-
mū ḡ cū notū ſit qd̄ nobiliſſimū do
nū vt eſt hoc ſacrm̄ quo nihil nobi
lius in celo rōne deitatis ⁊ nihil no
bili⁹ in terra. rōe corꝑis v̄ginei cōce
ptum de ſpū ſancto vult h̄re ydo-
neū miniſtruȝ. q̄ indubitatā habeat
auctem talē a xp̄o ꝯſecrādi ⁊ diſtri-
buendi ipm. Jō expedit vt tactuȝ ē
de ipſo miniſtro tradere duas ſalu-
berrimas doctrinas. quaruȝ prima
eſt ſup ſacri ordinis ſacerdotal' ne-
ceſſitatē. Scd̄a ſup hmōi collati or
dis ⁊ auct'is certitudinē ⁊ quālibet
partem per ſuas queſtiones expē-
dit pro clariori intellectu diſcutere.

Expedit eccl'iam hāc materiā dedu
cere ꝓpter modernos hereticos ꝛ wal
denses errātes. tam contra necessi-
tatem q̄ȝ etiā certitudinē ordinis sa
cerdotalis vt inferius patebit. Ra-
tio sup primā qōnez an oīno opor-
teat ministrū hui⁹ sacramēti habe
re sacros ordines sacerdotales. ita
q̄ nullus quantūcunq̄ȝ sanctus nō
ordinatus laicus possit consecrare.
ꝛ wandelen. hoc qđ sacerdos facit. ꝛ
habebit hec questio tres sermones
vt sunt sacerdotes boni manifeste
mali ꝛ occulte mali qui oēs lȝ con-
ficere valeant non tñ laici nō ordia
ti ꝛ datur talis conclusio q̄ nemo
hoc sacramentū conficere possit ni
si sacerdos q̇ ſm claues ecclesie fu-
erit rite ordiatus habetur ex xp̄i in
stitutiōe ꝑ verba. Hoc quotiēscūq̄ȝ
feceritis ꝛc. in vltima cena ꝓlata.
Prima ps q̄ solus sacerdos rite or
dinatus possit conficere. probāt do
ctores in cōscriptis q̄rti sniaꝝ dis.
xiij. duplici rōne. Ordo eccl'ie mili
tantis deriuatus est ab ordie eccl'ie
triumphantis. vñ illud ad moysen
fac scđm exemplar qđ tibi in mon
te monstratū est. vnde sic in ange-
lis diuersis ordinib⁹ diuersi actus
debentur. ita ꝛ in ecclesia militāte.
diuersi actus diuersis ordinib⁹ ap-
plicantur. Et quia in angelis talis
ordo seruatur vt inferiores ꝑ medi
os a supioribus recipiūt diuinas il
luminatiōes. Juxta illud dyony. in
de cel. hierar. Hec est lex diuinita-
tis immobiliter stabilita. vt yma a
summis ꝑ media ꝑficiant. Ita etiā
in eccia infimi vt laici a sūmis pon
tificib⁹ ꝑ medios sacerdotes sacra-
mētis muniunt. Deseruit ꝛ hec cā
secunda. Nam videm⁹ q̄ in corpe
naturali diuersa mēbra ad diuersa
officia ordinant vt oculi ad viden-
dū aures ad audiendū manus ad
opandū. Et qꝛ corp⁹ mysticū eccl'ie
assimilat ꝓpter pluralitatē officioꝝ
corpi naturali etiaȝ a ꝑplo. j. Cor.
xij. Sicut in vno corpe multa mem
bra habem⁹. oīa aūt mēbra nō eun
dē actū. Jō cōueniēter in eccia etiā
dīit esse diuersi stat⁹ ad diuersa offi
cia deputati. vt videlȝ tam in laicali
statu q̄ȝ in spūali sit diuersitas hoīȝ
quoꝝ quidā sunt infimi vt ꝑplares
alij medij vt militares. ꝛ tercio sup
mi qui oim illoꝝ sint duces ꝛ recto
res. ꝛ hoc ad tp̄alē regimē. Ad spūa
le aūt qđ excedit tp̄alem. sicut aīa
corpus. oportet non solū hmōi di-
uersitatē graduū attēdere. ȝ etiā ȝ
aduertere qđ sic corp⁹ regit ab aīa.
ꝛ illa sepata tam ois cessat actio. ita
nisi corpalis seu tp̄alis stat⁹ secula
rium regat a spūali. cessat ois actio
stat⁹ secularis quo ad meritum vite
eterne. Jn ciu⁹ etiā signū adhuc gē
tiliū libri sunt referti sicut etiā scō
rū gesta narrāt de sacerdotib⁹ eorū.
q̄bus spūalia exercitia simul ꝛ offi
cia cōmittebant. q̄re ꝛ a fortiori in
eccia militāte. tal' diuersitas statuū
dȝ adesse. vt etiaȝ hoc deificū sacr'm
habeat suos sacerdotes ꝛ mīstros.
vide Tho. i suo. iiij. vbi s. Scđa ps
cōclusionis q̄ hec auctas sacerdota
lis sit deriuato a xp̄o i vltima cena.
satis patuit ꝑ superi⁹ allegata circa
practicā xp̄i tentā in cena. Nā cum
dixit p⁹ sumptionē ꝑme spēi. Hoc
facite in meā cōmemorationē. ma-
nifestū ē qđ cū antea talia que xp̄s
fecit. s. panem accipiēdo bñdicēdo

frangēdo ꝛ distribuēdo. nūꝙ disci-
pulis cōmiserat qđ semꝑ vsqꝫ ad il
lud tēpus apl̄i laici ꝑmāserūt. cum
aūt ꝑtātem faciēdi ea q̄ ipse fecit in
cena circa sacr̄m accepert ꝛ talia so

Secunda ps sermonis sup certitu dinē sacramētis in tali ordi ne sacerdo tali exhitis.

lis p̄sbyteri cōpetunt ꝙ tūc in sacer
dotes a xp̄o fuerūt ordinati. Quā
tisꝫ vero ad scđam ꝑtem sermonis su
pra qōnē. vn̄ eccia romana ꝑ orbeꝫ
in suis fidelib⁹ dispersa reddit certa
aduersus oīm hereticoꝝ ꝓtensos sa
cerdotes et cōuenticula quod eius
sacerdotes habeant indubitatam
ꝑtātem a xp̄o relictā in terris. cōfi-
ciendi hoc sacr̄m. dūmō rite fuerūt
ordinati. Pat hec cōclusio indubi-
tatā tenꝫ ip̄a rōana eccia ꝑ orbē dif
fusaꝫ. certitudinē suꝑ efficaciā sacra
mētoꝝ. in ea tm̄mō ꝑcipiendā eo ꝙ
ipsa sola vt petri nauicula sit a xp̄o
fundata ꝛ extra quā nulli pꝫ addi-
tus salutis. Materia hec deducit
ꝓpter modernas hereses quas iam
ꝓpter ꝓpinquitatē aduent⁹ antixp̄i.
insurgē videm⁹. ꝓpter quā apl̄s. fi-
deles cautos reddidit dicens. Nisi
p̄mū venerit discessio ꝛ reuelat⁹ fu-
erit fili⁹ ꝑditiōis. ij. Thessa. ij. glo. di
scessio triplex a fide ab obediētia se
dis apl̄ice ꝛ romano imꝑio q̄ duo
vltima intm̄ inualuerūt ꝙ etiā pri-
mū. s. discessio a fide ꝑ isurgētes he
reses cōtinuū capit incrementū. et
p̄cipue cū hussitis ac heresi ꝛvaldē-
sium. quoꝝ ꝓtensum papā argētie
cōbustū mihiqꝫ confessuꝫ. qꝛ intus
ꝛ extra noui. sicut ꝛ alios pl̄res he-
reticos q̄s ex officio iquisitiōis bra
chio sclari ad puniēduꝫ reliq̄ me ꝙ
dolenter refero certū reddiderūt de
ꝑmissa discessione fidei. Nā ꝙ solū
mō ꝯgregatio fideliū sub rōani pō

tificis obediā ꝑ orbē dispsa sit vera
petri nauicl̄a. extra quā nō est spes
vera salutis ꝛ scđo ꝙ in illa tm̄mō sint
vera sacr̄a i suis effectib⁹ ꝛ gratijs ꝓ
bat p̄mo ꝑ s. Tho. in tractatu ꝯ er-
rores grecoꝝ in qōe q̄ q̄rit. An sub
eē rōano pōtifici sit de nccīte salutis
vbi dic̄. Credere rōanuꝫ pōtificē suc
cedere sctō petro in ea ꝑfectōe ꝛ di
gnitate vicariat⁹ xp̄i q̄ ip̄e sāct⁹ pe-
trus in eccia extitit sublimat⁹ est de
nccīte salutis. Et dis. xj. in nouo di
ab anacleto. Post xp̄m dn̄m in no
uo testamēto cepit a petro sacerdota
lis ordo. qꝛ ip̄i p⁹ pōtificat⁹ in eccl̄ia
xp̄i dat⁹ est dn̄o dicēte ad eū. Tu es
petr⁹ ꝛ suꝑ hanc petrā edificabo ec
clesiā meā ꝛ porte inferi non p̄uale
būt aduersus eam. Et tibi dabo cla
ues regni celoꝝ. vn̄ p̄m⁹ ligandi sol
uēdiqꝫ ꝑtātē accepit a dn̄o ꝛc. ꝛ in-
fra eadē dis. Quāuis vniuerse ꝑ or
bē catholice ꝛ apl̄ice ꝯstitute eccie.
vn⁹ thalam⁹ xp̄i sit. tn̄ sctā rōana ec
clesia catholica ꝛ apl̄ica solūmō vo
ce dn̄i ꝛ saluatoris nr̄i p̄matū obti-
nuit. tu es inq̄ēs petr⁹ ꝛ suꝑ ꝛc. Est
ḡ p̄ma apl̄i petri sedes rōana eccia
nō h̄ñte macl̄aꝫ neqꝫ rugā. glo. n̄ hꝫ
macl̄aꝫ in his q̄ merito ꝛ nūero ex-
istūt filij eccie. vl̄ si nō merito tn̄ nu
mero. ꝑ verā fidē existūt filij. sꝑ me
rito ꝑ sacroꝝ susceptōeꝫ apl̄icā. Se
cundū vero ꝙ in illa eccia rōana solū
mō sint vera sacr̄a in suis effectib⁹ cō
stituta pꝫ ꝑ Aug. in simb. fidei suꝑ
illō remissio pctōꝝ vbi dicit. Credo
ꝙ nō sit remissio pctōꝝ nec vt⁹ ali-
cui⁹ sacr̄i nisi in hac nr̄a sctā q̄ rōa-
na di eccia. Et Amb. vt habet. xxij.
dis. Pēs asserit se seq̄ mgram suaꝫ
rōanaꝫ ecciaꝫ. In q̄ etiā distinctiōe

p̄tra ad idē recitant̄ q̄ breuitatis cā obmittunt̄. ad placitū tñ manet p̄dicatoris. Pudeat ḡ hereticoꝝ per uersum dogma asserētiū extra petri nauiculā. imo ⁊ sctām matrē eccīaȝ posse aliquā ꝟtute alicui⁹ sacramēti salutez ꝯsequi.

Exemplum.

Tempe illo qñ heret̄ albiēsiuȝ cepit manifestari quidā maligni quedā signa faciebāt virtute diabolica suffulti. q̄bus tā illā q̄ȝ alias tūc hereses pullulātes ꝯ romanā eccīam roborauert̄ asserētes sacerdotes romane eccīe eē antixp̄os. De q̄bus Joh. in canonica sua loquit̄. Antixp̄i m̄lti sunt ⁊ ꝙ solummodo apō eos essent ꝟa sacmēta ⁊ nō apud romanā eccīam. xp̄i sponsaȝ p orbem dispsam. cōfirmauerūt aūt hmōi errores p quedā signa arte vt dcm̄ est diabolica ꝓcurata. ita ꝙ sup aquas ambularēt sine submersiōe. Nō cū quidā deuot⁹ sacerdos cerneret ⁊ ex hoc piculum fidei plurimū imminere corp⁹ xp̄i cū pixide ad flumē vbi illi maligni i p̄ntia ppl̄i sua ostēdebāt portēta deportauit. dixitq̄ȝ in audiētia oīm. Adiuro te diabole p eū quē manib⁹ porto ne in h̄ flumine ad hui⁹ ppl̄i subuersionē exerceant̄ tua fantastica ꝓdigia. Post h̄ ꝟba illis hereticis sup vndas fluminis ābulantib⁹ vt p̄us sacerdos turbat⁹ corp⁹ dn̄i in flumīe ꝓiecit. Et ecce mira xp̄i potētia patuit oībus Nā mox vt elementū tetigit sacr̄m fantasia cessit ꝟitati ⁊ heretici statiȝ vt plūbuȝ descēdentes in ꝓfunduȝ sunt submersi ⁊ pixis cū sacro statim ab angelis sublata est. Sacerdos aūt de miracl̄o q̄deȝ gaudebat ȝ de iactura sacr̄i vehemēter doluit Jta ꝙ totam noctē in lacrimis ⁊ gemitu ꝯsūmaret. Sed nō defuit dei clemētia. nā manē cū eccīam intrasset pixideȝ cū sacro sup altare repit Ecce quō deus ostendit sacramēta hereticorum esse falsa ⁊ nostra vera ⁊ catholica.

Sermo. ij. scde ptis de ministro malo ⁊ indigno hui⁹ sacramēti an conficiat.

Accipite ⁊ mādūcate h̄ ē corpus meū. Math. xxvj. Salutet̄ ꝟgo. Quia in p̄cedēti s̄mone tactū est ꝙ ꝯsecratio cōpetit solū sacerdotib⁹ eccīe rōane. ⁊ qō ceteri sacerdotes extra eccīam exn̄tes ꝯsecrare nō p̄nt. ⁊ circa h̄ p̄ns s̄mo duplicē doctrinā ammistrabit. Prima sup veri sacerdotij dignitatem q̄ ad veritatē ꝯsecratiōis. Scda super scītatē vite laical̄ cū carētia virtute consecrationis. Et declaratur partes. Primo qui dicantur extra eccīaȝ existere sacerdotes vl̄ illi q̄ intra eccīe vnitatē ordinati fuer̄t ⁊ postmodū ab eccīa p̄scisi p excōicationē vel heresim vl̄ extra eccīam baptisati ⁊ ordīati ⁊ si vtroq̄ȝ mō accipiat̄ an credēduȝ sit ꝙ tales nō valeāt nec baptisare nec ꝯsecrare. Secūdo an bon⁹ ⁊ sanct⁹ laicus cū sit magis p̄ticeps diuīe ꝟtutis ⁊ influentijs diuīe gr̄e q̄ȝ malus sacerdos an tal̄ posset ꝯsecr̄e ⁊ missaȝ celebrare. ⁊ he due difficultates tangunt̄ a doctorib⁹ in coꝝ scriptis sup q̄rtuȝ sniaꝝ dis. xiij. q. An oīs sacerdos ēt h̄etic⁹ scismatic⁹ excōicat⁹ degdat⁹ possit celebrare ⁊ cōsecr̄e. scda tāgit̄ an soli sacerdotes ⁊ nō laici sctī pos

sint hoc sacramentum cōsecrare in
missa. Et lꝫ argumentatiue si vult
predicator procedere deseruiat pro
pma qōe.canon.xxiiij.q.j. Audiui
mus ꝙ nō valeant cōsecrare cū ibi
dicatur. Quicūqꝫ ab vnitate eccle-
sie fuerit alienꝰ execrare pōt inuul-
gari.entrvelheñ cōsecrare nō potest
Et augusti.etiā dicit ꝙ extra eccīaꝫ
catholicā nō est locus veri sacrificij
tñ his argumētis nō obstātialibus

Diuisio sermonis i duas qōes. pma an qlibꝫ sacerdos possit consecrare.

Patur ꝓ pma qōe hec cōclusio. tā
q̄ꝫ pro pma pte sermonis. Quilibꝫ
sacerdos rite ordinatꝰ scđm ordina
tionē eccīe romane potēs pferre
v̄ba consecrationis ⁊ potēs habere
debitam intentionē. potest hoc sac̄
mentuꝫ conficere. vt minister prin-
cipalis cause scꝫ virtutis dei que so
la potest ex infinita sua potētia cō
uertere vt pncipalis causa panē in
corpus xpi ⁊ vinum in sanguinem
Ex qua conclusione sequit̄ alia qꝺ
criminosus hereticus scismaticꝰ ex
cōmunicatus.imo degradatus sa-
cerdos potest conficere ⁊ vere con
ficit si attēptat ⁊ obßuat cetera om-
nia que ad hoc requirunt̄ q̄uis cō
ficiēdo grauiter peccat. Prima cō-
clusio ꝙ quilibet sacerdos rite ordi
natus ⁊c̄. Probatur naꝫ ex verbis
Aug.in de sacramētis vt supra pa
tuit. Hoc sacr̄m pficitur qñ quatu-
or concurrunt.s.ordo sacerdotalis.
materia panis ⁊ vini.forma verbo-
rum sacramentaliū ⁊ intentio faciē
di ea que xps instituit. Et qꝛ hec q̄-
tuor cōcurrunt ⁊ exprimunt̄ in pre
fata conclusione.vt patꝫ intuēti vbi
tres conditiones tanguntur ex par
te ministri.s.ꝙ sit sacerdos ⁊ qꝺ pos
sit proferre verba consecrationis.⁊
tercio qꝺ possit habere debitā intē
tionem. Jđo consecrare pōt habita
debita materia sup quā suā intētio
nem ⁊ verba consecrationis dꝫ di-
rigere vt sacerdos. Itez ptꝫ ex scđa
rōne ꝙ per conclusionē secludunt̄
qui consecrare non pñt vt sunt lai-
ci muti.rōne carentes.⁊ hoc tangi-
tur cum debeat habere debitā intē
tionem.⁊ quarto illi qui extra debi
tam materiā volunt conuertere pa
nē ⁊ vinuꝫ ptensuꝫ in corpus ⁊ san
guinē xpi. Et dico ptensaꝫ ⁊ falsaꝫ
meteriaꝫ.vt quidē heretici nūcupa
ti acholmite vt etiā Aug. in libro ꝺ
heresibus loquit̄.offerūt panē ⁊ ca
seum in missis.hñtes pro fundamē
to ꝙ a pmis hoibus abel ⁊ cayn ob
lationes de fructibus terre ⁊ ouiuꝫ
fuerunt celebrate. Alij etiam vt ca-
thafrigi ⁊ pecutiani de infantis san
guine q̄ꝫ de toto eius corpe minu-
tis punctoꝝ vulneribus extorquēt
eucharistiam suaꝫ conficere nitunt̄
miscendo euꝫ farine ⁊ panē inde fa
cientes. Quidā vero vt aq̄rij aquā
solam sub specie sobrietatis in hoc
sacramento offerunt. ⁊ quia omēs
hi errores ⁊ similes excludunt̄ per
hoc ꝙ xps dñs illud sacramentū sꝫ
specie panis ⁊ vini instituit sicut pꝫ
Matt.xxvj.in verbis themat̄. Jđo
pꝫ prima cōclusio ꝙ quilibet sacer-
dos ⁊c̄.vt supra.veruꝫ attendāt hic
sacerdotes q̄uis pp̄lo non sit neces
sarium ꝓponere ꝙ sacerdos vtatur
in consecrando pane triticeo puro.
Et si dicat̄ raro inuenitur talis pa-
nis cuꝫ sepe alia grana frumēti sint
admixta. Respondit.s.Tho. di.xj.
in suo quarto sententiaꝝ.ꝙ illa gra
na sic mixta possunt se triplicit̄ hie

vel q̃ sunt in tanta copia q̇ vincũt
virtutẽ tritici ⁊ ipm conuertũt i sui
naturã ⁊ tunc nõ ↄficit cuȝ ibi ñ sit
panis triticeus ⁊ xp̃s se grano triti
ci ↄpauit. vel illa grana ⁊ mixta nõ
vincunt naturam tritici ȝ vincũtur
a tritico. ⁊ tunc põt confici. Vel ter
tio mõ sunt mixta q̇ sunt eq̃lia. nec
vnũ vincit alteꝝ ȝ ambe manent. ⁊
tunc sub hostia illa ps q̃ triticea est
consecratur. altera non. Vñ sũmaȝ
adhibeant diligentiam sacerdotes
in talibus. De vino etiã aduertatur
q̇ sit puꝝ ⁊ vinũ vitis nõ acerosum
eo q̇ acetum ⁊ vinum differũt spẽ.
vt etiã phs in. viij. methaphis. tan-
git cum dicit. hoc modo fit ex vino
acetum. q̃ mõ fit ex viuo mortuum
vñ sicut hõ viuus ⁊ mortuus diffe-
runt spẽ. ita vinũ ⁊ acetum. patet h̷
etiã ex contrarijs eoꝝ ꝓprietatibus
q̃ vinum est virtualr̃ calidũ. acetuȝ
vero virtualr̃ frigidũ. veꝝ q̃ Isido
rus dicit. q̇ acetũ est spẽs vini ⁊ de
eo potest confici. Dicẽdũ q̇ ipe ac-
cipit vinũ large ꝓ omĩ liquore qui
aliq̃ mõ ortum habet ex vite. vñ eti
am q̃ interdum vinum incipit ace
scere. aut q̃ fit pendulũ tunc potest
confici licet melius sit desistere nisi
necessitas vrget. ⁊ hoc ꝓpter reuerẽ
tiam sacr̃i. qñ aũt ꝑfecte desinit esse
vinũ ⁊ est mere acetum tunc nõ p̃t
fieri cõsecratio. Iteȝ notãt sacerdo
tes q̇ de agrestu etiã non põt confi
ci sanguis xp̃i. eo q̇ȯ est in via ge-
neratõnis ad vinũ. vt phs tãgit. iiij
methaphis. Unde ꝑiculosum ẽ in
partibus vbi raro maturescunt vue
⁊ semꝑ manent etiã exp̃sse a botris
in sapore agreste. vt in partibus fri
gidissimis. si q̃s eñ illum liquoreȝ
haberet in partib⁹ vbi maturescũt
vue. diceret illũ esse agrestuȝ. Pos
set tñ ꝓbari talis liquor ꝑ debitam
eius digestionẽ. vt si post digestio-
nem haberet suauem saporem. pos
set tunc confici. si aũt nõ. tunc oĩno
non est conficiendũ. q̃ nihil efficit
nec excusant ꝑtes vbi non crescunt
vina. q̃ vt dr̃ sm̃ Tho. non est aliq̃
terra ad quã nõ possit tñ vinuȝ de
portari q̇ sufficiat ad celebrandum
Ex quo documento sequit aliud vi
delicet q̇ȯ licet de musto possit con
fici eo q̇ dulcedo maturationẽ atte
statur que etiã est digestionis spẽs
iuxta phm vbi s̃. nõ tñ decet ꝓpt i-
puritatem eius. vt de ipo conficiat
nisi necessitas emergat. Et si queri
tur de illis qui in die transfiguratio
nis xp̃i solent consecrare de musto
⁊ vino nouo. R̃ndetur vt supra q̇ ñ
decet ꝓpter reuerentiã sacr̃i. possũt
tñ botruȝ bene excoctum in caliceȝ
exprimere guttam vel simile. quia
tunc locum habet. c. didicimus de
conse. distin. iij. ⁊ sequenti. vbi inter
alia dr̃ si necesse fuerit botrus in ca
licem exprimatur. q̃ liquor dum ẽ
in vua magis habet rõem cõmesti-
bili q̃ȝ potabili. vt etiã tangit Sco-
tus i suo q̃rto. vbi supra ⁊ h̷ ꝓ sacer
dotũ doctrina q̇ copiam libroꝝ nõ
habent. Sed quo ad scḋam parteȝ
sermonis. An etiaȝ heretic⁹. scisma
ticus. excõicatus. criminosus. ⁊ de
gradatus conficere possit. vbi dat
distinctio simul ⁊ cõclusio. Qꝫ vbi
tales post susceptũ ordinem sic ab
vnitate ecclesie recedunt ⁊ confice-
re attemptant. Uticꝫ vere cõficiũt
ꝑdictis quattuor cõcurrentib⁹. vbi
vero extra ecclesiam nõ rite fuerũt

Scḋa ps s'mõis sup q̃stioneȝ. An oĩs hẽticus ⁊c possit cõficẽ vbi dat distinctio d' hereticis.

ordinati nec intendũt facē q̄ ecclīa
romana p̄cipit esse faciendũ in tali
um ordinatōe ⁊ consecratōne. tunc
nullo modo conficiunt. Probat̄ q̄
ad ambas ptes conclusio. Nã q̄ p̄
mi possunt cõficere patet ex docto
rum sententijs vbi s̄ dist. xiij. Nam
q2 sacerdos habet ptãtem ↄsecrãdi
ex caractere sacerdotali ⁊ caracē ma
net in heretico scismatico crimioso
⁊ degradato. igit̄ q̄libet eorũm pōt
consecrare quãuis grauiter peccãt.
si attemptãt. Item alia ratio ē san
cti tho. Omne quod datur post con
secrationem est perpetuum. ptz q̄a
non exprimitur aliq̄d tempus sed
manet perpetue ordinatus sicut p
petue baptisatus. Vnde ⁊ i iferno
cognoscit̄ baptisata anima a nõ ba
ptisata ⁊ ordinata seu insignita ca-
ractere anima a non insignita cum
ergo insignitio sacerdotalis sit hu-
iusmodi. Ideo per talem insigniti-
onem dum viuit habet potestatem
consecrandi. licet non meritoriam
vbi illam exequitur in actum. verũ
⁊ si de excõicatis ⁊ hēticis nõ sit du
bium. tñ apud aliquos forte degra
datio faceret dubiũ. eo q̄ talis tra-
ditur potestati seculari. vt secularis
puniendus. vnde sicut secularis nõ
potest conficere. ita nec degradatus
Respondetur q̄ degradatus tradit̄
potestati seculari. non quod debeat
habere dominum in eum tanq̄ i se
cularem. sed vt habeat iurisditionē
ministerialem in eum quia videli-
cet potestas tunc secularis est mini
ster spiritualis potestatis. sic etiam
heretici traduntur ad puniendum.
Iuxta ca. Ad abolendam de here-
ticis potestati seculari. Secũda ps

huiũs cõclusionis. q̄ videlicet vbi
non sunt rite ordinati nec conficere
volunt s̄m ordinationez ecclesie ro
mane sed s̄m suam sectam. tũc nul-
lo modo conficiunt. Et hic materia
ad predicandum populo est per ne
cessarium propter varias hereses
quarum vna diu viguit scilicet 2val
densium quorum papa vt supra ta
ctum est vbi incinerari debuit con
fessus. ⁊ tamen incineratur argenti
ne quia relapsus modum habuerit
ordinandi presbyteros per manuũ
impositionem soluz. vt apostoli do
gmatizando q̄ romana ecclesia nul
lam haberet auctoritatem ⁊ q̄ om-
nes benedictõnes eius essent male
dictiones. Iuxta illud Malach. j.
Maledicam benedictionibus ve-
stris cum alijs q̄z plurimis articu-
lis erroneis quos tales friuole te-
nent nullo modo conficere possũt
Erat etiam eius titulus. Fridericꝰ
dei gratia episcopus xp̄i fideliũ ab
negantium donatõnes constantini
Et per hoc patet solutõ ad argumē
ta in p̄ncipio adducta. tã a. c. Audi-
uimus. xxiiij. q. j. quã etiã sup v̄ba
Augusti. extra ecclīam catholicam
Nõ est locus veri sacrificij intelligi
tur tñ. q̄ ad istos iaz tactos hēticos
q̄z etiã sup p̄mos qui videlicet licet
sint rite ordinati ⁊ conficere valeãt
tñ extra ecclīam conficiunt ⁊ sine ef
ficatia. vñ eoꝝ b̄ñdictõnibꝰ maledi
cit̄. iuxta auctoritatē Malach. idu
ctã. sic etiã ↄtigit malis sacerdotibꝰ
⁊ criminosis i ecclīa in q̄tũ sibiipis
eoꝝ sacra nõ ꝓsunt. lz alijs ꝓdesse
valeant. Seq̄t̄ ex his alia doctrina
sup laicos sctõs cũ sint deo ꝓpinq̄o
res q̄z mali sacerdotes, adhuc confi

cere nō pn̄t de q̄ in seq̄nti ſmōe tractabitur.

¶ Exemplū sup sacra hereticorum.

¶ Predicante sctō Petro martire in partibus lumbardie q̄ ⁊ primus inq̄sitor hēticor fuit ⁊ ab eis interfectus contigit eum inſdum declīare ad domum cuiusdam dn̄i ville. cuius subditi erant heretica prauitate infecti. taliter q̄ vera sacramenta non haberentur in romana eccl'ia per orbē dispersa ſ3 tm̄mō apud eos ⁊ seducebantur p dyabolum se i angelum lucis transformantem ⁊ talia p̄dicāte ⁊ q̄si innumerabiles homines sic erant seducti. vnde cū q̄dam die famuli dicti domini ville sibi in secreto persuadebant aliā fidem quā vsq3 tunc tenuisset. Rn̄dit si aliā fidē meliorē scire libēter illā recipem. Cui illi. Nōne credēs āgelo aut btē Marie virgini dicēti tibi qd̄ alia melior inueniret. ymo inq̄t credere. tunc illi promiserunt quod die crastina super hoc beatam virginem audiret ⁊ videret. Cum eis ḡ ad illorum ecclesiam veniens ⁊ ipsum demonem in forma p̄dicta videns quasi iratus ꝯ eū vix p̄cibus alior victus demon eum recepit. p̄cipiens q̄ doctrine illor famulor obediret. Ad quē cu3 postea sctūs Petrus venisset ⁊ vultum eius immutatum vidisset vix ab eo causam scire potuit. Cui finalr̄ totū apuit sperans sanctum Petrum etia3 ad illorum errorem ducere qui pmisit q̄ si btā vgo Maria ei aliā oñdere vellet fidē eā ex corde recipet ⁊ dn̄s ville pmisit q̄ i crastio ipā3 audiret vn̄ mā̄e surgēs btūs petrꝰ duas consecuit hostias ⁊ vnā sumens aliā in pixido resuauit. Cū q̄ cū alijs corā dyabolo cū venisset ⁊ ab eo dure reph̄ēsus fuisset q̄ ſuos suos pseq̄ret ⁊ nisi eēt mr̄ misc̄ōie eum mime ad miam recipet. Tūc btūs petrꝰ pixidē extraxit. dicēs. Si mr̄ eiꝰ es adora h̄ filiū tuū q̄r inq̄tū deꝰ maior te ē ⁊ eū adorare teneris. q̄ stati euanuit fetorē maxim pꝰse relinq̄ns et sic p̄dictꝰ dn̄s ad fidē ē reuocatꝰ ex qui bꝰ falsa ⁊ diabolica hētico sacra q̄tum a sacris eccl'e romane seu etiā catholice differunt patet.

¶ Sermo tertiꝰ scd'e partis

Cur necessariū sit in ecclesia vt hoc sacr̄m cōficiatur a bonis et malis sacerdotibus.

Accipite ⁊ comedite h̄ est corpus meū Math. xxvj. Saluter vgo. Postq̄ in p̄cedēti ſmone tactū est q̄ oīs sacerdos rite ordinatꝰ siue sit bonꝰ siue malus hoc sacr̄m conficere possit. Restat ꝑpter infirmos auditores ⁊ sepe tā dubiosos. q̄ malis sacerdotibus bonos laicos solent p̄ferre ymo experiētia me docente sepe reperti sunt dubiosi estimātes oīno q̄ omnipotēs deus non ita cōem se preberet bōis ⁊ malis sacerdotibus. cū ex tali cōione malorum multum offendatur meliusq3 foret. vt a sanctis laicis q̄ a malis sacerdotibus tractaret ⁊ cōficeretur cuius occasione duplex salubérrima doctrina iam āministrabitur. Prima necessitas diuine institutionis super equalem consecratōnis ptātē3 ecclesie traditā. Scd'a sup reglē a ꝓbatō3 vtriusq3 ptāt' tā bōis q̄ malis sacerdotibꝰ ꝯcessam.

Et ꝑ harꝝ partiū intellectū declarā
de sunt q̄stiones due quarꝝ prīa tan
git necessitatē talis institutōis. qua
re videlicet necessariū fuit. xp̄m ih̄z
saluatorē sic sacr̄m instituere vt cau
sa a bonis q̄ꝫ a malis possit cōfici et
dispensari sacerdotibus ⁊ nō a sc̄tis

Diuisio sermonis sup duas q̄ōnes

laicis. Sc̄da ne in missa mali sacer-
dotis q̄s offendatur declarandū est
in quibus differat missa boni sacer-
dotis a malo celebrante. Uñ super
primā questionē datur hec cōclusio
Ea necessitate qua necessarium fuit
hoc sacr̄m instituere. fuit etiā neces-
sariū vt taꝫ boni q̄ꝫ mali sacerdotes
hoc ip̄m sacr̄m possent conficē ⁊ ce-
lebrare. Ex qua sequitur q̄ non fu-
it necessariū vt loco maloꝝ sacerdo
tum laici boni ⁊ sc̄ti hoc debeāt sac̄
mentum conficere. Partes cōclusi
onis deducet p̄dicator ex octauo s̄-
mone prime partis in qua tractat̄ d̄
institutionis nc̄cīe precipue in sc̄da
pte sermonis si placet. vel breuit̄ di
cat ad propositum q̄ sicut tres vir-
tutes theologice. fides. spes. ⁊ chari
tas sunt nobis necessarie in hac vita
vt in futura vita fidei que est de nō
visis succedat visio btīfica. Et spei
nostre qua illam vitam spam⁹. suc-

Quare est necessariuꝫ vt hoc sacr̄ꝫ possit taꝫ a bonis q̄ꝫ a malis sacerdotibus dispensari.

cedat cōprehensio ⁊ charitati q̄ iam
viuimur deo p grām succedat frui-
tio. Decuit etiā auctore oīs boni. vt
aliquid relinq̄ret i terris. circa q̄ hu
iusmodi virtutes in summo se exer
citarent. ad hoc vt post summū me
ritū summū p̄miū in alia vita acq̄-
rerent ⁊ possiderent. Hoc aūt com
pletū est. vbi sacr̄m sui deifici corpis
⁊ aīe. sanguinis ⁊ deitatis instituit.
circa qd̄ idem tres virtutes theolo-
gice sic in summo se exercitant. ita
sua merita in summo hic accumu-
lant. Et qꝛ p̄mium corrn̄det merito

Prīa rat

ideo dicere optet q̄ sicut nullū do-
num in terris relictum ad maxima
merita hominis deseruit. sic h̄ sacra
mentum. siue spūalr̄. siue sacramē-
taliter. sumat̄ ita etiā ad maiora pre
mīa consequenda in prima defuit.
Quibus sic stantibus. q̄s iam affe-
ctaret vt hoc sacramentum solum a
bonis deberet confici ⁊ tractari cuꝫ
fideles tm̄ meritum sibi accumula-
re p̄nt audiendo missam mali sacer
dotis sicut boni. dummō malus nō
sit notorius vt ptēbit. Deducat p̄di
cator merita fidei nr̄e. q̄ hoc sacr̄m
dum in illo deus tot mirabilia opa
tur. que non solum oēm sensum. sꝫ
etiam oēm transcendunt intellectū
creatuꝫ siue humanū siue angelicū
vt idem sit in celo. ⁊ in terra. sb̄ mo-
dica panis specie. Etiaꝫ in tota sua
q̄ꝫtitate sic pependit in cruce q̄ non
repugnat diuine potentie. licet oēꝫ
transcendat intellectum vt in sequē
tibus patebit. Qꝛ si hec rō non tibi

Sc̄da

sufficit certe concludunt sequentes
Nam si solūmō boni. hec haberent
conficere quis certificare posset ne
dum fidelem sꝫ ⁊ totam ecclesiā sup
veritatem sacramenti cum apl̄s di-
cere habuit in veritate. Nihil mihi
conscius sum. sꝫ non in hoc iustifica
tus sum. Et Eccl̄iasti. ix. Nescit hō
an odio vel amore dignus sit. Ubi
nota q̄ cum minor noticia possit ha
beri de aliena bonitate q̄ꝫ de ꝓpria ⁊
dicte auctoritates. loquunt̄ de noti
cia ꝓprie bonitatis q̄ facilior esset q̄ꝫ
noticia aliene bonitatis. sequeretur
q̄ si tm̄ boni sacerdotes hoc sacra-
mentum haberent consecrare. seq̄-

rent cottidie sicut i mūere deceptiones. ita et dubietates semperq; fideles non solum de vera adoratione verum et sumptione semper haberent dubitare. Quid insuper super dampnum cottidianum q tam vivi q̄ mortui consequerentur si solū a bonis hoc sacramentum esset celebrandum. vbi iam non solum vivi peccatores et iusti veniam et gratiam. verum etiam cottidianum recipiunt mortui suffragium relevamenq; penarum. sive a bonis sive a malis in altari offeratur. Confirmāt h' omnia institutio xpi in cena qui equalē potestatem conficiendi tribuit apostol' bonis et malis. vt in de traditori qui et ipe episcopalem et sacerdotalem accepit a xpo ministerium. vt supra in prima pte opis tactum fuit. Unde et hoc verificatū fuit in Mathie electione episcopatum eius accipiat alter. ligat deniq; hec vltima ratio sane mentis intelligentiam. Quis enim iudicaret cōsonum rationi vt elemosina bōi domini depravanda esset propter malitiam ministri qui illam elemosinam iussu domini haberet dispensare. Sic in proposito sacerdos mister domini salvatoris nobis sua sacramenta dispensat solum vt serv' quē iudicare apostolus prohibet dicēs tu quis es qui iudicas alienū svū. Verum quia materia occurrit de malis ministris et supra tactum est q tantum meritum fidelis sibi accumulare potest audiendo missam sacerdotis mali sicut boni ceteris paribus intelligendo non se intromittat predicator plurimum de hoc discutere nisi quantum necessitas

Quarta rō

[Q]uinta ratio [ex] Etitudie

cogit. quando autem talis imminet necessitas vel non patebit in fine operis vbi viginti quatuor dant documenta propter inordinatam vitā celebrantium et fidelium eorū missas audientium. Ad hoc autem q sepe boni layci malis sacerdotibus preferuntur. Avisat predicator populum. q licet quilibet laycus i necessitatis articulo valeat baptisare non tamen conceditur. nec cōcessū est a xpo. vt laycus quantumcunq; bonus valeat hoc sacramentum in quacunq; necessitate conficere. vt p fidi et valdenses iam in mundo disp si heretici dogmatisant. Et hui' cā est xpi institutio. Nam xps apostolis vt laycis dedit potestatem baptisandi et plures baptisaverunt etiā post baptismum Johannis iudeorum et hoc diu ante passionem suam vt patet Johannis quarto. In pncipio. Sed potestatem conficiendi hoc sacramentum non dedit apostolis sed vt ab eo ordinatis et etiam post institutionem sacramenti et ei' sumptionem per verba. hoc facite i meam cōmemorationem prout superius tactum fuit. Unde non valent hereticorum argumenta vbi vlterius arguunt q quia maius est sumere sacramentum q̄ conficere et laycus potest sumere. ergo etiam cōficere. Item vbi dicunt q cum potestas conficiendi datur ex divina virtute et bonus laycus est magis pticeps divine virtutis q̄ malus sacerdos. ergo etiam valeat conficere Non valent argumenta. Nā ad pmum cum dicitur maius est sumere q̄ consecrare. negatur si de maiorirate potestatis aut auctoritatis in

Nota rōes qre bōi layci nō pnt cōficere ꝯ hētīcos.

waldenses

tellige̅da ſit. qꝛ ꝯſecratõ eſt maioꝛis
ꝑtãtis. lꝫ ſume̅ ſit maioꝛis neceſſita
tis. ꝯſecratõe tñ facta ꝑ debitã ꝑtãte̅
Vñ qꝛ vnꝰ p̄t ꝓ innumeris ꝯſecra-
re nõ aũt ſic ꝓ innumeris ſumere.
Jõ ſumere oĩbus p̄t cõuenire non
aũt ꝯſecrare. Ad ſcõm vbi dicunt ꝙ
bonus laycus e̅ magis ꝑticeps di-
uine virtutis. Rñdeť ꝑticipatio eſt
duplex vel reſpectu alicuiꝰ ꝑtãtꝭ quã
ꝗs prius nõ hũit. vel ad meliꝰ agen
dũ id qꝺ̃ priꝰ facere potuit. Primo
mõ laycus vt laycꝰ nõ eſt magis ꝑti
ceps diuine v̄tutis ad faciendũ h̄
qꝺ̃ ſibi ex ſuo ſtatu nõ cõuenit. Se-
cũdo mõ qꝛ meliꝰ exeq̃tur ꝙ ſibi cõ
uenit facere vbi eſt bonꝰ q̃ꝫ vbi e̅ ma
lus. Jõ vt ſic eſt magis ꝑticeps di-
uine virtutis ꝛ gr̃e hec oĩa tanguntꝛ
a doctoꝛibꝰ in. iiij. ſniaꝝ diſt. xiij. vbi
de miſtro altaris tractant q̃rentes.
primo. An oĩs ſacerdos poſſit cõ
ſecrare. Scꝺõ an ſoli ſacerdotes h̄
facere pñt. Vbi etiã in p̄ma q̃ſtiõe
mgr̃ in textu nõ teneť vbi volebat ꝙ
heͤtici ꝛc̃. nõ poſſent ꝯfice̅ ꝛ tm̃ de p̄-
ma ꝑte ſmonis. Sed quo ad ſcꝺãꝫ

Scꝺa ꝑ ſ-
monis an
miſſa boni
ſacerdotꝭ ſit
melioꝛ q̃ꝫ
miſſa mali
ſacerdotis.

qõnez q̃ etiã eſt ſcꝺa ꝑs ſmõis. An
miſſa boni ſacerdotis ſit melioꝛ q̃ꝫ
mali ſacerdotis. Pateť ꝯcl̃o lꝫ quãtũ
ad eẽntialia ſacr̃i. das weſen des ſa
cramentꝭ. vt ſunt coꝛpus ꝛ ſanguis
dñi nr̃i ihũ xp̃i q̃ ſub ſpẽbꝰ panis et
vini contineť nõ differat miſſa vniꝰ
ab altera tñ q̃tuꝫ ad aliqua annexa
notabilis eſt differẽtia. Ex qua ſeq̃ť
aliud documentũ ꝙ melius eſt au-
dire miſſam ſacerdotis deuotioꝛis
dũmõ nõ credat illã ſuꝑexcede̅ i ſb
ſtantialibus q̃ꝫ miſſa mali ſacerdotꝭ
Concluſio quantum ad primã ꝑte̅
patet pluriũ ex p̄cedentibus. vbi de

claratũ eſt. ꝙ ſicut xp̄s in cena vltia
hoc ſacr̃m inſtitue̅do cõtulit eq̃lem
ꝑtãtem diſcipulis ſuꝑ coꝛpus ſuuꝫ
veꝝ q̃ ad ſacr̃alem eius cõſecratõne̅
inter q̃s Judas reꝓbꝰ extitit. Jte̅
qꝛ hoc deus agere voluit ꝓpť no-
ſtram certitudine̅ ꝛ etiã cõem vtili-
tate̅ inde ꝓueniente̅ q̃ oĩa locum in
eccleſia nõ haberent. ſi ſolũ a bõis
hr̃et ꝯfici. Hoc e̅t auc̃te Augu. in li
bro de coꝛꝑe xp̄i tangiť. vbi dic̃. Jn
myſterio coꝛꝑis ꝛ ſanguis dñi nihil
a bono magis nihil a malo minꝰ ꝑ-
ficiť ſacerdote. Et qꝛ hec omnia itel
ligi dñt q̃ ad eẽntialia ſacr̃i. Jõ non
differunt inter ſe quo ad hoc vtroꝝ
q̃ꝫ miſſe. Secunda vero pars cõclu
ſionis quo ad aliqua annexa ſic me
lioꝛ eſt boni q̃ꝫ mali ſacerdotis miſ-
ſa ꝛ annexa conſiderantur in exerci
tijs ꝓprie deuotionis circa ſerua-
tas obſecratões ꝛ petitiones ſuꝑ q̃-
dã ſpẽalia in q̃bꝰ deſiderat a dõ ex-
audiri. vt ſi ꝓ conuerſione alicuius
pctõꝛis. aut ꝓ liberatõne alicuius
aĩe a purgatoꝛio aut vite ꝓſꝑitate
vel aliqꝺ̃ tale peteret in ſpẽali tunc
eñ valet tam ex oꝑe oꝑato. vt e̅ miſ
ſa q̃ꝫ ex oꝑe oꝑantis. vt eſt bõitas ſa
cerdotis plꝰ q̃ꝫ mali eo ꝙ mali ſacer
dotis valet tm̃ ex opere oꝑato. vt e̅
miſſa in ſe ꝛ ſacrificiũ altaris qꝺ̃ ibi
operatur tm̃ quantum deus decre-
uerit donare. eo ꝙ e̅ miniſter eccl̃ie.
Et ſi dicať nũq̇d etiã malꝰ ſacerdos
põt in ſilibꝰ caſibꝰ vt eſt pctõꝛis con
uerſio ꝛc̃. celebrare. Rñdeť vtiq̃ p̄t
ꝫ nõ ꝓſũt ſibi ĩpĩ nec generales oꝛõ
nes q̃s facit in ꝑſona eccl̃ie nec ſpe
ciales quas ex ꝓprijs facit licet ge-
nerales ſemper valeant ꝓpter chari
tatem eccl̃ie. in cuius ꝑſona celebꝛať.

N qdru-
ples pctõ
re phiben
tu celebra-
re nõ oẽs,

Vñ ɔclo est ꝙ boni sacerdotis missa alijs valet sp ꝛ sibi mali vero alijs valere pt sibiꝑi vero mime. Patet etiā veritas documēti ſm bona vētura in suo q̄rto dist. xiij. circa eādez materiā vbi dicit. Siq̄s libēti⁹ audit missam sacerdotis deuoti. credo ꝙ bñ faciat. dū tñ nō credat ipam i sbstantiali supexcedere pctōꝛis missā qꝛ tūc piculose erraret. Si vo queritur. Si maloꝝ misse pñt audiri cur eccl'ia ꝓhibet. Rñdeť ꝙ nō oim maloꝝ ꝫ aliquoꝝ maloꝝ ꝓhibet. ꝛ hoc facit ecclesia. ṗmo in penā pcti eaꝝ Itē scdo vt ꝑ subtractōz audiētie de culpa peniteant. Tertio vt alij vidētes istos sic contempni caueant sibi merito eñ contēpnunť. vt dic̄ Bonauentura. qꝛ nō sunt digni celebrare ꝛ si celebꝛant nō sunt digni conficere. ꝛ si conficiunt nō pñt digne sumere. Et si queritur q̄ sunt tales qui ꝓhibenť cū nō omnibus malis sit ꝓhibitū. Rñdetur ꝙ sūt quadruplices mali. s. heretici. scismatici. symoniaci. notoꝛij foꝛnicarij. Et huius ē ratio quia isti directe ipugnant spiritualitatē huius sacri. Nam cū sit secretum fidei inquantum fides in summo meretur circa ipm vt supꝛa patuit. Ideo merito repellunť heretici. Item qꝛ est vinculum charitatis. Ideo repellūtur scismatici qui charitatem scindere querunt. Itez quia est vas gꝛatie ꝛ omnis bōi contentiuum. Ideo repelluntur symoniaci qui gratiam emunt ꝛ vendūt. Item qꝛ est sacr̃m eleuans hominē ad statū maxime spūalitatis. Ideo repelluntur notoꝛij foꝛnicarij. Vbi nota ſm tho. vbi supꝛa in suo q̄rto. est differentia inter concubinarios sacerdotes eo ꝙ aliq̄ sūt notoꝛij aliq̄ non. Et notoꝛius efficiť q̄s tribus modis vel per sententiam iudicis. qꝛ in iudicio ɔuict⁹ vel ꝑ ɔfessionez in iure factā. vel per rei euidentiam sicut quando est ita manifestum ꝙ non pt vlla tergiuersatōe celari isti pꝛohibentur celebꝛare cum repulsione audientie. ymmo ꝛ repulsione amministrationis eo ꝙ nullus debet recipere ab eis sacramentum et si recipit nullam consequitur gratiam pꝛopter peccatum inobedientie ꝙ cōmisit. Nexꝰ vt ṗmisi in fine dāť plura documenta super his ne oꝛdinarij locoꝛum seipos ꝛ alios eťnaliter dampnent.

Exemplum.

Sacerdos quidam lubꝛicus ꝛ totus imundus ꝛc̄. vt intelligenti pꝫ Coꝛpus xp̄i quasi cottidie polluto oꝛe sumebat. Et vide vindictam dī vt narrat guilhelmus altisiodoꝛenſ Os enim circa nasum ꝛ mentuz est versum in hoꝛribilem foꝛmam ꝛ lingua computruit. ita vt vix pꝛe fetore posset ab amicis suis sustineri. sic ꝙ miserabiliter defunctus est. Sic ꝛ sacerdos alius in gallia fuit cuius manus imissa super aram extense. igne celesti vsq ad cubitos sunt cōbuste. Qui duo si non penituerunt vtiq eternaliter cruciantur in inferno foꝛtassis tamen he plage eis in bonum cesserunt cum raro puniat deus bis inidipm.

¶ Sermo quartus secunde partis. Cur sub velata specie panis eucharistia ãministratur et adoratur.

Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meum. Math. xxvj. vel sumat̃ thẽa ex Thob. xij. vbi angelus raphel dixit Thobie. Sacramentum regis abscondere bonum est. Opera aũt dei reuelare ⁊ confiteri honorificum est. Deduc si placet aliqualiter hystoriam ⁊ manet hoc ꝙ sacrm̃ summi regis q̃ ad sacramentalem p̃ntiam sui preciosi corpis ⁊ sanguinis anima ⁊ deitatis abscondere idest ꝙ maneat absconditum hic in via sub specie panis ⁊ vini in altari bonuz est nobis ⁊ quare patebit i sermõe vel sumat̃ thema. Dabo manna absconditũ id est panem celestem velatũ. Apocalips. v. ꝫ prius salutetur virgo. quia supra tactũ fuit ꝙ ad intelligenduz essentiam sacramenti quo ad xp̄m qui p̃ntialiter ⁊ personaliter continetur sub specie panis necessarium est discutere. De his que ad sensuz apparẽt vt sunt sacerdos ⁊ spẽs panis ⁊ vini eo ꝙ cum nihil sit in itellectũ quin pri⁹ fuerit in sensu. ij. de anima. tunc de ipa re contenta ⁊ abscondita clarior patebit intellectualis cognitio. Cum ergo ad sensum visus ymo tactus gustus ⁊ odorat⁹ nihil ꝓponitur nisi oblata panis añ consecrationem ⁊ eadem accidẽtia panis etiam post consecrationem manẽt vt prius fidelibusq₃ om̃ibus necessarium sit. vt post consecrationem credatur ꝙ sub illis accidentibus. zufell. vt sunt color albũs. sapor pondus qui leuis est ⁊ rotũditas hostie sit verum xp̄i corpus absconditum vt patebit. Ideo triplex ad p̃ns ammistrãda est salubris doctrina.

¶ Pria ꝙ deifica nostri saluatoris p̃ntia in sacramẽto altaris debet eẽ abscondita.

¶ Scõa ꝙ illius p̃ntie tm̃mõ speciebus panis debet esse contentiua.

¶ Tertia ꝙ illa p̃ntia tm̃mõ sub pane triticeo debet mãere velata. Ad declarationẽ harũ partiũ necessarium est ad tres difficiles questiones rñdere. Prima quare deus ordinauit vt sua sacramentalis ⁊ deifica p̄sentia in sacramento maneat abscõdita ⁊ velata. Scõa quare velata sb specie panis ⁊ nõ carnis crude aut sanguis que res magis inducerent ad cognitionẽ carnis ⁊ sanguis xp̄i ꝓpter expressiorem similitudinem ad ipm contentum. Tertio q̃re velata sub pane triticeo ⁊ non alio ⁊ hic patebunt per tres sermonis partes

Triplices questiones per tres declarantur partes.

Quo ad primum datur conclusio voluit diuina sapientia vt in hoc sacramento aliud videatur ⁊ aliud credatur vt indignitas malorum non puniretur ⁊ meritum credentiũ p̄miaretur sunt ⁊ alie cause due que i sequenti sermone patebunt. Dabz ergo p̃ns sermo soluz duas causas quare dominus dat suuz corpus velatum ⁊ prima est indignitas prauorum que exigit vt veletur. Pro quo nota similitudinem ⁊ rationẽ. Nã sicut eger oculus appetit vt sibi sol et q̃cunq₃ lumen tegatur ne visus amplius offendatur, ita incredulis

qui lumine fidei omnino carēt solū
modo naturali lumini innitētes ex
pedit vt sol iusticie eis velatus ma
neat vbi curiose illud sacramen
tum inspicere temptarent. Nō deni
q₃ hoc dictat ne videlicet occasione
huius sacramenti amplius in infer
no torqueantur vbi nudum christi
corpus viderent ⁊ tamen non crede
rent sed insultarent. qđ eis non con
tigit si consuetam panis speciem i-
tuendo non credunt. Ecce q₃ benig
nissime agit cum eis miscđia salua
toris eos a triplici malo preseruan
do cordis oris operis. Nam si nu-
dum corpus aspicerent ⁊ hoc a fide
libus mādu cari. subito ex ip̄o aspe
ctu scandalisati peccarent in corde
per horrorem in lingua per detra-
ctionem in aīa per spūalem mor-
tem patet de his tribus iacturis et
precipue de primis duobus ex pro
cessu euangelico. De primo eñ cu₃
dominus dixisset. Caro mea vere ē
cibus ⁊ sanguis meus vere est pot⁹
sequit Ioh. vj. ex hoc multi disci-
pulorum eius abierunt retrorsum ⁊
iam cum illo non ambulabāt qua-
si abhorrentes verba de hūana car
ne comedenda. Vnde ⁊ cum dñs
dixisset alijs suis discipulis Nūqd
⁊ vos vultis abire? Petrus ꝓ omi-
bus respondit. Domine ad quē ibi
mus. verba vite eterne habes expe
dit ergo vt horror talis locu₃ nō ha
beat in corde etia₃ infidelis ⁊ vt ve-
latum maneat ⁊ absconditum ver
xp̄i corpus ⁊ sanguis. q͛ etiam per
hoc vitatur peccatum lingue ꝓue-
niens ex detractōis vitio patet i eo
dem capitulo. Nam cum domin⁹
dixisset. Panis quem ego dabo ca
ro mea est pro mundi vita. subito li
tigabant iudei adinuicem dicentes
Quomodo potest hic nobis dare
carnem suam ad manducandum.
litigatio hec murmur ⁊ detractio ē
qđ etiam mors anime sequeretur si
viderent infideles nudum xp̄i cor-
pus patet ex figura. j. Regū. vj. vbi
dicitur. Percussit deus multos eo
q͛ vidissent archam domini quia. s.
nō licebat eis eā videre detectā. Ar
cham significat corpis xp̄i sac̃men-
tum quia sicut in archa tria cōtine-
bantur. Virga moysi. Tabule de-
cem preceptorum. ⁊ manna. vt illo
rum operu₃ per illa diuinitus opa-
ta non obliuiscerētur. deduc illa o-
pera ad placitum. Ita in hoc sacra-
mento tria habentur. corpus exten
sum in virga crucis. aīma in q̄ oēs
thesauri sapiē dei per scriptura₃ ta-
bularum. et manna id est dulcedo
diuinitatis cum vtrisq₃ coniuncta.
Sed ⁊ hoc qđ in cōclusione tangi
tur. q͛ etiam fidelibus expedit vt ve
latum habeatur xp̄i corpus est pro
pter meritum fidei qđ meritum ⁊ si
circa alios fidei articulos nobis ac
cumulamus. credendo illis solum
modo ex auditu sacre scripture q̄ a
summa veritate emanauit. Iuxta
illud saluatoris. Ego sum via et ve
ritas ⁊ vita. in nullo tñ hō tm̄ me-
retur articulo sicut in hoc sacramē
to ibidem firmiter credendo eē cor
pus xp̄i ꝓpter verba summe verita
tis in eius institutione prolata cu₃
dixit. hoc est corpus meum. q̄ etia₃
iam continue proferuntur a confi
cientibus sacerdotibus in persona

Scd̃a ps ꝑ me pclois.

xp̄i. vñ ēt h̄ sacr̄m sp̄ealr̄ noiat̄ mysteriū fidi. Ex q̄ seq̄t̄ qd̄ q2 v̄ba d̄seruiūt ad auditū ⁊ nō ad visū fides ēt ē de audit ⁊ ñ d̄ visis cū d̄ re quā videmꝰ sciam potiꝰ q̄z fidē h̄eamꝰ. vt Augustinus tangit super illd̄ Apostoli Heb. xj. Fides est substantia sp̄andarum rerum argumētū non apparentium. Ideo necesse erat vt ꝓpter tale meritum sūme acq̄rēduz velatū nob̄ exhiberet̄ sacr̄m h̄. Cū ēt f̄z gre. i omel'. Fides ñ h̄z meritū vbi hūana rō s̄uple ex visu ⁊ nāli lumie acq̄sita p̄bet expimētū. Deducit hec sctūs thō. in suis s̄monibꝰ de xp̄i corpore figuram ex bñdictione ysaac super Jacob Geñ. ~~xxvij~~ 27. Ubi omnes sensus decepti fuerūt preter auditum in ysaac. cum dixit vox quedam vox Jacob est q̄ erat verum sed quando dixit manꝰ sunt Esau hoc erat falsuz. quia etiā erāt manus Jacob sed ip̄e deceptus ꝓpter pelliculas circūdatas manibꝰ Unde iacob significat corpus xp̄i ⁊ sicut patrem decepit in q̄tuor sensibus ⁊ non in auditu. ita ꝓpter meritum fidei vult deus. vt solummodo verbis que auditui deseruiunt credamus. Nam visus in ysaac deceptus fuit. quia caligauerant oculi eius ⁊ videre nō poterat habet textus. Item odor in pellibus. sapor in cibo ministrato ⁊ tactus manuū decepti fuerunt. Sic omnes nostri sensus a suis naturalibꝰ iudicijs recedunt cum illos sequi non debeamus. quia essemus decepti. si enim nolo credere ibi esse panem quia video similitudinem panis post consecrationem iam non sto in veritate fidei. vnde visus decipiet me Similiter si saporem ⁊ odorem panis quos sentio in sumptione. fuero secutus credendo. ibi esse sb̄stantiam panis cum illis accedentibus vt sunt color. sapor. odor. duricies. Iterum non stabo in veritate fidei ⁊ decipient me isti sensus. similiter ⁊ tactus a sacerdote qui solum tangit similitudinem panis. decipitur quidem si estimat se tangere panez naturalem. cum tamen solum accidentia tangantur. Ideo solummodo vox certificat nos xp̄i qui dixit ad auditū ⁊ nō ad ꝓbationem aliorum sensuum propter fidei meritū hoc est corpus meum ⁊ hoc verissimuz est, sic̄ ⁊ verissimū fuit. Vox q̄dem vox iacob est. cum tamen alij omnes sensus fuerant decepti q̄ deus procurauit fieri ꝓpt̄ nr̄m meritū

Iam pro secunda q̄ne datur conclusio Quia panis abilior est ad inuentionem sumptionem. conꝰuationem. ⁊ amministrationem q̄z alij cibi. Ideo conuenienter sub specie panis ⁊ non alterius rei cōmestibilis. puta carnis aut sanguis xp̄s nobis instituit sacramentum sui corporis. Partes conclusionis patēt Nam quia hoc sacramentum erat practicandum omi loco ⁊ t̄pe ꝓpter maximaz eius efficatiam quā cottidie ⁊ omni loco operatur ad ꝯuersionem peccatorum. stabilitatem iustorum animarum purgationem. ⁊ glorie beatorum augmentuz. De quibus effectibus supra in prima parte patuit ⁊ inferius in tertia p̄te operis patebit. Nihil etiaz omni loco ⁊ tempore facilius inuenitur q̄z

Cōcl'o scd'e q̄ōnis.

cibus panis. Ideo cõgrue sub spe-
cie panis ipm instituit xps. Itez qr
correspõdet in tali specie suis figu-
ris. vt res figurata. Et figure vt su-
pra patuit tres sunt ad comestionẽ
ordinate. vt esus agni legalis. obla
tio melchisedech in pane ꝛ vino. et
esus manne que tres figure tribus
in hoc sacramento correspondent
vt est corpus xpi veruz qȯ per agni
esum sicut species panis ꝛ vini per
oblationem melchisedech ꝛ effect⁹
per esum manne representatur. Et
precellit oblatio melchisedech. q̃a
xps ſm ordinem melchi. factus ẽ
pontifex eternus offerens panem ꝛ
vinum. Iuxta illȯ. Tu es sacerdos
ineternum ſm ordinem melchise.
Est insup pãis abilior ad sũptõz tã
sanis q̃3 infirmis quibus hoc sacra
mentum amministrare oportet ꝙ
nõ est de alio cibo. Est et tertio abi-
lior ad conseruationem quia enim
leuare portare ꝛ custodire oportet.
hoc sacramentum varijs de cau-
sis cum aliquando tractatur vt sa-
cramentum ꝛ sacrificium. aliquan-
do vt sacramentum tantum. aliq̃n
do vt' viaticum pro cedentibus ex
hac vita sicut primum fit in missa
ꝛ ſm dum reseruatur in sacrario. iȯ
conueniẽter sub specie panis et nõ
alterius rei occultatur ꝛ sumit xps
Et q̃rto quia panis abilior ad am-
ministrationem eo ꝙ mundius et
honestius tractari potest in altari ꝛ
diuidi i oblata in suas partes tres
propter diuisionem factam in chri-
sto in tribus ꝑtibus. s. aĩe. corꝑis et
sanguis q̃ abinuicẽ fuerũt separate
Ideo conueniẽter sic in oblata pa-
nis nobis amministratur ꝛ occulta
tũr. Nec hic que ad lrãlem sensũ
deſuiũt cũ quo tñ mysticus sensus
concurrit queẽ vtiq3 xpus premissis
subintelligi voluit. Quia enim sa-
cramentum quodlibet est sacre rei
signum ex eius diffinitione vt ablu-
tio exterior in baptismo significat
interiorem ablutionem per gratia3
a peccato. Et hoc sacramentum eti
am debet continere ab extra aliqȯ
signum ducens in cognitionem rei
contente ꝛ occultate. Ideo conue-
nientius signum dari nõ potuit ni-
si vt sub panis specie ꝛ vini que tri-
um rerum sunt expresse sacra signa
rei videlicet contente ꝛ signate. vt ẽ
corpus xpi verum rei insuper non
contente sed signate vt est corp⁹ my
sticu3 qȯ est ecclesia rei etiam non
contente sed causate. vt est refectio
spũalis. Has enim res species pa-
nis ꝛ vini aptissime significant eo
ꝙ sicut ex pluribus ꝛ puris granis
panis conficitur ꝛ ex multis race-
mis vinum confluit sic corpus xpi
verum ex pluribus mẽbris puris
ꝛ immaculatis consistit. Et simili
corpus mysticum ex multis fideli-
um personis a culpa mortali mun
dis ꝛ vinculo charitatis vnitas ec-
clesiastica vnitas consistit. j. Cor. x.
vn⁹ pãis ꝛ vnũ corp⁹ mlti sum⁹. Vi
de si placet vlti⁹ augu. i omel. super
euãgeliũ. Caro mea vere ẽ cib⁹ ꝛc.
Itẽ tho. i ſmo. ď corꝑe xpi sermo.
nono si hñt ꝑ mãib⁹ vl sufficiãt hec
q̃ nõta sũt. Finalr iã ꝓ tria qõne cur
sb spẽ pãis triticei tm̃ xpi corp⁹ ve- Tertia qõ.
lat ꝛ nob mistrat ẽ ꝓclo. qr nobilissi
mũ corp⁹ i celo ꝛ i tra ꝓpt ꝯiũctã di
uinitatẽ fidelib⁹ dat vt nobilissim⁹
pãis filioꝝ di. iȯ ẽt occltat sb spẽ no

bilissimi panis scz triticei. Ubi no-
ta ꝙ sicut Alchimiste asserunt om-
nia metalla ab auro quibusdã egri-
tudinibus differri ⁊ complementũ
suum quodlibet recipere dum pur
gatur ⁊ in aurũ transmutatur. Ita si
ligo ⁊ omnia alia grana ubi purgã-
tur appropinquãt ad tritici purita-
tẽ. Unde ⁊ panis triticeus q̃ ⁊ pa-
nis nobilissimus ꝓpter excellentez
suam puritatem optime huic cele-
sti cibo debet convenire ut videlicz
tm̃mõ sub tali specie sacerdos vale
at conficere xp̃m velatum fidelibꝰ
ministrare finaliter etiam concludẽ
do ꝙ tale velamentum dñici corpis
nobis per necessarium in via existit
cum claritatẽ huius xp̃i corpis glo
riosi. nullus mortaliũ ferre posset
sicut nec claritatem solis. Cuius ta
men claritas ad claritatẽ christi cor
poris comparatur sicut gutta ad
totum abyssuz maris. Accipe figu-
ram Exod. xxxiij. ⁊ deduc illam hy
storiam ꝑ exemplo finali cum alio
qd̃ inferius tãgitur ꝙ Moyses' po
suit velamen super faciem suaz qñ
loquebatur pplo ꝓpt claritatẽ vul-
tus eius q̃z accepat ex frequẽti ap-
propinquatione ad divinum lu-
men qñ loq̃bat cuz dño. A fortiori
corpus xp̃i totaliter diforme factũ
⁊ glorificatũ in resurrectõe nullus
mortalis oculus inspicere põt. nisi
velatum. Quid aũt sentiendum sit
quando in hostia videtur fo͂a car-
nis aut ymaginis alicuius ꝑ neces-
sarium est declarare in sequentibꝰ.

¶ Exẽplũ aliđ ad precedẽs.

Sacerdos quidam aperuit os cu-
iusdam demoniaci ⁊ hostiam non
consecratam imposuit ꝑcipiens ut
in virtute illius hostie exiret qui de
moniacus hostiam dentibus dila-
cerans. dixit. Non exibo ꝓpter istũ
panem non consecratum. Unde cuz
sacerdos stupefactus hostiam con
secratam immittere vellet prius de
mon a quodam alio interrogatus
quomodo cognosceret quando ho
stia esset consecrata vel non. Respõ
dit ex virtute divine potentie q̃ me
premit infernalibus penis ubi ad-
est cognosco. Et duz quereret an ne
ocl'o intellectuali suo presentiã xp̃i
corporis posset intueri. Respondit
stulta interrogatio cum illum solũ
modo beati ⁊ puri possunt conspi-
cere oculi. Et dum hostiam consec̃-
tam immitterere quasi attempta-
rent. dixit. Non oportet per me ꝓ-
pter eius presentiam et preceptum
exire cogor ⁊ sic abscessit. Ecce cur
expedit ut velatum suscipiatur ⁊ ꝓ
pter fidei meritum ⁊ ꝓpter corporis
glorificati claritatem.

¶ Sermo quintus tractãs đ sacramento miraculoso quã do non velatum conspicitur sed carnis aut ymaginis for ma apparet in hostia.

Sacramentum regis abscon-
dere bonum est. opera autez
eius revelare ⁊ confiteri ho
norificum est Thobie duodecimo.
Quasi diceret ad nostrum propo-
situm. Et si sacramentum regis ce-
lestis abscõdẽ ⁊ velatuz suscipe sub
spẽ pãis bonũ sit rõibꝰ in ꝑcedenti
ꝓmõe tactis tñ opa eꝰ in miracłosis

apparitionibus.qn̄ spēs pueri. aut
carnis in hostia appareret.declara-
re ad dei honorē ꝑ necc̄riū ē.Cui⁹ oc
Triplex qō de sacro miraculoso qō pma. casione saluteꝶ prius virgo. De mi
raculoso sacr̄o locuturus ad plenū
expedit suꝑ tres q̄ones hr̄e tres de-
claratōes. Prima an sb̄ sacr̄o mira
culoso qd̄ tūc dr̄ miraculosū qn̄ in
hostia post ꝯsecratōem apparet spe
cies pueri vel alicui⁹ ymaginis aut
spēs rubea carnis aut sanguis. de-
beant fideles credē ibi eē veꝝ sacr̄m
corporis ꝛ sanguinis xp̄i.ita ꝙ sacr̄ali
ter ibi sit p̄n̄tia xp̄i.sicut per lumen
fidei credimus esse xp̄m sub spē cō
sueta panis alba post cōsecrationē
Scd̄a qō. Scd̄a q̄o declaranda. An credēdū
sit ꝙ illa spēs q̄ sic apparet vt yma
go aliq̄.vel vt caro. aut sanguis. sit
vera ꝛ nālis forma xp̄i.aut aliena q̄
dam a ꝓpria ꝛ naturali forma xp̄i.
ꝛ hec questio diuiditꝛ in duas ꝓpter
duas doctoꝝ sentētias.habēs etiā
terciā q̄ndam annexā vt patebit.tn̄
Tertia qō. principalis Tercia q̄o erit quid sa-
cerdoti circa sumptōnem q̄d fideli-
bus circa adoratōem sit faciendū.
An vicꝫ sacerdoti cōueniat sumere
sacramētū miracl̄osū. ꝛ an fideles
cultu latrie debeant adorare. Quo
ad pmā q̄stionē. P̄n̄s sermo ad du
plicē tēdit catholicā doctrinā q̄rū
Prima ē erroris cuiusdā ꝑiculosis-
simi refutatiua. Scd̄a est catholice
veritatis suꝑ miraculosū sacr̄m de
claratiua. Et hec due ꝑtes sunt de-
clarāde ꝑ duo membra sermōis p̄n̄
Diuisio sermonis i duas partes. tis. Primū errorem quendā abijci-
at. ꝛ scd̄a veritatē cōcludit. Error āt
pessimus a me.tanq̄ inquisitore re
pertus extitit. in non nullis ꝑtibus
alamanie.ꝛ p̄sertim sueuie.quē eti-
am defendere q̄dā de maioribus p̄la
tis ꝛ ep̄is attēptauerūt asserēdo.ꝙ
sacr̄m tale miraculosum vt p̄missū
ē nō esset amplius censendū veꝝ sa
cramentū eucharistie. nec cultu la-
trie adorandum. ꝫ tn̄ pro reliquijs
vt alie reliquie seruandū ꝛ reponē-
dū. ꝛ hec cōtrouersia mota fuit rōe
defensionis cuiusdā sacramēti mi-
raculosi in quadā p̄positura ordi.
canonicorum regulariū reseruati
ꝓut adhuc reſuatꝛ.vbi forma cruo
ris apparet in hostia.iam a trecētis
ꝛ amplius annis.locum nominare
nō expedit propter prelatorum re-
uerentiam ꝛ quia derogare veritati
in hoc sacramento vergit in ei⁹ ma
gnam contumeliam. immo ꝛ fidei
maximū periculum. Ideo aduertē
da sūt aduersarioꝝ argumenta. ne i
posterum aliquis super illa funda-
re se habeat. ꝛ demū eorum solutio
nes attēdere. Dicunt ergo argumē
tando cessante specie sacramentali
cessat sacramētum.sed in sacramē-
to miraculoso.cessat spēs sacramē-
talis.ergo cessat sacramentū. Pri-
mū ꝙ cessante specie sacramentali
cessat sacramētum. patet per docto
res.vbi declarant questiones ꝙdiu
sub spēb⁹ sacramētalib⁹ panis ꝛ vi
ni.maneat corp⁹ xp̄i ꝛ sanguis. vbi
in questione.quā sanctus Tho.mo
uet in tercia parte.questōne.lxxvij.
articulo quarto. An species sacra-
mētatales possunt corrūpi ꝛ articu
lo octauo vbi querit. An vino cōse
crato possit aliquis liquor immisce
ri.in quibus declararur qd̄ vbi per
aliquas alterationes circa speciem
panis.aut immixtiones alicuius li
quoris in vinum consecratum.de-

Nota argumenta illorū qui nolebant sacr̄m miraculosum nō esse veꝝ sacr̄m.

sinũt ⁊ corrũpũntur spẽs ille sacmẽ tales. tunc non est amplius ibi sac- mentum. Alterũ ꝙ in scđa pte argu menti tangitur patet de se ad sensũ cum in sacro miraculoso iam cessa uit prior spẽs alba ⁊ consueta pãis vñ cessauit esse seu eẽntia sacri. que ꝯsistit in vera cõtinẽtia. seu inclusio ne veri xp̄i corpis ⁊ sanguinis aĩe ⁊ deitatis. Aliud argumentum. Fi des nostra circa sacramentum hoc non obligat vlterius credere. nisi ſꝫ institutõꝫ xp̄i. vt sicut ipe ĩstituit ad credendum ⁊ sumendum. ita ⁊ nos credere ⁊ sumere debeamꝰ sed ipse sub consueta panis forma. panis vi delicet azimi ⁊ triticei cõsecrauit. sumpsit ⁊ sumendum tradidit ⁊ nõ sub specie aliqua miraculosa. g̃ nõ tenemur credere. ꝙ sub q̃cunq; alia forma etiam miraculosa sit verũ sa cramentum. Partes argumẽti pa- tent p se. Tertio argutum fuit hoc quod credere tenemur esse in h̄ sac mẽto. Hoc etiam sumere possumꝰ ⁊ tenemur. ſꝫ sacramentum miracu losuꝫ non possumus sumere nec te nemur ſm doctores hoc declaran- tes eo ꝙ xp̄s apostolis non det ad sumendum in specie miraculosa. ſꝫ cõsueta panis triticei. Reponi autẽ debet ad sacra cum alijs reliquijs. Quarto arguunt. Corpus xp̄i inci pit esse in hoc sacramento ṽtute ṽ- boꝝ sacramentalium ⁊ conuersio- nem sacramentalem ſꝫ super carnẽ ⁊ sanguinem miraculose apparen- te non tendunt sacramentalia ṽba nec in ipam miraculosam appariti onem. conuersio facta est. ergo non est ibi sacramentum. Quinto addu- xerunt dicta quorundam doctorum

precipue Richardi in suo quarto scripto distin. x. vbi querit. An cor- pus xp̄i. vt est in sacramento possit oculo corporali videri. ⁊ cum in re- sponsione dicit. ꝙ existentia corpo- ris xp̄i vt est in sacramento non po test videri oculo corporali naturali nec virtute glorie nec per miraculũ subdit ꝙ etiam impossibile est talẽ speciem fieri que sit illius existentie expresse representatiua. Unde si a- liquando apparet species paruuli vel frustum carnis. non credo ꝙ il- lud sit corpus xp̄i. Egidius etiaꝫ in Theoreumatibus ⁊ dicuntur theo reumata quinquaginta conclusio- nes quas idem doctor fecit de cor- pore xp̄i in vno tractatu dicit. xxiij. theoreumate cuꝫ miraculose appa- ret hostia in figura pueri vel in spe cie carnis prout xp̄s sacramentalit̄ existit dimensiones ibi apparentes dimensiones xp̄i esse non possunt. predicator exprimat dimensiones per longitudinem ⁊ latitudinem il- lius forme pueri vel carnis que vi- deretur in hostia miraculosa. Iã pro secunda parte sermonis ⁊ p ve ritate dat̄ conclusio hec. Hic firmis sime credendum est ⁊ nullatenꝰ du bitandum quod sub sacramẽto mi raculoso. vtpote q̃ndo apparet for- ma pueri aut carnis vel sanguinis sit vera presentia xp̄i corporis san- guinis anime ⁊ deitat̄. sicut existit post consecrationem in consueto sa cramento altaris. Conclusio hic q̄ directe opponitur argumentis pre tactis. Prio argumẽta ipa sunt sol uenda ⁊ post intellectus conclusio nis in sequenti sermone ponendus licet enim ordo rationis exposceret

Scđa ps mõis q̃ ꝯclo.

Argumtoꝝ solunes.

quod post declarationem conclusi
onis argumenta soluerentur tamē
semper expedit predicatori. vt stati
argumenta ab eo allegata capiant
suas solutiones ⁊ hoc propter po
pulum astantem qui non semꝑ to
talem expectant materie declaratio
nem dum post argumentorum re
citationē. ⁊ ante ipsorum solutionē
abscederet in errore vi argumento
rum ductus relinqueretur. Dicitur
ergo ad primum argumentum. ꝙ
illa regula cessante specie cessat sac
mentum intelligitur quando speci
es sacramentales cassant naturali.
vel violenta corruptione. vt si ex di
uturnitate putrefierēt. vel ex nimia
humiditate vel ignis adustione in
cinerarent̃. Non aūt intelligit̃ quā
do species sacr̃alis consueta nō cor
rumpitur sed mutat̃ in speciem seu
formā miraculosam carnis aut san
guinis vel ymaginis. ⁊ ꝙ hic sit ve
rus intellectus regule patebit in se
quenti sermōe. vbi per dicta docto
rum deducetur quod sub sacramē
to miraculoso semper est integrum
⁊ perfectum sacramentum. Aduer
tenduz ēt suꝑ h̄ quod de corruptōe
tactum est specierum ꝙ oportet tā
tam esse specierum sacramentaliūz
corruptionem ⁊ alterationem in co
lore. sapore. ⁊ hm̄odi ꝙ nullo modo
posset s̄uari natura seu essentia pa
nis ⁊ vini si ibi adesset eo qd̄ q̄zdiu
manet eēntia panis seu natura tam
diu manet corpus christi siue speci
es panis aut vini denigrentur con
gelentur rarefiant vel condensen-
tur. vt inferius in speciali sermone
de hoc tractabitur q̄zdiu censet̃ ma
nere sacramentum sub speciebꝰ

sacramentalibus que etiam decla
ratio per necessaria existit propter
varios errores qui ex reꝑtiōe sacra
menti furtiue ablati ⁊ inter vepres
post triennium reperti contingerūt
quibusdam asserentibus non fuissē
ibidem sacramentum amplius ꝓ
pter liquefactionem specierum sa
cramentalium. aliis oppositum as
serentibus qui etiam casus contige
rat in dyocesi pataujens̃ ꝓpe maur
kirchen. Ad scdm̄ argumentum di̇
citur ꝙ christus in institutione sac̃
menti voluit tradere eccl̃ie cōez mo
dū cōsecrandi ⁊ sumēdi s̄m quez se
mansurū ꝓmiserat cū eccl̃a dicēs vo
biscū ero vsq̄ ⁊c̃. Vn̄ nō ɔueniebat
vt sb̄ spē miraculosa illis sacramē-
tū traderet. Et ꝑ h̄ etiaz ptz r̄n̄sio ad
tertiū argumētū. q̄r vt patuit sacr̃m
miraculosum non sumit̃ eo ꝙ xp̄s
sic sumēdū nō instituit. veruz sacer
dos tenet̃ expectare si ad ɔsuetā for
mā panis rediret. ⁊ tunc sumē dz. si
v̄o nō rediret tūc aliā hostiā ɔsecr̃e
tenet̃. vt sic integra sacr̃a ꝑcipiant̃ d̄
ɔse. dist. ij. Cōpimꝰ. Vbi hr̄ ꝙ sacer
dotes aut integ̃ sacr̃a ꝑcipiāt aut ab
itegr̃l arceāt̃. q̄d v̄o agēdū foret si ⁊
illa scd̄a hostia seu ēt t̃tia ⁊ sic sꝑ cō
uerterēt̃ i for̃as miracl̃osas iferiꝰ pa
tebit. sed ad p̄n̄s hec solutio sufficit.
Ad quartū argumentū di̇ ꝙ lz con
uersio sacr̃alis n̄ fuit facta i has spe
cies miraculosas. sicut nec sacramē
talia verba ad ipam miraculosam
formam se terminauerunt. tn̄ q̄r sac̃
mentalis conuersio prius facta fuit
virtute sacramentalium v̄boꝝ et ex
diuina virtute potest eadē. species
alba que prius fuit transmutari in
aliam speciez carnis. aut pueri. siue

amotõe xp̄i corpis. Ideo manet veritas sacr̄i sub specie miraculosa sic̄ sub cõsueta albi panis. Ad dictū richardi vbi dicit. q̄ vbi appet species miraculosa pueri rc̄. nõ credo q̄ illud sit corpus xp̄i. R̄ñdet sicut illis ꝑ tunc fuerat rñsum q̄ non intelligunt sic arguentes verba doctorū Dicunt eñ q̄ illa forma q̄ sic appet nõ sit corp⁹ xp̄i. id est naturalis forma corpis xp̄i et ꝓpria. q2 de isto est varietas opinionū. vt patebit in sequenti s̄mone t̄tio. nõ aūt dicit. qđ sub illa forma miraculosa nõ sit eucharistie sacr̄m amplius sic̄ aduersarij autumant. Et ꝑ hoc etiam ptz solutio ad dictū egidij. cū loquitur de dimensionibus compãdo dimẽsiones forme miraculose ad formã ꝓpriam xp̄i corpis. vñ z theoremate sequenti concedit ibi esse xp̄m dĩ dispensatõe spẽali s̄b forma miraculosa

Exemplum de miraculosa apparitione in sacro altaris.

Sacerdos q̄dam sc̄te vite ac btissime virgini plurimū deuotus tẽptationi pulsatur deo ꝑmittẽte. vt sic ꝑ eius dubitatõz ceł̄i in fide solidarẽtur sic de dubitatõe Thome euãgelica narrat veritas. Dubitare eñ cepit q̄uo sub spẽ panis verum z integrum xp̄i corpus esse posset. q̄ etiaz de causa assidue matrẽ pietatis inuocauit. vt ei in tam graui periculo s̄bueniret. qđ z factum est. Nam q̄daz die eo celebrante subito ante pater noster hostia disparuit. Admirans z pterritus de hoc subito extra seipsum alienatus ab exterioribus sensibus. virgo btã sibi apparuit filiuz in vlnis tenendo. Exhylaratus plurimum in conspectu virgis z tamẽ tremefactus. virgo beata dixit. Ecce eum quem virgo puerpa peperi Ecce quem in sacramento cõsecrasti. Ecce quem tuis manibus tenuisti. quem tangendo z leuando cunctis ostendisti. z quem in sacramento totiens sumpsisti. Nunc ergo eū tibi trado. vt deinceps sine hesitatione eum deuote z reuerenter suscipias. Et sic deposuit puerum pulcherrimum super altare. Vnde et sacerdos ad se reuersus. speciez pueri quasi ad ictum oculi intuens. vidit quomodo in hostiam pãis paulatim z successiue transfigurat⁹ fuit Sicq̄ ip̄am hostiam gaudenter et cum ingenti gratiarum actione sumens. lachrymis perfusus. omnis dubitatio deinceps in eo cessauit.

Sermo sextus secũde partis quando forma miraculosa non equaliter sed differenter sepe apparet. et quomodo tunc fit immutatio solũmodo circa oculos vidẽtis.

Sacr̄m regis abscondere bonum est. opa aūt eius reuelare z confiteri honorificum ẽ rc̄. vtš. Solutis argumentis. ꝑ prima questione qđ videlicet sacramẽtum miraculosum sit vex z pfectuz eucharistie sacramentuz. nec aliter estiari. aut credi debet a pp̄lo fideli ymo oppositū ptinaciter asserẽ ẽ hereticū z impiū cū in magnã vgat dĩ z sui diuinissimi sacr̄i contumeliaz Quare gaudere debent ecclesie et congregationes monastice in q̄bus hm̄oĩ reseruant sacramenta. ꝑ vt in

monte sctō xp̄e monacum in baua
ria. ⁊ in Augusta extra muros ciui-
tatis monasterio sancte crucis ⁊ in
quāplurimis alijs locis germanie.
Iam expedit scd̄am discuterere dif
ficultatē. Ad inuestigandum de ipa
forma q̄ apparet sub ymagine pue-
ri. aut carnis. An sit censenda vt p-
pria forma xp̄i. vel non salutek vgo
Ad hanc difficultatem prius est no
tandum quod in hac in materia est
triplex mens doctorum non inuicē
discordantiū in fidei piculuz cū sal-
ua fide oēs tres teneri possunt. nec
vt sic discordant. sed mutuo se exer
cent. Pro quaꝝ opinionū declara-
tione pmittere optet. in quo omēs
doctores conueniunt ⁊ in nullo di-
screpant. videlicet ꝙ talis miraculo
sa apparitō tripl'r potest fieri. Pmo
mō. ꝙ nō equalit omnibus intuē-
tibus apparet. ꝫ sepe vni absq̄ spe-
cie miraculosa. videlicet solum sub
specie consueta panis ⁊ sic euchari-
stiam adorando. alii aūt sub spē ali
qua miraculosa. vel pueri vl' carnis
aut sanguinis. quēadmodum sepe
mihi extitit relatum a. certis deuo-
tis psonis in cōfessione. quō ſb hu-
iusmodi interdum spēbus miracu
losis conspexissent. licet alijs circū-
stantibus sola spēs panis visa fuēit
vel ꝙ interdum sub specie consueta
panis. ⁊ post paululum sub spē car
nis. aut pueri vidissent. Alio modo
fit apparitio miraculosa equalit oi
bus intuentibus. ⁊ q̄r hmōi forma
q̄ sic miraculose apparet pōt eē va
⁊ natural' forma xp̄i. pcedens vicz
a glorificato corpe xp̄i cum semper
corpus glorificatum hz in potesta-
te vt se oculo corpali obijciat in for

Nota ꝙ ap[pa]ritio mi[ra]culosa in sa[cr]o p̄t fie[ri tri]b⁹ mo[di]

ma glorificata vel nō glorificata eti
am in forma pue q̄ntitatis aut ma-
gne. Ideo qui hoc tenere vellet nō
esset censendus hēticus cum ⁊ certi
doctores Alexandꝛ de ales sequen
tes hoc tenent ⁊ alioꝝ tenere nolen
tes argumēta soluētes. Tertio aūt
modo fit ꝙ talis forma miraculosa
nō est ppria forma xp̄i corpis. sed ē
quedam imutatio facta circa colorē
album. qui prius aderat in colorez
rubeum. aut aliquā ymaginē. Et si
cut prius sub specie alba hostie cre-
debatur ⁊ venerabatur. veꝝ xp̄i cor
pus cum aīa ⁊ deitate. sic credēdū
est esse post miraculosam imutatōz
illius spēi consuete panis albe. i ru
beam spēm vel aliaz quācūq̄. ymo
semper in omnibus tribus modis
recitatis veneratur colitur veꝝ xp̄i
sacramentum. Et quia de omnib⁹
tribus modis populus informād⁹
censetur. ymo ⁊ sacerdotes qui alijs
de hoc inquirentibus sanaz doctri
nam tradere tenētur. Datur nobis
in p̄nti sermone triplex salutar' do
ctrina. Prima super diuersum ap
paritōnis modum in sacramēto mi
raculoso contentū. Scd̄a sup diuer
sam doctrinam tam doctis q̄z indo
ct' pmulgādā. Tertia sup diuersos
autores apparitōnes pcurantes mi
raculosas recitationem sup pmuz
modum talis conclusio. Quando
cunq̄ sacramentum eucharistie ap
paret non equaliter omnibus ꝫ vni
consueto modo alteri in aliena for
ma puta rubea vel ymaginis tunc
nulla immutatio facta fuit nec circa
corpus xp̄i sacramentaliter ibi con
tentū nec circa spēm ɔsuetā pāis ꝫ
solūmō in oculis videntis spēm mi

Conclusio sup pmum modum.

raculosam fit immutatio. ita ꝙ tal'is
color inconsuetus ei appareat. Et q̄a
difficile ē p̄dicatori hoc populo ru-
di declarari expedit ei. vt per aliq̄s
manuductiones hoc faciat tam ex
sacra scriptura ⁊ gestis sctōꝝ q̄ȝ etiā
ex opibus maleficorum ⁊ magorū.
Nam Danielis. v. habetur ꝙ in ho
ra conuiuij noctis tp̄e regi Baltha
sar ⁊ suis apparuerunt digiti quasi
manus hominis scribentis contra
candelabrum in sup̄ficie parietis aule
regie. Et rex aspiciebat articl'os ma
nus id est digitos scribentis. Et seq̄
tur ꝙ nemo poterat legere aut int-
pretari scripturam preter Daniel.
Vide si placet hystoriā ⁊ q̄uo scri-
ptura erat. Mane Techel phares
mane numerauit deus regnum tu-
um idest compleuit illud ⁊ t'mina-
uit Techel appensus es in statera.
⁊ inuentus es minus habēs. q̄r vi-
delicet alius te supabit. phares id ē
diuisio. deus diuisit regnum tuum
⁊ datum est medis ⁊ p̄sis. ⁊ ita con-
tigit. Nam eadeȝ nocte Balthasar
rex interfectus est a Dario rege me
dorum ⁊ visio impleta. Super quā
visionem si queritur ad nostrū pro
positum super speciē visionis mul
tum defuit. Nam certum est ꝙ vi-
sio illa ex parte videntium erat cor
poralis. tam paganorum q̄ȝ etiam
daniel'. super scripturaȝ chaldaycā
sed quod vnus legebat ⁊ interpreta
batur. alij vero minime. hoc fiebat
ministerio bonorum angelorum. q̄
corporalem visum aliquorum ita
inuoluebant q̄d inter litteras discer
nere nequibant q̄d tamē danieli nō
contingebat. Hic in visione mira-
culosa sacramenti contingit q̄d di-
uersi diuersa conspiciunt sepe vn⁹
consuetam panis speciem. dum ta-
men alius miraculosam aliquā cō-
spicit formam ⁊ nulla i mutatione
facta circa oculos illius qui solum
modo consuetaȝ respicit panis for
mā. fit tamen ministerio boni ange
li immutatio circa oculos eius qui
miraculosam conspicit formā q̄ nō
in ip̄a hostia fundatur. sed solūmo
do in oculo videntis sicut scriptu-
ra videbatur in pariete fundari. cū
tamen solummodo in oculis vidē-
tium erat fundata. Et clarius desu
per procedendo ex gestis sanctorū
Nam legitur in vitis sanctoruȝ pa-
trum quod dum iuuenis quidam
lubricus cuiusdam honesti filiam
procaretur ⁊ ip̄a plurimum ꝯtinēs
eundem refutasset magum quēdaȝ
iuuenis accessit. ⁊ vt sibi in hoc ca-
su subueniret postulauit. Qui sta-
tim magica sua arte. cum plurima
attemptasset nec profecisset iuuen-
culam in formam asine transmuta
uit ⁊ ab omnibus sic estimabatur
preterq̄ȝ a sancto heremita nomine
Machario ad quā curationis gra-
tia ductus fuerat qui solus eam s̄b
consueta forma humana intueba-
tur eo ꝙ dyabolus eius visum im-
mutare vel deludere non poterat
angelo bono ipsum prohibente de
monium. Quare ⁊ viri sancti orati
one cum fuisset curata. id est ꝙ om-
nis illusio dyabolica etiam ab alio
rum oculis discessisset. patet ꝙ illa
immutatio forme non fuit ex par-
te rei que videbatur. sed tm̄ ex par-
te videntium. Adiecerat etiam san
ctus Macharius ꝙ mulieri hoc ac
cidisset. q̄r diuinis nō vacauerat nec

ſacr̃a eccleſie freq̃ntaſſet.Et thob.v.
dr̄ q̄ q̄ libidini deſeruiūt demoniū
ptãtem accipit in illos. Vn̄ nō mi-
rum ſi alioꝝ hoim ſenſus ſeu viſus
fuerit i mutatꝰ.nō aūt ſcti viri. veꝝ
q2 expedit p̄dicatori vt ſit reſolutꝰ
in ſuis materijs erga doctos ⁊ ido-
ctos. Ideo dicat pplo q̄ apud do-
ctos habetur vna declaratio ſuper
formã ymaginis pueri aut ſanguis
q̄ ſic vni apparet ⁊ alteri nō. An vi-
delicet ſit fundata in re ipa que vi-
detur vt eſt forma panis.vel ſit ſo-
lum fundata in oculo vidẽtis.aut i
aere circũſtante.Et a ſili.vbi mulier
in forma aſine videbat̃.vbi illa for-
ma erat fundata. Et dicat ſi intro-
garetur a doctis. qḋ illa forma nō
eſt fundata in forma conſueta pãis
nec in aere circunſtante nec in ipſo
ſenſu.ꝑut ſpẽs q̄libȝ ſenſibilis cau
ſatur ab obiecto ſeu forma extiori.
ſȝ eſt bene in ſenſu. primo interiori
q̄ dicitur ſenſus cōis in anteriori ꝑ-
te capitis.vt notū eſt illis q̄ noticiã
habent quinqȝ ſenſuum interiorūȝ
ſm Auicen.in ſuo libro de anima.
vt eſt ſenſus cōis fantaſia ymagina
tio extimatiua ⁊ memoratiua. licet
ſm Tho.in.j.p.ſūme in q̄one. An
interiores ſenſus conuenienter di-
ſtinguãtur ſint tm̄mō q̄tuor ſenſus
intiores capiens fantaſiam ⁊ yma-
ginationẽ ꝓ eodẽ ⁊ ſunt in media
ꝑte capitis ſicut memoratiua i po-
ſteriori.Et ſi dicat̃ vn̄ contingit ta-
lem formã ymaginis cauſari in ſen
ſu cōi. Dicat q̄ opatōe boni angeli
circa ſacr̃m ⁊ alias res ſacras educi
tur ex theſauro ſpecierum vi ẽ me-
moria in poſteriori parte capitis q̄
dam ſpẽs pueri vel alteriꝰ forme in

ipſam ymaginationẽ. ſeu fantaſiaȝ
que ſpecies tunc ibi non remanet ſȝ
ducitur in ſenſum cōem in aterio-
ri parte capitis ſituatū in hunc finẽ
vt tunc viſus exterior ex forti yma-
ginatione eſtimat ſe videre exterio
ri viſu talem rem preſentẽ ab extra
qualem ymaginatur.Et ſimilitudi
nẽ poteſt dare ex freneticis vl' alijs
infirmis qui ſepe eſtimant ſe videre
aliquas res preſentes ab extra. vt i
ſomnis etiam ſepe contigit cum ta
men ſolum in ymaginatōe ſeu fan-
taſia gerunt ſpecies agitatas. Huc
vſqȝ pro doctis. Ad vulgum aliter
dicat. Si queritur. An huiuſmodi
repreſentationes ſemper fiant mi-
niſterio angelorum. Et ſi ſic vlteri-
us queratur. An bonoꝝ vel maloꝝ
⁊ an etiam naturaliter fieri poſſunt
Ibi eſt reſponſio q̄ circa ſacramen
tum euchariſtie quãdo diuerſis ho
minibus diuerſimode apparet mo
do quo tactū eſt lȝ aliquibus vides
ſub conſueta panis ſpecie in altari.
alijs vero in ſpecie miraculoſa tūc
omnino dicendum eſt q̄ hoc fit
miniſterio boni angeli.Et ſimiliter
vbi ſancti interdum vel occultati
fuerunt vt omnino inuiſibiles red
debantur.vel ſi viſibiles erant non
tamen in propria ſpecie videbãtur
ſed ſolum aliena vt chriſtus duo-
bus diſcipulis euntibus in emaus
quorum oculi tenebantur id eſt for
ti ymaginatione implicabantur ne
eum agnoſcerent. Plures etiaȝ ſan
cti vel in ſolaris aut lunaris fulgo-
ris ſpecie vel alicuius angeli viſi
ſunt apparere cum tamẽ huiuſmo
di forme ſoluȝ in ymaginatione vi
debatur. vbi vero ad deceptionem

Tertia pars ſmōis in q̄ſtionẽ an ſp miniſterio bonorum ⁊ maloꝝ ãgeloꝝ fieri habent repreſentatōnes bonoꝝ ⁊ male.

hoim ꝛ nō alicuius veritatis mani festatōꝫ. aut vtilitatis ꝓuentū ꝓcu ratur. tunc oīno maloꝝ spūum opa tione fit. Sicut qᷦ mulier equa vi- debatur preter machario ibi em̄ ho mines opatōne dyabolica seduce- bantur. ꝛ non boni angeli qᷦ ex dui obus patuit. qꝛ videlicet arte magi ca. Iudeus ad instantiam iuuenis hoc a dyabolo ꝓcurauerat. Et scdo qᷦ bonus angelus machariū pre- seruauit. Unde patet r̄nsio ꝙ taꝫ a malis q̄ꝫ a bonis spiritibꝰ iuxta me rita intuentiū ꝛ varietatē intentōnū ꝓcurari pñt. Sed ad hoc. An natu- raliter hmōi apparitiones fieri pos sent. Tu dic. ꝙ sic. Pñ tho. i. pte. q. cxiiij. ar. iiij. Quedam herba succē sa seu accensa fumigās facit trabes apparere ſpentes. Unde nō mirꝝ si in illa illusione hoim vbi mulier eq̄ vi debatur. hoc dyabolus virtute ali- cuius rei naturalis ꝓcurasset absq̄ eductōne speꝝ sensibiliū ex thesau ro seu conseruatorio eorūdē. tamē ponit modus ille qꝛ vtraq̄ fieri po tuit. Cognoscit em̄ demon oim reꝝ corpaliū ꝓprietates ab initio p spēs sibi concreatas de quibꝰ longū eēt differere. Ideo expedit predicatori dare distinctōꝫ in terminis. vt vide licet qñ hmōi fiunt noue ꝛ insolite apparitiones tunc dicat ꝙ talis im mutatio sensuū vocatur apparitio vbi vero a malis spiritibus ꝓcurat vocat prestigium id est dyabolica deceptio ꝛ vbi naturaliter tunc vo- catur simplex delusio. Unde dic ꝙ prestigium. zauberey des gesichtes nihil aliud sit ſm Isidoꝝ. viij. lib. ethimo. c. ix. q̄ꝫ sensuū ꝛ pcipue ocu loꝝ delusio. vñ in ytalico dicunt

strige qꝛ videlicet ſm Alexandrum de ales pte scda. acies oculoꝝ pstrin git vt res videant aliud esse q̄ꝫ sint. Exquo etiā tradit necessariū qᷦdā documentū oibus xp̄i fidelibꝰ ꝓpo nendū. Qꝛ licet magica arte vt di- ctum est sepe fiant dyabolice dece- ptiones. vt res visibiles vel om̄ino occultentur vel vt aliter appareant q̄ꝫ sint nō tñ credendū est ꝙ omnia magoꝝ aut maleficoꝝ opa q̄ iam i tpibus multū habundant sꝫ pstigi osa delusione fiant. vt videlicet ma lefici vnholden nō possent nisi ima ginarie nocere hominibus iumētis ꝛ terre frugibus ꝛ nō vera ꝛ realia nocumenta inferre. Si qs em̄ hᷓ as- serere vellet ptinaciter ꝛ in defensi- onem maleficaꝝ heresim oīno sa peret. put in sermonibus de male- ficaꝝ opibus ad longū ptractat per patentē bullam Innocentij octaui desuper emanatā. Quia em̄ retroa- ctis tpibus periculosi ꝛ indocti p̄di catores quod nō verentur in eoꝝ publicis ſmonibus ad ppl'm asserē tu nō debes credere ꝙ hmōi mulie res sup̄stitiose que vulgariter vnhol den dicūt. inueniantur quasi p eas nocumenta inferant hominibus iu mentis ꝛ terre frugibus p tempesta tes sed illa contingūt per alias cās nobis occultas vel p demones dī p missione ꝛ nullo mō per maleficas Et cū eis obijciebatur ꝙ sepe ꝯfesse sunt talia fecisse ꝛ ꝓpterea incinera te. R̄nderunt huiusmodi indocti p̄ dicatores quod seducte fuerunt p demones in somnis putantes se facere cum tamen nō faciebant. Et quia per huiusmodi vanam doctri nā malefice semp fuerant defensate

Hic doc na ponit exēplo fi li.

z sic continue augmentate vt vix re
piatur villa in qua nō sit rumor de
huiusmodi maleficis. eo q᷑ iudices
seculares noluerunt sepe ꝓpter hu-
iusmodi falsas quorundam predi-
catorū assertiones eas punire. Ideo
periculosissimum est hmōi predica
re. per que defenduntur z augmen-
tantur non propter nocumenta tē-
poralia sed propter cōtumelias cre-
atori z fidei illatas ab eis. Cum ipe
malefice fidem habent demonibus
abnegare corpus z animam eis tra
dēr ꝓprios natos demonibus offer
re z plura alia que in dictis sermo-
nibus continentur horribilia per-
petrare. Ideo dicat predicator qd̓ li
cet quedā eorum opera delusorie fi-
ant z non vere. non tamē omnia ita
fieri estimare oportet vt delusorie fit
vbi membra virilia auferunt aut in
bestiales formas hominem trāsmu
tant. aut ibi in somnis vehuntur per
longa terrarum spatia prout loqui
tur. c. epi. xxvj. q. v. licet etiam sepe
corporaliter z non in somnis vehā-
tur sicut Symon magus volabat ī
aere z plures nigromatici sepe trās-
feruntur. tamen vbi nocumenta in-
ferunt hominibus iumentis z sepe
terre frugibus. Nec non prestigio-
sa arte. sed heu vere z realiter ab eis
cooperante demonis malicia. vbi
deus talia fieri propter peccata nr̄a
permittit perpetrantur. Vnde et
dicuntur iuxta ysidorum. viij. ethy-
mologia. vltra omnes alios nigro-
māticos malefice vulgariter vnhol
den id est sine pietate homines di-
cens. Malefici nūcupant̄ ob enor-
mitate scelerum. Hy enim elemen-
ta concutiunt mentes hominū tur
bant z absq̄ vllo veneni haustu so-
la vi carminum animas interimūt.
Vide si placet. c. Nec mirum. xxvj
questio. v. z hec sufficiant pro exem
plo inducendo in sermonis conclu
sionem causa breuitatis licet ex se-
quenti sermone poteris capere aliq̄
exempla.

Sermo septimus secunde partis qd̓ ymago que apparet potest esse ymago xp̄i vera.

Sacramentum regis abscon
dere bonum est zc. vts̄. Po
q̄ in materia de sacramento
miraculoso tacta sunt duo videlicet
quod sp ibi est sacramentū corpis
z sanguinis xp̄i. Contra eos q̄ h ne-
gabant seducti falsis quibusdā ar-
gumentis. z scd͞o qd̓ solummō fit q̄
dam operatio in oculo videntis sa-
cramentum ab angelo bono quan-
do vni apparet in forma carnis aut
pueri z alteri non qui solum intue
tur consuetam panis speciem post
consecrationem vel etiam vbi vni z
eidem iam sub spetie panis et post
paululum sub specie aliqua mira-
culosa apparet. Restat nunc tertiū
declarare vbi videlicet equaliter ab
omnibus z per longum tempus vi
det̄ forma miraculosa carnis aut
pueri quid videlicet sit illud qd̓ vi-
detur an sit verum xp̄i corpus z spe
cies sui corporis in veris accidenti-
bus ad visum deseruiētibus vel nō
sed sit quedam aliena species fun-
data in hostia consecrata. Salutet
virgo zc. Presens sermo duas am
nistrat catholicas doctrinas quarū

Divisio sermonis sup duas qōnes ⁊ duas conclusiones.

An h q̄ð v̄r sit xp̄s i sac̄mēto miraculoso ꝓbatur q̄ sic sine fidi periculo.

¶ Prima declarat naturalē formā xp̄i sepe in sacramento altari fuisse visa.

¶ Scđa declarat huiusmodi apparitionibus multiplicez sub esse cām Partes fundantur super duas cō clusiones ꝓpter duas questiones q̄bus rūdendum est. Nam ad questionem vbi queritur. An h q̄ videtur sit xp̄s aut xp̄i caro ⁊ sanguis quādo ymago pueri aut forma carnis aut sanguinis apparet. datur pro responsione hec conclusio. Q̄ nō repugnat fidei catholice asserē q̄ xp̄s videtur ⁊ non aliena species quando post conuersionem panis in corpus xp̄i ⁊ vini in sanguinem ymago aliqua apparet vel pueri aut hominis crucifixi ⁊ sil'r q̄ caro aut sanguis xp̄i videtur ⁊ non aliena species quando post consecrationez forma carnis aut sanguinis xp̄i videtur. Ad scđam similiter questionez vbi queritur. Cur huiusmodi miraculose apparitiones interdum fiāt. Datur conclusio. Q̄ tantum in sacramento altaris ⁊ non circa aliqđ aliud sacramētum deus mirabiles operatur effectus vel ad visum per miraculosam apparitionem vel ad gustum per insolitam cuiusdam diuini dulcedinis experientiam et h certis de causis vt in declaratōe patebit. Prima conclusio. Q̄ videlicet non repugnant fidei asserere q̄ xp̄s videatur ⁊ non aliena spēs miraculose formata ⁊ fundata in ipaz priorem albedinem ⁊ eius longitudinem ⁊ latitudinem vt vt quidam volunt ⁊ sequens sermo declarabit declaratur ex quatuor rationibus. Nā si repugnaret fidei hoc esset qđ non esset credendum. corpus glorificatum posse videri ab oculo non glorificato. sed quia hoc fieri potest ideo ⁊ illud in sacramento posse fieri non est contra fidem. Hoc autez q̄ corpus glorificatum possit se exhibere oculo nō glorificato scilicet hominis viatoris. Declarant doctores in quarto sententiarum. distin. xliiij. i. questione. An corpus gloriosum necessario videatur ab oculo non glorioso si ei obijceretur ad videndum. vbi sanctus Thomas q̄ quia anima beata habebit plenum posse super corpus suum ⁊ hoc ex redundantia glorie ip̄i⁹ anime deū videntis. Ideo etiaz habet potestatem vt videat' eius claritas vel non videatur vel vt tota vel vt pars sic̄ ⁊ quelibet alia actio erit in ptāte anie Cum ergo claritas ⁊ color corporis glorificati excedit potentiam visuram oculi non glorificati hominis amplius q̄z claritas solis nostrū visum excedit vt supra patuit. Ideo illa claritas ita latet oculo non glorificato vt si vult vt videatur tūc demonstrabit colorem ⁊ claritatez nō excedentem. Et fortificātur hec oīa ex manifestatōne xp̄i post resurrectionem suaz ad discipulos. vbi ei⁹ claritas latuit ⁊ patuit prout ip̄e voluit. ⁊ cum ip̄e reformabit corp⁹ humilitatis nostre configuratum corpori claritat' sue. Ad Phil'. iij. Ꝉō ⁊ sic erit de nobis saltim quo ad generales dotes quatuor corpis cum tamen xp̄i claritas omnium electorum claritatem excedit vt sol mundi omnium aliorum astrorum. Ad ꝓpositum in sacramento sicut xp̄s post resurrectionem discipulis cū- Pria rat

tibus in emaus occultauit suā clari
& exibuit eis formā nō clarā sed hu
manā in qua tñ non agnoscebatur
ab eis nō ꝓpter defectū forme hūa-
ne.ꝟ q2 tenebantur oculi eoꝝ.vt dic
euāgelista.i.impediebantur ne eu3
agnoscerent.& hoc ꝓpter eoꝝ culpā
incredulitatis.quia ſm Gregoriu3
talem se eis exibuit foris qualꝭ apd
eos erat in oculo mentis. Ita in sa-
cramento quando apparet ymago
pueri vel carnis aut sanguinis xp̄s
primo occultat claritatem . Se-
cundo demonstrat similitudinem
forme naturalis sicut videlicet na-
turalis caro aut sanguis videntur.
aut etiam homo aut puer in natu-
rali effigie. Et tertio quia potestatē
habet occultandi vel manifestandi
se vnde & euanuit ab oculis discipu
loꝝ in hospitio. Ideo sequitur q̄r-
tū ꝙ sicut discipli illi duo vere dice
re potuerunt ad alios discipulos.
Vidimus dominu3. Ita fidelis in
sacramento videns ymaginem aut
speciem carnis vel sanguinis ꝟe di
cere potest se vidisse dominum aut
eius carnem & sanguinem. Secun
do non repugnat fidei. eo ꝙ ratōes
aliorum qui hoc tenent ꝙ nō sit for
ma xp̄i.aut eius corporis& sanguis
soluuntur. Primo vbi dicunt ꝙ so
lummodo in patria est locus viden
di xp̄m in sua specie. Secundo ꝙ li
neamenta& quantitates dimensiue
non correspondent huiusmodi for
mis paruis pueri aut alterius yma
ginis que videtur. Dicunt em̄ alij
nostre mentis ad primum verū eē.
ꝙ hic non est locus videndi xp̄m in
sua gloria sed ꝙ in sacramento sub

Scda rō.

aliquo modo sacrali videatur non
est inconueniens.sicut etiam nō re
putatur inconueniens.si hic in ter-
ris p9 suā ascēsionē visus sit inkdu3
a sua bn̄dicta matre aut alijs sctis.
Ad scdo3 ptz rn̄sio ex p̄missꝭ ꝙ corp9
xp̄i cū sit glificatū hn̄s in sua ptāte
se demōstrare vel occltare a visu nō
glificato ita etiā pt se māifestare ſb
hacvꝭ illa fora pua aut magͣ nec op-
tet hīc aduertētiā ad q̄titatē dimēsi
uā.i.lōgitudinēvꝭ latitudinē hostie
vꝭ etiā ipi9 xp̄i.vt ē in celo. Sic ēt ꝭ3
petꝝ de tharā.nō optet ꝙ spēs pāis
cessant in sacro miracꝭoso ꝟ ꝙ ipis
occultatꝭ circūfunduntꝭ accidentia
carnis vꝭ pueri q̄ ſm Alex.d alꝭ.i.ij
p.sūme erūt ꝓpria accidētia vꝭ line
amēta carnis xp̄i l3 ꝟ alij nō velint
nec tñ dicūt ꝟ repugnre fidei. Tertio
ex eo non repugnat fidei asserere
christum vidisse aut eius carnē.vbi
talis apparitio fit eo ꝙ magis fides
confortatꝭ p ꝟ hoc q̄ si alia opio que ꝟ
negat teneatꝭ.ꝙ sic declaratꝭ. Cū em̄
ꝟ sacrm̄ sit sacrm̄ veritatꝭ & nō decet
aliq̄ fictō3 circa eū fieri q̄ qs obijcē
posset.si qs dicere hrēt se nō vidisse
xp̄i spēm.ꝟ solū q̄ndā ymagine3 de
nouo creatā.prout alia opio pretē-
dit dicē.sic etiā ampli9 fortificatur fi
des ꝙ fidelis dicere pt secure audiē
do missā.vidi dn̄m xp̄m.l3 solū vide
rit spēm pāis q̄ si eū dicē optet vidi
spēm pāis ſb q̄ ꝯtinetꝭ vt creditꝭ xp̄s
quāuis vtrūq3 sit veꝝ p̄mū tñ fideli
b9fatꝭ. Item quarto ex ꝟ q q2 talꝭ ap
paritio vt patebit fit in fidei corro-
boratō3.si hoc ergo ꝙ apparet non
esset veru3 christi corpus tūc fieret
corroboratio non per aliqd veri sed

Tertia rō.

Quarta rō

fictí q̄ð est inconueniens asserere. Et licet alij dicant q̄ propterea nō erit fictio falsa. quia s̄m Augustinum in libro de questionibus euangelij. cum fictio nostra refertur ad aliquā significationem non est mendaciū sed figura veritatis. Adhuc tamen replicant alij in oppositum q̄ quia Augustinus concedit fictionem. licet in figuram veritatis. adhuc tñ fictio reputatur ꝛ ab infidelibus calumpniam pateretur fides si figura demonstrans presentiam christi nō esset eius vera forma. sed potius aliena. ¶ Ad secundā vero partem sermonis quo ad conclusionem q̄ð videlicet in sacramento altaris tantū ꝛ in nullo alio sacramento deus operatur miraculosas operationes quo ad visum ꝛ gustum patet ex ratōne ꝛ ex exemplis sanctorum ac eorū dictis. ¶ Quia enim hoc sacramentū est fidei ministeriū id est pre cūctis alijs sacramentis continens altissimas speculationes fidei. vtpote nō solum humanum sed etiam angeli cum intellectum transcendentes vt q̄ð totus christus vt in cruce pependit est sub parua quantitate hostie non excedens illius hostie quantitatem. Sed totus in tota hostia et totus in qualibet parte ꝛ plura alia vt patebit in sequentibus ibi fiunt cottidie miracula. Ideo propter sui difficultatem ad credendum deus operatur huiusmodi apparitiones tam ad visum q̄ȝ ad gustum miraculosum. Unde Pascasius papa vt recitat in suis sermonibus. Sctūs Tho. dicit. Si quis exempla ꝛ vitā sanctorum legerit non ignorat q̄ in sacramento altaris aut propter dubitantes aut propter ardentius amātes. xp̄s se manifestare in forma pueri aut carnis sepe non obmittit. vt q̄ð lateret in mysterio patesceret in miraculo. Sunt ꝛ alie cause due. s. propter ardentius amantes ꝛ vt infidelium exprobrantiū confutetur temeritas. deduc ad placitum.

Scd̄a ps s̄monis sup q̄ōnē cur h̄mōi miraculose app̄itiōes fiāt a dō ꝛ s̄t tres cāe. s. fidei corroboratio. charitatis ostensio ꝛ infideliū ꝯfutatio.

¶ Exempla.

¶ Potest predicator resolutius in gestis ꝛ miraculis sanctorum varia super precedentia narrare mirabilia ī diuersis locis ꝛ per diuersos sctōs exibita que breuitatis causa obmittuntur. ¶ Capiat enim si voluerit que nouissimis iam temporibus acta sūt pataule circa cruorem erumpētem ex perforatione hostie seu particule cuius cruoris vestia adhuc in cultro cernuntur cum quo iudeus quidam vt processus habitus ibideȝ in iudeorum punitionem continet ipsam hostiam salutarem perforauit vel capiant super miraculosum gustum de quo in sermone tactum est ex promptuario exemplorum vel ex sermōibus discipuli de eucharistia vel ex cesarij dyalogo. in quibus varia narrantur de mirandis suauitatibus quos quidem vel ex solo aspectu sacramenti aut eius sacramentali sumptione perceperūt que ad placitum manent predicantis cum iaȝ breuitati sit insistendum.

¶ Sermo octauus q̄ alique ymagines que apparent nō sunt imagines christi sed formantur circa coloreȝ et figuram hostie.

Sacramentum regis abscondere bonum est &c. vt supra. ¶ Cum ex precedentibus patuit documentis sepe contingũt miraculose apparitiones ymaginum. vł quia formantur a bonis angelis in oculis videntium. vel quia vera christi humanitas que in sacramẽto continetur se manifestat in toto id est totali humana forma parua magna. vel in parte carnis aut sanguinis. vt vbi vinum consecratũ in calicem verteretur inuisibilem cruorez vel in hostia appareret carnis portio. Restat iam declarare tertiũ modum apparitionis ymaginum quando nullus predictorũ modorum formãtur sed ipa accidẽtia hostie vt est color figura seu rotũditas ad quasdam ymagines transformãtur. Sed saluteretur virgo &c. Pñs sermo quia habet declarare vnum specialem modum apparitionis q̃rundam figurarum in sacramento altaris vbi qualitatiue dimensiões hostie. id est die weysse farb ð hostien mit jr braytvñ leng verwãdlet wirt in gestaltnüß etlicher pyldung oder i flayschẽde oder blutige farb do von vil lerer schreyben. amministrabit duplicem salutarem doctrinam.

¶ Prima q͏ sepe accidentia hostie mutantur in varias species.

¶ Scda q͏ a sacerdotibus non ẽ sumendum dum durant huiusmodi miraculose species. Partes fundãtur super duas conclusiones ꝓpter duas questiones quibus per cõclusiones respondet fundatur. Pñã sup questionem vbi querit in quib⁹ casibus veritatem habeat modus ille apparitionis a doctoribus positus vbi qualitatiue ꝛ quãtitatiue dimẽsiones hostie &c. vtš. tactum est. mutantur in ymagines vel similitudines carnis aut sanguis. Datur hec conclusio q͏ licet hic modus apparitionis de quo tractabimus possit saluari etiam in duobus modis apparitionum supra tactis per duos sermones tamen dici potest q͏ saluatur etiam in speciali vbi quedam extrance figure aut ymagines xp̃o vt in sacramento est non conueniẽtes miraculose apparent. Ad scdaz difficultatez vbi queritur. Quid faciendum sit sacerdoti in casu cuiuscunq͏ apparitionis. An sub tali apparitõne sit eucharistia sumenda. Datur hec cõclusio. quia hoc sacramentum a christo sub nulla forma miraculosa. sed tm̃ sub panis ꝯsueta specie fuit discipulis traditum et sic institutum. Ideo solum sub huiusmodi specie panis consueta est sumendum. Prima conclusio quoad primam partem non habet difficultatem apud eos doctores qui nolunt concedere q͏ xp̃s in propria forma se permittat intueri in sacramento. lз vt ꝓbatũ est nõ repugnat fidei etiã ꝯз aliquos magnos doctores vt Alexandrũ de ales ꝛ suos secutores hoc defendentes qð in propria forma tunc videatur siue vni siue pluribus ad breue vel ad longũ temporis spatium sic appareat. Cũ quia aliјs hoc videtur incõueniẽs vt dictum est q͏ xp̃s se permittat in sua forma intueri in hac vita. Traduntq͏ alium modum possibilez ꝑ quã huiusmodi apparitiones fiant scilicet per miraculosam conuersio

Diuisio sermonis sup duas qõnes ꝛ duas difficultates.

Miraculosa apparitõ fit interdũз ꝑ immutationẽ spẽruз panis ꝛ vini i ymagines aut colores carnis ꝛ sanguis.

nem qualitatis id est albedinis ꝛ ro
tunditatis hostie in alium colorem
rubeum aut ymaginis formam. de
qua iam tractandum est vt secunda
pars conclusionis tangit. Ideo ne
populus estimat doctores sibiinui
cem contrariari in factis fidei q̄ etiã
semper confortandus est. Dicamꝰ
ꝙ hic modus apparitionis per im-
mutationē miraculosam spēi figu-
re ꝛ saporis. panis saluatur optime
quando alique extranee figure que
xp̄o non ꝓprie conueniunt vt est in
sacramento apparēt. vt vbi forma
agni vel forma beate virginis pue-
rum in brachio portantem aut sup
genua xp̄m de cruce depositū baiu
lantem apparent. sic em̄ xp̄us in sa-
cramento non continetur vt mani-
festum est sed continetur vt sedet a
dextris dei. Oportet ergo hic cõce-
dere ꝙ hmōi ymagines cuꝫ nō sint
ꝓprie xp̄i corporis species qꝺ fiant
vel a bonis angelis formantes hu-
iusmodi species in oculis intuenti-
um. eo modo quo supra tactum fu
it in sexto sermone vel ꝙ fiant mira
culose per transmutationes circa q̄
litates ꝛ consuetas species pāis de
quibus iam mentio fit. verum cum
supra tactum est ꝙ tunc in ocul' vi-
dentium boni angeli formant visio
nes quando vni sub specie pāis cõ-
sueta sacramentum ꝓponitur ꝛ alii
ibidem existentis sub specie aliqua
miraculosa sub vna ꝛ eadem hora
ꝛ non diu sic remanet species mira
culosa. Ideo dicere oportet ꝙ vbi
sic extranea forma apparet equali-
ter omnibus ꝛ diu perseuerat ꝙ tūc
modus ille de quo tractamus locū
habet videlicet qꝺ fiunt miraculose
immutatiōes circa species seu colo
res ꝛ figuras hostie extrīsecas. quē
modum vt clarius intelligamꝰ ge-
sta aliqua sunt ꝓponenda ꝛ post de
claranda. Nam Cesarius in dyalo-
go suo inter alia refert de quodam
sacerdote qui plurimū dubius circa
sacramentum an ibi esset veruꝫ xp̄i
corpus semel dum celebraret facta
consecratione ante sumptionem te
nens hostiam in manibus subito vi
dit in hostia formam agni. circūuol
uens aūt hostiam qꝺ naꝫ ex altera
parte apparēt vidit virginem bea-
tam puerum in manibus seu bra-
chiis baiulantē. Iterum denuo re-
uoluens vidit ymaginem xp̄i i cru-
ce pendentem semper nouis appa
ritionibus se obiicientibus. Anxia
tus super hoc ꝛ de sua in credulita
te dolens plurimum affectabat li-
cet petere formidaret vt ad pristinā
speciem rediret qꝺ etiam cū factuꝫ
fuit sumpsit ascendensqꝫ amboneꝫ
cum lachrymis que sibi acciderant
cunctis enarrauit. Ad ꝓpositum vti
qꝫ nostrum. si quis instaret quomo
do huiusmodi apparitiones yma-
ginum formabātur certe dicē optet
ꝙ cum ipe solus hec videbat ꝛ ne-
mo ex circūstātibus qꝺ ministerio
boni angeli ex diuina pietate q̄ ipꝫ
ab errore reuocare voluit formabā
tur visiones diuerse in oculis suis
manentibus tamen speciebus pāis
seu hostie quas alii videbant. sacer
dos autem minime eo ꝙ figuris il
lis occultabantur. Si vero ab om-
nibus equaliter vise fuissent ymagi
nes non extranee ꝛ per longuꝫ tem
pus sicut sepe accidit ꝛ in scriptis
quarti sententiarum distinct. x. de-

ctores. dictum Germandi cuiusdā epi super sacramentum q̄ suo tempore comptum fuit miraculosum allegant qd̄ de multoꝝ epoꝝ ꝯsilio illud inclusum fuit in pixidem ꝛ sigillatum hoc quod apparebat i specie corporis xpi. Certe s̄m Alexandꝝ vt supra de ales dici potest q̄ vera xpi caro sic apparebat mō quo s̄ facta fuit. Si vero aliene species extranee vt superius sacerdoti factū fuit apparerent ꝛ diu sic durarent ꝛ equaliter ab omnibus viderentur. Dici potest pro simplicium informatione. licet non scolastice q̄ tunc q̄litates hostie immutantur miraculose. Qualiter fit sunt duo modi dicendi. vnus petri de tharantasio. alius sancti thome. Sed quia popul⁹ talis doctrine non est capax obmittitur ad p̄ns. lector aūt iueniet si voluerit in eorum scriptis. iiij. sniarū distin. x. de sacro miraculoso ꝛ tm̄ de prima pte s̄monis. Pro secūda vero pte quid sacerdoti faciendum sit de sacro miraculoso ꝛ licet materia nō defuiat nisi sacerdotibus tm̄ ꝛ laycis sicut in fidei corroboratione. nem ita ꝛ deuotōnis augmentū deseruire potest. In questione ḡ An in tali casu apparitionis vbi videlicet sacerdoti post consecrationē apparet quecunq̄ forma miraculosa etiam si non appareret circūstantibus nisi consueta panis specie sit sumenda ꝛ q̄dem licet conclusio superius posita dicat q̄ non eo q̄ xpi institutio ꝛ aploꝝ cōmunio facta non fuit nisi sub consueta pāis specie. Quia tamen alicui posset videri q̄ sic esset sumēda eucharistia eo q̄ cum sit semper cum deuotōe sumenda ꝛ talis apparitio multū deseruit ad augmentum deuotionis. Ideo non repugnare videtur sumptio tali apparitioni. Item cum sacerdos tenetur integra sacramenta sumere aut ab integris abstinere de consecratione distinc. ij. Cōperimus. verbis Gelasij pape ꝛ sacerdos nō habet aliam hostiam consecratam videtur q̄ debeat sic sumere. Sed quia hec argumenta a doctoribus soluuntur. Ideo cauendum est sacerdoti a sumptione. Nam ad primum dicit sanctus Thomas i suo quarto sententiarum distincti. x. et similiter i tertia parte summe q̄ cū duplex possit esse deuotio. videlicet ad reuerentiam sacramenti aut ad eius sumptionem. Et miraculosa apparitio potius deseruit in excitationem deuotionis ad venerandū hoc sacramentum ꝛ non ad mādu-candum. ymo vbi in specie carnis cruentate appareret. Potius horror ad māducādū incutēt ꝛ sb̄ ymagis spē ꝯpassio. Jdō argumētū n̄ cōcludit. Ad s̄m etiā cū dī q̄ nō h̄ aliā hostiā ꝯsecratā ad sumēdū. Dicit ꝑfat⁹ doctor q̄ in tali cāu sacerdos iterū dꝫ celebrare ꝛ ꝯsecratā sumē. Et si dicat q̄ si iterū appeat spēs miraculosa vel etiā tertia ꝛ quarta vice dicit. Quidam dicunt ꝛ bene q̄ sufficit tūc spiritualis māducatio nec per hoc fiet transgressor constitutionis ecclesie allegate quia est vnus singularis casus ꝛ leges de his que frequentius accidunt aptantur. Et addit sanctus Thomas in corpore questionis q̄ quia vsus die yebung sacramenti debet respondere sacro sicut baptism⁹ cū sit absolutio q̄dā

Scda ps s̄monis. An sacm miraculosum sit spualiter suadū ꝛ n̄ sumendum.

originalis culpe congrue fit p aquã eo q aque proprie conuenit ablutio. Ideo congrue etiam hoc sacramentum sub specie panis debet sumi. eo q eius vsus est spũalis refectio. sicut baptismus spũalis ablutio. Et hec sufficiant de sacramento miraculoso.

¶ Exemplum superius fuit positum vel si addere vult inueniet vt supra tactum fuit in diuersis libris plura exempla.

¶ Solum vt predicator valeat pplo vulgarisare terminos dicat q pm⁹ modus apparitionis vbi vni appa ret miraculosa species aliq. vt ymago vel forma carnis aut sanguinis in calice. alteri non sed solum intuetur consuetam speciem carnis. Dicat qd hoc fiat ministerio bonorum angelorum qui vel nouas tales spẽs formant circa sacramentum vel educũt de memoria huiusmodi spẽs et offerunt primo sensui cõmuni et expost recipit ex fonti ymaginatõnis sensus exterior visus ac si essent pñtes Dicat etiam q non habet locum hic ars prestigiosa magorum. tryegnus der funff synnen. q talia fiũt a mal spiritibus in deceptionem et animarum seductionem. Scds mod⁹ fit vt dictum est quando corpus christi apparet vel pars eius in propria forma licet non glorificata omnibus indifferenter et longo tempore quia hoc habet in potestate corpus glorificatum vt videatur sicut velit in toto vel in parte etc. vt dictum est. Tertius modus quãdo apparet in specie aliena vt agni vel beate virginis etc. vt tactum est. Dicat q tunc fit immutatio circa speciem panis et figurã. id est rotunditatem et etiam sepe saporem in gustu. Ita qd illa albedo mutatur in rubedinem vel carnis formam aut ymaginem que apparet et hoc sm Thom. Sm vero petrum de tharantasia nõ mutãtur illa accidentia vt albedo rotunditas etc. sed manent et occultãtur per alias nouas species scilicet rubedinis aut ymaginis etc. et illis sic ammotis tunc apparent denuo consuete species et accidentia que prius obijciebantur sensibus et in istis stat sũmarie tota materia de sacramento miraculoso quantum populo est predicandum. Sm vero q inter doctos scolastice huiusmodi materie ventilantur si quis inspicere velit tractatum quendam desuper collectũ qui et de miraculoso sacramento intitulatur per conclusiones et corelaria plurima videat.

Sermo nonus secunde partis.

Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita Johannis sexto. Quia intẽtio predicatoris. vt in principio huius secunde partis tactum fuit. vult habere vt post declarationem eorum que ad sensum pertinent visus vt ẽ sacerdos consecrans et species panis que videtur de quibus necessario vt dictum erat tractandũ fuit vt sic eẽntia corpis xpi iclusa tãq sola intelligatur cum omnis nostra co-

Diuisio ser
monis i du
as qstiones
An sub ho
stia pañis sit
p⁹ consecrati
onem verum
xpi corpus
vel solū simi
tudinarie.

gnitio intellectiua vt est cognitio ff
dei ꝯ d pñs ortū habet a sensu. Modo
iam de ipa essentia corpis xpi qua-
liter sit sub sacro tractandum ē. Sa
lutet virgo ꝛc. Pñs sermo duas cō
tinet saluberrimas doctrinas quaꝝ
Prima ꝙ veꝝ xpi corpus ꝛ non si-
militudo eius contineat sub sacro
est declaratiua. Scda qualiter xps
sub duplici specie panis vini in al-
tari dum eleuatur est latria adoran
da. He partes habent duas qōnes
quaꝝ veritates fundāt super duas
conclusiones q̄ etiā ꝯclusiones dāt
intelligere. primo in generali essen
tiā ꝛ pfectōꝫ ac dignitatē hui⁹ sacra
menti. scda eius veneratione ꝛ qsti-
ones mouentur pcipue prima a do
ctoribus in q̄rto sniaꝝ distinctōe. x.
Utrū corpus xpi sacratissimum et
dignissimū sit vere ꝛ psonaliter sub
specie panis seu hostie post ꝯsecrati
onem addat pdicator ꝙ similis int
rogatio potest fieri de calice. An ibi
sit post consecratōꝫ ꝛvandelūg. san
guis eius tm̄ vel etiā totus xps. vt ē
sub hostia panis. ꝛ dat sup pmā q̄-
stionē hec finalis conclusio a sanct
doctoribus licet qdā heretici vole-
bant ꝙ nō vere ꝛ psonaliter. ꝫ soluꝫ
in similitudine ꝛ signo esset sub ho
stia post consecrationē xpi corpus
putantes ꝙ nemo esset dignus tan-
gere aut sumere ipm xpi corp⁹. ta-
men in oppositū est mens ꝛ institu
tio xpi. qd oino sub pena eterne dā
nationis. quilibet catholicus adul-
tus habeat credere ꝛ ita adorare et
venerari ipm xpm esse psonaliter p
sentem sub hostia panis consecrati
one facta a sacerdote. Partes ꝯclu
sionis sunt tres. Prima repellit er-

Cōclusio p
missionis.

rorem damnabilem. Scda exprimit
veritatē credendā. ꝛ Tertia saluta-
rem venerationē quomō videlicet
sit veneranda ꝛ adoranda salutaris
hostia. Videamus de singulis et p
vn̄ ille error habuit originem. Ubi
notandū ꝙ licet scdm Bonauentu. in
suo q̄rto sniaꝝ pfata dist. vt etiā con
clusio tangit origineꝫ accepit ex eo
ꝙ estimabant neminē esse dignū in
mundo ad tangēdum ꝛ sumenduꝫ
psonā xpi nihilominus qꝛ ptinacit
frefelich. hoc volebant defendē per
falsas expositiones verboꝝ xpi ꝛ ꝯ
mentem vniuersalis ecclesie ꝛ sctō
rum doctoꝝ. Ideo tanq̄ hērici fue
runt condempnati cū eoꝝ falsa do-
ctrina. fuerunt aūt eoꝝ fundamēta
triplicia. primo qꝛ em̄ Joh. xv. xps
dicit. Ego sū vitis vera. ꝛ scdo apls
.j. Coꝝ. xv. petra aūt erat xps. Iteꝝ
Joh. vj. verba q̄ locutus sum spūs
ꝛ vita sunt. Et spūs est qui viuificat
caro nō pdest qcq̄. Volebant isti
heretici ꝙ xps de suo corpe silitudi
narie fuisset locutus sicut ꝙ eēt vi-
tis ꝛ petra. Et sic volebant retorque
re ad spiritualem sensum ꝛ sic dece-
pti. Sed ꝙ false intellexerunt ver-
ba christi. hoc sic declaratur. Nam
cum scdm beatum Augustinum in
de verbis domini. Intellectus ver
borum christi. an figuratiue loqua
tur aut non. accipi debet ex prece-
dentibus. aut sequentibus eius ver
bis vel ex aliis scripture locis. Et qꝛ
illis verbis. Ego sum vitis. xps sta-
tim subiunxit. Et vos palmites. et
constat ꝙ discipuli non erāt palmi
tes naturales sed tm̄ figuraliter. ita
ꝛ ipe figuraliter fuit vitis id est vt si
gnum vitis. Ideo ꝛ ei⁹ locutio erat

Pria pars
ꝯclonis.

ad similitudinem rerum q̃ sic palmes non facit fructum nisi manserit in vite. Ita nec ipsi apostoli aut aliquis fidelium sed arescit ⁊ in ignem mittitur. Quando autem dixit. Hoc est corpus meum ⁊c̃. q̃d de vero ⁊ naturali suo corpore intellexit. patet per sequentia verba cuȝ immediate subiunxit quod pro vobis tradetur supple in mortem. Et sic super calicem dum dixit. Hic ẽ calix sanguinis mei ⁊c̃. statim subiũxit qui pro vobis effundetur. voluit vt itelligeremus de vero suo sanguine effundendo ⁊ non similitudinario. Sic etiam ad secundum fundamentum super verba apostoli. vbi dixit. Petra autem erat christ⁹ ibi figuratiua fuit locutõ q̃ apostolus intelligere dedit cum premiserat. Bibebant autẽ omnes de spiritali consequente eos petra id est de spirituali petra que erat christus inquantum signabat christum. eo q̃ cuȝ bis percussus silex dedit aquaȝ significabatur q̃ percussio ⁊ vulneratio christi in cruce facta fuit diuinitati ⁊ humanitati christi quia ver⁹ deus ⁊ homo christus erat pendẽs in cruce. Tertium etiam fundamẽtum eorum inuenitur erroneum. Iuxta magistrum in textu sententiarum vbi dicit distin. x. quarti sentẽtiarum q̃ cum prima heresis facta fuit in discipulis christi propter verba que dixerat. Nisi quis manducauerit carnem meam ⁊ bibit meũ sanguinem non habebit vitam eternam. Illi iudei non intelligentes dixerant. durus est hic sermo quis potest eum audire ⁊ abierunt retro Illis discedentibus instruxit dominus duodecim qui remãserãt. Spiritus est qui viuificat caro non prodest quicq̃. Verba que locutus sũ. spiritus ⁊ vita sunt. Ex quibus verbis dum heretici volunt dicere q̃ verba xp̃i sint de spirituali signo. spiritualiter intelligenda inquantum h̃ corpus q̃d videbant oculis exteriorib⁹ non ita essent comesturi visibiliter. vt videbant foris. sed spiritualiṫ id est inuisibiliter ⁊ sacramẽtaliṫ eẽnt comesturi. Unde Augustinus super predicta verba christi ip̃m quidem ⁊ non ip̃m corpus q̃ videbatur manducatur ipsuȝ inuisibiliter nõ ipsum visibiliter. ac si dicatur. non visibiliter in forma humana. sed inuisibiliter sub forma panis sumiṫ. Et sic patet eradicatio erroris eorum qui volebant christum solum vt i signo esse sub specie panis. Pñ ad secundum q̃d in conclusione ponitur. scilicet veritas credenda hec sumenda est ex dictis sanctoruȝ doctorum. cum enim detestabile sit. vt cecus viam videnti demonstrat. Ita abhominabile est vt illiteratus de veritate dubitet. de qua vidẽs doctor non diffidat. Et quia sancti doctores hanc veritatem catholicam demonstrant videlicet q̃ vera ⁊ personalis p̃sentia corporis christi nobiscum sit hic in terris. Ideo audiamus eorum dicta. Naȝ primo Augustinus loquitur super Johannẽ Hoc est q̃d dicimus q̃ moduȝ omnibus approbare contendimus sacrificium ecclesie. duobus confici. duobus constare visibili panis specie ⁊ inuisibili domini nostri ihesu christi carne ⁊ sanguine. Item Eusebius nissenus. Inuisibilis sacer-

Scd'a ps cõclusionis.

Nota au̇ctoritates s̃ctor̃ sup̃ v̄ritatẽ sacri

dos scilicet christus. visibiles creaturas scilicet panis ⁊ vini species in substantiam corporis ⁊ sanguinis sui verbo suo secreta potestate cõmutat. Item Ambrosius in de sacramentis. Panis est in altari vsitatus ante verba sacra vbi accessit consecratio de pane fit caro christi. Si dicis quomodo potest esse ꝙ panis fiat corpus christi. Dicimus ꝙ consecratione que fit christi s̃mone. Item si tanta vis est in sermone domini vt inciperent esse que non erant quanto magis operatorius ẽ sermo. vt que erant maneant ⁊ ĩ aliud mutẽtur. Rationibus autem si probare super auctoritates velim⁹ inuenimus quasi innumeras cur videlicet decuit christum. Sic presentialiter ⁊ sacramentaliter in suo glorificato corpore mãere nobiscuꝫ vsqꝫ ad consũmationem seculi. quarum alique tãguntur in octauo sermone prime partis huius operis. Vbi in secũda parte sermonis illi⁹ alique tanguntur rationes quas p̃dicator hic adducere potest. Addẽdo etiam hoc qđ sequitur vt videlicet fides nostra aliquid haberet in quo in sũmo promereri posset. ex q̊ fides est fundamentum nostre salutis ⁊ principiuꝫ omnis meriti. Nã vt dicit Bonauentura in suo quarto eadem distinctione. x. ꝙ quia đo conueniunt omni potentia sapientia ⁊ bonitas in summo debuit nobis relinquere in terris aliquid in quo predicta propter summum meritum acquirendum in summam eius laudem et gloriam relucerent. Hoc autem est eucharistie sacramẽtum. nam in hoc ꝙ primo panis in corpus xp̄i conuertitur in multꝫ altaribus. ⁊ scđo ꝙ vnum suuꝫ corp⁹ habet in diuersis locis subsistere. et tertio ꝙ est tam magnum ⁊ integꝝ corpus in parua specie panis. que tria cum excedunt omnem potentiam creatam ⁊ omnem virtutem intellectiuam ostendit deus se posse supra omnem virtutem ⁊ operationem cuiuscunqꝫ creature. Ostendit ⁊ suam sapientiam in summo vbi hec omnia non solum in sui gloriã ⁊ laudem. verum ⁊ hominum salutem per decentissima media ordinauit monstrauit ⁊ suam bonitateꝫ vbi tantum bonum quo nihil nobilius in celo ⁊ in terra inuenitur ratione diuinitatis ⁊ humanitatis sue nobis donare dignatus est. Plura inueniet predicator diligens in doctorum scriptis que negligens predicator non aduertet. Sed quo ad tertium membrum conclusionis videlicet ꝙ in conclusione tactum est scilicet adoratio ⁊ veneratio sacramenti recipiat predicator ea que in primo sermone prime partis tacta sunt contra multorum errorem qui modernis temporibus solum sub conditione volunt adorare: vtpote in eorum mente reuoluendo tacite vel expresse domine ihesu christe. Si tu es ibi in manibus sacerdotꝫ. tunc adoro te alias non ⁊ dicunt ꝙ hoc sit necessarium ne adorans idolatriã ꝯmittat. ĩ casu quo sacerdos nõ rite ꝯsecrasset. Sed qꝛ hoc derogat firmitate fidei qui in h̄ sac̃mẽto requiritur. Item quia diminuit re-

Quod nullo mõ eucharistia ẽ sub conditione adorãda et sumenda.

uerentiam ⁊ deuotionem quam ne
mo titubans in ſe habere poteſt. ſic
ille qui firmiter credit ibi eſſe chri-
ſtū preſentem. ymmo etiam ſemꝑ
ſub tali titubatōne ⁊ dubietate ani-
mi haberet laycꝰ ſumere ⁊ ſacerdos
conſecrare. ⁊ ſic nunꝗ̄ eſſemus cer-
ti de pn̄tia xp̄i. ymo cum ibi pn̄s eſ-
ſet adhuc haberet xp̄s dubioſū ſu-
mentem ⁊ adorantem q̄ oīa et plu-
ra alia incōuenientia que ſequeren
tur cum ſufficienter ſint in quodā
noſtro tractatu quē in reprehenſio
nem cuiuſmodi erronei tractatꝰ ꝟ
aſſerentis collegi reprobata acriter
predicatores huiuſmodi errorē re-
prehendant. Dicendo ꝙ etiam i ca
Scḋa ps ſ mōis ſu quo hoſtia non eſſet conſecrata
propter aliquem defectum contin-
gentem adhuc adorās ſimpliciter
⁊ ſine conditione. nō ꝯmittit ydola
triam tū q2 adorat i fide eccleſie tū
etiam quia non eſt ſua intentio ni-
ſi xp̄m adorare. Prout ſufficienter
in ipo tractatu noſtro declarat. Sꝫ
quo ad ſcḋam partem ſermonis q̄
occaſionem ſumit ex prima parte
iam tacta pauca iam dicenda ſūt eo
ꝙ in tertia parte operis latius de il
lis tractabitur ſcilicet qualiter xp̄s
adorandus ſit ſub ſpecie panis ⁊ q̄-
liter ſub ſpecie vini dū calix eleua
tur. Quia enim iam in prima par
te tactum eſt ⁊ probatum quod ſub
ſpecie panis totus xp̄s cum corpo
re ⁊ ſanguine anima ⁊ deitate conti
netur ⁊ fidelis audiens miſſam et
adorās xp̄m ſub ſpecie panis. Pꝰ
cum eleuatur calix etiaꝫ debet ado-
rare chriſtum cum duo ſibi ad mē-
tem poſſent occurrere. videlicet an

idem qḋ ſub ſpecie panis adorauit
etiam ſub calice debeat adorare. vel
in calice. An ſolummodo ſangui-
nem xp̄i debeat ſub calice adorare
⁊ ſiq̄dem dicatur ſibi ꝙ eundē xp̄ꝫ
quā ſub ſpecie panis adorauit. etiā
in ſpecie vini adorare debet. tunc
ſtatim occurrit ſibi mente ſi vnus ē
vtrobiq̄ꝫ xp̄s. quare tunc bis eleua
tur ⁊ bis adorat. Pro quorum om
nium datur iam breuis doctrina et
concluſio. Q2 idem chriſtus qui ſḃ
ſpecie panis adoratur. etiam ſḃ ſpe
cie vini adoratur ⁊ non ſanguis eiꝰ
tm̄. Ratio. quia cum continetur in
ſacramento ſicut eſt in celo ⁊ in ce-
lo ſunt omnia in ſimul ſcilicet cor-
pus ſanguis anima ⁊ deitas. Ideo
etiam ſic eſt tam ſub panis ſpecie
q̄ꝫ etiam vini. Sicut etiam ſupra ta-
ctum fuit ꝙ chriſtus in cena vltima
dedit diſcipulis tale corpꝰ quale ha
buit ſcilicet paſſibile ⁊ mortale. Ita
iam nobis dat quale habet in celo
ſcilicet glorificatum. Unde vbi cor
pus eius ibi ſanguis eius ⁊ ecōuer
ſo ⁊ ſanguis intra venas incluſus in
corpore glorificato. ⁊ hec duo cum
anima ⁊ deitate. quia ſic exiſtit i ce-
lo. Et ſi poſtea pia dubitatione pul
ſatur fidelis. quare ergo duabus vi
tibus eleuatur ⁊ adoratur. cum i ca
lice ſit chriſtus ſub ſpecie vini. ſicut
ſub hoſtia in ſpecie panis. Et in ca
lice incluſus ſanguis itra venas cor
poris ⁊c̄. vt dictum eſt. Reſpondet
ꝙ quia in altari chriſtus offertur
iuxta morem oblationis factaꝫ. ab
ipſo chriſto in ara crucis. Et in illa
oblatōe xp̄i due ſpēs fuert viſe abi-
uicē diſtincte ſcilicet corpus i cruce

Qualr
adorat
ſpē pan
qualit
ſpecie v

pendens. et sanguis fusus de corpe etiam in ppria specie. Ideo et sacerdos recipit in memoriam illius sacrificij xpi. etiam duas species. vnā que occultare debet corpus xpi. vt fides nostra suū meritum habeat. et ne ab infidelibus videatur. alteram eius sanguinem occultantem. et io sic bis eleuatur et adorat. eo q xps fuit eleuatus inter celum et terrā cū illarum duarum sepatione.

Exemplum mirabile super veritatē euchari. quā apes firmauerunt.

Refert cesarius in dyalo. q mulier quedam cum apes multas nutriret et ille nō augmentarentur. consilio habito ab antiqua quadā vetula dictum est ei. q si corpus dnicū iter illas locaret. mox lues illa cessaret. q ad ecclesiam simulās. et corpus domini sumens. statim a sacerdote recedens. extraxit et in vno alueolo illud locauit. et ecce mira dei potētia. vermiculi creatorem suum agnoscentes. de fauis suis dulcissimis. hospiti suo dulcissimo capellā mire structure fecerūt. in qua altare eiusdē materie erigentes sactissimū corpus super illud posuerunt. et bndixerit dns operibus eor. Processu vo tpis cū femia pfata idē vasculū aperuisset et iam dictū oratoriū cōspexisset expauit. currensq ad sacerdotem. confessa ē ei omnia q egerat et viderat. Tūc ille assūmptis secū parochianis suis. ad vasculū venerūt. et apes conuolantes et in laudem sui creatoris tubisantes. tulerūt capellulā pietes fenestras tectū cāpanile. hostiū et altare. cum domini co corpe. et cū laude et gloria ad ecclesiā locauerūt. Ecce quō pfidiam mulierꝫ i sacramēto dubitātis p irrōnales creaturas. deus tam misericorditer redarguit. et in illa. oēs falsos xpianos q veritatē dnici corporis sb specie panis credere nolūt qb9 vere dici pōt. interroga iumēta et docebūt te volucres celi et indicabūt tibi. Job. vj.

Sermo decimus secū de ptis. Et ē introductorius sup nouem signa diuine opationis circa hoc sacramentum.

Mirabilia opa tua dne. et aia mea cognoscet nimis. ps. cētesimo qdragesimooctauo. nimis id est magnifice et excellēter. Quia iā tractamus in hac scda parte operis. de eo q hoc sacramentuꝫ diuinissimū in se continet. s. de xpo qui vt in precedenti sermone tractū est. totus continet. s. cum corpe sanguine anima et deitate. Et quia hoc ad credendū est valde difficile et supra omnē intellectuꝫ. Expedit hoc mirabile opus dei cum alijs sex mirabilibus signis diuine opationis. quantū humanus intellectus capere potest. declarare. Saluteꝫ virgo. qz nouē solēt sancti doctores vt Tho. in suis sermōibus. de hoc sacramēto sanctissimi corpis xpi mirabilia signa diuine opationis enumerare. vtpote tria que statim fiūt et in ictu oculi circa cōuersionē substantie. i. naturalitatis panis in corpus sanctissimū xpi. et tria alia q fiunt circa inhabitatione personalem xpi post conuersionem et tria que fiunt in p-

ceptōe ⁊ sūptiōe salutifera ipiꝰ sacri
tn̄ q̄ꝛ multū gaudent breuitate mo-
derni ⁊ sepe auidius qui minꝰ suffi
cit. iuxta grego. in omel. quadā. idō
omnia illa mirabilia signa diuine
opationis que quotidie fiūt in alta
ri sic enumarabimus. qd̄ tn̄ etiā ef-
fectus salutares ipiꝰ sacramenti de
quibus in. iij. parte tangere promi-
simus includemꝰ. Quare licet tria
mirabilia signa deꝰ opatur circa cō
uersionem vt q̄ sub specie panis ē
verum xp̄i corpus. ⁊ sm̄ q̄ tota na
turalitas ⁊ substantia panis mutat
in corpꝰ domini. ⁊ terciū q̄ ita mu-
tat. q̄ tamē manet a foris accidētia
zufal: vt albedo gustus sapor figu-
ra panis. diuina virtute suspēsa. cir-
ca corpus dn̄i inclusum. Hic tn̄ di-
camus solū de duobus mirabilibꝰ
signis eo q̄ de primo in p̄cedēti ser
mone tactum fuit. non aūt quō na-
turalitas seu substantia panis ꝯuer
titur in corpus xp̄i post cōuersionē
⁊ quō accidentia manēt. fundat er-
go p̄n̄s sermo sup duas saluberri-
mas doctrinas. quarū Prima ē ad
cognoscendū qualiter substātia pa
nis vertit in substantiā xp̄i corpoꝝ.
Secūda qualiter hec veritas possit
corrobarari signis ⁊ exēplis. Et hec
due partes declarātur p duas que-
stiones mirabilia signa diuine opa
tionis declarantes. Prima an glo-
rificatum xp̄i corpus ⁊ eius glori-
ficatus sanguis in altari fiat ex pane
id ē ex natura ⁊ substātia panis seu
ex naturali substātia tam panis q̄
vini virtute sacramentaliū verboꝝ.
Et secūdo an hoc mirabile signū
diuine potentie. cum aliis octo pos

Diuisio sermonis i duas q̄ōes miraculosas opatōnes declarantes.

sit in fortificationem fidei nostre ali
quibus gestis scripturarū probari.
Verū q̄ p̄n̄s sermo est solūmō in-
troductorius ad nouē mirabilia si-
gna q̄ seq̄nt̄ in seq̄ntibus smonibꝰ
nouē in nūero ⁊ suis declaratōibꝰ.
Et cū de sb̄a panis an remanet vel
nō post cōsecrationē. nō ē locus de
terminādi inferius. sicut ad p̄n̄s. idō
tam expedit tangere. Quātū ad pri
mū q̄ q̄oem. dat hec cōclusio. Sic ē
de necessitate salutis. vt in p̄cedenti
sermone tactum ē. credere veꝝ xp̄i
corpꝰ glorificatū contineri in altari
post consecrationē. ita necessariū ē
credere q̄ natura seu substantia pa-
nis. nō manet post cōsecrationē. s
q̄ tota conuertit in naturā ⁊ substā
tiā xp̄i corpis. nō ita vt substātia na
turalis panis. a nobis sumptꝰ ver-
titur in substātiā ⁊ augmentū nostri
corpis. s ita vt ybi erat natura pais
ibi adest natura ⁊ substātia xp̄i cor-
poris. cū sanguine aīa ⁊ deitate. Et
huic cōclusioni addit alia in fortifi
catōem fidei. sup annexā p̄me q̄stōis
difficultatē. licet nō debeamus affe
ctare aut querere possibilitatem et
modū ex rebus ylibus sup tam stu
pendā cōuersionem. ne fides in suo
merito frustret. tamē in fidei fortifi
catione sacraꝝ scripturarū gesta et
exempla sepe a doctoribus recitan
tur. Prima cōclusio quo ad primā
ptem satis pꝫ ex sermōe precedenti
ex qua ad placitum p̄dicator repli-
care aliqua pōt. s secunda pars q̄ō
etiā sit sub pena eterne damnatōis
inhibitum ne quis eredat naturam
panis ibi post conuersionē sacralē
contineri. sed credere debet. q̄ iā nō

In tota n... tura seu s... stātia pa... cōuertan... in sbaꝫ xp... corpis ⁊ ... de calice.

Prima c... clusio

sit. ſ; ſit ꝯuerſa in naturā corpis xp̄i glorificati. Probatur primo ꝑ determinationē eccleſie. que iuxta. c. ad abolendam. de hereticis. mandat vt nihil ſentiatur de ſacramētis niſi ſicut tenet ſancta romana eccl̄ia ſed illa tenet panem tranſſubſtātiari. id ē tranſitū. ſeu cōuerſionem fieri vnius ſubſtātie in aliā. ſ. panis in corpus xp̄i. ꝙ patz ex. c. Firmit̄ credimus. et ſimpliciter cōfitemur. de ſūma trinitate ⁊ fide catholica. vbi dicit̄. Jh̄s xp̄s ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiū. cuius corp⁹ ⁊ ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis ⁊ vini continent̄. ⁊ ſtatim ſequitur. Tranſſubſtātiatis pane in corp⁹ et vino in ſanguinem. poteſtate diuina. Verum quia magna vis eſt. ⁊ ſepe iam replicantur iſti termini. nā ſubſtantia panis natura ſubſtātia vini vt populus intelligat q̄d ſit cōuerti naturam ⁊ ſubſtātiā panis ⁊ vini Dicat ꝙ iſti termini ſunt ph̄oꝝ naturaliū ⁊ non fidei. quia ph̄s in decem predicamentis determinat de ſubſtātia ⁊ accidente. Et dr̄ ſubſtantia rei ip̄a natura. rei per q̄ꝫ res conſtituitur in ſuo eſſe ⁊ ꝓprietate. Nā manifeſtum ē. ꝙ color vini nō extinguit ſitim. ſ; vna natura ſeu proprietas. cum ſapore qui nō vident̄ ⁊ dicūtur ſubſtātia rei. hec fortificant ⁊ nutriūt ſicut etiā de pane cuius albedo non nutrit. ſed ſapor ⁊ natura panis que non ab extra videtur. cū ſolūmodo albedo panis videt̄ ⁊ color vini. Et ſic intelligunt fideles q̄ modo illā natura ſeu ꝓprietas ⁊ ſbſtantia panis que naturaliter habet nutrire ſeu in vino reficere. cōuertitur in ſubſtantiā xp̄i corporis ⁊ ſanguinis. Nō etiam additur cum fidelis credere debet. ꝙ iam ſcꝫ poſt conſecrationem non ſit natura panis ſuple ſub ſpecie alba panis. ꝓbatur per ſanctum Tho. in ſuo q̄rto ſcripto ſententiaꝝ diſt. xj. in q̄ſtiōe. An ſubſtātia panis remaneat poſt conſecratōnem. vbi contra eos qui hoc nolebant defendere. ꝙ licet ibi in altari poſt conſecrationem eſſet corpus xp̄i ſub ſpecie panis. tamē etiam ibi maneret natura ⁊ ſubſtantia panis. cum natura ⁊ ſubſtantia corporis xp̄i. dicit ꝙ hec opinio eſt heretica. et nō ſolum in conueniēs ⁊ impoſſibilis. eo quia ē cōtra verbum xp̄i inſtituentis ſacramentuꝫ. Math. xxvj. vbi dixit hoc eſt corp⁹ meū. ⁊ non dixit. hic eſt cor. m. Si aūt ſubſtantia panis maneret veri⁹ diceretur. hic eſt. ſ. cum pane corp⁹ meū. Et licet Scotus dicat ꝙ poſſꝫ dici abſq; hereſi. hic eſt corpus meum. ⁊ hoc eſt corpus meum. demōſtrando contētum. non panem. tamen nūq̄; probare poteſt Scotus ꝙ nō ſit hereſis velle cōficere per illa verba. hic eſt corpus meuꝫ. plura alia deducit ſanctus Tho. ꝓbando ꝙ nō maneat ſubſtantia panis poſt conſecratōem ſ; tota ei⁹ natura conuertit in naturaꝫ corporis xp̄i. Et ſi aliquis diceret. non eſſe neceſſarium talia populo predicare. quia etiam non intelligēdo. an ibi maneat. vel nō maneat ſb̄a panis poſt cōſecratōem adhuc fidelit̄ adorare pōt. dūmō credat xp̄m eē p̄ n̄tē. poſt ꝯſecratōeꝫ. ſ; n̄. ꝙ veꝝ ē ſine piclō adorat. Duplici. n. de cā expedit d̄ hui⁹ modi diuinis operibus diſcutere. Primo ꝓpter laudē dei. vt ſic erga

Nā q̄mō p̄dicator debet fimi expo nere ad populū vt itelligāt naturaꝫ ſeu ſubſtātiaꝫ panis in ſuis terminis

Nō an ſubſtantia panis remaneat p⁹ cōſecratōꝫ. determinat ꝙ ē hereticuꝫ aſſerere illā remanere.

Nota quare neceſſarium ē de huiuſmōi p̄dicare ppl̄o.

veneratione̅ tanti sacramenti deuo
tio fideliu̅ amplius excitetur consi
dera̅do tam stupenda signa diuine
oꝑationis. Et secu̅do sicut summe
deo displicet sui ignorantia ita sum
me placet vbi in suis oꝑibus ꝓ no
stra salute ꝑpetratis agnoscit̃. hinc
vox illa ꝓphetica. ꝓpterea captiuꝰ
abductus e̅ ppl's meꝰ. q2 no̅ habuit
scientiam domini. Et iterum alibi.
Quia tu repulisti scientia̅. ⁊ ego re-
repella te ne fungaris mihi sacerdo
tio. Et illud p̃s. in verbis thematis
Mirabilia oꝑa tua dn̄e. et aia mea
cognoscet nimis. Et iteru3 medita-
bor in om̄ibus operibus tuis. ⁊ i fa
ctis manuu̅ tuarum meditabor. Et
tercio ꝓpter continuos in eccia pul
lulantes errores. vnde vt patuit he
reticum est asserere naturam panis
post co̅secratione̅ remanere sub spe
cie alba. ⁊ sic de vino habeat etia̅ p̃-
dicator ad terminos aduertentia3.
vt sic populo exprimat dice̅do. hec
mirabilia signa. diuine oꝑationis ⁊
virtutis. Ite̅ semꝑ cum excellentia
verboꝝ loquatur dicendo in natu-
ram seu substa̅tia̅ glorificati corpo-
ris xp̄i. seu diuinissimi corꝑis xp̄i.
sanguinis aie ⁊ deitatis ⁊c̃. quia h̃
verba non semper recitantur ꝓpter
breuitatem ipis tn̄ semꝑ vtat̃. Jam
au̅t de secu̅da. q. annexa ꝓme q̃sto̅i
agendu̅ e̅. vbi tangit̃. An in fortifi-
Secu̅da pars sup q̃onem An in fidei fortificato̅3 sint exe̅pla sacraru̅ scri pturarꝝ ad ducenda.
catione̅ fidei erga sacr̃m. pn̄t addu-
ci gesta ⁊ exe̅pla sacraꝝ scripturaru̅
Vbi notandu̅. ꝙ q̃rere fortificato̅3
fidei ꝑ argumenta ⁊ exe̅pla scriptu
raru̅ po̅t fieri dupl'r. Vno mo̅ cum
pctō infidelitatis qđ e̅ maximu̅ int̃
pcta̅. vt qn̄ q̇s nullo mo̅ vult crede-
re nisi probent̃ sibi ea. q̄ credere de-
bet q2 tu̅c hn̄t locu̅ dicta sanctorum
Cessat fides vbi q̃rit̃ argumentum.
Et illud greg. in omel'. Fides non
habet meritu̅. vbi hu̅ana ro̅ p̄bet ex
perimentu̅. Alio mo̅ cum merito fi
dei vt cu̅ q̇s co̅gratulat̃ suꝑ fidei for
tificatione̅. vel ex rebus ylibus. seu
phoꝝ dictis. seu etiam ex sanctaru3
scripturaꝝ dict̃. estq3 sine hmo̅i for
tificationibus paratus semper ad cre
dendu̅. Et hac de causa sa̅cti docto-
res varia adducu̅t exempla ⁊ gesta.
tam scripture sacre q3 etia̅ phoꝝ ge̅
tilium facta. Et sic etiam xp̄s ꝑ mlt̃-
ta argume̅ta discipulis probauit su
am resurrectione̅. Vn̄ ⁊ congratu-
labant̃ dn̄o vbi dr̃. Gauisi sunt di-
scipuli viso dn̄o. Et sicut saluator ꝓ
pter difficultate̅ credendi erga sua3
resurrectione̅. Voluit illam mult̃
argumentis declarare. no̅ au̅t ꝓba
re ꝑ ro̅nes naturales. cum hoc non
sit possibile. cu̅ semper ea que fidei
sunt naturale̅ excedu̅t merito ro̅e3
vt sic fides locu̅ habeat in suo meri
to. Jta ⁊ omnia q̄ tractibimus con
sequter. cedu̅t in fidei fortificato̅em
ꝓpter magnam difficultatem crede̅
dorum in hoc sacramento.

Exemplu̅ ad cognoscendu̅ xp̄m vere esse pn̄tem i eucharistia cu3 ex illa deus sepe fuit allocutus homines etiam peccatores.

Jn thuringia ꝓpe saxonia̅ du̅ qui
dam plebanꝰ corpus dn̄icu3. extra
villa̅ cuida̅ infirmo apportaret. me
retrix stans no̅ lo̅ge extra viam. in
suo ꝓstibulo. dum vidisset cepit co
gitare penes se si fides xp̄iana esset
vera. tu̅c iste e̅ saluator mu̅di. quem

ſacerdos in pixide portat. ⁊ iterum quomodo tanta mala. tunc in conſpectu tanti dn̄i ꝑpetrauit. Qui tn̄ vt aſſeritur pro omībus peccatis mūdi tanta ⁊ innumerabilia tormenta ſuſtinuit ⁊ ſic nec incredula omino perſtitit. nec tn̄ de venia impetrāda diffidauit. Diuinitus ergo inſpirata ad hoc vt veritas ſacramēti quo ad preſentiam perſonalem xp̄i. i eo contentam pateſcēt compuncta relicto proſtibulo. cucurrit per lutuȝ profundum veloci curſu ad ſacerdotem. inquinata luto vſq; ad medietatem cruriū dixit. State domine ſacerdos. quo ſtante ipa ꝓſternens ſe in luto ante corpus xp̄i ait. Dn̄e ieſu criſte. ſi tu es ille. qui ꝑ noſtra redemptione natus fuiſti de ꝟgine paſſus ⁊ ſepultus. aſcendens ad celos. ſedens ad dexteram patris. iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Et ſi te talem p̄ſentem iſte ſacerdos portat in pixide. rogo te per tuaȝ ineffabilem pietateȝ. ignoſce mihi peccata mea. Tūc dominus ieſus reſpōdit. de pixide in latino. Et ego ignoſco tibi peccata tua. ⁊ illa audiens vocē de pixide in latino ait. Domine. nō intelligo latinū. rogo te loq̄re theotunice. Et ſtatim dominus locutus eſt de pixide theotunice. ⁊ ego recipiam te in gratiam meam. Hoc audiens conuerſa mulier ait Et tu domine me recipis in gratiam tuam q̄ peccaui. in carne mea luxurioſe oimō peccandi qui excogitari poteſt. Gr̄as tibi ago bone dn̄e ih̄u. Et ſic ſtatim ſeculum reliquit ⁊ in bono ⁊ omni virtute proficiens ſalutarem finem accepit.

Sermo. xj. ſuꝑ nouem mirabilia ſigna diuine oꝑationis in hoc ſacramento ꝑ totidem ſermones. ⁊ primo ſuper tria que fiūt in conſecratione quorum primum eſt ꝙ ſub ſpecie panis eſt verū xp̄i corpus poſt conſecrationē.

Mirabilia oꝑa tua dn̄e. et aīa mea cognoſcet nimis. i. magnifice et excellenter ⁊c̄. q̄a in p̄cedenti ſmone tactū ē qđ ꝓpter maximā āmitationē fideliuȝ ſuꝑ tā mirabilia ſigna diuine oꝑationis ī hoc ſacr̄o. ſancti doctores cōſueuerūt nō ꝓpter ſeipos ſ; ꝓpter ſimplices. q̄ fortaſſis dubitare poſſent plīa argumenta. ſīitudines ⁊ geſta ſcripturaꝝ adducere. vt ſic fides in eis fortificet̄. Ideo iam ad hoc aggrediendū ē cū dei adiutorio. Salutet̄ virgo ⁊c̄. Cū ſupra tactū fuit ꝙ nouē q̄tidie mirabilia ſigna diuīa potentia oꝑatur in hoc ſacr̄o. iuxta qđ ſctūs tho. in ſuis ſmonib⁹ deducit. tria ī ipſi⁹ diuini corꝑis cōſecratōe. tria in eiuſdē ſub ſp̄ebus panis et vini inhabitatōne. ⁊ tria alia in ipſius ſalutifera ꝑceptōne. de ſingulis tractandū erit ꝑ ſufficiētia argumēta ⁊ geſta ſcripturaꝝ. Erūt ḡ noueȝ ꝑtes p̄ncipales hui⁹ materie ad placitū p̄dicatoris manētes in ſmonū diuiſiones. Tria mirabilia ſigna q̄ quotidie in cōſecratione hui⁹ ſacramenti diuina oꝑatur virtus omino credenda ſunt. Primū ꝙ ſub ſpecie panis ē veꝝ xp̄i corpus. Scōm ſi q̄rit̄ ꝑ quē modū hoc factū eſt. dī

Pone͂ miracula aut ocem hui⁹ sacramenti recitantur

ꝙ v͂tute cōsecratiōis q̄ mutauit naturā ⁊ substantiā panis in sbam xp̄i corporis. Terciuz si q̄rit quid sit tenendū de albedine panis. ⁊ rotūditate ac sapore panis. Rn̄det ꝙ sunt accidentia sine subiecto diuina v͂tute diuinū corpus circūstantia. Alia tria q̄ circa inhabitationem diuini corporis considerant͂ ē primū ꝙ tota magnitudo lōgitudo et latitudo diuini corp̄is manet sub parua specie panis. Sc̄m ꝙ vnū ⁊ idē corpus ē in pluribus locis. Terciū ꝙ licet sit in pluribus locis. tamen p̄ p̄tes nō est diuisum. ꝗ manet in se coniūctū Vltima tria que considerantur in sumptione eiusdē diuini corp̄is est primū. Q̄ mirabiliter potest q̄tuor modis sumi. s. sacramentum non sacramentaliter. sacramētum ⁊ sacramentaliter mirabile ⁊ spūaliter. Et quarto spūaliter tm̄. Scōm sacr̄aliter dum manducatur non minuit͂. Terciū dum a peccatoribus sumit͂ non inquinatur. Et licet hec vltima tria non eo ordine tangantur in sermonibus sancti tho. Nolo tamē p̄ hoc derogasse eius sanctissime doctrine. cuius vtiq̄ʒ nec discipulū me recognosco. sed solum breuitati ad instantiam confratrū q̄bus prolixe deductōnes vident͂ onerose insistere. pauca q̄dā ex alioꝝ doctoꝝ dict͂ addo. vt͂ si decimū mirabile signuʒ q̄s adderet quō vnū ⁊ idē corp⁹ tātam causat in recipiētib⁹ diuersitatē. vt aliq̄ inde vitā aliq̄ inde mortē recipiāt. cū tm̄ optimis bonis nemo malevtit͂. Cū ꝗ hec mirabilia signa ꝓbanda sint vt dictū ē in fidei fortificatōem. Et omnis ꝓbatio fit p̄ triplicē modū puta p̄ auc̄tem. rōnem ⁊ gestoꝝ siliū recitatione͂. in vulgari durch bekantnuß der lerer bekantnuß der vernūfft. Et t͂cio durch bekantnuß der geschicht. begryffenn in der heyligen geschrifft. dabit presens sermo triplicem doctrinam super veram xp̄i presentiam in sacramēto q̄ꝝ Prima ꝓcedit a validissimis auc̄tatibus sc̄tōꝝ. Scd'a ab efficacissimis rōnib⁹ hoc persuadentiū. Tercia ab fortissimis exemplis ⁊ gestis sc̄toꝝ. Vn̄ sup̄ p̄mū miraculum ab auc̄te ꝓbandū ē aduertēdū. ꝙ cū Deutro. xix. dicatur. qd̄ in ore duoꝝ vel triū testiū. stabit om̄e verbuʒ. Reuera sunt hic testes oīm sanctorum. quasi innumerabilium doctorum dicta. quibus contrariū sentire esset simile ac si cec⁹ vellet viam videnti demonstrare. cum pleriq̄ʒ per infusam a deo sciētiam locuti sunt. iuxta illud. j. Pet. iij. Spiritusancto inspirāte locuti sunt homines dei. Vn̄ si velit aliqua ex nouo sermone p̄cedenti p̄dicator replicare poterit. aut saltim q̄ secūtur innouare. Testis em̄ verax est sententia Ambrosij. in libro de sacramentis. vbi dicit. Panem istum quē sumimus in ministerio. vtiq̄ʒ illum intelligo. qui manu spūssancti format⁹ ē in vtero virginis. ⁊ igne passiōis decoctus in ara crucis. panis em̄ āgelorum factus est cib⁹ hominū. Est ⁊ alius fidelis testis Gre. in omel͂. Magnū atq̄ʒ pauendū est misteriū huius sacramenti quis aliud videt͂ ⁊ aliud intelligit͂ figura panis ⁊ vini. videtur ⁊ faciente domino. corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i intelligit͂. At hieron̄. sententia ꝓ tercio fidelissimo teste. An verba consecrationis est panis

Probō p[...] mi mirac[...] li ab auc[...]

Scd'a p[...] sermoni[...]

Pobatio ratione

Pobatio exēplis gestis sanctorum

Vsitatus post consecratōem verum xpī corpus. Probatio deniqȝ p rōȝ non quidem demōstratiuā. cuȝ illa fidem euacuaret. sed persuasiuā cre denti capiat predicator ex nono ser mone. huius secūde ptꝫ. circa pmā conclusionem ꝛ eius secūdam pteȝ vel ex octauo sermone prime partꝫ Per gesta sanctorū eadem veritas tanqȝ per innumera mirabilia. q̄ in diuersis mūdi partibus omni tem pore deus operatur. euidentissime cōprobatꝰ. vnde Pascasiꝰ vt supra tactum fuit. Nemo qui sanctorꝫ vi tas ꝛ exempla legit ignorat ꝙ sepe corporis ꝛ sanguinis xpī sacramen ta. aut ꝓpter dubios. aut certe ꝓpter ardentius amantes. in agni vl pue ri formā. aut in carnis et sanguinis coloreȝ mōstrata sint. vt qd̄ latebat in misterio. patesceret in miraclo et postea subdit de duplici illa causa duo miracula. vnde dicit. btō enim Basilio die pasce diuia misteria ce lebranti hebreus qdam se sicut xpi anus populo cōmiscuit officiū vo lens explorare misterium. Qui vi dit infantem partiri in manibꝰ Ba silij. ꝛ cōmunicantibus omnibꝰ ve nit ipe ꝛ data est ei hostia. vere caro facta ꝛ seruans reliquias abijt i do mū suā narrans vxori sue. que pro prijs oculis viderat. Credens ergo ait. vere horribile ꝛ admirabile est cristianorꝫ sacramentum. In crasti no venit ad basilium. ꝛ baptisatus est cum omni domo sua. Consequē ter ꝓpter ardentius amantes. que sic cōtingūt recitat dicens. Quidā presbyter ꝛ erat egidius nomine re ligiosus valde. Qui cum sanctā du ceret vitam. cepit sanctis precibus pulsare deum vt sibi ostenderet na turam corporis ꝛ sanguinis xpi. ve nit ergo dies. vt ideȝ more solito. di uina celebraret. ꝛ post agnus dei ꝓ cūbens genibꝰ. Creator inquit ꝛ re demptor omnipotens deus. pande mihi exiguo. in hoc misterio natu ram corporis xpi vt mihi liceat euȝ prospicere i forma pueri. queȝ olim sinus matris virgineus tulit vagiē tem. Et ecce angelus eundē de ce lo veniens affatur. Surge ꝓpere. si xpm videre placet. adest p̄sens cor poreo vestibus amictu quem sacra puerpera gessit. Ac presbyter pau dus. vidit super aram puerum sedē tem. Cui angelus. quia xpum vide re placuit. quem sub spē panis ver bis ꝯsecrasti misticis. nūc oculis in spice. ꝛ tracta manibus. Tūc egidiꝰ celesti munere fretus. ꝙ mirum di ctum est brachijs trementibus pu erū accepit. ꝛ pectus ꝓpriū xpi. pe ctori suo iunxit. Deinde profusus in amplexuȝ dat oscula dulcia deo ꝛ suis labijs pressit pia labia xpi. q̄ bus ita peractis. restituit puerum i altari. ꝛ rursuȝ humo prostratus de precatur dominuȝ. vt dignetur ipe verti in pristinam formam et sur gens inuenit corpus christi in for mā remeasse priorem. ꝛ sic sub spe cie debita cōmunicauit eideȝ. Su per quod miraculum si predicator velit declarat. ꝙ hic apparuit xp̄s i ꝓpria forma ꝓut supiꝰ in septio ser mone huius scd̄e ptis tactuȝ fuit ꝛ nō fuit imutatio fcā solūmō circa vi sum. de q̄ apparitōe ꝛ clꝰmō tangit in. vj. smōe. vt qū vir apparet i spē

Scda sermo

miraculosa. ⁊ alteri in forma cōsue-
ta panis. ⁊ non diu. nec etiam locū
habet. ¶ Tercius modꝰ qui tangitur
in octauo sermone. quando videli-
cet apparet in specie aliena vtputa
ymaginis crucifixi. aut beate virgi-
nis puerū tenētis in vlnis. aut agni
qꝛ sic nominaꝛ aliena species a xp̄o
cum tali modo non contineaꝛ in sa
cramento. cum corpus eius sit glo-
rificatum. ⁊ sic sacramentaliter con
tinetur'. ꝙ si dicat corpus glorifi-
catum habet in potestate sub tali vl'
tali forma apparere. scilꝫ ymaginis
crucifixi vel agni. signāter cum ipse
egidius petijt vt saltim sb agni for-
ma xp̄m videret. Rn̄. ꝙ licꝫ corpus
glorificatum se potest offerre visui.
sub quacūqꝫ forma etiam aliena. qꝛ
tamē solūmodo accidentia panis
vt albedo ⁊ rotunditas hostie tūc i-
mutatur in hm̄oi formas. ꝯm Tho.
vel saltim occūltantur. seu circūfun
dūtur miraculosis formis ꝯm Pe.
de Tharañ. non ꝙ sint species veri
corpis xp̄i in quo cōmuniter om̄es
concordant doctores. Hic autē ex
duobus constat. ꝙ hic xp̄s apparu
it in ꝓpria forma. scto egidio. Prio
ex eo ꝙ ita petijt. vt ei liceret illum
in sui natura conspicere. quē sinus
virgineus olim vagientem tulisset.
Secūdo ex verbis angeli. cum sup
hoc certificantis cum dixit. Surge
xp̄m intuere quem sacra puerpera
gessit. Et ideo semper verba rei ge-
ste sunt bene aduertenda. Nec pro-
pter hoc xp̄s de celo habuit descen-
dere. sed ip̄e sacramētaliter existēs
sub specie panis. postea sub specie
miraculosa seip̄m vere exhibuit in
sui natura glorificata.

¶ Sermo. xij. ⁊ ē diuisio ser
sermōis ad placitum cū the
matis resumptione sup secū
dum miraculum. s. cōuersio-
nis sub specie panis in sub-
stantiam xp̄i corporis.

Super secūdū vo mirabile si
gnum ꝙ in consecratione di
uina potētia opatur cum sit
iuxta premissa. ꝙ tota naturalitas
seu substantia panis conuertitur in
naturalitatem ⁊ substantiā xp̄i cor-
poris glorificati. ⁊ vtaꝛ p̄dicator il-
lo termino ylitatis. quia vulgare su
um magis exprimit eius differenti
am ab accidētibus panis. Saluteꝛ
virgo. Notanduꝫ ꝙ p̄n̄s sermo sup
secundū mirabile signū eucharistie
duas dat saluberrimas doctrinas
quarū Prima declarat transsubstā
tiationē. i. transitū substantie panis
in substantiā xp̄i corpis. Secunda
fortificat eādem mutationem mira
culosam per triplicem cōuersioneꝫ
nature grē. humane ⁊ artis. Decla
ranꝛ hee partes triplici via ꝓbatio-
nis supra enumeratis. s. ab auctori-
tate. rōne ⁊ similitudine reꝝ gestaꝝ
in sacra scriptura. Miraculū ꝯuer-
sionis ꝓbaꝛ ab auctoritate omniū
doctoꝝ in eoꝝ scriptis sup. iiij. senꝛ.
dis. xj. q̄rentes. An in cōsecratōe eu
charistie panis in corpꝰ xp̄i ⁊ vinuꝫ
in eiꝰ sanguinē ꝯuertanꝛ. vbi om̄es
cōcorditꝛ determiant ꝙ sic immo vt
supra patuit in s̄mone. x. eiusdē se-
cūde ptis ē impiuꝫ ⁊ hereticū aliter
asserere. tū ꝓpꝛ determiatōem eccie
ex. c. firmiꝛ credimꝰ ⁊c. de sum. trin.
⁊ fi. catho. tū etiā. qꝛ vt supra tactuꝫ

Probati[o] miraculo ꝯuersio a[...] aucte

Pro secun[da] parte

ē fm tho. nisi sba panis nō remane ret faceret talis sba remanēs cū cor pore xpi adorātes ydolatrare eo q creaturā aliq̄ de terra pter diuinū corp9 xpi adoraret cū adorās hēt i telligere ibi esse absconditū cū cor pore xpi aliā creaturā z pdicatores hoc hēnt pdicare. qz sic absq natu ra panis fides ē de non visis. z illa sba panis etiā esset de nō visis vt de se pz. facillime simplicē seduceret. vt crederet aliq̄ creaturā inuisibilē in sacro esse adorādā. Exq̄ etiā pz q i uectiua Scoti ꝯ tho. i hac pte. nō va let cū dicit. q ꝓpterea adorātes nō ydolatrarent. etiā si substātia panis remaneret cū corpe xpi eo q suffice ret adorātibus adorare in fide eccie Quia lz simplicibus sufficeret ado rare in fide eccie. vbi non fieret pdi catio de sba panis. an remaneret vl non remaneret. tñ vbi veritas sacra mēti distincte hēretur. declarari p p dicatores. tūc simplices audientes sbam panis. ibi post consecrationez remanere. cū substātia xpi corporꝫ. vtiq vnā hēnt lumine naturali in telligere. s. sbam panis. z aliā lumi ne fidei agnoscere. scz sbam xpi cor poris. quorꝫ luminū diuersitatē cū simplex nō sit capax facilime sedu ceret. vt vnū cū reliquo adoraretur Et hoc voluit sanctus Tho. innue re cū dixit. Si substantia panis re maneret. cultus latrie nō posset ex hiberi xpo. s. ita sincere. z sine peri culo. Item nec Sco. negat. qn he reticū essz credere. substantiā panis remanere. ꝓpter eccie determinatio nem in oppositum factam. Proba tio autem eiusdem miraculi a rōne possumus adducere. ad pmissa ra

Pars secun da pte

tionē quā dat sanctus thom. in suo quarto scripto senten. prefata dist. xj. in questione vbi querit. An sub stantia panis remaneat post conse crationem. vbi dicit q impossibile est presupposita fide sacramentorꝫ vt maneat substantia panis post cō secrationem. eo q cum nihil pōt i cipe esse vbi prius non fuit. nisi per suam mutationem ad talem locuz vel per alterius mutationem i ipm z cum corpus xpi non mutatꝫ de ce lo. per hoc q conficitur in altari. ꝫ manet in celo. ergo oportet q secū do modo adueniat. scilicet per mu tationem seu conuersionem alicu ius in ipsum xpi corpus. z hoc dici mus substantiam panis sic conuer ti. Sed vt vulgus intelligat. dicat p simile. si ignis debet esse in aliquo loco vbi prius non fuit. oportet q aut deportetur ab alio loco. vbi ar det. z ponatur in illum nouum lo cum. aut si non vult deportari. aut non possit. tunc aliquod combusti bile applicatur. z illo sic accenso de portatur in nouuz locū. z tamē ma net prim9 ignis i suo loco. z trāsfer tur in alium locum per conuersio nem rei combustibilis. Ita corpus diuinum cum sedet ad dexterā pa tris si debet nobiscum esse in terra. oportet q aut transferatur. sz descē dat de celis. aut q aliquid per con uersionem in ipsum diuinū corp9 accendatur. a virtute diuinitatis. vt sic eius glorificatum corpus habe atur inferius. z tamen manet ad de xteram patris. Et sicut innumeri ignes accendi possunt per cōuersi onem rerum combustibiliū. ab vno igne remanente in vno loco. Ita z

Probatur miraculuz a rōne

per conuersionē substantie panis
diuinuz corpus ad innumera loca
transfertur. eo manente in celis. Et
licet quelibet alia res comestibilis
esset conuertibilis in substantiā dei
fici xp̄i corporꝭ. vt caro case⁹ ⁊ simi
lia. voluit tamen solūmō sub specie
bus panis ⁊ vini conuerti. eo ꝙ pa
nis abilior ē ad iuentōnē. sumptio
nem. cōseruationem. amministrati
onem. ⁊ significationem rei conten
te vt est glorificatum xp̄i corpus. q̄
re supra in sermone quarto hui⁹ se
cunde partis. sub conclusione scđe

Probat̄ ħ idem duabus alijs rōnibus

questionis. Probari posset deniꝗ
hoc mirabile signum huius sacra
mentalis cōuersionis. per alias ra
tiones que breuitatis causa obmit
tūtur. vt quia videlicet cibus iste sa
cramentalis cū sit ⁊ debeat esse spi
ritualis cibus anime per quam ani
ma xp̄o incorpatur. non ꝙ xp̄s cor
pori immutetur. iuxta illud Aug.
Nec tu me mutabis in te sicut cibū
carnis tue. sed tu mutaberis in me.
qđ minime fieri posset si substantia
panis remaneret post consecratōēz
quia tunc deseruiret hoc sacramen
tū in cibum corporis. Et licet scot⁹
dicat. qđ hoc idem accidētia panis
efficiūt ⁊ vini. scilꝫ refectionem cor
poralem causando. cum ipa accidē
tia habent eandem efficaciaz natu
ralem post consecrationem. quam
ante habuerunt. Attū respondetur
ꝙ hoc habent non tamen naturali
ter. sed virtute diuina vt in tractatu
de sacramento miraculoso ⁊ etiā in
alio de duratione sacramēti. negle
cti tractatur de quibus post finem
operis patebit. Hic autem substā
tia panis haberet reficere corp⁹ nō
miraculose ꝫ naturaliter vnde obie
ctio Scoti contra sanctū Tho. nul
la. Potest ⁊ tercia ratio adduci qđ
quia sacramentū id est sacra speci
es. est sacre rei signuz. vt ablutio aq̄
exterior in baptismo est signum in
terioris ablutōnis anime. ⁊ spēs pa
nis post consecrationem. cū debeat
esse signum. etiam vnius rei sacre. s.
corpis xp̄i veri. si substantia panis
remaneret. tunc vtiꝗ illa spēs alba
hostie signaret. Primo illam sub
stantiam panis. ⁊ nō substantiā xp̄i
corpis. ⁊ tūc nō esset. ante oīa spe
cies panis sacramentū tm̄. id ē sacre
rei signū. Veruntamen aduertendū

Q sba panis nō annihilat̄ p consecrationem

pdicatori ē pro populi informatio
ne. vt non credant substantiam pa
nis cōuerti in corpus xp̄i. q̄si inde
capiat augmentum. sicut in nob cō
uertitur panis substantia cū accidē
tibus in nostrū augmentū. ꝫ dr̄ con
uerti duobus modis. Vno modo
ꝙ loco substantie panis ponit̄ p̄sen
tia xp̄i corporis. Secūdo ꝙ non di
cimus substantiam panis āñihilari
eo quod annihilatio fit rei quando
sic desinit esse. ꝙ nihil ponit̄ aliud
loco eius. hic autem quia ponit̄ lo
co eius substantia xp̄i corpis. Jđo
non dicimus eam annihilari ꝫ con
uerti. quasi careamus xp̄rijs termi
nis illius transsubstantiationis id
est transitus vnius substantie ī aliā
Tercia deniꝗ via probationis que
datur a rebus gestis ī sacra scriptu
ra. Aduertendū ꝙ cum totus nr̄ la
bor tendit ad hoc qđ fideli populo
ostendatur credibile hoc mirabile
signum. Est facile hoc ostēdere etiā

Tercia via pbationis a rebus gestis tā a naturalibus ⁊ sepe ... dyoboli...

iudeis et paganis. taceo de cristianis. qui vtiꝫ minus habent dubitare quam ceteri qui mirabiles conuersiones rerum creatarum crediderunt factas tam a diuina potentia q̄ꝫ dyabolica ⁊ superstitiosa arte quam etiam in conuersione quotidiana panis ⁊ vini. ⁊ aliarum rerū comestibilium in substantiam nostri corporis. Et dicamus primo de hijs que omnipotentia diuina peregit. Quia enim Genes. primo ⁊ ps. lxxviij. Ipse dixit ⁊ facta sunt. habetur ꝙ deus mūdum ⁊ omnia ex nihilo creauit sola virtute verbi sui. ꝙ maius est q̄ꝫ facere aliquid. non ex nihilo sed ex aliq̄. vt videlicꝫ illa diuina potētia que maius potuit etiam hoc minus facit potētia verborum sacramentalium videlicꝫ. hoc est corpus meum. ⁊ hic est sanguis meus. Patet secundo ex his q̄ Genesis tercio habentur. ꝙ vxor loth conuersa est in statuam salis. ita ꝙ corpus non anima transmutatum fuit in corpus ⁊ substantiam veraꝫ salis ad longitudinem statue. vt prius erat corpus naturale. Et in exo. capitulo quarto ⁊ tercio habetur de conuersione virge Moysi in serpētem. ⁊ de conuersione aq̄ in sanguinem. hinc clamat Ambrosius de totius mundi operibus legitur. ꝙ ipse dixit ⁊ facta sunt. Sermo igitur q̄ potuit ex nihilo facē qꝺ nō erat bene potest ea que sunt mutare in id ꝙ non erat. Et in nouo testamento vbi xp̄us mutauit aquam in vinū. In quibus vtiꝫ semper diuina potentia mutauit substantias rerum in alias naturas. Quare si iudeus talia non negat quin diuina potentia fieri possunt. quomodo xp̄ianus dubitare potest circa mutatōem substantiarum. Et si dicis illa fuerunt visa ad oculum. Respondetur ꝙ p innumerabilia signa. etiam demōstrata fuerunt ad oculum veritas carnis cristi in sacramēto. vt supra in precedenti sermone ex verbis pascasij patuit. immo veraciter dici pt ꝙ si non obstarent varie cause propter quas omnipotens deus vult vt non videatur corpus suum in sacramento. vtiꝫ permisisset clare et nude ab omnibus suam personalē presentiam cōspici. Sed quia meritum fidei tolleretur. quod iāꝫ potius augmētatur. vbi deo creditur in hijs que supra sensum ⁊ intellectum existunt. ideo sic deus operatur. Item quod nec claritas eius corporis posset intueri ⁊ indigni sine peccato damnatōnis possent cōspicere. ⁊ alie q̄ꝫplures cause a doctoribus assignantur. Vide supra sermone quarto huius secunde partis. Cur sub velata spē eucharistia ām̄inistrat. Fortificat deniꝫ fides nostra ex gentilium simul et philosophorū erroribus q̄ varias posuerunt humanarū corporum immutationes. Sicut de varrone narrat beatus Augustinus decimooctauo de ciuitate dei. quem ⁊ fidelem hystoriographū reputat qꝺ scripsit ꝺ q̄busdā hoibus de archadia. q̄ q̄dā stagno trāsmeato ꝯuertebāt i lupos ⁊ i locis desertis cū feris ⁊ bestijs viuebāt ⁊ trāsactis nouē ānis si interim nō

vescebantur carne humanā.rursus
eodem fluuio remeato cōuertebā
tur in homines. cōmemorat varro
se vidisse vnū.qui per.ix. annos fu
it lupus. Similē transformtōnē re
fert augusti.de socijs vlixis.redeun
tibus de bello troyano cōuersos in
aues. Ex quibus patet .ꝙ si gētiles
credebant huiusmodi cōuersiones
substantiales posse fieri q̄ tamē nō
erant substantiales.cū solum presti
giosa arte ꝛ amissione sepe vsu rōis
diabolica arte.vt supra in sermone
vj.huius secūde partis circa medi
um deducit fiebāt: quō xpian⁹ du
bitare potest. vbi de⁹ opat. cōditor
vtiqꜫ naturaꝝ oim.ꝛ apud quē non
ē impossibile omē verbū. fortificat
deniqꜫ fides ex alijs trib⁹ mutatio
nibus quas q̄tidie fieri cernimus.

Triplex mutatio artis nature ꝛ gratie probant mutationē sacramentalem.

Ubi notandū iuxta sanc.tho. in su
is sermonibus de xpi corpe. ꝙ diui
na puidentia mutatōnes reꝝ trib⁹
modis fieri voluit.pter eas q̄s ver
bo suo fac.s.arte.natura ꝛ gr̄a hois
Ars em̄ homis vnā sbām mutat
in alterā. vt patet in vitrifice q̄ vilē
cinerem in pciosū ꝛ nobile mutat
vitrū.Ergo multomagis.virt⁹ ver
bi xpi.mutare potest panem in cor
pus eius.ꝛ vinum in sanguinē.Ec
clesiastici.viij. Sermo dei potesta
te plenus est. nec quisqꜫ ei dicere pt
quare ita facis. Item natura mutat
vnam substantiam in aliam. sicut i
vite aqua pluuialis mutatur i vinū
virtute solis. Et opere apum succ⁹
florum per secreta nature mutat in
fauū. Sic similiter in nobis ipis pa
nis quē manducam⁹ quotidie p na
turam mutatur in carnē. Ergo mł
tomagis virtus vbi xpi.mutare po
test panem in sustantiam corpis sui
vnde Damas. sicut panis ꝛ vinum
transeunt per nutrimentum in cor
pus hominis. ꝛ non in aliud corp⁹
Ita panis ꝛ vinum virtute consec
tionis transeūt in corpus ꝛ sangui
nem xpi. Item tercio gratia homi
nis mutat substantiam vnā in aliā.
Hinc moyses per gratiam sibi con
cessam mutauit virgam in serpētē.
ꝛ aquam in sanguinem. Ambro. si
tm̄ valuit benedictio hūana. vt na
turam per moysen cōuerteret. quid
dicemus de ipa consecratione diuia
vbi ipa verba saluatoris opant. Si
ergo queris: quomō panis pōt fie
ri corpus xpi. Rn̄deo consecratōne
que fit xpi sermone.

Sermo.xiij.ꝛ tendit terciū miraculum qđ accidētia manēt sine subiecto. declaratur sz resumatur thema si placz.

Q[c]uom vo tercium miraculū
in consecratōne deus opera
tur.in eo ꝙ accidentia zuefel
panis manent post consecrationē
sine subiecto:on eyn gruntfestung.
Cōtinet pn̄s sermo duas in genera
li doctrinas.quarum Prima decla
rat naturam accidētiū manere i sa
cramento post consecratōnem. Se
cunda probat eandem veritatē per
gesta.rōnes ꝛ scripta doctorum. Et
hoc tribus vijs.scilicet ab auctorita
te. ratione ꝛ exemploꝝ deductōne
Salutē ergo ꝛc.cum ad pⁱmū sum

accidentia prius exprimēda. Et de
mū mirabilia signa ꝓbanda idō no-
tandū. Nam accidentia dicimus al
bum colorē panis. albū vel rubeū
colorem vini. Item saporē panis
aut vini. Itē grauitatē id ē pondus
panis vel hostiaꝝ seu etiā vini q̄nti
tatem Itē figurā circularē panis.
ꝛ suo mō vini in calice. Item exten
sionē. i. latitudinē magnā vel paruam
hostie. ꝛ suo modo vini. Itē gustus
panis aut vini in ore. Item sonus
fractionis hostie. ꝛ si qua alia acci-
dere possent. Dicat p̄dicator. qd q̄
hec eedem vt apparet ad sensum vi
sus. manēt de cōi lege qd dicit q̄ p
miraculū sepe mutant. vt supra de
sacramento miraculoso tactū ē an̄
consecrationē ꝛ post. Et tamē supra
ꝓbatum ē ꝙ naturalitas seu substā
tia panis in quā ista accidētia erant
fundata post consecratōnem. muta
ta ē in substantiā xp̄i corporis ꝛ non
ipa accidentia cum xp̄i corpus glo
rificatum nō potest habere in se. hu
iusmodi accidentia albi coloris vel
saporis ꝛc. Ideo merito querūt do-
ctores. qd de istis accidētibus dicē
dum sit. vbi videlicet manent i fun-
damento suo naturali. Et aduertat
p̄dicator populo simplici declara-
re. qd nō sit idem color panis ꝛ sub
stantia panis ꝛc. etiā s̄m naturalem
philosophiā. vbi arestoteles p̄mo
posuit predicamentū substantie. ꝙ
omnibus alijs accidentibus substat
vñ nihil hic fides habet agere. vbi
ratio naturalis manuducit. Est er
go conclusio. ꝙ predicta accidētia.
non fundantur in substantiam pa-
nis aut vini. post consecratōem cum
illa sit conuersa in corpus xp̄i ꝛ ei⁹
sanguinem in altari vt supra patuit
Nec fundantur in aere circūstante.
cum nullam habeant conuenientiā
cum aere. Ideo manent sine subie-
cto. sola diuina virtute circa corp⁹
xp̄i aut eius sanguinem sustentata.
Patet cōclusionis prima pars ab Conclusio ꝓbat̄ p̄mo ab auctē
auctoritate ex precedenti miraculo
ꝙ sonat substantiam panis esse cō-
uersam in corpus xp̄i. ꝛ non ipa ac
cidentia vt etiam sensus demōstrat
seu experientia. Patet etiam secū-
da pars ꝙ. s. non sunt in aere circū-
stante fundata. tum quia nō potest
penetrare aer. istam extensionem. i.
latitudinem hostie. tū etiam ꝙ alia
accidētia scilꝫ color ꝛ sapor aut etiā
duricies panis non habent conue-
nientiam cum aere. qui mollis est
ꝛ mobilis tum etiam ꝙ accidentia
illa haberēt semper nouū subiectū
quando deportarentur ad nouū lo
cum seu aerem ꝛ sic mutetur de su-
biecto in subiectum. Unde conclu
ditur ꝙ hoc mirabile signum diuia
potentia quottidie operatur. vt sic
habeant esse sine subiecto. Sūt ad
hoc auctoritates omniū sanctorum
doctorū. in eorum scriptis sup q̄rtū
senten. distin. xij. in q̄stione. Utrum
in eucharistie sacramēto stet aliqd
accidēs sine subiecto. Nec expedit
populum informare de duab⁹ vijs
doctorum. quorum vna vult ꝙ oīa
maneant sine subiecto. Alia que et
cōmunior tā sancti Tho. q̄ꝫ Scoti.
ꝛ Bonauē. ꝙ solummodo ipa quā
titas hostie aut vini maneant sine
subiecto. Alia autem vt color sapor
ꝛc. habent ipam quantitatem ꝓ su
biecto post cōsecrationem sicut aīt.
Item nec expedit populo predica-

re q̄diu maneat corpus xp̄i sb̄ istis accidentibus. ꝛ q̄diu accidentia retineant nomen ꝛ rōnem seu ꝓprietatem accidentis. vt sic valeat manere sub eis corpus xp̄i aut sanguis. Quia ei sp̄alē d̄sup collegi tractatū ꝓpt̄ varias negligentias cōmissas. sepe in amissione sacramēti per furtū vbi nouissime in dioc̄. pataniēn̄. circa sacramentū ꝑ triennīū amissū furtiue ꝛ postmodū in suo sacrario inter vepres repertū. magna fuerat altercatio int̄ doctos. An sub illis speciebus liquefactis. ꝛ in simul cōglutinatis esset verum xp̄i corp⁹ q̄d em̄ in tali casu sentiendū sit. ibidez declaraui. solūmō aūt populū auisare potest predicator. qd̄ in tali casu ad doctos recurrendū sit. ꝛ dicere qd̄ nulla immutatio q̄litatis. id ē coloris aut saporis tollit veritatem xp̄i corpis. nisi tāta sit ꝙ tolleret naturā ꝛ ꝓprietatem panis. si ibi adesset. cetera ibi declarant̄. Demū hoc mirabile signum probatur per rationem. Namq̧ ꝙ sine subiecto accidentia maneant triplici ratione cōgruit. primo vt eo melius ducāt in noticiam corporis xp̄i absq̧ omni hesitatione. Si enim haberent substantiam pro fundamento post sic̄ an̄ consecratione, ducerent in noticiam substantie panis cum ꝛ prius ducebantur immediate in cognitōnem substantie panis. nūc autem ꝑ suppositalfide. que ꝓprie debet esse de non visis. melius ducūt in cognitionem xp̄i corporis. Est etiaz secūda ratio. Quia enim per fidem vnimur xp̄o capiti. ꝛ ad fidem pertinet sepe credere ea. que non soluz sunt supra intellectum verumetiam que sunt supra naturam. vt virginez parere aut contra naturam vt ignem non calefacere. ꝛ hoc sacramentum dicitur misterium fidei. quia altissima hic creduntur in maximuz fidei meritum. Ideo pro quotidiana assuefactōne intellectus nostri ad credendum ea que supra naturā sunt. ꝓponūtur ea que contra naturam sunt accidentiuz. scz credere illa nō inesse cuz tamen iuxta philosophū in secundo de anima accidentis eē est inesse. Est ꝛ tercia ratio ex vsu q2 enim hoc sacramentum est sp̄ualis cibus anime. ꝛ non corporis. expedit vt ibi non sit substantia panis. q̄ est cibus corporis. Vnde ꝛ accidētia oportet manere sine substantia panis. ꝛ sic sine sb̄iecto. Deseruit ꝛ quarta causa quia enim hoc sacramentum est dignissimū ꝛ perfectissimum. vt patet propter ip̄m cōtentum. Ideo etiam oportet ꝙ omnia que in hoc sacramento sunt altissimū statum recipiant. cum aūt substantia panis recipit dignissimum statum. ꝓpter mutationem factam in cristi corpus videlicet ꝙ loco ei⁹ sit xp̄i corpus. decēs est vt ꝛ accidētia altissimū statum recipiant. videlicet ꝙ ad eorum esse concurrat solummō diuina virtus. Item ꝙ habeāt omnē actionē cibandi sine sb̄stantia panis ac si ipsa substantia ꝑsens esset. Item ꝙ tamdiu vult sub eis manere p̄ntia diuini corpoꝝ. q̄zdiu mansisset substātia panis ante consecrationem. Has inq̧ ratōnes non oportet om̄es adducere. s3 manent ad placicitum. Predicator in

Probat̄ a rōne

ueniet ex scripto Tho. in suo quar-
to senten. dis. xij. Tercia deniqꝫ via.
que est per gesta ꝛ rerum similitudi
nes ex sacra scriptura probaꝫ hoc
mirabile signum. Nam quarto Re
gum secūdo habeꝫ. ꝙ habitatores
hiericho venerunt ad heliseū dicen
tes. Ecce habitatio ciuitatis huius
optima ē aque pessime sunt et ter-
ra steril. at ille ait. Afferte mihi vas
nouū ꝛ mittite in illud sal. Qui cū
attulissent egressus ad fontes aqua
rū misit in illud sal ꝛ ait. hec dic̄ do
min⁹. Sanaui aquas has ꝛ nō erit
in eis vltra mors neqꝫ sterilitas ꝛc̄.
ꝛ facte sunt dulces. In q̄ ꝯuersiōe q̄
tuor ꝯsideraꝫ. s. claritas aq̄ exterior
q̄ est vt cōtinēs. Amaritudo interi-
or ꝛ inuisibilis que est vt contentū.
Operans fuit gratia ꝓphetalis. vt
sanctitas ꝓphete. Operatū fuit dul
cedo in missa. ꝛ sicut primū mansit
sine mutatione ꝛ scd̄m fuit immu-
tatum scilꝫ amaritudo in dulcedi-
nem. ita substantia terrena in dul-
cissimum xp̄i corpus. ꝛ hec omnia
per virtutem sanctitatis ipsius pro-
phete id est per virtutem omnipo-
tentis dei. que per verba sacramen
talia operaꝫ. Adest similitudo etiā
circa mutationem naturalem. Vi-
demus enim ꝙ oua ponuntur sub
gallina. aut colūba. ꝛ per naturam
mutantur in carnem aut auiculam
viuā. In qua mutatione etiam illa
quatuor possumus inuenire. scilicꝫ
testam. que est species oui exterior.
ꝛ intrinsecum. s. vitellum quasi sb-
stantia oui interior. ꝛ operans scilꝫ
natura auis. ꝛ opatū opaꝫ. scꝫ inte-
grū corpus pulli viui. Et sicut pri
mū manet scilꝫ testa exterior. ꝛ in-
trinsecum non manet. sed mutatur
in quartum. s. in corpus pulli viui.
ꝛ hoc per terciū. s. per operantē na-
turaꝫ auis. Ita per omnia cōtingit
in hoc sacramento. Et sicut albedo
ꝛ testa nō corrūpitur. immo sic̄ pri-
us vitellum oui demonstrauit sine
sui immutatione. ita postmoduꝫ de
monstrat sed occulte viuam carneꝫ
Ita albedo panis sicut māsit an̄ cō
uersionem demonstrando substan-
tiam panis. Ita post conuersioneꝫ
demonstrat sine sui mutatione diui
num xp̄i corpus.

Exempla super tria mira-bilia signa supra enumerata

Erat quidam hereticus de eucha
ristie sacramento male sentiens. vt-
pote ꝙ verus panis sic̄ an̄ consecra
tōnem. ita post semper sub specie al
ba ꝛ consueta maneret. nec aliqua
adesset differentia. inter illuꝫ paneꝫ
consuetum ꝛ aliū ꝛ dum interroga
retur quomodo essꝫ adorand⁹. Re
spōdit ꝙ intentio esset referēda ado
rantis ad xp̄m i patria. cuius ipm
sacramentum visibile esset quedaꝫ
ymago ducē in ymaginatum. Cū
autem super hoc delatus fuisset in-
quisitori heretice prauitatis. timēs
ne inq̄sitio fieret contra eū finxit se
arreptū a demone ꝛ sic ligat⁹ ad q̄n
daꝫ ecciam ē deduct⁹. qr reputabaꝫ
obsessus. Sed dū esset ibi q̄dā cleri
cus veraciter obsessus. sb̄seq̄nti no-
cte diuino nutu absolutus est a vin
culis ꝛ aggregans mattas ꝛ strami
na ꝛ scamna ecclesie super hereticū
ligatuꝫ cumulauit. que om̄ia in dū

ꝛ furiā ille hereticus credidit ꝛ dissi
mulauit. quousq; clericus ignez de
lampade sumens. cōburere cumu-
lum cepit. ꝛ tūc hereticus exclama
uit ꝓ adiutorio. At custodes eccle-
sie duz ignem voluissent extingue-
re. clericus arrepto gladio quē ca-
su iuxta lectū inuenerat. oēs vio-
lenter abegit. dicens obsessus nō ē.
qꝛ si eēt demō ipm iuuaret heretic⁹
autem est. ꝛ se obsessum dissimula-
uit ne combureret. vult autem de⁹
vt comburatur. quia male de sacra-
mento sensit. ꝛ sic heretico cōbusto
statim sine mora clericus idez a de
mone. diuina pietate liberatus est.

¶ Alud ad idem.

¶ Fuit quidam hereticus in ꝓuin
cia Brabantie. q̄ ab inquisitore cu-
rie seculari relictus comburi debe-
bat. Cum autem proiectus ꝛ ligat⁹
esset ad ignem. clamauit iuuate me
ꝛ statim demones extraxerūt eū de
igne. Qui cū denuo esset proiect⁹.
ꝛ fuisset semper liberat⁹. iam catho
lici mutuo disceptabāt de fide. Su
peruenies aūt vnus p̄dicator dixit
episcopo. faciat huc portare corp⁹
xp̄i. Quod cū factum fuisset. heretic⁹
ad ignem proiectus. sicut prius cū
clamaret adiuuate me. demones re-
sponderunt. non possumus qꝛ ma-
ior nobis superuenit.

¶ Sermo. xiiij. ꝛ tendit sup alia tria mirabilia signa que deus opatur circa contentū seu possessuz in hoc sacramē to etiam per tres sermones. ꝛ primo de hoc ꝙ tā magnū glorificatum xp̄i corpus con tinetur sub tā pua spē panis.

Mirabilia opa tua dn̄e et aīa
mea cognoscet nimis ꝛc̄. vt
supra. Expedito de trib⁹ mi
rabilibus signis diuine opationis
q̄ cōsiderātur in diuini corporis cō
secratione. Jam dicendum ē de tri-
bus alijs signis mirabilib⁹. que se-
cūtur ex efficacia consecratōnis su-
per xp̄m contentum ꝛ cōphensum
in altari. quoꝝ primū est. ꝙ tam ma
gnū diuinū corpus cōtinet sub par
ua specie panis. Scdm ꝙ idem dei
ficū corpus ē in pluribus locis. in
pluribus hostijs et porcionib⁹. per
vniuersam ecciam. Terciuz ꝙ licet
sic sit in pluribus locis ꝛ hostijs. tn̄
per partes nō ē diuisus. Salutetur
virgo ꝛc̄. Habet p̄sens sermo duas
ammistrare salubres doctrinas q̄ꝝ
Prima demonstrat totam quanti-
tatem xp̄i corpis vt ē in celo. etiam
existere in sacramento. Secūda de
clarat ꝙ extēsio illa quātitatiua tm̄
distat inter membra in sacramento
sicut existit in celo. Partes probā-
tur successiue. Et primū cū probā- ¶ Conclu[sio]
dū sit auctoritate. rōe ꝛ similitudie ꝓbatur
sicut precedentia. dat pro auctorita ab auct[oritate]
te ꝛ ratione doctoꝝ conclusio. Et si
tota lōgitudo ꝛ latitudo deifici cor
poris in celis existentis. ꝛ ad dexte-
terā patris residentis. ē post conse-
cratōnē. sub quantūcūq; parua spe
cie panis. non tamē partes vt caput
man⁹ ꝛ pedes ꝛc̄. mutuo subintrāt.
sz ita distant ab inuicem. caput a ce-
teris membris sui deifici corpis sb
hostia panis. sicut ab inuicez distāt
in celis. Prima pars cōclusionis ē

sancti Tho. Scot. Bonauen. ⁊ omniū cōmuniter qui i eoꝝ scriptis super. iiij. sent. dist. x. querūt: an xp̄us i altari sit ſm nālē suā q̄ntitatē quaʒ habet in celo. Secūda etiaʒ pars ꝙ tantū distat caput a pedibꝰ ⁊c̄. in sacramēto sicut in celo. Similr̄ cōcludunt. eo ꝙ hmōi longitudines ⁊ latitudines mēbroꝝ non cōmensurātur exteriori latitudine spēi panis: sed interiori dispositione deifici corporis q̄ requirit vt abinuicē debeāt distare. Et si alicui videtur difficile: tamē vt patebit in sequētibus ꝑ rationes ⁊ similitudines est facile intelligere: cuʒ etiā sic totus mūdus sub grano milij posset cōtineri. Probātur et per rationes. Quia em̄ vt supra tactuʒ est in prima parte operis si xp̄us debet esse in altari oportʒ ꝙ sit sicut esse habʒ in celo. ratio. quia al's non diceret christus esse in altari. Et simili sicut christus dedit in cena tale corpus quale habuit. s. passibile ⁊ mortale: ita nūc dat quale habet. s. glorificatū ⁊ imortale. et sicut si in triduo mortis sue aliquis apostoloꝝ cōsecrasset: vtiqȝ tunc sub panis specie fuisset corpus mortuū: videlicʒ sine aīa ⁊ sanguine: ⁊ sub specie vini sanguis solus sine corpore et anima. Ratio. quia sic erant partes in seipsis disposite: id est abinuicem sepate. ergo ⁊ iam cōsecratur in altari sicut in seipo est. Illa ps ꝙ ita distant partes et mēbra xp̄i abinuicem in sacramēto sicut in celo: probatur ea ratōe. quia cum corpꝰ christi sit in sacramēto viuū: patʒ ex precedenti declaratōe. ⁊ tale corpus viuum requirit extensionē mēbroꝝ. ⁊ non requirit ꝙ mēbra inuicē subintrent. quia sic priuaret corpus vita. imo nec in corpore mortuo vt patet subintrant: sed manent extensa mēbra. ergo a fortiori hec semꝑ mēbra christi in sacramēto sunt extensa ab inuicē distātes sicut in celo. Ex qua ratōe si p̄dicator ꝓpter doctos vellet aliq̄d in latino allegare si eēnt p̄sentes: dicat ꝙ per hanc rationē refutātur opiniones erronei. vbi quidā dicebant fieri cōuersionem sacramentalem soluʒ in substantiā christi corporis ⁊ in nullū accidens: eo ꝙ accidentia nihil cōferrent ad cibum spiritualē ⁊c̄. Patʒ falsitas. quia oportet ꝙ christi corpꝰ hic sit viuū q̄ꝺ requirit quātitateʒ ⁊ accidētia. Alij dicebant ꝙ quātitas esset quidē in sacramēto. i. lōgitudo ⁊ latitudo christi corporis: ꝫ non ſm longitudineʒ ⁊ latitudinē. i. extensiue: sed solū intensiue. Et licʒ hec opinio posset sustineri: tamē quia etiā repugnat veritati viui corporis. sicut ⁊ illa q̄ dicebat ꝑtes inuicem subintrare. ideo cōmuniter non tenet. Et quia difficilia vident ad credenduʒ. deducat tertia pars per silitudines. Vbi primo aduertendū ꝙ quia in cognitione credendoꝝ articuloꝝ fidei. expedit nobis totum intellectū nostrum captiuū ducere. iuxta apostoluʒ qui dicit. Captiuātes omnem intellectū i obsequiū fidei. Hec captiuatio sic debet fieri. Primo vt cogitemus ꝙ non om̄es eq̄liter articulos fidei cognoscimus sicut nec omnes equaliter docti sumus. vnde semper expedit credenti vt cogitet. q̄ꝺ ego nō intelligo alter intelligit quē deus magis illuminauit. aut qui maioreʒ diligentiam adhibuit vt intelligeret.

Tertio a similitudinibꝰ ꝓbat veritas.

Per sĩlitu-
dines sacre
scptture ꝛ rei
ruз nãalĩũ
ɔbaẗ ɔclu-
sio.

Secũdo expedit cogitare ꝙ ea que
scimus sunt minima pars eoꝝ que
ignoꝛam⁹. vt dicit phus p̊. Phisic.
imo quãtumcũ ꝙ doctus phus nũ-
ꝙ potuit minime rei naturã cogno
scere. vt naturam aranee quã nunꝙ
ad plenũ quidã phus potuit inuesti-
gare. aut naturã vermiculi ꝗ ex ster
coꝛe equo nascit̃ virtute caloꝛis so-
lis. Propter qδ etiaз phus dixit. ij.
de aĩa. ꝙ intellectus noster se habet
ad manifestissima nature. i. ꝗ ex sui
natura apta sunt ad cognoscendũ. si
cut oculus noctue ad lucem solis: ꝗ
videlicз noctua ꝓpter debilẽ suũ vi-
sum nõ potest inspicere: licз sit cau-
sa omnis inspectõis rerum coꝛpoꝛa
lium. ¶ Tertio cogitet ꝙ ꝓpter p̃missa
etiam habemus cõcedere ꝙ de⁹ innũ
mera potest et quotidie opatur que
nos nunꝙ intelligere aut cognosce
re possum⁹. iuxta illud Augusti. ad
Volusianũ. Dicere opoꝛtз deũ pl⁹
posse ꝗ nos fatemur intelligere non
posse. In reb⁹ eñ mirabiliter factis
tota ratio facti est potentia faciẽtis
scз dei. vnde sic intellectũ nostrũ ca-
ptiuãdo: clare p similitudines intel
ligere possum⁹ quomõ magnitudo
latitudo ꝛ lõgitudo ẽ sub parua q̃n-
titate panis. Sicut eñ ex paruo gra
no crescit imensa arboꝛ cum radice
magna ꝛ ramis multis: cum frondi
bus floꝛibus ꝛ fructibus eoꝝ: quoꝝ
nullũ fuit in grano. sic ꝙ sub parua
specie panis existat imensum coꝛp⁹
deificuз. Si hoc natura potest: quid
cõditoꝛ nature facere non põt? Iteз
quomõ ex paruo ꝛ vili humoꝛe na-
scitur humanũ coꝛpus cum taз mi-
rabili armonia. i. ɔsonantia aut vni-
one membroꝝ: etiam interius ꝛ ex-
teriũs. Quis excogitare potuit nisi
ipse conditoꝛ hominis qui etiam in
hoc sacramento operat̃? Item cogi
tet quomõ mons magnus et turris
excelsa in paruam oculi pupillã in-
trare potest. et imago magna taз ex-
pꝛesse ꝛ integre apparet ĩ paruo spe-
culo sicut in magno. Vnde ꝛ illud
verificat̃. Domin⁹ in syon magnus
Syon scdm Papiaз ꝛ Augustinũ
dicit̃ speculum: in quo magnus do-
min⁹ relucet: quãdo sub parua spe-
cie panis sicut sub magna est totuз
chꝛisti coꝛpus per cõuersionem. san
guis per cõmixtionem. anima p cõ-
iunctionẽ. ꝛ deitas integra per vni-
oneз personalem. que verba bñ ma-
sticanda sunt ꝛ bene populo p̃dicã-
da. Deseruit ꝛ figura mãne. de qua
in pꝛima parte operis circa mediuз
tractatur. vbi Exoδ. xvj. tangit̃ con
similis effectus quo ad cibum spiri
ualẽ anime. Legit̃ eñ ibidẽ ꝙ dñs
dixit ad moysen. Colligat vnusquis
ꝙ ex eo q̃tum sufficit ad vescendũ:
gomoꝛ p singl'a capita iuxta nume-
rum animaruз vestrarum que habi
tant ĩ tabernaculo: sic tolletis. Fece
runtꝙ ita filij israel: ꝛ collegerũt ali
us plus alius minus: et mensi sunt
ad mensuraз gomoꝛ. Nec eniз qui
plus collegerat habuit amplius: ne
ꝙ qui minus parauerat. Ita et hic
non est quãtitas estimanda: sed vir-
tus spiritualis. quia qui magnũ pa
nem cõsecrat non habet amplius q̃
veruз coꝛpus domini. et qui paruũ
nõ habet minus q̃ integrũ coꝛpus
xpi ad salutẽ sui.

¶ Sermo. xv. et tenet super
secundũ miraculum: qδ vnũ

τ idem corpus glorificatum est in pluribus locis plurib⁹ hostijs per ecclesiam. Resumatur thema.

Hoc insuper miraculum qd vnum corpus christi glorificatū est in diuersis τ quasi innumeris locis: dū quotidie consecratur. et etiam in qualibet parte hostie. τ simul sub sacramento et in celo. Probatur etiā triplici illa via. auctoritate ratione: et similitudine. Salutet virgo τc. Amministrat iam duplex catholica doctrina. Quarū prima docet vnum christi corpus esse per ecclesiam in locis innumeris. Secunda docet ꝙ hoc mirabile signum fit solum virtute sacramentalis cōuersionis. Primum autem miraculum probare ab auctoritate est auctoritas doctorū omniū in quarto scripto sentent. distinct. x. vbi precipue sanctus Thomas querit An corpus christi possit esse in diuersis locis: concludens ꝙ sic tali cōclusione. ꝙ licz corpori christi non cōueniat esse in pluribus locis inq̈ntum est corpus. quia sic cōueniret omni corpori. Nec etiā ei cōuenit inq̈tum est gloriosum: cum nec anime glorificate hoc cōuenire potest. Nec iterum cōuenit inq̈ntum est diuinitati vnitum: eo ꝙ talis vnio non ponit corpus extra termios τ limites corporeos. Tamen hoc ei cōuenire potest inq̈ntum est terminus cōuersionis sacramētalis. Partes cōclusionis patent clarius per rationes adducendas. Nam sicut supra tactum est quādo aliquid incipit eē vbi prius non fuit: oportet e pnobus modis per vnum fieri: vel ꝙ ibi incipiat esse tanꝗ ibi constitutum ex alio loco: vl' ꝙ in suo loco maneat. et tamē per cōuersionem alicuius rei in ipsum etiam habeat esse alibi. vt exemplum erat datum de igne qui peruenit ad aliquam domum vel quia fuit deportatus seu accensus illuc: vel quia aliud combustibile fuit accensum et per talem cōuersionem peruenit etiam ad aliū locum. Et quia isto secundo modo potest transferri ad innumera locā vno igne in suo remanente loco. Ita τ dominicū corpus erit in vno loco: in celo videlicz localiter: et per cōuersionem sacramentalem in innumeris locis. Conclusio ergo tacite respondit ad questionem qua aliquis quereret: vnde habet deificum corpus ꝙ possit esse simul in multis locis. habz ne ratiōe corporis: aut ratōe glorie: quia videlicet glorificatum. aut ratione diuinitatis cui manet ꝑsonaliter vnitum: Respondetur ꝙ nullo istorum modorum: sed ratione cōuersionis sacramentalis: ex qua sacramentali cōuersione vnius substantie in aliam: id est substantie panis in substātiam christi corporis. sicut ex accensione plurium combustibiliū ab vno igne: talis ignis inuenitur i multis locis. Et si dicatur ꝙ tunc quamcūꝙ substantiā corporalem deus posset in substantiam sui corporis conuertere: τ consequēter facere ꝙ esset in multis locis. Respondetur ꝙ ita deus posset substantiam lapiditatis in suum cōuertere corpus sacramētaliter: τ sic cōsequēter facere ꝙ essz in multis locis. et sanct⁹ Tho. multa in ꝑdicta q̄stiōe et solutiōe vltimā

Cōclusio ꝓbat inducte τ rōn.

Tacite respondet ad duas qōes

Nota hic infra de errore Averrois et imp[er]itorum / Platonis et homerum / Iudeorum et helyam

argumēti deduci que tñ non expedit nisi scholastice deducere apō doctos. Et si dicat̄. tamē dictū est ꝙ nō cōuenit corpi xp̄i rōe corporeitatis. Rñ. ꝙ nō ꝯuenit rōne corporeitatis absolute: ꝫ in ꝯpatōe ad cōuersionē sacramētalē. Vex aduertendū ꝙ si hec rō nō sit p̄dicabilis ad vulgum. Dicat p̄dicator ꝙ ideo deificuz corpus pōt esse in pluribus locis: eo ꝙ duplex esse ꝯsiderat̄ erga dñicū corpus. vnū naturale. aliud sacramētale. Primo modo nō est possibile. qꝛ sic residet in celo ⁊ manet in vno loco. Alio mō bñ pōt esse in multis locis: videlꝫ ꝑ sacr̄alē cōuersionē modo exēplificato de igne. Hoc ğ qȯ mētes credentiū pulsat quō sit possibile ⁊c̄. facit ꝙ cogitāt solū de esse naturali: ẜm ꝙ substātia naturalr̄ suis dimēsionib⁹. i. quātitatib⁹ ⁊ qualitatibus extendit̄. Et nos ꝯcedim⁹ ꝙ sic non pōt esse in multis locis simul ⁊ semel. Sed secūdo mō nō est impossibile: qȯ iam tertia via ꝓbat̄. scꝫ ꝑ similitudines rex gestox. Nō em̄ gētili ⁊ iudeo nō est incredibile: vtiqꝫ nec xp̄iano debꝫ esse. Gētiles em̄ ⁊ naturales ph̄i in multis posuerunt ꝙ vnū ⁊ idez pōt esse in diuersis locis simul ⁊ semel: vt p̄mo aiaz homis: q̄ cū sit sp̄us et indiuisibilis est: tñ tota in toto corꝑe est: ⁊ tota in q̄libet eius ꝑte nō solū ẜm potentiā ꝫ etiā essentiā. Itē posuerūt vnā intelligētiā totā sperā octauā in. xxiiij horis: nō obstāte ꝙ in illa spera sunt īnumerabiles stelle. ⁊ ꝙ quelibet est maior terra. ⁊ tñ posuerūt illū angelum quā intelligentiā noiabant esse p̄sentē toti celo ⁊ cuilibet stelle ei⁹ ⁊ ⁊ cuilibet parti eiusdē orbis. ꝙ ⁊ rei

Quod⁹ facilis ad p̄dicandū quō xp̄i corpus p̄t eē i multis locis.

Tertia via ꝓbatiōis ꝑ exēpla.

veritas se habet: licꝫ fantasia Auerrois ⁊ Platonis careāt veritate. quorum primus posuit vnuz intellectū in omnibus hominibus. secundus vnum hominē naturalem eundem numero esse in omnib⁹ hominibus particularib⁹. Qui licꝫ falsas habuerunt imaginatiōes: tamen ista ponimus vt sentiant xp̄iani non fuisse paganis incredibile vnū ⁊ idem esse simul ⁊ semel i diuersis locis. Iudei etiam false imaginātur Helyam esse p̄sentem simul ⁊ semel in diuersis locis: quādo paruuli eox circūcidunt̄ in toto orbe. Quomodo ergo non debet esse credibile humanitati christi esse simul ⁊ semel in diuersis ecclesijs ⁊ diuersis altarib⁹. Det finalr̄ p̄dicator siľitudinē de sua voce. quomō illa vna est: et quodlibet verbum vnum: ⁊ tamen simul ⁊ semel in decē milib⁹ hoim aurib⁹ manet verbuz in corde p̄dicantis ⁊ ore integrum ⁊ non diuiditur per innumeras aures. Sic verbum caro factum manet in celo. manet in corde patris. tamen est in diuersis locis. Item vna candela accenditur: ⁊ illa manente vna innumerabiles ab ea accedūtur. Si p̄dicator velit addere siľitudines sancti Thome in suis sermonibus multum ꝓutiles: inspiciet. vt vbi quis faciei sue plura proponat specula: certe in oīb⁹ equaliter ⁊ integraliter vna facies apparebit. etiam fractum in plura frusta idem apparebit ⁊ facies non frangitur. Sic reuera in sacramento christi: qui speculum dicit̄ ⁊ imago dei Sapient̄. vij. Speculuz est sine macula diuine maiestatis: ⁊ imago bonitatis illius.

¶ Exemplum super duo miracula pmissa.

¶ Erat quidam deuotus sacerdos qui quendam doctorem manicheoꝝ inuenit seducentem populum: asserens sub panis specie non verū christi corpus contineri. sed quādo christus instituit sacramentum: tunc solum dedit quendam benedictum panem: quem appellant panē sancte orationis. et hoc ideo. quia credunt duos deos seu domios. vnum in celis qui oīa inuisibilia creauit: ꝛ istū appellant benignū deū. alium malignū: scilicet diabolum: qui visibilia corpora creauit in seductionē hominum. ꝑut in lib. de heresibus eoꝝ articuli exprimūtur. ꝛ cōdemnātur xxiiij. q. iij. quidam heretici. Unde qꝛ erat versutus nimis: et concludere eū nō poterat: simplex sacerdos audiētibus omnibus dixit. Accendite lignoꝝ ignē in medio platee ꝛ ambo intrem⁹ in flammā. et si quis ex nobis non fuerit combustus: huius fides vera esse credatur. Unde cōtinuo ignis accenditur: ꝛ sacerdote apprehenso hereticum cepit eum secum trahere ad ignē. Non inquit hereticus. nō ita: sed vnusquisqꝫ nostrum singulariter ingrediatur. primo tamen tu: eo ꝙ hoc imposuisti. At sacerdos nomie christi et signo se muniens flammas est ingressus. Ignis ꝟo huc ꝛ illud dispergitur: ꝛ manet ille in medio ignis in nomine domini in nullo penit⁹ lesus. Ex clamantes autem christiani in laudes dei pre admiratiōe ceperūt perurgere hereticū vt ignem introiret. At ille reluctare cepit et subtrahere se. Tunc apphendentes eum turbe iniecerūt eū in medio ignis: clamātem vt sui misereret paratus errorē abnegare. Qꝫ cum flāma statim circūdaret eum atqꝫ vreret: semiustum eū fugere dimiserūt: clamantibus post eum. Uiuus ardeat hereticus. Sacerdotem ꝟo cum honore ad ecclesiam reduxerūt ꝛc.

¶ Sermo. xvj. tendit sup tertium miraculū in christi corporis inclusione: ꝙ licꝫ sit in pluribus locis: tamē per partes non est diuisum.

Et cum iuxta pmissa tertium mirabile signuꝫ qđ diuina potentia operatꝛ post cōsecrationē ē ꝙ licꝫ vnū xp̄i corp⁹ sit in plurib⁹ ecclesijs hostijs simul ꝛ semel: non tamē per partes est diuisum: sed integrum ꝛ perfectū manet in omnibus locis. Salutet virgo ꝛc. Presens sermo binam continet doctrinā salutarem. Quarum prima declarat deifici corporis christi integritatem sacramentalē. Secunda declarat eandē veritatē quo ad sanguinē sacramentalē. Ubi notandum ꝙ he partes probātur iterū triplici via. Ab auctoritate. ratione. ꝛ gestis sanctoꝝ ꝛ exemplis. Primum habet auctoritatē omniū doctoꝝ sub tali cōclusione. Sicut corpus christi est impassibile ꝛ gloriosum: ita ꝛ indiuisibile. Unde vbicū manet: integrū est et perfectū cum corpore ꝛ sanguine: anima ꝛ deitate. Ad idem alia cōclusio. Indiuisibilitas. i. qđ non possit diuidi nō inest

Cōclusio ꝓbatꝛ ab auctoritate.

ratione impossibilitatis. quia etiam
in cena dum dedit discipulis passi-
bile corpus: receperũt omnes passi-
biliter. sed inest ratiõe sacramẽtalis
existentie que indiuisibilitatem reti
net ratione substantie cui non com-
petit diuisio nisi ratione quãtitatis
que hic nõ extẽditur ad extensionẽ
specierum sacramentaliũ. Declara-
tio ad po pulũ ab auctoritate: dicat
predicator ꝙ ad hoc sonãt dicta do-
ctorum in q̃rto sentent. distinct. xij.
in questione: an corpus christi sit di
uisibile. declarantes ꝙ non: eo ꝙ nõ
est frangibile. Et si dicatur ꝙ frangi
tur in ore dũ manducat. R̃n. ꝙ om-
nis fractio que videtur fit circa spe-
cies et accidentia sacramẽtalia. vtpo
te circa album colorem et rotundita
tem. Ex quo sequitur ꝙ si in se non
est diuisibile: sicut etiam ecclesia ca
nit. Nulla rei fit scissura: signi tm̃ fit
fractura. a fortiori nõ diuiditur per
hoc ꝙ in multis ecclesijs cõsecratur
et sumitur. Vel dicatur ꝙ etiã dum
manducat non diuiditur: licz in mã
ducatione in ventrem sumentis tra
ijciatur. qꝫ sic declaratur. Nam cuz
manducatio ad minus tria in se ha
bet. scilicz fractionem siue mastica-
tionem. et secundo traiectionem in
ventrem. et tertio nutritionem: pri-
mum omĩno fit circa species. secun-
dum fit circa species et circa corpus
dominicũ. eo ꝙ vbi sunt partes spe
ciei panis est etiam dominicuz cor-
pus: totum tamen et indiuisibiliter.
vt iam ratiõibus declarabit. tertiuz
de nutritiõe. quia illa est duplex. sci-
licet corpalis et spiritualis. Prima
fit a speciebus. secunda a re conten-
ta: scilicz corpore christi deifica erga
animam sicut prima erga corpus.
Hec volunt doctores in sentẽtia di
cere. Sed probare a ratõe: dicat pre-
dicator ꝙ cum duplex esse conside-
ratur circa corpus christi: vt supra
dictum est. naturale videlicz et sacra
mẽtale. Et naturale dicitur vbi cor-
pus deificum cõsideratur in sua na-
turali existentia: quo ad longitudi-
nem: magnitudinez et latitudinem.
licz hec sint glorificata iam in celis.
Sacramentale autem ꝙ virtute ver
boruz sacramentaliũ existit sub spe
cie sacramentali: non tamen scd̃m
extensionem aut conditiõem speci-
erum et accidentium sacramentali-
um quibus non coextẽditur: sed po
tius indiuisibiliter existit: habendo
respectum ad illa accidentia seu ad
illas extensiones: licz in se absqꝫ ta-
li respectu extrinseco semper sit cor
pus in sua latitudine etc. vt supra ta
ctũ est. Ideo oportet dicere ꝙ si pri-
mus modus essendi corporis chri-
sti cõueniret ei vt est sub sacramen-
to tunc vtiqꝫ esset diuisibile et fran-
gibile. Et cum tale continuũ est di-
uisibile in infinituz: posset dici ꝙ in
infinitis locis et ecclesijs esset corp[9]
deificum per partes diuisuz. Nunc
autẽ quia solum sacramẽtaliter exi-
stit: et sic indiuisibiliter. eo ꝙ quanti-
tates corpis non coextendũtur scd̃m
quãtitates hostiarum seu specieruz
sacramentalium: vt dictum est. ideo
indiuisibiliter semꝑ manet christus
in omĩbus ecclesijs. Ex qua doctri-
na emanant alia duo documenta sa
lutifera. Primuz ꝙ licz dicatur pa-
nis cõuertitur in corpus christi et vi
num in sanguinẽ. et adorans dicit se
adorasse et vidisse corpus christi in

A ratiõe ꝓbatio.

altari et sanguinē in calice nō tamē debet credere q illa sint solūmodo ibi adoranda et intelligēda: corpus videlicz sub specie panis et sanguis sub specie vini. sed q ibi scilicet sub specie panis dicitur esse corpus eo q verba sacramētalia se terminaue runt ad corpus: cum tamē etiaz ibi sit sanguis per cōcomitantiam naturalem: eo q viuū corpus non datur sine sanguine. Item ibi est anima per cōiunctionem simili ratiōe. quia corpus christi est viuū et glorificatum. Item ibi est diuinitas propter vnionem personalez qua dei filius sibi pdicta vniuit in eternum. et ideo vbicūqz vnum est: scilicz corpus etiam indiuisibiliter alia existūt. Et simili modo licz adoratur et intelligatur in calice sanguis: hoc tamen est q verba sacramētalia se terminauerunt ad sanguinez. cum tamē corpus etiam ibi sit per cōcomitantiaz naturalem. anima per cōiunctionē. et deitas per vnionez. vt supra tactū fuit. Illud documentuz q sicut diuiso sacramento. i. specie panis integer manet christus sub qualibet particula panis: vt supra tactum est. ita si quis ex calice diuideret innumeras guttas: semper sub qualibet gutta est totus integer christus. ita q sanguis manet inclusus intra venas et vene incluse in corpore glorificato: et corpus cum sua anima vnituz dei filio. licz aliam et aliam habeat deificum corpus representationem. videlicet solidaz sub specie panis: et liquidam sub specie vini. que due representationes ideo necessarie sunt: vt dominica passio perfecte representetur: vbi deificum corpus solidum et aridum pependit in cruce. et sanguis deificus fluebat ex deificis membris. cum alijs etiaz rationibus vt supra tactum fuit in prima parte operis.

Pro datur documenta villa.

¶ Probare etiam pmissam indiuisibilitatem et q omnia semper manent vnita. capiamus similitudinē Gregorij in suo dyalogo. Sicut diuinitas dei vna est que totū implet multis locis mundum. ita licz multis locis et innumerabilibus diebus illud cōsecretur corpus: non sunt tamen multa corpora christi. sed vnū est corpus qd sumpsit de virgine et qd dedit apostolis. Diuinitas enim verbi que vbiqz est replet illud et cōiungit: et facit sicut ipsa vna est. Ita veritas corporis christi tenet vnitatem in veritate. Augustinus etiā dicit Cū xpm māducamus ptes de illo nō facimus: sz in sacro sit h q vnusqsqz recipit ptē suā in sacro: manet tn integer tot i celo: manet integer totus in corde tuo. Totū em erat apud prez qn venit in vtex vginis. ipleuit illā nō recessit a pre. Ita venit i carnē vt eū hoies māducarēt. manet tn integer apd prez vt angelos pascat. Itē dicat pdicator si gētiles posuerūt vt veritas ē q aia hūana nō diuidit ad diuisionē corpis. et itelligētie ac motrices orbiū celestiū: vt s. tactū ē nō diuidunt ad diuisionē subiectox suorūz. vt Cōmētator in de suba orbis sepe dic. quō nō xpus integer pseuerat et idiuisus cū a nobis sumit. Itē frāgit specl'm nō tn imago q relucet Et sic varia pnt adduci exēpla.

Similitudine pcedit probatio.

¶ Exemplum.

¶ Quidam episcopus arrianox nomine Cerula: cum non credebat diuinitatem esse in sacramento eucha

riſtie: eo ꝙ circa illam grauiſſime er
rant: dicentes filium dei minorē pa
tre ⁊ creaturaꝫ. cum plurimos ſedu
xiſſet fideles: ⁊ ob hoc rationibus ⁊
diſputatiōibus catholicoꝝ doctoꝛū
quadam die publice cōfundebatur:
dedit cuidaꝫ de ſecta ſua quinq̄gin
ta aureos ſub pacto ꝙ ſe cecum fin
geret ⁊ ab eo fuiſſet illumiat⁹. Cum
igitur tranſiret quadam die dictus
Cerula cum exercitu wandaloꝛum
audiētibus catholicis epiſcopis ca
ptiuis: clamauit ille miſer conduct⁹
ꝓcio dicēs. Audi me cerula ⁊ reſpi
ce cecitatem meam ⁊ experiar virtu
tem tuā. quia tu reddis cecis viſuꝫ.
ſurdis auditum. lepꝛoſos mundas.
moꝛtuos reſuſcitas. Tūc cerula tra
hens eum ad partem ⁊ tangens ei⁹
oculos ait. Scdm̄ fideꝫ noſtrā qua
recte credim⁹ in deū aperiant ocu
li tui ⁊ videas. Quo dicto oculi di
cti miſeri hominis inflari ceperunt.
et tantus doloꝛ eum arripuit vt vix
poſſet digitis ſuis repꝛimere. quia
oculi eius creperāt pꝛe doloꝛe. et ſic
eiulans omnibus dolum detexit. et
clamabat aureos ꝓijciens ⁊ dicens
Ecce aurum tuum ⁊ redde mihi vi
ſum. Tunc homo vſus bono conſi
lio: clamās ⁊ eiulans ꝓiecit ſe ad pe
des catholicoꝝ epiſcopoꝛum: abne
gans perfidiam arrianoꝛum. Tunc
beato Eugenio epiſcopo crucem ſu
per oculos eius ponentem: ſanitatē
⁊ viſum recepit. Qð videns Hono
rius rex wandaloꝛum: notanſq; ſe
ctam ſuam cōfundi ⁊ fidem catho
licam exaltari: ſanctos dei diuerſis
ſupplicijs fecit cruciari. Quo facto
ſol obſcuratus eſt: ⁊ dictus Hono
rius a diabolo arreptus ꝓꝛijs den

tibus ſe lacerauit. ⁊ indignam vitaꝫ
digno cruciatu finiuit.

¶ Sermo. xvij. tendit ſuper
tria vltima mirabilia ſigna:
etiaꝫ ꝑ totidem ſermones. et
pꝛimo ſuꝑ q̄ttuoꝛ modos ſu
mendi hoc ſacramentuꝫ cum
thematis reſumptōe.

Et quia iam vltimo reſtat
tria mirabilia ſigna que
in modo ſumēdi hoc dei
ficum ſacramentum diuina poten
tia opaꝛ: declarare. videlicꝫ ꝙ q̄ttu
oꝛ modis ſumi poteſt. et ſecundo ꝙ
dum manducatur non minuitur. et
dum a peccatoꝛibus ſumitur nō in
quinatur. Expedit pꝛimuꝫ pari mo
do iuxta p̄miſſa pꝛobare tribus vijs
Auctoꝛitate: ratiōe ⁊ exemplis. Sa
lutetur virgo. Amminiſtraꝛ nobis
duplex ſalutaris doctrina. Quaruꝫ
pꝛima auiſat fideles ſuper quattuoꝛ
modos ſumendi hoc ſacramentuꝫ.
Secunda ipos ſumendi modos de
clarat per varia dicta doctoꝝ. Quo
ad pꝛimuꝫ ꝙ hoc ſacramentum dei
ficū poſſit quattuoꝛ modis ſumi: ꝓ
batur ab auctoꝛitate omniuꝫ docto
rum ſuper quartū ſentenꝛ. diſtin. ix.
in q̄ſtiōe: an tm̄ ſint duo modi hoc
ſacramentū manducandi. ſcilicꝫ ſa
cramentalis ⁊ ſpiritualis. Et quidē
licꝫ quattuoꝛ ſint modi iuxta eoꝛuꝫ
declarationes vt patebit: tamen de
duobus queruntur pꝛopter magiſtrū
in textu qui ſolum duos ponit mo
dos p̄fatos. Et quidē hoc facere po
tuit. quia ſolum reſpectū habuit ſu
per duplicem rem huius ſacramen

Ab auc[…] ꝓbaꝛ mi[…]bilis ſuꝑ q̄ttuoꝛ m[…] doꝝ.

ti. vt est corpus christi verum: et corpus eius mysticū vt est ecclesia. quibus rebus per duplicem illum modum: scilicet sacramentalem et spiritualem sumptionem sumens incorporari potest. Nunc autem alij doctores addunt duos alios: faciūt ea de causa. quia habent respectum ad diuersitatem sumentium. Dicunt ergo quod primo modo potest sumi hoc sacramentum non sacramētaliter: in vulgari sacramentlichen. nec etiam spiritualiter: et tamen sumitur sacramentum. Secundo potest sumi sacramētaliter et nō spiritualiter. Tertio sacramentaliter et spiritualiter. Quarto spiritualiter tm̄. Primus modus fieret quādo quis reciperet hostiam cōsecratā et non recipit eam vt consecratam. quod quidem christianus faceret si totaliter indispositus ex cōtemptu sumeret non cōfessus et non cōtritus. vel etiam ex ignorātia et nō ex cōtemptu faceret. vt vbi quis ex ignorantia hostiam cōsecratam vt non cōsecratam sumeret: vel aliquis ei vt non cōsecratam offerret vinū aut hostias cōsecratas causa reficiendi se. Potest etiam fieri ex defectu fidei vt i pagano si daretur sibi sacramentū. Secūdus modus fit quando quis in mortali non contritus accedit: credens illud cōsecratum esse corpus christi: et vult cōmunicare scdm morem ecclesie. hic quidem suscipit sacramentū sacramentaliter tm̄ et nō spiritualiter. quia caret effectu sacri quod est nutritio anime spiritualis per gratiam a christo causatam. Tertius modus vbi quis recipit sacramentū spiritualiter et sacramētaliter fit: quādo quis diligenter discussit suam cōscientiam: et ad minus attritus attritiōe bene circūstātionata: vt in tertia parte patebit inferius: accedit ad confessionem et sic plena fide sumit. talis sumit sacramentum spiritualiter et sacramētaliter. quia videlicet recipit effectum sacramēti et vere spiritualiter nutritur: ac christo cibo spirituali vnitur et incorporatur per gratiam que sibi in tali digna sumptione cōfertur: faciendo de attrito cōtritum. Quartus modus vbi quis spiritualiter tm̄ recipit et non sacramētaliter fit quando quis deuote p̄paratus vellet percipere: sed propter reuerentiam abstinet. vel propter aliquam infirmitatem. vel quia nō potest habere ministrum. vel est detentus in carcere. Huic cōuenit illud August. Crede et manducasti. i. crede fide formata charitate: et manducasti spiritualiter. quia talis propter bonā dispositionem preuiā et deuotionē ad christum vt est sub sacramento: ac propter voluntatem desiderium et reuerentiam ad christum: sumit taliter quod etiam tunc vltra priorem gradū gratie cōsequitur alium gradum ex vi sacramenti. sicut etiam in p̄xima allegata sumptione sacramētali et spirituali. vbi sumens esset non attritus: sed contritus. Etiam addit vlteriorem gradū gratie super illum quem reperit. Et ratione autem probantur dicti modi. Nam super secundū. tertium et quartū modum sumendi: scilicet quod quis possit sumere hoc sacramentum sacramētaliter tm̄. quidam spiritualiter et sacramētaliter simul Item quod etiam spiritualiter tm̄ est ratio diuine bonitatis: que etiam cōsi

Primus modus sumendi sacramentum.

Secundus modus.

Tertius modus.

Quartus modus.

militer operat̃ in sacramēto baptis-
matis. Nam in baptismo quis po-
test baptisari sacramētaliter tm̄: spi
ritualiter tm̄. quidam spūaliter ꝛ sa
cramētaliter: quidam spūaliter tm̄:
Ita in hoc sacramēto. Nam q̄ ficte
accederet ad baptismū: non videlicꝫ
cōtrictus ꝛ dispositus: talis suscipe
ret caracterem sacramētalem. nec es
set rebaptisandus adueniete cōtriti
one. quia suscepit sacramentū sacra
mentaliter tm̄. ꝫ non efficaciaꝫ quo
ad perceptionē gratie gratū facientis
Sed qui secūdo modo accedit. s. cō
tritus ꝛ intentōe suscipiēdi sacramē
tum. talis vtiq̄ recipit baptismuꝫ ꝛ
sacramētal'r ꝛ spūaliter simul. Ita ꝛ
in hoc sacramēto eucharistie cōtin-
git ꝯtritis et deuote accedētibꝰ. Itē
sicut baptisatꝰ baptismo flaminis cō-
sequit̃ mundationē a peccato ꝛ col-
lationem gratie ſm exigentiam di-
spositiōis sue. ꝛ si vltra hoc accedit
ad sacramentuꝫ baptismi ꝛ baptisat̃
sacramentaliter: nouū gradum gra
tie ꝯsequit̃ ex virtute sacramēti. Sic
etiam qui spiritual'r illud sacramen
tum manducauit in ꝓposito: habēs
in deuotiōe ꝛ desiderio manducati-
onem sacramentalē: q̄uis prius spūa
liter mādūcauit: ex desiderio tamē
si accedit ꝛ sacramētaliter etiam su-
mit maiorem cōsequitur grāꝫ. imo
ex vi sacramēti cōsequit̃ vnum gra-
dum altiorē vltra illum quem susce
pit solum spūali manducatōe. imo
dicere oportet q̄ sepe cōtingit q̄ au-
diens missam ꝛ spūaliter mādūcās
talem pōt habere deuotionē ꝛ desi-
derium ad sumendū xp̄m ꝓ sui glo
ria q̄ maiorē cōsequat̃ fructuꝫ q̄̄ sa-
cerdos vel alter q̄ sacr̃aliter ꝛ spūal'r

Probatur miraculū a rōe ꝛ silitudine insit.

sumit. qꝛ videlꝫ sumit cū tepida de-
uotiōe. De q̄rto modo sumēdi non
ē difficultas: vbi q̄s sacr̃m sumit nō
sacramētaliter ex ignorantia vel ex
cōtemptu.

Exemplum.

In epatu Brixieñ. quidā ꝑtende-
bat sanctitatē tantaꝫ in abstinētia q̄
q̄si videbat̃ Johānes baptista. vnde
oēs quasi de tota ꝓuincia currebāt
ad eū. ꝛ beatū reputabat se ille q̄ eū
posset videre vel tāgere vel loq̄ cum
eo. Et cū oēs sic eū sanctū credebāt
tamē erat hereticꝰ magnꝰ ꝛ ꝑuersus
docēs occulte plura ꝑuersa dogma
ta. inter q̄ erat vnuꝫ cōtra deificū sa-
cramentū eucharistie ac etiā cōfessi
onis: asserēs q̄ sola fides sufficeret
ad vtriusq̄ sumptioneꝫ. nec oporte-
ret sacramental'r illa suscipe. iuxta il
lud Augꝰ. Crede ꝛ mādūcasti. Ipe
etiā ex tali spūali sumptiōe ꝛ effica-
cia donū abstinētie ꝑcepisset a deo.
Mortuꝰ ergo honorifice fuit sepul-
tus. Post aliq̄d tempus inquisitor
heretice prauitatis diligenter inqui
rens: inuenit ꝑ testes fideles q̄ fue-
rat hereticus. vñ de cōsilio epi Bri-
xieñ. ꝛ alioꝝ prudentū sentētiauit q̄
eius ossa cōburerētur. Proiecta er-
go ꝑsente populo sunt ossa ad ignē:
ꝫ statim demōes eleuauerūt ossa de
igne ꝛ tenebāt suspēsa i aere: nec ta-
mē videbant̃ demōes. Populares
ergo clamare ceperūt. Moriat̃ epi-
scopus cum illis fratribus q̄ ex inui-
dia voluerūt sanctum dei combure-
re. ecce quomō deus noster nō vult
Tunc episcopꝰ timuit. fratres autē
cōfortauerūt eum: dicentes. Domi

ne nos sumus hic pro defensione fi dei. pparetis vos ad missa3: quia de us ostēdat aliquod miraculū nobis ne fides sua pıclitet. Dixit ergo epi scopus missam Salue sancta parēs &c. Et quādo eleuauit corpus domi ni: demones in aere clamauerūt: di centes. O Guido de Lacha (sic em̄ nominabat hereticus) nos defendi mus te q̄diu potuimus. sed modo non possum⁹ plus: quia adest vnus qui maior est nobis: scilic3 christus Et ossibus cadentibus in ignem cō busta sunt. ⁊ glorificata est fides per corpus christi ex sacramētali ⁊ spiri tuali sumptione et consecratione in altari.

¶ Sermo. xviij. tendit sup se cundum mirabile signū. q̄ in sumptione deifici sacramen ti deus operatur: Cum the matis resumptiōe.

Quia vo secundu3 mirabi le signum quod in sumpti one diuina potentia ope ratur est. q̄ dum manducat non mi nuitur: imo magis spiritualiter au gmentat. Restat iam declarare con tra hereticos qui negant verum cor pus christi sumi. s3 solu3 sumatur vt in figura seu signo corporis christi. allegantes q̄ si verum christi corp⁹ sumeretur: tunc si omni monte ma ius esset: iam diu clerici ⁊ laici illud ꝯsumpsissent. Salutet virgo. Expe dit tam mire rei: scilic3 incōsumpti bilitatis corporis christi in mandu catione tractare veritate3 sub dupli ci saluberrima doctrina. Quar prı ma q̄ deificum corpus in sacramen to dum sumitur non minuitur. Se cunda q̄ hec catholica veritas vari is medijs contra hereticorum insul tus roboratur. Partes similiter tri plici via probātur. scilic3 ab auctori tate: ratione ⁊ scripturaru3 similitu dine. Pr autem corpus deificum in sumptione: dum videlic3 a fidelib⁹ sumitur non corrumpitur aut con sumitur: imo magis spiritualiter au gmentatur: probat auctoritate om nium sanctorum doctorum: p̄cipue per sanctum Thomā et per sanctu3 Bonauenturā in eorum scriptis su per quartū sentētiarū distinct. xij. in questione: an in fractiōe hostie fran gatur corpus christi sub hostia con tentum. Ubi concludunt q̄ lic3 cor pus christi masticatur ⁊ atteritur in ore: non tamen cōsumitur ⁊ frangi tur. eo q̄ non est ibi modo quātitati uo. i. extenso modo iuxta extensio nem hostie. Unde nec consumitur dum manducat: eo q̄ talis consum ptio viā manducationis necessario respicit magnitudinē vel paruitatē rei primo vsq3 ad totalem consum ptionem. Ubi nota q̄ lic3 tota lati tudo et magnitudo corporis christi sit in sacramento: siue parua vel ma gna hostia: non tamen est iuxta ma gnitudinem vel latitudinem hostie que ab extra videt. sed quelibet ma gnitudo manet per se: scilicet corpo ris christi inuisibiliter; vt fides su um meritum habeat et magnitudo parua vel magna hostie. vt sic p ea3 corpus christi tegatur ne ab infide libus seu etiā malis christianis nu de videatur: ⁊ sic a deo percutiatur.

Ab aucte pbat mira culū prefa tum.

vt supra tactuꝫ fuit. Juxta qđ ꝓbili
stei ꝑcussi fuerũt. j. Reg. vj. Percus
sit deꝰ multos: eo ꝙ vidissent archã
dñi. Vñ sctũs Tho. dicit in suo. iiij.
sniaꝝ ꝑfata distinct. ꝙ cum in man
ducatiõe sunt tria. scꝫ masticatio. in
ventrem traiectio. ⁊ nutritio. et hec
tria oporteat esse circa hoc sacramẽ
tum. iuxta qđ ipse dixerat Johã. vj.
Qui manducat meam carnem ⁊c.
Iterum. Caro mea vere est cibꝰ ⁊c.
Tamẽ ipsa tria diuersimode exercẽ
tur in sumptõe: eo ꝙ ipsa manduca
tio que fit in fractõe ⁊ atteritõe: fit so
lum circa spẽs exteriores panis ⁊ vi
ni ⁊ eaꝝ magnitudines ⁊ nullo mo
do circa corpus christi contentũ. eo
ꝙ illud indiuisibiliter cõtinetur ha
bendo respectum ad extensionẽ spe
cierum: licꝫ in se diuisibile ⁊ cõsum
ptibile esset si non glorificatũ corpꝰ
existeret, ꝓut in cena vltima erat. vbi
tamen passibile corpus impassibili
ter sumebatur. eo ꝙ non naturaliter
sed sacramẽtaliter sumebat. sicut eti
am nunc solum sacramẽtalter ⁊ nõ
naturaliter sumitur. i. partem corpo
ris post aliam parteꝫ sumendo. vn
de semꝑ incõsumptibiliter sumitur
Si ꝑdicator velit subito dare exem
plum ꝓpter difficultateꝫ materie ne
populus maneat suspensus in ani
mo: dicat. Sicut magnitudo turris
apparet in speculo ⁊ non consumi
Rratõe ꝓbat. tur aut frangit ad fractionẽ speculi
ita est de corpore christi cõtento sub
specie panis. Sed de hmõi similitu
dine latius inferius patebit. Rrõe
aũt ꝓbatur. i. in vulgari: von grunt
licher vrsach. quare sic oporteat esse
Nota ꝙ licꝫ ratio sufficiẽs sit allega
re ꝙ ideo non cõsumitur dum sumi

tur. quia non naturaliter: sed solum
sacramẽtaliter. i. modo indiuisibili
sub speciebus continet: licꝫ species
sint diuisibiles vt patuit s. Tñ pos
sunt ille etiaꝫ rationes adduci quas
et sanctus Thomas in suis deducit
sermonibꝰ de corpore christi: osten
dens ꝙ ex sumptiõe non minuitur:
eo ꝙ potestas sacerdotalis ad cõse
crandum quotidie in ecclesia nun
ꝙ̃ minuitur vsqꝫ ad cõsummationẽ
seculi: vt de se patet. quia semel ordi
natus sacerdos manet in eternũ pro
pter caracteris impressionẽ. iuxta il
lud Psal. Tu es sacerdos in eternũ:
scđm ordineꝫ melchisedech. christũ
denotãdo per essentiam. alios autẽ
per participationẽ. Et simili modo
põt dici de ordine ⁊ potestate sacer
dotali: que habet vsqꝫ in finem mũ
di durare. Iteꝫ alia ratio. Sicut em̃
eius affectum iugiter affectamꝰ im
pleri in nobis. hic videlicꝫ ꝑ augmẽ
tum gratie in via: ⁊ tandem per cla
ram visionem in patria. vt quẽ nũc
in enigmate. i. per obscuram figurã
panis intuemur oculo mẽtali ꝑ fidẽ:
tãdeꝫ ipm facie ad faciem cõtempla
ri valeamus in patria. Ideo sicut af
fectus talis non minuit: sed potius
augetur. ita ⁊ ipsum deificũ corpus
nunꝙ̃ ex sumptõibꝰ innumeris cõ
sumitur: ꝫ potius spiritualiter. i. in
spiritualibꝰ effectibus auget. Pro
bat etiam ꝑfatus doctor sanctꝰ ideꝫ
miraculuꝫ ex incorruptibilitate cor
poris christi. Quia enim tale corpꝰ
sumimus: quale christus in se habꝫ
scꝫ glorificatũ. imortale. et ipassibile
nõ posse corrũpi. Ps. Nõ dabis sã
ctũ tuũ videre corruptiõeꝫ. Ideo cũ
illud mãducamus nõ corrũpit: nec

motatur in corpus nostrū sicut ali-
us cib⁹ naturalis: ꝫ influit nobis si-
ne corruptiōe sui spūale nutrimen-
tum. Unde tertius modus ꝓbatio-
nis būi sequit. Primo ꝙ hō figura-
tum fuit. iij. Reg. xvij. vbi pugill⁹ fa
rine nō defecit i domo vidue p mul
tos dies: cibando totam familiam.
Secūdo p panes ꝓpositiōis. de qui-
bus Exo. xxv. dicit. Pone sup men
sam meam panes ꝓpositionis in cō
spectu meo semper. Et quomō sem
per declarat Leuit. xxiiij. Accipies
panes duodecim ⁊ statues eos sup
mensā meā: vt sint panes in moni-
mentū oblationis federe sempiter-
no. Silr̄ de igne dei dicit Leuiti.
vj. Ignis in altari meo semper arde
bit: quē nutriet sacerdos subijciens
ligna mane p singulos dies. Notat
fidelis aīo. ꝓcipit dn̄s vt semp omni
die ⁊ sempiterno federe tam panes
sup mensam ꝙ̄ ignis sub altare sine
extinctōe ⁊ cōsumptiōe eēnt. Et cū
videmus ꝙ tam ignis in altari ma-
teriali iudeoꝝ ⁊ mēsa cum panibus
defecit. quia nullibi hec iam haben
tur ⁊ practicant a iudeis ꝓpter eorū
scelera dispersis. Quid ergo mētit⁹
est deus? Absit: ꝫ vmbra defecit i sy
nagoga. ⁊ manet veritas. nec deficit
in ecclesia. Sacerdos em̄ euangeli-
cus ꝑfiguratus a legali sacerdote ꝓ
ponit fidelibus panes duodecim. i.
panes fidei i duodecim articulis cō
tentoꝝ p nutrimento anime in fed⁹
sempiternū cū deo in patria habē-
dum: ⁊ dum verū corpus xp̄i conse
crat in altari. ⁊ p talē cōsecrationem
nō deficit a suo eē naturali: ꝙ̄uis ac-
quirat sibi semp nouū eē sacramēta
le. ideo in tali esse corpus xp̄i nō de-
ficit: imo magis nutrit p nouū eē sa
cramentale in ecclesia. Post has fi-
guras dem⁹ similitudines ad melt⁹ in-
telligēdū. Uirtus exit de lapide pci
oso vt fantasmata fugat vł inflatio-
nes sedat vł alia incōmoda auferat.
Et petra est xp̄us. j. Coꝛ. x. Sicut er
go gēma virtutē suā effundēdo non
minuit: sic corp⁹ dn̄i nos pascendo.
Itē scd̄o sicut sol nō deficit toti mū
do lumē suū cōicando: sic nec xp̄us
qui est lux vera illuminās omnē ho
minem hoc ipm desiderantē nō de-
ficit totam ecclesiā pascendo. Hinc
etiam tertio est audens similitudo
in candela de qua millesies tantus
potest sumi ignis quantus in ea est
nec ꝓpter hoc minuit lumen eius.
Igitur multo poti⁹ dn̄s nos seipso
pascit: nec tn̄ deficit. Ps. Oculi om
niū i te spāt dn̄e: ⁊ tu das escā illoꝝ i
tempe oportuno. Tu aūt idē ipe es
⁊ āni tui nō deficiēt. Sz adhuc forti
us in cōfutationē infideliū q̄ hmōi
consumptionē estimāt fieri posse in
xp̄i corpe: supaddit fidei veritas ali-
ud mirabile signū ꝙ si xp̄us nō mā
ducat vt in sacramēto continet vita
omnis gratie: iam quodāmodo mi
nuitur in eo ꝙ eius corp⁹ mysticum
qd̄ est ecclesia significatū p eius cor-
pus verum oīno minuit. Pro cui⁹
intelligentia deseruit ꝙ cum infide-
lis sicut et catholicus nō negat deū
esse ⁊ bonoꝝ omniū remuneratorē.
cognoscit etiam eius aduersariū. s.
diabolū esse instigatorē ⁊ temptato
rem omniū maloꝝ. ita cōcedere ha-
bet duo esse corpora mystica. s. dei ⁊
diaboli. eo ꝙ quidā sunt boni ⁊ alij
mali. ⁊ omnes homīes mūdi opor-
tet de vno illoꝝ esse. Ex quo sequit

ꝙ sicut corpus diaboli qui est caput
et rex super omnes filios suꝑbie nõ
minuitur in suo mystico corpore: ꝫ
augmentaꝛ in illis qui ipsum man-
ducant.i. suos instinctos recipiũt et
opere complent. Minuereꝛ autẽ il-
lud corpus si sui instinctus non su-
merẽtur. Ita corpꝰ christi mysticuꝫ
qd̃ est sancta ecclesia tanq̃ꝫ ipsiꝰ mũ-
da ꝛ fidelis sponsa cuius ipse caput
est et singule persone fidelium: que
sine culpa criminali per statum in-
nocentie aut ꝑ statum penitẽtie ma
nẽt eiꝰ mẽbra sunt. iuxta illd̃ Ro. xij.
Vos estis corpꝰ xp̃i et membra de
membro. Item capiꝛ. xj. Vnũ cor-
pus multi sumus oĩes qui de vno
pane participamꝰ. Augetur spiritu
aliter vbi digne sumitur ꝛ vtiq̃ꝫ mi-
nuitur vbi digne nõ sumiꝛ. vnde in-
fidelis sicut vnũ habet cõcedere: ita
ꝛ alterum rõnabiliter non potest ne
gare. Hec ex sermõibꝰ sancti Tho-
me de corꝑe xp̃i.

Exemplũ.

In ecclesiastica hystoria habeꝛ ꝙ
quadam die cum plures ph̃i greco
rum cõuenissent: ꝛ fidem xp̃i in va-
rijs articulis tam incarnatõis q̃ꝫ eti-
am passionis ꝛ ecclesie sacramentis
impugnassent: vnus erat inter eos
cui nemo resistere poterat: ꝫ oẽs ra-
tiones ꝛ argumẽta christianoꝝ faci-
lime callidissimis siĺitudinibus aut
negationibꝰ vt infidelium moris est
soluere videbaꝛ. Tunc simplex qui-
dam episcopꝰ contra illum cõmotꝰ
petijt audientiã. Quẽ cum alij chri
stiani valde simplicem cognoscerẽt
timere ceperũt ne in ꝓponendo defi
ceret. sed tamẽ ꝓpter sanctitatẽ eius
nõ sunt ausi eum cohibere. Qui ar-
guendo ph̃o ꝓposuit ea q̃ ph̃us ne-
gare non potuit: deũ ꝛ diabolum ꝛ
s̃m xp̃ianos xp̃m et diabolũ eẽ duo
capita: videlicꝫ bonoꝝ ꝛ maloꝝ. Itẽ
ꝙ sicut deus non nisi bona ꝑsuade-
ret et virtutes: ita xp̃us argumẽta ꝛ
fallacias quas huiꝰ seculi filij cõtra
filios lucis ꝓponũt esse vitãdas pro
pter lumẽ fidei: quod altius esset lu
mine quocũq̃ꝫ naturali. Et cũ ph̃m
interrogaret an hec crederet ita esse:
rñdit. Si duo debẽt esse lumia: vnũ
a deo: alterũ a natura ipsius intelle
ctus. vtiq̃ꝫ lumẽ fidei a deo infusum
excedit lumen naturale intellectus
Tunc ep̃us. Et quia ex illo lumie fi
dei docuit nos xp̃us credere in vnũ
deum: ꝛ vnũ filium eius vnigenitũ
conceptũ de spiritu sancto ꝛc̃. sym-
bolum totũ exprimẽs: ait ph̃o. Dic
mihi si ita esse credis: Tunc ille sta-
tim vt fidem audiuit: illumiatꝰ cre-
didit. ꝛ astantibꝰ ait. Q̃diu verba au
diui: verba ꝓ verbis reddidi. ꝫ quã-
do diuina virtꝰ accessit vltra nõ po-
tui respondere: nec fidei xp̃iane am
plius cõtradicere: sed sentio iam fi-
dei lumie illuminatꝰ.

Super tertium mirabile si-
gnum: ꝙ dum a peccatoribꝰ
sumitur nõ inquinaꝛ corpus
christi. Et est sermo. xix. hu-
ius secunde partis.

Mirabilia oꝑa tua dñe. vt s̃.
Superest tertiũ mirabile si-
gnũ qd̃ diuina oꝑaꝛ virtus
declarare. vt videlicꝫ nõ habeat dei-
ficũ corpꝰ inq̃nari vbi ab imũdis et
indignis tractaꝛ ꝛ sumiꝛ. Et necessi-
tas huiꝰ declaratõis defuit ad duo.
Primo ad eliminãdũ errorẽ quoꝝ

dam simpliciū: ꝗ estimant ꝙ sacerdos celebrās idigne: aut laicꝰ sic idigne sumens ꝗ̄cito corpꝰ xp̄i eoꝝ labia tāgeret: tā cito in celū euolaret. Ex ꝗ scd̄s error seq̄bat̄ ꝙ xp̄ī h̄ deꝰ nō intiē offenderet̄ si idigne tractaret̄ ac si sp̄ p̄ns maneret. ⁊ h̄ xp̄ī magnā irreuerentiā sacro exhibitā si ꝑmaneret. Vn̄ etiā q̄dā ꝑuꝯsēsio seq̄bat̄ videlʒ nō multū eē ponderādū si q̄s idigne accederet. Et cuʒ ꝑ has declaratōes fit itroductio sup tertiā ꝑtē opis: q̄ ē de q̄litate nr̄e ꝑꝑatiōis iā materia bn̄ defuit. Sʒ p̄us salutet̄ ỽgo. Presens s̄mo duplicē āministrat fidelibꝰ doctrinā i hereticoꝝ ꝯfutationē. Quaꝝ p̄ma: etsi deificū sacr̄m veracit̄ a malis sepe sumit̄: ꝑ h̄ tn̄ minime inq̄nat̄. Scd̄a ꝙ eoꝝ q̄ ꝑ h̄ negare p̄sūpserūt abiectiōes ⁊ argumēta ꝑ sanas doctrinas soluūtur. Pro hoꝝ ꝑtiū declaratōe i p̄nti sermone dat̄ h̄ ꝯclusio. Sic xp̄s ꝑ nobis ꝑmisit corpꝰ suū a pctōribꝰ ꝑcuti ⁊ vulnerari: sic ꝑmittit illō a pctōribꝰ sumi. Et sic illi nō fuer̄t imunes a pctō maxio: ita et idigne sumētes rei sunt iuxta ap̄lm corꝑis et sāguinis xp̄i. Glo. ac si xp̄m occidisset. Vn̄ idigna sūptio nō ē ꝑuipēdēda: ꝫ plurimū formidāda. Probat̄ cōclusio
Probat̄ ab auctē ad ambas ꝑtes etiāʒ triplici via. Ab auctē: a rōe ⁊ a silitudine. Ab auctē oim doctoꝝ i. iiij. sent̄. dis. ix. i q̄ōe q̄ q̄rūt: an peccator ỽacit̄ sumat corpꝰ xp̄i sub h̄ sacr̄o. vbi recitāt opiniōeʒ illā quā ⁊ magr̄ s̄niaꝝ i textu recitat ꝙ q̄dā dicebāt corpꝰ xp̄i a mal̄ nō sumi. volētes h̄ defendere p̄mo a figura veter̄ testamēti. scd̄o ab auctē. tertio a rōe. A figura eo ꝙ Exo. xvj. habet̄ ꝙ māna scaturiebat i vase illoꝝ q̄ indebite colligebāt. Et cū veritas dʒ r̄ndere vmbre: oportʒ ꝙ cū xp̄us nō possit ꝯputrescē ꝙ saltī se ab indigne sumēte subtrahat. Probabāt ⁊ ab auctē Sap̄. j. In maliuolā aiam n̄ itroibit sapia. Nec h̄itat i corꝑe sb̄dito peccatis. Sʒ cū xp̄us q̄ ē dei sapiētia ē res ꝯtenta i hoc sacr̄o: oportet dicere ꝙ nō introibit i corpꝰ peccatoris. vn̄ ⁊ peccator si sumit h̄ sacr̄mentū: nō tamē sumit sub eo xp̄m dn̄m. A ratōe ꝓbabāt. cibus ille nō vadit in ventreʒ: sed in mentē. Sed christus dn̄s nō vadit in mentē peccatoris. ergo nec in ventrē. Itēʒ a sapiente nihil indecēs debet fieri. ꝫ esset vade indecēs ꝙ corpus tam ꝑciosum poneret̄ in corꝑe imūdo. ergo etiā corpꝰ peccatoris sic imundū nō recipiet corpus xp̄i verum. Sed q̄r hec argumēta soluūtur a doctoribꝰ eo ꝙ peccatores per hoc participēderent indignas sumptōes: parum de illis penitētes. Ideo veritas manet cōclusionis. Nam ad primuʒ dicūt ꝙ veritas correspōdet figure. quia sicut manna in vasis scaturiebat vermibus eoꝝ qui indebite colligebāt: ita qui indigne sumūt si non per penitentiā diluūt: vermibus infernalibus eternaliter corrodent̄. iuxta illud. Vermis eoꝝ nō extinguet̄ Isa. ix. Ad secundū super auctoritatē ꝙ sapiētia non inhabitat corpus subditum peccatis. R̄ndetur ꝙ aliud ē de sp̄uali: ⁊ aliud de corporali et sacramētali inhabitatiōe. Nam verū est ꝙ sapiētia. i. diuina gratia nō inhabitat spiritualit̄ animā que est in corꝑe subdito mortalibus peccatis. Christꝰ autēʒ quia corpus suū dedit pctōribꝰ ad crucifigēdū: etiā dat ad

ſumendū:ſoꝛte tamen vt caniſt eccle
ſia inequali. vnde. Sumūt boni. ſu-
mūt mali:ſoꝛte tamē ineq̄li vite vel
interitꝰ. Ad tertiū cum dicit̄ ꝙ eſt ci
bus mētis:non ventris. ⁊ ſicut non
tranſit in mentē: ita nec in ventrez.
Rn̄. ſimilitudo non valet. quia ſicut
contigit xp̄m crucifigētibus ꝙ ali-
quibus fuit peccatū dimiſſum:aliq̄
bus non:licz equaliter manꝰ aut ir-
riſiões iniecíſſent. ita licz tam bonis
q̄z malis ꝑmittit̄ dare in os ⁊ in ven
trem equaliter coꝛpꝰ xp̄i:tamē quo
rūdam mentes inhabitat cauſando
ſupple in bonis effectū ſacramenti:
alijs abiectis ꝓpter eoꝝ culpam. Et
ad id qđ dicit̄ ꝙ ſapiens nihil inde-
center cauſat. Dicit̄ ꝙ decentiſſime
fit vt equalit̄ ſumat̄ quo ad ſpecies
ſacramētales coꝛpus xp̄i tam a bo-
nis q̄z a malis. tuz quia ꝑ hoc maxi-
ma dei miſericoꝛdia humilitas ⁊ pa
tientia monſtrat̄. tum etiam ꝙ chꝛi-
ſto nulla ꝑ h̄ irrogat̄ irreuerētia. eo ꝙ
labia ſunt ſic̄ ⁊ vēter:nō tangūt ime
diate niſi ſpēs:ſub quibus tn̄ in ve-
ritate manet xp̄i coꝛpus. vt iaz in ſe-
cunda parte deducet̄ vbi concluſio
eſt pꝛobāda. A ratiōe autem ꝓbare
non eſt iam difficile. quia em̄ nega-
re veritatem ſacramēti eſt crudele ⁊
dānabile xp̄iano. ⁊ veritas ſacramē
ti ſtat in eo vt credat quilibet chꝛiſti
anus de illo edoctus ꝙ per cōſecra-
tionem cōuertatur natura ſeu ſub-
ſtantia panis in coꝛpus xp̄i verum:
manēte ſpecie panis ab extra in euz
finē vt fides ſit de nō viſis. ſ. de ꝑſo-
nali p̄ſentia coꝛpis xp̄i veri:q̄ in hac
vita nō debet videri:ſꝫ ſolū in patria
iuxta illud. Videmꝰ nūc ꝑ ſpeculū
⁊ in enigmate. i. obſcura figura. tūc
autem. ſ. in patria facie ad faciē. Et
ap̄lus etiā dicit ad Heb. ix. Fides ē
de nō viſis. qꝛ argumētū reꝝ nō ap-
parentiū poſtq̄z dixerat eſt ſubſtan-
tia ſperandaꝝ rerū. Ideo etiā opoꝛ-
tet dicere ꝙ tādiu manet coꝛpꝰ chꝛi-
ſti verum ſub ſpeciebꝰ panis ⁊ vini
q̄zdiu manet ipſe ſpēs. Quo ſtante
cum videmꝰ ꝙ peccatoꝛ ſumēs coꝛ-
pus xp̄i non ceſſat ſpēs neq̄z panis
neq̄z vini in celebꝛante ſacerdote ſeu
laico ſumēte. tm̄ in ſpecie panis q̄n
tangit labia oꝛa ipſoꝝ. ergo etiaz nō
ceſſat ſub eis manere coꝛpus chꝛiſti
veruz ⁊ eius ſanguis. Hec eſt ratio
ſancti Tho. in p̄fata diſ. ix. ſui. iiij. in
queſtiōe:an peccatoꝛ ſumat coꝛpus
chꝛiſti veraciter ſub hoc ſacramēto.
Vnde iſti errantes ꝙ ad tactū labi-
oꝛū peccatoꝛis ſtatim recederet coꝛ-
pus chꝛiſti verum. ne videlicz cōtu-
melia irrogaret̄ ſacramento ꝓpt̄ im-
mūdiciā peccatoꝛis. voluerūt defer-
re honoꝛi ⁊ derogant veritati. i. duz
volūt honoꝛare ſacramētū incidūt
in maioꝛē cōtumeliā et irreuerentiā
erga ſacramentū. qꝛ magis eſt nega
re veritatez ſacramēti q̄z cōcedere ꝙ
a peccatoꝛibus ſumitur qui a pecca
toꝛibus voluit occidi. Nullibi etiaz
in ſacra ſcriptura hoc traditum fuit
aut in dictis doctoꝛū relictum ꝙ re-
cedit coꝛpus chꝛiſti quādo tangit la
bia peccatoꝛis. Qꝛ ſi queritur:q̄zdiu Q̄diu ma-
hec manēt ſpēs ſacramētales in ſu- nēt ſpēs ſa-
mente coꝛpus xp̄i:ex quo dictuz eſt cramētale[s]
ipſum deificuz coꝛpus tādiu mane-
re q̄zdiu manent ſpēs: Rn̄. tamdiu
manet ſpecies panis donec ꝑ calo-
rem naturalē digeratur. qui caloꝛ ſi
cut in vno maioꝛ q̄z in altero vt in iu
uenibus q̄z ſenibus:et ſanis q̄z infir-

mis existit. Ita in eius digestione. Proinde q̄ ppls informandus est vt vbi necessitas spuendi accidit. q̄ tūc panno mūdo ad os applicato. sputū suscipiāt ⁊ a susceptōe alteri⁹ cibi ⁊ pot⁹ tādiu abstineāt quātum verisi̇liter trecētos aut quadringentos passus quis deambl'aret. Probatio. A si̇litudine q̄ deseruit etiā ad scōm ptē ꝯclusionis. Iō aduertendū ꝓ scda pte ꝯclusionis que dicit q̄ ita peccāt indigne sumētes. sicut peccauerūt iudei xp̄m crucifigētes. Querit̄ An equalis grauitas peccati sit vtrobiq̄. Pro q̄ aduertēdum q̄ sunt quedā auctes sanctoꝝ q̄ sic sonāt. tñ ne in desꝑatōez catholic⁹ interdū indigne sumens cadat danda est distinctio. Nā glo. sup illud Matt. xiiij. Ve hoi illi dicit. ve hoi illi qui ad mensā dñi accedit indigne. Iste em̄ exēplo inde filiū hominis tradit. Sꝫ iudas ⁊ illi q̄ sanguinē dñi fuderūt grauissime peccauerūt. ergo si̇liter indigne sumētes grauissime peccant. Itē glo. super illud. j. Cor. xj. Qui māducat indigne re⁹ erit corpis ⁊ sanguis dñi. dicit reus erit ac si xp̄m occidisset. Itē ad clericos indigne celebrātes loquit̄ Hiero. i quadā epl'a. Quid tibi cū femis tu q̄ ad altare dño famularis. Dic sacerdos dic clerice. qual'r cū eisdē labijs oscularis filiū dei quib⁹ osculat⁹es filiā meretricꝭ. ⁊ subdit. O iuda osculo filiū hois tradis. Ecce quō equiparant illa duo scꝫ pctm̄ crucifigentiū ⁊ pctm̄ indigne sumentiū. Sꝫ q̄ hoc valde terribile est asserere. imo nō mirū si tāta sit grauitas vtrobiq̄ q̄ mundus ꝑiret aut q̄ de⁹ suā vltionē sup ecclesiā mittet sicut sup iudeos qui xp̄m occiderūt. nec innocētes ⁊ boni sacerdotes placare possent. ⁊ auertere tantā impietatē in deū cōmissā. Quare ꝑ necessariū est iam terciā sub inferre ptē opis. s. de q̄litate nostre ꝓparatiōis ad digne. s. saltim sine offensa ⁊ de qualitate ⁊ grauitate criminis eorū qui idigne sumūt tractare. Ut tñ non omittat̄ proposita difficultas sup equalitatē grauitatis criminis xp̄m crucifigentiū ⁊ eū indigne sumētiū. Dicamus ꝓut dicit. s. Tho. in suo quarto dis. ix. in q̄ōe. An māducās indigne corp⁹ xp̄i magis peccat q̄ꝫ si q̄d cunq̄ aliō pctm̄ cōmittat. q̄ peccatum indigne corp⁹ xp̄i manducantiū cōpatur pctō xp̄m occidentiū inq̄ntū vtrūq̄ pctm̄ in ip̄m xp̄m cōmittit̄. Sꝫ tñ pctm̄ xp̄m crucifigentiū erat mai⁹. q̄ illud cōmissuꝫ est in ipsam xp̄i ꝑsonā. Hoc autem pctm̄ cōmittit̄ in ip̄m s'm q̄ō est sub sacro. q̄ si dicat̄ tñ eē ꝑsona xp̄i est sub sacro. Rñ. q̄ sub sacro est ꝑsona xp̄i nō naturalit̄ vt est in celo ꝫ sacrāmētaliter. Et si vlt'ius q̄rit̄ q̄d in se ꝯtinet esse sacrale ab eē nālī. Rñ. q̄ multa que oēm excedūt sensum ⁊ intellectū que q̄ nō erant supra sensum nec intellectū xp̄m crucifigentium. ideo eoꝝ peccatū manet grauissimū. Primo em̄ xp̄s apud eos erat inuisibili forma hūana. Itē inter eos ꝯuersatus docēdo ⁊ miracula faciendo. Vñ ⁊ dicere habuit de sua doctrina. Si nō venissē ⁊ locutus eis nō fuissē pctm̄ nō haberēt Itē de miraculis dixit. Si nō fecissem opa q̄ nemo ali⁹ fecit pctm̄ nō h̄ent. Nūc aūt excusationē nō hñt

Probat̄ veritas a similitudine.

Scda pars ꝯclusionis an peccatū indigne sumētiū sꝫ sacramētū sit ita graue sicut peccatū xp̄m crucifigentium.

de pctõ suo Iohã.v. Ido eoꝝ pctm̃
sicut ex maiori ꝯtẽptu ita ꝛ maiorẽ
retinet grauitatẽ culpe ꝑ ceterꝭ pec
catis ĩ mũdo cõmissis. Indigne au
tẽ sumẽs qꝛ ꝑdictis caret ȯ ꝓ se ꝛ di
recte ꝛ iterũ qꝛ solũ incedit lumie fi
dei qȯ interdũ ꝛ sepe vacillant licȝ
nõ sine pctõ cum fides dictat firmi-
ter credendis inherere. Vnde etiaȝ
dñs imbecillitati credẽtiũ discipu-
loꝝ cũ quibꝰ visibiliter cõuersabat
docẽdo ꝛ mirabilia faciẽdo ꝯdescẽ
debat. Ita ꝛ dñs sepe fragilitati no
stre vbi idigne quis accedit. dũmõ
nõ ex ꝯtẽptu magno ꝛ ꝑuerso ſ3 po
tiꝰ ne notã incurrat apud alios vbi
nõ accederet. licȝ ꝓ hoc non excusat
a mortali mãducat ꝛ sumit. Robo-
Tercia pro rant hec etiã ꝑ terciã viã ꝓbationis
batiõis via q̃ fit a siḿitudine ꝙ videlȝ corpꝰ xp̄i
a siḿitudine lȝ ab indignis sumat nõ tñ ꝑ h̃ inq̃-
natur ꝙ nõ contingebat vbi a iude-
is cõtumeliose tractabat. vñ nõ ita
graue hoc existit. qꝛ sicut sol lucẽs
sup fimariũ magꝭ facit fetere fimũ.
nõ aũt inficit solis radiũ ita ꝛ magꝭ
facit fetere pctõreȝ indigne sumen
tẽ nõ aũt inq̃nat saluatorẽ. Verũ ꝓ
informatione fideliũ si querit qd si
q̃s tenere vellet opinionẽ ꝓ dei re-
uerẽtia ꝛ crederet nõ manẽ xp̄m s̃b
sacr̃o peccaret ne grauiter pctõ infi
delitatis. Vel si nõ hoc ꝯtigeret ex
ꝑte hois cõtingeret tñ ex ꝑte aĩalis
bruti vel alteriꝰ infidelis q̃ crederet
solũ panẽ naturaleȝ sumere. Rñ. ꝙ
h̃ videt potissima rõ doctoꝝ ꝙ sem
per manet corpus q̃ndiusq; manet
naturalitas panis si ibi adesset. vel
q̃diu manẽt spẽs sacr̃ales ꝑ cõme-
stionẽ ꝛ digestionẽ. vt miltiplicitas
miraculoꝝ vitet. Nõ eñ deꝰ ꝓcedit
miraculose in suis oꝑibus nisi pro
pter aliquã vtilitatẽ. Nulla aũt vti-
litas põt estimari vel sufficiẽter. rõ
vt debeat corpꝰ xp̄i recedere nisi q̃s
hoc velit estimare vt dctm̃ est ꝓpter
reuerentiã xp̄i ne ab indignis deho
nestaret. S3 qꝛ vt dctm̃ est in siḿitu-
dine de sole ꝙ nõ ꝓpter hoc dehone
statur sicut nec sol lucẽs sup fimari
um. Idõ maneamꝰ in limitibꝰ ꝛ sen
tentijs doctoꝝ. Et sicut tenet eccia
ꝛ canit in laudẽ huiꝰ deifici sacram̃-
ti. Sumũt boni sumunt mali. sorte
tñ inequali vite vel interiꝰ qȯ ꝑ sub
sequẽs exemplũ in veritate ꝑactuȝ
declaratur.

Exemplum

Epus quidã cũ audisset duos de
plebe sua viros adulteros nimie i-
puritatis rogauit deũ vt si ita esset.
q̃liter cõicarẽt agnosceret. Cuȝ ğ pꝰ
oblationẽ cõsecratã. vnusquisq; ad
cõioneȝ sacrã accederet ꝑ singuloꝝ
facies inspiciebat bonos ꝛ malos.
ita qȯ boni habebãt splẽdidas aĩas
ꝛ facies. pctõꝝ autẽ facies inspicie-
bat nigras vt carbones ꝛ ocl'os san
guine repletos. Etiã videbat quos-
dã nõ ita claros. ſ3 tm̃ vestibꝰ albis
indutos cũ claritate faciei nõ inspi
ciẽdo claritatẽ aĩe. Cuȝ aũt corpus
dñi suscepissent in quorũdaȝ vulti-
bus lumẽ in quorũdaȝ vultibꝰ flam
ma videbat vt aũt cognosceret de il
lis quoꝝ crimina audierat. cõioneȝ
illis porrexit ꝛ vidit vnũ ex illis cla
ra facie ꝛ honorabili albisq; vestibꝰ
circũdatũ. alteruȝ nigrũ ꝛ horribili
vultu ꝛ postq; diuini mysterij grãȝ
ꝑceperũt illũ lumen q̃ddaȝ illustra
bat aliũ v̾o q̃si flãma succendebat.
ꝛ sic nõ ꝙ ambo sumpserũt intꝰ ad

corpus cū diuerso tm̄ effectu. Ora-
uit ḡ eps de singulis que ei ostensa
fuerāt edoceri. Astans ḡ angel⁹ do
mini dixit ad eū. Omia que audiui-
sti de ipis vera sunt. Sz ille vn⁹ ad
huc in sordibus ꝑmanet ⁊ in volū-
tate peccādi. Jō illū nigra flamma
succendi vidisti. Alter vero sicˀis illi
erat sicut audieras. ꝫ ido illū clara
facie illustrare vidisti. qꝛ recordatus
de hoc ꝙ prius fecit ⁊ renūcians illꝭ
opibus cū lacrimis ⁊ gemitibus dei
misericordiā postulauit ꝓmittēs si
pterita illi fuissent remissa pctā vlte-
rius ad illa nō rediret. ⁊ iō priorib⁹
criminib⁹ deletis ad hāc grām quā
vidisti ꝑuenit. Cum aūt eps de dn̄i
grā miraret̄. eo ꝙ nō solū de tormē-
tis tā turpē hoiem eripuerit. ꝫ etiā
tāto honore decorauerit ꝛ̄ridēs an
gelus dn̄i dixit. hn̄ miraris hō em̄
es. Sz dn̄s nr̄ ⁊ vester naturalit̄ bo
nus tot⁹ misericors est. Jō cessanti-
bus a pctis penitētib⁹ ꝑ ꝯfessionez
nō solū tormēta cū pctis dimittit. ꝫ
etiā honore dignos efficit. Sic em̄
de⁹ dilexit mundū vt vnigenitū su-
um ꝓ pctōribus destinaret ⁊ ꝓ ipis
daret ad mortē. Qui ḡ dū inimici
ei⁹ essent mori ꝓ ipis elegit quanto
magis dū ꝓpriȷ ei⁹ filiȷ erūt. hoc eti-
am scias qd̄ nullum pcm̄ hūanuz
bonitatē dei vincit. Vn̄ ⁊ ꝑ penitē-
tiā vnusquisqꝫ mala q̄ fecit abolere
pōt. Mīicors em̄ dn̄s infirmitatez
hūani generis scit ⁊ passionē ac di-
aboli ꝟtutez ⁊ maliciā. Vn̄ ⁊ cadē-
tib⁹ hoibus in pctā etiā ꝓpter emē
dationē ꝑꝑat piā longanimitate in
expectādo ⁊ penitētibus tanqꝫ lan-
guidis cōpatitur ⁊ mox eoꝝ pecca
ta relaxat. Hec audiens eps grās
egit glorificens deum. Nota predi
cator si omīa h̄ i forma narrare nō
pōt saltim dicat sententiam.

Tercia ps principalis hu-
ius operis cōtinet primo di
uisionem sermonum.

Cum in prima
ꝑte s̄monū patuit de ipi⁹
sacri institutiōe. ⁊ in scda
ꝑte de ei⁹ eēntia ⁊ q̄ddita
te q̄d videlz sub spēb⁹ panis ⁊ vini.
p⁹ ꝯsectionē cognoscere debeamus
Restat nūc tercio de q̄litate nr̄e pre
ꝑatiōis ad digne sumendū declara
re q̄daz nccīa. Circa quā ꝑtē tria oc
currūt ꝯsiderāda. s. vsus q̄tidian⁹
sacerdotū in celebratōe. Scdo vsus
freques in non celebrantiū cōione.
Tercio effect⁹ p̄cipu⁹ in ei⁹ digna
ꝑceptiōe. Primuz declarat̄ in diffi-
cultatis discussiōe cur videlz q̄tidie
in eccia a celebrātib⁹ freq̄ntēt ⁊ q̄-
liter hmōi celebrātes tenēt̄ eē dispo
siti. Scdm declarat̄ in difficultatis
discussione. an hoc sacr̄m ꝯferat gra
tiam ei qui accederet sine gratia. vt
pote solum attritus ⁊ non contrit⁹
Tercium declaratur in difficultatꝭ
discussione super precipuos effect⁹
qui ex digna eius perceptōne in su
mente causātur. Et quia quelibet il
larum partium plures in numero
continet questionum declaratōnes
quas recitare populo fastidium ge
neraret cum alias suis locis pate-
bunt. Ideo eorum assignationes h̄
obmittuntur cum ⁊ in tabula toti-
us operis assignantur.

¶ Sermo .j. huius tercie par
tis declarans efficaciã ipsi
us diuinissimi sacramenti.

Probat aũt seipm hõ⁊ sic de
pane illo edat .j. Corint. xj.
Probz. i. pparet. exaiat. pur
gat. Itẽ aliud thema. Prepate cor
da vestra dño. j. Reg. viij. Quia iaz
pncipaliter circa sacr̃m deificuz no
tanda est qualitas nr̃e prepatõis cũ
valde iustũ sit vt ad tã dignũ ⁊ sum
mum regẽ in cibuz aie. p perpetua
nostra salute sumendũ nõ indigne
accedam⁹ ⁊ indeuote. ꝫ aliquo cõ
petẽti mõ nos ꝯpparem⁹ sicut etiã q̃
terrenũ regẽ. aut pncipẽ suo hospi
tio haberet recipe vtiqꝫ cũcta ãmo
ueret que ei⁹ oculos offendere pos
sent. Iõ pus salutet virgo ⁊c. ⁊ post
de hmõi pparatiõe est differenduz.
Est notandũ ꝙ cũ ad intelligẽdum
q̃litatem nostre prepatiõis de trib⁹
necessario tractare sup hoc expedit
scz de sumẽte ⁊ sumẽtis dispositiõe
ac etiã de fructib⁹ sacramẽti ⁊ eius
vtilitate tangem⁹. pmo ð ipo sumẽ
te. Et qꝛ tales sunt duplices i eccia.
scz sacerdotes frequẽter seu quoti
die celebrãtes ⁊ alij extra celebratõ
nem hoc sacr̃m sumẽtes. Dicendũ
est pmo ð celebrãtibus sacerdotib⁹
vnde pñs sermo duplicẽ ammini
strat salutarẽ doctrinam. Quaruz
Prima. summe necessariũ est vt h
deificuz sacr̃m quotidie in ecclesia
frequentetur.

¶ Scdã eo ꝙ p q̃tidianã celebratio
nẽ glia btõꝝ in patria augmẽtatur.

¶ Partes declarant p discussionẽ
difficultatis vbi querit. An h sacr̃m
expediat q̃tidie in eccia celebrari.
Et cã difficultatis causat. ꝙ cũ dece
at hoc sacr̃m cũ reuerẽtia maxima
tractare. ⁊ quotidian⁹ vsus causat
vilipendiũ sepe⁊ nauseaz. vñ ⁊ Cen
turio laudat. Math. viij. vbi dixit.
Dñe nõ sum dign⁹ vt intres sub te
ctum meũ. Et petrus q̃ dixit luce. v
Exi a me dñe. qꝛ hõ peccatoꝛ sum.
Sanct⁹ etiã marc⁹ sibi pollicẽ am
putauit vt sacerdotio reprob⁹ habe
retur. Videt ꝙ ꝓpter reuerentiam
nõ deberet in eccia quotidie ꝯfici ⁊
celebrari. Scdm argumentuz. Sic
baptismus causat salutẽ ꝟtute pas
sionis xpi. ita ⁊ hoc sacr̃m cũ sit in
memoriã passionis ipsi⁹ institutuz
a xpo ꝫ non lz nisi semel baptisari.
ꝗ deceret vt qñqꝫ nõ sumeret videlz
solũ semel in anno sicut etiã eccia
solũ semel in anno cõmemorat pas
sionẽ dñi in die parasceuẽ. Pro hu
ius veritatis declaratiõe cur videlz
expediat hoc sacr̃m q̃tidie i eccia a
sacerdotib⁹ sparsim. hinciñ celebra
ri. Pñs s̃mo tres hz ptes. Primo
ponet conclusio. Scdo triplici via
ipa probatur ꝯclusio scz auc̃te rõne
⁊ silitudine. Tercio soluẽt argumẽ
ta. Et post dant aliqua documẽta.
nõ pplo ꝓponẽda ꝫ sacerdotib⁹ ad
uertẽda. Est aũt hec cõclusio. cũ ꝟ
tute hui⁹ sacri glia btõꝝ auget i pa
tria. aie liberant a penis in purga
torio. pctõres ꝯuertunt a peccatis.
suis in mũdo. Iõ ei⁹ vsus ⁊ celebra
tio sine nũero si foret possibile q̃ti
die est reiterãda. Itẽ si vis dat alia
cõclusio. Isto sacro deifico excitat
feruoꝛ quo hõ xpo vnit. ⁊ qꝛ hoc ex
pedit vt q̃tidie fiat. iõ q̃tidie celebra
ri dz. vt sic put Greg. dicit in colle
cta Cuz freq̃ntatõe mysterij crescat

nr̄e salutis effect⁹. Conclusiones ꝓ
bat̄ mō q̄ in alijs s̄monib⁹ triplici
medio vt dc̄m est. Et p̊ ab aucte sup
p̄mū tactū in p̄ma cōclusione. q̄ vi
delꝫ virtute hui⁹ diuinissimi sacram̄
ti gl̄a btōꝝ auget. Nā. s. Tho. i suo
q̄rto sniāꝝ dis. xij. in qōe q̄ q̄rit. An
hoc sacr̄m ꝓsit btis ad augmentū
gl̄e lꝫ ponat argumentū q̄ nō. eo q̄
nō sunt in statu ꝓficiēdi q̄ ad bona
opa faciēda meritorie cū iam sint i
termīo recipiēdi ꝓ meritis termia-
tōnē quā etiā remūeratōꝫ iā in celo
recepert̄ sicut ꝛ dānati ꝓ suis deme
ritis eternā punitionē cuꝫ alijs rō-
nib⁹ ꝛ auctib⁹. ꝓbat qd̊ auget̄ eoꝝ
gl̄ia p̱ hoc sacr̄m. p̊ p̱ hoc qd̊ in col-
lecta bti Leonis papa vt Innocen
tius dicit. ita dr̄ Annue nobis dn̄e
vt aīe famuli tui leonis hec oblatō
ꝓsit. Et cū ꝯstat btm̄ leonē in gl̄a eē
ḡ etiā ꝓdest btis ad augmētuꝫ gl̄e.
hinc etiā sepe dr̄ in collectis. vt sint
illis ad gl̄am. Ita nobis ad veniaꝫ
ꝓdesse cōcedas. Est etiā ad hoc rō
doctoꝝ. Cuꝫ em̄ hoc sacr̄m offertur
in eccīa ꝓ puulis decedētib⁹ in ba-
ptismali innocētia. ꝛ cū hoc cōstat
q̄ tales ad gl̄am transeunt. ḡ ad au-
gmētū gl̄e ꝓdest. Verūtn̄ a rōe do
ctoꝝ hoc ꝓbare est notandū q̄ idē
doctor in hui⁹ v̄itatis declaratiōeꝫ i
corp̱e qōis dicit. q̄ cū p̄miū gl̄e et-
ne sit duplex. s. eētiale ꝛ accidētale
declarat p̄dicator in pp̄lo termios.
vt si ꝯsideram⁹ alicui⁹ dignitatē. vt
miliciā seu potētiā traditā. ꝛ p⁹ illi-
us potētie adornatū. ex q̄ ornatu in
diuitijs ꝛ alijs circūstantijs hꝫ sp̄a-
lē cōplacentiā seu etiā gaudiū. Vn̄
lꝫ sctis i p̄ria nō possit hoc sacr̄m ꝓ
desse in augmentū p̄mij eētialis.

vt cū dictū est in p̊ argumento sunt
in termīo ꝛ nō pn̄t ꝓficere in meri-
tis. Vn̄ etiā nō in p̄mijs eētialib⁹
pōt tn̄ eoꝝ gl̄ia augeri q̄ ad p̄miuꝫ
accidētale. Et vt pp̄ls intelligat det
p̄dicator similitudinē. Aliqs eligit̄ ad
dignitatē regiā ducalē vel militarē
De q̄ p̊ gaudet elect⁹ ip̄e ꝛ dicetur
gaudiū eētiale. Scdo aūt si vide-
rit alios sibi cōgratulātes etiā refer
re gr̄am actōnes ꝛ dona illi vel illis
q̄ eū ad talē dignitatē sublimarunt
tūc sp̄ale suscipit sic dignificat⁹ gau
dium sup̱ primū gaudiū qd̊ habuit
in dignitatis collatōe q̄ quidē pri-
mū gaudiuꝫ sicut dr̄ in electis cōsi-
stere in plena fruitione ꝛ btifica vi-
sione. faciei deitatis ꝛ noiat̄ p̄miuꝫ
eētiale ita s̄m gaudium qd̊ accre
scit sibi ex cōplacētia ꝛ ꝯgratulatio
ne alioꝝ dicet̄ gaudiū seu premiuꝫ
accidētale. Vn̄ ad ꝓpositū redeun
do. Dicim⁹ duo p̄mo q̄ cū celebra
tio missarum deseruit in cōgratula-
tionē collate felicitatis sctōꝝ. duꝫ p̱
taleꝫ celebrationē referunt̄ deo de-
bite gr̄aꝝ actōes ꝓ tam magna feli-
citate ipsis sctis collata. Iam sup̱
primū gaudiū q̄ scti hn̄t in visione
beatifica que dr̄ eētiale p̄miū. etiā
recipiunt aliud gaudiū ex alio i mi
litante eccīa cōgratulatiōe q̄ gaudi
um dr̄ accidētale p̄miū. Scdo dice
re op̱tet q̄ q̄ꝛ hoc sacr̄m cūcta alia i
eccīa excedit sacr̄a ꝛ sacrificia cū in
eo nō opat̄ tm̄ virtus diuina vt i ba
ptismo in quo solū dei virtus opat̄
ab aīe ablutionē ſꝫ tot⁹ xp̄s eētiali-
ter cū tota deitate cōtinet̄. Jō etiam
sicut nihil salubrius pōt eccīe mili
tanti ꝓdesse ꝛ ꝓ ea deo offerri Ita
ꝛ ꝓ eccl̄ia triūphāte in gr̄aꝝ actiōeꝫ

ꝛ augmētuȝ gaudiȷ̃ accidētalis po-
test deficere. vñ. s. Tho. in sermoni-
bus de corpe xpi. Nullū sacr̃m est
isto salubri⁹ quo delent pctã virtu-
tes augent ꝛ mēs oim spūalium ca
rismatū habūdantia impinguatur
Offert em̃ in eccia ꝓ viuis ꝛ mor-
tuis vt oibus prosit qḋ est ꝓ salute
oim institutū. Nō q dū dicit mor-
tuis ꝓdesse nō intelligit solū in pur
gatorio existētes q̄si btōs exclude-
ret in glĩa existētes. q2 sic sibiipi cō-
tradicēt dū in suo q̄rto vt. s̄. tactū ē
dis. xij. determinat q btis ꝓdest ad
augmentū glĩe ad min⁹ quo ad pre
miū accidētale. Pro q̄ tñ notandū

Nota q eu̅charistia defuit san-cti̅s in glĩa ad augmē-tum.

q plurimorū doctoꝝ sn̄ia est q eti-
am ad augmentū pmiȷ̃ eēntialis h̄
sacr̃m deseruit ꝛ non te moueat qḋ
s. Tho. vt dctm̃ ē sit mēs qḋ tm̃ ad
accidētale gaudiū seu ad ei⁹ augm̃
tū defuit q2 ipe loquit generalit de
oibus in glĩa existētib⁹ ſm cōem le
gē glĩe btōꝝ. eo q iaȝ sunt in termi
no ꝛ nō in statu ꝓficiendi. q2 tñ in
spāli repiunt plures scti q̄ꝝ doctria
sicut cōtinue proficit eccie ꝛ fideles
ꝑ eoꝝ opa ꝛ merita relicta saluant.
Ita ꝛ eoꝝ glĩam ꝑ hoc augmentari
vsq ad finale iudiciū catholice pos
sum⁹ asserere. sicut ꝑ oppositū quo
rūdaȝ dānatoꝝ pena q̄tidie augmē
tatur. vñ ꝛ Hiero. dicit q arriani pe
na nō est vsq in pn̄s taxata eo q sic
q̄tidie ꝑ ei⁹ doctrinā pestiferaȝ plēs
damnant. ita ꝛ merito ei⁹ pena au-
getur. ꝛ hic pifor̄miter vsq ad fina-
le iudicium tam in essentiali pena
q̄ accidentali. vt si dicamus essenti
alem penam dānatorum consistere
ꝛ in pena damni. s. carentia diuine
visiōis. ꝛ pena sensus ab igne. ꝛ dū
hec pena sensus ampli⁹ successiue
ꝑ numerū dānatorū augetur nō so
lum ab ignea passione. ſȝ in corro-
sione vermis conscie qui nunq̄ mo
rietur. Iuxta Esa. vaticiniū. Ideo
tam in pena essentiali q̄ accidētali
q̄deȝ qḋ damnati cōtinue augmen
tum capiunt. A similitudine auteȝ
ꝓbare quo ad terciū modū dicat p̄
dicator q similitudo tacta est supra
de dignitate vel ptāte collata. de q̄
duplex gaudiū causari pōt. s. eēntia
le ꝛ accidentale. mō quo tactū fuit.
Item deducat de fractiōe hostie in
tres ꝑtes tpe celebrationis. Nam vt
dr̃ de con. dis. ij. singuli tres ꝑtes de
eucharistia facte triformē statū cor
poris xpi videlȝ ꝑegrinatiōis sepul
ture ꝛ resurrectōnis designāt. i. ſm
theolo. in. iiij. dis. xij. ꝑ magistruȝ in
lr̃a. Et cū corp⁹ xpi verū significat
ei⁹ corpus mysticū q est eccia h̄ mi
litans alibi in pr̃ia triūphās ꝛ i pur
gatorio electos purgans cuȝ ꝛ illi a
militante ad triūphātez habēt trāsi
re vt sic mundo corde deum valeāt
cernere. Vnde ꝛ versus ponuntur
a theologis disti. vbi supra. Hostia
diuiditur i partes tincta beatos. ple
ne sicca notat viuos seruata sepul-
tos. Vbi notat predicator q ad pre
sens non seruat aliqua pars ſȝ am-
be sumuntur. Vnde ꝓponat pplo
similitudinem sub his documētis.
Primo qḋ populus nō debeat cre
dere qḋ corp⁹ xpi in sua natura di-
uidatur. ſȝ iste fractōes fiunt tm̃ cir-
ca spēm panis qḋ est accidens sine
sbiecto vt supra sepe tactū fuit quā
spēm deus ꝑmittit manere vt sic oc
cultet corp⁹ xpi i eū finē vt fides lo-
cū habeat in suo merito advidendū

Primū documētū per tres [partes] hosti[e]

ſpm clara facie in pria cū etiā fides
ſit de non viſis q2 iuxta apl'm eſt ar
gumentuz.i.arguēs ꝛ cōuincēs mē
tem ad credendū nō viſa ſ3 tm̄ audi
ta p verbū dei. Juxta ꝙ iteruz apl's
ad Roma.iij.loquit. Fides ex audi
tu ꝛ audit9 p verbū dei qđ predicat
Vñ etiam canit eccia. Nulla rei fit
ciſſura.ſigni tm̄ fit fractura ꝛc. vt s.

Scm documentuz.

ſepe tactū eſt. Secundū documen
tuz ꝙ ſi querit cur illa ſpēs diuidit
non in qtuoꝛ aut duas ſ3 tm̄ in tres
ptes. Rñ.p3 ex ſupꝛa notatis.q2 vi
del3 eccia ſeu coꝛpus xpi myſticuz
h3 tres ptes.vnā in mūdo.alteram
in purgatoꝛio.terciā in celo. Etiaz ē
alia rō ꝙ coꝛp9 xpi verū in cruce fu
it diuiſum in tres ptes q̄ ab inuicez
fuerūt ſepate.vt coꝛp9 aīa ꝛ ſanguiſ
ab vtriſq3 ita tñ ꝙ diuinitas cū vna
queq3 manſit.iuxta Damaſ.in ſuo
iij.ſniaꝝ. Diuinitas ꝙ ſemel aſſum
pſit nūq3 dimiſit.vñ grauiſſime er
rant illi qui dicūt deitatē fuiſſe ſe
patā a ſanguie.l3 non a coꝛpe ꝛ aīa
cū ita potuit manere ꝛ māſit cū ſan
guine ſparſo ꝛ ſine dubio angelica
cuſtodia reſeruatū vſq3 in momen
tum reſurrectōis ſicut cū aīa in lim
bo ꝛ coꝛpe in ſepulcro. Dñt em̄ an
geli ꝛ noſtros pulueres colligere ꝛ
in coꝛpus adaptare in finali reſurre

Tcīū documentuz.

ctione. Tercium documentū ſi qrī
tur de ſignificatiōe ptium in ſpecia
li cuiuſmōi ps hoc vel illud ſignifi
cet. Dicat ꝙ tincta vt in verſu tangi
tur electos ſignificat in patria. Nō
q2 inebriant ab vbertate dom9 dei.
Alie due partes que a foris tenent
ſcant duas ptes electoꝝ que a foris
adhuc detinent.ſ.in hoc mūdo ꝛ in
purgatoꝛio. vñ ꝛ maioꝛ pꝛicula ele
ctos in hoc mūdo ꝛ mioꝛ electos in
pria. Eſt ergo ps cōcluſionis a ſili
tudine pbata ꝙ merito frequētatō
qtidiana hui9 ſacramenti diuiniſſi
mi nō h3 numerū ſtatutū ſicut alia
ſacra pꝑter magnā ei9 efficaciā ope
rantē tam in celū q3 in mundū ꝛ in
purgatoꝛiū cū electis in celo ad au
gmentū gloꝛie ipſoꝝ deſeruit. Dica
mus ꝛ de effectu ei9 ad purgatoꝛiū
ſ3 pꝛius audiamus exemplum finē
faciēdo q2 cauſa bꝛeuitatis ſolutio
nes argumentoꝝ ſeruant ad ſequē
tem ſermonem.

Exemplū ſup augmentum gloꝛie beatoꝝ ex quotidiana celebꝛatione hui9 ſacri.

Femina nobilis ꝛ deuota cū
gaudio mentis ſepe retulit
cōfeſſoꝛi ꝙ nocte ꝛ die ſp di
uino cultui.i.ſeptē hoꝛis canonicis
ꝛ miſſarū quibuſdaz ſolēnijs inter
eſſet ꝛ cōſolationē reciperet. Et cū
cōfeſſoꝛ de mō quo hmōi cōſolatio
nes recipet ꝛ gaudia eo ꝙ elanguēt
mlto tpe in lecto iacēs dixit ꝙ auis
nimie pulcritudīs ꝛ decoꝛis eaz in
dulciſſimis ꝛ ineffabilib9 vocibus
āuis plurimis a tpe egritudinis cō
ſolaret. At cōfeſſoꝛ cum inquireret
cuiuſmodi auis vocez ſilem illa vo
lucris videretur habere. Reſpondit
nihil in terrenis eſt qđ illius vocis
ſimilitudinē gerere poſſit. Nec em̄
auribus tantūmō delectoꝛ in illis.
Verū etiam interius trāſfunditur
modulamen illi9 auis. Ita vt ex eo
ſpūs me9 ad delicias eternales deſi
derāti9 excitat ꝛ delectat etiā tāto io
cūdi9 qnto maioꝛes ſūt feſtiuitates

que pagunt in ecclesia. Quāto em̄ de⁹ amplius honorat p diuinū cultum siue in missarū solēnijs siue in alijs horis canonicis tāto amplius iocundat tota curia celestis. Et sic p3 quō gr̄a btōꝝ augmētat vsqꝫ ad diem iudicij. fuit ꝛ hec auis angel⁹ sctūs ei ad custodiā deputatus.

Sermo. ij. hui⁹ tercie ptis quō quotidie anime liberantur a purgatorio virtute huius sacramenti.

Prim a ps qō. v. ꝛc.

Probet aūt seipm̄ hō ꝛ sic de pane ꝛc. vt supra. Cu3 super efficaciā sacmēti ex q̄tidiana ei⁹ in altari celebratiōe. tactū est q̄mō coopatur ad augmentū gl'ie beatoꝝ. Restat em̄ nūc declarare quō prodest aiabus existētib⁹ in purgatorio. Salutem, vgo ꝛc. Pn̄s sermo āministrat nobis duo saluberrima documēta. Primū ꝙ digne hoc sacramētu3 q̄tidie in eccia sine nūero freq̄ntat ꝓpter defūctoꝝ releuamē. Scōm ꝙ penarū solutio extra hoc sacr̄m pōt fieri ꝓ defunctis in ipoꝝ totalē liberatiōe3. Et primū quide3 ꝙ vtute hui⁹ sacramēti aie q̄tidie liberant a penis purgatorij ignis. vn̄ ꝛ merito sine nūero inter oia sacr̄a practicat ꝛ celebrat in eccia. Deducitur ex hijs cōclusionib⁹. Sic suffragia viuoꝝ ꝓ sunt mortuis ad pene diminutionē vel etiā totalē solutionē. Ita a fortiori a capite eccie ꝓpt in sacr̄o existit xp̄s ois pene possunt recipe solutionē. Partes due hui⁹ cōclusiōis ꝓbant p totidē partes s̄monis triplici via mō cōsueto sc3 ab auctē rōne ꝛ silitudie. Ab auctoritate tā veteris q̄3 noui testam̄ti

Diuisio s̄monis

Ab auctē ꝓbat pma ps ꝙ mor

q̄3 etiam sanctoꝝ scriptis. Na3 scdo Mach. xij. habet. Scā ꝛ salubris est cogitatio. i. ꝓpositū ꝓ defunctis exorare vt a pctis soluant. i. a penis pctōꝝ. q2 culpa nō remittitur ex suffragijs viuoꝝ. q2 si in mortali nō cōtrit⁹ q̄s est eternalit dānat⁹. Si veniali tūc p penas soluēdas etiā soluit a deo culpa ꝓpter quā patit. q̄a de⁹ dicit. ego su3 q̄ deleo iniq̄tates tuas. Secus aūt in sacr̄is in quib⁹ sacerdos coopat ad culpe remissionē ꝛ similiter pene. qd̄ nō h3 locum in suffragijs viuoꝝ ꝓ mortuis. Itē j. Coꝝ. xv. Si mortui nō resurgūt vt qd̄ baptisant ꝓ illis. i. si aie non viuūt p⁹ hāc vitā vt quidā volebāt stulti asserere etiā ꝯ oēm paganoꝝ scripturas velut aresto. plato. ꝛc. q̄ i mortalitatē aiaꝝ posuer̄t ꝛ q̄ndā reditū ad corp⁹ post longū annū platonis sequit vt q̄d tūc viui baptisantur ꝓ eis. i. faciūt ꝓ eis opa bona q̄bus aie baptisant. i. purgent a penis. Itē Aug. in de cura agēda pro mortuis. Nō pua est vniuerse eccie q̄ in hac cōsuetudine claret auctas. vt in p̄cib⁹ sacerdotis q̄ dn̄o deo ad ei⁹ altare fundant locū suū habeat etiā cōmendatio mortuoꝝ. Que q̄dē ꝯsuetudo etiā ab apl'is introducta est vt dicit Damas. in quodā sermone de suffragijs mortuoꝝ. Ite3 ab auctē ꝓbat oim doctoꝝ in eorū scriptis sup q̄rtum sniaꝝ dis. xlv. in qōne. An mortui pn̄t iuuari p opa viuoꝝ. vide si placet ibidē. A rōne ē facile. magis em̄ valet apud deu3 amor charitat' int fideles q̄3 amor ciuilis inter cōciues s3 amor ciuilis valet tm̄ inter hoies ꝙ vn⁹ ex amore pōt aliu3 apud iudicē liberare

tui pn̄t iuuare defunctos.

Secūda pars cõclusionis ab auctore ꝓbatꝫ ꝙ sacrificium absoluit aias defunctoꝝ a penis.

debito pene vel rogãdo vel ꝓ eo satissaciendo. Igitꝫ ⁊ amoꝛ charitatis tm̄ valet qḋ vnꝰ apud deū pōt aliū liberare in toto vel in ꝑte a debito pene. etiã oꝛãdo vl' alio oꝑe apḋ deum satissaciendo. Pꝛo quo scḋa ꝑs cõclusionis ꝙ sacrificio altaris seu suffragio misse relevãtꝫ aīe a penis. Probatꝫ etiã auctē ⁊ rōne. Nã magister i textu q̄rti sniaꝝ inducit Augusti. in li. de cura agēda ꝓ mortuis dis. xlv. Orationibꝰ sctē eccie ⁊ sacrificio salutari ⁊ elemosinis q̄ pꝛo aiabus offeruntꝫ nō est dubiū mortuos adiuuari vt cū eis misericoꝛdius agatꝫ a dn̄o q̄ꝫ eoꝛuꝫ pctã meruerunt. Pꝛo cuiꝰ auctis declaratōne notanda sunt duo Pꝛimo ꝙ lꝫ magister in textu tm̄ tria tãgit. s. oblatō nem misse. in xp̄i coꝛꝑe. elemosynã ⁊ oꝛonez. tn̄ doctoꝛes enūerant q̄tuoꝛ ⁊ adiungūt in eoꝝ scriptis ieiuniū ⁊ hoc circa ꝑfatã distinctiōeꝫ q̄rti libꝛi in qōe An solis his tribꝰ scꝫ oꝛonibꝰ eccie. sacrificio misse. ⁊ elemosynis aīe defunctoꝛū iuuentꝫ ꝙ etiã canones adiungūt. xiij. q. ij. anime defunctoꝝ. imo etiã notanduꝫ ꝙ nō solū hec quatuoꝛ. imo oblatōnes cerei olei ⁊ cãdelaꝝ. ꝓsūt defunctis inq̄ꝫtuꝫ sꝫ elemosyne quedã ad cultū eccie vel in vsuꝫ paupeꝝ defūctis. Scḋo notandū ꝙ oꝛones et misse suffragiū fiūt. s. publice ab ecclesia ⁊ in priuatis. Ab eccia in vigilijs ⁊ missis ⁊ semꝑ exaudiūt nō ex oꝑa oꝑantis sꝑ. s. sacerdotū q̄ interdū in peccatis sunt moꝛtalibꝰ. ꝫ ex oꝑe oꝑato in hoc ꝙ xp̄s qui ē caput eccie sue spōse reliquit. vt quaꝫ suo sanguie redemit etiã eiꝰ oꝛones ⁊ suffragia suscipiat. q̄ em̄ maiꝰ fecit minus nō denegat. vn̄ ⁊ suꝑ missaꝫ mali sacerdotis ⁊ boni. dicitꝫ. j. q. j. Multi post mediū ꝙ nec bonoꝛuꝫ dispensatoꝝ meritis ampliatur nec maloꝝ attenuatꝫ. Et lꝫ ibidem in. §. cū vita. j. q. j. intꝛrogo dicat. Nō nō ꝯsecratiōe eucharistie ꝫ effectui bona vita sacerdotis necessaria intelligēda est dicat ꝑdicatoꝛ ꝙ effectui ꝓpꝛio nō generali supple in eccia. ꝫ veritateꝫ habeat est em̄ tm̄ dicere ꝙ ad hoc vt sacerdos ꝯsequatꝫ sacramti effectum ꝓ se tūc necessaria est ei bona vita ⁊ bona ꝯscia. vt a peccato moꝛtali sit mūdꝰ. ꝫ ad causandū effectū ꝓ aiabꝰ aut pctōꝛibꝰ. ex sua celebꝛatiōe si hꝫ bonã vitã ꝓdest sibi ⁊ alijs. ꝫ si malã nō ꝓdest sibijpi ꝫ alijs. vn̄ bn̄ asseritꝫ ꝙ sine numero pōt hoc solū sacr̄m iter oia alia tractari. eo ꝙ in nūeros pōt effectꝰ causare. tã in viuos q̄ꝫ in defunctos. A rōne aūt ꝓbatꝫ ꝙ sacrificio misse iuuantur aie cū alijs tribꝰ. Nota quō doctoꝛes dant in eoꝝ scriptis rōneꝫ cur q̄tuoꝛ modis ⁊ non pluribꝰ nec paucioꝛibꝰ aie relevantꝫ a penis sic tn̄ ꝙ etiã oia alia q̄ ꝓ eis fiūt vt ꝑegrinatōes ⁊ oblatiōes ꝓ missis i cera oleo ⁊c̄. etiã reducantꝫ ad ista quatuoꝛ vt dcm̄ est. Nã sicut aliq̄s detētus in carceribꝰ ꝓ debitis soluēdis pōt dupl'r liberari videlꝫ ꝑ mediuꝫ iusticie aut ꝑ mediū mie. Per mediū autē iusticie fieret si aliq̄s ꝓ eo debitū solueret ita vt aut seipm̄ loco sui ad carcerē includi ꝑmitteret vt sic alter interim laboꝛaret pꝛo solutione facienda. aut etiã si successiue exolueret. Pꝛimo mō fieret quãdo viuus reciperet in se a moꝛiente omnē penam purgatoꝛiã q̄ꝫ exolue

re haberet. Scdo mō qñ quis pro-
priū corp⁹ castigare vellet. ieiunijs
pegrinationib⁹ vł etiā elemosynis
vt sic p suas penas ⁊ sua dāna in re
bus ꝓprijs successiue alteri⁹ defun
cti penā exolueret. Per viā aūt mi
sericordie detentiū liberare etiaꝫ fit
dupł'r. vel per iussionē ⁊ placatiōeꝫ
pncipis ⁊ capitis cōmunitatis ⁊ sic
locū hꝫ oīo capitis eccłe in missa vł
ꝙ fiat oīo mēbroꝝ eccłe. ⁊ sic habē-
tur quatuor suffragia. Verū q̄ꝛ di-
ctuꝫ est ꝙ viuus aliquis pōt defun
cti penā in se suscipere. Querit̄ vbi
quis susciperet vt vxor p marito vel
ecōuerso. vel quicūq₃ p alio totā pe
nā morientis ⁊ obligaret se dicens.
Volo p te hic pegrinationib⁹ ieiu
nijs ⁊ alijs opibus bonis satisface-
re vt tu liber sis in alia vita. An tūc
talis defunctus esset totaliter imu
nis ab omi pena. Ita vt statim euo
laret. Rñ. attento ꝙ diuina iusticia
nō pmittit pctm̄ inultū. nec ad mo-
mentū ocli cū s̄m Aug. in li. solilo-
quioꝝ. Iussisti dñe ⁊ ita est vt nun-
q₃ sit dedecus culpe sine decore vi-
dicte. Ideo aīa defuncti vbi pena
non est soluta hic subito punit̄ in
alia vita. Vñ nō euolat quo adusq₃
sit extra oīe debitū. quare ipse pu
nitur ī alia vita vt soluat penā ⁊ vi-
uus similiter soluit suo iuuamīe vt
sic eo citius plene soluatur. Et si di
catur quid de supflua satisfactione
vbi videlꝫ anima defūcti liberat̄ in
vno anno per adiutorium illius vi
ui. ⁊ cum quia viuus liberationem
ignorat ⁊ per duos aut per tres an
nos affligit se satisfaciendo p alio:
cui erunt superflua suffragia. Rñ-
dit Bonauē. in quarto suo scripto

Nō. vbi vi
uus recipit
a morituro
penas pur
gatorias vt
exoluat an
tūc aīa de-
functi euo-
lat ad celū.

sniarum dis. xx. in qōne. An vn⁹ p
alio possit penam satisfactoriaꝫ ex-
plere ꝙ cedūt in liberationē illi⁹ vi
ui videlꝫ pro suis peccatis. iuxta il
lud. Oratio mea in sinu meo puer
tetur. ⁊ sicut dictuꝫ est de totali pe-
na. ita etiam de pciali vt vbi viuus
supstes promitteret morienti. velle
dimidiā penaꝫ exoluere. q̄ꝛ etiā vter
q₃ punitur. sic tñ eo cicius defunct⁹
liberatur. Vnde ponunt̄ gesta de
super a Thoma brabātino in libro
de apibus.

¶ Exemplū quō viui pñt su-
scipere penas morientiū ⁊ il
las hic exoluere.

¶ In brabantia comes quidā mori
turus. q̄ꝛ recognouerat se plurimū
seculariter vixisse ⁊ plura crimia p
petrasse. ⁊ ob hoc etiā maximis pe-
nis in purgatorio finaliter se depu-
tandū. vbi non dānaret̄. ꝯfessus em̄
fuerat ⁊ ad minus attrit⁹. Inspira-
tus aūt ab angelo vt pie credit̄ vo-
cari fecit quendā antiquā virginem
sancte cōuersatōnis. vt cōmunis fa
ma testabat̄ volēs ei⁹ orationib⁹ se
recōmendare. vñ accidit postq₃ co-
mes hoc fecerat asserēs se maximū
pctōreꝫ ⁊ anxiū sup futuras penas
sustinēdas. Virgo rñdit sitis cōso-
latus. ego dimidiā partē penarū p
vobis sustinere volo ⁊ ad hoc corā
deo me astrigo. Et quid plura con
tigit vt post mortem comitis virgo
omni die certis horis q̄i cliban⁹ ac
census arderet iacens in terra ⁊ ap
propinq̄ntes ardoreꝫ terribileꝫ sen
tirent ⁊ tm̄ ꝓfuit hec pena virginis
ipsi comiti vt dum transacto anno
comes virgineꝫ de suo statu certifi

casset adiecit q̄ si per annuz adhuc sustineret talia ipse ex toto liberaretur a penis maximis quas in multis annis vix exolueret. Sicqȝ post annum dum virgo voluntarie ꝛ deuote penas consuetas persoluisset. Clarus comes cum gratiarūactione virgini apparuit ꝛ sic ad requiē ꝑuenit. Ex q̄ re gesta ꝑpendit. Primo q̄ sic in infinitū excedit passio ꝛ meritū xp̄i. q̄ðcunqȝ priuatū meritum alicui⁹ sancti. Cū oīa merita sctōꝝ includunt ꝛ hñt efficaciaȝ ex merito xp̄i. Ita etiā oblatio altaris in qua totū meritū xp̄i deo p̄ri offertur pro aīa purgāda plus efficere pōt in relaxatione penaꝝ q̄ꝫ quecunqȝ alia suffragia per ieiunīū ꝛ elemosynas seu etiam oꝛōnes ꝑuatas deo oblata ꝛ dico priuatas que nō fiunt in celebratōe missarū. Scōm qð elicit ex miraculo est qð illð suffragiū qð virgo illa ꝑtulit ꝛ tā cito aīam liberauit. cū tamen q̄tidiane misse ꝑ duos ānos celebrate fortassis ipam aīam nō liberassent nō fuit ex insufficiētia valoris misse. sed fuit vt dixi. voluntaria passio q̄ꝫ virgo sustinuit. ꝛ scðo ei⁹ ingēs charitas ꝛ deuotio que hocipm̄ ꝑmeruit vt sibi liberatio anime nō denegaretur. Verū qꝛ cōmune prouerbiū est q̄ nunq̄ꝫ celebratur missa q̄n ꝑ anima liberatur aut peccator aliq̄s conuertitur queritur quō hoc habeat veritatem. Respondetur verum eē. sed ad hunc sensuȝ q̄ liberatur a pena quam patitur in toto vel in parte id est si ita disposita est ad liberationem totalem vt suffragio vnius misse valeat liberari cum decētia diuine iusticie. tunc ex toto liberatur Si vo non sic disposita est eo q̄ ex diuina iusticia diucius est punienda. tunc etiam diutius punitur. nō minus tñ a gradu seu intentione illius pene in qua detinebatur liberatur. Si rationem huius allegare volueris accipe ex solutione illius difficultatis quā mouet sanct⁹ thomas i tercia parte summe circa materiam de descensu xp̄i ad inferos. in questōne. An christus omēs animas de purgatorio in suo descensu liberauit. Vbi cuȝ sanctus doctor determinat qð non sed tm̄ illas animas que disposite erant ad liberationem sicut etiam pro nunc contigit per meritum sue passionis ad h̄ vt diuina iusticia conseruetur ita ꝛ nunc. Et q̄ dictum est de liberatione anime. ita ꝛ de conuersione peccatorum quia semꝑ peccator aliq̄s actu coouertitur aut ad conuersionem disponitur.

Sermo tercius tercie partis quomodo quotidie confertur gratia remissionis virtute huius sacramenti nō habentibus ꝛ habentibus eaȝ augmentat. Et habet tres annexos sermones super vigorem attritionis.

Probet antē seipm homo ꝛc. p. Quia iam laboramus circa hoc sacramentuȝ pre cūctis alijs i ecclesia sacramētis quotidie sumitur ꝛ celebratur. ꝛ declaratum est q̄ h̄ ꝑpter maximam ei⁹ efficaciaȝ quā alibi in celo ꝛ in purgatorio

ꝙ etiã in mundo sup viuos iustos
videlꝫ ⁊ pctõres opaꝛ ⁊ declaratuꝫ
est de duobꝰ pmis. Restat nũc de
tercio discutere. qͥliter ꝓdest viuis
in hoc mũdo vtpote iustis ⁊ pctõri-
bus ⁊ pcipue pctõribꝰ quo ad qua-
litatẽ pparatiõis. qꝛ quo ad effectũ
quẽ in iustis causat deducenꝛ smo
nes thome doctoris ꝗ nemo meliꝰ
vnq̃ꝫ locutus fuit. Saluteꝛ ꝟgo ⁊c.

¶ Est hic lamẽtabilꝭ quedã ⁊ doloro-
sa introductiõ pmittẽda in eo qꝺ cũ
pctm̃ indigne sumentiũ ħ deifici-
uꝫ sacrm̃ reputaꝛ mõ supra tacto. i-
ter ea scelera que ꝑ maxie in dei cõ
tumeliã vertunꝛ. vbi quotidie tã a
sacerdotibꝰ celebrantibꝰ ꝙ a laicis
cõmunicantibꝰ sepe ⁊ vtinã nõ tam
sepe indigne ꝯtractaꝛ ⁊ sumiꝛ i quo
⁊ nõ immerito amarissime affligiꝛ
mẽs pia dũ fluctuat ꝑte ex vna op-
tantis vt ꝓpter maximã eccie vtilita
tẽ in suis viuis ⁊ mortuis amplius
ꝙ practicaꝛ frequẽtareꝛ ⁊ ꝑte ex al-
tera maximã dei offensionẽ formi-
dãdo cõsiderat criminis grauitateꝫ
circa eos qui indigne ꝯtractãt ⁊ su-
munt. ¶ Quare sumope necessariuꝫ
existit de qualitate preparatõis no
stre aliqua disserere. An videlꝫ non
contriti tamẽ confessi seu cõfessi et
solum attriti hoc sacramentũ absq̃
nouo peccato mortali sumere pos-
sent seu ꝙ in aliquo casu sine noua
dei offensa quis cõmunicari posset
effectum sacramẽti in eorum dũta
xat penam non percipiendo. Reue
ra enĩ si hoc constaret ꝙ aliquis si-
ne graui dei offensa hoc sacramen-
tum sumere posset ⁊ in eius penaꝫ
sufficeret ꝙ effectu sacramẽti carẽt
vtiq̃ꝫ dei reuerentia. erga hoc deifi-
cum sacramentum plurimuꝫ sicut
conseruaretur. ita ⁊ sumẽtes aggra
uissimis delictis preseruarentur. su
per cuiꝰ discussionẽ iam tota inten-
tio versaꝛ opis ceteros alios effectꝰ
ꝗs in sumẽtibꝰ digne hoc sacramẽ-
tũ efficit ex pꝰ iuxta stilũ scti thome
deducẽdo cuiꝰ tãta est in eccia ⁊ do
ctrina xpiana pcipue in mã diuinissi
mi eucharistie sacri auctas vt nullꝰ
vsq̃ in pñs eiꝰ dictis insolubilẽ ca-
lũniaꝫ inferre psumpserit ipo salua
tore alloq̃nte ipm ⁊ attestante. Nuꝫ
dixit bñ de me scripsisti ¶ Thoma ꝙ
ꝗ mercedẽ recipies sacra eiꝰ attestaꝛ
hystoria cũ ⁊ ipiꝰ qꝺ dictauit de xpi
corpe officiũ ꝑ vlem annua frequẽ
tatõe decantaꝛ. Sũt aũt in pñti ma
teria ꝗ ad qualitatẽ ppatiõis pctõꝝ
subscripte difficultates declarãde si
quõ finaliter cõcludi posset nõ sem
per indigne sumẽtes nouã incurre
re erga deũ mortalẽ offensaꝫ lꝫ effe-
ctu sacri careãt vt sit diuinꝰ honor
sine ꝯtumelia circa indignã ꝑceptĩ
onẽ sacramẽti posset ꝗꝫ mõ conꝯua
ri ⁊ sunt ꝓ prio sermone tres diffi-
cultates quarum prima. ¶ An con
fessus nõ aũt cõtritus celebrãs aut
alias cõicans possit ħ sacramentũ
sine mortali peccato ꝑcipere.

¶ Annexa difficultas.

An i tali ꝑceptõe sumẽs possit ꝯse-
ꝗ graꝫ remissiõis ois culpe mortalꝭ.
¶ An cõsecutio grẽ remissionis in
nõ cõtrito ꝫ tñ cõfesso distinguaꝛ a
gratia sacramẽtali ꝙ cõsequiꝛ con-
tritus ⁊ confessus.

¶ Pro secũdo smone qões

An in pctõre attrito gratia remis
sionis collatã virtute sacramẽti hꝫ
psupponẽ aliã graꝫ porꝛ in sumẽte

An attritio possit causare remis-
sionem peccati seu solum ad illam
disponere.

Annexa difficultas

Quō gratia sac̄alis distigūt a
gratia incorpatōnis que necessario
p̄supponitur etiam in attrito.

An sicut iustus sine peccato no-
uo mortali sepe suscipit sacramen-
tum sine effectu sacramēti.

An etiā peccator possʒ sine nouo
peccato mortali sumere vbi nullus
cōsequeret̄ effectū sacramēti.

Pro tercio sermone fina- lis questio prima.

An peccator i mortali pctō acce-
dens posset in aliq̄ casu sine nouo
peccato mortali accedere ꝛ sumere
etiā non ꝯsequēdo effectū aliquem
sacrāi scōa. Et p haꝝ declaratiōe
expedit varia doctoꝝ dicta sup attri
tionē bonā ac etiam defectuosaʒ de
ducere. vn̄ sermo ꝓlixus non petit
alias diuisiones. Sed ꝗ ad p̄maʒ
q̄ōneʒ. p̄mi sermonis in hac mate-
ria. An cōfessus ꝛ nō cōtritus cele-
brās aut alias cōicās. possit hoc sa-
cramentū pcipe. sine mortali pctō.
Dat ꝯclusio affirmatiua q̄ sic per
oīa sicut v̄ba sonāt videlʒ q̄ ꝯfessus
ꝛ si nō est cōtrit⁹ manet tn̄ attritus
pōt accedere siue celebrans sit aut
alias cōicans. Pro cui⁹ declaratōe
notāda ē distintio int̄ bn̄ ꝛ male att
tos sup q̄d duplices ꝗtidie celebran
tes aut alias cōicātes. vt sꝫ bn̄ attri
ti ꝛ male attriti contriti ꝛ nullomō
nec attriti aut ꝯtriti. Vn̄ sup bn̄ at-
tritos lʒ nō ꝯtritos. tn̄ cōfessos cum
nr̄a q̄ō v̄sat. An accedē aut celebra
re valeāt cū susceptione gr̄e ꝛ remis
sionis pcti. exprimat p̄dicator cōdi
tiōes vtriusq̄ attritōnis tā bone q̄
male ꝛ vulgarizādo terminū attriti
onis dicat q̄ tales dicunt̄. halb ge-
reut seu dispositi ad ꝯtritiōeʒ. Et di
cat q̄ bn̄ attriti dicunt̄ q̄ ꝯsiderant
pctā vt dei offensiua. Scd̄o vt q̄ ꝯ
legē diuinā sunt facta iō eterni sup
plicij sunt merito inductiua ꝛ eter-
ni p̄mij impeditiua. Et tercio q̄ q̄
de⁹ ab initio nunq̄ dimisit pctm̄ in-
ultum. iō optet vt puniat̄ vl' hic tpa
liter vl' in futuro eternalit̄. Et q̄rto
q̄ plures sunt in inferno q̄ tot non
cōmiserūt pctā q̄t ipe ꝛ tn̄ ꝯseruat⁹
vsq̄ in pn̄s sine punitiōe ꝛ sic de si-
milib⁹ q̄bus oībus gratijs sp̄ fuit i-
grat⁹. Ex q̄bus ꝛ silib⁹ ꝯsideratiōi-
bus volūtas incipit pctm̄ detestari
ꝛ que indies sepe p̄t ꝯtinuari ꝛ au-
gmētari ꝛ h̄ ex timore pene dānati
onis. ꝫ q̄re hec attritio dr̄ bona ꝛ cu
iusmōi erit mala. Est notandū q̄ si
cuʒ predicta displicentia pcti stabit
amor iusticie. lʒ non sit adhuc in eo
amor dei q̄ est charitas stās cū grā
in ꝯtritōe. q̄ illā adhuc nō hʒ ꝛ dici
tur amare iusticiā .s. punitiōis pcti
hic vl' in futuro ad quā volūtarie se
submittit etiā vsq̄ ad finale iudiciū
dūmō nō peat hʒq̄ ꝓpositū lʒ debi
le emēdandi. oīno vitaʒ ꝛ cauēdi in
futuꝝ. tūc dr̄ tal' bn̄ attrit⁹. Econtra
vbi act⁹ displicentie ꝛ detestatōnis
pcti est circūstantionat⁹ inordiate.
vt si detestatio fit solū ꝓpter euade-
re penā. nō hn̄s amorē iusticie. imo
vellet nullā eē pcti punitiōeʒ. vt sic
libere posset peccare. ꝛ sic pctm̄ nō
detestat̄ ꝓpt̄ deum finalit̄. tūc nihil
meret̄ nisi p aliq̄s circūstātias . fiat
bona attritio. Sʒ de hac materia in

ferius clari⁹ tangeŕ solũ ad pñs dũ querif. An aliqs nõ cõtrit⁹ ꝫ tñ cõfessus possit cõicare seu ad sacramẽtũ accedere dicat ꝙ sic. ⁊ declaratur hoc ex difficultate quã doctores cõmuniter mouẽt in q̃rto scripto sniarũ dis. xij. An hoc sacr̃m deleat pcccata mortalia. vel vt. s. Tho. mouet in tercia pte qõe. lxxix. An effectus hui⁹ sacr̃i sit remissio pcti mortalis Et sicut dcm̃ ẽ difficilis est hec materia eo ꝙ cõiter semꝑ p̃dicaŕ oĩno sacr̃m necessariũ esse vt sumens viuat vita gr̃e in aĩa si debeat ꝯseq̃ refectionẽ spũalez in aĩa sicut necessariũ est q̃ corꝑaliter vult refici a cibo corꝑali vt etiã viuat vita corꝑali. vñ si hoc sacr̃m hẽt delere pctã mortalia tũc mortu⁹ in peccatis posset accedere ⁊ sumere ⁊ sic frustrareŕ sacr̃mentũ ꝯfessionis añ susceptionẽ eucharistie. Attñ veritas ĩ se est qd̃ sepe cõferŕ ei q̃ nõ hꝫ vt patebit gr̃az charitatis que cũ sola hꝫ iustificare hoĩez a peccatis mortalib⁹. ſm illd̃ Roma. iij. Iustificati gratis ꝑ gr̃az ip̄ius a pctis. Id̃ hẽm⁹ triplici via nostra. s. Ab auctte. a rõne. a scripturarũ siĩitudĩe hoc declarare. Ab auctoritate q̃dem ex sua annexa difficultate. Nã qd̃ sepe cõfert gr̃am remissionis de nouo attrito solũ ⁊ cõfesso pꝫ ꝑ Tho. vbi supra in fine qõnis ⁊ ei⁹ corꝑe dicit. forte q̃s p̃mo nõ est sufficiẽter cõtrit⁹. ꝫ tñ deuote ⁊ reuerẽter accedẽs ꝯsequiŕ ꝑ h̃ sacr̃mentu gr̃az charitatis q̃ ꝯtritiõez ꝑficiet ⁊ remissionẽ pcti. hec ille. q̃ v̄ba bñ masticata tãgunt hoc ꝙ restabat ꝓbare. s. remissionẽ peccantiũ causari de nouo in eo cui ꝑ cõfessionẽ absq̃ debita ꝯtritõe facta nõ fue

Pro secunda qõne annexa ꝙ attritus sit sumens h̃ sacramẽtum

rãt dimissa deseruit etiã auctas August. in q̃daz ſmone. Nã corp⁹ xp̄i mãducaŕ viuificat mortuos. s. spũales mortuos ꝑ mortale pctm̃. Deseruit ⁊ auctas Grego. i collecta in q̃ petim⁹ vt h̃ sacr̃m sit ablutio scelex fortitudo fragiliũ ⁊c̃. ⁊ ꝑ scelera notanŕ pctã mortalia ⁊ nõ venialia sine q̃bus viuere nõ possumus. vt Tho. tãgit i p̄fata qõe An efficacia seu effect⁹ hui⁹ sacr̃i sit remissio pcti mortalis argumẽto p̄. Vbi ⁊ in solutione argumenti dicit ꝙ dũ sic petimus vt h̃ sacr̃m sit ablutio scelerũ h̃ verificaŕ a xp̄o tripl̃r q̃ eccíaz suã sꝑ exaudit. vl̃ ita ꝙ sit ablutio scelerũ. quox ꝯsciaz ⁊ noticiã non habemus Iuxta illd̃. Ab occultis meis mũda me. vl̃ ita vt cõtritio in nobis ꝑficiaŕ ad scelex remissionẽ vl̃ ita vt robur nobis deŕ ad scelera vitanda Itẽ Bonauẽtura in suo q̃rto sniax dis. ix. An pctõr sumẽdo corp⁹ xp̄i sꝑ mortaliŕ peccat. Vbi cũ induxit glo. suꝑ illd̃. j. Cor. xj. Probet aũt seip̄m hõ. dicit arguẽdo idigne mãducat q̃ accedit vt infideľ ⁊ in deuotus ⁊ q2 oĩs pctõr ẽ indeuot⁹. eo ꝙ charitas facit hoĩez deuotũ ⁊ dõ acceptũ. id̃ oĩs pctõr indigne accedit ⁊ nõ eẽ dicẽdũ ꝙ aliqs pctõr possit ꝑcipe remissionẽ pcti ꝫ magis iudiciũ ⁊ dãnatõez ſm apl̃m vbi. s̃. hoc argumẽtuz soluit ⁊ dicit. ꝙ vbi glo. dicit. Qr indeuot⁹ indigne manducat ⁊ iudiciũ. i. dãnatõez sibi mãducat. hoc intelligendũ ẽ de indeuotis totaliter q̃. s. accedũt cũ ꝓpõito peccãdi ⁊ sũt nec ꝯtriti nec attriti attritiõe bñ circũstantiõata de q̃ deuoto tãgem⁹ in. v. ſmone q̃ sit attritio bñ circũstantõata cũ q̃ tñ pctõr accedẽ

pōt ꝛ sic ꝑcipe remissionē pctī mor
talis. At rōe aūt ꝓbare iā nō ē diffi
cile ꝯsiderādo tria q̄ ꝯcurrūt in fil. s.
rē ꝯtētā in h̄ sacro quā etiā ei⁹ vsū
siue sūptōez ꝛ tcio modū q̄ ꝯstat in
ꝑta formā mādūcatōis ꝛ bibitōis ci
bi corpal. ꝛ p̄ q: em̄ ibi xp̄s sumit. et
ip̄e idesinent ꝯfert grāz remissiōis
vbi adult⁹ illā desiderat ꝛ nō ponit
obicē ꝑ actuale pctm̄ male volūtat
qd̄ patuit dū visibilit i mūdo ꝯuersa
tus fuit oīb⁹ illā cōferēs q̄ eā deside
rabāt vt marie magdalene. petro la
troni ꝛ innūeris vt sic pctōrib⁹ q̄s
in aīa ꝛ corpe curauit Jō etiā ꝛ nūc
dū inuisibilr sūit grāz remissiōis ſp
ōꝑat. Nō em̄ hꝫ miorē efficaciā sal
uator vbi inuisibilr sūit quā vbi vi
sibilit ꝯuersabat. sessio em̄ ad dexte
rā p̄ris vbi merita sue passiōis iugit
intpellāt ꝓ nob̄ suā charitatem erga
suā spōsaz ecciaz nō miorauit ſꝫ po
ti⁹ augmētauit vt merito grā ꝛ vitas
ꝑhm xp̄m facta sit. Joh. j. tūc visi
bilit mūdo. nūc inuisibilr opet ꝛ p̄ci
pue in sumētib⁹ eucharistie sacrm̄ i
amara scelerꝫ mēoria. sm illō Joh.
vj. Qui manducat me ꝛ ipse viuet
propter me vita spirituali q̄ est gra
tia gratum faciens. Secundo habe
mus dicere q̄ semꝑ cōfert grām re
missiōis etiā in non hn̄tib⁹ eā ꝓpter
xp̄i passionē q̄ ꝑ h̄ sacrm̄ repn̄tat eo
q̄ effectū quē passio xp̄i effecit toti
mūdo suꝑ effluent eundē efficit i su
scipientē. vn̄ Chrif. suꝑ illō Jo. xix
Et cōtinuo exiuit sanguis ꝛ aq̄. hic
iniciū suscipiūt sac ꝛ mysteria cū ac
cesseris ad tremēdū calicē. i. sacrm̄
vt ab ip̄a xp̄i costa bibitur⁹ accedas
Vn̄ sicut volūtas xp̄i in ara cruc
fuit vt nō solū sua passio grāz p̄ha
bitā augmētaret. imo nō habitā cō
ferret eā desiderātib⁹ . ita ꝛ nūc illā
oꝑat qn̄cunq3 ip̄e mō ꝑmisso sacra
liter sumit. Hinc vox illa salutaris
insonuit. hic est sanguis me⁹ q̄ pro
vobis effundet in remissionē pctō
rū. Tercio ex mō sumēdi habem⁹
dicere q̄ sepe cōfert nō hn̄tib⁹ grāz
remissionis eā eo q̄ xp̄s tradit nob̄
ꝑ modū cibi ꝛ pot⁹. vn̄ oēm effectū
quē cib⁹ ꝛ pot⁹ material efficit q̄
tū ad vitā corpalē. etiā h̄ sacrū oꝑat.
cib⁹ em̄ corpalis etiā medicinal p̄t
reꝑiri sm nāles q̄ totū hūidū ꝯsū
ptū radicale vsq3 ad mimaz ptē ha
beat restaurare vt etiā morietes re
uiuiscāt vt iaz in nāli exēplo ꝓ tcia
pte smonis patebit. Nā aurꝫ pota bile hāc noscit hr̄e virtutē ꝛ expien tia docuit vt ab vno exꝑtissimo didi ci in hac arte medico q̄ in ciuitate

A naturali similitudine ꝓbatur.

ꝛviennēsi quidā ad extremū vite ꝑ
duct⁹ in tm̄ vt oc̄lis iā ruptis ꝛ vi
su carēs solūmō egressus aīe expe
ctabat. supueniꝫ quidā ꝛ guttā auri
potabil ori hyanti iā ifundebat. Et
ecce s̄bito resūptis virib⁹ cū cecitate
tn̄ ꝑpetua oculoꝝ ad. xx. annos ꝛ vl
tra supuixit vt idē medic⁹ regū vti
q3 plurimoꝝ referre hūit. vn̄ q̄ solū
mō v̄tute illi⁹ medicine etiā a por
tis mortis erutus fuit demōstrauit
ei⁹ icurabilis cecitas quā amouere
v̄tus medicine nō potuit. lꝫ humi
dū radicale in corpe fortificauerit
Quare dicere oportet si cibus cor poralis vitam sic fortificauerit cor

Pro tercia questione.

poralem in totali defectu defluen
tez quomō cibus iste celestis nō da
bit immortalitatem vitamq3 gratie
poscenti fide non dubia. Concludē
do quod duplicem vitam gratie

Nota ꝙ dn̄ cōfert videlʒ aliaꝫ hn̄tibus gratiaʒ
plici gratia ⁊ aliam in nō hn̄tib⁹. pōt em̄ gratia
quaʒ ꝯfert que iustis confert nūcupari gratia
eucharistia charitatis. que autē iniustis grā re
missionis. q̄ tn̄ etiā cū charitate ma
net. ꝫ non in eius augmento. vt iu-
sti ꝑcipiunt. Ita ꝙ omnē defectum
queʒ cibus corꝑalis efficit in sono.
vtpote quatuoꝛ q̄a sustētat delectat
⁊ reꝑat hoc totum facit hoc sacram̄
tum ꝗtum ad vitam spūalem que
est gratia. Sustentat em̄ in homine
iusto ipam gratiā ⁊ cōseruat auget
eam ⁊ cōfoꝛtat vt minus possit deꝑ
di per peccatuʒ. reꝑat eā quo ad fer
uoꝛem charitatis qui ꝯtinue ꝑ pec-
cata venialia deꝑdit ⁊ minuit. vn̄
⁊ sic excitat habituʒ charitatis ꝙ fa
cit voluntateʒ in actus feruētioꝛes
ꝓrumpere. Delectat etiā non soluʒ
ꝙ spūaliter reficit. imo sepe inebꝛiat
animaʒ dulcedine bonitatis diuine
ſm illud Cant. v. Comedite amici
mei ⁊ iebꝛiamini charissimi. ⁊ h̄ q̄
ad iustos. Quantuʒ ergo ad pecca

Epilogat

toꝛes certū est ſm p̄missa. ⁊ iaʒ infe
rius patebit ꝙ sepe vitā cōfert gra-
tie quo ad remissionē peccaminuʒ.
qui taleʒ remissioneʒ nō accepant v̄
tute cōfessionis vtpote nō cōtriti ⁊
tn̄ confessi. Attriti aūt dū sepe talis
attritio in eis fit v̄tute eucharistie
contritio. ideo accedere pn̄t tā cele-
brantes ꝗꝫ laici cōicantes. Sed an
talis remissio tunc pc̄ti sit ascriben
da attritioni vel non. ⁊ an talis gra
tia remissionis habeat aliā adhuc ꝑ
supponere gratiam. ⁊ plura alia pa
tebunt in sequēti sermone. Ad pre-
sens dicamus aliqua gesta suꝑ effe
ctus spiritualis huius sacri.

Exempla quomodo virtu-
te sacramēti sepe confert de
nouo gratia remissionis.

Qualiter hoc sacramentū spiri-
tualem confert refectionem recita-
re potest predicatoꝛ ea que tempo-
ribus nostris acta sunt. Primo cir
ca beatum viꝝ Nicolaum in Sue-
tia qui annis decem ⁊ octo ad mi-
nus virtute huius sacramēti super-
uixit absqꝫ omi corpoꝛali cibo. Iteʒ
virgo quedaʒ in Saxonie partib⁹
tibijs ⁊ cruribus ablatis ⁊ ad cimi-
terium inter ossa moꝛtuoꝛū delatis
absqꝫ cibo corpoꝛali multis annis
superuixit solummodo virtute hu-
ius sacramēti spiritualiter ⁊ corpo-
raliter sustentata. Item beata Ka-
therina de Senis nouiter canonisa
ta a papa Pio mirabiliter virtute
huius sacramenti per plures men-
ses absqꝫ cibo corpoꝛali per cōmu-
nioneʒ huius diuinissimi sacramē
ti sustentabat. Que v̄o acta sunt cir
ca sanctos diu canonizatos eoꝛum
hystoꝛie varijs gestis circa hanc re-
fectionem spiritualem ⁊ corpoꝛalē
sunt referti. verum qualiter gratiaʒ
remissionis simul ⁊ charitatis pec-
catoꝛibus virtute solum attritionis
confert ita tamē ꝙ attritio non ma-
neat attritio. sed perficitur cōtritio-
ne sicut obscura habitatio claritate
luminis ex presentia domici corpo
ris vt patebit inferius sermōe quar
to. non ita per miraculosa opera cō
stat sicut de iustoꝛū cōmunione ta-
ctum est. Et hoc ideo qꝛ ad cōmen- Nō qre
dationem iustoꝛuʒ vt eoꝝ opera in stoꝝ ⁊ sci
exemplum alijs fidelibus cedant. rū cōion
Diuina pietas sepe operatur predꝭ sepe mi
cta opera quod nō cōtingit circa at culis sūt
tritos seu qui cuʒ sola attritiōe acce coꝛate.

dunt bene circūstantionata. quorum cōmunio et attritio nō potest nec decet in exemplū fidelibus cedere duplici rōne. Primo quia nō potest attritio habere manifestā ab extra approbationē. in opibus bonis cū solū lateat illa mēte. et vt plurimū mala vita pcessit q̄ in sanctorum et iustorum vita nō apparuit. Secūdo quia doctorū dicta pualēt exemplis et ipis magis adherēdū ē q̄ miraculis. iuxta illud Lu. xvj. Si moysi et prophetis nō credēt neq3 si q̄s ex mortuis resurrexerit credēt. q̄re aūt doctores coacti fuerūt asserere. q attriti pñt accedere ad cōionē. vt supra tactum fuit. Nec tñ oīno defuerūt miracula super eos qui indigne accesserūt et tamē in ipa sumptione seu paulo ante. vere grām remissionis pceperūt vt supra positū sermōe. xix. ij. pte de illo epō q̄ deū rogauit vt duorum adulterorum quorum confessionē audierat. statū eorū sibi reuelaret quo ad pceptionē sacri. Viditq3 ambos facies nigros vt carbones. et oculos sanguine repletos. Post cōionem eo vidit vnū clara facie albisq3 vestib9 circūdatū. altero nigro et horribili vultu incedente. recepitq3 informationē ab angelo. q ideo pmū clara facie illustratū vidisset. quia operibus malis in accessu abrenūciasset et dei miam lacrimis et gemitib9 implorasset. altero in volūtate peccādi pseuerante. vñ veritas p3 supra dcā

Sermo quart9 quō eucharistia gratiam remissionis ita de nouo in suscipiēte sacramentum causat q̄ tñ aliam gratiam presupponit.

Probet āt seipm hō etc. Quia aliqua tacta in pcedenti sermone sup nouā grām ab eucharistia causandā restabāt declarare quō vic3 in pctōre etiam aliam h3 psupponere. et an remissio peti sit ascribenda attritōni. Nō salutem vgo et veritas ei9 adiutorio patebit. Cū sup tres q̄oes pñs sermo se limitabit vic3. An in pctōre attrito attritōne bñ circūstantionata ita cāt nouā grām remissionis. talem q nō h3 aliā psupponē. Et an vtute attritionis possit infundi talis noua grā remissionis. Et tercio an hec grā remissiōis distiguat ab illa grā quā h3 psuppone vtus attritionis. Sz q̄rta q̄ et difficilior et ppter q̄ tota mā de attritione ē mota reruat ad seq̄ntē sermonē vic3. An sine vera attritione possit pctōr celebrans aut alias cōicās sumere eucha. sine mortali peccato vbi in penā ei9 sufficet q nō cōseq̄retur nouā grām remissionis sicut etiā iust9 in casu q̄ nō pcipit effectū sacri nō peccat ppterea mortalr. Et breuitatem cā sunt solutōnes loco cōclusionū pcedēdo triplici via cōsueta. ab auctē rōe et silitudine. Pñ Ab auctoritate dōm ē ad pmā q̄oem ab auctē. q nū te pbat q q̄ efficit hoc sacrm grām. ita nouam gratiā sacti in sumēte qn sp oporteat ipm sumē mētalis inte pus eē in grā. q̄ ē grā incorpans attrito presumēte xpo spūali mādueatōe q̄ in supponit g corpatō fit p fidē. iuxta illud Ro. v. tiā incorpo Iustificati p fidem in grā xpi9. hinc ratōnis g fi illud exurgit. vt quid paras dentem dem aut ventrem crede et māducasti. verba sunt augusti. sup Iohā. Hic etiā exurgit q nō solū adulti. verūetiam infantes et pueri carnē et sanguinem xpi misticū cū i baptmo recipiūt ha

bitū fidei ꝛ caritatꝭ ꝑ q̄s habitꝰ fiūt mēbra eccie. vñ Aug. ad bonifaciū. Nulli ambiguū est tunc quēq̄ corporis ꝛ sanguis dñi ꝑticipē fieri qñ xp̄i mēbrum efficiť. nec alienari ab illius corporis calicis consortio etiam si anteq̄ illū panem edat ꝛ calicem bibat de hoc seculo in vnitate corpis xp̄i cōstitutus abscedat. Est ergo tm̄ dicere. q ille qui hoc sacramentū reuerenter vult suscipe. opor

A ratiōe ꝓbatio

tet q primo sit incorpatus xp̄o ꝑ fidem. vnd̄ ꝛ gratiam incorpationis xp̄o semꝑ presupponit. Nō ad hoc super auctoritatē deseruit quia hoc sacramentū ordinať ad spūalem refectionem causandā. Et baptismus ordinatur ad causandam nouā gratiam omino sine hoc q alia gratia p̄supponať. Vñ etiam diciť baptismus ianua sacramentoꝝ. quia per ip̄m fit aditus ad omnia alia sacra-

A similitudine etiam ꝓbatur intentum

menta. A similitudine etiā probať intentū. eo q sicut alimentū corporale. non datur nisi habenti vitam corporalez. ita ꝛ hoc spūale necessario habet p̄supponere vitā aliq̄ mō gratie incorpationis ad xp̄m. ꝛ eiꝰ corpus misticū mō quo dictum ē. vnd̄ hoc qd̄ in p̄cedenti sermone tactū ē q hoc sacramentū efficit nouā gratiam in pctōribus sepe hoc itelligēdū est de gr̃a remissionis peccaminū que ante accessum sacramēti nō fuit concessa etiam sepe ꝑ confessionem sacramentalē ꝛ cōferť ꝑ eucharistiā super virtutē attritionis bene circūstantionatā. q̄ virtus qualiť sit intelligenda declarat seq̄ns questō. Verū si iterū q̄s obiiceret q gratia sacramētalis si habet aliā gr̃am presupponere. s. incorpationis. cum illa gratia incorpatōnis ꝑ fidem xp̄o ꝛ eiꝰ eccie ꝑ se causat remissionē ois peccati. eo q simul stare nō p̄nt gr̃a iustificans ꝛ culpa mortalis tunc ꝑceptio sacri eucharistie non efficiet remissionē de nouo vt tactum fuit. Rñdeť q loquiť de illis. qui sunt vt membra mortua eccie. ꝛ habent veram fidē ꝫ informē non caritate formatā. ꝛ illi q̄dem h̄nt gratiā fidei. ꝫ nō gratiam remissionis cū illa gratia fidei sit donū spūssācti cū nemo pōt dicere dñs iesus. nisi in spūsctō i. Corꝝ. xii. ꝛ est gratia gratis data. si cui placet. videat in scriptis doctoꝝ super. iii. sentent. de fide informi an sit donum dei. Sed ad ꝓpositū pro secūda q̄one. An dici valeat q v̄tute attritionis ꝛ nō contritōnis possit fieri remissio peccaminū. Dicendū q nūq̄ virtute attritionis fit aliq̄ remissio peccaminū. ꝫ soluz virtute contritōnis. ꝛ ratio ē. quia cū solum mō ꝑ gratiam inhabitantem fiat remissio ꝛ cū vnū contrarioꝝ habz expellere alteꝝ. vt gr̃a culpaz seu vita mortem. Et gr̃a non potest stare cū attritione. ꝫ est in contritōne. Cum attritio ꝛ cōtritio sic differūt in duobus s̄m theologos. q attritio ē dolor impfectus. Contritio v̄o est dolor ꝑfectus. Secundo quia attritio est dolor sine gr̃a gratum faciēte nō aūt cōtritio. Vñ attritio est solū dispositio ꝑ meritū congrui ad contritionem ꝛ peccati deletionē. vñ materialiter sunt idē. sicut domus obscura ꝛ illumiata. ꝛ fides informis ꝛ formata. vt clarius inferius patebit. Sed quo ad terciā difficultatē. An ita causat nouā gr̃am remissio sacr̃alis o nis q priori. s. grē incorpationis q̄ i stinguať

Nō secunda cū sua nexa. An [...]tute attri[...]nis possit [...]eri remissi[...] peccati se[...] infusio no[...]ue gratie

Nō ānex[...] An grati[...]

Fructus corporis Christi mistici.

spūali manducatione corpis τ sanguinis cōsistit alia noua supaddit. vel solū prior grā augmētat quo ad ferventiorē actum caritatis. Dicendū φ quia prima grā q̄ necessario requirit in credente τ presupponit in sumente añ accessum altaris vel cōmunionis ē p fidez que vt dictū est in peccatore ē informis. ideo dicere oportz qd attritus si percipit grām remissionis. tūc vtiqꝫ fides iam formatur virtute sacramenti. Et si queritur an formaē p nouā gratiam sacramentalē supadditā priori gratie incorpationis vel qd solummō illa incorpationis pficiatur. Dici pōt φ vtrūqꝫ fit ſm dispositōem sumētis. τ ſm φ cum maiori vel minori attritione attritus accedit. cuius declaratōnem accipe. ex hac difficultate. Nam si qritur. An attritus cū bonis circūstantijs vbi nō posset ex īfirmitate sacramentaliter sumere. ꝫ spūaliter sumeret ex voto τ desiderio sumēdi. An tūc etiam nouā gratiam susciperet sacrmentalē vł solū prior gratia informis .s. incorpationis formareē ꝟtute spūalis sumptōnis. Dicendū φ vtrūqꝫ fieri potest. licet suscipienti non sit notū certitudinaliter. pōt em̄ tm̄ esse desideriuz sumendi hoc sacramētum in voto τ voluntate. φ oino tantā grām susci pit. ac si sacrāliter etiā sumeret. imo stat φ aliquis solū spūaliter mādūcens maiorē cōsequiē fructuz ꝙ aliꝗ qui spūaliter τ sacramentaliē sumit τ ꝙ sacerdos celebrās nō ita deuote suscipiens. Et ita dicere possum⁹ φ aliquis attritus cū tanta attritōe τ dolore sepe accedit φ ꝟtute sacramenti τ grā incorpationis reformatur τ alia in augmentū prioris supadditur ꝫ omnia tunc fiūt non ꝟtute attritionis ꝫ contritōnis quaz iā mens iā cōsecutus est. Pex cū singula auctoritate rōne τ similitudie debent probari. Dicat breuiter pdicator φ pdicta oīa emanant ex textu mgr̄i in .iiij. dist. ix. vbi de pceptione sacramēti tractās. tangit duos modos sumendi hoc sacramētum. scz spūalem τ sacramentalē. licz doctores in eoꝝ scriptis ponāt quattuor modos. nec in hoc ē cōtrarietas. qr considerando rem sacramēti. cū illa sit duplex .s. contenta vt corpus xp̄i verū τ non cōtenta vt corp⁹ xp̄i misticū qd ē ecclesia. q̄ constituitur ex multis fidelibus sicut corp⁹ xp̄i verū ex mltis membris. sic sunt tm̄ duo modi sumendi .s. sacramētalis quo ad xp̄i corpus veꝝ. τ spūalis q̄ ad corpus misticū. Iuxta illud. crede τ manducasti τ sic pcessit mgr̄ i textu. Considerando aūt dispōnes sumentiū vt qr aliqꝫ sumeret sacramentū τ non sciret esse sacramentū seu non crederet ibi esse xp̄m vt infideles. talis diceret sumpsisse sacrm̄ non sacramētaliē. vel si credit ibi eē sacrm̄. ꝫ accedit indeuote τ irreuerenter. vtpote cuz mortali peccato. talis sumeret sacramētū solū sacramentaliter τ nō spūaliē. vbi tamen qs recipit sacrāliter τ spūaliter simlē de qua iam plurimū loqmur. quarto q̄ spūaliter solū τ nō sacramentaliter recipit de qua etiaz tactum est Et rōne etiam pbare pmissa non ē difficile. Quia .n. xp̄s habet ꝟtutez τ potestatem in sacramentis. habet nō limitatā vt ministri habēt sacramentoꝝ ꝫ excellentie. Ideo pōt sg

inducere effectū sacramenti sine p-
ceptione sacramenti. sicut remissio
nem peccati sine confessione sacrāli
licet non sine cōfessione vtuali.s. q̄
in voto ꝛ volūtate ꝯsistit quā ꝯtrit⁹
hic tenet. Itē rō ꝙ semp ꝯfert gra
tia noua in digne sumēte est sic su-
pra tactū fuit ꝑmo ꝓpter xp̄m qui
ibi principaliter sic sacrāliter ꝯtine
tur. ꝛ que sic in mūdū visibiliter ve
niēs. ꝯtulit mōo vitā grē ſm illud
Ioh. j. gratia ꝛ veritas p ih̄m xp̄m.
facta ē. Ita in hoīem sacrāliter ve-
niens vitā grē in eo opat. ſm illud
Io. vj. Qui manducat me viuit p
pter me id est p me vita grē gratuz
facientis. Sūt ꝛ alie rōnes. vt pro-
pter passionē xp̄i que ibi repſentat
ꝛ etiā ꝓpter moduz sumēdi q̄ est p
mādūcationē de quibus supra ta-
ctū fuit que oīa ex tertia parte sū-
me scti thome questōne. lxxix. ar. ꝑ
A similitudie mo. A similitudie declarare ꝑmis-
sa si placet dicat ꝙ sicut in baptis-
mo qdā accipiūt rem sacri tm̄. s. ca-
racterem. vt qui ficte ꝛ in disposite
suscipiūt. Quidā rem ꝛ sacrm̄ vt q̄
grām baptismalē cū caractere reci
piūt. Quidā sacrm̄. i. grām sacrālē
tm̄ vt qui in voto bapm̄ flamis su-
scipiūt. licet alie similitudines etiā
dari possent. ita i eucharistie sacro
qdam grām sine sacro. qdā vtrunqꝫ
simul. qdam sacrm̄ tm̄ maneret ad
placitū ꝑdicatoris. Sed q̄ ad alias
difficultates. An sp efficiat nouā grā
tiam in eo q̄ digne accedit. ꝛ si non.
an tūc talis iust⁹ nō conseqndo ef-
fectū sacri incurrat pctm̄ mortale.
Et si non. An etiā pctōr aliqs acce
dens ꝛ nō percipiēs effectū sacri ēt
posset excusari a nouo pctō morta-
li. cū plurimis bōis notabilib⁹ erit
seqns ſmo.

Sermo quintus quō non sufficiēter attritus ꝛ tm̄ confessus pōt celebrare aut cōmunicare. Et si nō recipit effectū sacramēti ꝓpterea nō incurrit mortalē offensam.

Probet autē seipm̄ hō. ꝛc.
P Cū iam restat dociꝑum in q̄
tota difficultas versatur ꝛ fi-
nalit intentū in hoc ope discutē. an
nō sufficienter attritus nec etiā con
tritus. Confessus tm̄ in qdā detesta
tione pcti insufficiēti. possit celebra
re aut cōicare sine dei offensa. etiaꝫ
si nullū cōseqtur effectū sacri. Nē-
pe si hoc fieri posset. vtiqꝫ nō sic of-
fenderet de⁹ p q̄tidianas celebratō
nes sacerdotū ꝛ laycorū cōiōnē tpe
q̄dragesime qſqs em̄ fideliuz optat
diuini honoris ꝯseruatōez. vt i oib⁹
sp glificet. Saluter ꝓgo. Presens
ſmo triplicē ammistrabit doctrinā
q̄rū Prima triplicez designabit ex
doctoꝝ sentētijs attritōem. Secun
da illaꝝ attritōnē respectu cōionis
declarat debitā q̄lificationem. Ter-
cia sup effectū remissionis pcti. am
mistrabit solidā doctrinā. Quo
ad primam partem doctorum sen-
tentie super triplicē attrionem sunt
premittende. vt sic eo cautius in q̄-
stionis declarationem procedatur.
ꝛ primo quid Scotus loquatur ꝛ
consequenter Thomas ꝛ Bonau.
Nam Scotus i suo quarto scripto
sententiaꝝ. disti. xvij. in. q. An con-
fessio cadat sub ꝑcepto legis natu-
ralis. Post varias recitatiōes simr

⁊ reprobatões variarū opionū finaliter inuehit contra illas. qui licȝ concedebant confessionem esse de iure naturali ⁊ diuino positiuo per illa v̄ba xp̄i Joh. xx. Accipite sp̄m sanctū quorum remiseritis pctā. re. eis et qu. reti. ret. sunt: tn̄ nō astringerent ꝓpterea fideles ex precepto ⁊ de necessitate salutis ad confitendū sicut nec ad extremā vnctionē. aut cōfirmationē. cū etiā sine illis quis saluari potest. Et sic vlteri⁹ dicebant a simili ꝙ illi qui volunt se iudicio et arbitrio sacerdotum submittere ad confitendum hoc facere possunt et stat in eorum arbitrio. Inuehit hic Scotus contra hanc falsam opinionem varijs ratōnibus. Primo si potestas iudiciaria est sacerdotib⁹ tradita. vt etiaȝ aduersarij nobiscū concedunt. sequitur necessario ꝙ quilibet reus tenetur se eorum iudicio submittere alias enim potestas iudiciaria inuanuȝ est tradita Si re⁹ habet libertatem submittendi se iudicio iudicis vel non. Respicit em̄ potestas iudiciaria dictare ius per modum punitionis in reū. Ad nostrum autem propositum super quandam insufficientem attritionē quā inducere volumus in certis penitētibus ad perceptionem eucharistie absq̄ peccato mortali. loquit̄ Sco. consequenter arguendo contra prefatos opinantes vbi volunt ꝙ sit in libertate peccatorum se posse submittere vel nō immo ē de necessitate salutis sue vt seip̄m certificet de statu salutis. vt videlicet certus sit ꝑditam gratiā recuperasse. Quod sic ꝓbat. Quicūq̄ amisit primam gratiam id est innocētiam per peccatū mortale talis tenetur ex auctoritate illius precepti. diliges teipsum in deū que dilectio vt patet comprehenditur vbi dicitur. Diliges dominum deum tuum ⁊c̄. et proximum sicut teipsum. agere quantum in se est vt perditam gratiaȝ recuperet. ⁊ quia hoc fit suscipiendo sacramentum penitentie. ab illo articulo seu iudice quem deus instituit. ⁊ cui talē iudiciariam potestaetm contulit scilicet sacerdotibus. Johan. xx. Quorū remiseritis ⁊ sic non est in arbitrio seu libertate peccatorum confitendi vel non confitendi. nisi velit esse damnat⁹. Nec obstat quod isti induxerunt de extrema vnctione et confirmatione. quia illa sacramenta sunt quodammodo supererogationis hoc autem sacramentuȝ directe ordinatur contra mortalem culpam. vt supra patuit in principio op̄is de sufficientia sacramentorū. Post ad nostrum propositum de insufficienti attritione loquitur iterum Scotus clarius dicens. vbi via est facilior et magis certa ad recuperandum deperditam gratiam quilibet tenetur ad illam ita ꝙ non attemptat aliam difficilioreȝ. dimissa illa certiore. quia alias exponeret se periculo ⁊ sue salutis videtur esse contemptor. Sed illa via recuperandi gratiam per viā penitentie et sacramentalis confessionis est facilior ⁊ certior igitur ad eā quilibet peccator tenetur. Quod auteȝ ē facilior patet. quia hoc modo nihil oportet facere nisi ꝙ cū aliquali etiā insufficienti peccatorum detestatōe nō ponat obicem per actuale mor-

tale qd scilicet habeat actualem vo
luntatem peccandi vel adulterãdi
vel luxuriandi vel offensam nõ re-
mittendi seu male ablata non resti
tuendi rc. ⁊ hec detestatio licet ĩsuf-
ficiens. quia est multum facilior q̃
habere contritionem vel attritionẽ
sufficiẽtem que per modum meriti
de congruo sufficit ad iustificatõez
Ideo ad illam viam facilẽ quilibet
tenetur. nisi velit dampnari. Et etiã
sit certior via patz. quia quisq; ẽ ma
gis certior de hoc qd non põt obij-
cere q̃ q habeat talem attritionem
sufficientem pmodum meriti de cõ
gruo ad iustificatõnem. quia potest
pbabiliter scire se tunc non pecca-
re mortaliter peccato interiori vl' ex
teriori. ⁊ potest se scire intendere re
cipere qd ecclesia intendit in illo sa
cramento conferre ⁊ non potest sic
scire se habere attritionem sufficien
tem. ⁊ sic ex illo p̃cepto de dilectio-
ne dei ⁊ ex precepto de dilectiõe sui
ipsius. tenetur homo ad illam viaz
recuperandi gratiam scilicz p susce
ptionem sacramentalis cõfessionis
hec Scotus. vbi dinckelspuhel no
tat hec q̃ sequũtur suo quarto scri-
pto senten. distin. xv. pformiter in
questione. An confessio cadat sb p̃-
cepto legis naturalis dicens. Tota
hec sententia est Scoti. qui in verb
illius vltime rationis iam tacte. ma
gnam virtutem attribuit sacramen
to penitentie. scilz qd ipm sine con
tritione ⁊ sine attritione saltim suf-
ficicienti tollit peccatum in eo q̃. cũ
suscipit non ponit obicez. id est im-
pedimentuz gratie per actuale pec
catum. qd scilicz tunc cõmittat. Cui

etiam consonat vt dicit iam allega-
tus doctor sanct⁹ Tho. put inferi⁹
dicit se allegare velle. Ad nostrum
ergo ppositum redeundo dum que
ritur. An confessus sacramentaliter
sine contritione ac etiam sine suffi-
cienti attritione posset celebrare sa-
cerdos. aut cõmunicare laycus seu
non celebrans. est vtiq; conclusio p
parte affirmatiua q sic videlicet q
sacerdos celebrans aut non sacer-
dos cõmunicans potest accedẽ cõ-
fessus. licet non contritus nec etiaz
sufficienter attritus faciũt ad ppositum
tum nostrum. Solutio vni⁹ aduer-
sarioꝝ argumenti volentium pba-
re non esse de necessitate salutis ɔfi
teri. eo q duz recta ratio refugit tur
pia cogitare. etiam a fortiori loqui
⁊ alijs manifestare. Est eñ respon-
sio doctorũ p̃cipue Tho. vbi supra
q turpia non sunt cogitanda ad de
lectationem ⁊ in eis habendã. ß be-
ne ad eorum detestatõnem sunt co
gitanda. vt fit in contritione ⁊ eorũ
ppalatione pter erubescentiam in
eis concipiendã et multiplicem ei⁹
vtilitatẽ quã in se habet. ⁊ ppter q̃
xpus eam instituit. valet eñ tal' eru
bescentia ad peccati cognitõnem. p
instructionem discreti confessoris.
ipm peccatorem instruentis. Et qt
innumerabiles recipiũt peccatoruz
contra nostraz p̃cipue mollicie re-
cognitionem. per diligentem con-
fessoꝝ instructionem. ⁊ verbi diuini
auditionẽ. qui alias sine tali cogni
tione ⁊ detestatione. saltim insuffi-
cienti damnarẽtur. vnde Deut. xv.
di. Si difficile ⁊ ãbiguũ apud te iu
dicium esse pspexeris inter sanguis

Nõ ad q valet erubescẽtia cõg pta in ɔfessione.

nem ꝛ non sanguinez. lepram ꝛ nō
lepram ꝛc. veni ad sacerdotes leui-
tici generꝭ ꝛc. Secūdo valet ad pec
cati cogniti deletōnem. vnde in ps.
Dixi confitebor aduersum me iniu
sticiam meam domino. Et si ꝓposi
tum confitendi valet ad deletionez
peccaminū. a fortiori opus confes-
sionis in se factuz. Tercio valet eru
bescentia ad cognitꝭ ꝛ deleti pecca-
ti satisfactionem eo ꝙ erubescentia
ꝙ̄ homo sustinet propter deuz ꝛ in
confessione est magna pars satisfa-
ctionis. vñ Ecclesiastici. iiij. Est cō-
fessio adducens gratiam ꝛ gloriam
Quarto valet ad pene diminutōez
ꝛ hoc vi clauium id est virtute sac-
mentalis absolutōnis. Math. xvj.
Quodcūqꝫ solueris terram ꝛc. hoc
est ad gloriam dei. Vnde Josue. v.
Da gloriam deo ꝛ confitere ꝛ indi
ca mihi qḋ feceris. Sexto valet ad
nostrum propositum ꝑter scientie
assecurationem. vnde cum Dauid
coram propheta confitebatur pec-
catum. statim audire meruit. trāstu-
lit dominus peccatum tuū. ij. Re-
gum. xij. transtulit scilicet a morte
eterna ad penam temporalē. Ad
hanc vtiqꝫ assecurationez plurimū
facit dicta opinio Scoti que etiam
assecuratio magnum bonum ē ad
resistendum in posterum peccatis.
vnde prime Corinth. primo. Glo-
ria nostra hec est testimonium con-
sciētie nostre ꝛ tm̄ de pima parte ser
monis. Secunda ps ꝙ ex huius-
modi doctorum sententijs. triplex
attritio potest cum earuz qualifica-
tione denotari. Est notanduz ꝙ cū
idem Scotus etiam in quarto scri-

Secūda ps sermonis sit p triplicē attritiōnem

pto sen. dist. xiiij. in questione. vtrū
actus penitendi requisitus ad dele
tionem mortalis peccati. sit actus
alicuius virtutis dicit vt prefatus
doctor dinckelspuchel recitat sup
eandem questionem ꝛ distinctōem
ꝙ peccator existēs in peccato mor-
tali. illud detestādo mō quo supra
tactum est. potest considerare pec-
catum. vt dei offensiuum ꝛ cōtra le
gem diuinam ꝛ vt auersiuum a deo
ꝛ vt impeditiuū premij eterni. et vt
inductiuum supplicij eterni. ꝛ sic d̄
multis talibus rationibus vt etiaz
supra tactum est. ꝛ vbi isti motꝰ de-
testationis cōtinuāt et intendūtur
ante infusionem gratie. tunc totus
ille detestationis motus vocat at-
tritio ꝛ dispositio sufficiens de con-
gruo ad deletionem peccati morta
lis. que deletio sequitur in primo i-
stanti nō ē temporis illius ꝑ qḋ tē-
pus durauit illa attritio. qḋ instās
deus habet prefigere esse terminuz
attritōnis ꝛ tunc seqtur contritio cū
infusione gratie remissionis pecca
ti. Ex qua sententia Scoti cum ꝑ-
cedenti in prima parte sermonis ta
cta patet. qḋ iam habemus dupli-
cem attritionem deseruientem ad
deletionem peccati mortalis. qua-
rum prima fuit descripta vt insuffi-
ciens detestatio peccati. hec autem
vt sufficiens. ꝛ bene disposita erga
contritionem introducendam ī suo
termino quem deus prefixit. vnde
ꝛ pma detestatio potest dici attritio
insufficiēs. hec autem scḋa attritio
sufficiens et bene circūstantionata.
Queramus ergo adhuc terciā quā
dicemus esse malā attritionē id est

malis circūstantijs circūdataꝫ. de q̄ idem Scotus ꝯformiter facit mē-
tionem in p̄fata dist. ⁊ qōe sui quar
ti scripti sen. dicit em̄. Est tamen no
tandum. ꝙ si talis actus detestatio
nis pctōꝝ ē circūstantionatus aliq̄
circūstantia q̄ inordinate circūstat
tūc nō ē dispositio ad iusticiam id ē
ad remissioneꝫ peccati mortalis. vt
ſi fieret propter indebitum fineꝫ vt
non ꝓpter deum finaliter ꝫ solū ꝓ-
pter euadere penā. ⁊ sic oriꝰ non ex
amore iusticie. ꝫ tm̄ ex timore pene
sic em̄ male circūstātionata ē ⁊ ꝑ cō
seq̄ns nō disponēs de ꝯgruo ad iu
stificatōem hec ille. Et sic hēmꝰter
ciam attritionē. s. nō bonā. Et pꝫ iā
ex hac secūda pte ſmonis discute-
re principalem difficultateꝫ. An cō
fessus cum insufficienti attritione
possit celebrare aut cōicare. Vide
tur enim dicendum ꝙ dūmō quis
non sit male attritus sit autē insuf-
ficienter aut sufficienter bene attri-
tus ꝙ tunc potest celebrare aut cō-
municare non quod illa insufficiēs
aut sufficiens attritio habeat virtu-
tem aliquam in se ad causanduꝫ re
missionem peccati cum hoc ip̄m so
lum habeat facere contritio gratia
coexistente sed solū hēat mētem pe
nitentis disponere ad. veram cōtri-
tionem. ⁊ hoc ex quodaꝫ merito nō
digni nec ꝯdigni. sed congrui. quia
videlicet peccator dum facit qđ in
se est. ꝙ tunc deus ex superhabun-
danti suppleat suam pietateꝫ ad re
missionem peccati. Verum cū ver
ba Scoti apparent plurimum ob-
scura quadam breuitate incedere.
dum in vno loco dicit quod insuf-
ficiens attritio deseruire potest ad
deletionem peccati mortalis. et iā
hic dicit quod attritio non bene cir
cūstantionata vt quando fit solum
ꝓpter euadere penā est mala ⁊ actu
aliter deum offendens. videtur em̄
sibijp̄i contradicere. eo ꝙ supra pa-
tuit penitentia. Oritur ex timore
pene damnatōnis. iuxta illud. A ti
more tuo domine concepimꝰ ⁊ par
turiuimus ⁊ peperimus spiritū sa-
lutis Isa. nono. glosa id est spiritū
penitentie salutaris. dicit etiam nō
bene circū stantionatam esse attritō
nem. quādo fit non ex amore iusti-
cie ⁊ non declaratur q̄s sit ille amor
iusticie. Respondetur ꝙ sue mētis
intentiōem in predictis verbis mal
lem potius ab eo audire q̄ꝫ ꝓprio in
genio declarare. dici tamen videt̄ ꝙ
quia non sunt idem amor iusticie ⁊
amor dei ⁊ vnū pōt hr̄i sine altero
ideo in vno potest laborare pecca-
tor peccata detestans et non in alte
ro. Item quia amor iusticie habet
odium iusticie oppositū. simili mo
do potest detestans peccata labora
re in vno. ⁊ non in altero. Item q̄s
timor pene potest stare cum amo-
re iusticie ⁊ etiā cum odio iusticie.
ideo ex hijs est facile iudicare inter
veram ⁊ falsam attritionem. Amo-
re enim iusticie detestari pctā absq̄
amore dei qui stat cum caritate est.
primo amare id est amplecti ⁊ non
odio habere diuinam iusticiam su-
per eternam punitionem peccami
nū in inferno. aut etiā temporalem
hic aut in purgatorio. Vnde se-
q̄tur. ꝙ ille dicitur detestari pecca-
ta nō ex amore iusticie qui optaret

Nō An cō fessus cū in sufficiēti cō tritiōe pos- sit celebra- re.

Nō sup… Verba Scoti vbi loq̄t… mala attri tiōe quō la sit intel genda vb… dicit. ꝙ ill… ꝓcedit n… ex amoē i… sticie

nullam esse punitionez peccaminū neqȝ hic neqȝ in futuro. Et sic vellet consequenter ꝙ peccata nō essent corā deo peccata. Sicut etiā optaret nullam esse vindictam infligendam a deo pro peccatis. vnde quereret suū lucrum omnino ꝛ comodū vt eo liberius peccare posset. Vnde ꝛ sequitur hoc qđ Scotus dicit ꝙ detestatur peccatum propter indebitum finem videlicet non ꝑꝑ deū finaliter sed solū ꝑpter euadere penam. Sed quia iam oritur alia qō An sic detestans peccata. nō ꝑpter deum finaliter ꝛc. vt dictum est. perficit autem cum illa attritione fidelium ꝛ puram confessionem nūqd virtute confessionis ꝛ clauium fieri potest de male attrito bene attritus saltim in sufficienti attritione. id est in sufficienti detestatione. Respondetur ꝙ vtiqȝ fieri potest virtute sacramenti pnie ꝛ clauium sicut etiā virtute eucharistie sepe fit de attritione seu attrito contritus vt in prioribus sermonibus tactum est. Ex quibus omibus documētis hec sequuntur primo ꝙ non solum contriti et confessi. verumetiam quocūqȝ modo attriti. dummodo fideliter ꝛ pure sunt confessi possunt celebrare ꝛ communicare. Secūdo ꝙ licet male attritus actualiter dicatur deum offendere. eo ꝙ non detestatur peccata debito ordine videlicet amore iusticie ꝛ propter deum finaliter. tamen si in confessione sua pura ꝛ fideli accusat se de illa inordinata detestatione. dicens hec vel similia verba. doleo ꝛ accuso me. ꝙ nō habeo tantam contritionem seu etiam detestationem peccaminū meorū ex amore diuine punitōis immo optarem amplius dolere vt mihi ꝑpiciaretur deus. iam vtiqȝ si accedit ad eucharistiam. non accedit vt male attritus attritione videlȝ tercio mō sumpta. Sed accedit vel primo aut secūdo mō sumpta. s. vel cū insufficienti detestatone aut sufficienti et potest virtute sacramenti eucharistie ꝑcipere remissionez peccati. ita ꝙ de attrito fiet contritus. Videtur ergo satisfactū ꝑncipali q̄sito ꝙ videlicet non sufficienter attritus cōfessus tamen in sua insufficienti detestatiōe peccati pōt celebrare ꝛ cōmunicare sine dei offensa. Sed an cōsequat̄ effectū remissionis peccati semꝑ de hoc ē consequens sermo super terciā partem sermonis.

Qđ an male attritus ꝑ sermonem eucharistiā sit in peccatō ꝑ cꝑ e

Tercia ps sermonis sequit i seq̄n ti sermone

Exemplum si qđ deseruire potest deducat ꝑdicator ad placitum aut hoc qđ sequitur

In vita sancti bernardi legitur ꝙ eo existente in quadaȝ ciuitate quidam cōcubinarius vsqȝ ad mortem infirmatus ꝛ cōfessus. dū interrogatus a cōfessore fuisset. an cōcubinā deserere ꝛ de domo expellere vellet rūdissetqȝ qđ nequaqȝ hoc facē posset. ꝛ sacerdote ob hoc sibi sacramētum denegaret. Sanctus supuenit bernhardus et amicis lamētantibꝰ ꝛ petentibus vt causa dei ipm visitare ꝛ informare vellet. cum sanctꝰ percepisset de cecitate ꝛ duricia mētis sue ꝛ plurimū hortaretur vt talem duriciem cordis repelleret. nihilqȝ proficeret tandē interrogauit infirmū. an de ipsa duricia mentis

doleret velletq; se bene esse cõtritū
Quo respondente. q ita doleret q
vellet libēt illa cecitate carere. Tūc
sanctus subito fecit eucharistiā au-
ferre. ipmq; cõmunicare. Sicq; cõ-
tigit vt percepta cõmunione. mox
clamaret. expellatur misera de do-
mo. nec eñ eam videre cupio. Que
mutatio cordis et affectionis vtiq;
pie creditur q virtute sacramēti cõ-
tigit faciendo de attrito contritum
an autē virtute orationis sancti viri
hoc deo pmittim⁹. De illo tamē cer
ti sumus iuxta premissa. q attritus
attendere potest. ita q virtute sacra
menti sepe de attrito fit contritus.
De hoc facto etiam narrat Cesari⁹
in dyalogo.

Sermo sextus

P Robet autē seipm homo &c.
vt supra. Quia de attritis cū
bonis aut malis circūstātijs
tactum est quomodo accedere pñt
aut non. Superest declarare an ac-
cedendo ad cõmunionem & non p-
cipiendo effectum sacramenti. pos-
set excusari a nouo peccato morta-
li seu graui dei offensa. Saluatē &c.
go &c. Super presentem speculatõ
nem que & tercia pars pcedentis s-
monis erat presens sermo sup tria
fundatur saluberrima documenta
quorum Primū declarat attritos
sepe accedere & nullū consequi effe-
ctum sacramenti. Secūdum decla-
rat sepe tales nouā offensam incur-
rere mortalis peccati. Terciū decla
rat qui ydonei censent perceptores
huius sacramenti. Quo ad pmū
videlicz q sepe attriti accedūt & nul
lum consequūtur effectum. Proba

tur multipliciter. Primo ex doctri
na sancti Bonauent. in suo quarto
scripto sententiaꝝ. disti. xij in qone.
an hoc sacramentum habeat effica
ciam in quolibet viro iusto. vbi cū
dicit. q etiā vir iustus sumendo nõ
semper suscipit effectum sacramen
ti. qui est vel deletio venialium. vel
augmentatio virtutum & gratie. re
uera [illegible] oportet. qd si hoc iustis
potest accidere. quantomagis non
contritis. sed solum attritis pcipue
in insufficienti detestatione pecca-
minū. Et qdē q iustis hoc accidere
potest idem declarat doctor. Nam
ad questionē vbi querit. an vir iust⁹
semper recipiat efficaciā sacramē-
ti. dicit si se debite pparat recipit. Ali-
oquin si ex quodam torpore vel ex
distractione non se pparat. tūc nul-
lam aut modicam reportat effica-
ciam. Nec valet si quis dicat. q Da-
masce. compat eucharistiam carbo-
ni ignito. dum dicit in suo quarto
sententiaꝝ. q caro xpi est sicut car-
bo ignitus. sed habens sensum cor-
poralem. semper calefit per tactum
carbonis igniti. Ergo similiter ha-
bens sensum spūalem. vt est vir iu-
stus. vtiq; per contactum carbonis
spūalis vicz eucharistie sacri recipit
calorem & efficaciā sacramenti. Ad
hoc eñ argumētum respondit Bo-
nauen. Q ideo ex necessitate carbo
ignitus naturalis calefacit. quia nõ
agit carbo ex ratione seu delibera-
tione. vñ semper producit suum ef-
fectum naturali sui actione nisi ipe
diatur. hic aūt quia prestat carboni
spūali. scz xpo impedimentū. p hoc
q sumens non aduertit actuali de-

uotione xpm. que deuotio necessaria est in sumente. ad hoc vt effectū consequatur. ideo non valet similitudo. ⁊ dat exemplum de visu. q̄ nō aduertit rem visam. vbi apert⁊ oculis dormit. vel alibi fantasiatur. sic ⁊ ille sumens vbi mēte distrahitur. nihil a xp̄o consequitur. quia eū nō aduertit. Et sic patet. ꝙ a fortiori attriti sepe accedūt absq; effectus cōsecutione. qui est vt attritio fiat contritio cum perceptione remissionis peccaminum. ⁊ hoc ideo. quia illa attritio nō est adeo fortis. vt fortes eliciat detestationes peccati cōmissi. cum memoria domice passionis Et in casu quo quis quereret. an aliquo modo attritus poss; cognoscere se ammodo nō attritum sed contritum. de hoc habetur supra tm̄ ad presens sufficiat. qd̄ ꝓbabilem poterit recipere in se cognitionem per quedam spūalia exercicia. in q̄bus delectatur vt si in se sentit bonā voluntatem cauendi omnia mortalia Item qd̄ deuote id est ꝓmpto animo audit verbum dei. Tercio ꝙ ad rememorandum dominicā passionem cum cōmotione cordis inuenit separatim. Si enim affectum nostrum vt prefatus doctor Bonauē. deducit in preallegata questēne. sepe accēdit passio xp̄i descripta ⁊ lecta. aut depicta ⁊ visa. aut predicata ⁊ audita. que etiā sunt signa bone attritionis. reuera vbi affect⁹ sumentis inflāmatur in sumptiōe eucharistie ex memoria dominice passionis cum supradictis circūstātijs demonstrat attritionem in contritōnem conuersam ⁊ tm̄ de primo principali. ¶ Sed quo ad secūdū. an in casu quo attritus non sit contritus ⁊ nullum suscipit effectu; sacramēti. ꝙ tunc non incurrat nouam offensam mortalis peccati. Respōdēdum est ꝙ circa iustum qui vt tactum est. si non recipit effectum sacramenti. manifestum est ex doctorum sententijs precipue Bonauē. vbi supra. ꝙ ꝓpterea non incurrit peccatum mortale. vnde postq; dixerat. ꝙ iustus vbi ex ment⁊ distractione non consequitur efficaciam statim subiūxit non tamen propter hoc incurrit mortalem offensam. Sed dubium est. de attrito. an nō incurrat offensam mortalem. ea de causa. ꝙ inter dignum ⁊ indignum nihil est medium. ⁊ cum attritus vt attritus manet in peccato ⁊ nullus peccator accedit digne ⁊ omnis talis q̄ digne nō accedit peccat mortaliter. ideo videtur. ꝙ attritus vbi manet attritus. cu; maneat in peccato mortali. etiam mortaliter semper peccat accedēdo. eo ꝙ indigne accedit. Hic succurrere p̄t q̄da; distinctio quā sanctus Bonauē. in p̄fato suo scripto. iiij. sen dis. x. ⁊ q̄oe. an pctōr sumēdo corpus xp̄i semp mortaliter peccat. Dat sup p̄dictu; argumentū ꝙ inter dignum ⁊ indignū non sit medium. Dicit enim ꝙ licet inter dignum ⁊ indignū nō sit medium. tm̄ inter digne et indigne sumētē bn̄ datur mediū. ꝙ sic declarat. Digne em̄ manducare quia est sufficienter se p̄parare. s. cū peccati ois expulsiōe reuerētia et dilectōe. ¶ Quida; igit̄ sunt q̄ se sufficienter p̄parant s̄m veritatem. ¶ Quidā aūt

non sufficienter sm veritatē. sufficiē-
ter autem sm ꝓbabilitatem. ¶ Qui-
dam autem neutro mō se preparāt
immo contēnūt. q̄ ergo sufficienter
se p̄parat mādúcat digne. ¶ Qui aūt
se nullo modo p̄parat manducat i-
digne. ¶ Qui aūt minus sufficienter
se preparat. s. sm ꝓbabilitatē poti⁹
q̄ veritatem non manducat digne.
quia non se p̄parauit digne sufficiē-
ter. nec indigne. quia se pꝛepat pro-
babiliter talis q̄uis nō recipiat gra-
tiam non tamen incurrit offensam.
¶ Hec ille cōcludēs. hoc qđ supra ta-
ctū est. s. q̄ q̄uis non sit medium in-
ter dignū ꝛ indignū tamē inter di-
gne ꝛ indigne sumentē bene est me-
dium. Et sic laborant attriti dispo-
nentes se per diligentem ꝛ purā cō-
fessionem cum detestatione pecca-
minū vel sufficienti vel insufficienti
detestatōe. ꝛ ideo vbi accedūt ꝛ nul-
lū consequūtur effectum nō tamen
incurrūt nouā dei offensaꝫ a q̄ nos
in eternū preseruat. qui sine fine vi-
uit ꝛ regnat. ¶ Superest ꝗ tercia ps
sermonis quaꝫ ad placitum p̄dica-
toꝛ dilatare aut abbreuiare pōt. q̄. s.
ydonei censentur pceptores sacra-
menti. ¶ Dicat q̄ sm scripta doctorū
in quarto senten. dist. ix. p̄cipue aūt
nūc sm pe. ¶ Aureo. q̄ ydoneus su-
sceptoꝛ est. homo viatoꝛ adultus. fi-
delis mente preditus. ieiun⁹ deuo-
tus apparitione miraculosa. nō ꝓ-
hibitus sine conscientia peccati moꝛ-
talis legitime confessus. in conuer-
satione crimine nō notatus. coꝛpo-
re mūdus a ministro ydoneo. tēpo-
re debito. ꝛ recta intētione. sumpt⁹
vbi. xv. notanda cōmemorat.
¶ Primo dicit homo. qꝛ licet ange-
li beati mānducent xp̄m in sua spē
inquantū ei vniūtur in fruitione ca-
ritatis pfecte. ꝛ visiōe manifesta. nō
tn̄ cōtingit eis sp̄ualiter manduca-
re hoc sacr̄m. qđ est p fidem credere
in xp̄m cū volūtate sumendi hoc sa-
cramentum.
¶ Secūdo dīc viatoꝛ. qꝛ nulli moꝛ-
tuo dꝫ dari. ꝛ si petunt illusio ē.
¶ Tercio dicit adult⁹. qꝛ lꝫ greci an-
tiquitus pueris darēt. vt de conse.
dis. ij. paruuli. tn̄ sacr̄aliter sumē nō
possunt. qꝛ nō vtuntur sacramento
vt sacramēto. ꝗ vt cōi cibo ꝓpter ca-
rentiam discretionis.
¶ Sed quando ē etas debita. Rn̄.
Areolus vbi supra. q̄ relinq̄nduꝫ ē
arbitrio boni viri. ¶ Et ideo dico. q̄
tūc ē etas debita. quādo pueri hn̄t
vsum rōnis. q̄ pn̄t cōcipe deuotio-
nē hui⁹ sacri. ꝛ discernere ꝛ diiudi-
care coꝛp⁹ xp̄i. ꝛ reuereri ab alio ci-
bo saltem ex alioꝛum instructione.
qđ potest esse in. x. vel saltem in. xij.
anno. vnde si apparerent in eis tūc
signa discretionis ꝛ reuerentie. pn̄t
sumere sm tho. in. iiij. dis. ix. immo
debent saltem semel in anno sume-
re. vn̄ tenētur ad hoc eos inducere
qui eoꝝ hn̄t curam.
¶ Quarto dicit fidelis. qꝛ nulli infi-
deli debet dari. immo nec infidelis
pōt sumere sacramētalir. nisi hēat
intentionem sumendi ip̄m vt sacra-
mentū eccle licet ip̄e non credat.
¶ Sed nūq̄d cathecuminis debeat
dari. Rn̄. Aureo. vbi supra q̄ nō qꝛ
nō sunt de familia xp̄i per bapm.
¶ Quinto dicit mente p̄dit⁹. vnde
demoniaci ꝛ amētibus nō dꝫ dari.
distinguūt tamen doctores vbi su-
pra. aut tal' amens nūq̄ hūit vsum

ratōis. ꝛ tali nō debet dari. Aut aliqñ habuit vsum rōnis. Et tunc sub distinguit. ꝙ aut ostendit signa deuotionis ꝛ tunc recurrendum ē ad tps pteritū. q2 si añ insaniā petijt et deuotōez ad ipm habuit. potest dari ꝛ debet in articulo mortis. si non timent de periculo euomendi vl' alterius irreuerentie. vt habetur in. c. is qui. xxvj. q. vj. Si vero nullam deuotionem ad ipm habuit. tempe sanitatis. nec eum petijt debito tempore nullo mō eis debet dari. Idez dic de demoniacis fm prefatam distinctōnem fm Thom. in. iiij. di. ix. ꝛ in tercia parte. q. lxxx. amentibus ꝯo qui habent dilucida interualla pōt dari tūc qñ habēt vsum rōnis. fm Aureo. predictū. vbi supra. multofortius potest dari illis qui largo mō dicūt amētes. s. q̄ hñt debilem vsum rōis. dūmō possint aliquā deuotionē huius sacramēti cōcipere.

¶ Sexto dicit Ieiunus. nā q̄cunq3 aliqd cōmestibile vel potabile. post mediam noctez sumpsit. nullo mō potest cōmunicare siue digesserit siue non. de con. dist. ij. c. liquido. vij. q. j. nihil. de celebra. missa. c. ex parte. Excipitur casus infirmitatis. q2 si de eorum periculo mortis dubitatur etiam post cibum sunt cōmunicandi. ne sine cōmuniōe decedāt. de consecra. distin. ij. presbyter. Nec obstat. c. sacramenta. de consecr. di. j. quia abrogatum ē.

¶ Septimo dicit deuotus. Nam sicut qui cibu3 corpalem non potest digerere vel masticare nō est aptus manducare ipsum. sic qui deuotionem non habet. non est dignus cōmunicare. de conse. disti. ij. c. illo. ꝛ c. tribus gradibus. vñ. s. boñ. in. iiij. dist. xij. Maiorem inquit efficacia3 recipit homo in vna missa vel manducatione cu3 bona ꝑpatione q̄3 in multis si se nō ꝑparet diligenter.

¶ Octauo dicit apparitōne miraculosa non prohibitus Nam si appa ret in forma pueri vel huiusmodi. non debet sumere fm prefatū Aureo. vbi supra. ꝛ alios doctores q2 non apparet sub specie conuenietī humane refectioni dicit tñ sanctus Tho. in tercia parte. q. lxxxij. ꝙ cōsulendum esset ꝑsbytero. ꝙ iterato corp⁹ ꝛ sanguinem dñi consecraret ꝛ sumeret. Sed ego nō credo. quia que fiunt miraculose non sunt sub legibus. l. nam ad ea. ff. de le. Et etiam quia verisimiliter posset etiam in alia consecratione sic apparere ꝛ sic esset ꝓcessus in infinitum.

¶ Nono dicit sine conscia pcti mortalis. Nā suscipiens cu3 consciētia pcti mortal. peccat mortalr. fm Aureo. vbi supra. ꝛ cōiter omes. Ʒ si cōscientiā non habet de mortali. l3 sit in mortali pctō. non peccat mortaliter fm Aureo. vbi supra nisi sit ig rantia crassa vel affectata. quia debitam diligentiam de cōmissis nō adhibuit. Laudul. in. iiij. disti. ix. dicit ꝙ diligentia debita est quādo facit illa que prudens facit de re quā vellet studiosissime examiare. ꝛ Sco. i iiij. di. ix. dicit ꝙ tenetur quis se examinare fm diligentiam nostre fragilitati possibile3. addit tñ Aureo. ꝙ quando q̄s dolet de pteritis peccatis mortalibus cōmissis. ꝛ hab3 ꝓpositū non peccandi. Et deuotōe3 ad sacramentum ꝙ pōt ꝑsumere ꝙ non sit in mortali.

¶ Utrum presbyter peccet morta-
liter. dando ei quē scit in pctō mor-
tali cōstitutū. Rñ. ſm Rica. in. iiij.
disti. ix. ꝙ si talis non petit sibi dari
sic peccat sibi dando. Si vō petit ⁊
tunc distingue. aut eñ est notorius
peccator. ⁊ sic peccat si ei dat. quia
habet cōtra ipam legitimā exceptiō-
nem. aut nō est notorius ꝗ̄uis pos-
sit ꝓbari per duos testes vel tres. ⁊
si petit in occulto debꝫ ei denegare.
quia habet legittimā exceptionem
cōtra eum. ⁊ moneat ne petat i pu-
blico. vt habet de conse. di. ij. ne ꝓ-
hibeat qd̄ petit. Si vō petit publi-
ce. tūc si est sacerdos extraneus nō
debet sibi dare q̄ꝛ legitimam habet
causam de conse. dist. ij. tribus. Si
aūt est sacerdos ꝓprius parochialis
sic debet sibi dare. quia nullam ha-
bet exceptionē quā in publico pos-
sit obijcere. de offi. iudi. or. c. si sacer
dos. Nec ob. ꝙ sit maius pctm̄ su-
mere cū peccato mortali ꝗ̄ infama
ri. quia sacerdoti ministrāti corpus
xpi peius est peccare mortaliter in-
famādo iniuste peccatorē occultuꝫ
ꝗ̄ ꝙ ille mortaliter peccet. q̄ꝛ null9
debet mortale cōmittere vt alium a
mortali liberet. Peccator tñ occul-
tus ſm. s. Tho. iiij. par. q. lxxx. po-
cius debet eligere infamari ꝗ̄ indi
gne ad mensam xpi accedere. Nō
credo verū quādo quis indigne acce
dit. s. cū mala volūtate puta q̄ꝛ non
penitet de peccatis. Secus esset de
indigne sumente quia non ē cōfes-
sus. ⁊. j. s. xxiiij.

¶ Sed nūquid esset minus maluꝫ
dare tali hostiam nō consecratā vel
non cōsecrare. ⁊ sic sumere. Rñ. ꝙ
nō. vt pꝫ in. c. de hoie. de cele. miss. iō
dr̄ ꝓrsus quideꝫ falsa remedia sunt
abijcienda q̄ sunt veris ꝑiculis gra
uiora ibidem.

¶ Quid si solū sit suspectus de cri-
mie mortali. Rñ. ꝙ si suspicio sit vi-
olenta ⁊ notoria. Dicendū est sicut
de eo quem scio in mortali ſm ꝙ su-
pradictum est.

¶ Utrum existēs in peccato mortali
peccet videndo corpus xpi. Rñ. ꝙ
nō. dūmō cum humilitate ⁊ reuerē
tia videat. Similiter nō peccat tan-
gens ex necessitate. puta quia cecī-
dit in terrā ⁊ hmōi ſm. s. Bo. ⁊. san.
Tho. in. iiij. di. ix.

¶ Quid de illo qui licet non sit ve-
re in peccato mortali. tñ ſm consci-
entiam scrupulosam se existimat eē
Rñ. ꝙ peccat mortaliter. nisi eā de-
ponat. quia q̄cquid fit contra cōsci-
entiam edificat gehennā. vnde nisi
sit ex ꝓbabili cōiectura debet depo
ni. vt in. c. inq̄sitioni. de sen. ex. quia
vt dr̄ in. c. non solū. de regula. li. vj.
decet ⁊ expedit vt consciētie purita-
ti. nō desit iudiciū rōnis. nedū spi-
ritualis ꝓfectus q̄rit salutis dispen
diū incurrat. hec ibi.

¶ Decimo addit legitime cōfessus.
quia quantūcūq; doleret de pecca-
to cōmisso nō sufficeret. vt digne su
mat. ꝫ oportet legitime vt confitea
tur. aliter peccat mortaliter tenet tñ
Aureo. ꝙ sacerdos parochialis qui
non habet alium sacerdotem ⁊ reli
giosus in via cum socio non sacer-
dote. ꝙ possunt celebrare cū contri-
tione ⁊ cum ꝓposito confitendi ex q̄
non habet cui confitear. quia religi
osus non potest extra suū ordinem
cōfiteri in religione minor. Nō li-
mito tamen verū quando sine alio

cum admiratione desistere non potest. aut quia tenet celebrare. Idem dicas de eo qui volens cōmunicare coram sacerdote celebrante recolit aliqđ mortale non confessum legitime. ꝙ potest cōmunicare cū cōtritione ꝛ ꝓposito confitendi. quando sine admiratione ꝛ aliquali nota non posset desistere quin cōmunicaret. nec hꝫ aut tēpus aut sacerdotem cū quo confiteri possit.

¶ Undecimo dicit in conuersatione crimine non notatus. vñ hystrionibus ꝛ hmōi non debet dari. de cō secra. dis. ij. ꝓ dilectione. dicit puto nec maiestati diuine nec euāgelice discipline cōgruere. vt tam turpi et infami contagione fedet. vñ ſm gl. ibidem nec talibus nec cuicūqꝫ infami notorio manifeste danda ē eucharistia. si tamen reuertant ad dominū eis cōmunio ꝛ reconciliatio nō negatur. vt ibidem dr in. c. seqn. Non ē tamē intelligendū sic vt statim debeat dari eucharistia sicut fit a multis. ꝛ male. ſ; ꝓpter reuerētiā sacramēti debet differri vsqꝫ post ꝑactam penitentiā. quā publice debet facere. nisi articulus necessitat vel pietatis aliqñ in casu aliter fieri persuadeat.

¶ Utrum sit danda eucharistia suspendendis vel decapitandis ꝓ suis maleficijs. Rñ. ꝙ sic: si peniteant ꝛ pure confiteāt. vel cupiant confiteri si possent. quia nec eucharistia nec sepultura est eis deneganda. et missa pro eis posset celebrari ꝛ oblationes offerri. xxvj. q. vij. c. j. ꝛ vl. ꝛ di. l. penitentes. ꝛ. xiij q. ij. ꝓ obeūtibus. imo hodie in cle. j. de pe. ꝛ re. ꝑcipit officialibus ꝙ eis administrare ꝑmittant si petunt.

¶ Quid de excōicatis interdictis scismatic ꝛ hmōi. Rñ. ꝙ nullo mō debet eis dare. addit corpore mundus. s. ab ea immūdicia q̄ tolli pōt. aliter non tollendo ſm Aureo. vbi supra peccat grauiter. cum tali immūdicia sumendo eucharistiā. Sꝫ immūdicia q̄ tolli non potest. puta lepra fluxus sanguinis vel semis ꝛ alia infirmitas nō impedit sumptōnem eucharistie. ſ; bene celebrationem misse.

¶ Utrū nocturna pollutio impediat sumptionem huius sacramenti. Respondetur. vt colligo ex. san. bo. in. iiij. di. xij. ꝛ Aureo. vbi supra. ꝛ ē cōmunis opinio ꝙ aut pollutio ꝓuenit ex causa peccati mortalis certa vel probabili. puta ex crapula vl morosa cogitatione ꝛ hmōi ꝛ sic necessario tenetur abstinere aliter peccaret mortaliter. vt colligit in. c. nō est. vj. dis. ꝛ est ar. in. c. q̄sqs. xiiij. q. j. quia licet ipa pollutio ſm se nō possit esse peccatum mortale. habet tamen peccatum mortale annexū. ratione sue cause. Istud ego limito verum. nisi priusqꝫ sumat aut celebret conterat de peccato. ꝛ confiteatur. q: si conteritur ꝛ confessus ē de peccato ꝛ necessitas vel scandaluꝫ cogat ad celebrandū vl sumenduꝫ. non peccabit sine necessitate tñ non credo ꝙ etiam confessus possit sine peccato sumere vel celebrare ſ; bñ sine mortali peccato. ſm Iohā. de saxo. in sum. ꝛ Pet. de palu. in. iiij. Aut pollutō prouenit a causa q̄ est peccatum veniale. tamē probabilit ꝛ sic nō impedit necessario. ſ; de cōgruo. nisi potior cā vrgeat ſm Ric.

in.iiij.ꝛ ꝑm thom̄.in.iij.par.q.lxxx. peccat tamen venialiter si sine causa necessaria cōmunicet vl' celebret nisi in duobus casibus ꝑm p̄dictū Ioh. Primus quando est dies festus in quo est consuetū cōmunicare. Secūdus qn̄ imminet scandalū nisi celebraret.puta q2 alius nō ē p̄latus q̄ consueuit celebrare ꝛ hmōi. Silr̄ dico de illa q̄ ꝓuenit ex illusione dyabolca.ꝛ hoc ꝑpt duo. Primū ꝑpter imūdiciā corpis. Scōm ꝑpt euagationē mētis siue ineptitudinē. Idē dic qn̄ ꝓuenit ex causa q̄ nullū est pctm̄ ꝙ de cōgruo debet abstinē. In hoc casu.s.Hoñ. vbi supra.ꝛ bn̄ distinguit dicēs. ꝙ aut sentit inq̄natōem illā inclinasse multū aiam.ꝛ sic consulendū ē ꝙ faciat reuerentiā sacro ꝛ abstineat. Si autē sentiat magis expeditā naturā ꝛ vlterius deuotio vel solēnitas vl' aliq̄d qd̄ multū recompenset puta charitas alterius.qui cogeret celebrare in mortali.vl' cōpassio aiax.ꝛ hmōi ad sumendū vel celebrandum trahat.tūc arbitror dicit ipm sine morsu ꝯscientie accedē posse. Aut pollutio ꝓuenit ex diabolica temptatione. vt puta qn̄ cū maiori deuotione disponit se celebrare aut rōne solennitatis ꝛ hmōi. citi9 polliūtur sicut de illo legitur in collatōnibus prīm qui semꝑ hāc patiebatur infestationez qn̄ erat cōicaturus cui decretū fuit vt semꝑ cōmunicaret.ꝛ sic cessauit talis illusio.ꝛ sic non debet abstinere.

¶ Sed ꝑ quātū tp̄s dꝫ abstinē. Rn̄. ꝙ ꝑ.xxiiij. horas ꝑm alber.ꝛ.s.tho. Sꝫ pe.de palu. limitat v̄m cū accidit circa mediā noctē.ꝫ si an̄ mediā noctem accideret abstinere non tenet nisi qn̄ ꝓueit ex causa mortalis peccati.

¶ Quid de coitu cōiugali. Rn̄.credo distinguēdū fore.vt de pollutōe nocturna.nisi ꝙ p̄t eē ꝙ exigēs peccaret mortalr̄.ꝛ tn̄ reddēs iuit9 nō peccaret ꝛ sic solum in exigente caderet ꝓhibitō nō in reddēte ꝛ.c.ois hō.de cō.dis.ij.ꝛ.xxiij.q.iiij. sciatis. debet itelligi de cōsilio in coitu in q̄ nō ē pctm̄ vl' saltē solū veiale.credo tn̄ ꝙ exigens nō digne suscipiat ꝫ ꝑ xxiiij.horas ad minus debꝫ abstinere de bono consilio nō de precepto vt no.glo.in.d.c.omis.ꝛ sequtur pet. de palu.ꝛ Thomas in tercia parte q.lxxx.

¶ Vtrū mēstruata vel mulier post ꝑtum immediate dꝫ abstinere. Rn̄. ꝙ nō de necessitate. si tn̄ ex reuerentia abstinet nō peccat di.v.c. ad ei9.ꝛ de purificatōe post ꝑ.c. vno dummodo communicet ꝑm institutionem ecclesie in.capi.omnis. de pe.ꝛ remissio.

¶ Vtrū somniū homicidij vel alterius pcti mortal' ipediat sumptōeꝫ hmōi sacri. Rn̄.ꝙ hmōi somnia nō inducūt pollutōeꝫ corpis nec tātam distractionē mētis sic somniū fornicatōis ꝑpt intentōem delectatōis.ꝛ ideo nō impedit. Si tn̄ somniū homicidij ꝓueniat ex cā q̄ est mortale pctm̄ impedit sumptōem sacri rōe sue cāe ꝑm.s.tho.in.iij.ꝑ.q.lxxx. intellige nisi ꝑus conteratur ꝛ confiteatur.

¶ Terciodecio dic̄ a mistro idoneo scꝫ sacerdote.de cō.di.ij.ꝓuenit. nā null9 tāgē dꝫ ēt diacon9 nisi i necitate vt si casu cadēt in t̄rā vel aliq̄ alio

casu.lxiij.dist.diaconos. Pex est q diaconus cum psbyter est fessus vel alis impotens et necessitas cogit de iussu psbyteri potest dispensare. vel etiam sine iussu quādo iussus expectari non potest. vt no. Hug.in.d.c. diaconos. Aliqui etiam tenēt vt no. Panor.in.c.quāto.de cōsue.q etiaz laicus potest administrare tempore necessitatis articulo mortis: qn nec sacerdos vl diacon⁹ adest.allegat. §. verum.xxij.dist. Itez alij tenēt q in tali necessitate mortis licet per se eucharistiā sumē. nec obstat.c.fi.xxiiij q.j.quia loquit de hereticis a quib⁹ non licet accipe. Sz tamē Panor. tenet cōtrariū.s. q nō licet nisi sacerdoti administrare.et credo q sit securior opinio.quia i tali necessitate cōstituto dr Crede et mādu casti.

Sed an debeat a pprio sacerdote solum sumi: Rn̄. q pōt sumi a proprio epo aut archipsbytero et officio archipsbyteri.c.iij.et a pprio sacerdote et ab habēte licentiā ab eis. caueat religiosus.quia si ministrat excōicationē incurrit.

Quartodecimo dicit tpe debito. qz q ad celebrationē misse reqrit dies et non nox. Quo vo ad alios cōicare volētes nō iueni qn possit omi hora recipi dūmodo sint ieiuni. verū ē q mane diei ē pgruētior hora. Itē q nō omittat qn sumat saltē semel in āno in pascha.qz ad hoc tenetur qlibet fidelis postq ad ānos discretiōis puenit:nisi ex aliq rōnabili causa ad tps de cōsilio pprij cōfessoris duxerit abstinēdū. vt in.d.c.ois. alit peccat mortalr. Qz aūt qdaz voluerūt itelligere pcise de die pasche. nō bn̄ senserūt. vn̄ papa Eugeni⁹ declarauit ad remouēdas q sufficit q suscipiat in die Iouis sancta et vlterius vsq ad dn̄icā post pascha imediate sequētem inclusiue: qn̄ magis sue deuotiōi videbit expedire. et sic satisfacit pcepto. Et credo q magis artant q ad pueros sub pena mortalis peccati habētes curā puerox: vt ad hoc sacr̄m eos inducant tpe pasche q ipsi: cum ignorātia eos excuset saltē vsq ad tpa.xviij.ānox vl circa. Itē tpe debito.s.vt solū sel' in die cōicet ƒm sctm̄ Tho. in.iiij. dist.xij. ar.de pse.dis.j.sufficit. Pluries aūt nō licet nisi in certis casib⁹ et tpe natalis xpi. Itē dicit tpe debito. vt scz nō vadat statim ad sumēdū postq cōfessus ē qui in multis fuit peccatis et magnis. sz debz pluries cōfiteri pri⁹ et oratōib⁹ et ieiunijs se odoriferū reddere.ar.de pe.dist.j.nō sufficit.et c.in actiōe.

Sed nūquid videt rōnabilis causa abstinēdi cū quis dicit se odiū habere pt aliquē: Rn̄. q non: nec aliud peccatū mortale. qz tenet desistere et pteri: et pfiteri et cōicare. aliter nō cōicans saltē semel in āno excōicad⁹ ē. de conse.dist.ij.si quis intrat.et.d.c. omnis.

Vtrū liceat quotidie sumē: Rn̄. ƒm sctm̄ Bonauent.in.iiij.dis.xij. q qtum est ex parte sacramēti: cuius virt⁹ est hominibus salutaris: vtile est ipm quotidie suscipe. facit.c.si quotienscūq.de pse.dis.ij. sz ex pte sumētis in quo reqrit vt cū magna deuotiōe et reuerētia ad hoc sacramentuz accedat. Aliqū expedit quotidie sumere et laudabiliter quando quotidie se pparatū inuenit. et hoc voluit dicere Augusti. de cōse.dist.ij.c.nō

iste. Sic viue inquit vt merearis quo
tidie accipere. Sed quia multotiēs
in pluribus hominibus hui⁹ deuotio
nis impedimēta occurrunt propter
indispositionē corporis vel aīe: non
est vtile omnibus ad hoc sacramen
tum quotidie: sed tm̄ quādo se p̄para-
tum inuenit. quia maiorem efficaci
am recipit hō in vna missa vel man
ducatione cum bona p̄paratione q̄
in multis si se non p̄parat diligēter.
Et ideo si quis cognoscat experimē
taliter q̄ ex frequēti sumptione hu-
ius sacramēti feruor charitatis au-
geatur in eo: et reuerētia ad sacramē
tum non minuit: quotidie debet cō
municare vel saltē frequēter. Si au
tem sentiat per multam frequētati-
onem q̄ reuerentia minuit et feruor
non crescit: debet interdum abstine
re vt postea cum maiori reuerentia
et deuotōe accedat.
¶ Quintodecimo dicit recta inten-
tione: scilicet vt per ipsum vniamur
christo per charitatis amorem: et mu
niamur cōtra diaboli tēptatōes.
¶ Utrum debeat dari ad accipien-
dum aliquod experimentum: Rn̄. q̄
nō. ij. q. v. cōsuluisti. et de purga. ca.
ex tuarū. Nec ob. c. sepe cōtingit. ij.
q. v. quia illud abrogatū est. vn̄ nec
propter purgationē infamie vel p-
pter aliud temporale debet dari vel
sumi.
¶ Addo decimosexto in sumptione
sm Duran. vt. s. sumatur discrete et
leniter dentibus anterioribus terat:
et lingua moliatur: ne aliq̄ pars den
tibus eius inhereat.
¶ Addo et decimoseptimo sm eun
dē Durā. s. vt nō statim post cōionē
expuat propter reuerentiā sacramē-
ti. ne si aliqua pars sacramēti inhe-
sisset et dentibus expui cōtingeret.
Item vt non statim vadat ad man-
ducandum alium cibum. vnde debet
esse aliqua mora: et tanta q̄ ille spe-
cies sint cōsumpte vel alterate pro-
pter reuerentiam sacramēti. Unde
debet saltem aliquas orationes pri
uatas dicere anteq̄ aliquem cibum
sumat. non requirit tamen tale spa-
cium sicut dicit in. c. tribus. de cōse.
dist. ij. quia illud abrogatū est.
¶ Quid si euomat: Rn̄. q̄ si p ebrie
etatem vel voracitatem euomerit lai
cus. xl. dies debet penitere. c. si quis
per ebrietatem. de cōse. dist. ij. cleri-
vel religiosi p. lxx. episcopi vo p. xc.
Si vo per infirmitatem euomerit: p
lxx. dies penitere debet. d. c. si quis
per ebrietatē.
¶ Utrum actus cōiugalis sit p̄hi-
bitus post cōmunionem. Rn̄. q̄ nō
quo ad reddentem. quia tenetur ad
hoc. sed quo ad exigentem est p̄hibi-
tum eodem die: non tn̄ peccat mor-
taliter si exigit: sed solum venialiter
sm Alber.

Finiunt sermones.

¶ Sequūtur quedā dicta col
lecta ex varijs doctoꝝ sentē-
tijs super notorios fornica-
tores a celebratōe missaꝝ su
spēsos: qb⁹ in auisamētū po
nunt nec pplo sunt ꝑdicāda.

PRimū dictuz
meū est ꝙ quicūqꝫ ꝑsbyte
ri suspēsi. excōicati. inter-
dicti aut degdati si heretici fuerint:
dūmō credant aut intēdāt sacramē-
ta cōficere. aut cōsecrare. aut materi
am ꝛ formā ecclesie seruāt: vera ꝛ i-
dubitata ꝛ illibata dant ꝛ cōferūt et
conficiūt sacramēta. Secundum di
ctuz est ꝙ minister ecclesie in sacris
ordinib⁹ cōstitutus in mortali pec-
cato existēs: celebrās aut ministrās
in officio aliquo ecclesiastico in per
sona ecclesie peccat mortalr. Et to-
tiens quotiens celebrat: vel quotiēs
in aliquo officio ecclesiastico in per
sona ecclesie ministrat: nisi sit confes-
sus ꝛ ad minus attritus modo quo
supra in sermōibus tertie partis cir
ca quartum: quintū: aut sextum ser-
monez. Tertiū est ꝙ nulla potentia
ordinata summi pontificis vel alte-
rius cuiuscūqꝫ hominis super terrā
potest dispensare ꝑcipere vel coge-
re ꝙ aliquis in peccato mortali exi-
stens in suo officio in persona eccle
sie valeat vel debeat ministrare vel
celebrare. licet de potestate pape nō
est tutuz disputare: cum sciamus ei
tantam potestatem collatam quan-
ta puro homini a deo cōcedi potuit
in edificationē ecclesie: nō in destru
ctionem. Quartū dictū est ꝙ sacer-
dos vel minister ecclesie potius de-
beret quecūqꝫ resignare: ꝛ minas et
met⁹: potestates et oia mala pati ꝙꝫ
in peccato mortali existēs ministra-
ret in aliquo ecclesiastico officio in
persona ecclesie. Quintuz dictū est
ꝙ mortaliter et grauiter peccat si ꝗs
sciēter cōsulit aut ꝯsenserit pctō tali
mortali ꝙ ꝑ hmōi ministros i pctō
mortali existētes ministrādo vl' cele
brādo ꝑpetrat. Rursuz ꝛ iste grauit
peccat ꝗ pōt licite ex officio aut ꝫm
ordinē charitatis impedire ꝛ nō im
pedit talē a celebratōe aut ministrū
in ꝗ letalr peccat. Sextū ē ꝙ morta
liter peccat sciēs talez mistrū i pctō
mortali existere vl' manere ꝗ eū tra-
hit vl' inducit ad eccl'ie sacra mistrā-
da aut in sui ordinis i persona eccle
sie exequendū ꝑter i necessitatis pe-
riculo: quē i oib⁹ his excipio ꝛ quez
doctores ante excipiēdū detminant.
Et in h cautē notādū ꝙ lʒ a mal' mi
nistris sacra liceat sumē: tñ ꝗ ad ea
cōsecrāda ꝛ mistrāda ꝑter articuluz
nccitatis nō licet sciēter trahere. Se
ptimū qḋ adhuc pei⁹ ē tali mortuo
mistro sciēter ꝑcipe aut iubere vt ad
sui officij executōez in personā eccl'e
intendat. Siliṫqꝫ dānabile notorios
pctōres ꝗs sciuerit ꝗs i pctō mortali
ꝯtinuo ꝑseuerare vl' ad aliqḋ officiū
vl' ordinē eccl'iasticū ꝓmouē aut or-
dinare: aut curā ouiū sibi ꝯmittē vl'
eū i ptē cure aut ad officiū aliqḋ ec-
clesiasticū sumē ꝯstituē vl' ꝓmouere
vt i his ministrāt i persona ecclesie.
Octauū ē ꝙ i dubio ꝗs dʒ mistroꝝ
eccl'ie facta excusare ꝛ in partem in-
terꝑtari meliorem. atqꝫ si facta excu
sari nō potest: excuset saltem intenti
onem si possit. Nā manifesta ꝛ apta

et indubitata mala: vt fornicatiões.
apertas & quest9 apte turpissimos: &
similia plurima nullus sane mētis
debet excusare. Sȝ oino debet omnis
amator dei talib9 dissentire: et tales
saluo charitatis ordine & pacis eccle
sie corrigere & reprobare. Nonū cū
quis sciuerit adeo peccatū mortale
ministri ecclesie in aliis honeste & ca-
nonice viuētis vt decet sctāȝ ecclesi-
am q̄ talem leuiter potest quis p̄su-
mere cōtritum & penitenteȝ. & q̄ al's
nō celebraret aut ministraret nisi cō
uersus fuerit. quia cōuersio peccato
rum cito & in instāti fieri pōt: & a for
tiori attritū ad min9: vbi tamē semp
confessio p̄cessit. Decimū est q̄ quo
ad hoc non pōt quis leuiter sic p̄su-
mere p̄sbyterū vel ministrū contri-
tum cui9 tota vita est manifeste cri-
minosa: carnalis & mundana in ma
lis pseuerās. aut qui apte talia agit
in quibus interior satisfactio nō suf
ficit coraȝ deo: sȝ oportet q̄ sit etiam
exterior iniquorum gestorū aperta re-
formatio. aut rerū apta detentarum re
stitutio. & si alia quecūq; mala per-
petrauerit que nō reparauit aut refor-
mauit que indigēt manifesta satisfa
ctiōe. recōpensatōe. resignatiōe aut
scandali depositiōe. sine quibus nō
potest q̄s pfecte & vere penitere. aut
qui indiget propter crimen absolutōe.
dispensatōe aut restitutōe. aut q̄ nō
dum habet a manifestis quib9 liga
tus est vinculis ecclesiasticis. s. ab ex-
cōmunicatōe. suspensione & irregu-
laritate dispensationem et absoluti-
onē. Undecimū est q̄ inter oēs ma
los ministros maxime in his cauē-
di sūt iuxta p̄missa fornicatores no
torii p̄ p̄priā in iudicio cōfessionē: si

ue p sententiā iudicis: siue per facti
euidentiā que nulla possit tergiuer-
satione. i. dissimulatiōe celari. siue taleȝ
euidentiā facti habuerint cum mu-
liere secū vel alibi habitante. q2 mul
tis reformatōibus indigent patenti
bus: vt infra dicet si debeāt perfecte
cōteri & penitere. Duodecimū est q̄
missā hmōi notorii fornicatoris q̄
uis nō sit monitus nec denūciatus
nullus debet audire. & etiam graui-
ter peccant cōtra p̄ceptuȝ ecclesie et
canonē: imo s̄m beatū Tho. peccat
mortaliter qui missam notorii forni
catoris scienter audit. Tredecimū ē
q̄uis tam clericus q̄ laicus audiēs
missam notorii fornicatoris s̄m bea
tum Tho. mortaliter peccat. tāto lō
ge magis peccāt in hac pte tam cle-
rici q̄ laici si vna cum illis notoriis
fornicatorib9 diuinis intersunt mis-
sis: aut eis in hac pte consenserint. aut
eos in hac pte iuuerint. defenderint
vel pmouerint. Quartūdecimū est
audiens missaȝ notorii fornicatoris
s̄m dictū. b. Tho. nō excusat ex hoc
q̄a p̄lati ecclesie tales notorios for-
nicantes sustinent. quia q̄ p̄lati tales
sustinēt s̄m Tho. est propter negligen
tiam. vel propter miseriam. vel propter de-
fectum p̄latorum qui non corrigūt ali
os qui in se multa corrigēda cogno-
scunt. Aliquādo etiam propter timo-
rem. vñ & cōiter viri periti dicunt di
uina publicatorum fornicatorum esse fu-
gienda q̄ etiam et ecclesie sustineāt.
Unde patet q̄ peccatū hoc in capi-
ta p̄latorum maxime redūdat: licȝ pro
pter hoc subditi nō excusent si forni
catorum publicorum missas audiunt.
Quintūdecimū est q̄ hmōi notori-
us fornicator proculdubio ipso facto

pnt dicit Innocen. est suspēsus omni iure tā3 diuino q̄ humano seu canonico. istud tenet Bartholomeus Brixieñ. Bernard. Raymūdus cū3 suo glosatore. wilhelm⁹. Rūdolfus Innocēti⁹. Hostiēsis. Speculator. Archidiacon⁹. Johānes monachi. Johānes andree. Johānes in summa confessor. Omnes hi meo videre hoc asserūt: quādo ex proprio capite loquūtur: quibus iura manifeste p̄sentiūt simpl z ratio firma. Nec Berengari⁹ z Johānes antiqu⁹ glosator decreti audiendi sunt aut tenēdi: cum z ipsi fateātur ante eor tempora iura de his loquētia fuisse late sentētie s̄m patru3 instituta. sicut tenet vniuersitas doctorum supradicta. Sextumdecimū est q̄ notorius fornicator scd̄m modum dicendi iuristarum p̄culdubio debet dici principaliter suspēsus iure humano seu canone: z non debet dici principaliter suspensus a deo: lic3 quida3 hoc dixerunt z minus bene. Tamē concedendu3 est q̄ omnis ligatio ecclesie vera z recta quarūcunq̄ sententiarum z ex diuinis legum sententijs p̄ncipaliter radicatur z extrahitur. Septimūdecimū est q̄ notori⁹ fornicator fornicatoriam habens scilicet cōcubinam in domo sua s̄m statutum synodale Traiecteñ. q̄d est late sententie. et scd̄m edictū Petri ad velum aureū olim cardinalis z apostolici legati p̄mulgatum est: ip̄o facto est excōmunicatus: z in cōuersatione z cōmunione z societate vitādus. Et videtur q̄ quo ad hoc monitio p̄cedere non oportet: ex quo vere notorius est fornicator p facti euidentiam: que nulla potest tergiuersatione celari. Nec synodalis institutō illos notorios fornicatores nō notat qui suas cōcubinas extra domos retinēt: lic3 iura cōmunia quoscunq̄ fornicatores puniant sine distinctione. Decimūoctauū est q̄ verior est sententia si fornicator notorius in suspensiōe vel excōmunicatione existēs celebrauerit: aut in ordine suo in quocūq̄ officio ecclesiastico ministrauerit: irregularis efficitur. quia si non esset propter cōstitutionem synodalem excōmunicatus: adhuc tamē quia suspēsus p̄ncipaliter est a canone si celebrauerit aut ministrat vt p̄dicit: irregularis efficit. Hec sanior pars et maior tenet. Bernard⁹ Raymūdus cu3 suo glosatore. Gotfridus. Monulfus. Hostiēsis. Johānes andree. Johānes monachi. Johānes in summa cōfessoru3 ex proprijs capitib⁹: quibus p̄cordare videtur Innocenti⁹. lic3 alij cum Vincentio aliter dicāt. Verūtamen z eo certius q̄ dixi est si fornicatorias i domo habētes excōmunicati p̄dicta excōmunicatione celebrauerit aut mistrauerit. Decimūnonū est q̄ verior z cōmunior pluriū et famosoru3 doctorum est q̄ cum fornicatore notorio suspēso celebrante vnde irregularis factus fuit non potest episcopus dispensare. hoc manifeste dicunt doctores ex p̄ prijs sententijs: scilic3 Hostiēsis in summa et in glosa. wilhelm⁹ glosator. Raymūdus. Johannes in summa cōfessoru3. Bernard⁹. Johānes monachi. Johānes andree. vt pat3 iure nouo ex suis. ex co. c. cum medic. z extra. de sent. z re iudica. c. cu3 eterni. li. vj. Aliqui tamē cōtrarium

dixerūt: quod Johānes andree eleganter reprobat in nouella super sextum extra. de sent. et re iudica. c. in eterni. Vicesimum est ꝙ notorius fornicator non vere penitet qui se a carnali amplexu mulierum totaliter non abstinet: si adhuc retinens mulierem ⁊ in cōuersando cum ea populus scandalizetur: et si adhuc supersit species mali ⁊ suspitiones cōtra eum appareāt violēte: quas omnino inquātum poterit tenet quis remouere. Vicesimūprimum ꝙ notorius fornicator volens penitere debet obseruare vt primo ante vt predicitur debet mulierē a se: ⁊ se a muliere remouere: ⁊ suspitiones ⁊ scandalum inquātum potest depellere. deinde a peccato ⁊ a sententia suspensionis et excōmunicationis sibi absolutionem petere ⁊ accipere. deinde longam penitentiam ad satisfaciendum deo ⁊ ad infamiam remouēdam agere: ⁊ vita laudabili cōuersatiōem emendare. ⁊ tunc demū post dispensationem scd'm Innocentium restitutionem officij ꝓmereri. Vicesimūsecundū. si non fuerit quis notorius fornicator: sed famosus a rumore ꝑdicatus aut manifestus fornicator ꝙ talis non debet nec potest absolui a peccato vt possit celebrare nisi speciem mali ⁊ scandalum quo populus in eo scandalizatus est inquātum in eo est remoueat. Vicesimūtertiū est tenens mulierem pulchram in domo sua de qua scandalum populo aut infamia generatur ⁊ hoc sciens non remouerit mortaliter peccat: quāuis ipse se illi nunquā cōmiscuisset nec cum ea peccasset carnaliter. ⁊ talis nō potest absolui nec debet celebrare: nisi speciem hanc mali remouerit vel intendit omnino remouere. Vicesimūquartū ē ex prefectorum iussis preceptis et decretis tenetur quilibet in sacris constitutus mulieres ex etate ⁊ forma ⁊ cōuersatione suspectas a cohabitatione sua remouere: illas a quibus ꝓpinquitas sanguinis nihil fedum suspicari cōmittit. Omnes vos rogamus. moneamus. corripimus et corrigimus fraterne scd'm charitatis ordinem notorios fornicatores: vt remoueāt suas cōcubinas. ⁊ ab omni specie mali et fornicationis scd'm apostolicam doctrinā se abstineant hortamur deuote: et instantius preces pro prelatis fundendo. Et si necesse est requiramus vt in hoc iuuent vt tenentur ex officio per ecclesiasticam disciplinam vt ꝑdicit: ne simul cum eis inuoluemur diabolicis laqueis. vt saltem rubore confusi ad mentem redeant ⁊ mulieres amoueāt: non amplius illas admissuri. Amē.

SUper predicta tamē si quis quereret: cur scd'm doctores in quarto sententiarū. distin. xiij. in questione An missa boni sacerdotis sit melior quā missa mali sacerdotis: Sit determinatio vna ꝙ scd'm Augustinū in mysterio corporis ⁊ sanguinis christi nihil a bono magis: nihil a malo minus perficitur. Et ꝙ quo ad eēntialia sacramēti sacrificiū altaris est vtrobique equale: cur contingit ꝙ aliquorum misse prohibētur audiri: scilicet fornicariorum et quorūdam aliorum in nu-

mero quattuoꝛ.vt patet intuenti.
Respondet ꝙ est in penam peccati
coꝛum.quia vt dicit Bonauentura.
Non sunt digni celebrare:et quan-
do celebꝛant non sunt digni confice
re:⁊ quando conficiunt non sunt di
gni sumere.Et sic ideo pꝛohibentur
audiri:vt confusi per subtractiōem
audientie de culpa peniteant. Se-
cunda ratio.vt alij vidētes istos pec
catoꝛes sic cōtemni:caueant sibi ab
huiusmodi peccatis. Sed queritur
cōmuniter.quare magis pꝛohiben-
tur audiri misse aliquoꝛum ꝙ̄ alio-
rum peccatoꝛum: scilicet heretico-
rum.scismaticoꝛum.foꝛnicarioꝛum.
⁊ symoniacoꝝ. Dicit Bonauentu-
ra ꝙ ideo, quia directe repugnāt sa-
cramento. Nam in hoc sacramento
est secretum fidei:et ideo repellūtur
heretici. Est ibi vinculum charita-
tis:ideo repelluntur scismatici. Est
vas gratie:pꝛopter hoc etiaꝫ eucha-
ristia dicitur:ideo repellūtur symo-
niaci qui gratiaꝫ emunt ⁊ vendunt.
Est eleuans hominēꝫ ad statum spi
ritualē:ideo repelluntur notoꝛij foꝛ
nicatoꝛij. Nam pꝛopter suspitioneꝫ
vel alia signa pꝛobabilia scōm oꝛdi-
nem iuris cōdemnati de tali crimi-
ne:vel cōfessi in iudicio:vel pꝛopter
euidentiam facti.scilicet quando fa
ctum est sic notoꝛiuꝫ ꝙ non indiget
testibus:cum nulla potest tergiuer-
satione celari. Et quod dictuꝫ est de
misse auditiōe:suo modo intelligē-
dum est de huius sacramēti dispen-
satiōe. Unde sanctus Thomas di-
cit hic in q̄rto.ꝙ si aliquis cum pec-
cato ad hoc sacramentū accedit:ma
gis cedit ei in nocumentū ꝙ̄ in pꝛo-
fectum. Quicunqꝫ autem contra oꝛ
dinationem ecclesie accedit:peccat
per inobedientiam. Symoniaci au
tem et scismatici et excōmunicati ꝑ
statutum ecclesie ad dispensatiōem
huius sacramēti sunt suspensi.quia
sunt extra vnitatem ecclesie in qua
sacramēta ꝯferūtur. Et similiter in-
terdictum est cōcubinarijs sacerdo-
tibus pꝛopter spiritualitatem maxi
mam que in hoc sacramento requi-
ritur. Unde si aliqs ab aliquo pre-
dictoꝛum hoc sacramentum recipi-
at:peccat ꝑ inobedientiaꝫ:et sic gra-
tiam non cōsequitur. Subdit tamē
dicens. Differt de foꝛnicarijs ⁊ alijs
p̄dictis.quia alijs non debet homo
cōmunicare in diuinis scienter:quā
tumcūqꝫ sint occulti.sed cōcubina-
rij sacerdotes non sunt vitandi:nisi
sint notoꝛij. Et dicuntur scōm eum
notoꝛij tribus modis.vel per sentē-
tiam quia cōuicti sunt.vel per con-
fessionem in iure factam.vel per rei
euidentiam:sicut quādo est ita ma-
nifestum ꝙ nulla tergiuersatiōe po-
test celari.vt supꝛa tactum fuit. Ab
alijs autem peccatoꝛibus potest ac-
cipi sacramentum ⁊c.

¶ Sequuntur auisamenta super certos casus contingentes in celebratione missarum.

Si contingit quod sacerdos ante consecrationem vel post moritur aut sensibus alienatur: aut ab infirmitate impeditur vt sacrificium non solum sumere: sed nec perficere possit: quid in tali casu sit agendum? Respondit sanctus Thomas quod si hoc ante consecrationem contingit oportet quod missa per alium suppleatur. Si vero post inceptam consecrationem acciderit: vt iam consecrato corpore vel etiam sanguine: tunc misse celebritas per alium debet suppleri.

¶ Si contingit quod sacerdos celebrans recolit se aliquid comedisse vel bibisse aut peccato mortali subiacere: aut esse in excommunicatione vel irregularitate: quid debet talis facere? Respondeo secundum sanctum Thomam quod vbi difficultas occurrerit semper quod minus habet de periculo est accipiendum. Maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est quod est contra ipsius perfectionem: quia hoc immane sacrilegium est. Minus autem est quod pertinet ad qualitatem sumentis. Ideo si sacerdos post consecrationem inceptam recordetur se aliquod predictorum commisisse: nihilominus sacrificium debet perficere et sumere sacramentum: cum premissa tamen contritione illius peccati cum proposito confitendi et satisfaciendi. et sic non indigne: sed fructuose sumit sacramentaliter. Eadem ratio est si meminerit se cuicunque excommunicationem vel irregularitatem subiacere. debet enim assumere propositum petendi absolutionem et dispensationem: et sic per inuisibilem Jesum christum consequitur quantum ad hunc actum vt peragat diuina mysteria. Si autem ante consecrationem memoratur aliquid predictorum: dicit sanctus Thomas. Tutius deputarem vt missam differret: nisi graue scandalum timetur.

¶ Si musca vel aranea vel aliquod animal venenosum in calicem ceciderit: aut forte sacerdos agnoscit venenum immissum per aliquem maliuolum: quid est faciendum. si enim sumit peccat mortaliter seipsum occidendo. sed si non sumit peccat contra statutum ecclesie: qua precipitur quod omnis consecrans suo sacrificio communicet. Et iterum. sacramenta sacerdos integre percipiat: aut ab integris arceatur. Respondit sanctus Thomas quod si hoc ante consecrationem calicis deprehendit debet effundi: et abluto calice denuo aliud vinum cum aqua mixtum debet imponi et sic procedere. Si autem aliquid predictorum post consecrationem acciderit: tunc debet animal caute capi et diligenter lauari atque comburi et ablutio simul cum cineribus in sacrarium mitti. Si vero venenum ibi immissum deprehenditur. nullo modo debet sumere nec alicui dare: ne calix vite vertatur in mortem. sed debet diligenter in aliquo vasculo apto cum reliquiis conseruare. et ne sacramentum maneat imperfectum debet aliud vinum in illo aut in alio calice apponi: et denuo resumere a consecratione sanguinis et sic perficere sacramentum.

¶ Si cōtingerit ex negligentia aquam vino in calicem non misceri: quid est faciendum? Respondit sanctus Thomas ꝙ si sacerdos ante consecrationē calicis percipiat debet statim apponere ꝛ consecrare. Si vero post consecrationem sanguinis deprehenderet aquam non esse appositam vino: debet nihilominꝰ ꝓcedere. quia appositio aque non est de necessitate sacramēti. debet tamen puniri ille ex cuius negligentia cōtingit. nullo autem modo debet aqua vino iam consecrato misceri.

¶ Si cōtingit ex negligentia puram aquā calici infundere: quid est faciendū? Respōdit sanctꝰ Thomas. si percipiat ante cōsecrationē sanguinis tunc debet aqua effundi ꝛ vinū aqua mixtum imponi: ꝛ sic procedere. Si autem hoc percipiat post verba consecrationis calicis ꝙ non fuerit vinū in calice: ꝛ hoc percipiat ante sumptionē corporis: tūc debet aqua iterum effundi ꝛ vinum aqua mixtum imponi ꝛ resumere a verbis consecrationis sanguinis: et sic ꝓcedere. Si autem hoc percepit post sumptionem corporis ꝙ aqua fuit in calice: tūc sanctus Thomas dicit ꝙ sacerdos debꝫ apponere aliam hostiam iterū cum sanguine cōsecrandum. qđ ideo dicit. quia si diceret verba sola consecrationis sanguinis tunc non seruaretur debitus ordo sacrificij. Consequēter si enim inciperet a cōsecratione sanguinis ꝛ cōsequenter repeteret omnia verba sequētia non competerent nisi adesset hostia. Itaqꝫ in fine debet sumere hostiam iterum cōsecratam cum sanguine iam cōsecrato non obstante ꝙ priorē hostiam sumpserit cum aqua que erat in calice. quia ꝓceptū de perfectiōe sacramēti maioris ponderis est ꝙ̄ preceptū ecclesie: vt hoc preceptū a ieiunis sumatur. Sꝫ diceret aliquis. scandalum circūstantium est vitandū. Dicit ꝙ tale scandalum est phariseorꝫ acceptū ꝛ nō datum: cum factum in se sit bonū ꝛ in tali casu necessarium. Dicit tamen Scotꝰ ꝙ satis potest scandalū vitari vel caueri. vt scilicet sacerdos vadens ad cornu altaris quasi ꝓ vino sumendo post sumptionē: ꝛ sic et aquam ex nouo misceri si aquā priorem totam sumpsit: ꝛ sic redire ad medium altaris et statim in breui tempore denuo consecrare. ab illo loco incipiendo Simili modo postꝙ̄ cenatum est accipiens Jesus calicem ꝛc. vsqꝫ ibi Unde ꝛ memores. Et sic mox cū debita reuerentia sanguinem suscipere. Et dixi notanter accipiens Jesus calicem ꝛc. in illo enim casu videtur ly Jesus addendum vt institutor sacramenti exprimatur.

¶ Si cōtingit ꝙ sacerdos nō recolit se dixisse verba cōsecrationis vel aliqua alia que in consecratione huius sacramenti dicuntur: quid faciet? Respōdit sanctus Thomas ꝙ si sacerdoti probabili constet a se aliqua omisisse: que si non sunt de necessitate huius sacramenti: non estimo ꝙ ꝓpterea debet resumere immutādo ordinē sacrificij: sed debet procedere. Si vero certificetur se aliqua omisisse eorum que sunt de necessi-

tate sacramenti: scilicꝫ formã conse-
crationis ꝛc. per ordinem reiterent̃:
ne mutet̃ ordo sacrificij.

¶ Si cõtingit ꝙ sacerdos frã
gens hostiam sup̱ calicem ꝛ sibi vna
medietas in calicẽ ceciderit: q̃d faci
et cũ reliqua medietate? Dicit Lan-
golfus ꝙ cũ ille casus accidisset In
nocentio pape: ipse fecit tres partes
de residua medietate ꝛ particulã ter
tiam misit ĩ calicẽ: licꝫ medietas ca
dens prius in ea fuerit. Et dixit ꝙ il-
la medietas non fuerit imposita sa-
cramẽtaliter: ſꝫ casualiter. ideo opor-
tuit de reliqua medietate sacramẽta
lia impleri. Si autem cõtingit ꝙ sa
cerdoti tota hostia in calicẽ dilabit̃:
ꝛ siue ante fractionẽ siue post: quid
faciat? Respõdit sanctꝰ Thomas ꝙ
fractio hostie ꝯsecrare ꝛ ꝙ pars vna
sola sumat̃ in calicẽ hoc respicit cor
pus mysticũ: sic ꝛ admixtio aque si-
gnificat populũ. ꝛ ideo hax̄ ꝑtermis
sio nõ facit impfectionẽ sacrificij. et
ꝓpter hoc fit necesse aliquẽ reiterare
et ꝓcedere: ꝛ sic vtrunqꝫ reuerenter
sumere.

¶ Si cõtingit per negligen-
tiam sacerdotis ꝙ sanguis christi ef
funditur: vel ꝙ sacerdos sacramẽtũ
sumptũ euomit: aut etiam ꝙ hostie
ꝯsecrate tãdiu seruant̃ vt putrescãt:
vel ꝙ a muribus corrodant̃: aut q̃li
tercũqꝫ al's perdant̃: quid ergo in ta-
libus est agendũ? Rñ. sanctꝰ Tho.
ex decreto Pij pape. Si ꝑ negligen
tiam aliquid stillauerit de sanguine
in tabula q̃ terre adheret: lingua lã-
bat̃ ꝛ tabula radat̃. Si vo nõ fuerit
tabula terra radat̃: ꝛ rasuꝫ igni ꝯbu
ratur ꝛ cinis intra altare recõdatur.

ꝛ sacerdos q̃nqꝫ dies peniteat. Sꝫ si
super lintheũ altaris ꝛ ad aliud vsqꝫ
ꝑuenerit: q̃ttuor diebus peniteat. et
lintheamia q̃ stilla tetigerit tribꝰ vi-
cibꝰ lauet minister calice subimpo-
sito ꝛ aqua ablutiõis sumat̃ ꝛ iuxta
altare recõdatur: vel in potu a mini
stro sumat̃: nisi ꝓpter abomiationeꝫ
dimittat̃. Predictis autẽ diebus de
bet penitẽs ieiunare ꝛ acõione cessa
re. Sꝫ sanctꝰ Tho. ꝛ ſm alios videt̃
ꝙ his diebus iniũgenda sit ei pena
arbitraria pensatis ꝯditiõibus ꝑso-
ne ꝛ negocij: cũ pena irrogãda non
sit nisi ad cautelã. ideo circũstantijs
pensatis põt minui vel addi ad pe-
nam illã quo ad longitudinẽ tẽpo-
ris. Dicit tñ sanctꝰ Tho. ꝙ tutiꝰ sit
ꝙ pagat̃ quo ad numex̄ diex̄.

¶ Si cõtingit ꝙ sacerdos in-
tendit solũ nouẽ hostias cõsecrate ꝛ
ipo ignorãte sunt ante eũ decẽ. si er-
go ꝓfert verba ꝯsecratõis cũ intenti
one ꝯsecrandi: querit̃ an omẽs decẽ
sint ꝯsecrate: an soluꝫ nouẽ? Cõmẽ-
tator Rñ. ꝙ in tali casu nulla illax̄ ẽ
ꝯsecrata. quia qua ratõe vna: eadem
ꝛ alia ꝛ nõ oẽs: ex quo intẽtio nõ fe-
rebat̃ sup̱ oẽs. igit̃ nulla est cõsecra-
ta. Ideo datur sanũ ꝯsiliũ ꝙ q̃n plu
res hostie sunt ꝯsecrãde ꝙ tũc sacer-
dos nõ limitet intẽtionẽ suã ad cer-
tum numex̄ hostiax̄: ſꝫ ferat in gene
re super omnes hostias coraꝫ eo po
sitas.

¶ An quotidie sit celebran-
duꝫ? Rñdet sanctꝰ Tho. Videt̃ mi-
hi ꝙ nõ possit sup̱ omnibꝰ dari regu
la vniformis. varia enim sunt hoim
merita ꝛ diuersa opex̄ studia atqꝫ di
uersi statꝰ. In religione etiã alij ma

glo: alij minus i custodia vite sue et puritate ↄsciētie circūspecti. Cauē dum tn̄ est ne si minꝰ desideraṫ mortis p̄iculū incurraṫ: dicēte dn̄o Jo. vj. Nisi mādu caueritis carnem filij homis ⁊c. Etiā ne quis terrifica illa mysteria xp̄i indigne p̄cipiat: iudicium sibi māducat ⁊ bibat. iuxta ap̄li sententiā. Qui māducat et bibit indigne ⁊c. Circa sacerdotes tn̄ ista p̄t forma teneri vt nec nimis raro: nec semp̄ cōtinue: nec p̄termisse sanctā hostiā studeāt imolare. quia nimis ↄtinue aliquā notare videṫ irreuerētiam: cum raro aliq̄s tā deuotus sit qui semp̄ eadē deuotōe ferueat ⁊ cū tam debita reuerētia illa faciat q̄ faciēda sunt. Nimis etiā raro celebrare q̄uis ex reuerētia: aliqñ ex hūilitate solet fieri. tn̄ torporē nutrit ⁊ homo nimis circūspectus reddiṫ in oibus quasi non indigere videaṫ etiā sui custodia hūilitas ⁊c. quia sibi homo non est dignꝰ quotidie sibi: nec vna die. Salubre tn̄ est ⁊ vtile valde q̄ homo sepe se p̄paret in studio deuotōis ad illiꝰ medicamēti p̄ceptionem. ⁊ post i deuotōe se ↄseruet: maxime religiosi q̄ se obtulerūt deo ad perpetue fruēdū. Nā beatꝰ Augꝰ. dicit. Si quotienscūq̄ effundiṫ sanguis xp̄i i remissionē peccatoꝝ fundiṫ. ideo q̄ semp̄ pecco. debeo semp̄ illū accipe vt semp̄ mihi p̄ctā dimittanṫ. Itē iste panis quotidianꝰ ē accipere quotidie debes vt quotidie tibi p̄sit. Et postea subdit. Sic viue vt quotidie merearis accipe. Beatꝰ quoq̄ Greg. ait. Si q̄s p̄positū peccādi nō h̄ȝ quotidie debet celebrare ne summā trinitatē maxima laude ⁊ gloria priuat. q̄ maior gloria i teris deo exhiberi nō p̄ōt q̄ȝ in officio misse. quo sacrificiū laudis ipse dei filiꝰ offerṫ deo patri. iuxta illud Ps. iiij. Sacrificium laudis honorificabis me. Etiā ne priuet angelos leticia. viuos grā. defunctos venia. Inter oīa eni opa meritoria missa tenet primatum.

Quidā doctor deuotꝰ.

O vos sacerdotes dei. vos tangūt s̄mōes mei. Magne estꝭ dignitatꝭ. agnū dei vos tractatis. quē Hieremias ore p̄phetauit. Johes digito monstrauit. Maria in ventre portauit. Illi tres anteq̄ȝ nati sunt sanctificati. Q̄ q̄sanctꝰ debet eē. q̄ h̄ȝ agno p̄esse. Non ore p̄phetare. s̄ȝ ore sumē ⁊ māducare. Nō digito mōstrare. s̄ȝ manibꝰ tractare. Nō ventre. s̄ȝ portare in mente.

Impugnatio erroris asserentis sacramentū miraculosum eucharistie duȝ apparet in hostia forma cruoris: carnis: aut imaginis nō esse verum sacramentū. Et p̄mittiṫ p̄logus cū fulminatōe excōicatōis cōtra sic opināntes.

Reuerēdo i xp̄o patri ac dn̄o Vito Fackler: ecclesie canonicoꝝ regularū sub titulo Sancte crucis in Augusta p̄posito: plurimū colende frater Heinricꝰ Institoris: sacre pagine humilis p̄fessor: ac heretice prauitatis inquisitor in via salutis militare: in patria eterne felicitatis

celesti pane refici. Cum sup miracu-
losum in vestra ecclesia reseruatum
sacramentum aures Augusten. po-
puli ambiguum ꝓpulsauit dogma:
et hoc ex incauta cuiusdam predi-
catoris sententia: quem et nomina-
re doctorem seu theologuz ordo ra-
tionis dedignatur: dum in publi-
co sermone asseruit nil esse ex docto-
rum sententijs super hoc ipm sacra-
mentum diffiniendū: sed deo cōmit-
tendum: an sit vel non sub ipa spe-
cie sanguinea que oculis offert om-
nium intuentiū sit veruz christi cor-
pus sacramētaliter contentū. et pro
tali cultu latrie adorandum. Et cuz
ex hac ambigua doctrina nō taz hu-
ic sacramento miraculoso ꝙ et cun-
ctis alijs varijs ecclesie miraculose
cōseruatis speciebus sacramentali-
bus sub quibus semper verum chri-
sti corpus cultu et adoratu dignissi-
mum fidelibus ꝓponitur friuole et
⁊ scandalose detrahitur. ideo ⁊ ipm
dogma cuz suo auctore tanq̄ friuo-
lum ⁊ execrabile refutatur friuoluz
vtiq̄ cum omniū doctorum senten-
tijs de miraculoso sacramēto super
occulta queq̄ eius mysteria reseran-
tes contrariat. execrabile etiam do-
gma censetur cum in diuinorū ope-
rum signorūq̄ iacturam perniciose
machinatur: quid enim execrabili-
us ꝙ ea q̄ ad fidei nostre robur diui-
na dignatio continue operatuz opi-
nari velle tanq̄ ambigua ⁊ dubiosa
⁊ sic in fidei cōtumeliam a veritate
diuina deuiare. Nempe hoc ipsum
quod miraculose sub diuersis figu-
ris ⁊ speciebus apparitiones in ip-
so diuinissimo eucharistie sacramē-
to fieri cernūtur duplici ex causa: iu-
xta sanctorum determinationes ab
ipso fidei auctore christo Jesu fieri
cognoscūtur. in fidei videlicz confir-
mationem: ⁊ deuotionis charitatisq̄
augmentū. Unde Paschasi⁹ iu-
xta sanctuz Tho. in suis sermonib⁹.
Si quis exempla ⁊ vitas sanctoruz
legerit: non ignorat in sacramēto al-
taris aut propter dubitantes: aut ꝓ-
pter ardentius amantes se manife-
stare i forma pueri aut carnis. vt qḋ
lateret i mysterio: patesceret i mira-
culo. Hec ibi. Et cum ad presens in
vnico cernitur miraculo vbi sub spe-
cie hac sanguinea verum christi cor-
pus nobis sacramentaliter exhibe-
tur: tamē a b initio inuentiōis a ple-
risq̄ in forma pueri: seu etiam ima-
ginis crucifixi cum ipsi⁹ vtraq̄ spe-
ciei sanguinee miraculosa augmen-
tatione visuz fuit. ⁊ expost innume-
ris decoratum extitit miraculis: de
quibus narranti tempus deficiet. si
voluerit eorum gesta retexere: patet
ꝙ scandalosa talis ambigua extitit
doctrina eneruare cupiēs ⁊ sub du-
bio vertere cūcta diuia opa. Quot
eñ ceci: quot claudi: imo ⁊ oīm ge-
nerib⁹ infirmitatū grauati. qui ⁊ so-
spitatem integram virtute huius sa-
cramenti adepti sunt. Attestat hoc
vnicū insigne prodigiū: dum in hac
ꝑclara ciuitate mut⁹ a q̄draginta et
ampli⁹ annis: vtpote a primeuo eta-
tis sue curriculo totiq̄ Auguste et
villis adiacentibus cognitus Con-
radus nomine: duz quater vt in ipa
continet hystoria sine fructu spera-
to limia sacri visitasset: quinta vice
visum lingue accepit oīb⁹ eadē hora
incolis diuino spū inspirati i laudē
diuinissimi sacramēti ꝓrumpētib⁹.

Prologus.

Non sic ceteri sancti Affra Udalricus et aliorum quorum reliquie hic reseruantur tam stupendis prodigiis fuerunt decorati. Et non mirum cum illi organa tantummodo spiritussancti extiterunt: hic plenitudo diuinitatis et sanctussanctorum corporaliter reseruatur. Attendat ergo augustum populus apostolum dicentem. Signa infidelibus non fidelibus data sunt. ne baratro non dico infidelitatis: sed dubietatis vitioque ingratitudinis demergatur. Attendat potius celestem medicum contra duriciam cordium medelam super agnitionem veri sui corporis instanter prebere. vt omni ambiguitate postposita videat sacram eucharistiam veram esse christi carnem. Et dum a trecentis quasi annis formam cruente carnis absque omni corruptione quod inter maxima merito computatur prodigia ab hoc sacramento non retraxit huiusmodi predicatoribus seu potius detractoribus aurem creditiuam decetero non prebeat. Ne quoque impostere ne pertingat facultas etiam huiusmodi presumptuosis predicatoribus ad subuertendum fidelium corda omnino amputetur. totisque nostris conatibus huiusmodi periculosis insultibus affectantes obuiare. Auctoritate domini nostri pape qua fungimur in hac parte in virtute sancte obedientie ac sub pena excommunicationis precipimus ac mandamus: et mandando requirimus et monemus vniuersos et singulos tam regulares quam seculares predicatores: cuiuscunque conditionis. gradus. status. ordinis. religionis ac dignitatis existant. et qui sunt infra terminos ab apostolica sede nobis assignatos: videlicet per prouincias et archiepiscopatus Maguntinen. Treueren. Colonien. Saltzburgen. et Bremen. et ad quos hec nostra monitio peruenerit: quatenus in eorum publicis sermonibus nullo modo sub dubio coram populo relinquant An sub tali vel consimili sacramento miraculoso sit verum christi corpus sacramentaliter contentum: cum omnino fidei repugnat. imo et contradictionem implicat vt miraculosum sit sacramentum. et tamen verum christi corpus non sit. ibi sacramentaliter contentum. aut etiam asserere an ibi verum christi corpus sit vel non: soli deo sit committenda: quasi nulla de hoc habeatur in ecclesia noticia. Cum per hoc apostolice sedis determinationi et auctoritati detrahitur: ad quam sicut ad sedem Petri et sui nominis successorem rationes quecunque fidei et questiones referuntur: cui et subesse cum sit de necessitate salutis eius determinationi cuncta que in hoc opusculo et alijs a nobis collectis continentur submittimus. scientes ipsam in his que fidei sunt ex assistentia spiritussancti errare non posse. per hoc tamen viam inquirendi quibuscunque ordinarijs locorum: vbi nouitas quedam super aliquod miraculosum sacramentum consurgeret precludere non intendimus. cuiusmodi tamen nouitas in hoc sacramento miraculoso iam a trecentis annis antiquato locum non habet. Si autem quod deus auertat aliquis sue salutis immemor extiterit: prefatis nostris mandatis non parendo. et aduersus ea que scripsimus faciendo et pertinaciter predicando: sciat se excomunicationis vinculo innodatum que excommunicationis sententiam. Nos frater Heinri

eius inquisitor ꝓfatus contra talem
nobis: imo reuera domino nostro pa
pe: ac ecclesie sancte dei rebellem et
ac inobedientē eius cōtumacia exi-
gente inobediētia requirente ⁊ iusti
cia postulante nunc vt extūc: ⁊ tunc
vt ex nūc: ferim⁹ in his scriptis ab-
solutiones a dictis sententijs si for-
san aliqui incurrerint: nobis seu do-
mino nostro pape tantūmodo reser
uantes. Datū Auguste. xxix. Maij
Anno Incarnat. M. cccc. xcv.

Prohemiū in sequentem tractatum.

Consideranti mihi colende
pater vnde tanta quorūdā
predicatorꝫ imperitia occ
sionem sumeret: vt in tam diuinissi-
mum sacramentum etiam innume-
ris miraculis decoratum inuerecū-
de ⁊ publice ora laxarent: tria mihi
occurrerunt que illos sicut ⁊ quos-
cꝫ studiosos viros a studio sanctarū
scripturarum puto retraxisse. imo ⁊
difficultatem sciendi sicut ingenio-
sis addiscentibus afferunt: ita sepe
peritis et doctoribus graue iugum
⁊ accurationē magnam imponunt.
Quorum primū est diuersitas opi-
nionum. Secundum multitudo li
brorum. Et tertium difficultas inue
niendi materiam. Cuius etiam ra-
tio esse potest ꝙ diuersitas opinio-
num confundit intellectum huma-
num. ⁊ multiplicitas librorum facit
fastidiosum affectum legentium. et
difficultas inueniendi materiaꝫ pre
cipitē sepe reddit ꝓdicationis actū.
Quare et ego minimus inter verbi
dei predicatores ne videar cum ser-
uo pigro talentū inuoluere in pan-
num per obliuiones mentis: vel fo-
dere in terram et abscondere per ne
gligentiam operis: proposui in hoc
opusculo tribus predictis remedi-
um imponere: tanꝙ emplastruꝫ di-
uersis coloribus ex multis medici-
nis confectum. Et primo contra di-
uersitatem opinionum: que tamen
diuersitas in his que fidei sunt lo-
cum nunꝙ sortiri potest. Nec etiaꝫ
in hac materia nunꝙ ab aliquo do-
ctore determinate conclusum est sic
videlicet sub dubio esse semper reli-
quenduꝫ. An sub miraculoso sacra-
mento prout nunc intendimus sit
verum christi corpus contentū: im-
mo cōmuniter in eorum scriptis re-
lictum verum christi corpus sub ta
li sacramento contineri: licꝫ de ipsa
que apparet specie vel imagine di-
uersitas sit opinionum. in quo vi-
delicet tanꝙ in subiecto sit fundata
Et an sit propria species veri corpo
ris christi. Sequar tamen contra di
uersitatem opinionum in hoc opu-
sculo magis communem: et ampli-
us approbate per ecclesiam catho-
licam doctrinam sancti Thome de
Aquino: et doctoris seraphici san-
Bonauenture qui nunꝙ aut raro a
dictis Thome deuiat sententijs nō
declinando. Ut vel sic videar cum
Petro rhete magnis piscib⁹: id est
opus fulcituꝫ probatissimis senten-
tijs implere. Aduersus vero secun-
dum: videlicet contra multitudineꝫ
librorum collegi paruum hoc opu-
sculum: enuclians per cōclusiones
et correlaria quecunꝙ in alijs volu-
minibus sparsim super miraculo-

sum quodcunqꝫ sacramentum continet: medullas saltim in isto reponendo. vt vel sic fastidiosus studentium auferatur affectus. Ac contra tertium videlicet difficultatez inueniendi materias: ordinaui easdem conclusiones super triplex esse: prout in quolibet tali sacramento considerari potest. videlicet sacramentale. naturale ꝛ miraculosum. vt sic facilius materia ad nutum reperiatur quodlibet esse per quattuor questiones descindendo. Ita ꝙ super esse sacramentale pateat hanc speciem sanguineā non esse integrum sacramentum: licet sacramentale quoddam existat. Et secundo ꝙ nec sit ꝑpria species dominici corporis. Tertio ꝙ ipsa eadem species que prius fuit alba post cōsecrationem ꝛ eius inuentionem conuersa est in speciem sanguinee carnis. Et sic quarto pateat ꝙ sola quantitas dimensiua sine subiecto existat hic sub specie sanguinea: licꝫ ceteris omnibus accidentibus subsistat. De alijs questionibus super esse naturale et miraculosum suis in locis pertractando. Que singula in fidei confirmationem venerāde pater ac vestri nominis perpetuationē ꝛ perhennem memoriam: diuina opitulante gratia ordinabo ꝛc.

Finit ꝓhemiū.

¶ Questiones cum suis declaratōibus super triplex esse hui⁹ speciei sanguinee carnis. scilicet sacramentale. naturale ꝛ miraculosum. Et primo quo ad esse sacramentale questiōes quattuor. Quarū prima.

¶ An hec species sanguinea et carnis valeat censeri plenū ꝛ perfectuꝫ ꝛ integrū sacramentū.

¶ Conclusio.

¶ Cum hec species sanguinea non operatur effectum ex āministratione sacramenti eucharistie intentuꝫ. ideo nec censeri debet sub huius sacramenti perfectiōe plenum ꝛ integrum sacramentū.

¶ Correlarium.

¶ Sacramentale quedam hec species sanguinea censetur: eo ꝙ ad effectum ab ecclesia intentum aliquo modo cooperat.

¶ Declaratio cōclusiōis.

¶ Effectus huius sacramenti sunt quadruplices. collatio seu augmentatio gratie. remissio culpe. ꝓseruatio a culpa. ꝛ adeptio glorie. Patēt hec primo ratiōe eius qui in hoc sacramēto essentialr̄ cōtinetur. s. xp̄us q̄ sicut in mundū visibilit̄ veniēs et iā in celo regnās hec quattuor opat̄ Cum gratia ꝛ veritas ꝑ Iesuꝫ xp̄m facta sit Phil. iij. Ita i hoieꝫ sacralr̄

veniens hec operatˀ nisi sit obstacu-
lum. Secūdo ratione sui vsus. Si-
cut enim cibus corpalis vitam cor-
poralē sustentat ⁊ augmentat: repat
⁊ restaurat: ꝯseruat et delectat. ita et
hic cibus sacramētalis. Que singu
la cum nō valeant applicari ad ipaꝫ
speciem sanguineā sicut nec ad spe-
ciem albā panis post cōsecrationeꝫ:
cum solū sint accidētia. Nec etiam
ipa species sanguinea est spēs ꝓpria
corpis christi: vt patebit iam in seqn
ti cōclusione. ideo nec integruꝫ: nec
ꝑfectū debet censeri sacramētū. De
effectu sacramēti huiꝰ vide Tho. in
iij. pte sūme. q. lxxix. p totū.

¶ Declaratio correlarij.

¶ Inter esse sacramentū ⁊ sacramē-
tale hec est differētia ꝙ sacramentū
dicitˀ illa actio ecclesie ex xp̄i institu
tione: que attingit ad effectū princi-
paliter intētū in ām̄inistratōe sacra-
menti. Sꝫ sacramētale dr̄ illa actio
vel spēs: que ꝗuis nō ptingat ad il-
luꝫ effectū: tamē coopatˀ aliquo mo
do ad illā actionē principaleꝫ. sicut
etiam circa baptismū exorcismꝰ est
quoddā sacramētale: licꝫ baptismꝰ
ipe sit plenū sacramentuꝫ. Species
igitˀ hec sanguinea cū non opatˀ effe
ctum huiꝰ sacramēti: vt in cōclusiōe
tactū est. cooperatˀ tamē ad effectu ꝫ
si sub hac specie eēt sumendū. qȯ ta
men fieri nō debet eo ꝙ nō aliter su-
mendū est: nisi ſm ꝙ xp̄us ad sumē
dum instituit. s. sub specie panis. co-
operatˀ tamē ad hunc effectū vt veri
tas corpis christi ibidem existere in
telligatˀ etiā ꝑfectiori mō ꝗ sub spe-
cie alba panis post ꝯsecratiōeꝫ. ideo
etiam esse sacramētale habet ꝑfectio
ri modo ꝗ ipa spēs panis habuisset

si hec miraculosa trāsmutatio in spe
ciem sanguineā facta nō fuissꝫ. Nec
obstat cū dicitˀ tria esse in hoc sacra-
mento. vnū qȯ est sacramentū tm̄. s.
spēs exterior. alteruꝫ qȯ est res et sa-
cramentū. s. verum xp̄i corpus sub
specie cōtentū. ⁊ tertiū qȯ est res tm̄
scꝫ corpus xp̄i mysticum qȯ nihil si
gnat vlteriꝰ: licet sit signatū p corpꝰ
xp̄i verum qȯ est res speciei exterio
ris. s. signata res per spēm. et est cuꝫ
hoc ipm xp̄i corpus sacramentū si-
gnās corpos suū mysticū ex multis
mēbris adunatū: sicut verū corpus
ex multis mēbris cōpaginatuꝫ. In
hac em̄ distinctiōe licꝫ spēs exterior
dicatˀ sacramentū ⁊ non sacramēta-
le: intelligitˀ tamē per sacramentum
ethymologia soluꝫ nominis. i. sacre
rei signū. quā ethymologiā hec san
guinea spēs per excellentiaꝫ retinet
dn̄icū corpꝰ adesse significās.

Secūda questio.

¶ An hec spēs sanguinee carnis sit
ꝓpria spēs dn̄ici corpis in hoc sacra
mēto existētis.

Conclusio.

¶ Virtute sue cōsecratōis facta fuit
cōuersio substantie panis in substā
tiam xp̄i corpis ⁊ non in naturā ali-
cuiꝰ accidentis.

Correlarium.

¶ Hec spēs sanguinea nō est speci-
es ꝓpria dn̄ici corporis: cū solū reti-
neat naturā veri accidētis.

¶ Declaratio ꝯclusiōis quo ad ambas partes.

Et primo ꝙ ꝯuer
sio sacramētalis facta fuit ex substā
tia panis in substantiā xp̄i corporis
ꝓbatˀ primo p hoc ꝙ hec miraculo-
sa cōuersio ex colore albo in sangui

neam specieꝫ carnis necessario pre supponit sacramētalē factam fuisse conuersionē q̄ transsubstātiatio appellatur videlꝫ transitus vnius substātie .s. panis in substantiā xp̄i corporis. eo ꝙ miraculosa apparitio seu conuorsio vnius speciei in aliaꝫ. vt qn̄ species pueri aut carnis seu etiam sanguinis in hoc sacramēto apparet duplici ex causa fit vt in prohemio tactū fuit videlꝫ in fidei confirmationē ꝛ deuotionis incitamētum. Qd̄ aūt fide tenendū sit hm̄oi trāssubstātiationē factā fuisse. ptꝫ p hoc qd̄ oppositū asserere videlꝫ substantiā panis post consecratōeꝫ manere in hoc sacramēto condēnatur a doctoribus tanq̄ hereticū. Vn̄ Tho. in tercia pte. q. lxxv. ad scd̄m quesitū. An in hoc sacramēto post consecrationē maneat substātia panis ꝛ vini in pede. q. dicit. Quidaꝫ posuerūt post ꝯsecrationē remanere in hoc sacramēto substantiaꝫ panis ꝛ vini qd̄ stare non pōt multis respectibus. Primo qꝛ tolleret̄ p h̄ veritas huius sacramēti ad quā veritateꝫ pertinet vt in eo verū corp⁹ xp̄i existat' qd̄ quia ibi existere pōt nisi de duob⁹ modis p vnuꝫ videlꝫ vel per loci mutationē descendendo de celo ꝛ ibi latere vel per alterius in ip̄m christum conuersionē sicut quādo in domo aliqua ignis d̄ nouo incipit esse e duobus modis etiam fit quia vel ab alio loco in domū defertur vl' quia ibi per conuersionē ꝛ accensionē lignorū ibi d̄ nouo generatur. xp̄um autem ibi esse in altari p̄mo modo .s. per motum localem non pōt esse multis ex causis. Primo qꝛ sequeretur qd̄ desineret esse in celo. eo ꝙ om̄e corpus localiter motū nō potest puenire a d̄ nouo ad aliquē locuꝫ nisi desereret priorem locum. Scd̄o ideo nō potest hec positio esse vera ꝙ .s. substātia panis remaneat qꝛ cōtrariat̄ forme verboꝝ sacramētaliū in qua dicitur hoc est corpus meū qd̄ nō esset verū si substantia panis remaneret. Sꝫ oporteret dicere hic est corpus meuꝫ. Cum nunq̄ substantia panis vt panis ē corp⁹ xp̄i. Tercio ideo non potest stare positio qꝛ cōtrariatur veritati huius sacramenti si em̄ substātia panis ibi existeret post consecrationē cū substātia xp̄i corporis tūc qꝛ fideles īdistincte adorant habendo .s. solū respectū ad h̄ qd̄ specie latet tunc etiam substantia panis que inuisibilis existit adoraretur adoratione latrie ꝛ sic ydolatria committeretur. Quarto qꝛ cōtrariatur ritui ecclesie s̄m quē ritum non licet sumere post cōmestionem panis corpus christi. cum tamen post vnam hostiam cōsecratā licitum est sumere aliam vnde concludit qd̄ hec positio que et berengarij erat vitanda est tanq̄ heretica

Ex q̄ probatione patet scd̄m videlicet ꝙ ꝯuersio non est facta in hāc speciem sanguineā carnis ex eo ꝙ cū hec species sit accidens et in nullum accidens transmutatur substātia christi corporis. Nec subijci aut affici potest extraneis accidētib⁹ vt patuit. ꝛ iam in correlario ampli⁹ patebit ideo cōclusio vera.

Correlarium conclusionis

Qd̄ hec species sanguiee carnis non sit species dominici corpis in sacramēto existentis patet ex p̄mis

sa declaratione quia cum effect⁹ hu
ius sacramenti inter alios est vt p
fidem ⁊ charitatē fideles deo vniā
tur ⁊ fides est non solū de his que
sunt supra intellectū. verumetiam
de his que sunt supra sensum quē-
cunqȝ interiorē vel exteriorē vt dif
finitio fidei edocet cum dicit. fides
est substantia ⁊c. Ideo in hoc sacrā
mento ex vtraqȝ parte debet esse ali
quid qd sit supra intellectū videlicet
corpus xpi sub tam puis dimensio
nibus ⁊ aliqd qd sit supra sensū vi
delicet q accidētibus que apparēt
visui vt est spēs alba vel rubea cum
aliis accidētibus que manifeste vi-
dentur nō subsit substantia aliq vl
terius. quia illa substantia vel esset
substantia dñici corporis vel substā
tia panis. Primū nō pōt esse quia
cum dñicum corpus sit gloriosum
non potest alterari vel subiici qua-
litatib⁹ ⁊ accidentibus pcipue terre
nis. Nec etiā pōt esse subiectū sub-
stantia panis quia illa iam trāsiuit.
nec amplius post conuersionē sac-
mentalē in corpus xpi existit. Re-
linquit ergo q hec sanguinea spēs
sicut nō existit aut fundatur in do-
minico corpore ita nec ipsius speci-
es censeri potest. Itē quia nec sub
stantia panis albi vti erat hostia añ
consecrationem apta nata est sustē
tare colorem rubeū. sed potius al-
bum. Ideo concludere oportet qd
hic rubeus color sit accidēs quod-
dam sine omi subiecto diuina vtu-
te sic causatum vt ipm dñicum cor
pus sub illo existens maneat vela-
tum in hunc finem vt tactum est q
fides pter meritū hominis ex to
to perficiatur. videlicet non solum
per aliquid qd est supra intellectū
verumetiam per ea que sunt supra
sensum. vnde Tho. in sermonibus
de corpore christi. Accidentia ibi si
ne subiecto existunt vt fides locū
habeat dum visibile inuisibiliter su
mitur aliena specie occultatum et
sensus a deceptione immunes red
dantur qui iudicāt de accidentib⁹
sibi notis. Et Hug. de sacramētis.
diuina sapientia carnem christi sub
principalis eduli speciei velauit. et
sic sumendam posuit vt sensus in
vno foueretur ⁊ fides i alio edifica-
retur. Qd si obiicitur fides licet sit
supra intellectum ⁊ rationem non
tamē debet esse contra rōnem ⁊ si-
mili modo lȝ sit supra sensum non
tamen debet esse cōtra sensum. Cū
autē sensus iudicat sub hac specie
sanguineam esse corpus christi san
guineum immediate tanqȝ suo sub
iecto inherens etiam fides habȝ sic
iudicare cum non debeat esse cōtra
sensum. Respondetur q fides non
est contra sensū sed est de eo ad qd
sensus pertingere non potest. vnde
⁊ q hec spēs sanguinea non sit spe
cies dñici corporis ⁊ supra sensū
est ⁊ supra rōnem.

¶Tercia questio

¶An species alba panis fuit a pn-
cipio conuersa virtute consecratio-
nis in hanc sanguineam speciē car-
nis.

¶Conclusio

¶Virtute sacramētalium verbo
remansit sine subiecto ad tempus
species alba panis que tamen sola
expost diuina virtute conuersa fu-

sit in hanc speciem sanguinee carnis.

Correlarium

Prima species alba panis non cessit nec fuit anihilata. sed ipsa eadem numero existens fuit in rubeam speciem trasmutata.

Declaratio cōclusionis q̃

ad tres partes. quaruʒ prima est ꝙ species alba panis post cōsecrationem mansit sicut ⁊ alia accidentia. Secundo ꝙ mansit sine subiecto. Tercio ꝙ ipsa sola inter omnia accidentia est transmutata in specieʒ sanguineam carnis. Prima ps deducitur per magistruʒ in littera q̄rti sentētiarum. dis. xj. ⁊ per doctores discutientes sub dubio. An species panis debeat remanere poti⁹ q̄ȝ species carnis aut sanguis post consecrationem ⁊ causaʒ difficultatis sumunt ex eo ꝙ cum in sacramēto veritatis non debet esse aliq̃ deceptio ⁊ deceptio fit quādo accidens non ducit in cognitionem sui subiecti. Sed vnius rei extranei prout comparatur corpus christi ad specieʒ albaʒ panis qđ tamē non fieret si sꝑ ⁊ non ad tempus post consecrationem appareret species carnis aut sanguinis. Item sumunt difficultatem ex eo ꝙ illud qđ aliquando fit ad confirmationem fidei si semꝑ fieret ⁊ non ad tempus vel aliquando. vt in hoc sacramento miraculoso maior sequeretur confirmatio fidei contra dubitantes. vnde etiam semper species carnis aut sanguis deberet apparere vt sic semꝑ fides confirmaretur ⁊ nunq̄ȝ species alba panis remanere. Sed tamen ad h̃ doctores respondent ꝙ omnino decet species sensibiles panis et vini remanere post consecratōnem que ante fuerunt nisi ꝙ interdum miraculose. Alia species ostenditur certis de causis vt inferius deducetur ⁊ ꝙ deceat remanere est causa triplex quarum duas assignat magister in lr̃a videlicet ex vsu sacramēti q̄ȝtum ad duplicem eius manducationem scʒ spiritualem ⁊ sacramētalem. ⁊ spiritualis est ꝑ fidem. vnđ etiam fides in sumente est maioris meriti vbi species alba panis remanet ⁊ non sanguinee carnis ⁊ sacramētalis proficit ne fideli horror ex propria specie corporis generetur. ⁊ in fidelib⁹ irrisionis occasio amministraret̃. Est ⁊ tercia ratio a doctoribus assignata ex pte ipsius sacramenti. imo ⁊ cuiuslibet alterius quibus proprium est vt spūalia in sacramentis ꝑ signa corporalia ostēdamus sicut in baptismo ablutio īterior per exterioreʒ. Et quia corp⁹ christi verum non est cibus corporalis sed spiritualis Ideo oportuit vt per similitudines sensibiles cibi corporalis significetur ⁊ sub eis cōtinuatur que singula potius per albam speciem panis q̄ȝ rubeam sanguinee carnis exprimuntur. Ad argumenta etiam in oppositum adducta ex quib⁹ causam difficultat̃ quis accipere posset. Respōdit thomas in suo quarto sententiaruʒ distinctione vndecima ⁊ in difficultate An species pāis debeat remanē

dicens ad primuȝ quod in hoc sac-
mento nulla est deceptio aut fictio
neqꝫ ex parte sensus nec ex parte in
tellectus nō primū qꝛ sensus sicut
habet iudicare de sensibilibꝰ spēbꝰ.
vt visus de colore ⁊ gustus de sapo
re ⁊c̄. Et hmōi spēs ꝟe obijciūť sen-
sibꝰ nostris sicut ⁊ ꝟe ibi sūt idō nul-
la deceptō seqˀť aut fictio. Nō scdm
qꝛ cū intellectꝰ habet ꝓ obiecto sub
stātiā rei ⁊ hic obijciť substātia cor
poris xpi. ideo manet suū iudiciuȝ
ꝙ si dicať tn̄ non hȝ iudiciū de sub-
stātia panis. Sed de aliena substā-
tia ad quā non manuducit species
panis. Diciť ꝙ intellectꝰ habet du-
plex iudiciū ꝭm duplex lumē natu
rale ꝑ lumē naturale intellectꝰ. sup
naturale ꝑ lumē fidei de quo iudi-
cio iam agitur cui etiam subesse ali
qua falsitas non pōt. quia innititť
ꝓme veritati. Ad scdm dicit idē do
ctor ꝙ nō solū attēdendū est quid
ad edificationē fidei ex ostensione
talis speciei miraculose potest de-
seruire. Sed etiā qd ad destructōeȝ
fidei possit ex aliqua ꝑte videlȝ ma
sticatione xpi corporis contingere.
vnde lȝ ex ostensione talis spēi car
nis aut sanguinis vt in hoc sacram̄
sit fides edificatur. tn̄ si vbiqꝫ ⁊ sem
per ita fieret ⁊ nunqꝫ spēs alba pa-
nis remaneret fides ex masticatiōe
talis speciei miraclose periclitareť
estimādo ꝙ corpus xpi gloriosum
sicut masticationi ita passioni esset
subiectum. Et si dicatur ꝙ sine pe-
riculo fidei a fideli sumeretur. Cuȝ
talis crederet si xpi corpus sine sui
detrimento manducare sub specie
carnis aut sanguinis sumeret non
valet quia in simplicibꝰ absqꝫ hor-
rore lȝ absqꝫ periculo fidei nō semꝑ
sumeretur. Iteȝ in maioribus fidei
etiā absqꝫ horrore ex deuotione ꝓ-
ueniente nunqꝫ sumereť. ⁊ dicitur
horror ex deuotōe ꝓcedere quādo
mens deuota non solō refugit im
munda tangere ex abominatione.
imo etiaȝ refugit sancta tangere ex
deuotōne non minus tamen expe
dit miraculosas interduȝ fieri ostē-
siones vti in hoc sacramēto de qui-
bus in sequentibus patebit. Secū-
da pars cōclusionis qō videlicet ꝗ
species panis siue cōsueta siue mi-
raculosa vt hic in sacramento mira
culoso cerniť semꝑ existit sine sub-
iecto partim sub breuitate in secun
da conclusione declaratū est. laciꝰ
vero si quis videre velit q̄rat in q̄r-
to scrip. sentētia x. dist. xij. sub diffi-
cultate. An accidētia sint in hoc sa-
cramēto sine subiecto vbi in pede q̄
stionis triplex error elidiť illorū vi
delicet q̄ dixerūt accidētia in hoc sa
cramēto non existere sine subiecto.
eo ꝙ existerent in substātia panis q̄
simul remaneret sub sacr̄o cuȝ cor-
pore xpi q̄ opinio improbať a tho.
ibidē in xj. distin. nō solū vt in com
petens. verūetiā vt ipossibilis ⁊ he-
retica vt supra patuit improbať ⁊ se
cunda opinio eoruȝ videlȝ qui dice
bāt remanere ibi formā substantia-
lem ⁊ in ea accidētia manere q̄ ibi
apparent siue esset spēs alba panis
siue rubea carnis aut sanguis vbi
ꝭm eos differrent hec forma videli
cet substantialis a substātia panis
de qua prima opinio quia substan-
tia panis materiā ⁊ formam panis
includit forma auteȝ substantialis
non esset limitata ad hanc materiā

vel illam ꝫ non esset forma substan
tialis materie nō limitate. ⁊ q̄ꝛ talis
forma caret dimēsionibꝰ cū mate-
ria limitatur ꝑ dimēsiones. ⁊ dimē
siones hic apparent pura magne ⁊
que pʒ ꝙ talis forma substantialis
simplex hic esse nō pōt. i. sine mate
ria dimensionata sic em̄ forme im-
materiales dimēsionibus carēt vt
sunt angeli nec tales possunt eē sb
iectuʒ accidentiū sensibiliū vt etiaʒ
tangit Boetiꝰ in li. de trinitate for-
ma simplex subiectū esse nō potest.
vn̄ ita facile possunt nobiscū asserē
accidētia manere sine sbiecto sicut
nos cum ipis sentire materialē for
mā substantialeʒ a materia separi.
imo nullus ꝫ sentire potest vbi ma
teriales dimēsiones apparēt q̄ tūc
sunt accidētia vbi apparent que si-
cut existunt sine materia. Ita sine
forma substantie ⁊ sustātatur soluʒ
virtute diuina vt catholica fides te-
net. Scd̄m ꝙ etiā dicimꝰ hanc ru-
beam formā seu sanguineā existere
sine substantiali forma panis ⁊ eti-
am sine substantiali forma materie
Per hoc improbatur ⁊ tercia opi-
nio ponētes accidentia illa que ap
parent esse in aere circūstante sicut
in subiecto ꝙ etiam friuoluʒ est cū
aer non sit susceptiuus talium acci
dentium vt est duricies ⁊ figura de
terminata ⁊ aliorum que ibi appa
rent. vnde concluditur ꝙ soluʒ vir
tute diuina accidentia manent sine
subiecto videlicet substantiali licet
non accidētali eo ꝙ non om̄ia sine
subiecto existunt. sed quedam acci
dentia fundantur super alia accidē
tia tanq̄ʒ in subiecto vt inferiꝰ pate-
bit. Et quidē ꝙ sic hec spēs sangui

nea sit sine subiecto substantiali pʒ
quia cum ibi non sit alia substātia
q̄ʒ corpis christi substantia. Et in il-
la non possunt eē accidētia que ap
parent cum sit substantia gloriosa
quā ipsa accidētia denom inare nō
possunt. Jdō non sunt in subiecto
aliquo. Item substantia panis que
prius erat mutata est in alium sta-
tum per hoc ꝙ mutata est in corpꝰ
christi. ergo ⁊ accidentibus cōgruit
in alium statum mutari. vt scʒ sint
sine subiecto. Iteʒ hoc sacramentū
dicitur mysteriuʒ fidei sed fides nō
solum est supra intellectū ꝫ ⁊ supra
sensum ergo in hoc sacramento nō
solum debet aliquid esse supra itel-
lectum sicut ꝙ corpus xp̄i sub tam
paruis dimēsionibus huiꝰ sangui-
nee speciei aut alterius cōtineatur.
Sed etiam supra sensuʒ. s. ꝙ accidē
tibus que sensui subiacent substan
tia ꝓpria n ō subsit ⁊ adduci possent
q̄ʒ plures rōnes quas tamē diligēs
lector in prefato scripto Thome in
ueniet que etiam breuitatis causa
obmittuntur. Tercia insuper pars
videlicet ꝙ ipsa sola species alba in
ter omnia accidētia est transmuta-
ta in speciem hāc sanguinee carnis
probatur ex dictis Thome in ꝑfa-
to scripto dist. x. ⁊ q̄ōne qua querit
An videatur in propria specie cor-
pus xp̄i quādo apparet i specie car
nis vel pueri vbi in pede questionis
postq̄ʒ doctor declinat a duobꝰ mo
dis dicendi per quos aliqui niteba̅
tur ostendere moduʒ apparitionis
veri corporis christi sub tali specie
miraculosa. de quibus inferius pa
tebit circa terciam partem ponit se
curiorem modum dicendi per hec

verba sectirsus videtur dicendum
qđ sicut quando videbatur corpus
christi in specie panis erant quidez
dimensiones subsistentes ⁊ in illis
alia accidentia fundebantur. ita ee-
dem dimensiones manēt ⁊ eis alia
accidentia sensibilia superducunt
diuina virtute que speciez carnis ꝑ
tendunt sicut ⁊ accidentia que priꝰ
erant pretendebāt spēm panis hec
ibi. Et quantū ad nostram deseruit
speculationez vult dicere doctor ꝙ
sicut quādo videtur corpus christi
oculo mentali in specie panis erāt
dimensiones .s. longitudo latitudo
albedinis subsistentes per se diuia
vtiqȝ virtute ⁊ in illis dimēsionibꝰ
albedinis alia accidētia fundata vt
sunt sapor odor forma densum ⁊ ra
rum seu etiam pondus de quibus
etiam in sequēti questione patebit.
videlz ꝙ omnia accidentia fundan
tur sup dimensiones tanqȝ in subie
cto solūmodo aūt dimensiōes ma-
nent sine subiecto . mō vult doctor
vlterius qđ sicut in specie alba pa-
nis fundātur alia accidentia in sa-
cramento consueto ⁊ non miracu-
loso. ita in sacramento miraculoso
eisdem dimensionibus manentibꝰ
alia accidētia sensibilia superducū
tur diuina virtute que speciem car-
nis pretendūt. Ubi nota ꝙ ideo di
cimus in plurali alia accidentia ꝓ
pter plures ⁊ diuersas formas mi-
raculosas interdum apparētes. vt
interdūz sub forma carnis interdū
sanguinis interdū forma pueri aut
crucifixi ⁊ sic de alijs. que superdu
cuntur diuina virtute. non ita ꝙ ta
lis forma sanguinea vt ī hoc sacra-
mento superducatur id ē sup̄ficia-
liter insit vel adhereat speciei albe
panis. Sed ꝙ ipsa spēs alba panis
sub primis dimensionibus sit con
uersa in speciem rubeaz carnis aut
sanguinis. ⁊ hoc quidē tenendū est
in hoc sacramēto miraculoso eo ꝙ
hec species sanguinea ab om̄ibus
semper equaliter videtur. Si vero
non equaliter ab omnibus sic vide
retur sed aliqui consuetam speciez
albam panis viderent. aliqui vo ru
beam tunc locum haberent illi ter-
mini superducatur id est sup̄ficiali
ter ducitur species rubea super spe
ciem albaz vt diuina virtute vni sic
alteri sub alia forma demonstraret
Et ꝙ hic sit sensus doctoris patz ꝑ
sequentia verba cum dicit. ⁊ potest
esse ꝙ postea eadez virtutē scz diui-
na illis accidētibus recedētibus .s.
formis miraculosis amotis . Ite-
rū accidentia panis species videlz
alba cū sua densitate pondere ⁊ ra-
ritate reducantur. qđ probat per h
ꝙ etiam naturali actione seu aliqđ
accidens. vt odor vini vel sapor pa-
nis immutatur in saporez acetosuz
vbi diu cōseruaretur manētibꝰ sem
per eisdem dimēsionibus quasi di
cat si naturali actiōe accidētia sub
dimensionibus eisdem sibi inuicez
succedunt non mirum si diuina vir
tute diuerse forme accidētales eis-
dem manētibus dimensionibus q̄
a principio fuerunt sibi inuicez suc
cedunt vt videlicet iam sub forma
carnis. iam sanguinis aut pueri vel
etiam vni sub vna alteri sub altera
forma appareat. Et quidam ꝙ hec
sola species alba panis ⁊ nullū alio
rum accidentium recipit miraculo
sam immutatiōez ad sensum demō

stratūr cum eadem forma densita tis et raritatis. imo et ponderis cuz non amplius ponderat hec species sanguinee carnis quā spēs alba pa nis manet sub eisdez mensionibus que fuerunt ante hāc miraculosam immutationē et in dubie idez sapor et odor panis sentiretur si et in quā tum sumi deberet qd tn̄ vt ex in pre missis patuit fieri non debet. Si ve ro queritur quantuz tēporibus cor pus christi māsit sub specie alba pa nis ante hanc miraculosam immu tationem dici potest vt ex hystoria inuentionis huius sacramenti patz a principio semper mansit species alba panis post consecrationē vsqz quo diuina clemētia hocipm sacri legium maximuz a muliere per pe tratum ad fidei corroborationē et fi deliū deuotionez mūdo voluit ma nifestare tunc em̄ a pmo species al ba in hanc sanguineam subito fuit transmutata quādo scz post q̄nq̄n niū prepositus monasterij ipsuz sa cramentum a cera se gregare volu it vide hystoriam inuentionis hui° diuinissimi sacramenti.

¶ Correlarium.

¶ Quo ad duas eius partes decla ratur. Nam primo q̄ species alba panis non sit annihilata. sed poti° in rubeam mutata speciem. patz ex varijs. Primo quia illa transmuta tio dicitur annihilatio cuius termi nus ad quem est nihil. patet q: om nis motus denominatur a termio ad quē est sicut motus qui est ad al bedinem dicitur de albatio. Unde cum terminus huius transmutatō nis sit species rubea ex specie alba. non dicitur ipsa species alba anni hilata. Augusti. etiā in libro. lxxxiij questionū dicit ille ad quē non esse non pertinet. non est causa tenden di ad non esse. sed deus est hui°. er go ipse nihil in nihilū reducit. et cū predicta immutatio de specie alba in rubeam diuina virtute fiat ideo non reducitur alba species in nihi lum.

¶ Secunda ps correlarij pa tet ex his que in eius conclu sione tacta sunt.

¶ Quarta questio

¶ An quātitas dimensiua videlicet longitudo et latitudo huius sangui nee speciei carnis sit primuz subie ctum oim accidentium videlicz co loris saporis et odoris ponderis et raritatis et densitatis.

¶ Conclusio

¶ Sicut in quolibet altaris sacra mento ita et in hoc miraculoso via tico remanet sola quātitas dimensi ua huius sanguinee speciei carnis absqz naturalibus subiecti conditio nibus.

¶ Correlarium

¶ Sicut quantitati dimensiue da tur diuinitus vt per se valeat subsi stere. ita eidez in hoc miraculoso sa cramento conceditur vt aliorū ac cidentium valeat subiectum esse

¶ Probatio cōclusionis q̄ videlz sola quātitas dimēsiua inter omia accidētia māet absqz subiecto stat in duob° documētis. quor pmū

est ꝙ sicut dicitur ꝑma ꝓpositione
libro de causis. ¶ Causa prima est ve
hemētioris impressionis supra cau
satum cause scđe ꝗ̄ sit ipsa causa se
cunda. vñ qñ scđa remouet influen
tiam suam a causato adhuc pōt re-
manere influētia cause ꝑme in cau
satum illud. sicut remoto rōnali re
manet viuū quo remoto remanet
esse. cum ergo causa prima acciden
tium ⁊ oim accidentiū sit deꝰ ⁊ cau
sa. scđa eorundē accidentiū sit sub-
stantia quia accidētia ex principijs
substantie causantur poterit deus
accidentia inesse conseruare. remo
ta causa scđa. s. substātia. ¶ Preterea
per precedentia patuit ꝙ sub specie
panis post consecrationeꝫ non ma
net substātia panis neqꝫ forma sub
stantialis ⁊ materialis in quibꝰ ipa
accidentia panis fundantur añ cō-
secrationeꝫ precipue sup substantiā
panis ⁊ cum post consecrationē nō
manet sub specie illa panis nisi sub
stātia xpi corporis ⁊ illa non potest
esse subiectum alicuius accidentis
quia corpus gloriosum non afficit
accidētibꝰ materialibꝰ. imo si pos-
set esse subiectum eēt subiectuꝫ me
diante quātitate. vñ ⁊ predicamen-
tuꝫ quātitatis immediate sequitur
predicamentū substantie ⁊ ipa sub
stantia omnibus accidentibus sub
stat mediante quantitate rōne cuiꝰ
ꝓpinquitatis quideꝫ posuerunt di-
mensiones quantitatiuas esse sub-
stantias corporeas. vt dr̄. j. metha.
patet cum hic cernitur quātitas di-
mēsiua in hac sanguinea specie car
nis ꝙ ipa sine subiecto virtute diui
na existit.

¶ Probatio deniqꝫ correla-
riȷ̄ ꝙ videlꝫ alia omnia accidentia
fundātur super hāc quā cernimus
quantitatem dimensiuā huius san
guinee speciei carnis. patet nā cum
hoc sacramentuꝫ sit veritatis ⁊ nō
doceat aliquā deceptionē ⁊ fictiōeꝫ
humanis obtutibus inferre quibꝰ
etiam ad sensum obijcitur aliquid
quātum esse hic rubeo colore ꝑfu-
sum sicut in alio consueto sacramē
to colore albo panis. patet ꝙ ꝑmū
accidens qđ soluꝫ virtute diuina su
stētatur sit ipsa quātitas sub forma
que ⁊ dimensiua in sua qua cernit
latitudine ⁊ longitudine. Scđm ve
ro accidens habens hanc dimensi
onem ꝓ fundamento fuit a princi-
pio consecrationis color albus cō
sueti pāis. iam autē rubeus seu san
guineꝰ scđm ꝓprietateꝫ carnis. ¶ Et
si ratio queritur cur color ante alia
accidentia ipius dimensionibꝰ q̄n-
titatiuis inhereat est causa ꝙ ꝑmū
subiectum coloris est sup̱ficies. et
superficies ꝑ suam quantitateꝫ di-
mensiuam cognoscitur rōne cuius
vt supra tactuꝫ est. quidā phi posu-
erunt dimēsiones esse corporaliuꝫ
rerum sustantias ex ꝑmo metha.
De alijs vero accidētibus quo ordi
ne insunt subiectiue in ipa dimen-
siua quātitate dici pōt ꝙ sic ad sen-
sum visus color retinet prioritatem
in sua sup̱ficie mō quo tactū est ita
ad sensuꝫ tactus prioritateꝫ retinet
ipm pondus sub sua raritate ⁊ den
sitate q̄ ad sensuꝫ apparēt. ¶ Ubi no
tandū ꝙ cū ex q̄rto phisico. rarū di
citur in corporalibus qđ hꝫ parū de
materia sub magnis dimensionibꝰ

ꝛ densum ꝙ habet multum de ma-
teria sub ꝑuis dimensionibꝰ ꝛ in h̃
sacramento miracłoso sicut in alio
consueto om̄is materia secluditur
eo ꝙ substantia panis que includit
materiā ꝛ formam panis est cõuer
sa ꝛ cõuertitur in quolibet altari sa
cram̄to. vt de se patet iō raritas hec
ꝛ densitas si qua deprehendit̃ visu
ꝛ tactu non deprehenduntur tanꝗ̃
multum vel parū d̾ materia panis
habentia sub dimẽsionibus ꝫ sicut
alie qualitates conseruant̃ virtute
diuia absq̃ substantia materiali. ita
rarum ꝛ densum de prioritate vero
quo ad sensum gustus ꝛ olfactꝰ si ꝛ
in quantū sub specie miraculosa h̃
sacramentum esset sumenduꝫ ꝙ ec
clesia refugit. ſm Tho. vt infra pa-
tebit scđa ꝑte opuscł'i vbi de esse na-
turali huiꝰ sacramẽti tractat̃ obijci
tur sapor ꝛ odor. An autem carnis
vel panis saporem gustui offerret.
Dicit̃ ꝙ pie creditur eiꝰ saporẽ gu-
stantem sentire cuiꝰ coloreꝫ prefert
scilꝫ carnis nisi ꝓpter temeritatem
quā cõmittẽt talis miraculosus gu-
stus sibi denegaretur. ꝛ hec sufficiãt
quo ad primū esse. s. sacram̄tale hu
ius miraculosi sacramenti. ¶ Sꝫ q̃
ad scđam ꝑtem opusculi in qua de
naturali eẽ huiꝰ sacr̄i agendum est.
Notandum ꝙ hec ꝑs non respicit
naturale esse ipsiꝰ corporis christi
ꝙ oino suꝑnaturaliter ac sacramen
taliter existit cū tota quãtitas ipsiꝰ
corporis. non quantitatiue ꝛ exten-
siue ꝫ intensiue ꝛ substantialiter cõ
tinetur. ſm ꝙ tota quãtitas sequit̃
moduꝫ substantie nõ substantia na
turalẽ q̄ntitatem ꝛ alia accidẽtia ꝓ
ut in celo existit. Sꝫ respicit natu-
rale esse ipsorum accidentiū que in
hoc ꝛ in alio sacramẽto cõsueto cer
nūtur. de qua materia discutere ea
necessitas qua ꝛ oppositoꝝ eandeꝫ
disciplinā esse constat. vt potẽtie vi
siue suꝑ album ꝛ nigrum cū ꝛ alie
quidditates tam suꝑ esse sacramen
tale ꝙ̃ miraculosuꝫ melius innote-
scunt. ꝛ primo quidem in generali
demū in speciali de esse naturali ip
sorum accidentiuꝫ est discutiendū.

¶ Suꝑ scđam ꝑteꝫ opusculi.

Questio prima super secū
dam parteꝫ opusculi quo ad esse na
turale huiꝰ cruentate speciei carnis
An hec species cruẽtata possit na-
turaliter aliquod extrinsecum quo
ad visum vel tactuꝫ gustum seu ol-
factum ꝛ realiter imutare.

Conclusio.

¶ Diuina virtute datur huic speci-
ei cruẽtate vt remaneat in suo natu
rali esse qđ habuit alba spẽs substã
tia panis existente.

Correlarium

¶ Omnẽ actionẽ quā poterãt erga
sensus exteriores. accidentia panis
añ ꝯsecrationeꝫ ꝓcurare põt ꝛ hec
species cruentata agere. substantia
panis in corpꝰ xp̄i transeunte.

¶ Probatio cõclusionis ꝙ
videlicet spẽs cruẽtata retinuit ptꝰ
ꝯsecrationẽ suū esse naturale qđ ha
buit ante cõsecrationẽ color albus
sub panis spẽ. pꝫ ex ꝓmissis nõ ita
intelligẽdo ꝙ spẽs cruentata fuerit
añ ꝯsecratiõeꝫ. ꝫ ꝙ illud eẽ natura-
le qđ habuit color albus ad causan
dum aliquā immutationẽ exterio-
rem habeat species cruentata post

consecrationez q etiã tali rõne pro
batur. Nam si non posset hec spẽs
cruẽtata sicut etiã quecũqȝ alia spe
cies alba panis post cõsecrationez
immutare exteriora corpa. tũc non
posset sentiri. sentiẽ eñ aliquid p h
q immutaẽ sensus a sensibili. vt dr
scdo d aĩa. g cũ hmõi accidẽtia sen
tiunẽ tã p visum q̃ȝ p tactuȝ ⁊c̃. vt in
p̃cedẽtibus patuit. manifestuȝ ẽ q
immutant exteriora corpa. Prete
rea om̃e qd eẽ hȝ. hȝ aliq̃ mõ agere
ꝺm illud esse cũ nulla res destituiẽ
ppria actõne. ȝ hmõi accidẽtia que
supra tacta sunt hñt esse. g possunt
agẽ. Pro ampliori tñ ĩtellectu ẽ ad
uertendũ q, si quis quereret an eti
am quãtitatiue dimẽsiones q̃ oino
manẽt sine subiecto. vt in p̃cedenti
bus patuit sola diuina virture sub
stentate etiã agãt sicut alia accidẽ
tia q̃ in ipsas mẽsiones fundãẽ. Re
spondenduȝ est q non p̃mo ȝ secũ
dario. ⁊ hoc hmõi rõne q2 agere nõ
est nisi rei p se subsistentis. vñ etiaȝ
neqȝ materia agit neqȝ forma. ȝ cõ
positũ. qd etiã nõ agit rõe materie
ȝ rõne forme que est actus ⁊ actio
nis p̃ncipiũ. Et q2 q̃ntitas se tenet
ex pte materie. q̃litas vo ex pte for
me. ideo quantitas dimẽsiua non
agit nisi mediante q̃litate q̃ est p se
actõis p̃ncipiũ. vñ q̃litates sunt sen
sibiles. primo sicut et hic color san
guine⁹. q̃ntitas aũt ei⁹ dimẽsiua se
cũdario. Et q2 qualitates in hoc sa
cramẽto miraculoso sicut in quoli
bet alio consueto retinẽt eundẽ mo
dũ essendi quẽ habebat substantia
panis existẽte. ideo etiã hñt eũdem
modum agendi. vt mutent ⁊ agent
naturaliter sicut prius. sec⁹ de quã
titate eo q illa cum hȝ aliuȝ modũ
essendi q2 non est in subiecto nõ ha
bet etiaȝ agere nisi mediãte q̃litate.

Probatio etiaȝ correlarij

q videlȝ accidẽtia possunt in oẽm
actionẽ naturaleȝ post consecratio
nem sicut ante consecratõneȝ circa
exteriores sensus patȝ p modũ quo
tactũ est in cõclusione. q2 nõ equalẽ
ter ȝ p̃mo q̃litas demũ q̃ntitas di
mensiua vnde si qs obijceret incõ
trariũ q̃si accidẽtia sine subiecto ni
hil valeant agere eo q cẽsente actio
ne primi agentis necesse est q esset
actio instrumenti sicut quiescenti
fabro non mouetur martellus ⁊ cũ
omnes forme accidentales agãt in
strumẽtaliter in virtute videlȝ sub
stantie cui hñt inherere que quideȝ
substãtia panis nõ est hic ȝ cõuersa
vt supra patuit. iõ nõ pñt hre actio
nẽ naturalẽ. sed solũ p naturalẽ si q̃
cis opatio assignaẽ. Rñdeẽ eñ q lȝ
actio forme accidẽtalis dependeat
ab actione forme substãtialis sic eẽ
esse accidẽtis dependet ab esse sub
stãtiali tñ sicut diuina virtute datur
spẽbus sacramẽtalib⁹ vt possint eẽ
sine substãtia. ita daẽ eis vt pñt age
re naturaliẽ sine virtute forme sub
stãtialis. nõ aũt sine ṽtute dei a q̃ si
cut a p̃ agẽte dependet ois actio et
substãtialis ⁊ accidẽtalis. ꝉȝ. ex thõ.
tercia par. summe questio. lxxvij.

Secũda qõ magis in spãli

An hec species sacramẽtalis cru
entata possit ea facilitate corrũpi.
qua species alba panis cum cete
ris accidentibus naturali subiacẽt
corruptioni.

Conclusio.

¶ Cum hec species cruentata sit ex speciali virtute diuina superindu- cta a corruptionis facilitate omni- no manet seclusa.

¶ Correlarium.

¶ Licet in consueto altaris sacram- to species sacramētales sepe natu- rales corruptiones patiantur hec tñ species cruētata nisi in pristinaꝫ redeat albedinem corrumpi non p̄ sumitur.

¶ Probatio conclusionis

Quo ad primā eiꝰ ptē nō habꝫ difficultatē cū vltra ꝟtutē cōsecra- tionis qua substantia panis fuit in substantiā xp̄i corporis cōuersa sic in quolibet alio cōsueto altaris sac̄ mento. imo ꝛ vltra virtuteꝫ spālem diuinā qua ipa accidētia sine natu- rali subiecto sustentanꝛ specialis di uina virtꝰ apparuit in miraculosa mutatione ꝯsuete spēi panis in hāc sanguineā de qua tractamꝰ specieꝫ carnis. similiter nec hꝫ difficultatē quo ad scd̄am eius parteꝫ qd̄ vide- licet hec species a facilitate corru- ptionis materialis oīno sit seclu- sa. patet ex p̄habitis qꝛ eīn deus nō causa tendēdi ad nō esse cū ipe solꝰ sit ad quē non esse nō pōt ꝑtingere ꝛ hoc spāliter vbi preter ꝯsuetū cur sum nature ꝑ se opatur sicut hic in specierū trāsmutatione patuit. idō oīno hic species cruētata a corrupti onis ꝓprietate vt sic manet seclu- sa ꝓut ꝛ clarius in correlario dedu cetur.

¶ Probatio correlarij.

Quo ad primā eiꝰ partem super corruptōnes naturales quas in cō sueto altaris sacramēto species sac̄ mentales patiunꝛ. Notādūꝫ ꝙ dif- ficultatē in h̄ faciūt certe obiectio- nes quasi spēs non sunt corruptib- les. Primo qꝛ cū corruptio accidit ꝑ separationē forme a materia ꝛ qꝛ hic nulla est materia naturalis cuꝫ illa sit cōuersa in substantia xp̄i cor poris vt supra patuit. ergo non fit corruptio naturalis. Itē difficulta- teꝫ facit ꝙ nulla forma corrūpiꝛ ni- si ꝑ accidēs videlꝫ ad corruptioneꝫ subiecti. Pn̄ ꝛ angeli qꝛ sunt forme ꝑ se subsistentes. idō sunt incorrupti biles. cū aūt species sacramentales sunt forme sine subiecto idō non de- bēt corrūpi. Iteꝝ difficltas ꝙ si cor rūpitur aut naturaliter aūt miracu lose non naturaliꝛ qꝛ nō est ibi assig re subiectuꝫ corruptiōis qd̄ manet corruptione terminata qꝛ cuꝫ desi- nunt spēs esse desinit ꝛ corpꝰ xp̄i eē sub eis qd̄ tamē nō est subiectum. Nec etiā miraculose possunt corrū pi qꝛ miracula que fiunt sunt potꝰ ad cōseruationē. eo ꝙ virtute cōse- crationis fiunt que species ꝯseruat ergo videꝛ ꝙ nullomō valeāt corrū pi. Pro veritate tñ est qd̄ ad sensuꝫ apparet species post consecrationē corrumpi. Verū qꝛ hec argumēta tangūt species consueti altaris sac̄- menti ꝛ nō hanc miraculosaꝫ ꝛ san guineā. Ideo obmittunꝛ declarati ones qualiter corrūpunꝛ. qs lector inueniet i predicta pte tercia ꝛ q. vt supra. vt tñ argumētis satisfiat ne animꝰ lectoris maneat suspēsus. di citur ad primū ꝙ lꝫ hic nō sit mate- ria i qua forme seu species sacramē tales fundanꝛ ꝛ nō possit fieri talis corruptio que corrūpat eē formale i materia, vt argumentū ꝑtendit. tñ qꝛ iste spēs hn̄t eē sil'e ei eē qd̄ est in mā. imo dīna ꝟtute retinēt illd̄ esse

qȯ pͥus habebãt in materia panis ⁊ vini. ideo ꝭm illud eẽ possunt cor rumpi sine materia ⁊ ꝑ hoc etiã ptꝫ responsio ad scḋm. qꝛ lꝫ spẽs panis ⁊ vini sint forme sine subiecto ma- teriali nõ tñ sunt forme in corrupti biles sicut sunt angeli qui etiã sine subiecto materiali existant. eo ꝙ eẽ specierũ est ad moduꝫ esse qȯ prius habebant ante cõsecrationẽ in ma teria panis ⁊ vini. ⁊ iḋo possunt cor rumpi. Ad terciũ etiaꝫ dicit̃ ꝙ illa corruptio non est in speciebus pa- nis ⁊ vini miraculosa ꝫ naturalis. eo ꝙ fundatur sup esse qȯ prius ha bebant in subiecto. lꝫ sine subiecto ⁊ cũ dicit̃ hoc eẽ hñt per miraculuꝫ ⁊ tale est cõseruatiuũ rei ⁊ nõ corru ptiuũ. Respondet̃ sicut cecus q̃ mi raculose illuminatur videt ꝙ natu- raliter nõ tñ sequitur qȯ visus non valeat in eo corrũpi sicut in eo qui naturaliter semꝑ vidit. imo pȯt cor rumpi lꝫ ꝑ miraculũ sit illuminatꝰ ita ⁊ hee species licet illud eẽ habe- ant ꝑ miraculuꝫ tñ corrumpi pos- sunt. Scḋa vero pars correlarij q̃ dicit ꝙ hec species cruẽtata nõ pre sumitur corrumpi nisi in pristinaꝫ redeat albedinẽ. patet qꝛ licet cecus miraculose illuminatus possit na- turaliter excecari vt iam tactuꝫ fuit tñ vbi continue miraculose ꝓserua tur taꝫ diu nõ pȯt etiã excecari. Ita licet hec species miraculosa possit corrumpi ad modũ quo spẽs alba panis rõne illius esse qȯ hꝫ diuina virtute sine subiecto tñ rõne illius esse vbi continue cernit̃ in spẽ cruẽ tata tũc signũ est diuine ꝓsentie et virtutis spãlis diuine volũtatis sic velle in cõformationẽ fidei ⁊ deuo tionis augmentũ conseruare. vnde secure dĩ ꝙ durãte hec miraculosa forma nunꝙ corrũpit̃ ⁊ si corrũpi deberet panlatim hec cessaret ⁊ cor ruptio cõtingeret mõ quo suꝑ spe ciẽ cõsuetam quã ab antea habuit corruptio solet accidere. Vñ elicit̃ duplex esse miraculosum huiꝰ sac- mẽtalis speciei. vnũ qȯ cõmune hꝫ cũ alijs speciebꝰ cõsuetis sacramen talibꝰ ꝭm quã corrũpit existit. Alte rum vo eẽ miraculosum qȯ hꝫ sub hac spẽ cruẽtata Sꝫ ꝙ incorrupti- bilis censet̃ pꝫ cũ talis incorruptio iam a longinquo tꝑe durauit q̃ vti ꝙ locum sub ꝯsueta specie albe pa nis minime habuisset.

Duplex miraculum sacramentalium spẽi

Tercia questio.

An ex hac specie miraculosa ⁊ sa cramẽtali possit aliqua res etiã aia ta per violentiam generari.

Conclusio.

Licꝫ ex corꝑe ⁊ sanguīe xp̄i nihil valeat generari tñ ex spẽ sacramẽta li hac miraculosa pȯt ꝓmo ꝑ violẽ tiam res aliqua inaīata ꝓduci.

Correlarium.

Omne ꝙ ex q̃ntitate dimẽsiua pa nis pȯt ꝓduci etiã ex hac specie mi raculosa vbi corruptõni exponitur potest generari.

Probatio cõclusionis pa tet eiꝰ ꝓma ꝑs cũ corꝑe ⁊ sanguine xp̄i eo ꝙ nõ subiacet corruptiõi. iḋ nec generatiõi. Scḋa vo ꝑs ꝙ vide licet ꝑ violẽtiã vtpote ꝑ adustioneꝫ vł aliq̄d tale possit corrũpi etiã ma nifestũ est nisi miracłose sicut sepe contingit preseruaretur. sed super hoc ꝙ dicit̃ primo posse ꝓduci vbi g̃natio alicuiꝰ accideret rei inaīate

hoc ideo ponitur quia cū supra ta-
ctum est ꝙ species illa sacramenta
lis non possit vt sic corrūpi ꝓut ho
stie consecrate putrefieri ⁊ corrum
pi naturaliter cernunt̄ in ꝯsueto al
taris sacramēto etiā naturalit̄ nun
q̄ꝫ possis absqꝫ violentia aliquid ex
hac specie generari puta cineres vł
pulueres aut vermes. ꝑ violentiāꝫ
autē si aliquid ex hoc sacramēto ge
neraret̄ tunc certuꝫ ꝙ nō p̄ma res
animata vt vermis est generaretur
ſ potius primo cineres ꝑ adustio-
nē aut puluis ꝑ incisionē ⁊ sic secū
dario vermis ex illis posset gene-
rari. Et ex his patꝫ intellectꝰ verbo
rum cōclusionis ad p̄cedentē que
stioneꝫ secundā. Cum semꝑ corru-
ptio vnius est generatio alterꝰ. ve
rū si quis vlterioreꝫ quereret decla
rationē suꝑ generationē taliū rerū
ex hoc sacramēto miraculoso cū ta
lis violētia vbi accideret necessario
haberet presupponere naturulē ge
nerationē. ⁊ de tali naturali genera
tione huiusmodi rerum. s. cinis pul
ueris aut vermis non ꝑua sit apō
theologos difficultas sicut etiā de
eiꝰ corruptōe supra patuit cuꝫ om
ne qō generatur ex aliqua materia
habet generari siue ꝑ violentiāꝫ si-
ue alio naturali modo ⁊ sb̄ hac spe
cie sacramētali sicut nec sb̄ alijs spe
ciebus in altaris consueto sacramē
to est aliqō subiectū. iōo videt̄ ꝙ ni
hil valeat quocunqꝫ modo genera-
ri. Item si generet̄ vermis genera
tur substātia cū accidēte ⁊ cū hic ni
hil sit nisi spēs sacramentalis que ē
accidens si ex illa dicemꝰ aliquid ta
le generari dicemus ex accidēte ge
nerari substantia ⁊ accidens duo vi

delicet ex vno quod est īpossibile.
ergo etiam impossibile videtur qō
ex tali specie possit aliquid genera-
ri. Sed tamē pro veritate est q̊d ad
sensum videmus aliquid ex specie
bus sacramētalibus generari vł ci-
nerem si comburantur vel vermes
se putrefiant vel puluerem si conte
rantur vnde qualiter hoc sit possi-
bile in correlario iam patebit cum
istarum que tacta sunt solutionibꝰ

Probatio correlarij.

Cum dicit ꝙ ex quātitate dimen
siua panis hec generatō habeat ori
ginem. Notandum ꝙ vt ex p̄ceden
tibus patuit ex ipa consecratiōe dā
tur duo ipi quātitati dimensiue vi-
delicet ꝙ per se subsistat ⁊ ꝙ sit pri-
mum subiectuꝫ oīm alioꝝ acciden
tium. vn̄ ⁊ sequitur terciū ꝙ omīa q̄
habent accidentia ante consecratio
nem in materia panis. hoc ipm reti
nent post consecrationem. Ex quo
sequitur ⁊ quartum ꝙ sicut datur
quantitati dimēsiue ꝙ sit subiectuꝫ
sequētium formarū q̊d ē ꝓpriū ma
terie cū materia sit primū subiectū
formarū materialū. etiā datur diui
nitꝰ quātitati dimensiue omē id q̊d
ad materiā ꝑtinet. ⁊ quia ad ipm ꝑ-
tinet ꝙ sit subiectū generationis et
corruptionis in inferioribꝰ. etiāꝫ h̄
pertinet ad dimensionē q̄ntitatiuā
vnde ex ipa post consecrationē pos
sunt aliqua generari sicut ante con
secrationē ex materia pāis fuissent
generata ex qua declaratione pꝫ re
probatio plurimarum opinionum
qui diuersis modis volebant ostē-
dere qualiter ex speciebus sacramē
talibus posset aliquid generari qui

busdam dicentibus q generarent
ex materia panis que ibi remanet
qd a doctoribus vt supra tactum e
tanq hereticu improbatur. Alijs
vero videbatur q ex aere circustan
te qd etia tanq impossibile a Tho
ma reprobatur tam in tercia parte
summe questioe.lxxvij. q in suo qr
to scripto sententiarum dis.xij. cuz
natura aeris non sit talis q ex eo
per tales alterationes hmoi genere
tur. Quare z alijs videbat q cum
appropinquaret hmoi alteratioes.
tunc substantia panis aut vini redi
ret. put Sco.sentire videt qd etiaz
improbatur tanq incoueniens. eo
q tunc fuisset anihilata quado scta
fuit coversio q multiplicit impro-
batur videlz substantiaz panis ani
hilari cu termin9 conuersionis no
sit nihil z aliqd.s.corp9 xpi. vnde z
alij hoc voletes defendere dicebant
q de nouo crearet alia materia et
substatia panis z vini qd etia no est
ronabiliter dictuz nec potest defen-
di q miraculose aliquid accidat in
hoc sacrameto nisi virtute consecra
tionis.ex qua non habet nec in ver
bis ipsis sacrametalibus compre-
henditur vt aliqua materea habeat
de nouo creari vel pristina redire z
ideo sanctus thomas predictuz po
nit modum generatiois que supra
tetigimus. Respondendo ad obie-
ctiones cum primo dicitur q ome
qd generat ex aliqua materia gene
ratur dicit q licet in hac alteratone
non sit materia ex qua aliquid ge-
neratur.est tam aliquid qd supplet
vicem materie.s.quantitas dimen-
siua. Et cum scdo obijcitur q non
est possibile duo scz substantia z ac-
cidens generari ex vno scz acciden
te vt est species panis. Respodetur
q ipsa quantitas dimensiua hz eti-
am duo scz moduz accidetis z cuz
hoc miraculose vim z pprietate sub
stantie.vnde ex his duob9 possunt
transire in vtruq. s. in substantiam
z dimensionem.

¶ Quarta questio quo adesse naturale hui9 speciei cruentata.

¶ An hec species miraculosa sit sb
vtute nutritiua diuinalis sicut alie
species in cosueto altaris sacrame-
to sunt sub hijs actibus nutritiue z
fractiue perceptibiles.

¶ Conclusio.

¶ Eadez rone species sacrametales
possunt ex diuisione reficere sume
te qua rone possunt conuerti in sub
stantiam aliqua extraneam zc.

¶ Correlarium.

¶ Hec species miraculosa licet no
sit a consecrate sumenda.est tamen
frangibilis z comestibilis in sua qn-
titate dimesiua.

¶ Probatio conclusionis quo

ad ambas ptes.quarum prima est.
q species sacrametales possunt refi
cere z nutrire sumentez.z q ex diui
sione specieru hoc habent efficere.
vnde censent frangibiles. Scda ps
q eadem facilitate hoc efficere pos
sunt ipse species qua ex eis alia ge-
nerari possunt de qua pte qr supra
tactum est.restat solum vt de prima
parte tangatur quomo scz sacrame
tales species valent nutrire z quo-
mo frangi naturaliter. Vnde nota
dum sup actuz nutritiue virtutis q
licet pbus.ij.de aia dicat q alimen

tum nutrit ꝑut est substantia quedā ꝛ non ꝑut est accidēs ꝛ scḋo de generatōne ꝙ ex eisdem nutrimur ex quibus sumus ꝛ spēs sacramētales nec sunt substantia nec etiam ex ipsis homo constat ex quib⁹ ali cui posset videri ꝙ non possent nutrire. oppositū tamē appet ꝑ glo. super illud. j. Cor. xj. alius quidē esurit alius autē ebrius est. que dic vt supra tactū fuit ꝙ aliqui fuerunt inebriati ex vsu specierum sacramti. Pro cuius intellectu sciendū ꝙ lꝫ quidaꝫ ex ratiōibus ꝑtactis duobus volebant dicere ꝙ spēs sacramtales nō vere possent nutrire in humanū videlꝫ corpus se convertēdo ꝫ solum reficere ꝛ confortare haberent scḋm sensuū exteriorē immutationem sicut etiam homo confortatur ex odore cibi ꝛ iebriaꝛ ex odore vini. Sꝫ qꝛ ad sensuꝫ pꝫ hoc eē falsum cū talis refectio nō diu sufficit hoi cui⁹ corp⁹ ꝓpter continuum deꝑditionē etiā continua restauratione indiget. ꝛ tamē homo diu sustētare posset si hostias ꝛ vinum cōsecratum sumeret in magna quantitate. Similiter etiā nō pōt stare qḋ quidam dicūt ꝙ species sacramētales nutriunt propter formam substantialem panis ꝛ vini que remanet. tū quia nō manet vt sepe tactū est. tū quia non est actus forme nutrire sed magis materie que accipit formā nutriti recedēte forma nutrimenti. vñ dī in scḋo de aīa ꝙ nutrimentū in ꝑncipio est dissile. in fine aūt sile. Quare etiā obiectōes. s̄. allegate nihil concludūt qḋ em̄ dī ꝙ alimentum nutrit ꝑut est substantia quedaꝫ. Respondeꝛ ꝙ licꝫ spēs sacramētales nō sint substātia. habēt tñ virtuteꝫ substantie vt supra tactū est. ꝛ ad ſm cuꝫ diciꝛ ꝙ hō nutritur ex eisdē ex quib⁹ est. dī ꝙ species sacramētales ꝛ si nō sint ea ex quibus est corpus hoīm constat tū ꝙ mēs convertuntur vt dictū est ꝫ ex tercia par. summe. q. lxxvij.

Probatio correlarij

Et pmo ꝙ hec vl' cōsimiles species miraculose nō sint a cōsecrāte sumende. Notanduꝫ ꝙ lꝫ in concilio toletano legiꝛ. ꝛ habeꝛ de cōse. dis. xij. ꝑ latum. ꝙ ille qui cōsecrat semper debeat sumere. tñ i tali casu qñ apparet species aliq̄ miracl'osa tūc nō dꝫ sumere. nec efficitur ꝓpterea transgressor cōstitutionis eccl'ie tū quia leges extenduntur ad ea que vt freqūtius accidunt. tū etiā qꝛ in tali casu sufficit spiritualis manducatio. Causa aūt quare nō debet sic sumi. ē qḋ vsus sacm̄ēti dꝫ materie sacramēti correspōdere sicut ablutio aque in baptismo exterior. correspondet interiori. ꝛ qꝛ corp⁹ xp̄i i hoc sacramēto sub specie panis nobis ꝓponitur. iō vsus eius est ꝑ mā ducatōnem Cum aūt vbi in specie ꝓpria vel in specie carnis cruentate apparēs vel in simili specie nō habeat rōnem cibi. iō non dꝫ sumi ab eo cui apparet sic verū si ab alio videretur sub specie panis tūc ab illo debꝫ sumi. Si aūt oibus cū tali specie apparet miraculosa tūc dꝫ cum reliqijs obseruari qḋ etiaꝫ sit circa ꝫ sacramētū miraculosum. Verū tamen aliqui dicunt ꝙ ꝓpter cōstitutionem eccie ne sacerdos sine sumptione sacramēti remaneat tunc debet aliam hostiam cōsecrare de no-

uo missam celebrando ⁊ sic illaꝫ su
mere in casu vero quo scd̄o sibi ac
cideret. iterū dꝫ attēptare veriꝰ tam̄
dicitur qd̄ sufficit ei spūalis mādu
catio vt dcm̄ est. ¶ Et lꝫ aliqui volebāt
qd̄ etiā in spē miraculosa posset su
mi eo ꝙ tūc maior deuotio in sumē
te excitaret. ¶ Dicit ¶ Tho. qd̄ maior
deuotio excitatur ad venerādūꝫ nō
aūt ad manducandū qꝛ non in spe
cie eibi ꝓponitur. ¶ Scd̄a pars qd̄ ħ
species miraculosa est frangibilis.
⁊ cōmestibilis in potētia ptꝫ qꝛ fra
ctio fit per diuisionē quāti ⁊ speci
es hec in sua quantitate apparet.
¶ Veruꝫ ꝓ declaratione notandū ꝙ
apud antiquos circa hoc fuit mul
tiplex opinio. loquēdo etiā de quo
libet alio altaris consueto sacramē
to em̄ qdā dixerūt ꝙ nō erat in hoc
sacramēto fractio ſm rei veritatem
sed solū ſm aspectū intuentiū ꝙ tn̄
falsum est qꝛ cū hoc sacramentū sit
veritatis sensus non dꝫ decipi cir
ca ea quorū iudiciuꝫ ad ipm ꝑtinet.
inter que est fractio ꝑ quā ex vno fi
unt multa que etiā vt dr̄ in li. de aīa
sunt sensibilia cōmunia. vnde alij
dixerunt ꝙ esset ibi vera fractio si
ne subiecto ⁊ substātia existente qd̄
etiā sensui contradicit cum manife
ste appareat i hoc sacramēto aliqd̄
quantum prius vnum existens po
stea partitū in plures ꝑtes qd̄ qui
dē ostēdit esse subiectuꝫ aliquod ta
lis fractionis qd̄ quidē cuꝫ nō pos
sit dici qd̄ verū corpus xpi sit subie
ctum fractionis eo ꝙ ipm est incor
ruptibile ⁊ impassibile. ¶ Item qꝛ to
tuꝫ sub qualibet ꝑte relinquit quia
fractio fit sicut in subiecto in quāti
tate dimēsiua panis sicut et alia ac
cidentia vt supra tactum est. ¶ Ea eti
am que tacta sunt debent simili mō
intelligi ꝺ specie vini in calice si ipa
verteret in cruorem. sicut sepe legi
tur factum fuisse. ¶ Et hec sufficiāt q̊
ad eē naturale huius miraculosi sa
cramenti. ¶ Sed quo ad terciam par
tam opusculi in qua de esse miracu
loso tractandum est.

¶ Questio prima super esse miraculosum huiꝰ sacramēti

¶ An i quolibet sacramēto miracu
loso contineat verum christi corpꝰ
per omnem modum sicut in quoli
bet alio consueto altaris sacramēto

Conclusio.

¶ Et si idem existenti modus cor
poris christi fit in quolibet siue mi
raculoso siue consueto altaris sacra
mento. non tamen idē intuēdi mo
dus circa miraculosas species est in
videntis oculo.

Correlarium.

¶ Duplici ex causa miraculose ap
paritiones fiūt in eucharistie sacra
mento. vnde intuentiū oculis nul
la ingerit prestigiosa deceptio.

¶ Probatio conclusionis:

quo ad primam partem ꝙ videlicꝫ
idem sit modus existendi corporis
christi in quolibet sacramento mira
culoso et consueto. non habet diffi
cultatem si capimus consuetaꝫ spe
ciem panis. quoniam sub ea conti
neatur verū christi corpus sacramē
taliter presupposita fide. ¶ Patet aūt
difficultatem de miraculosa specie.
an sub illa contineat. quibusdaꝫ as
serentibus ꝙ non. alijs vero dubitā
tibus et asserētibus nihil temere es
se diffiniendum sed diuino iudicio

relinquendum, put nouissime q̄daʒ theologus solo vtiq̄ nomie doctoꝛ qui in publico sermone nō veritus fuit asserere nihil esse diffiniendū sed deo relinquendum. An verū xpi corpus sub tali contineretur specie cuius doctrina q̄ nō tm̄ huius diuinissimi sacramenti irreuerentiā q̄ntum ꝛ oim ecclesiaꝝ in quibus consimiles miraculose apparitiones vl facte vel indies fieri cernuntur vergere potest oino tāq̄ hērica ē abijcienda. cum dubius in fide infidelis est de here. dubius ꝛ vtiq̄ ad illius doctrine modū q̄ sub dubio relinq̄ret. An post ꝓlationeʒ sacramentalium verboꝛum sub specie consueta panis. veruʒ xpi corpoꝛis existeret cedit tanq̄ infidelis ꝛ erronea cū longe minus dubitandū sit sub specie miraculosa veꝝ xpi corpꝰ cōtineri q̄ sub specie panis i altari cōsueta. eo q̄ hec miraculosa in fidi cōfirmationē deuotōisq̄ augmentuʒ vt in corelario patebit a deo fidelibus oꝛdinatur manifeste etiam dictis sanctoꝝ ꝛ doctoꝝ de his deserētium contrariat. quos sequendo dicimus qđ cum hoc diuinissimū sacramentum fuit sub specie pāis cōsueta per q̄ndam mulierem furtiue subtractum ꝛ post plures dies vt rei geste hystoꝛia docet in hanc specieʒ sanguineam miraculose cōuersum que etiam miraculosa cōuersio necessario cōuersionē sacramentalem habet presupponere cū nūq̄ fit miraculosa nisi sacramentalis p verba sacramentalia in vera trāssubstātiatō e. i. trāsitus spēi panis in sbaʒ xpi corpis pcesserit. ideo sub hac specie cruoꝛis seu cruentate carnis veꝝ xpi corpus q̄uo adusq̄ h̄ species durauerit omi ambiguitate pꝰposita sacramentaliter continetur ꝛ idem iudicium de omni alio miraculoso sacramento habenduʒ ē vbicunq̄ in ecclesijs reseruatur dēpto sanguine miraculoso qui in certis ecclesijs habetur qui etiam nō sacmentalis ē liquoꝛ quidem miraculosus iudicat eo qđ ex certis ymaginibꝰ pcussis fluxisse compertum est sicut etiaʒ de lacte gloꝛiosissime virginis marie iudicat ꝛ in quibusdaʒ ecclesijs reseruatur. Per ꝓ secūda pte conclusionis ꝛ vt hec snia non videatur carere debito fundamēto recitanda sunt que obstare his possent argumenta vt sic ex eoꝛum solutionibus clarioꝛ habeatur intellectus. Regula generalis in hac materia habetur. q̄ tamdiu credenduʒ est corpus xpi esse sub hoc sacramēto q̄diu manet species. cum aūt ex apparitione carnis aut pueri desinunt esse spēs sacramentales, videt q̄ tunc non sit amplius esse corporis xpi. Est aūt hic responsio q̄ i tali apparitione interdum manēt species totaliter in seipis. interduʒ vero soluʒ fm id qđ est pncipale i eis scʒ fm q̄titatem dimensiuā panis ꝛ huius diuersitatis causa est h̄ qđ scđa pars conclusionis tangit. videlicet q̄ nō idem intuendi modꝰ circa miraculosas apparitiones est in videntium oculis. quia videlicet vni videtur sub specie carnis aut pueri alijs aūt sub consueta specie panis ꝛ tunc q̄n nulla fit immutatio ex pte specierum nec desinunt esse. Jō etiam nec desinit esse corpus christi qđ qualiter fit iam in scđa pclusi

one patebit etiam declarando illud
pncipale ꝙ esse spēs ille sacramen
tales habēt in se. Posset ꝛ ambigui
tatē facē scđ3 argumentū qđ vbicū
ꝗ3 corpus xp̄i est vel est sub propria
specie. vel sub specie sacramenti. sed
qñ tales apparitiones fiunt. tūc ibi
non potest esse xp̄s sub ꝓpria specie
cum illđ qđ videtur sit interdū ꝑua
caro aut paruus puer. xp̄s aūt tot⁹
est in sacr̄o ꝛ integer absꝗ3 tali ꝑua
quantitate. manifestū est etiā ꝙ non
est ibi sub spē sacr̄i que est spēs pāis
ꝛ vini. cum alia spēs miracl̄osa ap-
paret. ergo nullo modo est ibi. Hic
tierum est rñsio ꝙ hmōi apparitio-
nibus non videtur spēs ꝓpria cor-
poris xp̄i. Sed species miraculose
formata vel in oculis intuentiū vel
in ip̄is sacr̄alibus dimensionibus.
modo quo iterū inferius circa ꝓri
mam conclusionē declarabit. Est ꝛ
tertiū argumentū qđ dubitanti suf-
fragari potuisset si allegasset. dubi-
tant aūt sepe plures sine ratione.
dixisset eñ corpus xp̄i incipit esse i
hoc sacr̄o virtute verboꝝ. et sacr̄alē
conuersionem. ꝗ3 supra carnē ꝛ san-
guinem miraculose apparentē3 nō
tendunt sacramentalia verba neci
has species miraculosas conuersa
est corpus xp̄i cum sit sepe minoris
quantitatis vt dictum est ergo non
est ibi per aliquam conuersionem
verum corpus xp̄i. Respondet eñ
ꝙ licet per sacramentalia verba. ip̄a
conuersio facta fuit in has species
miraculosas. tñ quia manent dimē
siones specierum sub quibus facta
fuit conuersio per sacramētalia ver
ba. ideo saluatur sicut conuersio et
sacramentalia verba. ita ꝛ ip̄m xp̄i

corpus verū3. hec ex tertia ꝑte sum
me vbi ꝫ qōne. lxxvj.

Probatio correlarij etiam
quo ad ambas ꝑtes ꝛ primo qđ hec
miraculosa apparitio duplici ex cā
fiat. tangit Thomas in quarto scri-
pto sententiarum distinctōne. x. et q̄
stione. An hoc sacramentum debe-
at sumi vbi i specie miraculosa cor-
pus xp̄i videtur. tam in primo argu
mento ꝗ3 etiam in eius solutōne. ac
etiam ex precedenti ibidem questio
ne pauloante. vbi queritur an vide-
atur in specie ꝓpria xp̄s quando ap
paret in specie carnis vel pueri i al-
tari. argumento scđo in quibus ha
betur ꝙ ꝓpter fidei profectum et de
uotionis argumentum. talis mira-
culosa apparitō in hoc sacramento
a deo ordinatur. verum ꝙ hoc in-
telligitur vel ad totam cōitatem fi-
delium. vt dum hic apparet omni-
bus indifferenter ꝛ per annoꝝ plu-
rima curricula sub specie cruentata
vel intelligitur quo ad aliquas i ꝑti
culari ꝑsonas ad certum temp⁹. qꝛ
tunc vni vel aliquibus videtur in ꝓ
pria ꝛ consueta panis specie vl̄ vini
vel apparet vni sub vna. ꝛ alteri sub
altera ꝛ tunc solummodo ad illorū
particulariū edificationē3 ordinat.
Scđa vero pars correlarij qđ ocu-
lis intuentium nulla ingeritur pre-
stigiosa deceptio patet quia licet nō
videatur christus per tales species
miraculosas cum huiusmodi speci
es sepe vt patebit solum formantur
in intuentiu3 oculis nulla mutatōe
facta ex parte sacramenti tamen ħ
non pertinet ad aliquam deceptio-
nem. sicut accidit in magorum pre-
stigijs. eo ꝙ tales species diuinitus

formantur in oculo videntis ad ali quam veritatem figurandam ad hoc scz quod manifestetur verum corpus xpi esse sub hoc sacramento sicut etiam xps absque deceptione apparuit discipulis in emaus. Unde Augustinus in libro de questionibus euangelij cum fictio nostra refertur ad aliquam significationem non est mendacium. sed est figura veritatis.

Questio secunda.

An sit idem modus miraculose apparitionis quando apparet sub specie pueri aut cruentate carnis seu agni vel alicuius crucifixi ymaginis.

Conclusio.

Et si triplex modus apparitionis in hoc eucharistie sacramento tangitur duo tamen tanquam veri et catholice a doctoribus acceptantur.

Correlarium.

Modus apparitionis qui in hoc sacramento miraculoso continetur est quod species hec sanguinitea in quantitatiua dimensione panis conseruatur.

Probatio conclusionis super triplicem modum apparitionis

quem diuersi diuersimode opinati sunt in hoc consistit quod quidem dixerunt quando talis apparitio carnis aut sanguinis aut pueri appareret. quod tunc nulla esset immutatio facta ex parte carnis aut sanguinis vel corporis xpi sed tota immutatio esset ex parte videntium quorum oculi sic immutarentur per aliquas species similes carni aut sanguini vel ymagini que etiam species educerentur ex thesauro specierum scilicet memoria intellectiua ad potentiam visiuam ministerio angelorum. Et hec quidem opinio. licet habeat veritatem in certis apparitionibus factis et de quibus in diuersis legitur codicibus. tamen in hoc nostro sacramento miraculoso stare non potest vt in correlario prebit. Alij vero dicebant quod talis apparitio non fiebat per talem immutationem potentie visiue modo quo tactum est. sed fieret per solam speciem ab extra exitem videlicet ab ipso xpo extra sacramentum existens Unde consequenter etiam dicebant quod ipsa species carnis aut sanguinis seu pueri esset vera et propria species corporis xpi et cum alijs obijciebatur. quod tunc sola pars carnis xpi aut sanguinis et non totus xps videretur quod esset contra veritatem sacramenti. Ad hoc respondebant quod per hoc nihil derogaretur eo quod in potestate corporis gloriosi est quod videatur ab oculo non glorificato vel secundum totum vel secundum partem et ineffigie propria vel aliena. Sed hec opinio etiam a doctoribus refutatur. Primo per hoc quod corpus xpi non potest in propria specie videri nisi in vno loco in quo scilicet dimensionaliter et quantitatiue continetur per quem videlicet modum solummodo videtur et veneratur in celis. vnde non potest sic videri in tris sub sacro. Item videmus quod quando xps in corpore glorioso apparuit tunc et cum voluit post apparitionem disparuit. sic etiam Luce. vlti. dicitur quod xps ab eorum oculis euanuit. Item sepe a pluribus in pixide reseruatum fuit quod omnia de vero xpi corpore asserere nephas esset. vnde apparet quod hic modus apparitionis rationabiliter a doctoribus et merito refutatur. licet primus vt infra ptebit in aliquibus apparitio

nibus sustineatur. Unde est et tertius modus multum rõnabilis et securus qd videlicet manentib⁹ dimẽsionibus quantitatiuis que pri⁹ fuerunt in specie panis. fit miraculose quedam immutatio circa alia accidentia. puta figuraz. si apparet ymago aliqua vel colorez si apparet species carnis aut sanguis. Et si qs obijceret qd tunc sensus deciperet in iudicando q deceptio non fit in sacro veritatis super hoc rñsuz fuit supra Primus ergo modus et sic tertius apparitionis a doctoribus acceptatur. Scdo reprobato deseruit etiam pro tertio modo apparitionis declaratio tacta in prima parte opusculi scda qõne vbi de esse sacramentali huius miraculosi sacramẽti agitur contra tertiam partem in probatõe conclusionis videtur enim esse verba obscura in eo qui visum et intellectũ terminorum non habet. Dr enim qntitas dimensiua ipa supficies in longum et latum extensa que in hoc sacro ẽ vix ad modum cruciferi seu denarij et cum super hanc quantitatẽ fuit a pncipio añ et post consecratõnẽ fundatus color quidem albus pãis decocti qui noiatur vulgari nomie hostia parua que exhibetur ad cõicandum populum et super hũc colorem fundatur quidẽ sapor et odor panis. Ideo iam simplices possunt intelligere q prima qntitas id est superficies que fuit in colore albo est diuina virtute mutata in colorẽ rubeum seu sanguineũ manentibus alijs accidentibus. vt sunt sapor põdus odor et sperica figura et hec sufficiant.

Probatõ correlarij pz ex pcedẽtib⁹

Questio tertia sup modum videndi quo a sanctis in patria videtur xps sub sacramento.

An oculus glorificat⁹ in celo empireo possit videre modum existendi corpis xpi in h sacro.

Conclusio.

In nullo corpali oculo etiã glorificato põt videri ex vi glorie. Modus essendi corpis xpi in hoc sacro licet oculus xpi hoc ipm videat put est in sacramento.

Correlarium

Uirgo btissima et si corpali oclo moduz essendi corpis sui filij ex natura glorie nõ intuetur virtute tam diuina corpali et intellectuali clara visione ad cognoscenduz cũcta mysteria hui⁹ sacri supgreditur.

Probatio cõclusions quo ad primaz ptem q a nullo corporali oculo etiã glorificato. Videtur ptz primo q2 corpus est visibile per sua accidentia puta per colorem qui ẽ obiectum visus et videtur qñ ipe color immutat mediũ sicut apud nos est mediuz aeris p qd mediũ defert spẽs visibilis ad pupillam ocli cui imprimitur. cũ aũt accidentia corpis xpi. vt sunt color et splendor glorie longitudo latitudo corpis sunt quidem in hoc sacramento non vt existunt in celo extensiue et quantitatiue. sz solum intensiue et substantialiter eo q sunt in hoc sacramento mediante substantia. in celo aũt sbstantia mediante quantitate ideo in celo videtur in ppria substantia et qntitate etiã oculo corpali a sanctis q habent corpora iam glorificata. Iuxta illd ysa. xxxiij. regem in decore

suo videbũt ꝑut aũt ipe xp̄s ꝯtinet
in sacramento cũ ip̄m corpus xp̄i ñ
habet habitudinē.i.naturalē dispo
sitionē ad mediũ qđ requiritur ad
visionem corꝑalem mediantibus
ꝓpriis accidentibus ȝ solum medi-
antibus speciebus sacramentalibꝰ
ideo vt sic videre non pñt. Probat
etiam scđo ꝙ cum substãtia rei non
potest videri oculo corꝑali. ȝ soluȝ
intellectuali. Juxta ꝙ etiam pħus
dicit.iij.de anima.obiectum intelle
ctus est qđ q̇d est ⁊ corpꝰ xp̄i ē in ħ
sacramento per modum substantie
vt supra tactuȝ est.ideo a nullo cor-
porali oculo neq; in via neq; in pa-
tria ex vi glorie videri pōt nec mo-
ueat queq̄; ꝙ dr̄ ex vi glorie q2 ocu-
lus dicitur glorificatus. q2 ipassibil'
clarus subtilis ⁊ agilis q̄ non faciũt
aliqđ inuisibile ꝭm se videri corꝑa-
li visu cum nec diuina eēntia oculo
glorificato ȝ solum oculo mētis in
tuetur. Et si queritur. An diuia vir-
tute possit videri oculus glorificatꝰ
ip̄m esse xp̄i corꝑis in hoc sacramē-
to. Rñdetur ꝙ sic ȝ tunc hec visio
erit ex vi miraculi non ex vi glorie
⁊ potius intellectualis q̄ corꝑalis.
¶ Secunda pars conclusiōis ꝙ ocu
lus xp̄i hunc ip̄m modum essendi
videat.verum est prout est in sacra
mento sicut enim videt seip̄m sb̄ sa
cramento ⁊ hoc ꝑtinet potius ad in
tellectum. Unde etiam si oculꝰ xp̄i
esset extra spēs sacramentales vt ab
extra existunt alioꝝ sanctorum ocu
li non viderēt substantiam suam in
fra speciem ex natura glorie nisi mi
raculose. Hec ex dictis ¶ Tho.in suo
quarto sniaꝝ dist.x.i qōne An ocu-
lus glorificatus possit videre ipsuȝ
vex corpus xp̄i sub speciebꝰ existēs
in solutōe ꝑmi argumenti ⁊ in tertia
ꝑte sũme.q.lxxvj.in quibus plura
alia notabilia lector inueniet q̄ bre
uitatis cā obmittuntur.

¶ Probatio correlarij super
cognitionē btissime virginis marie
erga mysteria huiꝰ sacramenti plu
rimum dependet quo ad primã suã
ꝑtem ex ꝓcedente sua conclusione
ex natura ei glorie.i.ex natura ocu-
li ⁊ corꝑis glorificati.non pertingit
oculus ad cognitionē substãtie xp̄i
corꝑis q̄ solo intellectu cuius ꝓprie
obiectum existit cōprehendit. Uñ
nec sup modum essendi in hoc sacr-
mento qui soli deo cognitus est tā-
q̄; ab eo opatus. Uisio corporalis
eius se extendit ⁊ qđ dr̄ soli deo co-
gnitus intelligitur ꝭm se absq; parti
cipatōne q2 vbi ab aliquo alio itel-
lectu cognoscitur.hoc est ꝭm parti-
cipatam claritateȝ diuini intellectꝰ
in qua ꝑticipatōne quia intellectus
beatissime virginis omnem angeli
cum ⁊ humanum transgredit intel
lectum.dempto xp̄o. Jdeo etiaȝ cū
cta misteria sacramenti clariori mō
intuetur intellectuali ⁊ corporali co
gnitione. Jta tamen qđ corporali i-
tuetur non ex vi glorie. ȝ ex natura
miraculi.id est ex speciali dispensa-
tione qua virtus diuina vim glorie
potest fortificare ⁊ eleuare ad ꝯgno
scendum speciali lumine ad id ad
qđ virtus glorie non se potest exten
dere licet talis visio ꝭm aliq̄s nō cē
setur tunc pure corporalis ȝ potius
intellectualis.

¶ Questio quarta super mo-
dum vidēdi quo ab angelis

bonis ⁊ malis intuetur.

¶ An angelus bonꝰ siue malꝰ possit videre corpus xpi sub sacro aut an cōphendit modꝰ eēndi ab itellectu humano.

¶ Conclusio

¶ Angeli siue boni siue mali nō vident naturali cognitōe corpꝰ xpi in sacro. lꝫ btifica visiōe pspicacissime videant modū eius essendi per cognitionē i verbo angeli boni.

¶ Correlarium.

¶ Sic intellectꝰ viatoris nec videre aut ꝯphendē pt moduꝫ essendi corporis xpi in sacro. Ita nec demonis intellectꝰ. lꝫ credat ⁊ cōtremiscat videre pt vllo mō.

¶ Probatio cōclusiōis quo ad pmā ptē vicꝫ ꝙ intellectꝰ cuiuscū ꝙꝫ angeli naturali cognitōe ñ possit videre corpꝰ xpi in sacro. Probat ⁊ capiēdo vidē ꝓ ocło itellectuali. ad siłitudinē ocłi corpalis q̄ visiōe corporali angelꝰ nihil videt. qꝛ si corpꝰ assumat nō tñ ꝑ illō videt cū sit aereum ⁊ nō cōiungit vt forma substantialis ⁊c. Pñ manet in ipo angelo solūmō visio intellectualis. ⁊ qꝛ hec visio dr̄ natural. qñ videt ꝑ spēs innatas. ⁊ ea q̄ naturali cognitōe itelligē pt sacr̄m aūt eucharistie est de mysteriis fidei q dicit eē abscondita a seculis in deo. ad Eph. iij. vnde ⁊ sunt supra naturalē cognitionem angeloꝝ sic ⁊ hoim. Jō naturali cognitōe nō vident angeli corpus xpi sub sacro. ꝫ qō vident btifica visiōe ⁊ ꝯ ꝑ verbū qō vident manifestuꝫ ē ea rōe qō cū visio succedit fidei ⁊ fides credit corpꝰ xpi eē sub sacro. Jō optet vt de illo mō eēndi hēant i patria plenā cognitōꝫ tam aie ꝙꝫ angeli bti. Pñ Grego. qd est qō non videt q̄ videntē oia vident. ⁊ qꝛ angeli vident oia videntē. Juxta illō Mathei. xviij. angeli eoꝝ sꝑ vident faciē pr̄is ⁊c. ⁊ hoies erūt sic angeli i celo etiā iuxta sniam saluatoris ideo taꝫ angeli ꝙꝫ aie talē hñt cognitōꝫ pspicacissimā. Pñ etiā qō sepe dictuꝫ ē corpus xpi nō esse visibile sub sacro intelligendū est de visiōe corporali seu naturali angeloꝝ. nō aūt intellectuali glorie. Ex quibꝰ oibus concluditur qō si qs obiicere vellet angelos nō videre eo ꝙ plures sancti maiores angelis in gloria sūt. vt hē per glo. j. Coꝝ. v. suꝑ illud angelos iudicabimus nō pñt videre oculo glorificato corpus xpi in sacro quare nec angeli. Ptꝫ ꝙ obiectō nulla qꝛ loqmur de visione intellectuali glorie i q̄ scti cū angel iā vidēt corpꝰ xpi in sacro ꝙuis nō corpali in qua cum angelis non cōicant.

¶ Probatio correlarij quo ad primā ptēꝫ ꝙ videlicet intellectꝰ viatoris nec videre nec comprehendere potest moduꝫ essendi corporis xpi in sacro. patet qꝛ illa tm̄ intellectus noster videre dr̄ ꝓprie loqndo quoꝝ essentie ei repñtatant siue lumine naturali siue lumine grē aut glorie. et qꝛ naturalis nostra cognitio intellectiua ortū habet a sensu. ij. de aia. nihil est in intellectu quin prius fuerit i sensu. Ideo intellectꝰ viatoris nullo mō hoc videre pōt ⁊ multominus cōprehendere. qꝛ aliquid videtur qō non comphendit sicut essentia diuina a beatis in patria videtur ⁊ non comprehenditur qꝛ non ꝑ omnem modum cognosci

tur quo cognoscibilis est sic em̄ se-
ipm deus intelligit. An aūt per lu-
men gratie ītellectus videre posset
viatoris. hoc alterius est speculatio
nis. cum solū de hoc certi sim⁹ qđ
lumen glorie videre potest intelle-
ctus viatoris cum hoc lumen etia3
quibusdam viatoribus concessum
fuit. licet solum per modum transe-
untis vt moysi ꝛ paulo q̄ in hac vita
positi viderunt diuinā eēntiam. vt
Augustinus tangit in libro de vidē
do deū. Tangitur ꝛ alia rō a Tho.
in suo scp̄to q̄rti distin. x. in q̄stione
An comprehendi possit intellectu3
viatoris. cur talis intellectus h ipm
videre non potest. ¶ Scđa ps corre
larij videlicet q nec demonis intel
lectus hoc ipm videre potest patet
per eunde3 Tho. in tertia pte sūme
questione. lxxvj. in questione septiā
vbi querit an corpus xp̄i ꝑut est in
hoc sacramento possit videri ab ali
quo oculo saltem scītificato. vbi dic̄
in pe. q̄ōnis circa finem q nec ītel-
lectus angelicus ſm sua naturalia
sufficit ad hoc intuendum. Vnđ de
mones nō pn̄t videre per intellectū
xp̄m in hoc sacr̄o nisi per fidem cui
non voluntarie assentiunt. sed ad ea
signorum euidentia conuincuntur
ꝑut dr̄ Jaco. ij. demones credūt et
contremiscunt. Et hec sufficiant ꝓ
simplici claraq intelligētia. Hui⁹
diuinissimi eucharistie sacramenti
ꝛ cuiuscunq alterius miraculosi.
verum licet in hoc opusculo tactu3
sit q forma miraculosa que appa-
ret in aliquo sacramento non sit ꝓ
pria forma dominici corporis fate-
or hoc ipm sensisse ſm sanctū Tho.
ꝛ cōmuniorem viam theologorum

vt patuit tamen viā Alexan đ ales
in quarta parte questione. liij. arti.
iij. aliter q̄s absq fidei periculo opi
nari potest. ¶ Qualiter autem de ipo
miraculoso sacramento predicādū
sit populo patet in sermonibus de-
super collectis in laudem nostri sal
uatoris cui honor sit ꝛ gloria p eter
na secula Amen.

Explicit opus prefati
inquisitoris super mi-
steriam sacramenti mi
raculosi.

¶ Opusculū declarās q̄ꝺdiu
sub spēbus sacr̄alibus durat
eucharistie sacr̄m furtiue sub
tractū aut alias neglectū col
lectū per p̄fatū frēm Hein
ricū In stitoris sacre pagine
ꝓfessorē ac ecclesie salczbur-
geñ. lctōrē ordis p̄dicatorū.

Postulat a me charitas. P.
R. q̄d ne sentiēdū de eucha-
ristie sacr̄o q̄ ad eius sub spe
ciebus sacr̄alibꝰ duratōꝫ sit ⁊ preci-
pue in casu vbi ꝑ negligentiam ali
quā imutari in varias q̄litates aut
q̄ꝫtitates ipas spēs sacr̄ales cōtinge
ret cū generalis q̄dā snia tanq̄ꝫ ꝓ re
gula generali sonare censetur. Ꝓ
cessante spē cessat sacr̄m. Pꝫ cum
nouerim casuꝫ q̄ ndā in alimanie ꝑ
tibus contigisse. Consil̄esqꝫ indies
nemo dubitat posse vbi furtiue sub
lato ip̄o diuinissimo sacr̄o cuꝫ sacra
rio in q̄ reconditū fuerat positūqꝫ ꝑ
latronē in locis cāpestribus. Dum
post annos plures reptū a cān fuis
set idē sacrariū ip̄is spēbꝰ sacr̄alibꝰ
consumptis aut in liq̄dā māꝫ reda
ctis q̄d in ea resentiendū sit cū p̄di
cta a vobis regula obiecta discussio
ni vtiqꝫ dignū iudicaꝫ alicit ⁊ hoc q̄ꝫ
in sacr̄o miraculoso dū sepe forma
carnis aut cruoris seu etiā ymago
pueri in hostia altaris appet. Cum
⁊ ibi cōsueta spēs pāis cessat. an eti
am sacr̄m cessare credendū sit ꝓut
q̄dem dogmatizare p̄sumpserunt.
Super his ergo duobus casibus q̄
liter ip̄a regula locū hēat breuiꝫ ex
doctoꝝ sententijs in fidei cōfirmati
onē ac vr̄i noīs excellētie ꝑpetuati-
onem ⁊ ꝑhennē mēorīā diuina opi
tulante gr̄a ꝑstringam assignando
super primū octo ꝓpositōnes cum
suis documentis ⁊ totidem super
scōm.

¶ Conclusiones octo decla-
rantes veritatē sacr̄i circa al
teratōꝫ spērū sacr̄alium.

Conclusio prima.

¶ Tunc desinit esse corpus xp̄i sub
spē sacr̄ali panis qū sub alteratōne
coloris aut saporis seu alioruꝫ acci
dētiū nō p̄t saluari si ibi adesset na-
tura panis.

Conclusio secunda.

¶ Quia accn̄tia eodē mō aguntur ⁊
paciunꝫ sic̄ si essent in subiecto ⁊ na
tura panis. Jdo illis actōibꝰ passio
nibusqꝫ cessantibus v̄itas cessat, sub
tali spē sacr̄ali xp̄i corpis.

Conclusio tertia.

¶ Vbi ad corruptōꝫ accn̄tium desi
nit esse corpus xp̄i sub spē sacramē
tali panis tunc subiectuꝫ illoꝝ acci-
dentium existunt ip̄e dimensiones
q̄ꝫtitatiue hostie sacr̄alis,

Conclusio quarta.

¶ Dimēsio q̄ꝫtitatiua hostie sacmē
talis solūmō sine subiecto existit si
ue veritas xp̄i corpis sub spē sacra-
mentali seruaꝫ aut ab esse intendit.

Conclusio quinta.

¶ Manēte q̄ꝫtitate hostie nō videꝫ
possibile vt qualitas icompassibilis
nature panis si adesset ad desitōeꝫ
xp̄i corpis inducaꝫ licet manēte q̄li
tate ip̄a quantitas ꝑ diuisionē sepe
deperditur.

Conclusio sexta.

¶ Qualitatiuas sil̄ ⁊ quātitatiuas

trãsmutatões extremas in spẽbus sacralibus optet fieri. si veritas xpi corpis a spẽbus sacralibꝰ dz separi.

Conclusio septima.

¶ Qua natura panis secū ꝯpatitur gradū sepe magne hūiditatis vt panis intinctus demonstrat. iõ liquefactio spẽꝝ sacraliū remanente debita dispositõe vtriusqꝫ accidentis veritatē eucharistie sp reseruat.

Conclusio octaua:

¶ Et si xp̃s in naturali iam ⁊ glorificata sua hūanitate neqꝫ innatas aut etiā illatas dolorosas contumelias sustinere possit a iudeis tñ i pataula ⁊ alibi sepe illatis cõtumelijs primo sub sacramento ⁊ demuz vt regnantem in celo affecerunt.

¶ Declaratões secūtur pmissarum conclusionum.

¶ Prima conclusio q̃ ad duas eiꝰ partes declarant. Nam prio q tūc desinat eē corpus xpi sub spē pāis qñ accidētia panis sic annihilāt q nō pōt sub eis naturalit stare ⁊ manere natura seu substantia panis si ibi adesset. Probat aucte ⁊ rõe. Nā tho. i. iij. p. sume. q. xxij. ar. iiij. Nō cū corpꝰ xpi ⁊ sanguis eꝰ succedant in h̃ sacro sube pāis ⁊ vini. si fiat talis imutatio ex pte accñtiū q̃ nō suffecisset ad corruptõz pāis ⁊ vini ꝓpter talē imutatõez. Non desinunt corpus ⁊ sanguis xpi eē sub sacmēto. ergo per oppositum vbi talis immutatio accidit ad destructõz sube pāis. Desinit ēt pñtiā xpi corporis Rõ etiā ex dictis thome elicit. Naz si q̃rit. Cur tale iudiciū sup desitõz corpis xpi sumenduz est ex destructõe sube pāis ⁊ nō alicuiꝰ accñtꝫ a doctoribꝰ ꝓ regula ē traditaz certe nullā subesse rõz aliā cernimus nisi ipam sacralē cõuersionē q̃ cū sit q̃dā trāssubatio. i. transitus vniꝰ sube scꝫ pāis i subam xpi corpis. Jõ etiā illiꝰ absentiā vl pñtiā ñ nisi ex amotione vel pñtia sube pāis iudicamꝰ. Est ⁊ alia rõ qd̃ cum de lege dei ille spēs sint ordinate ad sacralē pñtiā xpi corpis ⁊ sanguis facta priꝰ ipsa trāssubatione. Ideo ex eadē lege debent iudicare abñtiā vl pñtiā corpis xpi. Dñ heinricꝰ de Gādauo i suo q̃dlibeto. q q2 in cõsecratõe nō ē factū corpis xpi pñs illis spēbꝰ per itrinsecā mutatõz sui. ꝫ factū fuit eis pñs ꝑ panis conuersionē qui priꝰ fuit sub istis spēbus añ cõuersionē in corpus xpi. igit istis spēbꝰ nō existentibus corpus xpi etiaz sine sui intrinseca mutatõe desinit eē ibi scꝫ in illo situ in quo prius fuerunt ille spēs ⁊ manet in celo solū aut etiam alibi sub sacramento.

Scd̃a pars cõclusiõis.

¶ Scd̃a ps ꝯclonis. seq̃t ex prima q2. n. suba pāis trāsiuit ꝑ trāssubatione. Jõ bñ dr in ꝯclone si ibi adeēt suple suba pāis cū illa spēi alt̃atõe vñ Scotꝰ i suo q̃rto. dist. xij. hāc materiā ptractās dic corpꝰ xpi māet sb istis spēbꝰ cū omi trāsmutatõne vbi nō introducit aliqd̃ icõpassibile pani si esset ibi. Pez ꝓ eis q̃ vel librorū copiā nō hñt vel si hñt fastidiosū tñ affectū legēdi ꝑ librorꝝ multiplicitate ꝯcipiūt. Sūt aliq̃ documēta ad pmissoꝝ q̃runda z t̃minoꝝ intelligentiā ponēda ꝑ snꝑ t̃minū trāssubstantiationis q̃d vicz sic trāssubstantiatio ⁊ cur talivtūt doctores t̃minio.

¶ Est autem transsubstantia

Declaratur qd sic trans lubstãtiatõ.

tio ꝺm Sco. i suo q̃rto dist. xj. trãsitio talis sb̃e i totã sb̃am. ita ꝙ ẽ sb̃e totalr̃ desinẽtis trãsitio seu conuersio in sb̃am totalr̃ ex ea incipientez. Cur aũt tali termio vtũt doctores ꝛ nõ ꝺmio trãsmutatõis. Est rõ qꝺ transsubstantiatio plurimũ differt ab alijs trãsmutatõib⁹ naturalib⁹. Prio qꝺ in q̃libet trãsmutatõe nãli manet idẽ subiectũ cõe vtriqꝫ ꝺmio a q̊ ꝛ ad quẽ vt eadẽ materia. Prio manet in genito ꝙ fuit in corrupto ꝛc̃. de alijs. ꝫ in illa ꝯ̃sione nihil de subiecto manet cõe in vtroqꝫ ꝺmio ꝯuersionis ꝫ tota sb̃a panis tã q̊ ad materiã q̃ꝫ q̊ ad formã transsubstantialem transit in corpus xp̃i.

Notã quõ differt trãsubstãtiatõ a q̃libet trãsmutatione naturali.

Scꝺo q2 illud in qꝺ panis ꝯuertit̃ .s. corp⁹ xp̃i i nll'o auget̃ nec minuit̃ Tertio q2 nũq̃ꝫ i alijs mutationib⁹ desinit sb̃a ꝯposita nisi etiã aliqꝺ accidens e⁹ corrũpat̃. sic non p̃t corrũpi ignis nec naturaliter desinere eẽ nisi in eo desinat color ꝺm gradũ suum. Ita in alijs videmus eẽ. in hac aũt ꝯ̃siõe tota sb̃a panis transit ꝛ tñ oia accidentia manent.

¶ Scꝺm documentũ qꝺ ex p̃missa declaratõe seq̃t̃ multiplex responsio ad plr̃es q̃ones. Paꝫ si querit̃. An si p⁹ ꝯsecratõꝫ sb̃a panis possit manere lꝫ ꝯcedat̃ ab oib⁹ ꝙ non maneat. Tu dic ꝙ lꝫ opio q̊rundaꝫ ħ asserit ꝙ sb̃a pãis remanet p⁹ consecratõeꝫ ꝯdẽnat̃ tñ vt hẽtica eo ꝙ ẽ ꝯ̃ verbũ xp̃i instituentis sacr̃ꝫ. vbi Math. xxvj. Hoc ẽ corp⁹ meũ ꝛ nõ dixit hic est corpus meum. sed hoc est. si autem sb̃a panis maneret veri⁹ dcm̃ fuisset ħ ẽ corp⁹ meũ q̃ꝫ ħ est corp⁹ ꝛc̃. Pñ ẽt seq̃t̃ qꝺ ẽ ipossibilis ꝛ icõueniẽs. Pñ tho. i suo q̃rto dist. xj. lꝫ scot⁹ ꝓ eodẽ reputat siue dicat̃ ħ vl' ħ. ꝛ ꝙ ñ sit reputãda hẽtica opinio ex tali rõe. ꝫ sua obiectio paruꝫ valet eo ꝙ nũq̃ꝫ potest ꝓbare qꝺ nõ sit ꝟior opio ħ ẽ q̃ꝫ ħ ẽ ex ꝟbo xp̃i istituẽt' sacr̃ꝫ sup qꝺ .s. tho. se fũdat.

¶ Ad idẽ si q̃rit̃ an sb̃a pãis annihilat̃ i illa ꝯuersiõe cũ nõ p̃t transire i augmẽtũ corpis xp̃i. Tu dic ꝙ nec annihilat̃ nec corrũpit̃ aut resoluit̃ i mãm p̃mã. ꝫ ꝯuertit̃ i corp⁹ xp̃i sine augmẽto corpis xp̃i. Rõ q2 ꝺmin⁹ ad quẽ ipi⁹ ãnihilatõis ẽ purꝫ nihil. ꝫ ꝺmin⁹ trãssubatõis ñ ẽ purꝫ nihil ꝫ ẽ ipm corp⁹ xp̃i i qꝺ trãssubat̃ pãis. Et si tu dicis tñ negat̃ eẽ pãis in ꝺmio ad quẽ. Tu dic ꝙ lꝫ negatõ pãis ꝺmiet̃ in ꝺminũ ad queꝫ tñ ille ꝺmin⁹ ad quẽ trãssubstãtiatõis nõ ẽ purꝫ nihil sic fit i naturali ãnihilatione. Itẽ ꝟt⁹ diuia i miraculof opatõib⁹ nõ consueuit creaturas annihilare sed decorare.

¶ Scꝺa cõclusio ꝙ videlicet accñtia pãis eodẽ mõ agũt ꝛ patiũtur sic̃ si eẽnt in subiecto ꝛ nã pãis ꝛ qꝺ ill' cessantibus ꝟitas cessat xp̃i corpis. Declarat̃ ꝯ tria documenta Primũ elicit̃ p̃mittẽdo nũeꝝ accidẽtiũ veroꝝ q̃ p̃nt agẽ ꝛ pati ꝛ que nccio hñt corrũpi vt desinat eẽ corp⁹ xp̃i. Et sit ħ. p̊ color alb⁹ ex pane triticeo ꝛ aq̃ elemtari coagulat⁹ seu etiã coct⁹. q2 i vtroqꝫ posset ꝯfici. eo ꝙ ꝺuãt nãꝫ pãis ꝛ xp̃s i pãe triticeo ꝯfecit ꝛ se tali g̃no ꝯpauit. Pñ ex pane spelte siligis ordei vl' auene sicut nihil ꝯficit̃ ita nihil corrũpet̃ super ꝟitatẽ xp̃i corpis. Sũt ꝛ alia accidẽtia vt sapor siccitas vl' hũiditas põderositas seu extensio ꝛ figura rar.

tas ⁊ densitas. hec inq̄ʒ oīa hn̄t cor-
rumpi ad desitionem corpis xp̄i.

¶ Quo stante iā ꝑ scd̄o documen-
to defuit ꝙ accn̄tia eodē mō agunt
⁊ patiunt post videlicet ꝯsecratōnē
sic an̄ dū erant in ꝓpria natura ⁊ sb-
iecto panis patet veritas de triplici
actōe. cū em̄ pn̄t immutare tam sen
sū vis⁹ q̄ʒ etiā tactū ⁊ gustū vt vbi vi
dentur tanguntur sumunt species
⁊ accn̄tia panis. ⁊ sʒ phm. iij. de aīa
per h̄ aliq̄d sentit ꝙ ei⁹ sensus a sen
sibili immutat talis mutatio fit a re
sensibili ⁊ dum ipm agit in suū ob
iectū dr̄ ꝙ hec actio est causata i spē
panis demū causant ⁊ alias actōes
inq̄ʒtū videlicet ad ad sensum vide
ri pn̄t ex spēbus sacramentalibus
aliquid generari vel cineres si cōbu
rantur vel vermes. si putrefiant vel
pulueres si conterantur q̄ qualiter
fiunt in seq̄nti documēto ptēbit. nō
em̄ poterit stare veritas corpis xp̄i
sub huiusmodi actionibus.

¶ Tertio causant ⁊ alias actōes vt
sūt nutritio vel etiā inebriatio. De q̄
b⁹ apl's. loq̄tur. j. Cor. xj. alius q̄dā
esurijt. alius aūt ebrius est. vbi dicit
glosa ꝙ nōt illos q̄ post celebratōeʒ
sacri mysterij ⁊ consecrationē pāis
aut vini suas oblatōes vendicabāt
⁊ alijs nō cōicantes soli sumebant.
Ita vt inde etiaʒ inebriarentur his
sic ꝑmissis de spēꝝ sacr̄alium actio-
nibus q̄lit tn̄ fieri pn̄t cum ipe spēs
sint accn̄tia sine subiecto.

¶ Batur tertium documētū
Nā qɀ nō possum⁹ negare ꝑsuppo-
sita fide ipa accn̄tia manē sine sbie-
cto ꝙ pri⁹ hēbant i natura panis an̄
ꝯuersioꝫ eo ꝙ ipa natura ṽsa est in
corp⁹ xp̄i. ⁊ ipa accn̄tia retinēt suas
actōes naturales ad imitādū exte-
riora corpa q̄ ad visum gustū tactū
vt s̄ de primis actōibus tactum est.
sola difficultas stat in illo ꝙ cū sint
illa accn̄tia forē imat'iales eo ꝙ eoꝝ
materia ṽsa est ꝑ consecrationem.
Quō pn̄t materiales actiones ⁊ im
mutationes causare cum phs dicit
ij. phis. Qz forme ⁊ qualitates q̄ sūt
in mā fiunt a formis q̄ sūt i mat'ia.

¶ Pro q̊ notanduʒ qd̊ qɀ vnūq̊dq̄ʒ
agens agit inq̄ʒtū est ens cū actōes
sint suppositoꝝ. id̊ etiā vnūq̊dq̄ʒ sic
se hʒ ad esse. Ita ad agere ⁊ qɀ n̄ pos
sum⁹ negare spēs sacr̄ales cū videa
mus ⁊ sentimus ea ad sensum etiā
non possumus eorum actiones ne-
gare. habent ergo agere ex illo esse
qd̊ prius habebant ante conuersio-
nem substantie. Et cum queritur.
Vnde habeant tale esse sine subie-
cto a natura vel a seipsis: Dicitur ꝙ
illa virtus que subiectum conuertit
in christi corpus vtpote diuina etiaʒ
dedit accidentibus vt habeant esse
sine subiecto ⁊ cum hoc ꝙ habeant
idem esse quod prius habebant
in subiecto. Vnde obiectio solui-
tur quia licet qualitates materiales
fiunt a formis materialibus. Hoc
tamen hic non negatur. ymo conce
ditur eo ꝙ qualitates ⁊ mutationes
circa sensus exteriores fiunt a for-
mis que s̄m esse assimilātur formis
que sunt in materia ⁊ hoc pro decla
ratione primarum actionum.

¶ Sed quo ad secundas acti
ones que esse possunt in cineres vl'
vermes ⁊c̄. Per generationem pa-
titur hoc difficultatē ex eo ꝙ mani-
festum est ꝙ ex corpe ⁊ sanguie xp̄i
nihil possit generari cum sint incor

rūptibiles. Et si dicatur ꝙ ex specie
bus sacramentalibus generantur.
Hoc iterꝝ hꝫ difficultatem cum id
qđ generatur puta v̄mis ē q̄dā suba
corporea hn̄s secū sua accn̄tia ꝛ cuꝫ
ipa spēs pāis sit accidēs generaret̄
ex accidenti sba. ymo ex vno duo. s.
sba ꝛ accidens. Pn̄ dōm obmissis
plurimoꝝ doctoꝝ dictis qui varijs
medijs oñdē voluerūt q̄uo ex acci-
dentibꝰ pn̄t generari s̄ dicta q̄bus-
dam asserentibꝰ ꝙ ex aere circūstā-
te ipas spēs generarēt̄. alijs ꝙ ex ip-
sa sba pāis aut vini q̄ rediret in ipsa
corruptōe speꝝ. Alijs iterꝝ ꝙ deꝰ de
nouo crearet subam aliquā in vltio
instāti corruptōis vbi cessat corpus
xp̄i ꝛ hꝰ opinionis vī eē scotꝰ vel ꝙ
prior mā̄ redeat ex miraclo que ta-
mē opio lꝫ stare possit q2 tn̄ nō videt̄
rōnal̄ eo ꝙ sub alia rōe possit tradi
modꝰ q̄uo generari pn̄t ꝛ sꝑ ponēda
sunt pauciora miracula. q̄ntū possi-
bile ē cū signa infidelibꝰ nō fidelibꝰ
iuxta apl̄m dant̄. ymo nec rōnabl̄r
vī dici ꝙ miraculose aliq̄d accidat i
h̄ sacro nisi q̄ ex ipa ꝯsecratōe neces-
sario sequūt̄ vt vicꝫ idē corpꝰ conti-
neat̄ qđ traxit de v̄gie ꝛ ꝙ cū sua to-
ta q̄ntitate nō tn̄ q̄ntitatiue ꝛ ꝙ vnuꝫ
in pluribꝰ locis ꝛc. De alijs que ab
eccia ad credēdū fidelibꝰ ꝓponunt̄
ꝛ nō ꝓponit̄ nec ex ꝯsecratōe nccio
seq̄r̄ ꝙ i vltio instāti corruptōis vbi
corpꝰ xp̄i cessat ꝙ tūc suba noua cre-
et̄ aut ꝙ prior redeat. Jđo ꝑm tho.
in tertia pte. q. lxxvij. ar. v. in cor. q̄ō-
nis dī ꝙ sicut in ipa consecratōe da-
tur nō spēi albe nec sapor nec sicci-
tati aut ponderositati vel etiā rarita-
ti vel densitati sed tm̄ extensioni seu
quantitati dimensiue panis ꝛ vini
vt sit primū̄m subiectū oīm alioꝝ
accidentiū q̄ enūerata sunt vt in se-
quēti ꝯclone deducet̄ qđ q̄deꝫ. s. su-
stētare q2 ē ꝓpriū materie. ita etiam
ex ꝯseq̄nti dat̄ ipi q̄ntitati dimēsiue
oīe illđ qđ ad mām̄ pertiet. Et sic
sequit̄ ꝙ q̄cq̄d possit generari ex ip-
sa mā̄ pāis si adesset totū p̄t genera-
ri ex p̄dicta q̄ntitate dimēsiua panis
vl̄ vini nō q̄dē nouo miraclo sed ex
vi miraculi prius facti in cōuersiōe
ad q̄d em̄ valeret miraculū nouum
ad generationē vermis.

Cum ergo dicitur vt supra
qđ hꝫ difficultatē ꝙ ex accn̄ti dꝫ ge-
nerari substātia seu duo ex vno. Re-
spondetur ꝙ q2 q̄ntitas dimēsiua pa-
nis ꝛ vini retinet ꝓpriā naturā ꝛ mi-
raculose vini ꝛ ꝓprietatē substantie
ex vi conuersionis. Jdeo pōt tran-
sire in vtrūq3. i. in subam ꝛ dimensi-
onē alterꝰ vbi desinit esse pn̄tia cor-
poris xp̄i ꝛ sanguis ꝛ tm̄ de secūdis
actionibus. Quo ad actōes q̄ sunt
nutrire ad sustētatōꝫ vel ad supflui-
tatem nutriti. he actōnes nō habēt
difficultatē p̄cedente conclusiōe bn̄
intellecta. q2 em̄ ꝑm pħm. ij. de ania
Cibus nutrit cum conuertitur in
substantiam nutriti ꝛ declaratum
est supra ꝙ species sacramentales
possunt conuerti in substantiaꝫ ali-
quā que ex eis generatur dum desi-
nit esse corpus xp̄i sub eis. Jđo eti-
am per eādem rationem sicut pn̄t
conuerti in cineres vel vermes. pos-
sunt etiā conuerti in substantiaꝫ nu-
triti. ita ꝙ homo diu sustentare pos-
sit qui magna quātitate sumeret ho-
stias ꝛ vinum consecratū. Non er-
valet opio illoꝝ q̄ dicūt ꝙ n̄ v̄e nu-
triūt ꝫ solum reficiunt ꝛ cōfortarēt

quadam sensuũ immutatõe sicut ho-
mo confortatur ex odore vini. talis
enĩ refectio nõ diu sufficit hõi simil'r
non potest stare qđ qđam dicunt q
nutriunt' ꝓpter formam substãtialẽ
que non remanet vt sepe tactuȝ est
nec etiã annihilata redit q2 non eẽt
eadẽ nec de nouo creatur alia cum
per nullum nouũ miraculũ talem
nutritionẽ fieri oportet. Ex omni-
bus igitur iam discussis patẽt varij
modi desitionis corpis xpi sub spe-
cie sacramẽtali vbi scđe ⁊ tertie acti
ones speculantur ⁊ precipue ad no
strum ꝓpositum vbi in pixide inue
nirẽtur cineres aut vermes seu pul
ueres tunc omnino abesset presen-
tia corpis xpi ⁊ desinit esse. de pri-
mis autẽ actionibus qñ cessant aut
vt sub eis habeat cessare dñicũ cor-
pus ẽt facile conclusione que seqt'
intelligendus.

¶ Conclusio tertia.

¶ Ubi ad corruptionem accidenti-
um desinit esse corpus xpi sub spe-
cie panis tunc subiectum illoꝝ acc
dentium existunt ipe dimensiones
q̃titatiue sacr'ales.

¶ Probatur cõclusio quo ad
ambas partes ⁊ precipue Prima p
tria documenta ⁊ hoc ꝓpter p̃cedẽ-
tem conclusionem scđam in qua de
actione ⁊ passione primarum quali
tatum vt sunt color ⁊ sapor siccitas
vel humiditas ⁊c. Et q2 de actõe nõ
aũt de passione seu corruptõe earũ
qualitatum vbi tactũ est iam de ipa
rum corruptione est discutiendum
Nõ enĩ illa accidentia seu qualita-
tes corrumpi pñt licet pateat ad sen
sum putrefieri ⁊ corrũpi hostias cõ
secratas tamen p quem modũ ⁊ q̃-
bus medijs hoc fieri possit est bene
aduertendum ꝓpter obiectiones q̃
versibiliter induci possunt. vtpote
q cum corruptio accidit p sepatiõȝ
forme a materia ⁊ materia panis nõ
remanet in hoc sacramento iõ mo-
dus corruptionis in speciebus illis
non est clarus. Item q2 forma non
corrumpitur nisi per accidens cor-
rupto subiecto. Unde forme per se
subsistentes incorruptibiles sunt si-
cut patet in substantijs spũalibus ⁊
spẽs sacramentales sunt forme sine
substantia. ergo videtur q corrum-
pi non valeant. si dicitur q miracu-
lose corrumpantur hoc non valet q2
miracula que sunt in hoc sacramen-
to fiunt virtute consecrationis per
quã species sacramentales cõseruã
tur ⁊ dignissimũ statum recipiunt.
Et non est idem causa conseruatio-
nis ⁊ corruptionis. Quo ergo cor-
rumpuntur vt quisq intelligat.

¶ Est notandum scđm docu
mentum q cum corruptio est mot⁹
ex esse in non esse. ⁊ dictuȝ est supra
q species sacramentales retinẽt idẽ
esse q prius habebãt substantia pa-
nis ⁊ vini exñte. Ideo sicut eẽ horũ
accidentiũ poterat corrũpi substan
tia panis ⁊ vini exñte. Ita etiaȝ pos
sunt corrumpi illa substantia abeũ-
te. Poterant aũt huius accidentia
s'm tho. in tertia parte sũme. q. lxxxij
arti. iiij. corrumpi dupl'r. Uno mo-
do per se. Alio modo per accidens
Per se quidem per alterationẽ q̃li
tatum videlicet coloris saporis de-
sitatis vel raritatis vel etiam p alte
rationem quantitatis non sicut res
animate que per augmentum vel p
diminutionem in aliũ statũ mutãt'

cum non sint res aiate sba pāis z vi-
ni. ꝫ per additionē vel diuisionez vt
si ad spēm vini alius liquor addaꝛ.
vel spēs panis nimis diuidaꝛ. ꝓ di-
uisionem eñ vt dr. iij. metha. Vna
diuisio corrūpiꝛ z fiūt due. ꝓ additi
onem aūt econuerso ex duabus fit
vna. Et ꝑ hunc modum manifeste
pñt corrumpi huius accidentia pꝰ
consecrationē qꝛ z ipe q̄titates di-
mensiue remanentes pñt diuisionē
z additionem recipe z cū sit sbiectū
qualitatū sensibiliū sicut in sequen-
ti questione dicetur. pñt etiā esse sb-
iectum alteratōis corꝝ. puta si alte-
retur color aut sapor panis z vini.
Alio modo poterant corrumpi per
accidens videlicet per corruptionē
subiecti z hoc mō pñt corrumpi eti
am post consecrationem q̄uis eñ
subiectum nō remaneat vt in obie-
ctōnibus tactum fuit remanet tam̄
esse qd hēbāt hmōi accidētia in sb-
iecto qd quidem est ꝓprium z cōfor
me subiecto. Et idō huiꝰ eē pōt cor
rumpi a contrario agente sicut cor-
rumpebatur substantia panis vl' vi-
ni que etiam non corrūpebatur nisi
precedente alteratōe circa accidētia
¶ Est tamen distinctio notā
da inter ꝑdictaꝝ corruptionuz mo-
do qꝛ eñ corpus xp̄i z sanguis suc-
cedunt in hoc sacramento substātie
panis z vini. Ideo si fiat talis imu-
tatio ex ꝑte accidentiū q̄ non suffe-
cisset ad corruptionem panis z vini
tunc ꝓpter talem immutatōꝫ nō de
sinit corpus z sanguis xp̄i esse sb ꝫ
sacro siue fiat imutatio ex ꝑte quali
tatis. puta cū modicū imutaꝛ color
aut sapor z alie q̄litates pāis z vini
siue etiā ex ꝑte q̄titatis. puta si ita
pulueriseꝛ panis vel vinū in tā mi-
nutas ꝑtes q̄ tñ maneat spēs panis
vel vini z aliud est cū ita in ꝑtes di-
uidaꝛ q̄ iā nō remaneat spēs panis
vel vini z ꝑ has distinctōes patent
rñsiōes ad duas obiectōes s̄ tactas
¶ Quia spēs sacrales lꝫ sint fore nō i
materia hñt tñ eē qd in materia ha
bebāt. Et ad ītiā obiectōꝫ an sit cor
ruptio naturalis vl' miracl'osa diciꝛ
pro tertio documento q̄ nō ē mira-
culosa. ꝫ naturalis ꝓsupponēs tam̄
miraculuꝫ qd ē ꝑfectū in ꝯsectione
.s. q̄ ille spēs sacrales retineāt esse si
ne subiecto qd priꝰ hēbāt i subiecto
sic ēt cecꝰ miraculose illūinatꝰ natu-
raliter videt. Pex si miraculose cō
suareꝛ ꝑ tpa lōgiora a corruptōeq̄ ē
ꝑ accñs. puta q̄ spēs pāis nō altaꝛ
nec in colore nec in sapore vel si al-
teraꝛ nō ē tñ tāta q̄ ex toto corrūpet
sbam pāis si adesset erit ꝯsuatio mi
raculosa. lꝫ corruptio fuisset natura
lis. Potuisset ēt corrūpi ꝑ se inq̄tū
ipa q̄titas dimēsiua spēi pāis vt ex
tēsio z rotūditas seu figura fuisset i-
mutata seu imunita q̄ qdē ē sbiectū
aliaꝝ accidētiū q̄ ex post hērēt alia
ri. Qō qdē q̄l'r dimēsio q̄ntitatis ē
sbiectū alioꝝ accidētiū cū sit secun
da ps ꝯclonis huius tertie particl'e
cū seq̄nti q̄rta ꝯclone. Ideo eius de
claratio ad hāc q̄rtā q̄ seqꝛ ꝯclusiōꝫ
remittiꝛ. Conclusio quarta.
¶ Dimensio q̄titatiua hostie sacra
lis solūmō sine subiecto existit siue
veritas xp̄i corpis sb spē sacrali kus
tur aut ab esse intendit.
¶ Quia snia hꝰ ꝯcl'ois ē q̄ i ꝫ sacro
q̄titas dimēsiua pāis sit alioꝝ acci
dētiū subiectū ita q̄ extēsio siue ro-
tūditas hostie q̄tū a ꝯ pūs spectat.

qꝛ tractamꝰ de sacro furtiue sublato sit coloris saporis raritatꝭ ꝛ densitatis ꝛc. Subiectū ita ꝙ oīa alia accidentia fundanť subiectiue in ipam extensionē hostie siue corpꝰ xpi pn̄s sit siue abesse ab oibus accidentibꝰ cōfirmat. declarať hec snīa etiā per tria documēta. Quoꝝ pmū tangit difficultatē hꝰsnīe vt eo clarioꝛ hēať In scdo documento eiꝰ intellectus difficultať aūt snīa eo ꝙ cuȝ subiici accn̄tibꝰ sit ꝓprietas materie incompositis ꝛ dimēsio ꝗtitatiua ē q̄daȝ forma accidētalis sic ꝛ ipa quātitas fundata in sbam iō nō pt eē sbiectū vt vꝛ alioꝝ accn̄tiū tū qꝛ vsurparet sibi ꝓprietatem maťie tū qꝛ accn̄tis eēt accn̄s. Itē scdo difficultať eo ꝙ sic ꝗtitas indiuiduať ad esse hic et nūc ex sba in q̄ fundať. Ita ꝛ alia accidētia indiuiduanť. si ğ fundantur in ꝗtitate sic in subiecto tunc etiam indiuiduarenť ex ꝗtitate. Hoc aūt est incōueniens asserere eo ꝙ generalis regula ē oīa accn̄tia indiuiduari ex ipa sba in q̄ fundanť tāq̄ i sbiecto. Itē ťtio inť alia accn̄tia pāis ꝛ vini q̄ remanēt dephendunť ēt sensu raꝝ ꝛ dēsū q̄ nō pn̄t eē i ꝗtitate dimēsiua pter materiā exn̄tē eo ꝙ raꝝ ē qd̄ hȝ paꝝ de materia sub magnis dimēsionibꝰ ꝛ dēsū qd̄ hȝ multū de materia sub pūis dimēsiōibꝰ. vt dꝛ iiij. phiſ. nō ğ ꝗtitas dimēsiua erit subiectū alioꝝ accn̄tiū qꝛ n̄ istoꝝ scȝ raritatꝭ vł dēsitatꝭ ꝙ ē ꝯ pmissa cuȝ sepe i sacro furtiue neglecto ꝛ repto repiť raritas vł dēsitas ex siccitate vł hūiditate speꝝ sacraliū. ꝫ tū qꝛ ad sensū videmꝰ qd̄ i sacro neglecto seu ēt reſuato albi coloris cū q̄daȝ raritate vł dēsitate diuidūť adiuicē vbi eēnt ꝯpacte vł ꝯgelate ꝛ diuisio ꝯpetit ꝗtitati. ꝓ qꝛ solū ꝗtū ē diuisibile ad sensū igiť alia accn̄tia fundāť in ipa ꝗtitate. Iō ꝓ scdo documento dicıꝰ ꝙ necē ē dicē oīa accn̄tia alia a ꝗtitate dimēsiua esse i ꝗtitate dimēsiua hostie sic i subiecto itaq̄ qn̄ debēt fieri iudiciū d̄ v̄itate in sacro repto aut neglecto dȝ attēdi ꝗtitas hostiaꝝ ꝛ n̄ solū respectꝰ ad alia accidētia nisi iq̄tū fundāť i ipa ꝗtitate ꝛ hꝰ v̄itas n̄ solū sūiť ex iudicio visꝰ q̄ n̄ decipiť cū videas ibi aliqd̄ ꝗtuȝ eē coloratū ꝛ alijs accn̄tibꝰ affectuȝ ymo sūiť ēt ex eo ꝙ cū pmū sbiectū i materialibꝰ ē materia rei ꝛ pma dispositō materie ē ꝗtitas dimēsiua. qꝛ vicȝ dispōiť mā̄ ad receptōȝ forē p magnā vł pūā ꝗtitatē. sic ꝛ plato posuit pmas dr̄ias maťie magnuȝ vł pūū. Iō ꝛ oīa alia accn̄tia referūť ad subiectū mediāte ꝗtitate dimēsiua. sic ēt pmū subiectū coloris ē supficies. Pn̄ sic in nālibꝰ. ita ꝛ i hoc sacro iudicare dēmꝰ d̄ oibꝰ accn̄tibꝰ ſm dimēsionē ꝗtitatiuaȝ hostie. an sit integra vł minuta eo ꝙ totū iudiciū alioꝝ accn̄tiū circa v̄itateȝ sacri depēdet ex iudicio ꝗtitatis. vt in sequēti ꝯclusiōe clariꝰ deduceť. Rn̄. ğ ad pmū qꝛ licet accn̄tis non sit accidens. inq̄tū accidens p se nō pōt eē sbiectū alťiꝰ accn̄tꝭ qꝛ p se n̄ hȝ eē tn̄ accn̄tꝭ iq̄tū ē i alio vnū accn̄s dꝛ eē sbiectū alťiꝰ. ꝫ ē inq̄tū vnū accn̄s recipiť i subiecto alio mediante. sic supficies dꝛ eē subiectū coloris. vn̄ d̄ qn̄ accn̄ti dať diuitꝰ vt p se sit. pt esse ēt p se alteriꝰ accn̄tis subiectuȝ. Ad ſm dꝛ ꝙ ēt an̄ ꝯsectōȝ alia accn̄tia indiuiduabāť mediāte ꝗtitate dimēsiua i ipa sba pāis ꝛ ideo nō miruȝ si

post confecrationem sit subiectũ vir tute diuina alioꝝ accidentium. Ad tertium dicitur ꝙ verum est ꝙ rarũ ⁊ densum sunt qualitates consequẽ tes corpora ex hoc ꝙ habent multũ vel parum de materia. Sed hoc est qꝛ sunt sub dimensionibus materie seu substãtie panis. sicut ex aliĳs ac cidentibus cõtingit ꝙ ex principis substantie mediante dimensione su as qualitates retinent adesse raruz vel densam vel sapidum ⁊c̃. Jdo si cut subtracta substantia per cõuersi onem alia accidentia conseruantur diuina virtute vt dictum est. Jta sб tracta materia diuina virtute cõfuã tur qualitates materiam consequẽ tes. vt videlicet species sacramenta les qualificentur per rarum aut dẽ sum. Ad ꝓpositum ergo patet veri tas conclusionis ꝙ sicut oĩa alia accidentia fundantur in dimensio nem quantitatiuam. ita ipa dimen sio ꝙ in nullo manet fundatur solũ in virtute diuina ⁊ hoc omni tempo re que veritas xpi corpis manet sб speciebus sine quando ab esse intẽ dit. s. in instanti vltimo corruptõis specieꝝ seu accñtales sacramenta lium quorum corruptio quia poci⁹ est iudicanda circa neglectum sac̃ mentum ex dimensionibus sacrali bus declarat sequens ꝯclo quinta.

Conclusio quinta.

Quia hec conclusio ad hoc tẽdit vt sciat qualiter iudiciuz sit sup ne glectũ sacramẽtũ sumendum q̊ ad durationez veritatis corpis xpi sub speciebus sacramentalibus. An cir ca quantitatem vel circa qualitatez accidentiũ. Pro cuius declaratõne obmissis argumentis causa breuita tis datur. Primum documentum ꝙ ante omnia ad quantitatez dimẽ siuam hostie debet respectus habe ri ⁊ non ad ipas qualitates. puta ad colorem saporem ⁊c̃. vt vbi ex mul tis hostĳs sacerdos vellet vnam re uerenter sumere ⁊ ex gustu saporez panis expiri ⁊ dico reuerenter quia manente quantitate tunc ꝓbare po test verum sacramentum ibidẽ exi stere etiam si sapor dulcis pãis nõ ex toto remansit. Pro cuius ꝓbati one dicta doctorum desuꝑ sunt de ducẽda. Nam hambaldus suꝑ sen tentias in questione qua queritur. Utrum species pueri que q̃n̄ꝙ ap paret in sacramento altaris sit spẽs corporis xpi post argumenta pro ⁊ contra. ponit vnam conclusionem inter alias. ꝙ sub illis spẽbus ẽ cor pus xpi verum non obstante opini one quorundã quã dicunt esse pro babilem ꝙ non manet sacramentũ quia mutantur species sensibiles. Sed quia hoc argumentum cõclu deret ꝙ ecclesia facit hominez ydo latrare q̇ sб huiusmodi spẽ adorat. Jdeo dicendum ꝙ quocunꝙ mõ spẽs alterentur denigrentur conge lentur rare fiant condensentur. duz tamen maneat quantitas eadez nu mero manet semper corpus xpi. qꝛ licet species sacramentales sint de ratione sacramenti. Non tamen de ratione sacramenti est qualitas. ista vel illa determinate ⁊ talis color vł figura pueri vel carnis. sicut pani fex finit de pane figurare pueros vel quicq̃d vult numerando figurã vel colorem. Et ideo corp⁹ xpi ma net q̃diu manet spẽs hec ille. Ratõ deniꝙ adhuc deseruit. qꝛ eñ in pre

cedentibus tactum ē. ꝙ alia accidē tia oia fundantur in substantiā mediante q̄ntitatiua dimēsione idō cū cōsecratio corꝑis xp̄i fit ꝑ trāsitōez substantie panis in substātiam corporis xp̄i taliter ꝙ tamdiu cēsendū ē corpus xp̄i manere sub spē sacrali q̄diu maneret substantia panis. si ibi adesset vt supra tactum fuit. idō cōuenienter iudiciū super desitōez xp̄i corporis sumit̄ ex iudicio illiꝰ accidentis ꝙ ꝓximiorem locum tenet apud substantiam. Sicut ē ipa quantitas dimensiua. ratione cuiꝰ quidam posuerunt dimensiōes eē substantias corporum. vt dicit̄ Jo. meré. Unde posuerunt superficiez que est subiectum coloris esse substantiam. Unde sicut subtracto subiecto non remanēt accidentia s̄m esse ꝙ priꝰ habebant. Ita etiā oia accidentia remanent manente quantitatiua dimensione. sup quā fundātur in toto vel in ꝑte ⁊ sic habet̄ intellectus prime ꝑtis conclusionis. scilicet ꝙ manente quantitate hostie nō vr̄ possibile vt q̄litas incompassibilis nature panis inducatur. Et dicitur qualitas incompassibilis nature panis q̄ destrueret in ꝑte vel in toto naturam panis. Ad eūdem sensum loq̄tur Sco. in suo q̄rto vbi dicit di. xij. in q̄oe. An i sacro eucharistie stet aliq̄d accidens sine subiecto. Nō si possibile esset ꝙ color induceretur speciebus consecratis s̄m gradum repugnantem pani si adesset ⁊ tamen quantitas omnino maneret eadem que prius fuit. tūc corrūperet̄ eucharistia ⁊ ille species nō manēt eucharistia quia sub illis nō manet corpus xp̄i. Ubi nota ꝙ dicit si possibile esset q̄uasi pro impossibile decernens vt manente quātitate alia accidētia debeāt corrūpere naturā panis. rōe supra dcā. Scd̄o documētū ē sup scd̄am ꝑtez cōclusionis vbi dr̄ ꝙ manēte q̄litate ipa q̄ntitas ꝑ diuisionem sepe deperdit̄ ꝑ ly sepe hēat̄ iste intellectꝰ ꝙ si ꝑ negligentiā cōtingeret cōteri aut frangi eucharistiā ita tñ ꝙ sb̄ q̄libet ꝑte hostie seruaret̄ vera q̄litas idē color ⁊ sapor panis tūc ꝓpter illam diuisionem ⁊ fractionē nō desineret esse corpus xp̄i. etiaz sub qualibet ꝑticula hostie diuise seu cōfracte. Et huius ratio est. quia licz corpus xp̄i sit diuisibile. i. habens partes. tamē ipm̄ habet se tanq̄ mō indiuisibile. Uñ indiuisibiliter continetur in spēbus sacramentalibus. Ita ꝙ nullo mō frangit̄ in fractōne illarꝫ specierꝫ. Nō si querit̄ quis sit ille modus indiuisibilis cū tñ ipm̄ corpus sit diuisibile. maneteq̄ indiuisum ad fractionē specierū. Rñ. ꝙ modus ille sumit̄ ex eo ꝙ cuz diuisio competat quantitati ⁊ corpꝰ xp̄i non ē sub speciebus sacramētalibꝰ. mō quantitatiuo licet tota quantitas corꝑis sit sub sacramēto s̄m intrinsecas ⁊ ꝓprias suas dimensiōes. Item quia iste dimensiones corporis non coextendūtur nec cōmensurantur ad spēs sacramentales. sic ꝙ vna pars corꝑis sit i vna ꝑte hostie ⁊ alia in alia. ſ3 totum corpus xp̄i ē totum in omi parte hostie. ⁊ est infinities eo ꝙ q̄libet pars hostie est diuisibilis ⁊ in infinitas partes ⁊ sub qualibet parte vere ē in diuisionem sicut post. nec est in toto ꝑ oēs ꝑtes rōne partiū. Et exemplū habemus

in anima que q̄ est tota in toto cor
pore. ⁊ tota in qualibet parte. ideo
nō diuiditur ad diuisionem corpo
ris. Et cui nō sufficit exm̄ capiat ra-
tōne quā. s. Thom̄. dat quia hostia
existēte integra aliquo mō ē corpꝰ
xp̄i sub partibꝰ hostie. Si ergo nō
est ibi ꝫm totum erit ꝫm partem. ꝫ
omne qđ est totum in toto ⁊ ꝑs eiꝰ
in parte est ibi cōmensuratiue ⁊ sic
corpus xp̄i esset cōmēsuratiue sub
speciebus si hoc est falsum cum q̄n
titas ⁊ figura corporis xp̄i non cor
respondeat figure ⁊ quātitati spēꝝ
Non est ergo ꝓbabilis illa opinio
que dicit ꝙ hostia manente integra
xp̄s est sub tota hostia ⁊ non sꝫ q̄li
bet ꝑte hostie. hostia vō diuisa xp̄s
manet totus sub qualibet parte di-
uisa ab aliis. In neglecto ergo sac̄-
mēto ⁊ reperto si fuerit species cō-
trite seu cōfracte dūmō veritas pa-
nis potuit saluari si ibi adesset sem
per manet totus xp̄s sꝫ tota hostia
⁊ totus sub qualibet parte ante di-
uisionem et post. Tercium docu-
mentū datur vt melius intelligātur
iam allegata. cū alias non esset ne-
cessariū ponere i p̄senti speculatio-
ne. Nā si querit̄. an corpꝰ xp̄i sit i sa
cramēto tam logū ⁊ latū sicut est i
celo ⁊ an tm̄ distat caput a pedibꝰ ⁊
dextruꝫ a sinistro ⁊c̄. sicut est in ce-
lo vbi ē in naturali sua exn̄tia. vide
tur ꝙ non valeat sic esse. cū totꝰ sit i
q̄libet ꝑte hostie. mō q̄ dictū ē. Rn̄.
ꝙ ita oīa mēbra distāt abinuiceꝫ in
hostia. sic̄ in celo ⁊ huiꝰ rō ē ꝙ mo-
dus ille q̄ntitatiuꝰ sꝫ q̄ ē tota quan
titas corpis ē ꝫm intrinsecū ordinē
⁊ habitudinē ꝑtiū ⁊ nō ē modꝰ q̄n-
titatiuꝰ q̄ ad dimēsiōes spēꝝ panis

aut cuiuscūq̄ q̄ntitatis extrinsece.
pōt em̄ facere deus ⁊ ita facit corpꝰ
suū sꝫ sacr̄o eē ꝙ ipm sit q̄ntuꝫ ⁊ ꝙ
ꝑ suā ꝓpriā dimensionē hēat ordi-
nē ꝑtiū suaꝝ in toto ⁊ ꝙ tm̄ ipm cor
pus nō coextendat̄ extrinseco loco
seu extrinsece dimensioni. nec ꝙ ꝑs
coextendat̄ ꝑti corpis locantis. aut
dimensionis extrinsice. Hec ex di-
ctis tho. in. iiij. ⁊ Sco. sil'r di. x. vtrū
corpus xp̄i sit in altari ꝫm suā pro
priam naturalē quātitatē seu dimē
sionē. ⁊ datur exemplū. Sicut cor-
pus xp̄i est sub sacr̄o claꝝ. nō tamē
ibi vtitur sua claritate illumiando
mediū extrinsecū. Ita lꝫ sit ibi quā
tum. nō tm̄ vtit̄ q̄ntitate. quo ad ex-
trinsecū locū occupando extrinsece
sicut deꝰ pōt facere ꝙ hic sit ignis ⁊
ꝙ nō exeat i actū cōbustionis. Sic
ē aliq̄ mō in ꝓposito. vl' sicut in spe
culo paruo. vna turris itegra quo
ad oim̄ partiū distantiā cernit̄ ⁊ tm̄
ab extra vel intra mutat̄. ymmo et
si speculū frangit̄ hoc idem in par
te cernit̄ qđ in toto speculo.

Conclusio sexta

Qualitatiuas sil'r et quātitatias
trāsmutatōes extremas in spēbꝰ sa
cr̄alibus oꝫ fieri. Si vitas xp̄i cor-
poris a spēbꝰ sacr̄alibꝰ oꝫ separi.

Intellectus huiꝰ conclu-
sionis nō potest haberi nisi per cer
tas regulas. Si em̄ q̄ritur q̄n de cō
muni lege desinat corpus xp̄i eē sꝫ
spēbus sacr̄alibus vbi negligit̄ q̄cū
q̄ mō. Si em̄ rn̄demus ꝑ cōclusio-
nē tactā qđ tūc desinit esse q̄n extre-
me mutatōes circa q̄litate ⁊ q̄ntita-
tem spēꝝ ꝯtingāt ⁊ q̄s nō posset co
gnoscere extremas eorū mutatōes

ideo ponēde sunt tres regule ex di
ctis doc. Et sicut dicim⁹ de corpore
xp̄i repectu spēꝝ panis. ita itelligat
de sanguie xp̄i respectu spēꝝ vini.
nisi q tāte negligētie nō cōtingunt
circa sanguinē sic circa corp⁹ q se-
pe furtiue auferť ꝛ varijs modis ne
gligiť. Est ḡ ꝑ pmo documento re
gula pma ex dictis docto. elicita. q
q̄diu q̄litatiue ꝛ q̄ntitatiue forme q̄
fuerūt in pane. manent in tali habi
tudine gradu ꝛ ꝓporcione in q̄ non
nā incōpassibilia pani cernūť. ꝫ pōt
sb eis nāliter stare ꝛ manē sba pais
si adesset. tādiu manet sb eis corp⁹
xp̄i ꝛ hui⁹ snie seu regule rō ē. q il-
le spēs sacrales tenēt ex diuia ordi
natione ꝛ lege sacralem illā p̄ntiā
qꝛ vicꝫ xp̄s in institutōne sacri has
spēs nobis tradidit. vt sub eis post
cōsecratōem dēam⁹ credē ei⁹ p̄ntiā
sacralem. vn̄ ꝛ p̄nter illis cessantib⁹
tenere q ei⁹ cessat p̄ntia sacral. De
seruiūt duoꝝ docto. dicta. s. s. tho. ꝛ
Scot. Nam in. iij. parte sum. q. j. ꝛ
ar. iiij. vt etiā supra tactuꝫ fuit. dicit
q cū corp⁹ xp̄i ꝛ sanguis ei⁹ succe-
dant in h sacro sbe panis ꝛ vini. Si
fiat talis mutatio ex pte accidētiū q̄
nō suffecisset ad corruptionem pa-
nis ꝛ vini. tūc ad talem immutatio
nem non desinit corpus xp̄i ꝛ san-
guis esse sub sacro. siue fiat muta-
tio ex pte q̄litatis. puta cū modicuꝫ
mutať color aut sapor panis aut vi
ni. siue ex pte q̄ntitatis sicut cuꝫ di-
uidiť panis aut vinū i tales ptes q
in eis adhuc posset saluari natura
panis aut vini. Hec ille ꝛ clara ē il-
la regl'a. Sco. etiā concordat in suo
quarto vt supra. Qꝫ corp⁹ xp̄i ma-
net sub istis accn̄tibus seu spēb⁹ cū
omni transmutatione. que fit circa
eas. per q̄ꝫ mutationē non introdu
citur aliqd incōpassibile pani si eēt
ibi. siue fm qualitatē incōpassibilē
siue fm q̄ntitatē. Peꝝ si qs quere-
ret. An etiam aliqua transmutatio
fit circa rem contētam sub istis spe
ciebus videlicet circa xp̄i corp⁹ aut
eius sanguinē sicut fit circa specie.
Rn̄detur q omnino nulla. ꝛ huius
ratio est q sicut factum est p̄ns illis
spēbus per consecratōnē. sine itrin
seca mutatione sui ꝛ solū p trāsmu-
tationē panis aut vini vicꝫ p cōuer
sionē sbe vtriusq remanētib⁹ ipsis
accidētibus in aliud esse transmuta
tis q videlꝫ sine subiecto hēant exi-
stere ꝛ occultare ipm dominicū cor
pus ꝛ sanguinē vt fides locū hēat.
dū visibile corpus inuisibiliť sumi
tur vtpote aliena spē occultatū. vt
dicit tho. in sermōe de corpe xp̄i. ita
etiā non mirū q sine sui intrinseca
mutatione valeat cessare sub eis eē
licet non sine transmutatōne spērū
Et sicut nō mutať xp̄us in se. ita re
manet eius p̄ntia in celo nāliť ꝛ in
alio sacro sacraľr. Sed adhuc q̄nta
dēat eē illa transmutatio spēꝝ qꝛ cō
clusio denotat illā censeri extremā.
dať sup h scd̄a regl'a ꝑ scd̄o docum̄
to. Nō qn̄ fit tāta imutatio i spēb⁹
sacramētalib⁹. q si substātia panis
aut vini esset ibi sub eis ipa nāliter
corrūpeť tūc nō manet ibi corpus
aut sanguis xp̄i ꝛ spēs desināt esse
eucharistia ꝛ sacrm̄. vn̄ tho. vbi su-
pra dicit. Nō si fiat tanta immuta-
tio in accn̄tibus q fuisset corrupta
substātia panis ꝛ vini si esset ibi sb
speciebus tūc non remanet ibi cor
pus ꝛ sanguis xp̄i sb eis ꝛ h tam ex

parte qualitatis. sicut cū istā immu-
tat color ⁊ sapor ⁊ alie qualitatates
⁊ cōplexio pāis ⁊ vini. ꝙ nullo mō
possunt cōpati naturā panis ⁊ vini
siue etiā ex ꝑte quātitatis puta cū
puluerisetur vel diuidatur vinū in mi
nimas ꝑtes vt iam nō remanēt spe-
cies panis ⁊ vini. Sed quia pius le-
ctor adhuc dubitat ad quātū se ista
puluerisatio speciei panis et diui-
sio liquoris vini debeat extendere vt
sic non remaneāt spēs panis ⁊ vini
Si dicimus vt doctor sanctus dicit
ꝙ ad minimas ꝑtes adhuc manet
anim⁹ lectoꝝ suspensus non valēs
in illis minimis discernere partib⁹
⁊ liquoribus. Ideo dicamus super
spēm panis. quia tunc partes eius
non censent minime qñ sunt quātū
cūq; parue. Sed quādo puluis ē ⁊
ad puluerem sunt redacte. puluis
aūt quomō censeri debet. notatur i
pulueribus vel cineribus terre que
cum nullas habēt partes per quas
separi aut discerni possunt disticte
abinuicem. tunc censende sunt mi-
nime ⁊ ꝙ non remaneat species pa
nis. hoc ipm non minus addijcien
do ꝙ ꝓpter difficultatem discernen
di in talibus minimis aut ꝑuis q̄li-
tatibus aut etiam quantitatib⁹. re-
ponendo sunt ad sacrarium aut re-
uerenter sub conditione sumende.
Super ꝑtes vō minimas speciei vi
ni capiat pius lector humiditatem
q̄ndam vini que dum saporem vini
amisit. amittit ⁊ presentiam xpi cor
poris ⁊ sanguinis. Et hoc ꝓ tercio
documento nec moueant lectorem
verba Sco. qui sup qualitates spe-
cierum pariformiter loquitur cum
alijs docto. Parū autem declinās
quo ad quantitatē ipaꝝ specieꝝ. di
cit em̄ qñ in istis spēbus ē facta trās
mutatio alicui⁹ qualitatis ſm gra-
dū illū ſm quem non posset stare
cū pane si ibi esset. ȝ panis corrūpe
retur ꝑ transmutatōem talis quali
tatis. tūc sub istis spēb⁹ taliter trās-
mutatis ſm q̄litatē nō manet cor-
pus xpi. post infert sup quātitatem
Vñ dicit ꝙ si possibile essz. ꝙ color
induceret spēbus ꝯsecratis ſm gra
dum repugnantē pani si adesset. et
tamen quantitas oīno maneret ea-
dem que fuit prius. tūc corrūperet
eucharistia. ⁊ ille spes nō manēt eu
charistia. quia sub ipsis non manet
corpus xpi. Eucharistia. n. non so-
lū cōsistit in quātitate. ȝ in alijs ac-
cidentibus necessario ꝯuenientib⁹
substantias cōuersas. h̄ ille. ¶ Vbi
notandū. ꝙ dicit si possibile esset ꝙ
tamē iuxta ꝯclusionē q̄ntam supra
positam non videtur possibile vt q̄
litatē impassibilis nature panis in-
ducatur ad desitionem eucharistie
in sacramento tamē miraculoso nō
habet veritatē vbi sepe mutata qua
litate in spēz carnis aut cruoris ⁊c̄.
manet q̄ntitas hostie cū vera existē
tia eucharistie vt patebit vbi de sa-
cramēto miraculoso tractādū erit.

¶ Conclusio septima

¶ Quia natura panis secum cōpa-
titur sepe gradum magne humidi-
tatis vt panis intinctus demōstrat.
Ideo liquefactio specierum sacra-
mentalium remanēte debita dispo-
sitione vtriusq; accidentis veritatē
eucharistie semper reseruat.

De duratione sacramenti

Hec conclusio epilogat q̄ in aliis ↄclusionibus tacta sunt vñ ⁊ eius veritas ex p̄cedenti depēdet Quia eñ in prima cōclusione tactum est q̄ tūc desinit esse corp⁹ sb spē sacramētali panis qñ accidentibus alteratis nō posset natura panis si adesset conseruari. ⁊ sup illaꝫ alteratione tactū fuit q̄ illa accidētia q̄ remanēt ↄsecratōe facta agūt ⁊ patiūtur eodē modo sicut añ consecrationē. vñ corrūpi pñt naturalr ⁊ quia actio ⁊ passio reqrūt aliqđ subiectum. ideo posita fuit Tercia conclusio declarans subiectū oim qualitatū esse dimensionē quātitatiuam panis. Et ideo de subiecto ipius quantitatiue dimensionis si qs quereret Ponit cōclusio quarta. q̄ ipa sola siue v̄itas eucharistie maneant siue nō. vt vbi abesse contingeret sine subiecto existit. ⁊ aliis corruptis simul cū eis corrūpūtur. Et si q̄ritur. Que illaruꝫ mutationū seu quātitatis aut qualitat̄ amplius deseruit ad desitionē xp̄i corporis posita fuit conclusio q̄nta q̄ mutatio quantitatis eo q̄ illa manente non videt̄ possibile vt qualitas incompossibilis nature panis si adesset inducatur. Et si vlteri⁹ qs quereret ad quantum se huiusmodi mutationes quantitatū aut quatatū se debēt extendere posita fuit desuper sexta conclusio p̄cedēs qđ videlicet ad tm̄ debent se extendere quantum possibile ē ad extremā annihilationem nature panis si ibi adessꝫ ⁊ desup declarate certe regule. Iam ergo septima conclusio necessario sequit̄ q̄ vbi debite dispositiones vtriusq̄ accidentis. s. quātitatis ⁊ qualitatis remanēt in sacramēto aliquo liquefacto aut humefacto quocūq̄ casu superuenerit semper remanēt veritates eucharistie. Vbi notādum pro tercio documēto q̄ debite dispositōnes qualitatis ue. Primo cernuntur in coloribus qui cum sint multiplices. vt niger subniger. Quādo videlꝫ nigrescit panis in toto vel in p̄te. Item alb⁹ ⁊ glaucus lacteus flauus palid⁹ albus color ⁊ glaucus ē sicut communi albū. i. album lucidū lacteus nact⁹ ⁊ flauus est sicut camelorꝫ vellus seu pili palidus est idem q̄ nact⁹. Ex istis accipe q̄ hostia liquefacta siue nigrescat vel subnigrescat liuescat glaucescat flauescat palescat colore manente debita quātitate iuxta regulas traditas ⁊ in sexta conclusione p̄manet veritas eucharistie. Sub istis coloribus intelligit̄ etiaꝫ viridis color. eo q̄ ille causat̄ ex albo ⁊ nigro. vbi eñ niger vincit albū erit color viridis sicut vbi alb⁹ vincit nigrum causatur color liuidus. Intellige etiam citrinū ⁊ subcitrinum qui generantur ex colore rubeo ⁊ albo. ⁊ hec de specieb⁹ panis que cum veritate sacramenti stare possunt modo p̄dicto. De specieb⁹ v̄o vini ⁊ eius colorib⁹ sunt ruffus ⁊ subruffus in similitudinem auri. vel impuri. Item rubeus subrubicundus in omnibus istis pñt stare veritates eucharistie. Secūdo q̄ i diuersis nationibus diuersa vina nascūtur. verum vbi vini species verterentur in nigredinem vel in colorem quem naturales vocant greco vocabulo kianos qui habet ꝓfundiorem nigredinem. et ducit inter-

dam fecum in pte liuidū ⁊ viridū colorē sicut cernimus in aqua putrefacta. tunc in istis coloribus recurrendum est ad saporem vini. q̄ si est perdit⁹ vel acetosus tūc nō ē veritas eucharistie. licet liquor in sua quantitate manet. Verū ad satisfaciendum pio lectori cuꝫ de q̄ntitate liquoris vini est ⁊ eius corruptione. Si queritur vtrum accidētia sacramentalia habeant potētiaꝫ conuertendū alia in sacramentum vt si vino in calice consecrato apponatur vinum vel aqua an istam cōuertat in sanguinem. videtur em̄ ꝙ sic eo ꝙ maioris virtutis est vinum consecratum in hoc sacramento q̄ꝫ benedictio in aqua vel in oleo. Sꝫ aqua benedicta iūcta aque non benedicte facit totam esse benedictaꝫ ⁊ similiter circa oleum est dicendū Sed ꝓ veritate est ꝙ species ille sacramentales nullo modo habēt virtutem conuertendi aliq̄ꝫ substantiam in sacramentū licet per minimaꝫ additionem alterius substantie vini vł aque possunt corrūpi species sacramentales. Et huius ratio ē ꝓ tercio documēto ꝙ in hoc sacramēto est transsubstantiatio nūq̄ꝫ autē fit transsubstantiatio nisi cum sacerdote mediante forma debita a xp̄o ad hoc ordinata ⁊ cum debita intētione. Ex patꝫ ꝙ vbi i magna sexta feria sacerdos particulaꝫ hostie cōsecrate mittit in calicem in quo eodem die est vinum non consecratū tunc illud vinū non fit sanguis xp̄i per contactum particule consecrate licet ergo in quibusdam rubricł dicatur ꝙ vinū non consecratū tūc sanctificetur ⁊ fiat sanctuꝫ. intellige sicut calix dicitur sanctus et tēpluꝫ sanctum. Simili modo intellige si speciebus vini consecrati immittetur hostie non cōsecrata aut ꝙ eiusdem speciebus in calice miscetur vinū. Volunt hoc omnes theologi ⁊ etiam Innocen. dicit in quodaꝫ decretali. Si post calicis consecrationem aliud vinū mittatur in calicē. illud non trāsit in sanguinem nec sanguis commiscetur. Ad argumētum autem respondit. s. Thomas ⁊ Bonauentura. ꝙ nō est simile q̄a benedictio in aqua vel oleo nullaꝫ immutationem facit circa olei vel aque. sicut facit consecratio vini in verā ⁊ ꝓpriam substantiam sanguinis xp̄i ⁊ continētia eiusdem sḃ speciebus. q̄b⁹ alij liquores vini ⁊ corrumpi possunt. Alia etiam est ratō diuersitatis ſm Bonauent. Quō aq̄ benedicta tota attingitur ⁊ ſm totū qꝫ habet in se cōmiscetur superuenienti aq̄ inproportionata cum q̄ntitate qꝫ non sit vbi sanguini alius humor additur id ē speciei vini cōmiscetur. Pro cuius vlteriori documento notandū pessimus inoleuit quasi in omibus ecclijs modus ꝙ ad vnam paruam quantitatem aq̄ benedicte addunt ⁊ infundunt vnū doliū. si habēt aque non benedicte putantes ꝙ per vnam guttaꝫ aque benedicit totus torrēs aque ⁊ posset sanctificari qꝫ est directe contra mentem doctoꝝ vt patet ꝙ Bona. dicit ꝙ debeat esse ꝓporcionata q̄ntitas. que quidem ꝓporcio ab alijs exponitur ꝙ maior aut equal' fit ꝓporcio aque benedicte ad aquā nō benedictam. vide si placꝫ Pisonellam in additionibus sic exponētis.

sub titulo aque benedicte. Nec i op
positum ē summa angelica que est
nouissima licʒ dicat simplr ꝙ aquā
non bn̄dicta si infunditur aq̄ bene-
dicte bn̄dicit. Nō em̄ dicit vt isti fal
se autumant ꝙ vna gutta seu q̄ntū-
cūqꝫ modicum aque bn̄dicte totuʒ
doliū non benedictum possit sancti
ficari frustra etiam om̄i septimana
benedicētur. Et reu era multum de
testandus est ille modus ab omni-
bus sacerdotibus ꝛ ecciaruʒ recto-
ribus. ꝓpter maximū periculum ꝙ
fidelibus ex defectu vere aque bn̄-
dicte per infestationes demonū ac-
cidit super iumenta fruges terre. et
hominū nocumenta cum hoc ipm
in benedictione tangitur vt fias aq̄
exorcisata ad effugādum omnē po
testateʒ inimici ꝛc̄. Et plura alia ibi
ponūtur. vnde singulare remediuʒ
xpiani populi existit. ꝙ quia nō ad
uertit. Ideo plura ꝛ innumera ma
leficia perpetrantur et nocumenta.
plures em̄ malefice hoc ipm fasse
sunt vbi incinerate sunt. Qz asper-
sus dominica die ante missam tota
septimana securus esset cōtra que-
cunqꝫ maleficia que inferri possent
ꝛ similiter iumenta vbi habitatōes
domorum aspergerentur cum hoc
ipm in benedictione tāgatur vt vbi
cūqꝫ aspersa fueris per inuocatōeʒ
ꝛc̄ Qua etiam de causa religiosi in
monasterijs oēs habitatiōes singu
lis diebus dominicis aspergunt.

¶ Conclusio octaua tangēs pambulūin cōclusiōes alias octo super miraculosum sacramentum.

¶ Et si xpus in naturali iam ꝛ glo-
rificata sua specie neqꝫ innatas aut
illatas dolorosas cōtumelias susci-
pere possit. a iudeis tamen in pata-
uia ꝛ alibi sepe illatis contumelijs
primo ipm sub sacramento ꝛ secū-
dario vt regnātem in celo affecerūt.

¶ Continet conclusio plures partes declarandas.

¶ Declaratio huius conclusionis
vltime petit primo in generali qui
dicuntur dolores innati aut illati.
Item quomodo poterant conueni
re xpo in mortali corpore q̄ꝫ etiam
sub sacramento. Item quomō iam
primo sub sacramento ꝛ secūdario
vt regnante in celo ꝛ non econuer-
so sibi aliq̄d possit cōuenire. Et fm
hoc dantur tria documēta. Ad pri-
mū innate dicuntur dolor ꝛ mors.
illate v̄o percussio irrisio cōspuicio
crucifixio seu clauatio ꝛc̄. In casu
ergo quo aliquis apostolorum tpe
passionis xpi seruassʒ in pixide aut
confecisset in illo triduo hoc sacra-
mentū. Si queritur quomō isti do-
lores fuissent in sacramēto. Respō
detur ꝙ quia in cruce doluit ꝛ mor
tuus fuit. Primo in propria specie
ideo etiam secundario doluisset et
mortuus fuissʒ in pixide. Nō si ite-
rum queritur an sustinuisset passio
nes extrinsecas seu illatas. Respō-
detur ꝙ non quia non fuisset pcus-
sus vel vulneratus in sacramēto ab
extrinseco sicut in specie ꝓpria. hec
Petrus de Tharā. quarto scripto
dist. xj. ar. vj. in cor. q. vnde hec pro-

positio fuisset vera xp̄s ex̄ns in pixi
de perforatur percutitur lanceatur
scz in cruce. sed hec fuisset falsa. cri-
stus perforatur lanceatur percutit
in pixide. Versus. Pixide seruato
poteris copulare dolorem. Innata-
tum dicēdo xp̄s est mortuus i cru-
ce. Ergo in pixide sed non illatꝰ cō
uenit illi. quia videlicet licet perfo-
ratus clauatus lanceatus fuerit in
cruce non tamē potuit lanceari in
pixide si in ea reseruatꝰ fuisset. Nō
si queritur quare ergo potuit mori
in pixide si non potuit crucifigi in
pixide. Respōdetur ꝙ mori nō im-
portat nisi ꝙ aīa separatur a cor-
pore et non importat sibi aliqd ab
alio sicut quando dicimus crucifi-
gitur ꝛ lanceatur. vnde sanctꝰ tho.
in tercia parte summe. q. lxxxj. arti.
quarto in cor. q. Corpus xp̄i idē in
substantia est in hoc sacramento et
in propria specie. sed non eodē mō
quia in propria specie conuenit cir
cūscriptio corpori per proprias di-
mensiones non autem prout est in
hoc sacramento. ꝛ ideo quicquid ꝑ
tinet ad cristū sm̄ ꝙ in se est potest
attribui in ꝓpria specie ꝛ i sacramē-
to ex consequēti. Sicut viuere mo
ri dolere animatum vel in nimatū
esse ꝛc̄. hm̄ōi quecūqꝫ vō cōueniūt
ei per comparationem ad corpora ex
trinseca. possunt ei attribui in ꝓpria
specie ex cōseqnti non prout est i sa
cramento. sicut irrideri cōspui cru-
cifigi flagellari. vnde ꝛ quidem me
trice dixere. pixide seruato poteris
inferre dolorē. Innatū sed illatꝰ nō
cōuenit illi. Sed ad secūdum docu
mentum ꝓ declaratōe cōclusionis

restant aliq̄ dubia. primo quō com
putande sunt xp̄o illate passiōes vt
vt est sub sacramento. dum videlicz
a iudeis seu aliis infidelibꝰ cultro
transfoditur fluxusqꝫ cruoris inter-
dum cernitur vt parauie factum fu
isse verissime narrat. constat ꝙ nec
illatis nec innatis doloribus domi
nicum afficitur corpus vtpote glo-
rificatum cui mors vltra non dn̄a-
bitur. Rn̄det ꝙ si queritur. An hu
iusmodi cōtumelie sint inate vel il
late clara est sentētia ꝙ illate. ꝫ nō
dolorose. ꝛ tamē intellecte ꝛ nō vo
lite ꝫ plurimū detestate. vlteriꝰ vō
si queritur. An primo ad xp̄um vt
naturaliter existenti aut vt est sub sa
cramento sint referende. Respōde
tur ꝙ quia huiusmodi contumelie
vise sunt vel audite etiam per orga
na corpalia vt sunt aures oculi cor-
porales xp̄i. illa que organa sensiti-
ua xp̄i sub sacramento non habēt
modū extensiuū. vnde ꝛ aliter sunt
receptiua sensationem. non minus
tamen vt supra tactum est. corpus
xp̄i idem in substantia est in sacm̄ē
to ꝛ in ꝓpria specie. ideo hm̄ōi con-
tumelie vise sunt ꝛ audite a xp̄o ve
raciter existenti in celo. manet tam̄
sub dubio quomodo vise sunt ꝛ au
dite a cristo. vt est sub sacramento.
nam ꝙ non fuerunt vise ꝛ audite vt
sub sacramento appareat ex hoc ꝙ
organa sensuum non sunt sub mo-
do requisito ad sensationem quō est
vt subiectum sensibile moueat po-
tentiam sensitiuaz in modo extrin-
seco ac organo et vt sit prius in di-
stantia proporcionata ad locuz ꝛc̄.
Sed tn̄ pro veritate dicere debemꝰ

q hmōi contumelie quādo inferūt xpo vt sub sacramento vere cernuntur ab eo vt sub sacramēto. et non solum vt existit in celo. et huius rō est Primo quia si nō conceditur tūc cristus est simul videns et non vidēs. cū vt supra tactū est corpus xpi idē in substantia ē in sacramento et in ppria specie. licet non eodē mō q modus difficultatem facit. Sz difficultas non concludit vt in solutōe patebit. Secūda ratio q cū operatio sit pfectio potentie opatiue et in ipa opatione cōsistit beatitudo ipsius potentie intellectiue quā etiam psequitur delectatio pporcionata perfectioni opatōnis. vt patet. ix. ethic. ergo si oculi xpi vt hic carēt visioni quā hñt i celo tūc careret hic ppria pfectione super beatitudinez visus eius eo modo quo visus est beatificabilis. et sic carēt delectatōne consequēte illam opationem pfectam. et tunc sequeretur q potētie sensitiue essent hic in sacramento cuz dolore et tristicia. ergo oīa hec sunt in sacramēto visa audita et itellecta. An autem primo hic et secūdario in celo vel ecōuerso ad hui⁹ declarationem ponitur hec cōclusio pro tercio documento.

Conclusio responsalis

Licz nulla sensatio obiecti extrinsici possit inesse xpo. Primo vt est sub sacramento et secūdario vt in celo existit naturaliter. sed potius ecōtrario. intellecto tamē et volitio itellectiua seu etiam contumeliarū detestatio cōplacentia honorum et diuinorum obsequiorum erga ipum diuinissimū sacramentum. Primo pñt inesse et insunt xpo vt ē sub sacramēmento et secūdario vt est in celo vel vbicūqz sua habetur existentia.

Correlarium

Contumeliarum illatio vt ē sub sacramēto non deseruit ad aliq ei⁹ imperfectionem sed potius ad multiplicem eius gloriam et perfectōez impiorūqz et infideliuz suo honore detrahentiū eternam damnatōem.

Probationē cōclusionis quo ad omnes partes nam q nulla sensatio obiecti extrinseci possit inesse xpo. Primo vt sub sacramento et secūdario vt est in celo sed potius econtrario potest qsqz itelligere ex hijs q supra posita sunt quia videlicet nullum sensibile extrinsecum potest sensationem suaz causare in organo sensitiuo corpis xpi vt ē in eucharistia. eo q sub illo mō qui requiritur ad hoc vt immutetur obiectio cū oporteat q tale organum habeat modum quātitatiū vt scilicet sit cōmensuratiue in loco ad hoc q possz pati a corpe quā cōmensurationem extrinsecū non habet organū sensitiuū in xpi corpe vt est sub sacramēto. et notat lector q loquimur de omnibus passionib⁹. prout etiaz sentire audire etc. quoddam pati est. oīe eñ corpus ad rationem patiēdi requirit passum approximatum sibi localiter et sic cuz corpus xpi non est hic localiter sed solum species sacramentales. ideo pati non potest. Notat etiam lctor q notāter loquimur de obiecto extrinseco quia obiectum intrinsecuz potest causare sensationem in sensu xpi in sacramento. qr eñ tm distant

membra abinuicem in sacramento
sicut i celo ordinata quo ad intrin-
secam dimensionem scđm longum ꝛ
latum. ideo potest membra moue-
re. puta gratia exēpli manū ad frō-
tem ꝛ sic eam sentire. Sꝫ iam loquit
de extrinseco obiecto scđm ꝙ etiā in-
dei inferunt contumelias aut mali
xpiani suo honori detrahentes ad
quas actiones etiam conclusio in
hac parte potest applicari. ita ꝙ hu
iusmodi cōtumelie inquātū inferū
tur ab hominibus tanꝙ ab obiectis
extrinsecis quo ad eoꝝ sensationē.
primo insunt xpo vt in celo regnāt.
ꝛ secūdario sentiūtur ab eo vt in sa-
cramēto exñti rōnibus p̄tactis. Sꝫ
quo ad scđam ptem cōclusionis. ꝙ
intellectio aut volitio intellectiua
cōtumeliaꝝ detestatio ꝛc. pñt inesse
xpo. primo vt ē sub sacramento. id
ē ꝙ sic posset causare intellectū aut
volitionē seu nolitionē sub rōne in
tellectiue detestationis obiecti sibi
p̄sentis. hoc ꝓbatur qꝛ anima xpi
nūc beata intelligit sicut angel⁹. vi
delꝫ quo ad hoc ꝙ eius intellectio
nō depēdet a sensationib⁹ neqꝫ sen-
sibilibus. igit sicut āgelus alicubi
exñs posset intuitiue intelligē obie
ctum sibi ꝓporcionabiliter pñs. ita
anima xpi vt hic sb sacramento po
test intuitiue intelligere illa intelli-
gibilia que sunt sibi vt hic p̄sentia.
vtpote sicut angel⁹ potest intuitiue
videre angelū hic presentē sibi. ita
ꝛ animas illoꝝ qui inferūt aut ho-
nores aut cōtumelias. vñ actiones
per corpa exhibitas licet non vide-
at per sensationes ꝓut tamen clare
oia intuetur vt est in celo. itelligit ta
men illas vt est in sacramemento ꝛ

primo causatur in anima xpi ex p̄-
sentia obiecti vt non insunt v̄bo cre
sti primo vt est in celo. Sꝫ cōcomitā-
tur presupposito saltē ꝙ immode-
rata distantia impediat intuitiuam
creatam qꝛ videlicet de increata ꝓ
ut scꝫ in verbo omnia intuitiue in-
telligit. aliud est sicut etiam angel⁹
existens in celo non videt intuitiue
q̊cquid pñs hic intuitiue videt. vñ
lector intelligat seu per secūdariam
intellectionē q̄ꝫ habet in celo. vt sic
cōcomitatiuā intellectōem. Ex qui
bus tercia pars conclusionis sequi
tur. ꝙ xp̄s ꝓpter suū eē in sacramē-
to non solum non priuatur aliqua
opatione. quā habet in celo. ymmo
vt in eucharistia est hꝫ plures opa-
tiones. primo quas per consequēs
habet cōcomitanter in celo. cum ꝛ
angelus dum pñs est hic taliter co
gnoscit vnde patet ꝓbatio correla-
riȷ̄. qđ non est ad imperfectionem
suam vt est in eucharistia. Sed ad
multiplicem perfectionem vt cor-
relariū exclamat. Ex q̊ etiā correla-
rio iterū sequitur ꝙ cuꝫ oppositoꝝ
eadem sit disciplina sicut summam
habet xp̄s complacentiam in eos q̊
laudi ꝛ honori suo deferūt. ita ꝛ sū
mam displicentiam non sensitiuaꝫ
sed intellectiuā. que nobilior existit
habꝫ in eos qui sue laudi detrahūt
Ad argumentum ergo ꝙ in secun-
do documento tactum est quasi cō
tumelie illate xpo vt in sacramēto
non valeāt sentiri a xpo ad visum ꝛ
ad auditum eo ꝙ organum sensus
in corpore xpi non ē in eucharistia
sub illo q̊ mō requiritur ad hoc vt
immutetur organuꝫ ab obiecto. cū
ipm non habeat modum quantita

tiuū ꝛc. Rn̄. eīm ex ꝑmissis ꝙ organum est hic vere quantum quo ad intrinsecam suam dimensionem. ꝛ ita vere quantū sub sacramento sicut est in celo. ꝛ ergo potest organū hic recipere sensationem. ꝫ quia organum non habet hic modum q̄ntitatiū. quo ad extrinsecam dimensionem. quia videlicet non est coextensum cum quanto cui ē p̄ns nec cōplet locum. ideo vt hic nō pōt sibi primo inferri seu inesse sansatio. quia videlꝫ nō potest ab obiecto vt hic causari in eo inest autez ei vt cō comitāter. esse eīm ꝑmo ꝯm moduz quantitatiū. non est tam necessaria recipiendi sensatōnem. ꝯm illū modum quantitatiuū sic̄ est solum cōditio acquisita ad sensationem per compationem ad agēs primo trāsmutans. vn̄ sine illa conditione potest inesse cōcomitanter. vide super hijs Scotum in suo quarto dist. x. in q̄one. An omīs actus remanēs qui inest xp̄o naturaliter existēti in sit sibi in eucharistia exn̄ti sacramēto. Concludamus ergo ꝙ omnes q̄ detrahūt honori ipm sacramentuz indigne pertractando aut cōtumelijs afficiendo reuerentiamq̄ꝫ eius non ampliando. sed potius occultando cuz valde impiū sit iniurias hominū vlcisci ꝛ creatoris iniurias dissimulare. Ideo sicut duplici mō notātur a xp̄o. s. vt hic in sacramēto. ꝛ a regnante in celo. ita duplici cōtritione eternaq̄ꝫ maledictōne. in anima videlꝫ ꝛ in corpe sine dubio nisi resipiscant eos cōteret. sicut ꝛ duplici honore per virtuosam longeuamq̄ꝫ vitam in terris ꝛ per eternā retributionez in celis dotare dignetur suā laudē amplicantes ih̄s xp̄s q̄ est ineternū bn̄dictus. Amē fiat.

¶ Finitum est hoc opus per fratrē Heinricū institoris sacre pagine ꝓfessorem ac heretice prauitatis inq̄sitorē. lectorisq̄ꝫ ecclesie Saltzburgen̄. ordi. p̄dicatoꝝ. Anno dn̄i millesimo quadringentesimononagesimoquinto. xj. Augusti. Ac anno sequēti per Anthoniū koberger in famosa ciuitate Nurenberg impssum. xxvj. Januarij ad laudem dei consummatum.

